

วรรณกรรมพื้นบ้านไทย คำบาลีเรณู จังหวัดนครพนม

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศรีสุตา เอื้อนครินทร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มกราคม ๒๕๒๐

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหานี้อย่างรอบคอบแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีสัชนาลัยหรือมิฉะนั้นก็ได้

..... ประธาน
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้เขียนได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน คือ ท่านอาจารย์ ดร.กิงแก้ว อธิการ ผู้ให้ความรู้ทางคานคศิขณวิทยาแก่ผู้เขียน และกรุณาว่าเป็นประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ให้ผู้เขียน รวมทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

รองศาสตราจารย์ เต็มสิริ มุลยสิงห์ เป็นผู้ที่แนะนำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจในชาวยุโรป ให้คำแนะนำ กำลังใจ และรับเป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ให้ผู้เขียนด้วย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณวิทยากรทุกท่าน ทั้งที่ได้กล่าวนามไว้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ และที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้เมตตาถ่ายทอดข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ผู้เขียนด้วยความเต็มใจ

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งแก่ผู้เขียนคือ คุณมัทราษ และคุณวงศ์รี ปริวาน ได้กรุณาให้ที่พักอาศัย ยานพาหนะ ตลอดจนช่วยแนะนำวิทยากรแก่ผู้เขียน คุณประภาวรรณ ปริวาน เป็นผู้ช่วยเหลือพาออกเก็บข้อมูลตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ออกปฏิบัติการภาคสนาม คุณคำนึง อินทร์ติยะ ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่มีคุณค่าแก่ผู้เขียน อาจารย์ทองคุณ หงส์พันธ์ กรุณาติดต่อหาวิทยากร รวมทั้งให้ยืมเครื่องบันทึกเสียง อาจารย์แจ่มจันทร์ สุวรรณรงค์ ช่วยผู้เขียนในการแปลข้อมูล และ ฯลฯ

ผู้เขียนสำนักอยู่เสมอว่า ถ้าหากไม่ได้รับความกรุณาจากบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ย่อมสำเร็จลงได้ยาก

ศรีสุตา เอื้อนครินทร์

สารบัญ

บทที่

หน้า

๑ บทนำ

ภูมิหลัง	๑
ความมุ่งหมายของการคนควา	๕
สมมุติฐานในการคนควา	๑๐
ความสำคัญของการศึกษาคนควา	๑๐
ขอบเขตของการศึกษาคนควา	๑๑
ข้อตกลงเบื้องต้น	๑๑
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	๑๒
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคนควา	๑๒
วิธีดำเนินการคนควาและรวบรวมข้อมูล	๒๐
การจัดกระทำกับข้อมูล	๒๐

๒ พันภูมิทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยาการ

จังหวัดนครพนม	๒๒
กิ่งอำเภอเรณูนคร	๓๐
ตำบลเรณู	๓๕
ศัพท์คำว่าผู้ไทย	๓๗
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวผู้ไทยเรณูนคร	๔๓
วิทยาการ	๕๕

๓ การอ่านวรรณกรรมผู้ไทย

๔ วรรณกรรมผู้ไทย

นิทานทรงเครื่อง	๗๓
คำอธิบายประกอบนิทานทรงเครื่อง	๗๔

บทที่

หน้า

นางหลานางลูน	๘๔
จันทคามนอรับรองจะกินปู	๘๘
นางผมหอม	๑๐๘
๕ คำพร้าตีน้อย	๑๒๔
ปลาบู่ทอง	๑๓๕
ประวัติ	๑๕๕
คำอธิบายประกอบนิทานประวัติ	๑๕๖
นิทานเรื่องผู้ไทย	๑๕๘
๔ พญาจระเข้	๑๖๖
พญาช้าง	๑๖๘
ช้างสองจำพวก	๑๗๐
นิทานคติ	๑๗๒
คำอธิบายประกอบนิทานคติ	๑๗๓
งูเหลือม	๑๘๒
ลูกสะไภ้เกลียดแม่ผัว	๑๘๘
ลูกสะไภ้กับแม่ผัว	๒๐๑
จัญไรไฟไหม้	๒๐๓
ชายใบ้	๒๐๖
หมาขี้เรื้อน	๒๐๘
๑๑ พญากับพอกกระแต	๒๑๓
สองสหาย	๒๑๖
ถึงคราวตาบอดนอนอยู่ถึงคราววายุบหนองตาบ	๒๒๕
ช้างพัง	๒๒๘
หญิงทุกตะขาคู่	๒๓๖

กำพร้าบ้าน	๒๓๙
สองทุกข์รวมหนาสองกำพร้าร่วมกัน	๒๔๕
ข้าพเจ้ามรดก	๒๕๖
เศรษฐีสองตระกูล	๒๖๕
ชายสามพี่น้อง	๒๗๖
ชายมีวิชา	๒๗๘
พี่น้องทะเลาะกัน	๒๘๐
คนดี	๒๘๒
ผู้ตายคิดถึงผู้	๒๘๔
ถึงคราวได้ไม่มีทางเสียถึงคราวเป็นผีเป็นเมียไม่มีทาง อย่าร้าง	๒๘๘
กินแล้วลืมหนี้เบียดแล้วลืมคุณ	๒๘๙
กรรมสนองกรรม	๒๙๓
เงินเต็มตะกร้าไม่เท่าญาติเต็มถุง	๒๙๕
สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น	๓๐๕
ลูกเขยประหลาด	๓๐๘
นิทานเรื่องสัตว์	๓๑๒
คำอธิบายประกอบนิทานเรื่องสัตว์	๓๑๓
ความลับไม่ให้ถึงสอง	๓๑๗
หมากับแมว	๓๒๐
ลิงกับเสือเป็นเพื่อนรักกัน	๓๒๘
เสือกกับหมู	๓๓๒
นางคางคก	๓๓๕
นิยาย	๓๓๙

คำอธิบายประกอบนิยาย	๓๕๐
ซึกุส่าเปา	๓๕๘
เวียงจันทน์บุคศรีโคตรพระตะบอง	๓๕๙
ทาวบู้บะลอบ	๓๖๙
เมียนอบ	๓๗๒
นางมนแนวหนีไปอยู่เขานกขุนทอง	๓๗๔
ด้ว เมียบคากัน	๓๘๓
หอบกบัก	๓๘๔
แตกอนไปส่งส่วยเมืองเวียงจันทน์	๓๘๖
ไม่เชื่อคำพ่อแม่ผีลากลงนรก	๓๘๘
เรื่องผี	๓๙๕
ผีแข่งนอยหอยสายหลา	๓๙๘
การสู้ขวัญ	๔๐๑
มุขตลก	๔๐๔
คำอธิบายประกอบมุขตลกแบบไม่หยาบโลน	๔๐๕
พอดาควาย	๔๑๓
สอง เกลดสองสหาย	๔๒๒
ไทยกับเจ๊ก	๔๒๖
เรียนวิชาศก	๔๒๘
เขยโบราณหรือผู้ไทยมีลูกเขยลาว	๔๓๑
คนโง่ (๑)	๔๓๘
คนโง่ (๒)	๔๔๐
สับรู้ไม่เท่าเคยสับลูกเขยไม่เท่าพอดา	๔๔๑
แม่ลูกอ่อนขี่ไม้ไผ่	๔๔๔

ชายชู้เหล่า	๔๔๗
หลวงพ่อกุศลพระเวส	๔๕๐
อ้ายโง้อ้ายเงา	๔๕๕
อาจารย์สีกใหม่เอาเมีย	๔๕๘
หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อไม้ไผ่	๔๖๐
หัวล้านนอกครู	๔๖๓
ท้าวฝามือใหญ่กับท้าวซุ่มก้อย	๔๖๔
ผู้ใหญ่สี	๔๖๘
สองสหาย	๔๗๐
พ่อครัวหลอกจับแมลงสาบไล่	๔๗๓
คำอธิบายประกอบมุขตลกแบบหยาบโลน	๔๗๖
✓ เศรษฐีอยากให้อีกสาวมีตัว	๔๘๒
ทางเกวียนกับขี้นอง เมียใหม่มันคุ้นกัน	๔๘๕
แม่ยายเกลียดลูกเขย	๔๘๖
๒) ไฉนเคราะห์ร้าย	๔๘๘
พี่น้องทางเวียงจันทน์	๔๙๔
อาจารย์สีกใหม่เอาเมีย	๔๙๘
สองตัวเมียทุกซาด	๕๐๐
ควายกินทางเกวียน	๕๐๒
อาจารย์หาเมีย	๕๐๕
กำไลขาใหญ่	๕๐๘
๓) ตัวเมีย	๕๑๔
๕ การอธิบายผลและขอเสนอแนะ	๕๑๘
การอธิบายผล	๕๑๘

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ	๕๒๓
บรรณานุกรม	๕๒๔
ภาคผนวก	๕๓๖
ศัพท์านุกรม	๕๓๗
ประวัติอักษรไทยทั้ง เกีย	๕๕๒
แผนที่จังหวัดนครพนม	๕๕๓
แผนที่กิ่งอำเภอรอแค้น	๕๕๔
แผนที่อำเภอธาตุพนม	๕๕๕
ตาราง ๒.๔.๓ ถิ่นของเผ่าชนกลุ่มน้อยจำแนกตามอำเภอ	
และตำบล	๕๕๖
แผนที่สังเขปแสดงการอพยพและถิ่นที่อยู่ของผู้ไทย	๕๕๗

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

ในพื้นที่หลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกับชายแดนของประเทศไทย นับตั้งแต่จังหวัดนครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ และอุบลราชธานี มีชนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกตัวเองว่า "ผู้ไทย" ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านกระเจาอยู่ตามตำบลต่าง ๆ หลายหมู่บ้านด้วยกัน บรรดาหมู่บ้านของชาวผู้ไทยเหล่านี้ สำหรับชาวต่างถิ่นที่ผ่านไปพบเห็นจะเกิดความรู้สึกว่ามีความแตกต่างไปจากหมู่บ้านของชาวไทยอื่น ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยอย่างเด่นชัดคือ

ประการแรก ชาวผู้ไทยมีนิสัยขยันขันแข็งในการทำงาน ถ้าเดินผ่านไปตามบริเวณหมู่บ้านจะพบว่า ทุกคนในหมู่บ้านไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะมีงานทำ พวกผู้ไทยมักจะนั่งทำงานฝีมือ เช่น ทอผ้ามัดหมี่ หรือปักเสื้อผ้าเป็นตัวอักษรและลวดลายต่าง ๆ ส่วนผู้ชายก็จะนั่งพักผ่อนหรือทำงานอื่น ๆ เกี่ยวกับความขยันของชาวผู้ไทยนี้ในเอกสารคู่มือประจำจังหวัดนครพนม^๑ ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันพวกผู้ไทยได้ชื่อว่าเป็นพวกที่ขยันขันแข็งในการทำงาน และก้าวหน้ามากกว่าพวกไทย — ลาว ทั้งยังสนใจในการเมืองมากกว่าด้วย

ประการที่สอง พวกผู้ไทยส่วนมากหน้าตาสะอาดสวย ผิวพรรณดี igitaryมารยาทเข้มซ้อบ มีอัธยาศัยไมตรีในการต้อนรับแขกแปลกถิ่น จนเป็นที่กล่าวขวัญถึง^๒

ประการที่สาม ชาวผู้ไทยเป็นชาวไทยที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมของตนไว้ได้มากกว่าชาวไทยคนอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น รัตนนครซึ่งเป็นดินที่อยู่ของชาวผู้ไทยนั้นเป็นหมู่บ้านที่เจริญด้วยวัฒนธรรมทั้งเครื่องแต่งกาย การกินอยู่ การแต่งตัว และสภาพของบ้านเรือน ประเพณีของชาวผู้ไทยคือประเพณีไทยเท่านั้นเอง

^๑ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร "จังหวัดนครพนม — สภาพทางสังคมคู่มือประจำจังหวัดนครพนม เล่ม ๒ หน้า ๒๑๐๘

^๒ ปราโมทย์ หัตถินาสูวรรณ "บนแผ่นดินถิ่น — ภูไท" อนุสาร อ.ส.ท.

ประการที่สี่ เป็นที่กล่าวกันว่า ภาษาพูดของชาวยุโรปมีสำเนียงนำฟัง และแปลกไปจากสำเนียงภาษาถิ่นอีสานอื่น ๆ

ประการสุดท้าย ถ้าสังเกตดูจะพบว่าตามหมู่บ้านของชาวยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตำบลเรณูนครมีชนชาติอื่น ๆ เช่น จีน หรือญวน ไปตั้งหลักแหล่งปะนอยุ่กันอยู่มาก จากเอกสารของที่ทำการศึกษาศึกษาการกึ่งอำเภอเรณูนคร กล่าวว่าในเขตสุขาภิบาลเรณูนคร ไม่มีชาวต่างตำบลปะนอยุ่เลย ซึ่งนับได้ว่ามีลักษณะแปลกไปจากหมู่บ้านชาวไทยอื่น ๆ โดยทั่วไป

เท่าที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าชาว "ยุโรป" มีลักษณะเด่นบางประการที่น่าศึกษาให้ลึกซึ้งเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และค่านิยมอื่น ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันชาวยุโรปอาศัยอยู่ในประเทศไทยหลายจังหวัด และยังมีที่อาศัยอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านของเรา เช่น ลาว และเวียดนาม สำหรับในประเทศไทยนั้น ในคู่มือประจำจังหวัดนครพนม^๑ กล่าวถึงจำนวนชาวยุโรป (จากการประมาณของ พ.อ.คำเนิร เลชะกุล) ไว้ว่า ยุโรป กลุ่มใหญ่ที่สุด อยู่ในจังหวัดนครพนม ที่หมู่บ้านคำชะอี หมู่บ้านหนองสูง อำเภอคำชะอี และบ้านเรณู บ้านโพนทอง อำเภอธาตุพนม นอกจากนี้ยังมีอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร และในละแวกเทือกเขาภูพาน (ซึ่งส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดนครพนม) กลุ่มที่ใหญ่รองลงมาอยู่ในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี ในบ้านนี้เรียกกันว่า "ลาวโซ่ง"

ในจังหวัดนครพนมมีชาวยุโรปตั้งหลักแหล่งอยู่หลายตำบล เป็นพลเมืองเก่าที่มีมากที่สุด ในจังหวัด แต่ในบรรดาชาวยุโรปด้วยกันแล้ว เมื่อกล่าวถึงชาวยุโรป ทุกคนมักจะนึกถึงชาวยุโรปที่เรณูนคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตำบลเรณู ทั้งนี้เพราะตำบลเรณูมีหลายสิ่งหลายอย่างที่น่าสนใจเป็นพิเศษกว่าชาวยุโรปในหมู่บ้านอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น ในด้านการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ได้มากกว่าชาวยุโรปในหมู่บ้านอื่น อาทิเช่น การต้อนรับแขกด้วยอุ (กระแซ) ความมีอัธยาศัยไมตรีต่อกันต่างถิ่น และการพ้องยุโรป การพ้องยุโรปนี้แม้คนที่ไม่เคยไม่เหี่ยว เรณูนคร เลยก็น่าจะรู้จักหรือเคยได้ดูการพ้องอันอ่อนช้อยนี้ เพราะชาวเรณูนครเคยมาพ้องเผยแพร่ทางโทรทัศน์ เพื่อให้ชาวภาคอื่นได้ชมเป็นครั้งคราว

^๑ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร "จังหวัดนครพนม สภาพทางสังคม"
คู่มือประจำจังหวัดนครพนม เล่ม ๒ หน้า ๒๑๐๕

นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปเที่ยวที่จังหวัดนครพนม มักจะไปเที่ยวเรณูนคร เพราะนอกจากชาวเรณูนครจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่น่าสนใจแล้ว เรณูนครยังเป็นแหล่งขายสินค้าพื้นเมือง เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ทั้งที่ตัดเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปแล้ว และที่ยังเป็นชิ้น ซึ่งมีสีสันฉูดฉาด อันสวยงาม ยังมีนมผ้าพื้นเมือง ยาม ผ้าขาวม้า ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดหน้า ที่เช็ดเท้า หมวก หมอนต่าง ๆ ที่เย็บจากผ้าฝ้าย นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางผ่านจึงอดแวะเข้าไปเดินเที่ยวชมไม่ได้ และเนื่องจากชาวเรณูนครเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการค้า จึงมีร้านขายสินค้าพื้นเมืองเรียงรายกันเป็นแถวยาวเหยียด

จากลักษณะนิสัยและสิ่งดึงดูดใจดังกล่าวแล้ว จึงทำให้เรณูนคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำบลเรณูเป็นแหล่งของชาวไทยที่สนใจมิคจากหมู่บ้านชาวไทยอื่น ๆ ถ้าอ่านดูหนังสือเล่าเที่ยวต่าง ๆ เมื่อกล่าวถึงจังหวัดนครพนมแล้ว ผู้เขียนมักจะชักชวนได้ไปเที่ยวเรณูนครเสมอ

นอกจากชาวเรณูนครจะเป็นชาวไทยที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของตนไว้มากจนเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นแล้ว ชาวเรณูนครยังถือว่าเป็นคนเอาจริง เอาจัง ขยันขันแข็งในการงาน และก้าวหน้ามากกว่าพวกที่มีเชื้อสายเผ่าอื่น ทั้งยังมีความสนใจในด้านการเมือง มีฐานะทางเศรษฐกิจที่เรียกได้ว่าดีกว่าชนเผ่าที่อยู่ใกล้เคียง ๑ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ แนวคิด คตินิยม และสิ่งอื่น ๆ ของชาวเรณูนครจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาให้ลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจะได้ศึกษาไว้โดยเร็วที่สุด ทั้งนี้เพราะ ถึงแม้ว่าชาวเรณูนครจะยังคงมีประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนอยู่ก็ตาม แต่ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากการคมนาคมติดต่อกันสะดวกและรวดเร็ว บรรดาอารยธรรมแบบใหม่ต่าง ๆ จึงมีส่วนไปทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของดินต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป เพราะวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดัง ไกรสีห์ ไมเคิล ๒ กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมของมนุษย์นั้นส่วนใหญ่เป็นระบบชั่วคราว และเปลี่ยนแปลงไปได้โดยไม่สิ้นสุด คนแก่มักจะเปรียบเทียบกับวิถีชีวิตของคนหนุ่มอย่างไม่

๑ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร "จังหวัดนครพนม - สภาพทางสังคม"

คู่มือประจำจังหวัดนครพนม เล่ม ๒ หน้า ๒๑๐๕

๒ ไกรสีห์ ไมเคิล เชื้อชาติกับวัฒนธรรม หน้า ๓๕

พึงพอใจ ควบคู่กันถึงความดีของสมัยก่อน แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของสังคมนั้นได้เกิดวิวัฒนาการขึ้นแล้ว

เนื่องจากศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละชาติหรือแต่ละประเทศย่อมมีส่วนสำคัญในอันที่จะจรรโลงความเป็นเอกราชของชาติ หรือประเทศนั้น ๆ ไว้ ฉะนั้นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของแต่ละชาติหรือแต่ละภาคของประเทศ จึงเป็นที่บุคคลในชาติหรือในแต่ละภาคของประเทศนั้น ๆ ควรที่จะให้ช่วยกันธำรงรักษาไว้ไม่ให้สูญสลายไป

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยเชิดชูหน้าตาของบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ คร. กิ่งแก้ว อัคราการ ๑ ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่คุณค่าควรให้ชี้ให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าและรักษาไว้

ในปัจจุบัน ปรากฏว่าประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยเรา ต่างก็พากันละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเคยประพฤติปฏิบัติกันมาเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะความเข้าใจผิดคิดว่าสิ่งที่ตนปฏิบัติอยู่นั้นเป็นของที่ล้าสมัย แสดงถึงความไม่เจริญ จึงพยายามลอกเลียนแบบของวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลงไหลเข้าไปสู่ท้องถิ่นของตน และละทิ้งของเก่าจนเกือบหมดสิ้น ทั้งนี้เพราะความไม่รู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมอันดีงามของตน ซึ่งปรากฏการณ์อย่างนี้กำลังแผ่กระจายไปทั่วทุกแห่ง รวมทั้งที่เรณูนครซึ่งได้ชื่อว่ารักษาเอกลักษณ์บางอย่างของตนไว้ได้มาก ในปัจจุบันนี้ก็ได้ละทิ้งประเพณีบางอย่างของตนไปแล้ว เช่น ประเพณีการไว้ทรงผมอย่างผู้ชายไทย หรือประเพณีการแต่งกาย แม้ว่าในเวลาว่างงานฟรีเซ็น การต้อนรับแขกต่างถิ่น จะมีชาวเรณูนครบางพวกยังคงแต่งกายตามแบบผู้ชายไทยอยู่ก็ตาม การแต่งกายนั้นก็ก็เป็นแบบที่ได้มีการปรับปรุงไปจากเดิมแล้วทั้งสิ้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าเราไม่ช่วยกันศึกษาและธำรงรักษา รวมทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันนี้ของชาวผู้ไทยไว้แล้ว อีกไม่ช้าวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็คงจะเลือนหายไปจนหมดสิ้น

วิธีที่จะศึกษาวัฒนธรรมคือ ศึกษาบรรดาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออกมา เช่น

ความเชื่อ และสิ่งอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้วการกระทำของคนย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมโดยตลอด แม้กระทั่งในเรื่องที่เกี่ยวกับความพอใจ หรือความต้องการอย่างง่าย ๆ เช่น การแต่งกาย การกินอยู่ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคมทั้งสิ้น การศึกษาวัฒนธรรมของชนในท้องถิ่นต่าง ๆ จะทำให้เข้าใจในชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างแจ่มชัด วิธีศึกษาคือ " หากเราต้องการรู้เรื่องอะไรให้ตลอดถึถ้วน ก็ต้องให้รู้ถึงที่มาของเรื่องนั้น ๆ ว่าเดิมมีมาอย่างไรแล้วคลี่คลายออกมาเป็นความเจริญมาจนทุกวันนี้ได้อย่างไร วิธีการศึกษาที่สะดวกและง่ายคืออาศัยข้อมูลทางคติชาวบ้าน

การศึกษาคติชาวบ้านเป็นแนวทางที่สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะเราสามารถศึกษาแนวคิดของชนรุ่นเก่า ๆ ได้จากคติชาวบ้าน นอกจากนั้นคติชาวบ้านยังสะท้อนออกมาให้เราเห็นค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ ของสังคมด้วย บรุนแวนด์ (Jan H. Brunvand) กล่าวไว้ว่า คติชาวบ้านเป็นเรื่องน่าศึกษา เพราะมนุษย์เป็นพวกที่นำศึกษา คติชาวบ้านสะท้อนให้เห็นความยุ่งยากสับสนของประเพณีมนุษย์ที่เหลืออยู่

คติชาวบ้านแสดงให้เห็นถึงระดับวัฒนธรรม คีลธรรม ความเชื่อ ความคิด ความต้องการและอุดมคติ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ของชนในกลุ่มนั้น ๆ คติชาวบ้านเป็นแหล่งของวรรณคดีสำคัญ ๆ ของชาติ และ " เป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิต และสังคมของคนในถิ่นต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่ล่วงมา จึงเป็นที่ประมวลไว้ ซึ่งความเป็นชาติอย่างแท้จริงของแต่ละชาติแต่ละภาษา "

หากเราตรวจดูหนังสือต่าง ๆ ที่ชาวต่างประเทศรวบรวมเอาไว้ เพื่อศึกษาให้รู้จักประชาชนชาวพื้นเมืองในอาณานิคมของเขา เพื่อให้ทราบถึงนิสัยใจคอ ความต้องการ ความคิดเห็นต่าง ๆ แล้ว จะพบว่าเรื่องที่เขานำใจใส่กันคว่ำไ้มากคือ นิยายโบราณของชาตินั้น ๆ ทั้งนี้เพราะเขารู้ว่า นิยายโบราณเป็นเครื่องมือที่คนในสมัยโบราณใช้เป็น

๑ เสรีบริโกเศศ (นามแฝง) "ค่านิยม" ใน คติชาวบ้าน ของกุหลาบ มลลิกะมาส

๒ Jan H. Brunvand, The Study of American Folklore, p.9

๓ กุหลาบ มลลิกะมาส คติชาวบ้าน หนาคำนำ

เครื่องมือในการอบรม กล่อมเกลานิรันดร์เยาวชนของชาติมาแต่โบราณ และแฝงไว้ซึ่งความปรารถนาต่าง ๆ เขาจึงถือว่านิยายโบราณเป็นอุปกรณ์ปลูกฝังลักษณะของชาติ และก่อให้เกิดสถาบันอันฝังลึกอยู่ในจิตใจของมนุษย์ เช่น "นิยายเรื่องมหาภารตะและรามายณะของอินเดียได้สร้างให้เกิดสถาบันเรื่องการถือชั้นในอินเดีย" ^๑ แต่ทุกคนก็ยอมรับในวาระของตนโดยไม่รีบกินวรรณะอื่น หรือในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ของชนทุกชาติย่อมตั้งต้นด้วยนิยายโบราณก่อน ซึ่งในบางครั้งก็เหลือเชื่อ และบางครั้งก็แยกออกจากกัน ไบรอนว่าตอนใดเป็นตอนเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ที่แท้จริง ดังนั้นในการศึกษาประวัติศาสตร์ของทุกชาติจะคตินิยายโบราณออกเสียมิได้ นิทานชาวบ้านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษามนุษยชาติ

ในหมู่นักภาษาศาสตร์ย่อมมีการนำเรื่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดจากประสบการณ์การคาดคะเน หรือเกิดจากจินตนาการของตนเล่าสู่กันฟัง ยิ่งในสมัยก่อน ๆ ที่ความเจริญทางด้านวิทยาการต่าง ๆ ยังไม่แพร่หลายนั้น การเล่านิทานในตอนเย็น ๆ หลังจากเสร็จจากการทำงานแล้ว มีอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ของไทยเรา ผู้ที่ชอบฟังนิทานมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไม่จำกัดฐานะ ดังนั้นมนุษย์ที่รู้จักใช้ภาษาในการสื่อสารกัน จะมีนิทานชาวบ้านของตนทุกหนทุกแห่ง มากบ้างน้อยบ้าง แตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยของชนหมู่นั้น ๆ เพราะในระหว่างที่มนุษย์ต้องเห็นอกเห็นใจอยู่กับการหาอาหาร หาสิ่งจำเป็นพื้นฐานอื่น ๆ "มนุษย์ใครจะได้รับการปลอบใจจากเรื่องราวที่มิได้เกิดแก่ชีวิตมนุษย์โดยแท้จริง มนุษย์จึงมีการเล่านิทาน ฟังนิทานตั้งแต่แรกเริ่มมีอารยธรรม" ^๒ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นจากนิทานก็คือ ทั้งหมดนั้นต่างก็เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกระทำ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์นั่นเอง ฉะนั้นการศึกษาเรื่องราวจากนิทานจึงเป็นการศึกษามนุษย์ ดัง บอสเวลล์ ^๓ (George W. Boswell)

^๑ ท.กล้วยไม้ (นามแฝง) "นิทานชาวบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว"

อนุสาร อ.ส.ท. ๒ : ๒๐ กันยายน ๒๕๐๔

^๒ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ วิเคราะห์วรรณคดี หน้า ๓

^๓ George W. Boswell and R. Russell Reaver, Fundamentals

กล่าวไว้ว่า เมื่อเราศึกษาคติชาวบ้านนั้นเรากำลังศึกษาตนเองอย่างแท้จริง การศึกษาสภาพของมนุษย์จากแหล่งประสบการณ์ของชาวบ้าน เราจะเข้าใจชีวิตมนุษย์ดีขึ้น จากการศึกษา คติชาวบ้านทำให้เรารู้จักตนเองดีขึ้น เพราะการเป็นคนคือการ เป็นส่วนหนึ่งที่มีมนุษย์ช่วยกันสร้างขึ้น ที่กล่าวเช่นนี้เพราะว่าโดยทั่วไปแล้วการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคม ที่แวดล้อมตนเองอยู่โดยตลอด ขณะที่มนุษย์เติบโตขึ้นนั้นเขาจะต้องเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย การบอกเล่าเป็นวิธีหนึ่งของการให้การศึกษาโดยทางอ้อมในชุมชน ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนในทุก ๆ ระยะของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทางค่านิยม จริยธรรม จรรยา ความต้องการทางวัตถุหรืออื่น ๆ

คติชาวบ้านเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนแลเห็นสภาพของตนว่า คล้ายคลึงกับที่อื่น ๆ ทั่วโลก อันทำให้ไม่เกิดความคิดที่จะแบ่งแยกกัน ไม่รู้สึกว่าเขาดีกว่าชนหมู่อื่น และในขณะเดียวกันก็เกิดความรู้สึกว่าในท้องถิ่นของตนก็ไม่ได้แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่นใดในโลก

จากการศึกษาของ เซอร์ เจมส์ จอร์จ เฟรเซอร์ (Sir James George Frazer) พบว่า "นิยาย นิทาน วรรณคดี เป็นแหล่งรวมของมนุษยชาติซึ่งเกิดขึ้นจากที่มนุษย์มีจิตไว้นึกถึงรวมคล้ายคลึงกัน" ^๒

เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาคติชาวบ้าน เป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งให้ความรู้ต่าง ๆ แก่นักวิชาการในหลาย ๆ แขนง เช่น นักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักวรรณคดี ดังที่ บรุนแวนด์ ^๓ (Jan H. Brunvand) กล่าวไว้ว่า

^๒ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "คติชาวบ้าน" เอกสารการสัมมนาผู้สอนวิชาภาษาไทย
ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง หน้า ๒๕๗

^๒ ชลธิรา กลัดอยู่ วรรณคดีของปวงชน หน้า ๖๑

^๓ Jan H. Brunvand, The Study of American Folklore, p.10 - 11

คติชาวบ้านเป็นเรื่องที่อาจศึกษาได้หลายแง่มุมสำหรับนักมนุษยธรรมศึกษา

(Humanist) มีความสนใจนักไปทรงคุณค่าคติ (Lore) เช่น สุภาษิต ปรีชา นินทา
พื้นเมือง ทางด้านสังคมศาสตร์ นักมานุษยวิทยา (Anthropologist) จะสนใจ
ตัวชาวบ้าน (folk) มากกว่า นักวรรณคดีก็สนใจในคติชาวบ้านมาก เช่น บางคนสนใจ
ในแง่ที่ว่าคติชาวบ้านเป็นต้นกำเนิดของมหากาพย์บางเรื่อง และบทร้อยกรองบรรยายความอื่น ๆ
บางคนสนใจในการใช้ลีลา หรือแนวคืด (stylistic or thematic use) ของวรรณกรรม
ชาวบ้าน นักศึกษาทางศิลปศาสตร์ก็อาจศึกษาภูมิหลังของศิลปะที่ตนได้ศึกษามาจากคนหรือชาวบ้าน
หรือศิลปะของชาวบ้าน สำหรับนักประวัติศาสตร์แม้ว่าเรื่องราวหรือขนบธรรมเนียมที่เล่าสืบต่อกันมา
ทางมุขปาฐะ จะไม่ค่อยถูกต้องตามข้อเท็จจริง แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์
ในประวัติศาสตร์ นักจิตวิทยาใช้คติชาวบ้านในเรื่องความฝันและการแสดงออกอื่น ๆ ของชาวบ้าน
เพื่อศึกษาจิตใจสำนึกของคนได้อย่างดี และนักสังคมวิทยาก็อาจศึกษาคติชาวบ้านไปพร้อม ๆ กับ
ข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาชีวิตและพฤติกรรมของสังคมได้

คันดิส^๑ (Alan Dundes) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาคติชาวบ้านไว้ว่า
นักวรรณคดีศึกษาคติชาวบ้าน ในแง่วรรณกรรมหรือในแง่ที่ว่าคติชาวบ้านเป็นต้นกำเนิดของ
วรรณคดีที่สำคัญของชาติ นักประวัติศาสตร์ใช้ข้อมูลทางคติชาวบ้านสนับสนุนข้อเท็จจริงใน
ประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยาศึกษาคติชาวบ้านในแง่ที่เป็นอัตชีวประวัติของชาวบ้านอันช่วย
ให้ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยาได้มองเห็น และเข้าใจวัฒนธรรมของบุคคลในอดีตได้อย่างดี
ส่วนนักจิตวิทยาใช้คติชาวบ้านเพื่อรวบรวมความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์
จิตวิทยาของสังคมและเอกบุคคล สำหรับนักการศึกษาจะถือว่าคติชาวบ้านเป็นมรดกอันล้ำค่า
ของชาติ และของมนุษยโลก ซึ่งอาจนำมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
นอกจากนี้นักวิชาการสาขาอื่น ๆ อาจใช้ประโยชน์จากศึกษาคติชาวบ้านได้อีก

ความสำคัญของการศึกษาคติชาวบ้านนี้ กุหลาบ มลลิกะมาส ก็ได้กล่าวไว้ในทำนอง
เดียวกันกับ บรุนเวนค์ และ คันดิส ว่า การศึกษาคติชาวบ้านช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจในวิชา

^๑ Alan Dundes, *American Folklor* p. 41

วรรณคดี ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ตลอดจนอารยธรรม และวัฒนธรรมของมนุษยชาติ
มากขึ้น จึงเท่ากับว่าคหิชาบ้านช่วยให้การศึกษา ในสาขาวิชาอื่น ๆ กว้างขวางลึกซึ้ง
ยิ่งขึ้น ๑

จากสาเหตุดังกล่าวมาแล้ว จึงทำให้ผู้เขียนสนใจในวิชาคหิชาบ้าน และได้เลือก
ทำปริญญานิพนธ์ทางด้านคหิชาบ้าน เนื่องจากเห็นว่า เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยรักษาข้อมูลทาง
คหิชาบ้านอันมีคุณค่าไว้ไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลา ประกอบกับมีผู้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องราว
เกี่ยวกับชาวล้านนาไทยไว้มาก การเก็บรวบรวมวรรณกรรมไทยในครั้งนี้จึงน่าที่จะเป็นการ
เปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้นำเอาสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ
ทั้งเป็นการช่วยให้อ่านปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เกิดความเข้าใจใน "ชาวล้านนาไทย" ที่ยิ่งขึ้น
ในฐานะที่ "ผู้ไทย" เป็นเชื้อสายไทยแท้เผ่าหนึ่ง

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของชาวล้านนาไทย คำล่เรณู กิ่งอำเภอรณนคร
จังหวัดนครพนม ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
๒. เพื่อจำแนกประเภทของวรรณกรรมพื้นเมืองที่รวบรวมได้โดยการพิจารณาตาม
รูปแบบ (form) ของเรื่อง
๓. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมที่รวบรวมได้ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่
และแนวคิดของคนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร
๔. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณี และชีวิตความเป็นอยู่
ของชาวล้านนาไทย ซึ่งเป็นคนไทยเผ่าหนึ่งที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ได้
๕. เพื่อสร้างและเผยแพร่วรรณกรรมพื้นเมืองของชาวล้านนาไทยไว้มิให้สูญหายไปตาม
กาลเวลา
๖. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับชาวล้านนาไทยในโอกาสต่อไป

สมมุติฐานในการค้นคว้า

๑. นิทานของชาวลาวผู้ไทยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่
๒. นิทานของชาวลาวผู้ไทยสะท้อนให้เห็นแนวคิดของคนในท้องถิ่น
๓. เนื้อหานิทานของชาวลาวผู้ไทย มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานของชาวไทยในท้องถิ่นอื่น ๆ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

๑. เป็นการช่วยรักษานิทานพื้นเมืองของชาวลาวผู้ไทยในตำบล เรณูไว้มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา ทั้งนี้เพราะผู้ที่เล่านิทานได้ยังเหลืออยู่น้อยคน
๒. เป็นการเผยแพร่นิทานพื้นเมืองของชาวลาวผู้ไทยออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้เพราะนิทานที่รวบรวมมานี้ถ่ายทอดกันมาด้วยวิธีมุขปาฐะ และยังไม่มียุติรวบรวมเอาไว้
๓. เป็นการช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมของชาวลาวผู้ไทย อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรื่องของมนุษยชาติ
๔. เป็นการช่วยให้เข้าใจเรื่องราวของคนไทยในอดีตได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะชาวลาวผู้ไทยส่วนมากยังคงมีอยู่ในชนบท ระเบียบประเพณีของชนมากกว่าชาวไทยเผ่าอื่นที่อยู่ใกล้เคียง
๕. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจที่จะค้นคว้าทางด้านภาษาศาสตร์ต่อไป
๖. พื้นภูมิเกี่ยวกับท้องถิ่นและประชากรในการศึกษาวรรณกรรมผู้ไทย ตำบลเรณูกิ่งอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนมนี้ จะเป็นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาวรรณกรรมผู้ไทยสาขาอื่น ๆ ต่อไป เช่น เพลงพื้นเมือง สุภาษิต และอื่น ๆ
๗. เป็นการช่วยให้ผู้สนใจศึกษา ได้มองเห็นความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของวรรณกรรมผู้ไทย กับวรรณกรรมในท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้งวรรณกรรมแบบฉบับด้วย
๘. ผลจากการศึกษานี้จะนำไปใช้ประกอบการศึกษา ในรายวิชาการศึกษาวรรณกรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือในระดับปริญญาโทได้

ขอบเขตของการศึกษาคนควา

๑. ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ถ่ายทอดทางมุขปาฐะเท่านั้น โดยมุ่งเก็บข้อมูลจากปากคำของเจ้าของถิ่นโดยตรง จึงไม่ได้หมายรวมถึงข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่อาจจะมีการรวบรวมไว้แล้ว

๒. ข้อมูลที่จะรวบรวมในครั้งนี้จะรวบรวมเฉพาะข้อมูลประเภทนิทานเท่านั้น

๓. วิทยาการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนประมาณ ๒๐ คน ไม่จำกัดเพศ วัย และการศึกษา วิทยาการเหล่านี้เป็นชาวไทยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในตำบลเรณู กิ่งอำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. วิทยาการจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษาในครั้งนี้ ถือว่าเป็นตัวแทนของชาวไทย ในตำบลเรณู กิ่งอำเภอรณนคร จังหวัดนครพนมได้

๒. บรรณกรรมผู้ไทยที่รวบรวมไว้ในปริญญานิพนธ์นี้ หมายถึงบรรณกรรมประเภทนิทานซึ่งเล่าสืบต่อกันมาโดยทางมุขปาฐะเท่านั้น มิได้หมายรวมถึง สุภาษิต ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ หรือบรรณกรรมที่มีการรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว

๓. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิจำกัดอยู่เฉพาะชาวไทยในเขตเรณูนครเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงผู้ไทยในท้องที่อื่น ๆ เช่น ที่สกลนคร หรือกาฬสินธุ์

๔. ข้อมูลที่รวบรวมมานี้ ได้มาโดยการบันทึกปากคำของผู้เล่าลงในเครื่องบันทึกเสียงในการถ่ายทอดข้อมูลออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น จะถ่ายทอดออกมาโดยตรง และละเอียดทุก ๆ คำพูดของผู้ให้ปากคำ โดยไม่ปรุงแต่งแต่อย่างใด

๕. นิทานที่รวบรวมได้ ในกรณีที่เป็นนิทานเรื่องเดียวกัน อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยบางประการแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะข้อมูลขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและพื้นภูมิเดิมของวิทยาการแต่ละคน

๖. ระยะเวลาที่ผู้เขียนใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ ระยะเวลาระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ และระยะเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ เท่านั้น ดังนั้นข้อมูลที่มี

ผู้รวบรวมไว้อีกหน้าหนึ่ง หรือรวบรวมในระยะหลังจากนี้จึงอาจจะแตกต่างกันไปตามกาลเวลา

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

๑. วรรณกรรมชาวไทย หมายถึง นิทานซึ่งถ่ายทอดโดยทางมุขปาฐะของชาวไทย ในตำบลเรณู กิ่งอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม
๒. ชาวชาวไทย หมายถึง ชาวไทยพวกหนึ่งซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพวกที่เรียกตนเองว่า "ผู้ไทย"
๓. คติชาวบ้าน หมายถึง แนวดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เป็นพื้นเพดั้งเดิม และกระทำกันอยู่โดยทั่วไปสืบกันมาหลายชั่วอายุคน
๔. ลักษณะของนิทานชาวบ้าน
 - ๔.๑ เป็นเรื่องเล่าด้วยปากสืบกันมา มีทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง
 - ๔.๒ เล่ากันด้วยปากสืบกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลัง เมื่อการเขียนเจริญขึ้น ก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
 - ๔.๓ ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อาจแต่ว่าเป็นของเก่า พังมาจากผู้เล่าซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง นิทานนี้ขายสมัยใหม่ ที่ทราบตัวผู้แต่ง เช่นนิทานของกริมม์ ๆ ก็อ้างว่าเล่าตามเค้านิทานที่สืบมาแต่เดิม ไม่ใช่ตนแต่งขึ้นเอง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า

เรื่องราวเกี่ยวกับชาวไทย มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าไว้มาก แต่ส่วนมากมักสนใจศึกษาเพียงแง่ใดแง่หนึ่งเท่านั้น เอกสารที่กล่าวถึงชาวไทยไว้โดยเฉพาะมีน้อยมาก เท่าที่ผู้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับชาวไทยไว้มันดังนี้

๑. กุหลาบ มลลิกะมาส คติชาวบ้าน หน้า ๑

๒. ก. หน้า ๕๕ - ๑๐๐

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) เคยนำทัพไปทางภาคตะวันออก
เจียงเหนือ จนถึงเขตประเทศลาวในปัจจุบัน ได้พบเห็นชนเผ่าต่าง ๆ ทางภาคตะวันออก
เจียงเหนือของประเทศไทย และเขียนบันทึกเรื่องราวไว้ หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงพวก ข่า
พม่า แมว เข่า โอนี (ขาค้อ) กะเหรี่ยง และผู้ไทย ซึ่งมีธรรมเนียมต่าง ๆ กัน
ผู้เขียนได้แยกกล่าวถึงทีละเผ่าตามหัวข้อดังนี้

๑. บ้านเมืองเคหสถานที่อยู่อาศัย
๒. รูปร่างลักษณะ กิริยา ภาษาพูด และหนังสือ
๓. อาหารและยานั่งนอน เครื่องประดับกาย
๔. วิชาชำนาญการเลี้ยงชีพ หรือสินค้าต่าง ๆ ที่ไปมา
๕. หัวหน้าพาหนะ บริวาร ภาษนะ เครื่องใช้
๖. เงินที่ไร้แลกเปลี่ยนซื้อขายกัน
๗. ธรรมเนียมที่ใคร่กรรบาแลคลอกบุตร เลี้ยงบุตร
๘. การพยาบาลแลปลงศพ
๙. การนับถือศาสนา แลการประชุมเล่นมหรสพเป็นเทศกาลตามฤดูปี

ผู้เขียนได้กล่าวถึงชาวผู้ไทยว่าแยกออกเป็น ๓ พวกคือ ผู้ไทยดำ ผู้ไทยขาว
และผู้ไทยแดง โดยแบ่งตามสีของเครื่องแต่งกาย และกล่าวถึงพวกผู้ไทยดำไว้อย่างละเอียด
ตามหัวข้อที่ได้จำแนกไว้แล้ว ส่วนผู้ไทยขาวนั้นกล่าวโดยสรุปไว้เล็กน้อยว่าเหมือนกับผู้ไทยดำ
แต่ใช้ธรรมเนียมอย่างจีน และไม่กล่าวถึงผู้ไทยแดงไว้อีกเลย

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับชาวผู้ไทยในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
ไว้อย่างน่าสนใจมาก

๑ เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) "ว่าด้วยชาวป่าชาติต่าง ๆ"
ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ เล่ม ๑ ภาค ๑-๒ หน้า ๒๒๕ - ๒๖๔

พระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน คิสฺโส) เป็นผู้ชอบศึกษาหาหลักฐานทางโบราณคดี และมีกิจตรวจการคณะสงฆ์ตามตำแหน่ง (เจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี) ได้เที่ยวจาริกไปในท้องที่มณฑลทั้งหลายอยู่เนืองนิจ เป็นเหตุให้ทราบเรื่องโบราณและกิจการในท้องที่เหล่านั้นได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับชาวผู้ไทยไว้อย่างละเอียดกว่าหนังสือเล่มอื่น ๆ โดยกล่าวถึงกำเนิดเชื้อสาย ภูมิลาเนาเดิม การโยกย้ายถิ่นฐาน การแต่งกาย ลักษณะภาษา ศาสนา การถือผี เชนสถาน อาชีพ สัตว์พาหนะ และยานพาหนะ

พ.อ. คำเนิร เลขะกุล^๒ เขียนสารคดีโดยการค้นคว้าเรื่องของชาวผู้ไทยไว้ค่อนข้างละเอียด ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับศัพท์คำว่า "ผู้ไทย และญไทย" ตำนานเชิงนิยายของชาวผู้ไทย ถิ่นฐานเดิมของชาวผู้ไทย การแบ่งสาขาของพวกผู้ไทยซึ่งสรุปได้ว่าชาวต่างประเทศแบ่งผู้ไทยออกเป็น ๔ สาขา คือ ผู้ไทยคำ ผู้ไทยขาว ผู้ไทยแดง และผู้ไทยลาย ส่วนชาวผู้ไทยเขาแบ่งพวกเขาเองออกเป็นเพียงผู้ไทยคำ และผู้ไทยขาวเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการอพยพของผู้ไทยข้ามฝั่งขวาของแม่น้ำโขง มาตั้งบ้านเรือนอยู่แถบจังหวัด นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ราชบุรี และเพชรบุรี พวกผู้ไทยคำที่มาอยู่ ราชบุรี และเพชรบุรี นั้นเราเรียกชื่อตามลักษณะของการแต่งกายว่าพวก "ลาวโซ่ง" หรือ "ลาวซ่ง" และตอนสุดท้ายได้กล่าวเปรียบเทียบความเป็นอยู่ของชาวผู้ไทยในสิบสองจุไทย และหัวพันห้าทั้งหก กับผู้ไทยในประเทศไทยได้เห็นว่ามีความเป็นอยู่ชนบชระเพณีต่างกันไ้มาากแล้ว

สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร^๓ กล่าวถึงผู้ไทยไว้ ๒ สาขา คือ ผู้ไทยคำ และผู้ไทยขาว ว่าควย บ้านเรือนดินที่อยู่อาศัยเดิม รูปร่างลักษณะ อาชีพ ประเพณีแต่งงาน

^๑ พระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน คิสฺโส) "ว่าควยชนชาติไทย" ลัทธิธรรมนิยม ต่าง ๆ

ภาค ๑๔ หน้า ๑ - ๑๕

^๒ พ.อ. คำเนิร เลขะกุล "ผู้ไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๑๗ - ๒๓

๒๓ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๕

^๓ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร ประเพณีไทยโบราณ หน้า ๓๒๗ - ๓๓๐

การปฐมพยาบาลคนป่วย การเซ่นไหว้ การละเล่น เนื้อความในหนังสือเล่มนี้คล้ายคลึงกับของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีเขียนไว้แทบทุกประการ

ปราโมทย์ หัตถาสุวรรณ์^๑ เขียนสารคดีท่องเที่ยวเล่าถึงความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประเพณีของชาวยุโรปเท่าที่ไต่พบเห็น ตลอดจนเรื่องของความรัก การแต่งงานของชาวยุโรป การอุสาวและการต้อนรับแขกของชาวเรือนคร ผู้เขียนได้เล่าไว้ตามที่ไต่พบเห็นอย่างน่าสนใจ เพราะเขียนจากประสบการณ์ตรง ทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นอยู่ของชาวยุโรป ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้อย่างแจ่มชัด

พลตรี คำเนิร เลขะกุล^๒ กล่าวถึงการย้อนกลับไปเรือนครอีกครั้งเป็นครั้งที่ ๔ ใน "เรือนครใหม่" ได้กล่าวถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของเรือนครซึ่งเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว และเล่าถึงประวัติการอพยพเข้ามาอยู่ในเรือนครของชาวเรือนคร การปกครองของส่วนราชการ สภาพบ้านเมือง ซึ่งทำให้มองเห็นถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ใจจริง โกมลสิทธิ์^๓ เขียนถึงประเพณีต่าง ๆ ของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น การทำบุญบั้งไฟ การเลี้ยงลูก บายศรี การปล่อยเฮือไฟ การแห่ประสาธน์ ฯลฯ เกี่ยวกับชาวยุโรปได้เล่าถึง ประเพณีการแต่งงานเริ่มจากการลงขวง การอยู่คำ การสู่ขอ และการแต่งงานซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ มากมายถึง ๕ ขั้นตอน นอกจากนี้ได้เล่าถึงการชอนขวัญของชาวยุโรป ประวัติชาวยุโรป และประเพณีการพ่อนุ้ยไทย ไว้อย่างย่อ ๆ

ที่ทำการศึกษาศึกษาการกึ่งอำเภอเรือนคร^๔ ได้รวบรวม "ประวัติชาวยุโรปเรือนคร"

^๑ ปราโมทย์ หัตถาสุวรรณ์ "บนแผ่นดินถิ่น — ญไท" อนุสาร อ.ส.ท.

๑๑ : ๓๐ - ๓๖, ๔๑ - ๔๔ มิถุนายน ๒๕๐๕

^๒ พลตรี คำเนิร เลขะกุล "เรือนครใหม่" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๓๐ - ๓๖, ๔๑ - ๔๔ มิถุนายน ๒๕๐๕

^๓ ใจจริง โกมลสิทธิ์ ชนบทธรรมเนรมิตประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หน้า ๗ - ๑๔

^๔ ที่ทำการศึกษาศึกษาการกึ่งอำเภอเรือนคร ประวัติชาวยุโรปเรือนคร หน้า ๑ - ๘

ขึ้นไว้เป็นเอกสารเพื่อการเผยแพร่ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาตั้งแต่อยู่เมื่อนานอ้อยหนู่^๑
การอพยพมาตั้งถิ่นฐานในเรณูนคร การปกครอง วัฒนธรรมและประเพณีการแต่งกาย อาชีพ
ภาษาของชาวยุ้ยไทยเปรียบเทียบกับภาษากลาง สภาพการปกครองทั่ว ๆ ไป นิสัยของประชาชน
และการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด^๒ ได้รวมมือกับรัฐบาล
ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดทำหนังสือ "คู่มือประจำจังหวัดนครพนม" ขึ้นจำนวน ๖ เล่มคือ

เล่มที่ ๑ สภาพทางภูมิศาสตร์

เล่มที่ ๒ สภาพทางสังคม

เล่มที่ ๓ สภาพทางเศรษฐกิจ

เล่มที่ ๔ สภาพการปกครอง

เล่มที่ ๕ สรรพและบรรณานุกรม

เล่มที่ ๖ แผนที่หมู่บ้าน

หนังสือทั้ง ๖ เล่มนี้ เล่ม ๑-๔ กล่าวถึงสภาพของจังหวัดนครพนมโดยละเอียด
ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จำเป็นสำหรับการทหาร มีกล่าวถึงชนเผ่าญไทยไว้
ค่อนข้างละเอียดกว่าชนเผ่าอื่น ๆ ในจังหวัดนครพนม เช่นกล่าวถึง เชื้อชาติ ภาษา
และวัฒนธรรมของพลเมือง ภูมิลำเนา ประวัติการอพยพและการเคลื่อนย้าย โครงสร้าง
ทางสังคม ศาสนา ความเคลื่อนไหวของชาวยุ้ยไทยในหมู่บ้านคำชะอี และอื่น ๆ

เอโทมัส เคิร์ช^๓ ได้ศึกษา "การพัฒนาและการเซบิฐานะทางสังคมของชาวยุ้ยไทย"
ในเขตตำบลหนองสูง อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖

^๑ เมื่อนานอ้อยหนู่ในพงศาวดารล้านช้าง เรียกว่า นานอ้อยหนู่

^๒ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด คู่มือประจำจังหวัดนครพนม
เล่ม ๑ - ๖ นับจำนวนหน้าไม่ได้

^๓ A Thomas Kirsch, Development and Mobility among the Thai
of Northeast Thailand ชานาญ วังวิภาค (แปล) หน้า ๔๔๑ - ๔๔๕

เค็สซ์ กล่าวว่า คนมักมองชาวอีสานว่าเป็นพวกที่ชีวิตส่วนใหญ่ติดอยู่ในชนบท ธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตแบบชาวนา รักถิ่นฐานบ้านเกิด และคิดว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาใหญ่ โครงการพัฒนาภาคอีสานทั้งหลายจึงเพิ่งเล็งไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจเกือบทั้งหมด เค็สซ์ ตั้งข้อสังเกตว่า ภาพพจน์ที่คนส่วนใหญ่มีต่อชาวอีสานนั้น ไม่ถูกต้อง และบอกว่าปัญหาสำคัญที่ชาวอีสานประสบอยู่คือ ปัญหาทางการเมือง จากการศึกษาถึงช่องทางและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชาวยุโรป ในหมู่บ้านหนองสูง เขาเสนอว่า การพัฒนาทางอีสานที่ควรเร่งเล็งปัญหาทางสังคม ในเรื่องที่ว่าบ้านอยากเปลี่ยนสภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วย หนังสือเล่มนี้ทำให้เข้าใจความต้องการ และความสนใจในการเขียนฐานะของชาวยุโรปได้อย่างไร

หลวงวิจิตรวาทการ ได้ศึกษาคนคว่ำเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย ตั้งแต่ สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันว่า ได้พบปะแยกย้ายกันไปในที่ต่าง ๆ ไล่โดยสังเขป ได้กล่าวว่า นาย เทนิแอร์ (ชาวฝรั่งเศส) ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเชื้อชาติมนุษย์ได้แบ่งชนชาติไทยออกเป็น ๔ พวกคือ

๑. ไทเมือง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ คือในตังเกี๋ย และในประเทศจีน
๒. ไทใหญ่ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ คือทางทิศเหนือของพม่า
๓. ลาว อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ (หมายถึงประเทศลาวในความปกครองของฝรั่งเศส)
๔. ไทยสยาม อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ หมายถึงไทยในประเทศไทย

จากการแบ่งนี้ พวกไทยอยู่ในพวกไทเมือง และได้กล่าวถึงพวกไทยไว้ว่า พวกไทยมีตัวหนังสือใช้เป็นตัวหนังสือแบบไทยเดิม พร้อมทั้งข้อวิจารณ์เกี่ยวกับพงศาวดารลานช้าง สมเด็จพระบวรราชราชนุนาภ^๒ ได้ทรงพระนิพนธ์คำอธิบายเกี่ยวกับพงศาวดารของเมืองไล และพงศาวดารเมืองแฉ่งไว้ว่า เจ้าพระยาฤทธิรงค์กรมเจต (สุข ชูโต) กับเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ได้ขึ้นไปตีที่เมืองทั้งสองแล้วสอบปากคำพวกท้าวขุนเมืองทั้งสองนั้น

^๑ หลวงวิจิตรวาทการ งานคนคว่ำเรื่องชนชาติไทย ๒๔๔ หน้า.

^๒ กรมศิลปากร ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ ๒๐๔ หน้า.

จดเรียบเรียงไว้ ทรงอธิบายว่าคำว่าสิบสองจุไทย นั้นเดิมเรียกว่าสิบสองเจ้าไทย พลเมือง
ที่อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย เรียกว่าพวก "ผู้ไทย" ทรงกล่าวถึงการแยกหัวเมืองสิบสองจุไทย
ออกเป็นหัวเมืองพวน (ขึ้นกับเจ้าเมืองเวียงจันทน์) และหัวพันทั้งหก (ขึ้นกับเจ้าหลวงพระบาง)
เมืองไล และเมืองแดง ยังเรียกว่าสิบสองจุไทย ในหนังสือนี้ได้กล่าวถึงการโยกย้ายที่อยู่
ความเป็นอยู่ของชาวเมืองไล และเมืองแดงไว้โดยละเอียด

พระยาอนุমানราชชน^๑ ได้กล่าวไว้ในเรื่องของชนชาติไทยตอนหนึ่งว่าควบ
คนที่อาศัยอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย ตำนานของพวกผู้ไทยเกี่ยวกับกำเนิดของพวกตน หนังสือ
เล่มนี้ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความเป็นมาของชาติไทยไว้ทั่ว ๆ ไป โดยผู้เขียนแทรกข้อวิจารณ์
ไว้เป็นช่วง ๆ

เดิม วิชาคพจนกิจ^๒ เล่าถึงเหตุการณ์บ้านเมืองของอีสาน ในสมัยที่กรมหลวง
สรรพสิทธิประสงค์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ไว้ ว่าทรงจัดการบ้านเมืองอย่างไรบ้าง
มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงเรื่องนคร โดยเล่าถึงการอพยพมาอยู่ของพวกผู้ไทย และการปกครอง
เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับชาวผู้ไทยไว้อย่างคร่าว ๆ

เอ คาร์ และพันตรี อีริก ไฮเคนฟาเคน^๓ ได้ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าต่าง ๆ ใน
ประเทศไทย โดยแบ่งชนกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศไทยออกเป็น ๔ เผ่า คือ

๑. เผ่านิกริโต
๒. เผ่าอินโดเนเซียน
๓. เผ่ามอญ - เขมร
๔. ญวน

^๑ พระยาอนุমানราชชน เรื่องของชาติไทย ๑๕๑ หน้า.

^๒ เดิม วิชาคพจนกิจ อีสานในสมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์
ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ ๑๗๕ หน้า.

^๓ เอ คาร์ และพันตรีอีริก ไฮเคนฟาเคน ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ
ในประเทศไทย ๔๗ หน้า.

๕. เมาทิเบต - พม่า
๖. เมาไทย
๗. เมาจีน
๘. นีตองเหลื่อง หรือยูนบุรี

เขาจัดผู้ไทยไว้ในเมาไทย และกล่าวว่าพวกผู้ไทยอาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ทั้งให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง การแต่งกาย การนับถือผี อาชีพ ไว้โดยสังเขป

วิลเลียม คลิฟตัน คอคค^๑ เป็นมิชชันนารีชาวอเมริกัน ซึ่งเดินทางมาสอนศาสนาคริสต์ในจังหวัดเชียงราย เป็นเวลานาน จนสามารถพูดภาษาไทยทางเหนือได้เป็นอย่างดี สนใจในภาษาไทย และคนไทยมาก ต่อมาเขาได้มีโอกาสเดินทางไปตามมณฑลต่าง ๆ ของจีน โดยผ่านไต้หวัน เซี่ยงหฺง เซฉวน ไทวเจา ยูนนาน กวางซี ยางสี ตังเกีย และได้เดินทางไปในลาว ระหว่างเดินทางมีความสนใจศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่ได้พบเห็น และบันทึกเอาไว้ เขาได้กล่าวว่าคนไทยในยูนนานมักเรียกพวกตนเองว่า "ผู้ไทย" และได้จำแนกคนไทยที่พบเห็นออกเป็น ๒ พวกคือ ไทยที่มีหนังสือใช้ และไทยไม่มีหนังสือ

อีริก ไฮเดนฟาเดน^๒ ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับคนไทยไว้ และกล่าวว่าคนไทยทางทิศใต้มีพวกผู้ไทยอยู่ในเมืองแฉง (Muang Theang) คำม่วน - คำเกิด (Kam Muan - Kam Kōi) ซึ่งพวกนี้ได้มีวัฒนธรรมต่าง ๆ เปลี่ยนไปมากแล้ว ผู้ไทยนับถือศาสนาพุทธ และเชื่อในเรื่องวิญญาณ จึงมีการบวงสรวงวิญญาณของบรรพบุรุษด้วย ชาวผู้ไทยได้อพยพมาอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง โดยมาอยู่ในจังหวัดนครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ อุดร ศรีสะเกษ พวกนี้มีรูปร่างผิวพรรณดี แต่มีประเพณีที่แปลกคือการแต่งงาน ส่วนความสัมพันธ์ทางเพศนั้น พวกผู้ไทยไม่เคร่งครัด โดยเฉพาะในฤดูเก็บเกี่ยว เขาถือความรักแบบ "รักเสรี" แต่ภายหลังจากแต่งงานแล้วจะประพฤติอย่างหนุ่มสาวไม่ได้

^๑ วิลเลียม คลิฟตัน คอคค ไทย ๑๗๖ หน้า.

^๒ Erik Seidenfaden, The Thai Peoples, 177 pp.

วิธีดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

๑. เลือกวิทยากรจากชาวยุทธ์ไทยทั้งหญิงและชาย โดยไม่จำกัด เพศ วัย และ
คุณวุฒิ จากตำบลเรณู กิ่งอำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ใช้เครื่องบันทึกเสียง (Cassette
Tape Recorder) และแถบบันทึกเสียง (Tape C - 60) จำนวน ๒๐ ม้วน สำหรับ
บันทึกข้อมูลประเภทนิทานจากวิทยากร
๓. วิธีดำเนินการ

๓.๑ การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑ ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔ เดินทางไปตำบลเรณู
เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของชาวเรณูนคร เป็นการหาความรู้พื้นฐานไว้ก่อน
และติดต่อกับทางวิทยากรไว้ล่วงหน้า

๓.๑.๒ ออกปฏิบัติการภาคสนามในเดือนเมษายน และเดือนพฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๑๔ และกลับไปเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งหนึ่งในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๓.๒ การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

บรรดาข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ต้นทาง เช่นความรู้เกี่ยวกับท้องที่ สถิติ แผนภูมิประวัติความเป็นมาของชาวยุทธ์ไทย และอื่น ๆ ผู้เขียนรวบรวมจากเอกสารที่มีผู้เรียบเรียงไว้ก่อนแล้ว
โดยการค้นคว้าจากห้องสมุดต่าง ๆ

การจัดกระทำกับข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ จัดกระทำ และนำเสนอผลแบบพรรณนา
วิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ควบคู่ขนานการดังนี้

๑. ถอดคำพูดของวิทยากรที่เป็นผู้ให้ปากคำจากเครื่องบันทึกเสียง โดยพยายาม
เก็บให้หมดทุกคำพูดของวิทยากร และพยายามเขียนถ่ายทอดให้ใกล้เคียงกับเสียงเดิมของ
วิทยากรมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อรักษาลักษณะสำนวนโวหาร ภาษา การใช้ถ้อยคำ
ตลอดจนข้อคิดเห็นของวิทยากร และบรรยากาศในการเล่านิทานไว้

๒. ถอดคำภาษาผู้ไทย ออกมาเป็นภาษาไทยกลางประโยคต่อประโยค เพื่อให้คนทั่วไปที่ไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นผู้ไทยอ่านเข้าใจได้
๓. ชี้แจงเนื้อหาของวรรณกรรมพื้นเมืองบางเรื่องที่คล้ายกับวรรณกรรมแบบฉบับ
๔. วิเคราะห์ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของชาวผู้ไทย เท้าที่ปรากฏในนิทาน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาที่อ่านดียิ่งขึ้น
๕. หาคำพยานุกรมของคำที่ปรากฏในข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาในภาคสนาม

พินิจทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยาการ

จังหวัดนครพนม

๑. สภาพทางภูมิศาสตร์

๑.๑ ที่ตั้งและขนาด

นครพนมเป็นเมืองชายแดนสุดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ในระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๖ - ๑๗ องศาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ ๑๐๔ - ๑๐๕ องศาตะวันออก มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๙๕๐ กิโลเมตร จังหวัดมีลักษณะเป็นแนวยาวเลียบไปตามฝั่งขวาของแม่น้ำโขง มีความยาวจากเหนือไปใต้ประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร และกว้างระหว่าง ๓๔ - ๔๐ กิโลเมตร

๑.๒ อาณาเขต^๑

ทิศเหนือ จดอำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ จดอำเภอขามแก่น จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอ

เลิงนกทา จังหวัดบึงโขง

ทิศตะวันออก จดแขวงคำม่วน และแขวงสุวรรณเขต

ประเทศลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน

ทิศตะวันตก จดอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอภูผามาศ จังหวัดอุดรธานี อำเภอเมือง อำเภอภูซำสัย และอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

^๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม หน้า ๕

^๒ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร คู่มือประจำจังหวัดนครพนม เล่ม ๕

^๓ ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครพนม ล.ก. หน้า ๑

๒. ลักษณะภูมิประเทศ^๑

เป็นที่ราบสูง สูงกว่าระดับน้ำทะเล ประมาณ ๑๕๐ เมตร ลักษณะภูมิประเทศอาจแบ่งได้เป็น ๓ ตอนคือ

ตอนเหนือ เป็นที่ราบลุ่มต่ำ ส่วนมากเป็นทุ่งกว้าง มีป่าไม้สลັบ พื้นที่บางส่วนมีน้ำท่วมถึง

ตอนกลาง บริเวณใกล้แม่น้ำโขง เป็นที่ราบทุ่งนามีน้ำท่วมถึง ส่วนทางทิศตะวันตกซึ่งอยู่ทางแม่น้ำโขงออกไปเป็นโลกไม้เต็งรัง พื้นดินเป็นหินลูกรัง เป็นเนินและที่ต่ำสลັบกัน

ตอนใต้ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ มีแม่น้ำ และลำน้ำไหลผ่านหลายสาย พื้นที่บางส่วนเป็นเขตป่า มีภูเขาแนวยาวเป็นพืดสลັบซับซ้อน

ลำน้ำที่สำคัญมี แม่น้ำโขง แม่น้ำสงคราม ลำน้ำยาม ลำน้ำก่า ลำน้ำฮวน นอกจากนี้ยังมีลำห้วย คือ ห้วยลังกา ห้วยหวย ห้วยบ่อ ห้วยบึงกอ ห้วยหนองเขา ห้วยบางฮวก ห้วยกระเบา ห้วยชะโนด ห้วยบางทราย ห้วยมุก และห้วยบึงอี

๓. ฝนฟ้าอากาศและฤดูกาล^๒

จังหวัดนครพนมมี ๓ ฤดูคือ

๓.๑ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ฤดูนี้จะมีอากาศร้อนอบอ้าวมาก อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ ๓๐ - ๓๓ องศาเซลเซียส

๓.๒ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน ในบางส่วนของจังหวัดจะมีฝนชุกมาก โดยเฉพาะอำเภอที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง จะประสบอุทกภัยได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก

๓.๓ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ในฤดูนี้โดยทั่วไปอากาศจะหนาวจัด อุณหภูมิโดยเฉลี่ย ๘ - ๑๕ องศาเซลเซียส

^๑ ก หน้า ๑
^๒ ก หน้า ๖

๔. ทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าไม้ มีไม้ต่าง ๆ หลายประเภท เช่น ไม้เต็งรัง ไม้ตะเคียน ไม้ตะแบก ไม้พะยุง

สัตว์ ยังไม่ได้มีการสำรวจค้นหาอย่างจริงจัง แต่ที่ทราบว่ามีใน จังหวัดนครพนม คือ เกลือ บีบั้น กวต ทราบ และคินดูกรัง

สัตว์ มีสัตว์น้ำอย่างบริบูรณ์ สำหรับสัตว์ป่ามีบางชนิด เช่น กวาง เก้ง และ เลียงผา

๕. การคมนาคม

การคมนาคมและขนส่งมีทั้งทาง อากาศ ทางบก และทางน้ำ ดังนี้

๕.๑ ทางน้ำ

ลำน้ำโขงส่วนที่ไหลผ่านตัวจังหวัดนั้น ใช้เดินเรือได้ตลอดปี การขนส่งทางน้ำเป็นวิธีที่สำคัญสำหรับขนส่งสินค้าระหว่างอำเภอที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง

นอกจากนี้ยังอาจเดินทางไปประเทศลาวได้เช่น จากอำเภอเมืองข้ามไปยังท่าแขกของลาว จากอำเภอมุกดาหารข้ามไปสุวรรณเขต หรือจาก อำเภอธาตุพนมข้ามไปปากเซบั้งไฟของลาวได้

๕.๒ ทางอากาศ

นครพนมมีสนามบินที่ใหญ่และทันสมัยที่สุด คือ สนามบินของ กองทัพอากาศ ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๒ กิโลเมตร มีสายการบินของบริษัท เดินอากาศไทย ทิศตะวันออก นครพนม อุตรธานี หนองคาย ขอนแก่น เลย อุบลราชธานี กรุงเทพมหานคร พิษณุโลก และเชียงใหม่

๕.๓ ทางบก มีทางหลวงแผ่นดิน คือ

๕.๓.๑ จากนครพนมถึงอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
ยาว ๕๕.๓๑๕ กิโลเมตร

๕.๓.๒ จากบ้านท่าดอกแก้ว อำเภอท่าอุเทน ผ่านนครพนม
ธาตุพนม มุกดาหาร ยาว ๑๔๕ กิโลเมตร

๕.๓.๓ จากบ้านท่าดอกแก้ว อำเภอท่าอุเทน อำเภอศรีสงคราม

ยาว ๓๐ กิโลเมตร

๕.๓.๔ จากอำเภอมุกดาหาร ผ่านอำเภอคำชะอี ไปอำเภอ
ภูผามาศ จังหวัดกาฬสินธุ์ ยาว ๘๕ กิโลเมตร

๕.๓.๕ จากบ้านหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม ผ่านตำบลหนองอี
ไปยังอำเภอนาแก ยาว ๕๕.๗๕๓ กิโลเมตร

๕.๓.๖ จากอำเภอธาตุพนม ผ่านอำเภอนาแก ไปจังหวัดสกลนคร
ยาว ๙๖ กิโลเมตร

๕.๓.๗ จากอำเภอท่าอุเทน ไปยังอำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดสกลนคร ยาว ๔๐ กิโลเมตร

๕.๓.๘ จากอำเภอมุกดาหาร ผ่านกิ่งอำเภอดอนตาล ไปยัง
อำเภอนาแก จังหวัดอุบลราชธานี

๘. การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดนครพนม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ กับ ๒ กิ่ง คือ

๖.๑ อำเภอเมืองนครพนม

๖.๒ อำเภอธาตุพนม

๖.๓ อำเภอมุกดาหาร

๖.๔ อำเภอนาแก

๖.๕ อำเภอคำชะอี

๖.๖ อำเภอท่าอุเทน

๖.๗ อำเภอศรีสงคราม

๖.๘ อำเภอบ้านแพง

๖.๕ อำเภอคอนคา

๖.๑๐ อำเภอปลาปาก

๖.๑๑ กิ่งอำเภอเรณูนคร

๖.๑๒ กิ่งอำเภอนาหวา

๗. ประชากร เชื้อชาติ และศาสนา

จากการสำรวจทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ นครพนมมีประชากรทั้งสิ้น ๒๗๘,๗๒๔ คน แบ่งตามสัญชาติได้ดังนี้

๗.๑ สัญชาติไทยจำนวน ๒๗๗,๔๔๕ คน

๗.๒ สัญชาติจีนจำนวน ๕๑๔ คน

๗.๓ สัญชาติญวนจำนวน ๒๗๑ คน

๗.๔ สัญชาติอื่น ๆ จำนวน ๔๔ คน

๗.๕ ชาวนวนอพยพจำนวน ๘,๘๖๐ คน

ถึงแม้พลเมืองส่วนมากจะมีสัญชาติไทยเป็นทางการก็ตาม แต่ก็ยังคงรักษา
ลักษณะพิเศษของเผ่าพันธุ์ของตนไว้ เช่น เผ่าไทย - ลาว เผ่าข่า เผ่าเยอ เผ่าญไทย
เผ่าโซ่ เผ่าแสก เผ่ากะเลิง ซึ่งชนเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะที่น่ายกย่อง

พลเมืองส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีนับถือศาสนาอื่น เช่น คริสต์ศาสนา
ศาสนาขงจื้อ ศาสนาอิสลามบ้าง

๘. สถานที่นันทนาการ

จังหวัดนครพนมมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่น่าท่องเที่ยวอยู่มากมาย

เช่น

๘.๑ พระธาตุพนม	อำเภอธาตุพนม
๘.๒ พระธาตุท่าอุเทน	อำเภอท่าอุเทน
๘.๓ พระธาตุเรณู	กิ่งอำเภอเรณูนคร

๘.๘ พระธาตุประสิทธิ์ กิ่งอำเภอนาหว้า

๘.๘ วัดศรีมงคลใต้ อำเภอมุกดาหาร

๘.๖ พระซอง ตำบลพระซอง

๘.๗ กลองมโหระทึกใหญ่ อำเภอคอนสาร

๘.๘ ศิลจารึก ที่ชั้นตะเบียนกรมศิลปากรแล้วมีที่

๘.๘.๑ วัดกลาง ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน

๘.๘.๒ วัดไตรภูมิ ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน

๘.๘.๓ วัดร้าง บ้านเหล่านาลาด ตำบลบ้านกลาง

อำเภอเมืองนครพนม

๘.๘.๔ วัดบ้านสำราญ ตำบลอาจสามารถ

อำเภอเมืองนครพนม

๘.๙ ห้วยหินเรือ อำเภอมุกดาหาร

๘.๑๐ เรณูนคร

๘.๑๑ คานสาวคอย อำเภอนาแก

๘.๑๒ พระพุทธรูป ญอนอบ ญจอกอ อำเภอคำชะอี

๙. ประวัติจังหวัดนครพนม^๑

จังหวัดนครพนมเป็นเมืองชายแดนสู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พอจะสรุปได้ว่า เดิมจังหวัดนครพนมเป็นเมืองที่เนื่องมาจากนคร ในอาณาจักรโคตรบูรณ์ ซึ่งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง และย้ายมาตั้งทางฝั่งขวาในราว พ.ศ. ๒๓๓๑ สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

ส่วนตำนานเดิมของเมืองศรีโคตรบูรณ์นั้น เท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ในพงศาวดารเหนือ พงศาวดารเขมร และเรื่องราวทางภาคอีสาน มีข้อความคล้ายคลึงกัน ว่า

^๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม

พระยาโคตรบองมีฤทธิ์มาก ใช้กระบองขว้างพระยาแกรกผู้มีบุญ ซึ่งขี่ม้าเหาะมาไม่ถูกจึงหนีไป แล้วไปโศกหาพระเจ้าล้านช้าง แต่ในฉบับคำให้การของชาวกรุงเก่า กล่าวว่าพระยาโคตรบองเป็นคนคดไม่ในนครสวรรคบุรี เมื่อกษัตริย์ผู้ครองเมืองนครสวรรคบุรีสวรรคตแล้ว มีบุญญาธิการ ไคครองราชสมบัติสืบต่อ ต่อมาผู้มีบุญขี่ม้าเหาะมาทางอากาศ พระยาโคตรบองกลัวจึงหนีไปสร้างเมืองขึ้นที่ตำบลที่ทรงขว้างกระบองไปตกอยู่นั้น เรียกว่าล้านช้าง (ศรีสัตนาคนหุต)

แต่ตำนานบางฉบับกล่าวไว้ว่า ๒ ครั้งหนึ่งพระเจ้าศรีสัตนาคนหุตมีพระราชประสงค์จะให้พระราชบุตรองค์หนึ่ง พระนามว่า เจ้าโคตะครองเมือง จึงไคสร้างเมืองขึ้นที่ปากห้วยหินบุรณ์ ให้ชื่อเมืองว่า ศรีโคตรบูรณ์ เป็นเมืองลูกหลวงขึ้นกับเมืองเวียงจันทน์ ตั้งให้เจ้าโคตะเป็นพระยาศรีโคตรบูรณ์ มีเจ้าครองนครสืบมาหลายพระองค์ จนถึงสมัยพระยาศรีโคตรบองจึงย้ายเมืองมาสร้างใหม่ที่ป่าไม้วาก ห้วยศรีมั่ง ริมฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (คือเมืองเก่าไตทาแซกในปัจจุบัน) ต่อจากพระยาศรีโคตรบองแล้วมีเจ้าเมืองปกครองต่อมาหลายพระองค์ จนถึงสมัยพระบรมราชา (เอวากัน) พินาลัย พระเจ้าเวียงจันทน์จึงโปรดฯ ให้ท้าวคำสิงห์ราชบุตรเขยพระบรมราชาครองเมืองแทน ท้าวคำสิงห์จึงเปลี่ยนชื่อเมืองศรีโคตรบูรณ์เป็นมรุขณนคร (พงศาวดารบางฉบับเรียก มนุขนคร หรือ มฤคนคร)

ท้าวแก้ว โอรสพระบรมราชา (เอวากัน) ทราบว่าท้าวคำสิงห์ไคครองเมืองแทนพระราชบิดาก็น้อยพระทัย จึงตั้งแข็งเมืองขึ้นและตีเมืองมรุขณนครแตก ท้าวคำสิงห์จึงหนีข้ามแม่น้ำโขงไปอยู่ดงเซกา ผังขวาแม่น้ำโขงแล้วขอกำลังจากเวียงจันทน์มาช่วย เมื่อรบชนะแล้วพระเจ้าเวียงจันทน์จึงโปรดฯ ให้ย้ายเมืองมาตั้งผังขวาแม่น้ำโขงที่ราชคูน้อยศรีบุญเรืองปากห้วยบังฮวก เรียกเมือง มรุขณนคร ให้ขึ้นกับเวียงจันทน์ตามเดิม

ประมาณ พ.ศ. ๒๓๕๑ พระเจ้าศรีบุญสารแห่งเวียงจันทน์ ได้ยกกองทัพไปตีพระตาพระวอที่บ้านภูพานแก แขวงจำปาศักดิ์ ได้ฆ่าพระวอตาย พระตาเห็นเหลือกำลังจึงขอกองทัพ

๑ กรมศิลปากร คำให้การของชาวกรุงเก่า หน้า ๒๘ - ๓๓

๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม

กรุงธนบุรีมาช่วย พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยามหากษัตริย์ศึกกับพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปปราบ ใต้เมืองเวียงจันทน์ เมืองหนองคาย เมืองมุกดาหาร ส่วนพระเจ้าศิริบุญสาร แห่งเวียงจันทน์ และพระบรมราชา (กุแก้ว) เจ้าเมืองมุกดาหาร หนีไปอยู่เมืองคำเกิด

เมื่อปราบปรามหัวเมืองเหล่านี้เรียบร้อยแล้ว เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้อัญเชิญ พระแก้วมรกตและพระบาง รวมทั้งนำเอาบรรดาไพร่พลของพระเจ้าศิริบุญสารลงมากรุงธนบุรีด้วย

ครั้นพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเสวยราชย์แล้ว ได้ทรงชุบเลี้ยง ไอร่ของพระเจ้าศิริบุญสารอย่างดี พระเจ้าศิริบุญสารทราบดีว่าไอร่อยู่อย่างมีความสุข จึงขอสวามิภักดิ์ แต่พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกไม่ทรงวางพระทัย จึงตั้งให้พระยานครเสนา ไอร่องค์ใหญ่ของพระเจ้าศิริบุญสารกลับไปครองเมืองเวียงจันทน์ พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้คืน พระบางไปด้วย

ส่วนเมืองมุกดาหารนั้น เมื่อย้ายมาตั้งที่ปากห้วยบังฮวกได้ประมาณ ๒๐ ปี ถูกน้ำเซาะตลิ่งบ้านเมืองพังลงน้ำไปมาก จึงย้ายไปตั้งใหม่ที่ บ้านหนองจันทน์ เมื่อพระบรมราชา (กุแก้ว) ถึงแก่พิราลัย ไอร่คือ ท้าวพรหมา จึงได้ครองเมืองสืบมา

พ.ศ. ๒๓๓๔ (บางฉบับว่า พ.ศ. ๒๓๔๖) เจ้านันทเสนแห่งเมืองเวียงจันทน์ ได้คบคิดกับพระบรมราชา (พรหมา) ทำหนังสือลับถึงพระเจ้าแผ่นดินญวน (สมัยพระเจ้า กวเหงึงจื๊วปกครอง) ขอ กองทัพมารบกรุงสยาม พระเจ้ากวเหงึงจื๊วจึงส่งหนังสือ นั้นมาถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียก เจ้านันทเสน กับพระบรมราชา (พรหมา) ลงมาเฝ้าที่กรุงเทพฯ เมื่อสอบสวนได้ความจริง แล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกโทษให้ และทรงแต่งตั้งให้เจ้าอินทวงษ์ อนุชาเจ้านันทเสน ไปครองเมืองเวียงจันทน์แทน และให้เจ้าอนุวงศ์ เป็นอุปราช

พ.ศ. ๒๓๓๗ เกิดศึกพม่าทางเมืองเชียงใหม่ กองทัพไทยต้องยกไปปราบปราม เจ้านันทเสนกับพระบรมราชา ขออาสาไปรบในกองทัพ เมื่อยกไปถึงเมืองเงิน พระบรมราชา (พรหมา) บริโภคผักหวานเบื่อ จึงถึงแก่อนิจกรรมที่เมืองเงิน ท้าวสุทธาทิภักดิ์ของ พระบรมราชา (พรหมา) จึงนำเครื่องราชบรรณาการลงไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่กรุงเทพฯ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท้าวสุทธาทิภักดิ์เป็นพระบรมราชาครองเมืองมุกดาหาร และให้ เปลี่ยนนามเสียใหม่ ว่า "เมืองนครพนม" ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ เท่านั้นมา

กิ่งอำเภอเรณูนคร

๑. ประวัติกิ่งอำเภอเรณูนคร

กิ่งอำเภอเรณูนคร อยู่ห่างไปจากอำเภอธาตุพนมไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร เดิมมีชื่อว่า เมืองเว หรือ บ้านคงหวายสายบ่อแก^๑ แต่ในจดหมายเหตุต่าง ๆ มักเรียกว่าบ้านคางราย เรณูนครเคยเป็นทั้งเมือง อำเภอ และตำบล โดยมีประวัติความเป็นมาที่พอรวบรวมสรุปได้ดังนี้

ตามประวัติการโยกย้ายของชาวไทยเรณูนครกล่าวว่า ก่อนที่พวกญไทยจะอพยพมาอยู่ในถิ่นฐานปัจจุบันนี้ ได้ตั้งเมืองอยู่ที่เมืองวัง ต่อมาไค้หนีภัยพากันข้ามแม่น้ำโขงมาทางฝั่งขวา เลือกลงที่ตำบลเวือนที่โนนคงหวาย ซึ่งมีลำห้วยสายบ่อแกไหลผ่าน จึงเรียกชื่อบ้านว่า "บ้านคงหวายสายบ่อแก" ต่อมาพวกครอบครัวเมืองวัง ได้ตามมาสมทบจนเป็นปึกแผ่น จึงเรียกชื่อเมืองใหม่ว่า "เมืองเว"^๒ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าครอบครัวเมืองวังซึ่งตามมาสมทบนั้นคงเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓^๓ กล่าวไว้ว่า

ในปี พ.ศ. ๒๓๔๔ เจ้าอุปราชมหาสงครามไค้บอกลงมาทางกรุงเทพมหานครว่า ได้เกณฑ์ทัพเมืองนคร เมืองกาฬสินธุ์ เมืองสกลนคร เมืองหนองหาร เมืองอุเทน เมืองไทรบุรี เมืองแสน เมืองหนองคาย เมืองภูเวียง เมืองมุกดาหาร เมืองเขมราฐ และเมืองอุบล ไทยกข้ามแม่น้ำโขงไปตีเมืองวัง เมืองตะโปน เมืองพิน เมืองนอง เมืองเชียงรม เมืองผาบ้ง ไม่มีคนสู้รบผู้คนหนีเข้าป่าไปสิ้น จึงแต่งคนไปเที่ยวกวาดต้อนครอบครัว กลับกล่อมและจับคนอยู่จนปี พ.ศ. ๒๓๔๗ ได้คน ๒,๔๔๔ คน เป็นครัวเมืองวัง ๘๘๒ คน เมืองตะโปน ๕๙๕ คน เมืองนอง ๑๐๓ คน เมืองพิน ๑๖๒ คน

^๑ พ.ชลธาร (นามแฝง) ทัศนาวจร ๗๑ จังหวัด หน้า ๒๕๔

^๒ ที่ทำการศึกษาธิการกิ่งอำเภอเรณูนคร ประวัติโยไทยเรณูนคร หน้า ๑ - ๒

^๓ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓

เมืองคำม่วน ๘๐๖ คน แล้วพระสุนทรวงศาเจ้าเมืองบิไลธร กับพระประทุมเทวาเจ้าเมืองหนองคาย จึงส่งเจ้าเมือง อุปราช และท้าวเพี้ย นายครว ลงมากรุงเทพมหานคร รัชกาลที่ ๓ ได้โปรดเกล้าฯ ให้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วให้ถามนายครวว่า ได้ปรึกษาหาหรือท้าวเพี้ยครอบครัวพร้อมมูลกันว่าจะตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านใดตำบลใด จะสมัครทำราชการขึ้นกับเมืองใด จะโปรดฯ ให้อยู่ตามใจสมัคร ครว เมืองเหล่านั้นต่างขออยู่บ้านต่าง ๆ กัน ส่วนท้าวสาบนายครวเมืองวัง "ซึ่งอยู่บ้านบางหวาย ๑ ชาติคุณ กับเจ้าเมืองเชียงมณฑลอุปฮาด ราชวงศ์ท้าวเพี้ยครอบครัว ขอสมัครตั้งครอบครัวอยู่บ้านห้วยศรีชะบัว แขวงเมืองนครพนม..."

ใน พ.ศ. ๒๓๕๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้ตั้งหัวเมืองขึ้นนอกขึ้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีก ๑๕ เมือง ในจำนวนนี้ได้ ตั้งบ้านคางราย (ชาวบ้านเรียกเมืองเว) เป็นเมืองเรณูนคร^๒ มีฐานะเป็นเมืองจัตวาขึ้นเมืองนครพนม และได้ทรงแต่งตั้งให้ท้าวเพชร เป็นเจ้าเมืองชื่อว่า "พระแก้วโกล" ให้ท้าวสายเป็นอุปฮาด ท้าวไพโร เป็นราชวงศ์^๓ ท้าวเพชรได้เดินทางไปรับตราตั้งที่กรุงเทพมหานคร แต่เมื่อเดินทางกลับได้ป่วยเป็นโรคท้องร่วงและเสียชีวิตระหว่างทาง จึงเพียงแต่นำตราตั้งขึ้นมา ต่อมาท้าวสายจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระแก้วโกล ทำการปกครองเมืองเรณูนครสืบต่อมา จนถึงแก่กรรม จึงมีคนอื่นเป็นเจ้าเมืองสืบแทน โดยใช้นามว่า พระแก้วโกลทุกคน^๔ (พระแก้วโกลเป็นชื่อตำแหน่ง)

เมืองเรณูนครในสมัยนั้น มีผู้คนอยู่เป็นปึกแผ่นแน่นหนาไม่แพ้เมืองอื่น ๆ ที่ตั้งขึ้นในคราวเดียวกัน เฉพาะในบริเวณทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของภาคเดียวกัน ก็จะได้เห็นได้

๑ ผู้เขียนเข้าใจว่าบ้านบางหวาย คือบ้านเดียวกันกับโนนกงหวาย ซึ่งชาวเรณูนครพวกที่อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่และเรียกว่า บ้านกงหวายสาบอแก

๒ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓
หน้า ๑๗๔ - ๑๗๕

๓ ท่านที่สนใจเรื่องตำแหน่งผู้ปกครองสมัยโบราณของภาคอีสาน อ่านเพิ่มเติมได้จาก ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาค ๑

๔ ทว่าการอำเภอธาตุพนม บันทึกการขอตั้งกิ่งอำเภอเรณูนคร หน้า ๒

จากเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ พระนครพนมนครานุรักษ์ (กา พรหมประกาย ณ นครพนม)
เจ้าเมืองนครพนมเรียกเกณฑ์เลขเมืองเพื่อส่งไปให้เจ้าพระยามหาอำมาตย์ (เส็ง วิริยศิริ)
ข้าหลวงพิเศษ นำไปใช้เป็นกำลังรักษาค่านในภาคนั้น เจ้าเมืองนครพนมได้เกณฑ์กำลังจากเมือง
นครพนม ๑๐๐ คน จากเมืองเรณูนคร ๕๐ คน โดยไม่เกณฑ์คนจากเมืองอื่น ๆ อีก
๑๐ หัวเมืองเลย แสดงว่าเมืองเรณูนครคงมีผู้คนมากกรองลงมาจากเมืองนครพนม

พอถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระแก้วโกมล (เหม็น ต้นตระกูล
โกพลรัตน์) เป็นเจ้าเมือง ทางราชการได้ปรับปรุงการปกครองหัวเมืองใหม่ เมืองเรณูนคร
จึงเปลี่ยนฐานะมาเป็นอำเภอ โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็น ๔ ตำบล คือ กลุ่มตะวันออกจาก
วัดธาตุเรณูนครไปเป็นตำบลโพธิ์ทอง กลุ่มทางเหนือเป็นตำบลบัวชุม กลุ่มกลางเป็นตำบลโพธิ์สวรรค์
และกลุ่มใต้เป็นตำบลตะพานหิน มีกำนันปกครองทุกตำบล ต่อมาพระแก้วโกมล (เหม็น) ลาออก
ทางราชการจึงแต่งตั้งให้ ท้าวกา เตโช ซึ่งเป็นราชวงศ์อยู่ในขณะนั้นเป็นนายอำเภอแทน
ชื่อว่าหลวงชาญบุรุษกิจ หลวงชาญบุรุษกิจเป็นนายอำเภออยู่ประมาณ ๔ - ๕ ปี สมเด็จพระ
พระยาคำรงราชานุภาพเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยขณะนั้น เสด็จไปตรวจราชการมณฑลอุดร
และมณฑลอีสาน ได้ทรงแวะมาตรวจราชการที่เรณูนคร ทรงเห็นว่าอำเภอนี้อยู่ไกลแม่น้ำ
การไปมาลำบาก ทรงเห็นว่าชัยภูมิบ้านธาตุพนม อยู่ริมแม่น้ำโขงเป็นที่เหมาะ รวมทั้งมี
องค์พระธาตุพนม อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตั้งอยู่ จึงให้ย้ายอำเภอไปตั้งเสียใหม่ที่บ้านธาตุพนม
เรียกว่าอำเภอธาตุพนม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๑ เรณูนครจึงลดฐานะลงเป็นตำบล โดยแบ่ง
ออกเป็น ๒ ตำบลคือ กลุ่มตะวันออกเรียกตำบลโพธิ์ทอง มีนายบุญ สิงคะ เป็นกำนัน
มีบรรดาศักดิ์ว่า ขุนโพธิ์ทองธรรมราษฎร์ และกลุ่มตำบลบัวชุม ตำบลโพธิ์สวรรค์ และตำบล
ตะพานหินเดิม เป็นตำบลเรณู มีนาย คำผั่น โกพลรัตน์ เป็นกำนันมีบรรดาศักดิ์ว่า
ขุนเรณุนิติกร^๒

พล.ต. คำเนิน เลขะกุล "เรณูนครใหม่" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๒ : ๖๖
ภูมิภาพันธ ๒๕๑๕

๒ ที่ว่าการกิ่งอำเภอเรณูนคร สำเนานบันทึกการขอตั้งกิ่งอำเภอเรณูนคร หน้า ๒ - ๓

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๓ ทางราชการได้ประกาศยกฐานะตำบลเรณู ตำบลโพมทอง และตำบลท่าลาด ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเรณูนคร ให้ตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตำบลเรณู และขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๓ เป็นต้นมา^๑

ส่วนชื่อเรณูนครนั้น มีข้อความกล่าวไว้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีเจ้านายพระองค์ใดหรือกรรมการเมืองคนใดไม่ปรากฏชัด เห็นว่าในบริเวณใกล้เมืองเว มีหนองน้ำใหญ่ ชื่อหนองลาดควาย เติบโตด้วยดอกบัวบานสะพรั่ง จึงเอามาพระราชทานนามเมืองว่า "เรณูนคร"^๒

คำว่า "เรณูนคร" นี้ นายคำนึ่ง อินทร์ติยะ หัวหน้าส่วนการศึกษากิ่งอำเภอเรณูนคร ได้แปลให้เขียนฟังว่า เรณูนคร แปลว่า "เมืองแห่งดอกไม้ เมืองดอกไม้เมืองสาวงาม"

๒. อาณาเขต^๓

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอปลาปาก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอธาตุพนม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอธาตุพนม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนาแก

๓. ภูมิประเทศ^๔

ท้องที่กิ่งอำเภอเรณูนคร เป็นที่ราบ ไม่มีภูเขา คือภูมิประเทศทางทิศเหนือและทิศตะวันตก เป็นที่ราบและป่าโปร่ง ทิศใต้และทิศตะวันออก เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีป่าเพราะ

^๑ ที่ว่าการกิ่งอำเภอเรณูนคร สำเนาประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องแบ่งท้องที่ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ

^๒ ที่ว่าการกิ่งอำเภอเรณูนคร ล.ค. หน้า ๒

^๓ ที่ว่าการกิ่งอำเภอเรณูนคร ประวัติย่อไทยเรณูนคร หน้า ๔

^๔ นายคำนึ่ง อินทร์ติยะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ศรีสุภา เอื้อนครินทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่ว่าการกิ่งอำเภอเรณูนคร เมื่อ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เป็นที่นาหมก พื้นที่นาหมกใต้นั้นมีน้ำท่วมทุกปี แต่ไม่ถึงกับเสียหาย

ลำน้ำที่สำคัญ ๆ ในเขตเรณูนคร มี ห้วยแคน ห้วยบ่อแก น้ำก่ำ และน้ำยัง นอกนั้นเป็นลำน้ำสายสั้น ๆ

๔. อาชีพของราษฎร

อาชีพหลักของราษฎรคือการทำนา และค้าขายพวกสินค้าพื้นเมืองประเภทผ้าฝ้ายและผ้าไหม เพราะเรณูนครเป็นแหล่งทองเที่ยวและชาวบ้านมีฝีมือในด้านการทอผ้า มีที่ทำสวนบ้างเล็กน้อย และมีราษฎรบางส่วนประกอบอาชีพค้าขายเร่พวกของสำเร็จรูปไปตามที่ต่าง ๆ หลังจากฤดูทำนาแล้ว

๕. การแบ่งเขตการปกครอง^๑

กิ่งอำเภอเรณูนครจัดการปกครองเป็น ๕ ตำบล ๕๖ หมู่บ้าน คือ

๕.๑	ตำบลเรณู	มี	๑๕	หมู่บ้าน
๕.๒	ตำบลทาลาด	มี	๑๑	หมู่บ้าน
๕.๓	ตำบลนางาม	มี	๑๑	หมู่บ้าน
๕.๔	ตำบลโพธิ์ทอง	มี	๑๐	หมู่บ้าน
๕.๕	ตำบลโคกหินแฮ่	มี	๙	หมู่บ้าน

๖. ประชากร^๒

กิ่งอำเภอเรณูนครมีราษฎรทั้งหมด ๓๕,๑๔๔ คน เป็นชาย ๑๖,๐๖๓ คน หญิง ๑๖,๐๘๑ คน มีจำนวนครอบครัวทั้งหมด ๔,๒๕๔ ครัวเรือน

พลเมืองของกิ่งอำเภอเรณูนครส่วนมากเป็นชาวยุไทย นอกนั้นเป็นชาวไทยเผ่าอื่น สำหรับชาวต่างคามมีน้อย

^๑ แผนกปกครองกิ่งอำเภอเรณูนคร

^๒ ทะเบียนราษฎร ของสำนักทะเบียนอำเภอประจำกิ่งอำเภอเรณูนคร
สำรวจเมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๑๔

๗. การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อกันระหว่างตำบลต่าง ๆ ในกิ่งอำเภอเรณูนคร มีถนนติดต่อกันได้ทุกหมู่บ้าน

จากอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม สามารถเดินทางไปเรณูนครได้สะดวกมาก โดยเดินทางไปตามทางสายนครพนม - ธาตุพนม พอถึงกิโลเมตรที่ ๔๔ (ก่อนถึงธาตุพนม) จะมีทางแยกขวามือไปเรณูนคร ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร

หรือถ้าเดินทางไปจากจังหวัดสกลนครแล้วจะสามารถไปเรณูนครได้หลายทางด้วยกัน เช่น

ไปตามเส้นทางสายสกลนคร - นครพนม - ธาตุพนม - เรณูนคร
หรือ สกลนคร - นาแก - บ้านตอง - ธาตุพนม - เรณูนคร
หรือ สกลนคร - นาแก - พระซอง - เรณูนคร
และ สกลนคร - ปลาปาก - หนองฮี - เรณูนคร

๘. สถานที่ที่น่าสนใจ

๘.๑ พระธาตุเรณู เป็นพระธาตุที่จำลองเอาพระธาตุพนมมา
"สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑" อยู่ในตำบลเรณู

๘.๒ ตลาดชาเรณู เป็นตลาดชาขาย และสินค้าพื้นเมืองของเรณูนคร
อยู่ในตำบลเรณู เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวสนใจที่สุด

๘.๓ หนองยาง เป็นหนองน้ำกว้างใหญ่ มีภูมิประเทศสวยงาม

ตำบลเรณู

๑. สภาพทั่วไป

ตำบลเรณูเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอเรณูนคร มีจำนวนครัวเรือนและประชากรมากกว่าตำบลอื่น ๆ เป็นตำบลที่เจริญและมีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขวัญถึงของนักท่องเที่ยวที่ไปเรณูนคร ทั้งนี้เพราะตำบลนี้เป็นที่ตั้งของพระธาตุเรณู และตลาดชาขายซึ่งนักท่องเที่ยวสนใจนั่นเอง

๒. หมู่บ้าน

ตำบลเรณู แบ่งออกเป็น ๑๕ หมู่บ้าน คือ

- ๒.๑ บ้านเรณูเหนือ
- ๒.๒ บ้านเรณูใต้
- ๒.๓ บ้านโพนสาวเอ้
- ๒.๔ บ้านโนนสังข์
- ๒.๕ บ้านเรณูใหม่
- ๒.๖ บ้านนาโคกเก่า
- ๒.๗ บ้านโคกกลาง
- ๒.๘ บ้านนาบัว
- ๒.๙ บ้านทุ่งสว่าง
- ๒.๑๐ บ้านคำผาสุข
- ๒.๑๑ บ้านบ่อสะอาด
- ๒.๑๒ บ้านอภัยวงศ์
- ๒.๑๓ บ้านหนองมะแบบ
- ๒.๑๔ บ้านศรีบุญเรือง
- ๒.๑๕ บ้านทุ่งสว่างใหม่

วิทยาการส่วนใหญ่ของผู้เขียน มีภูมิสำเนาอยู่ บ้านเรณูเหนือ และบ้านเรณูใต้ ส่วนในหมู่บ้านอื่น ๆ มีจำนวนน้อย

๓. วัด

วัดในพุทธศาสนาที่ผูกพัทธสีมาแล้วมี ๕ วัด มีสำนักสงฆ์ ๓ สำนัก

๑ แผนกปกครองกิ่งอำเภอเรณูนคร

๒ แผนกศึกษาธิการกิ่งอำเภอเรณูนคร

๔. โรงเรียน^๑

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมี ๓๔ โรงเรียน อยู่ในตำบล
 เรณู ๗ โรงเรียน สอนเฉพาะระดับประถมศึกษา ๕ โรงเรียน สอนเฉพาะระดับประถม
 ปลาย ๑ โรงเรียน และสอนทั้งระดับประถมศึกษาและปลาย ๑ โรงเรียน

ศัพท์คำว่า ผู้ไทย

เกี่ยวกับคำว่า "ผู้ไทย" ซึ่งผู้เขียนใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีผู้เรียกแตกต่างกันออกไป
 เป็นหลายอย่าง คือ ภูไท ภูไทย ภูไท ผู้ไทย ผู้ไท และพู่ไทย จึงเกิดมีปัญหาคำใด
 จะถูกต้องที่สุด จากการศึกษาเกี่ยวกับคำนี้ ผู้เขียนจึงขอทำความเข้าใจกับผู้อ่านปริญญานิพนธ์
 ฉบับนี้ไว้ก่อนว่า คำว่า "ผู้ไทย" ที่ผู้เขียนใช้ในที่นี่ หมายถึงชนเผ่าเดียวกันกับคำอื่น ๆ
 ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สำหรับเหตุผลที่ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า "ผู้ไทย" นั้น พิจารณาจาก
 สิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ความนิยมในการใช้คำที่กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนพบว่ามีคนเรียกชนเผ่านี้ว่า
 "ผู้ไทย" อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
 อัครราชกุมารี^๒ พระยาอนุমানราชชน
 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี^๓ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (สุข ชูโต)^๔ บอรัช เซเคส์^๕ วิลเลียม

๑ ส่วนการศึกษาถึงอำเภอเรณูนคร

๒ ดู เที่ยวที่ต่าง ๆ ภาคที่ ๔ หน้า ๔๙. และ ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ
 เล่มที่ ๔ ในคานำ หน้า ๑๔ - ๑๕

๓ ดู เรื่องของชาติไทย และ นิรุกติศาสตร์ ภาค ๑ หน้า ๕๔

๔ ดู ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ เล่ม ๑ ภาค ๑ - ๒ หน้า ๒๒๓ - ๒๒๕

๕ ดู "พงศาวดารเมืองไลและเมืองแดง" ใน ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ

เล่ม ๔

๖ ดู ตำนานอักษรไทย หน้า ๕๑ - ๕๔

คลิฟตัน คอคค^๑ หลวงวิจิตรวาทการ^๒ พันตรี เอ คาร์^๓ ปีเตอร์ กุนสแตกเตอร์^๔
 (Peter Kunstadter) พล.ต. คำเนียร เลชะกุล^๕ เดิม สิงห์สุต^๖ สมพงษ์
 เกรียงไกรเพ็ชร^๗ สุธีร์ ภูธรพรเพ็ญ^๘ ประพิศ อินทะสันตา^๙ เอ โทมัส เก็ส^{๑๐}
 บุญช่วย ศรีสวัสดิ์^{๑๑} คู่มือจังหวัดนครพนม^{๑๒} และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๑๓}
 เป็นต้น

ส่วนที่ชื่อว่า "ภูไท" นั้น มี ชำนาญ วงษ์ภาค^{๑๔} เจริญชัย ธนไพโรจน์^{๑๕}

- ๑ ดู ไทย
- ๒ ดู งานคนควาเรื่องชนชาติไทย
- ๓ ดู ชาคติวงศ์วิทยาวาดชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย
- ๔ ดู Southeast Asian Tribes Minorities, and Nations
- ๕ ดู อนุสาร อ.ส.ท. เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ และ เดือนมิถุนายน ๒๕๐๕
- ๖ ดู ผังชาวแม่น้ำโขงเล่ม ๑
- ๗ ดู ประเพณีไทยโบราณ หน้า ๓๖๗ - ๓๗๑
- ๘ ดู "ภาษาญไทย" ใน วิทยาสาร ๘ : ๑๕ เมษายน ๒๕๑๓
- ๙ ดู ประวัติคนไทย เรณูนคร
- ๑๐ ดู "การพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมในหมู่บ้านชาวญไทย ใน
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" ในภาคผนวกของ คู่มือประจำจังหวัดนครพนมเล่ม ๒
- ๑๑ ดู อาณาจักรลาว หน้า ๑๕๔ - ๑๕๕
- ๑๒ ดู คู่มือจังหวัดนครพนมเล่ม ๑ - ๕
- ๑๓ ดู พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๓ หน้า ๖๒๕
- ๑๔ ดู "การพัฒนาและเชิบบนฐานะทางสังคมของชาวภูไท" ใน ฐานสารโครงการตำรา
 สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดือนกรกฎาคม ๒๕๑๔ หน้า ๑๔ - ๑๕
- ๑๕ ดู การละเล่นพื้นเมืองของชาวอีสาน หน้า ๓๐ - ๓๒

สุธรรม ชมชื่น และ คณิตา เลขะกุล^๑ เสรี เปรมฤทัย^๒ ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ^๓
ใจจริง โกมลสิริ^๔

ที่ใช้ว่า "ภูไทย" มี พระโพธิวงศาจารย์ (ติสโส อ้วน)^๕ และ อีริก
ไซเคนฟาเดน^๖ (Brik Seidenfaden)

ผู้ที่เขียน "ภูไทย" มี ละออง ศรีสุคนธ์^๗ และ พ.ชลธาร^๘
คำว่า "ภูไท" เท่าที่พบมีใช้อยู่สองคนคือ ชนะ ประถมศรี^๙ และ ภิญโญ
จิตต์ธรรม^{๑๐}

ส่วน นัฒ โทธิเบศร์วงษา^{๑๑} และพระมหาเขียน ฐิตสีโล^{๑๒} ใช้ว่า "พุกไทย"
รวมทั้งในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๒^{๑๓} ในบางที่ใช้ว่า "พุกไท"

^๑ ภู "บนเส้นทางสู่ถิ่นภูไท" ใน อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๑๐ - ๑๖ มิถุนายน
๒๕๐๔

^๒ ภู "จังหวัดนครพนม" เที่ยวเมืองไทย ๙๖ จังหวัด หน้า ๒๕๕ - ๓๐๑

^๓ ภู "บนแผ่นดินถิ่น - ภูไท" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๓๐ - ๓๖, ๔๑ - ๔๘

มิถุนายน ๒๕๐๔

^๔ ภู ขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

หน้า ๑๒๓ - ๑๒๔

^๕ ภู ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาค ๑๔ หน้า ๑ - ๑๕

^๖ ภู The Thai Peoples p. 98 - 112

^๗ ภู "เรณูนคร" ใน เที่ยวเมืองไทย ๙๖ จังหวัดเดิม ๒ หน้า ๓๒๓

^๘ ภู "นครพนม" ใน ทศนาจร ๙๖ จังหวัด หน้า ๒๔๗ - ๒๔๘

^๙ ภู "ภูไทในอีสาน" ใน บางแสน ๒ : ๒๕ - ๓๔ มกราคม ๒๕๑๔

^{๑๐} ภู ภาษาถิ่น หน้า ๕๕

^{๑๑} ภู อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๑๔ มิถุนายน ๒๕๐๔

^{๑๒} ภู ประวัติภูไทย หน้า ๑๔๔

^{๑๓} ภู "เรื่องเมืองโสย" ใน ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๒ หน้า ๒๖ - ๒๘

สรุปแล้วถ้าดูจากความนิยมในการใช้ ผู้เขียนเห็นว่าคนนิยมใช้คำว่า "ญไทย" มากกว่าคำอื่น ๆ

๒. พิจารณาจากจดหมายเหตุที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับชาวญไทยไว้ พบว่าผู้บันทึกใช้คำว่า "ญไทย" ทั้งนั้นเช่น ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๒ เรื่อง ที่ตั้งกองทัพ ณ เมืองซอน และเรื่องเมืองโสย พงศาวดารเมืองไลและเมืองแฉ่ง และในจดหมายเหตุโบราณของพวกญไทย

๓. พิจารณาจากการที่ชนเจ้าของดินนั้นเรียกตนเอง และผู้ที่ศึกษาเรื่องของตนนั้นเรียกชื่อ พบว่า เจ้าของดินเองเรียกตนเองว่า "ชาวญไทย" เจ้าพระยาภูธราภัยซึ่งเคยยกทัพไปปราบฮ่อและเขียนจดหมายเหตุไว้เรียกชาวสิบสองจุไทยว่าพวกญไทย และเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) ซึ่งเคยนำทัพไปสงคราม ไทพชนเผ่าต่าง ๆ มากมายได้เรียกชื่อ ชนเผ่านี้ว่า "ญไทย" และสมเด็จพระบวรราชราชนาถ ซึ่งทรงเคยตรวจราชการไปถึงเรณูนคร ได้ทรงบันทึกไว้ว่า ชาวเรณูนคร เป็น "ญไทย"

๔. พิจารณาคำพิท

หลวงวิจิตร วาทกร ได้แปลคำว่า "ญไทย" ไว้ว่า "ญ แปลว่า 'คน' ญไทย คือ คนไทย " และเติม สิ่งหยาบๆ ก็อธิบายคำว่า "ญไทย" ไว้ เหมือนกันว่า "ญ แปลว่า คน ญไทย คือคนไทยเผ่าหนึ่งนั่นเอง"

๑ ดู ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๔ หน้า ๒๕๐ - ๒๕๕

๒ ดู หน้า ๒๕๐

๓ ดู ประวัติโยไทยเรณูนคร

๔ ดู จดหมายเหตุเรื่องเจ้าพระยาภูธราภัยยกกองทัพไปปราบฮ่อ

๕ ดู "ว่าด้วยชาวป่าชาติต่าง ๆ" ใน ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ เล่ม ๑ ภาค ๑ - ๒

๖ ดู เที่ยวที่ต่าง ๆ ภาคที่ ๔ หน้า ๔๗

๗ ดู งานคนควาเรื่องชนชาติไทย หน้า ๑๐๗

๘ ดู ฝั่งขวาแม่น้ำโขง หน้า ๒๑๑

พ.อ.คำนิร เลขะกุล ได้ให้คำแปลไว้ว่า

" 'ผู้ไทย' คำนี้แปลตรง ๆ ว่า 'คนไทย' เพราะ 'ผู้' แปลว่า 'คน' อย่างเช่นคำอื่นว่า 'ผู้คน' คำว่า 'ผู้ไทย'

จึงแปลว่า 'คนไทย' และเมื่อ ๒๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว ทหารในเมืองไล ซึ่งอยู่ในถิ่นฐานเดิมของชาวผู้ไทยแท้ ๆ ก็ยังเรียกตัวเองว่า 'ผู้ไทย' "

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำแปลไว้ว่า

"ผู้ไทย น. ชนชาติไทยสาขาหนึ่งแถวสิบสองจุไทย" ^๒

สรุปแล้วผู้ไทยแปลว่า "คนไทย"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ยังให้คำแปลของคำต่อไปนี้ว่าดังนี้

"ภู น. ชื่อแมลงชนิดหนึ่ง ตัวขนาดเล็ก ก้อย ตัวและปีกมี ^๓

สีดำเจือน้ำเงิน มีคอเหลือง มักเจาะปล่องไม้ไผ่เข้าไปทำรังอยู่

ภู ๑น. คิน, แค้นคิน, โลก (ป.ส) ... ^๔

ภู ๒น. เนินที่สูงขึ้นเป็นจอม, เขา ^๕

พู น. สิ่งที่มีลักษณะนูนออกมาข้างในเป็นห้อง ๆ เช่น พูทุเรียน ^๖

ชื่อถั่วชนิดหนึ่งฝักเป็นเหลี่ยม ๆ ^๗

ผู้ น. เป็นคำใช้แทนคำว่าคน หรือสิ่งที่ถือเสมือนคน

๑ ดู "ผู้ไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ - ๑๔ มิถุนายน ๒๕๐๕

๒ ดู พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๔๕๓ หน้า ๒๒๕

๓ ดู หน้า ๒๔๕

๔ ดู

๕ ดู

๖ ดู หน้า ๒๒๖

๗ ดู หน้า ๒๒๕

ไท ๑ (โบ) น. ไท...

ไท ๒ น. ผู้เป็นใหญ่^{๑.๒}

ไท ๑ น. ชนชาติใหญ่ชาติหนึ่งในตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป
อาเซียนมีมากสาขาคับกัน สาขาแห่งประเทศที่เป็นอิสระ คือไทย
แห่งประเทศไทย ; ความมีอิสระในตัว ความไม่เป็นทาส ;
คน... " ๓

ฉะนั้น คำว่า ภูไท ภูไทย ภูไทย ผู้ไท และ พูไทย จึงแปลได้ดังนี้

ภูไท : ไทยที่อยู่ตามภูเขา หรือ ผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน

ภูไทย : คนไทยที่อยู่ตามภู

ผู้ไท : คนไทย หรือ คนผู้เป็นใหญ่

ส่วนคำว่า ภูไทย และ พูไทย นั้น ถ้าจะแปลเอาความก็จะหมายถึง
สิ่งอื่นซึ่งไม่ใช่คนไป ผู้เขียนเห็นว่า สองคำนี้ ผู้เขียนคงต้องการเขียนให้ตรงเสียงพูดเท่านั้น
โดยไม่ได้นิ่งถึงความหมายของคำ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๔ ข้อ ผู้เขียนจึงเลือกใช้คำว่า "ผู้ไทย"

^๑ ๑ ๒ หน้า ๔๗๗

^๒ ๑

^๓ ๑

^๔ พอ. คำเนิร เลขะกุล เขียนไว้ใน "ผู้ไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ - ๑๔
มิถุนายน ๒๕๐๕ ว่า ตามสภาพความเป็นอยู่แล้ว ชาวผู้ไทยไม่ชอบอยู่บนภูเขาหรือในที่สูง ๆ
เลยถ้าไม่จำเป็น เพราะไม่สะดวกในการทำนา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวผู้ไทยเรณูนคร

๑. ประวัติความเป็นมา

ตามประวัติของชาวผู้ไทยเรณูนครกล่าวไว้ว่า ชาวเรณูเป็นไทยเผ่าหนึ่งเรียกว่า "ผู้ไทย" เดิมคนพวกนี้มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองน่านอ้อยอหนู^๑ พากแม่น้ำทางฝั่งซ้ายขึ้นกับเมืองไร่^๒ เมืองป่ง^๓ ซึ่งเดิมสองเมืองนี้เป็นเมืองหลวง ต่อมาเมืองน่านอ้อยอหนูเกิดอศัตต์คอคอยาก ประกอบกับ ท้าวท่า หัวหน้าพวกผู้ไทย เกิดมีการแก่งแย่งไม่พอใจกันกับเจ้าเมืองน่านอ้อยอหนู เจ้าเมืองน่านอ้อยอหนูไม่พอใจให้อยู่ในความปกครอง ท้าวท่าจึงเกลี้ยกล่อมสมัครพรรคพวก ได้ประมาณหมื่นคน อพยพไปขอสมัครขึ้นอยู่กับเจ้านุรุทกุมาร เจ้าเมืองเวียงจันทน์ เจ้านุรุทกุมารได้สอบถามว่าเมื่ออยู่เมืองน่านอ้อยอหนูนั้นเคยประกอบการหาเลี้ยงชีพอย่างไร ท้าวท่าและพวกผู้ไทยจึงบอกว่า เคยทำแต่ไร่ปลูกข้าวและสวนผลไม้ต่าง ๆ เจ้านุรุทกุมาร จึงสั่งให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองวัง^๔ ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกข้า ครั้นพวกผู้ไทยไปตั้งบ้านเรือนแล้ว

๑ เนื้อความบางส่วนได้จากข้อเขียนของพระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน ติสฺโส) ใน ประวัติชนชาติไทย

๒ เมืองน่านอ้อยอหนูนี้ พวกผู้ไทยที่ตำบลเรณูเองไม่ทราบว่ายู่ที่ใด แต่ในพงศาวดาร ลานช้างกล่าวว่า เป็นตำบลที่ ปู่ลาংเซ็ง ขุนเด็ก และขุนคาน ลงมาอยู่หลังจากกลับลงมาจาก เมืองฟ้า หลวงวิจิตรวาทการ, อีริก ไฮเคนฟาเคน เต็ม สิงห์รัฐติ และในคำนำประชุม พงศาวดารภาคที่ ๑๑ ว่า นานอ้อยอหนู หรือ นานอ้อย หรือ นานอนอ้อย กับเมือง แดน หรือ เมืองแดง เป็นเมืองเดียวกัน

๓ เมืองไร่ น่าจะเป็นเมืองไล ของแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งประกอบด้วยเมือง ๑๒ เมืองคือ เมืองไล เมืองเจียน เมืองมุน เมืองบาง เมืองแดง เมืองควาย เมืองคอง เมืองซาง เมืองม่วย เมืองลา เมืองโมะ เมืองหวัด ทั้ง ๑๒ เมืองนี้เป็น ที่อยู่ของพวกผู้ไทยแต่เรียกชื่อไม่ตรงกันนัก

๔ น่าจะหมายถึงเมืองมุน เพราะในตำนานบางฉบับเรียกว่าเมืองมุง

๕ เมืองวังอยู่ใกล้เมืองพิน แขวงเมืองสุวรรณเขต ประเทศลาวปัจจุบัน

พวกข้า ซึ่งเป็นเจ้าของดินเดิมอยากจะยกตนปกครองพวกญไทย พวกญไทยก็อยากจะยกตนขึ้นปกครองพวกข้าเช่นเดียวกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกันจึงได้ตกลงสัญญากันว่าถ้าฝ่ายใดเอาหน้าไม่ยิงหน้าผา แล้วลูกหน้าไม้ติดคาอยู่กับหน้าผาฝ่ายนั้นจะได้เป็นนายปกครองอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อตกลงกันแล้วหัวหน้าของทั้ง ๒ ฝ่าย จึงพร้อมกันนำหน้าไม้ไปยิงหน้าผาชื่อผาบุญ (เขาบุญ) อยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองวัง พวกข้าได้ยิงก่อนแต่พวกข้าเป็นคนชื่อไม่มีไหวพริบ จึงเตรียมหาหน้าไม้ขนาดใหญ่แข็งแรงมากไป พอยิงไปถูกก้อนหินลูกหน้าไม้จึงกระดอนกลับคืนมา ฝ่ายพวกญไทยทำศัณฐานเล็ก ๆ แล้วเอาชันนางโรง (ทางอีสานเรียกขี้สูด) คีตปลายลูกชันยิงไปเบา ๆ ลูกชันจึงติดปักอยู่กับก้อนหินหน้าผา พวกข้าเห็นเป็นการอัศจรรย์จึงยอมขึ้นอยู่ในความปกครองของพวกญไทย พวกที่ไม่ยอมต่างพากันหลบหนีไป พวกญไทยตามไปถึงผาฮุด (เขาฮุด) เห็นรอยเท้าคนเดินเข้าไปในถ้ำเป็นจำนวนมาก จึงจัดหาพริกไปเผาสุมตรงปากถ้ำ พวกข้าทนควันพริกกรรมไม่ไหวจึงออกมาบอสมสาวมิกักดิ์

เจ้าอนุรุธกุมารได้ทราบเหตุจึงได้ตั้งให้ท้าวกำซึ่งเป็นหัวหน้าพวกญไทยและข้าในเมืองวังขึ้นเป็นพระยาตำแหน่งเจ้าเมืองวัง ขึ้นอยู่ในความปกครองของเมืองเวียงจันทน์ เมื่อถึงสิ้นปีต้องจัดหามิตร (มิดไค้) และขวานรุม ๕๐๐ เล่ม ไปส่งส่วยให้เมืองเวียงจันทน์ทุก ปี

ต่อมาพระยาเจ้าแก้วมงคล เจ้าอนุรุธกุมาร จึงให้พระยาติโช เป็นเจ้าเมืองแทน ครั้นพระยาติโชถึงแก่กรรม^๒ เจ้าอนุรุธกุมารจึงตั้งให้ท้าวกำบุตรคนที่สองของพระยาเจ้า เป็นพระยาเจ้าเมืองวังต่อมา พระยาเจ้าได้ตั้งให้ท้าวแวงน้องชายเป็นอุปฮาดอยู่บ้านหนึ่งต่างหาก ท้าวแวงเป็นคนซื่อสัตย์และมีใจอารีต่อไพร่ราษฎร ราษฎรจึงนิยมนับถือ พระยาเจ้าเกรงว่าอุปฮาดจะคิดทรยศจึงลวงมาฆ่าเสีย

สำหรับพวกญไทยเรณูนครนั้น ตามประวัติกล่าวไว้ว่า เมื่อพระยาเตโชถูกศัตรูจับตัว

^๑ น่าจะเป็นคนเดียวกับ พระยาเตโช บิดาของท้าวเพ็ชร และท้าวสาบ ผู้ซึ่งพาชาวเมืองวังอพยพมาอยู่เรณูนคร

^๒ ใน "ประวัติย่อชาวญไทยเรณูนคร" กล่าวว่า พระยาเตโชถูกศัตรูจับไปเป็นตัวประกัน หลังจากนั้นไม่ได้ข่าวอีกเลย

สำหรับพวกยูไทยเรณูคนนั้น ตามประวัติกล่าวไว้ว่า เมื่อพระยาเศโธถูกศัตรูจับตัวไปนั้น ได้สั่งลูกหลานว่าหากอยู่ที่เมืองวังเดือครอนก็ให้อพยพไปเสีย ท้าวเพ็ชร และท้าวสายบุตรของพระยาเศโธจึงพาญาติพี่น้องอพยพมาทางลุ่มแม่น้ำโขง ขณะเดินทางมานั้นภรรยาของพระยาเศโธได้คลอดบุตรในป่าเป็นราย ชื่อว่า ท้าวไฟ (คำไฟ) จากนั้นได้พากันข้ามแม่น้ำโขงมาทางฝั่งขวา มาพักอยู่ที่ไพร่สามต้น บ้านพระกลางทุ่งใกล้กับพระธาตุพนม ต่อมาทราบว่าที่หนองหาร จังหวัดสกลนครเป็นที่อุดมสมบูรณ์ จึงพากันมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หนองหาร แต่อยู่ได้ไม่นานเด็ก ๆ เกิดล้มป่วยกันขึ้น เนื่องจากเคยอยู่แต่ตามป่าไม้เคยอยู่กลางทุ่ง จึงอพยพกลับมาอยู่ที่ไพร่สามต้นตามเดิม

ต่อมาได้เข้าไปนมัสการถามเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมถึงที่ตั้งบ้านเรือน เจ้าอาวาสได้แนะนำให้ไปหาควาญบักเอก^๑ ควาญช้างได้เล่าให้ฟังว่าเคยไปตามช้างไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือไม่ไกลนัก เห็นว่า ที่นั้นอุดมสมบูรณ์ พวกยูไทยจึงพากันไปดูเห็นเป็นเนินมีป่าไม้หวายขึ้นเป็นดง มีทั้งหนองน้ำลำธาร พื้นดินชุ่มชื้นเหมาะแก่การท้าวา จึงพากันมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่โนน^๒ ดงหวาย ซึ่งมีห้วยสายบ่อแกไหลผ่านจึงเรียกว่า "บ้านดงหวายสายบ่อแก" แล้วภายหลังพวกครัวเมืองวังได้อพยพลงมาเพิ่มเติม จึงเรียกชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองเว^๓ เพราะขณะที่หาที่สร้างเมืองนั้นได้วกไปเวียนมา พอถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้พระราชทานนามเมืองเว ว่า "เรณูนคร" โดยมีท้าวเพ็ชรเป็นเจ้าเมือง ชื่อ "พระแก้วโกลน"^๔

สรุปแล้ว ยูไทยเรณูนคร เป็นคนไทยกลุ่มหนึ่งที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเพราะหนีภัยมาและอีกพวกหนึ่งถูกกวาดต้อนเข้ามาในไทย ครั้งไทยทำสงครามกับญวน และครั้งกบฏเจ้าอนุเวียงจันทน์ มาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ ถึงรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

^๑ ช้าง ชื่อ บักเอก

^๒ ภาษาล้านนา หมายถึง เนิน

^๓ ภาษาไทย เว แปลว่า โค้ง วกไปวกมา

^๔ ประวัติการตั้งเมืองกล่าวมาแล้ว ใน "ประวัติกิ่งอำเภอเรณูนคร"

๒. ภาษาและตัวหนังสือ

เอ คาร์ร^๑ กล่าวไว้ว่า ภาษาผู้ไทยเหมือนภาษาไทยทั่ว ๆ ไป แต่จะมีภาษาของพวกกล้อ และภาษาของพวกลาวทางตะวันออกปนอยู่ด้วย พระยาอนุমানราชชน^๒ มีความเห็นว่า ภาษาผู้ไทยมีเสียงส่วนมากใกล้เคียงกับพวกพวน และในคู่มือจังหวัดนครพนม^๓ กล่าวไว้ว่า พวกผู้ไทยพูดภาษาพื้นเมืองคล้ายกับภาษาไทย - ลาว ผู้เขียนเองมีความเห็นว่า ภาษาผู้ไทยมีสำเนียงคล้ายกับภาษาของชาวภาคอีสานและภาษาลาวมาก

จากการสอบถามจากชาวผู้ไทยที่ตำบลเรณูนครถึงเรื่องตัวหนังสือที่ใช้เขียนกัน ในหมู่พวกผู้ไทย ปรากฏว่าต่างบอกว่า พวกผู้ไทยก็ใช้อักษรไทยน้อย และตัวธรรม ส่วนตัวหนังสือผู้ไทยเองนั้นไม่มี

แต่ในหลักฐานเก่า ๆ ที่มีผู้บันทึกไว้ ผู้เขียนพบว่าชาวผู้ไทยเคยมีตัวหนังสือใช้มาแล้ว คงหลักฐานต่อไปนี้

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ว่า "ผู้ไทยในประเทศลาวนั้นเขียนหนังสือด้วย พู่กันจีน แต่ก็เขียนตัวหนังสือไทย มีสระอยู่ข้างบน ข้างล่างบางตามแบบไทยเดิม เมื่อเอาตัวหนังสือไทยไปเขียนด้วยพู่กันจีน ก็ทำให้ตัวหนังสือไทยเปลี่ยนรูปไปมาก แต่ก็ยังเห็นชัดอยู่ว่า เป็นตัวหนังสือไทย"

บอร์ช เซเคส์^๕ กล่าวถึงประวัติอักษรไทยตั้งเกียไว้ว่า พวกไทยคำ หรือ ไทยขาว^๖ เมืองไล เขียนภาษาของตนได้เป็นตัวอักษรไทย แต่เขียนด้วยพู่กันจีน ลักษณะ

^๑ เอ คาร์ร ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย หน้า ๓๖

^๒ พระยาอนุমানราชชน นิรุกติศาสตร์ภาค ๑ หน้า ๕๘

^๓ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร คู่มือประจำจังหวัดนครพนม เล่ม ๒ หน้า ๒๔๔

^๔ หลวงวิจิตรวาทการ งานคนกวาเรื่องชาติไทย หน้า ๑๐๗

^๕ บอร์ช เซเคส์ ตำนานอักษรไทย หน้า ๕๓ - ๕๔

^๖ ในหนังสือบางเล่มเรียกพวกผู้ไทยคำว่า ไทยคำ

^๗ ไทยขาว คือ ผู้ไทยขาว

ตัวอักษรไทยตั้งเทียบ ดูเหมือนจะแปลงมาจากอักษรลาวล้านช้าง ตั้งแต่ครั้งอักษรลาวล้านช้าง
ยังคล้ายตัวอักษรไทย สุโขทัย แต่รูปสัณฐานเพี้ยนและเลวลงมาก (ดูภาพประกอบในภาคผนวก)
และแบบเขียนอักษรวิธีของไทยตั้งเทียบก็ไม่ใช่ ก, ข ซึ่งไทยพวกอื่น ๆ ยังใช้อยู่ทุกวันนี้
มีบางพวกอ่าน บ, ป, พ, ห, น ฯลฯ บางพวกอ่าน ช, ก, ซ, ซ, ค ฯลฯ
บางพวกอ่าน บ, ค, น, ม, ช, ว ฯลฯ ไม่เป็นระเบียบ ที่แปลกคือ ผู้ไทยเมือง
กุยเจ้าในมณฑลเหง่ฮัน ประเทศญวน เอาอักษรไทยมาเขียนเป็นแถวตรงตั้งทั้ง เรียงแถวจาก
ข้างขวาไปหาซ้ายอย่างแบบหนังสือจีนควย

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) ได้เขียนไว้ว่า "แต่อักษร
ที่ใช้กันนั้นเป็นอักษรสยาม มีพยัญชนะ กอ ขอ อย่างโบราณ เมื่อข้าพเจ้าได้พบเข้าก็อ่าน
ออกเป็นภาษาไทยเราทุกวันนี้ได้เหมือนกัน" และได้กล่าวถึงพวกญไทยคำไว้ว่า "ภาษาแล -
สำเนียงก็แปลกไปจากลาว แต่ลาวพอฟังเข้าใจได้ มีหนังสือใช้เป็นอย่างหนึ่งต่างหาก"^๒

ในพงศาวดารเมืองไลและเมืองแฉะ มีข้อความอยู่หลายตอนที่บอกให้รู้ว่าพวกญไทย
มีตัวหนังสือใช้ เช่น ในต้นเรื่องพงศาวดารเมืองไลกล่าวไว้ว่า

"... ด้วยความรู้เรื่องเมืองไลแต่แรกเดิมนั้น ตามที่ปู่ย่าตาบาย
ของกรมการซึ่งให้การ และบางหัวข้อได้ความรู้ตามหนังสือจดหมาย-
เหตุที่ผู้เฒ่าผู้แก่จารึกไว้มีไว้ในเมืองไลนั้นบ้าง แต่ในเมืองไลมีศึก
ศัตรูมาอย่ามิ ถูกเพลิงไหม้บ้านเมือง หนังสือจดหมายเหตุโบราณ
สำหรับบ้านเมืองเหล่านั้นเพลิงก็ไหม้เสียหมด จักค้นหาหนังสือ
จดหมายเหตุโบราณเหล่านั้นมาแปลสอบสวนกันมิได้..."^๓

๑ เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยา
สุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) หน้า ๕๔๑

๒ กรมศิลปากร ลัทธิธรรมเนียบต่าง ๆ เล่ม ๑ ภาค ๑-๒ หน้า ๒๖๔

๓ กรมศิลปากร ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๔ หน้า ๒๔๔

และในพงศาวดารเมืองไล ไทกล่าวถึง จีนหนีมาอยู่เมืองไล และกลายเป็นผู้ไทยไปเสียมาก
ทั้งวัฒนธรรมและภาษา ถึงความว่า

"...พวกจีนเดิม เหล่านั้นจึงได้ใช้หนังสือพวกผู้ไทยด้วย ... ตัวอักษรผู้ไทยชาว
ผู้ไทยค่านั้น ก็มีเค้ามูลคล้ายกันกับตัวหนังสือฝ่ายลาวและฝ่ายไทยอย่างโบราณ"^๑

จากข้อความข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า ผู้ไทยที่เมืองไล มีตัวหนังสือของตนเองใช้

นอกจากนี้ในพงศาวดารเมืองแฉะยังมีข้อความอยู่หลายตอนที่แสดงว่า ชาวผู้ไทยเมือง
แฉะมีตัวอักษรของตนเองใช้ ทั้งในต้นพงศาวดารเมืองแฉะว่า

"ในจดหมายเหตุโบราณของพวกผู้ไทย กล่าวความรู้ก่อนเกิดเป็นใจความว่า..."^๒

ในตอนทีกล่าวถึง ผู้ไทย ลาว ญวน และฮ่อ แยกย้ายกันไปตั้งบ้านเมืองกล่าวไว้ว่า

"... แต่ผู้ไทยตั้งตัวเป็นเจ้าอยู่ ณ เมืองแฉะ มีนามว่า ขุนลอคคำ ส่วนลาว
ฟุ้งขาว และฮ่อ และญวน แต่เดิมนั้น จะมีนามอย่างไรอีก หามิได้ในจดหมายเหตุ
ของพวกผู้ไทยไม่"^๓

และได้บอกไว้อีกตอนหนึ่งเมื่อเล่าถึงเรื่องเป็นเมืองขึ้นพวกฮ่อว่า

"แต่เดิมาจะได้เป็นเมืองขึ้นเมืองออกไปเสียส่วยแก่ฮ่อนั้นก็หามิได้ ครั้นภาย
หลัง เมืองฮ่อมาเหมาเอาว่าเป็นของส่วยขึ้นแก่เมืองฮ่อ ผู้เฒ่าผู้แก่แต่โบราณ
ได้จดหมายเหตุให้บุตรหลานรู้ต่อ ๆ กันมา"^๔

จากหลักฐานที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้ ทำให้เข้าใจว่าพวกผู้ไทยเคยมีตัวอักษรใช้มาแล้ว
แต่พวกผู้ไทยที่อยู่ในไทยคงไม่ได้เขียนสืบทอดกันมานั่นเอง

^๑ ๒ หน้า ๒๕๐

^๒ ๒ หน้า ๒๕๐

^๓ ๒ หน้า ๒๕๓

^๔ ๒ หน้า ๒๕๕

๓. ลัทธิศาสนา

ชาวเรณูนับถือพุทธศาสนา ในระหว่างปีมีการทำพิธีเนื่องด้วยศาสนาหลายอย่าง ในขณะเดียวกันก็นับถือผีและบวงสรวงวิญญาณของบรรพบุรุษ^๑ ซึ่งเขาถือกันว่า ผีบิดามารดาหรือปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้ว จะคอยคุ้มครองดูแลความประพฤติของลูกหลานตน ดังนั้นสิ่งใดที่ตนไม่ชอบ เขาจะไม่ทำ ถ้าทำจะผิดผี ทำให้เจ็บป่วย

๔. อุปนิสัย^๒

ชาวเรณู มีนิสัยใจคอรักความเป็นธรรม กล้าหาญ ไม่ชอบการกดขี่ข่มเหง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญูรู้คุณ ขยันขันแข็งในการทำงาน สามัคคีกลมเกลียวกันดี ภายในหมู่บ้าน มีการช่วยเหลือกันในการทำกรงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี รักพวกพ้อง ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นพวก นิยมมีวัวเดี่ยวเมียเดี่ยว มีเหตุผล เชื่อฟังคำตักเตือนสั่งสอนของหัวหน้าหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีปฏิภาณไหวพริบดี และมีนิสัยทางการค้า

๕. การทำมาหากิน

ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนทำไร่ ค้าขายสินค้าพื้นเมือง หอยต่าง ๆ เนื่องจากเป็นพวกที่มีฝีมือในทางนี้ ในฤดูแล้งจะมีพ่อค้าเร่ชาวญไทย เดินทางเร่ขายสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ

๖. อาหารการกิน

อาหารการกินของชาวเรณู ก็เหมือนกับชาวอีสานอื่น ๆ ทั่วไป อาหารพื้นเมืองที่กินกันทั่ว ๆ ไป คือข้าวเหนียว ปลา ร้า พริก เกลือ หรือไม้ก็ลาบต่าง ๆ นอกนั้นก็มีการกิน กบ เขียด และสัตว์น้ำอื่น ๆ ส่วนพวกที่อยู่ ในเขตสุราษฎร์ธานั้นมีตลาดสดในตอนเช้ามีทุกวัน จึงสามารถหาซื้ออาหารต่าง ๆ ที่ชาวบ้านนำมาขายได้

๗. การแต่งกาย

ปัจจุบันนี้ชาวเรณูแต่งกายเหมือนชาวไทยภาคกลางโดยทั่ว ๆ ไป นอกจาก

^๑ การเซ่นสรวงวิญญาณและนับถือผีนี้ หาอ่านได้จาก "ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาค ๑๔" และ "จุลสารโครงการสำรวจสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดือนกรกฎาคม ๒๕๑๔ หน้า ๒๔ - ๔๐"

^๒ ชนะ ประถมศรี ผู้ไทยในอีสาน หน้า ๓๓

เวลามีนงานพิธีเท่านั้นจึงจะมีการแต่งกายอย่างพื้นเมืองบ้าง แต่ก็เป็นการประยูคต์เอาแบบการแต่งกายสมัยใหม่เข้าไปด้วย

สำหรับการแต่งกายของชาวญไทยในสมัยก่อนนั้น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ได้กล่าวถึงการแต่งกายของชาวญไทยในสมัย ๕๐ ปีล่วงมาแล้วว่า ในเวลาปกติผู้ชายนุ่งผ้าด้ายดำเมลิคางสีคำ หรือนุ่งผ้าขาวมาสีขาว สวมเสื้อผ้าพื้นเมืองสีคำเกล้ามมวย ผู้หญิงนุ่งซิ่นและสวมเสื้อตัดควบผ้าพื้นเมืองสีคำ หรือแทนที่จะสวมเสื้อก็ถอดเอามาสะพายแล่ง เนียงผ้าโดยใช้แขนเสื้อผูกเข้าหากัน ใช้แทนผ้าห่ม ใส่กำไลข้อมือเงิน กับต่างหู ทำด้วยเงินหรือทองเหลืองเป็นประจำ ผมจะเกล้ามวย อย่างสวยงาม สำหรับคนที่ฐานะดีทั้งหญิงและชายจะมีผ้าเก็บดอกไม้เงินเล็ก ๆ ผูกคล้องรัดผมไว้ไม่ให้ร่วง

ในเวลานักชกมวย ชายจะนุ่งผ้าไหม สวมเสื้อชั้นในไหมผ้าเก็บดอกไม้ผู้หญิงนุ่งซิ่นไหม สวมเสื้อผ้าดำแขนยาวตัดริ้วผ้าหน้าติดกระดุมด้วยเป็นแถวยาวประมาณ ๓๐ - ๔๐ เม็ด บางคนก็ใช้สตางคหาหรือสตางคสิบรช้อนกับลูกกระดุมทุกเม็ด เครื่องประดับกายมีลูกปัดแถวรอบเป็นสายไขศลงคอ ใส่ข้อมือ และพนักมไขทั้งหญิงและชาย บางครั้งพวกผู้หญิงยังเอาเงินเหรียญสลึง สองสลึง เหรียญเฟื้อง และเงินต่างประเทศมาเจาะรูร้อยเป็นแถวคล้องคออีกด้วย ถ้าเป็นการทำบุญทางหมู่บ้านพวกผู้หญิงจะมีกระหย่งใส่เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งตัวไปถวายทุกคน แต่เวลาบิณฑิจะถอดเครื่องประดับออกกองไว้หมด เมื่อรับศีลเสร็จแล้วจึงแต่งใหม่ตามเดิม

๑ พระโพธิวงศาจารย์ ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาค ๑๔ หน้า ๔ - ๕

๒ เรื่องการเกล้ามวยของชาวญไทยนี้ นายคำนึ่ง อินทร์ติบะ อธิบายใหญ่เขียนพ้งว่ามี ๓ แบบคือ คนแก่จะเกล้ามวยกลางศรีษะ สาวโสดเกล้ามวยไวกกลางท่ายทอย ส่วนแม่หม้ายเกล้ามวยเอียงมาทางข้างศรีษะ

๘. งานเทศกาลต่าง ๆ^๑

งานเทศกาลของชาวยุไทย เช่น

- ๘.๑ บุญข้าวสี่ เดือน ๓
- ๘.๒ บุญผะเหวด เดือน ๓ - ๔
- ๘.๓ บุญสงกรานต์ เดือน ๕
- ๘.๔ บุญบั้งไฟ เดือน ๖ - ๘
- ๘.๕ บุญเข้าพรรษา แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘
- ๘.๖ บุญข้าวประดับดิน แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙
- ๘.๗ บุญข้าวสาก (ข้าวสาลาก) เดือน ๑๐
- ๘.๘ บุญวันออกพรรษา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑
- ๘.๙ บุญกฐิน แรม ๑ ค่ำ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

๙. การพ่อนุไทย^๒

การพ่อนุไทยเป็นศิลปะการพ่อนรำที่สืบทอดกันมาของชาวยุไทย ที่แสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคีของหมู่คณะ การพ่อนนี้สมัยก่อนมีแต่ชายพ่อนเพื่อเล่นเป็นการสนุกสนานในเวลาว่างบั้งไฟ หรืองานรื่นเริงอื่น ๆ โดยจะมีการพ่อนอย่างไม่เป็นระเบียบ ใครนึกอย่างไรก็พ่อนไปอย่างนั้น และจะเปลือยกายท่อนบนในเวลาพ่อน

นอกจากจะพ่อนเพื่อความสนุกสนานแล้ว ยังพ่อนเพื่อสังเวยแก่ผีบ้านผีเมืองที่ตนนับถือด้วย

^๑ รายละเอียดเกี่ยวกับงานเทศกาลต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ หาอ่านได้จาก "ลัทธิธรรม - เนียมต่าง ๆ ภาค ๑๔ , ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาค ๑, อีตลีสอง , ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒ , ลาว - ไทย , ประเพณีไทยโบราณ และ คำที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำถิ่น"

^๒ บางส่วนได้จาก ขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ การละเล่นพื้นเมืองของชาวอีสาน

ในปัจจุบันนี้การพ่อนผู้ไทยได้มีการปรับปรุงท่าพอนขึ้นหลายท่า เช่น ท่าพอนถวายแหวน ท่าดอกบัวบาน ท่าโนรา ท่ามวนซาง ท่าดอกบัวตูม ท่าเสื่อออกเหล้า ท่ากาเตนก่อน เป็นต้น

เพลงที่ไซบรรเลงประกอบการพ่อนผู้ไทยนั้น โดยมากใช้เพลงแคนเป็นหลัก คือใช้ลายผู้ไทยน้อย และลายผู้ไทยใหญ่ จะมีคำร้องหรือไม่ก็ได้

เครื่องดนตรีที่ไซบรรเลงประกอบมี พิณ แคน กลองตุ้ม กลองยาว กลองตะ กลองเล็ง (กลองกิ่ง) ซอหม่อง ฉิ่ง ฉาบ พังฮาด (คล้ายฆ้อง)

การแต่งกายในเวลาพอน ฝ่ายหญิงนุ่งผ้าถุงสีดำ หรือน้ำเงินมีเชิง สวมเสื้อแขนกระบอกสีดำหรือน้ำเงินขลิบแดงทึบบริเวณคอเสื้อ ปลายแขน หน้าอก และชายเสื้อ ติดกระดุมเงินหรือกระดุมธรรมชาติลงมาเป็นแถวยาว เครื่องประดับมีกำไล ต้นหู หรือสร้อยคอ ทำด้วยเงิน ผมเกล่าเป็นมวยสูงทัดดอกไม้ทึมด้วยผม และข้างหูซ้าย ฝ่ายชายนุ่งผ้าโจงกระเบน แต่งปลอยชายทั้งหน้าและหลังคล้ายหาง หรือนุ่งกางเกงขาแคบองสีดำหรือน้ำเงิน สวมเสื้อ กุบเซงสีดำขลิบด้วยผ้าแดงบริเวณคอเสื้อและสาบเสื้อ บางคนใช้ผ้าโพกศีรษะ

ผู้พอนไม่ว่ากี่จำนวน ในจำนวนสาว ๆ ที่พอนทั้งหมดจะมีคนหนึ่งเป็นหัวหน้า และต้องมีผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเป็นประธานในการพอนทุกครั้ง เมื่อถึงเวลาพอนจะเข้าแถวเรียงสอง ให้เรียบร้อยก่อน โดยมีคนตรีอยู่ข้าง ๆ เมื่อประธานสั่งให้พอนแล้วก็พากันไหว้ครู เสร็จแล้ว ผู้เป็นหัวหน้าจะเดินไปกลางวง คนตรีจะเริ่มบรรเลงพวงผู้พอนก็จะพอนไปตามจังหวะคนตรี ตามท่ารำที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับการพ่อนผู้ไทยนี้ ถ้ามีผู้ชาวเรือนเคารพนับถือไปถึงเรือนคร ชาวเรือน จะมีการพอนต้อนรับ หรือในเวลาที่มีผ้าป่าไปถวายวัดในเรือนคร ชาวบ้านก็จะจัดการพ่อนผู้ไทย มารับทวย

๑๐. การแต่งงาน

ก่อนแต่งงาน ส่วนมากหนุ่มสาวจะต้องรู้จักชอบพอกันเสียก่อน เพราะตามประเพณีของไทยนั้น บิดามารดาของหญิงสาวเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวคุยกันได้อย่างเสรี หนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะรู้จักกันในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในงานประเพณีต่าง ๆ นอกจากนี้หนุ่ม ๆ ยังไปคุยกับหญิงสาวที่ตนพึงพอใจได้ที่บ้านของหญิงสาวเองตั้งแต่หัวค่ำจนถึงดึกดื่น โดยฝ่ายหญิงจะนั่งปั่นด้าย ทักด้าย อ้าวด้าย (หีบด้าย) หรือ ทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่บนบ้านซึ่งเรียกว่า "อยู่คำ" ถ้าหากหญิงสาวนั้นลงมาทำงานอยู่ใกล้ ๆ บ้าน เช่น ตำข้าว หรือชุมนุมกันก่อกองไฟ หรือจุดตะเกียงทำงานอยู่ลานบ้าน เรียกว่า "ลงช่วง" ซึ่งในช่วงเวลานี้เองหนุ่ม ๆ ก็จะมาพากันไป แอนสาว (เกี้ยวสาว) บางทีก็มากันเป็นกลุ่มแล้วแยกย้ายกันไปตามบ้านสาวที่ตนหมายปอง โดยบางคนจะเป่าขลุ่ยหรือแคนไปควย เป็นสัญญาณให้สาวอยู่คำคอยหนุ่ม ๆ

พอไปถึงบ้านใดบ้านสาวก็จะหยุดเป่าแคนทันที แล้วจึงขึ้นไปบนบ้าน^๒ นั่งพูดคุยเกี้ยวพาราสีกัน โดยฝ่ายสาวจะซัก หนาก พลุ บุหรี่ และน้ำ ไว้คอยต้อนรับ หากบังเอิญพ่อแม่ของฝ่ายหญิงยังไม่เข้านอน ก็จะพากันหลีกเข้าไปในบ้านเสีย ปล่อยให้หนุ่มสาวได้คุยกันอย่างเสรี แต่หนุ่ม ๆ จะไปล่วงเกินหญิงสาวไม่ได้ ถ้าเกิดไปล่วงเกินเขาจะ "ผิดผี" ต้องเสียผี โดยอาจตกลงยินยอมแต่งงานด้วย หรือหาเครื่องเซ่น มี หัวหมู หรือ เป็ด ไก่ พร้อมควยเหลาหนึ่งขวด เงิน ๑๒ บาท ไปเซ่นผีที่เรือนฝ่ายหญิงเป็นการถวายโทษ

เมื่อหนุ่มสาวชอบพอกตกลงใจกันแล้ว ต่อไปฝ่ายชายต้องไปสู่ขอโดยจัดหมาก และพลุพร้อมกับเงิน ๓ บาท ให้พ่อคำม (เต้าแก่) นำไปมอบให้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เมื่อรับ

^๑ ประเพณีแต่งงานในปัจจุบันนี้ของชาวเรณู ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพิธีบางอย่างไปบ้างแล้ว

^๒ นายหนูเวง ศักดิ์จันทร์ กรุณาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ในสมัยโบราณ ก่อนหนุ่มจะขึ้นไปคุยกับสาวได้ พ่อไปถึงบ้านสาวแล้วต้องเรียกให้สาวหย่อนบันไดลงมาให้ ฝ่ายสาวก็จะจัดเตรียมหมาก พลุ บุหรี่ ไว้คอยรับเรียบร้อยแล้วจึงหย่อนบันไดลงมาให้ การคุยกันในสมัยก่อนคุยกันควยผญา

ของไว้แล้ว หมายพลุกก็จะแจ่มกันทันที แล้วจึงตกลงเรื่องสินสอดและค่าไถ่จ่ายในพิธี ต่อจากนั้นก็มีพิธีการอีกหลายขั้นตอน จนถึงฤกษ์ที่ตกลงกันไว้ก็ทำพิธีแต่งงาน โดยพ่อล่ำเป็นคนทำพิธี โดยกล่าวสั่งสอนและอวยพรบ่าวสาว เป็นภาษาพื้นเมืองยี่ดบาวแล้วก็ผูกแขนให้คู่บ่าวสาว เสร็จแล้วบ่าวสาวก็จะนำของไหว้ซึ่งอาจเป็น หมอน พืนอน ผ้าหม หรือผ้าขาวมาผูกคิกับไม้คอกรัก และเทียบมาขอขมาพ่อล่ำ และญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจนครบทุกคน จึงเสร็จพิธี

หลังจากพิธีแต่งงานแล้วชาวยุไทยยังมีพิธีไหว้ผี และพิธีอื่น ๆ อีกหลายขั้นตอน จนมีลูกครบ ๔ คน แล้วจึงหมกพิธีแต่งงานของชาวยุไทย

๑๑. บายศรีสู่ขวัญ^๒

ตามประเพณีของชาวยุไทย เมื่อมีผู้คนเคยหรือเคารพนับถือมาเยี่ยมก็จะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้ เป็นการต้อนรับซึ่งถือว่าเป็นมงคลทั้งคู่ให้และผู้รับ

ก่อนจะสู่ขวัญต้องหาฤกษ์ก่อน แล้วจึงจัดเตรียมเครื่องบายศรีซึ่งมีที่สำคัญคือพานบายศรี^๓ เมื่อใดฤกษ์แล้วพราหมณ์ผู้ทำพิธีจะเข้าประจำที่ ผู้ที่ต้องทำการสู่ขวัญนั่งติดกับพราหมณ์คนอื่น ๆ นั่งรอบ ๆ พานบายศรีต่อ ๆ กันไปเป็นวงรอบ เมื่อพราหมณ์จุดเทียนขึ้น ทุกคนต้องประณมมือ พราหมณ์ว่า นโม สามจบแล้ว สวดคาถาสู่ขวัญไปจนจบ เมื่อสวดถึงตอนที่ว่า "มาเยอขวันเอย" ทุกคนในนั้นจะช่วยกันร้องตาม เสร็จแล้ว พราหมณ์จะนำผูกแขนให้ โดยผูกผูกต้องหงามือข้างหนึ่งขึ้นพราหมณ์จะเอวขาว และไถ้ม หรือหมูมาวางลงบนฝ่ามือ แล้วจึงผูกแขนพร้อมกับว่าคาถา แล้วเรียกขวัญ "มาเยอขวันเอย" อีก คนอื่น ๆ จะช่วยกันรับขวัญโดยใช้มือพุงแขน ข้อมือ และศอก ของผู้ถูกผูกข้อมือต่อ ๆ กันไป เมื่อผู้ส่งอายุผูกข้อมือให้แล้ว ผู้ถูกผูกข้อมือต้อง

^๑ หาอ่านได้จากหนังสือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^๒ พิธีสู่ขวัญจะทำให้กับ คู่บ่าวสาวที่เข้าพิธีแต่งงาน, บิดา มารดา หรือผู้มีเกียรติที่มาเยี่ยมเยียน, ญาติพี่น้องที่จากกันไปนานแล้ว ไกลกลับมาหรือจะต้องจากไป และบุคคลที่ผ่านอันตรายรอดชีวิตมา หรือคนที่หายจากป่วยไข้

^๓ หาอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือ "คำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประจำถิ่น" และ "ขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

กินข้าวและไก่ที่ตนถืออยู่นั้น หลังจากนั้นพรหมก็จะอุกโบายศรีว่าชาวญูถูกญูกเขานั้นดีหรือไม่
จากนั้นญูมารวมพิธีจะร่วมรับประทานอาหารกัน

๑๒. การรับแขกควยอู

เวลามีแขกต่างถิ่นมาเยือน ชาวเรณูจะยกอุซึ่งทำไว้เป็นไห ๆ มาให้ค้ำทั้งไห
วิธีค้ำอุของชาวเรณูเขาจะใช้ไม้ซางเล็ก ๆ ยาวสองอัน แหย่ปลายซางที่เล็กลงไปไนไห เพื่อ
กันไม่ให้แกลบคึกขึ้นมาก หลอดคูกสองอันนี้ อันหนึ่งสำหรับสุภาพสตรีเจ้าของถิ่น อีกอันหนึ่ง
สำหรับแขก เวลาคูกอุ สุภาพสตรีเจ้าของถิ่นจะเชิญแขกให้คูกอุพร้อม ๆ กัน

วิทยากร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้เขียนได้รับความร่วมมือดียิ่งจากชาวเรณูนคร
สำหรับวิทยากรที่ถ่ายทอดวรรณกรรมแก่ผู้เขียนเป็นส่วนมาก มีดังนี้คือ

๑. นายหนูเวียง ศัทจันทร์ อายุ ๖๕ ปี เป็นผู้รู้ประเพณีต่าง ๆ ของชาวญูไทยดี
เป็นพ่อล้าที่สำคัญของตำบล มีความสามารถในการเล่านิทานต่าง ๆ ได้หลายประเภท
เป็นผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์มากแก่ผู้เขียน

๒. นายกา สุขรี อายุ ๗๒ ปี เคยบวชเรียนนาน เล่าเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา
ได้มาก เล่าเรื่องได้หลายประเภท

๓. นายสุนตา โกพลรัตน์ อายุ ๗๖ ปี ตามองไม่เห็นแล้ว เล่านิทานได้มาก
แต่ที่ถนัดคือเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา

๔. นายเกษ หงษาวงศ์ อายุ ๖๕ ปี เล่าเรื่องมุขตลกที่ค่อนข้างหยาบโลน
สั้น ๆ เก่ง

อุ หรือซ่าง เป็นน้ำเมาชนิดหนึ่งซึ่งชาวญูไทยนิยมใช้รับแขก ทำด้วยปลายข้าว
กับเกลบประสมกับแป้ง เขาอัดใส่ไหไว้ มีน้ำสีขาวขุ่น ๆ รสหวานเหมือนกระแช่ แต่ไม่คั้น
เอาน้ำเหมือนภาคกลาง

๕. นายธง ผลโยน อายุ ๓๖ ปี บวชเรียนมานาน เล่านิทานประเภทให้คติธรรม
ได้มาก

๖. นางผ่องศรี บัวบาน อายุ ๔๗ ปี รับราชการครู เล่านิทานได้ดี
โดยเฉพาะเรื่องหลอกเด็ก

๗. นายอินทร์ปอน แก้วมณีชัย อายุ ๓๒ ปี เล่าเรื่องให้หลายประเภท

๘. แม่ชีเกษิ รัชโน อายุ ๖๓ ปี ชอบเล่าเรื่องที่เนื่องมาจากพุทธศาสนา

๙. นายเป้า ธงยศ อายุ ๖๔ ปี ข้าราชการครูบำนาญ ชอบเล่าเรื่องเรียบ ๆ

๑๐. นายเปี่ยม แก้วมณีชัย อายุ ๖๕ ปี ข้าราชการบำนาญ มีความสามารถในการ
เล่านิทานเป็นอันมาก

๑๑. นายทองอินทร์ ยะสะกะ อายุ ๖๓ ปี เล่าเรื่องที่เนื่องมาจากชาดกใน
พุทธศาสนาได้ดี

๑๒. นายศรีนวล จันทรสองดวง อายุ ๕๕ ปี เป็นแพทย์ประจำตำบล
เล่านิทานสนุก

๑๓. นางคำเสียน เตโช อายุ ๓๓ ปี ร้องเพลงประกอบการเล่นของเด็ก ๆ
ได้มาก เล่าเรื่องหลอกเด็กได้ดี

๑๔. นายประพิศ อินทะสันตา อายุ ๕๖ ปี รับราชการครู เล่าเรื่องมุขตลก
ได้สนุก

๑๕. นายบัวเพชร เตโช อายุ ๓๔ ปี เป็นเชื้อสายเจ้าเมืองเก่า มีความรู้
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยดี

๑๖. นายสุภชาติ คำเขียว อายุ ๒๔ ปี รับราชการครู เล่านิทานตลกสั้น ๆ เก่ง

๑๗. นายสนอง ลุนาวัน อายุ ๔๕ ปี รับราชการครู เล่าเรื่องมุขตลกเก่ง

๑๘. นายคำลือ แสนยอดคำ อายุ ๖๑ ปี เล่านิทานได้มากแต่ไม่ค่อยชอบเล่า
ให้ใครฟัง

๑๙. นายเถาะ ศรีขางวาง อายุ ๓๖ ปี เคยบวชเรียนมาแล้ว เล่านิทานประเภท
คติธรรมได้ดี

๒๐. นายนอเรียน ทองสว่าง อายุ ๓๐ ปี ไม่ค่อยชอบเล่านิทานให้ใครฟัง
แต่รู้เรื่องนิทานและประเพณีต่าง ๆ ดี

การอ่านวรรณกรรมภาษาไทย

ภาษาไทยมีสำเนียงแตกต่างไปจากภาษาไทยกลาง. โดยเฉพาะภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เป็นอันมาก ในคำเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ซึ่งถึงแม้ผู้เขียนจะได้พยายาม ถ่ายทอดเสียงจากข้อมูลออกมาให้ใกล้เคียงกับเสียงวิทยากรมากที่สุดแล้ว ก็ยังไม่สามารถ ที่จะใช้อักษรวิธีของไทยเราที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้บันทึกเสียงภาษาไทยทุกเสียงได้หมด โดยเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ ดังนั้นเพื่อความเข้าใจตรงกันสำหรับผู้สนใจจะศึกษาภาษา ถิ่นไทยจากนิทานที่ปรากฏในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับ การอ่านและถ่ายทอดเสียงจากข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. หน่วยเสียงพยัญชนะ

๑. ๑ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ตามข้อมูลที่มีการศึกษามี ๒๐ หน่วยเสียง

คือ

หน่วยเสียง	อักษรเขียนข้อมูล	คำไทย	เขียนด้วยสัทอักษร	คำไทยกลาง
๑) /p-/	ป	ไป	[păy]	ไป
๒) /t-/	ต	ตี	[tǐi]	ตี
๓) /k-/	ก	กิน	[kǐn]	กิน
๔) /ʔ-/	อ	อาบ	[ʔaay]	ฟ้าบ
๕) /ph-/	ผ, พ	โป, โพะเท้า	[phoo, phótáaw]	ผัว, พอกา
๖) /th-/	ถ, ท	ถม, ทิม	[thòm, thím]	บ้าน, ทัง
๗) /kh-/	ช, ค, ข	เขค, ควาย	[khét, khwâay]	เขียบค, ควาย
๘) /b-/	บ	เบว	[béw]	เบียว
๙) /d-/	ด	ดิน	[dín]	เลน
๑๐) /c-/	จ	จือ	[cǐi]	จำ

หน่วยเสียง ^๑	อักษรเขียนข้อมูล	คำไทย	เขียนควบสัทอักษร	คำไทยกลาง
๑๑) /f-/	ฝ, ฟ	ฝั้น, ฟั้น	[fǎn, fiin]	ฝั้น, ฟั้น
๑๒) /s-/	ซ, ส	ซ้าง, ส้าด	[sǎan, saát]	ซ้าง, เสื่อ
๑๓) /h-/	ห, ฮ	โฮย, เฮอ	[hóoy, hǎo]	ห่วย, ไห้
๑๔) /m-/	ม	มะตอง	[mátóŋ]	กระต้อน (ผลไม้)
๑๕) /n-/	น	น่า	[náa]	นา
๑๖) /ŋ-/	ง	งู๋	[ŋuú]	งู
๑๗) /ŋ̃-/	ญ	ญอม	[ŋ̃óm]	บอม
๑๘) /l-/	ล	เลอด	[léot]	เลียด
๑๙) /w-/	ว	วิน	[wín]	วิ่งเวียน
๒๐) /y-/	ย	เยอะ	[yǎ]	อยาก, กระจาย

หมายเหตุ

๑. เสียง /r/ และ /ch/ ในภาษาไทยเท่าที่ปรากฏในนิทานไม่มี
๒. เสียง /y/ ในภาษาไทยกลาง ในภาษาไทยบางคำจะออกเสียงเป็น /ร/
๓. ในการใช้รูปวรรณยุกต์เขียนกำกับเสียงในภาษาไทยนั้นไม่สามารถที่จะใช้รูปวรรณยุกต์ให้ตรงกับเสียงที่แท้จริงได้ จึงพยายามเขียนให้ใกล้เคียงที่สุด
๔. อักษรเขียนข้อมูล ในกรณีที่เป็นอักษรสูง - คำคู่ ใช้ทั้งสองตัว เช่น ห.ย เพื่อสะดวกในการถ่ายทอดเสียง

๑.๒ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นประสม ตามข้อมูลที่ศึกษามีเพียง

๒ หน่วยเสียง คือ /kw-/ และ /khw-/ ซึ่งในการถ่ายทอดเสียงจะใช้ กว, ขว

^๑ สัทอักษรในที่นี้เขียนใช้ตามแนวของ ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตกุล
ในภาษาศาสตร์เบื้องต้น หน้า ๒๕

และ คว เป็นอักษรเขียนข้อมูล เช่น

คำไทย	เขียนด้วยสัทอักษร	คำไทยกรุงเทพฯ
แกว่ง	[kwâŋ]	แกว่ง
กวาก	[kwaat]	กวาก
ขวัญ	[khwii]	ขวัญ
ขวัน	[khwan]	ขวัญ
คว้าม	[khwaam]	คว้าม
ควาย	[khwaay]	ควาย

หมายเหตุ

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นประสมด้วยเสียง /r/ และ /l/ จากข้อมูลที่ใช้ศึกษา
ไม่พบว่ามี

๑.๓ หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย ตามข้อมูลที่มีอยู่นี้อยู่ ๔ หน่วยเสียง คือ

สะกดด้วยเสียง	สัทอักษรสากล	คำไทย	เขียนด้วยสัทอักษร	คำไทยกลาง
๑) /-ก/	/-k/	ผัก	[phăk]	ผัก
๒) /-ท/	/-t/	เอ็ด	[ét]	ท่า
๓) /-ป/	/-p/	ดัก	[dăp]	ดัก
๔) /-ง/	/-ŋ/	ลิง	[lîŋ]	ลิง
๕) /-น/	/-n/	เป็น	[pèn]	เป็น
๖) /-ม/	/-m/	งาม	[ŋaam]	งาม
๗) /-ย/	/-y/	เปื่อย	[pœy]	เปื่อย
๘) /-ว/	/-w/	ขาว	[saaw]	ยี่สิบ, ขาว

๒. หน่วยเสียงสระ

๒.๑ หน่วยเสียงสระเดี่ยว ความข้อนมูลที่ศึกษาได้มี ๑๔ หน่วยเสียงคือ

หน่วยเสียงสระ	อักษรเขียนขอมูล	คำไทย	เขียนด้วยสัทอักษร	คำไทยกลาง
๑) /i/	ㅣ	ชิบ	[síp]	สิบ
๒) /ii/	ㅣㅣ	มี	[mii]	มี
๓) /í/	ㅣ̇	มิง	[míŋ]	มิง
๔) /íí/	ㅣ̇ㅣ̇	ปิ่น	[píŋ]	ปิ่น
๕) /u/	ㅡ	ลูก	[lû]	ลูก
๖) /uu/	ㅡㅡ	อู	[hûu]	อู
๗) /e/	เ-ะ, เ-	เมะ, เอค	[ʔét]	แม่, ทำ
๘) /ee/	เ-	มี	[mêe]	เมีย
๙) /ə/	เ-อะ, เ-	เยอะ, เถิง	[yó, thəŋ]	อยาก, ถึง
๑๐) /əə/	เ-อ, เ-	เนอ, เมือง	[phəə, məeŋ]	ใคร, เมือง
๑๑) /o/	โ-ะ, -	อิโพะ	[ʔiiphó]	พอ
๑๒) /oo/	โ-	โห	[hoo]	หัว
๑๓) /œ/	แ-ะ, แ-	แอะ, แวน	[wǎt, wǎn]	แอะ, แวน
๑๔) /œœ/	แ-	แทน	[hǎt, tǎn]	แทน
๑๕) /a/	-ะ	ฮัก, จะ	[hát, cá]	รัก, จาก
๑๖) /aa/	-า	มา	[maa]	มา
๑๗) /ə/	เ-อะ, -อ	มะเกาะ	[mákw]	มะกอก
๑๘) /əə/	-อ	สอย	[səəy]	ช่วย

๒.๒ หน่วยเสียงสระประสม จากข้อมูลที่ได้ศึกษาปรากฏว่า ในภาษาถิ่นผู้ไทย ไม่มีหน่วยเสียงสระประสมเลย เพราะคำใดที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ ใช้สระประสม ในภาษาผู้ไทย จะใช้สระเสียงเดี่ยวแทน

๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ตามข้อมูลที่ได้ศึกษา ปรากฏว่าภาษาผู้ไทยมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ อยู่ ๕ หน่วยเสียง คือ

๓.๑ เสียงสามัญเพี้ยน เช่น เคน [dœn] - เก็น, เถง [hœn]

น่าน

๓.๒ เสียงเอกเพี้ยน เช่น กะป้อม [kəpɔ̌m] - จิ้งจก

๓.๓ เสียงโทเพี้ยน เช่น หมู [mūn] - หมู, เพื่อน

๓.๔ เสียงตรีเพี้ยน เช่น ก้าง [kaaň] - ก้าง

๓.๕ เสียงจัตวาเพี้ยน เช่น หลาง [laaň] - ล้าง

หมายเหตุ

๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทยทุกหน่วยเสียงเป็นเสียงที่เพี้ยนไปจากเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯ จึงขอให้ผู้อ่านปริิณญาณิพนธ์ฉบับนี้เข้าใจว่า ถ้าผู้เขียนเขียนอย่างเสียงสามัญแสดงว่าเป็นเสียงสามัญเพี้ยน หรือถ้าเขียนตามแบบเสียงเอก, โท, ตรี และจัตวา แสดงว่าทุกเสียงเป็นเสียงที่เพี้ยนไปจากภาษาถิ่นกรุงเทพฯ

๒ เสียงวรรณยุกต์ที่พบว่าภาษาผู้ไทยมีใช้มากที่สุดคือ เสียงจัตวาเพี้ยน

๓ สำหรับการเพี้ยนเสียงวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทยไปจากภาษาถิ่นกรุงเทพฯ นั้น จะกล่าวถึงโดยละเอียดในเรื่องการเพี้ยนเสียงวรรณยุกต์ในตอนต่อไป

การเพี้ยนเสียงในภาษาผู้ไทย

จากการศึกษาภาษาผู้ไทยจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ พบว่า ภาษาผู้ไทยมีเสียงเพี้ยนไปจากภาษาถิ่นกรุงเทพฯ ดังต่อไปนี้

๑. การเพี้ยนเสียงสระ

๑.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "เอื้อ" ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียง

"เออ" เชน

เกลือ	-	เกอ [k ⁺ อ้อ]
เชื้อ	-	เสอ [ร ⁺ อ้อ]
เครื่องใช้	-	เคองไส [kh ⁺ อ้อngsǎy]
เนื้อตัว	-	เหอโต [n ⁺ อ้อto ⁺ อ้อ]
เปื้อน	-	เปื้อน [p ⁺ อ้อn]
เปื้อย	-	เปื้อย [p ⁺ อ้อy]
เผือก	-	เพอะ [ph ⁺ อ้อ]
เรือ	-	เฮอ [h ⁺ อ้อ]
เรื้อน	-	เฮื้อน [h ⁺ อ้อn]
เรื้อง	-	เลื่อง [l ⁺ อ้อng]
เลือก	-	เลือก [l ⁺ อ้อt]
เสื่อ	-	เสื่อ [ร ⁺ อ้อ]
เสื่อ	-	เสื่อ [ร ⁺ อ้อ]

๑.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "ไอ" ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียง

"เออ" เชน

ใจ	-	เจอ [c ⁺ อ้อ]
ใบไม้	-	เบอไหม [b ⁺ อ้อmǎy]
ไค้	-	เตอ [t ⁺ อ้อ]
ให้	-	เฮอ [h ⁺ อ้อ]
ใหญ่	-	ญื่อ [n ⁺ อ้อ]

๑.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "อี" ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

"เออะ" เชน

อี๋	—	เอ๋	{khǎw}
อี๋	—	เอ๋	{thǎw}
อี๋	—	เอ๋	{dǎw}
อี๋	—	เอ๋	{phǎw}

๑.๔ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "อัว" ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

"โอ" เชน

อัว	—	โอ	{koo}
อัว	—	โอ	{phoo}
อัว	—	โอ	{boo}
อัว	—	โอ	{máw}
อัว	—	โอ	{tōo}
อัว	—	โอ	{hōo}
อัว	—	โอ	{nōo}
อัว	—	โอ	{hōo}

๑.๕ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "เอ" ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

"แอ" เชน

แอ	—	แอ	{lǎw}
แอ	—	แอ	{wǎw}
แอ	—	แอ	{pǎw}

๑.๖ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "อะ" ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

"เออะ" เชน

กลางวัน	—	กางเงน	{kaangn}

ตะวัน - คำเง้น [tānĕn]

ไว้ - เว้น [wĕn]

๑.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง "เอียบ" ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

"เอ" หรือ "เอะ" เช่น

กระเทียม - กระเทียม [kàthēm]

เขียก - เขก [khét]

เปี้ยว - เปว [béew]

เปลี่ยน - เป็น [pén]

เมีย - เม [mĕe]

เตียง - เถง [tĕen]

เคี้ยว - เคว [dew]

เสียบ - เส [sĕe]

เสียม - เส็ม [sēm]

๒ การเพี้ยนเสียงพยัญชนะ

๒.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /kh/ ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

/h/ เช่น

ข้าว - เฮา [háv]

แขน - แหน [hǎn]

ขึ้น - หั้น [hín]

ขา - หา [hǎa]

ขน - หน [hǒn]

ขอ - ฮอ [hǎw]

๒.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /ch/ ภาษาญั๋นไทยมักจะออกเสียง

/s/ เช่น

ข้าง - ซ้าง [sǎan]

ชาย	-	ชาย [saay]
เชื้อ	-	เชื้อ [s'wí]
ฉีก	-	ชี [s'í]
ชวย	-	สอย [s'wáay]

๒.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /y/ ในภาษาผู้ไทยมักจะออกเป็นเสียง /ช/ เช่น

หญิง	-	ชึ่ง [hín]
หญ้า	-	ช่า [h'aa]
ยาก	-	ชะ [h'a]
ยอม	-	ช่อม [h'wóm]

๒.๔ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /p/ ภาษาผู้ไทยบางคำจะออกเสียงเป็น /ph/ เช่น

เปรต	-	เพ็ค [phéet]
โปรด	-	โพ็ค [phóot]

๒.๕ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /r/ ภาษาผู้ไทยจะออกเสียงเป็น /h/ หรือ /l/ เช่น

รัก	-	ฮัก [hák]
เรือน	-	เฮือน [h'wén]
เรา	-	เฮา [h'aw]
รวม	-	โฮม [h'óm]
รด	-	ล็ค [lót]
โรค	-	โลก [l'ók]

๒.๖ คำที่ในภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียง /k/ เป็นตัวสะกด ในภาษาผู้ไทยมักจะไม้ออกเสียงตัวสะกด เช่น

กอก	-	เคาะ [kh'á]

บอก	-	เปาะ [bǎw]
นอก	-	เนาะ [nǎw]
มะกอก	-	มะเกาะ [mǎkǎw]
ออก	-	เอาะ [ɛǎw]

๒.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ มีพยัญชนะต้นประสมด้วยเสียง /r/ และ /l/ ในภาษาไทยจะไม่ออกเสียง /r/ และ /l/ คงออกแต่เสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น เช่น

กลาง	-	กัง [kǎaŋ]
ปลี	-	ปี่ [piǐ]
ปลา	-	ป่า [pǎa]
เปลือก	-	เปาะ [pǎw]

๓ การเพี้ยนเสียงวรรณยุกต์

๓.๑ อักษรสูงคำเป็น

๓.๑.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ ออกเสียงเป็นเสียงโท ภาษาไทยมักจะเปลี่ยนเสียงตรีเพี้ยน เช่น

ให้	-	เฮ้อ [hǎw]
เสือ	-	เฮ้อ [sǎw]
ชี	-	คี [khiǐ]
ไห	-	ไฮ [háw]

๓.๑.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ ออกเสียงจัตวา ภาษาไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น

ถาง	-	ถาง [thǎaŋ]
ถึง	-	เถิง [thǎwŋ]
เขียง	-	เหิง [hǎwŋ]
ชน	-	ชน [hǎwŋ]

๓.๑.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

ชี้	—	ชี้	[khwi]
ถั่ว	—	ถั่ว	[thoo]
ชา	—	ชา	[khaa]

๓.๑.๔ คำที่มี "ห" นำหน้าอักษรคำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงโท ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น

ไหว	—	วี้	[way]
หมั่น	—	มัน	[man]
แม่หมาย	—	เมะมาย	[memaay]

๓.๑.๕ คำที่มี "ห" นำหน้าอักษรคำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเป็นเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

หมู	—	หมู	[muu]
ไหล	—	ไล	[lay]
หวาน	—	วาน	[waan]

๓.๒ อักษรสูงกำตาย

๓.๒.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น

ผัก	—	ผัก	[phak]
ตก	—	ทก	[thok]
ผิด	—	ผิด	[phit]
ผัก	—	ผัก	[phat]

๓.๒.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น

หมา	—	มะ	[ma]

ถูก - ที่ [thí]

ผูก - พู [phú]

เผือก - เพาะ [phǎi]

๓.๒.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะ
ออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

หมวก - โหมก [móok]

สาค - ส้าค [saat]

ขาค - ข้าค [khaat]

๓.๓ อักษรกลางคำเป็น

๓.๓.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงสามัญ ภาษาผู้ไทยมักจะ
ออกเสียงเป็นเสียงจัตวา เช่น

กา - ก้า [kaa]

กิน - กิ้น [kín]

บัง - บั๊ง [bǎn]

อาย - อ้าย [ʔaay]

๓.๓.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะ
ออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

ไก - ไก่ [kay]

คา - ค้า [daa]

อ่า - แอ้ง [ʔaəŋ]

๓.๓.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงโท ภาษาผู้ไทยมักจะ
ออกเสียงเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น

ก้าว - ก้าว [kaaw]

หาอ่อน - ห้าอ่อน [háaʔwǎn]

ต้ม - ต้ม [tóm]

อุม - อุม [ʔúm]

๓.๔ อักษรกลางคำตาย

๓.๔.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเป็นเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงจัตวา เช่น

คิ	—	คิ ^๑ [dīp]
คั	—	คั ^๑ [dāp]
คัก	—	คัก ^๑ [tāk]
คิค	—	คิค ^๑ [tīt]
อก	—	เอ็ ^๑ ก [ʔǎk]

๓.๔.๒ คำตายที่ประสมกับสระเสียงยาวในภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงเป็นเสียงเอก ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

จอก	—	จ็อ ^๑ ก [cōt]
จาก	—	จ็อ ^๑ ก [cāak]
คุด	—	คุด ^๑ [dūt]
บวช	—	บ็อ ^๑ ช [bōt]
บุค	—	บุด ^๑ [būt]
โอบ	—	โอบ ^๑ [ʔōp]

๓.๕ อักษรต่ำคำเป็น

๓.๕.๑ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงสามัญ ภาษาผู้ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

มา	—	มา ^๑ [maa]
นา	—	นา ^๑ [nāa]
นอน	—	นอน ^๑ [nōn]
ลง	—	ลง ^๑ [lōŋ]
ยิง	—	ยิง ^๑ [nīŋ]

๓.๕.๒ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงโท ภาษาญั๋ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น

ยา	-	หยา	[h ^{aa}]
ทม	-	ถม	[t ^{um}]
นัง	-	หนัง	[n ^{an}]
นุง	-	หุนง	[n ^{un}]

๓.๕.๓ คำที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงตรี ภาษาญั๋ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น

ม้า	-	หมา	[m ^{aa}]
น่า	-	หนา	[n ^{aa}]
คิ้ว	-	ชีว	[kh ⁱ w]
ล่าง	-	หลาง	[l ^{aa} n]

๓.๖ อักษรคำคำตาย

๓.๖.๑ คำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น ที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงตรี ภาษาญั๋ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น

ชก	-	ชก	[ʃ ^{ók}]
นก	-	นก	[n ^{ók}]
ยก	-	ญก	[h ^{ók}]
วัด	-	วัด	[w ^{át}]

๓.๖.๒ คำที่ประสมด้วยสระเสียงยาว ที่ภาษาถิ่นกรุงเทพฯออกเสียงโท ภาษาญั๋ไทยมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

เลือก	-	เล็ท	[l ^o et]
มืค	-	มืต	[miit]

หมายเหตุ

• การเพี้ยนเสียงสระ พยัญชนะ และ วรรณยุกต์ ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงลักษณะส่วนใหญ่ซึ่งสรุปเป็นข้อสังเกตออกมาได้ จึงมีคำบางคำที่ไม่เป็นไปตามข้อสังเกตที่กล่าวมาแล้ว

๒ วิทยากรแต่ละคนย่อมออกเสียงผิดเพี้ยนกันไป ดังนั้น ในการเขียนถ่ายทอดเสียงวิทยากรออกมา ในคำๆเดียวกันอาจเขียนแตกต่างกันไปได้

๓ การเพี้ยนเสียงที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนศึกษาจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้จากการออกปฏิบัติการภาคสนาม ดังนั้นบรรดาข้อสังเกตที่ผู้เขียนสรุปมาแล้วอาจแตกต่างกับที่มีผู้อื่นศึกษาไว้ได้

บทที่ ๔
วรรณกรรมไทย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้เขียนเก็บรวบรวมวรรณกรรมจากตำบลดวง
ได้ ๘๒ เรื่อง ซึ่งจำแนกประเภทตามลักษณะรูปแบบ (form) ได้ดังนี้

๑. นิทานทรงเครื่อง	๕ เรื่อง
๒. ประวัติ	
๒.๑ ประวัติบุคคล	๑ เรื่อง
๒.๒ ประวัติพระบรมโพธิสัตว์	๓ เรื่อง
๓. นิทานคติ	๒๒ เรื่อง
๔. นิทานเรื่องสัตว์	๕ เรื่อง
๕. นิยาย	
๕.๑ นิยายบุคคล	๓ เรื่อง
๕.๒ นิยายอธิบายเหตุ	๒ เรื่อง
๕.๓ นิยายเรื่องสัตว์	๒ เรื่อง
๕.๔ นิยายเล่าปรากฏการณ์	๑ เรื่อง
๕.๕ นิยายเรื่องผี	๒ เรื่อง
๕.๖ นิยายความเชื่อ	๑ เรื่อง
๕.๗ นิยายประเพณี	๑ เรื่อง
๖. มุขตลก	
๖.๑ มุขตลกที่ไม่หยาบโหล่น	๑๕ เรื่อง
๖.๒ มุขตลกแบบหยาบโหล่น	๑๑ เรื่อง

วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ จะนำเสนอและวิเคราะห์ไปตามลำดับ

นิทานทรงเครื่อง

นิทานทรงเครื่อง

การรวบรวมวรรณกรรมชาวไทยจากคำบลเรณูครั้งนี้ ผู้เขียนรวบรวมนิทานทรงเครื่องได้ ๕ เรื่อง แต่ละเรื่องค่อนข้างจะยาว แต่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะส่วนมากนิทานเหล่านี้ หมอลำ นิยมนำไปแสดง ทั้งนี้เพราะมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน และ "เนื้อเรื่องมักเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์และบรรยากาศที่วิจิตร เหมาะกับการตกแต่งจัดฉากให้รับกับภาพพจน์" นั่นเอง

เนื้อหาของนิทานทรงเครื่องที่เก็บรวบรวมได้นี้ นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ และแนวคิดของคนในท้องถิ่นได้อย่างดี ซึ่งจะกล่าวถึงทีละเรื่องต่อไป

นางหลานางลุน

นางหลานางลุน เป็นเรื่องของความอิจฉาริษยาของพี่สาวที่มีต่อน้องสาว ถึงขนาดยุบยงให้พ่อแม่เจ้าน้องไปปล่อยป่า และเมื่อน้องเกิดมีขึ้นก็ขังตามหลอน้องมาซ้ำอีก แต่ก็มีผู้ช่วยชีวิตน้องไว้ทั้งสองครั้งด้วยผลแห่งความกตัญญูของน้อง ฝ่ายพี่จึงยังคงได้รับความลำบากอยู่อย่างเดิม

จุดใหญ่ของเรื่องคือมุ่งให้ผู้ฟัง เห็นถึงผลของการทำดีว่าย่อมทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติพบแต่ความสุข วิทยากรย่ำว่าเพราะพี่สาว (นางหลา) เป็นคนบาปจึงทำให้ชาวเปลือกท่อน้องสาวได้ไปนั้นกลายเป็นชาวสิบสองน่านไปหมด

สำหรับวิธีการเล่านิทานเรื่องนี้ผู้ฟังจะสังเกตเห็นได้ว่า วิทยากรมีการกล่าวนำเข้าสู่เรื่องโดยการเล่าถึงสภาพความเป็นมาและความเป็นอยู่ของตัวละคร เป็นการปูพื้นให้ผู้ฟังเสียก่อนว่ามีความเป็นมาอย่างไร ลักษณะการเล่าเรื่องมีการนำเอาคำรำพึง บทสนทนา และคำพูดที่คล้องจองกันมาแทรกไว้เป็นระยะ ๆ ชวนให้ผู้ฟังติดตามเรื่องได้อย่างไม่เบื่อหน่าย

นอกจากนี้ ในค่านี้อาจยังสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาไทยไว้ด้วยเช่น

๑. อาหารการกิน จะทราบได้ว่า อาหารทุกอย่างของชาวนาไทย มักมีพริก เป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย พริกจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในครัวเรือน ซึ่งในเรื่องจะเห็นว่านางหล้า ถึงกับยอมให้ไก่แกวต่ายเพื่อแลกกับพริก นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการไปหาบอดหวายและ บอดขิงมาแกงอ่อม. (แกงชนิดหนึ่งของทางภาคอีสานใส่น้ำเพียงชลกขลิกเท่านั้น) มีการนำเอามะไฟมากินกับข้าวและเอาเตา (สำหรับสื้เขี้ยวมีอยู่ตามน้ำจืด) มาทำลาบกิน ซึ่งอาหารทุกอย่างที่กล่าวมานี้เป็นอาหารของชาวอีสานทั่วไปนั่นเอง

๒. การอาชีพที่ปรากฏในเรื่องคือ เลี้ยงช้าง ม้า วัว ควาย ไก่ และเพื่อใช้งาน

๓. การทำศพ ใช้เผาศพด้วยฟืนเช่นเดียวกับชาวไทยถิ่นอื่น ๆ

๔. เครื่องใช้ภายในบ้านมี ขวาน กระสอย และกระหยัง (เป็นตะกร้า ใช้สำหรับใส่ผักหรือสิ่งอื่น ๆ)

๕. อื่น ๆ นิทานสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมชาวนาว่ามีอะไรก็ขอแบ่งปันกันได้ มีความโอบอ้อมอารีต่อกัน จะเห็นได้จากการที่ยายเต่าไปขอฟืนที่ท้าวจำปาติดไฟเผาศพ เมียเพื่อเอามาต่อไฟที่บ้านตน ทั้งนี้เพราะสมัยก่อนไม่มีไม้ซีกไฟ การติดไฟจึงเป็นเรื่องลำบาก เพราะต้องเอาไม้มาสีกัน คนสมัยก่อนจึงนิยมขอไฟจากคนที่ติดไว้แล้วโดยไปต่อเอา นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาชนบถว่ามีชีวิตอยู่กับป่าเขา อาหารบางอย่างอาจเข้าไปหาเก็บเอาได้จากป่า เช่น หวาย ที่นางหล้านางลุนออกไปเก็บ และอีกประการหนึ่งคือจะเห็นได้ว่าคนร่ำรวยเป็นที่เกรงใจของคนจน ถ้าต้องการอะไรแล้วมักจะได้อะไรดังประสงค์ ดังที่ท้าวจำปาไปขอนางหล้าจากยายเต่าที่ขอฟืนตนไปโดยถือว่านางหล้าเป็น เมียคนที่ตายไปมาเกิดอีก ยายเต่าไม่ยอมให้ไปแต่ก็ขัดไม่ได้ จึงจำใจให้นางไปทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ

อนึ่งสำหรับนิทานเรื่องนางหล้านางลุนนี้ จารุณี กองพลพรหม เก็บรวบรวมได้

จากหมู่บ้านเมืองเก่า มีนิทานชื่อเรื่อง "นางหลานางลุน" เหมือนกัน แต่เนื้อหาในเรื่องแตกต่างจากนิทานของชาวผู้ไทยเรื่องนี้ เนื้อหากลับไปเหมือนเรื่อง "งูเห่า" ของชาวผู้ไทยซึ่งจะได้กล่าวถึงเมื่อถึงเรื่อง "งูเห่า"

จินตภาพของเรื่อง

นิทานเรื่องนี้ เนื้อหาบางส่วนคล้ายกับเรื่องชาดกในพระพุทธศาสนา เนื้อเรื่องมุ่งจะแสดงให้เห็นว่าผู้มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นมีผู้คอยช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยากเสมอ และยังแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูที่สัตว์มีต่อปากปลิงโดยไม่ถืออาฆาตว่าพาไปปล่อยป่าแต่อย่างใด

เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านออกมาดังนี้

๑. อาหารการกิน คนยากจนจะเหี่ยวชูดเผือกขูดมันหรือหั่วลอมมากินแทนข้าว และจะขูดเปลือกไม้ หรือหามลไม้มากินเมื่อไม่มีอะไรกินจริง ๆ ส่วนการลวงหอยลวงปูมาจิกกินนั้น เป็นปกติวิสัยของชาวชนบทโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่าด้วยความอยากปากปลิงจึงนำหลานไปปล่อยป่า

๒. เครื่องใช้ ที่กล่าวถึงในเรื่อง เป็นของใช้ประจำครัวเรือนที่ใช้อยู่เสมอนั้นเองคือ ของ สุ่ม เสียม

๓. การรักษาพยาบาล เมื่อเจ็บป่วย ไข้ปวดทรวงอกต่าง ๆ รักษากันเป็นปกติ เช่น แขนหักก็ใช้वानพอก หรือถูกงูกัดก็ใช้ยาเป่าแผล

๔. ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ เช่น

๔.๑ เชื่อในผีสงเทวดา โดยเชื่อว่าในป่ามีผีกองกอย ผีลูยดิบ และมีเทวดาหรือสิ่งต่าง ๆ คอยช่วยเหลือผ่านผู้ประพฤติดีเสมอ

๔.๒ เชื่อในเรื่องกรรม โดยการยอมรับว่าความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นเกิดมาจากบุรพกรรมในชาติก่อน

๔.๓ เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ มีเขตแดนที่อาศัยของตนเอง เช่น กา ยักษ์ วัว ต่างมีเขตแดนของตน ที่จะมีอำนาจทำอะไรได้ตามชอบใจ เมื่อพ้นเขตแดนตนแล้ว จะทำอะไรตามใจชอบไม่ได้ ความเชื่อเรื่องคล้าย ๆ กับการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของมนุษย์นั่นเอง

๕. ประเพณีการทำศพ ที่ปรากฏในเรื่อง เมื่อภักจะทำศพเมื่มีมีการไปบอกเพื่อนบ้านให้มาช่วยงาน และมีการตระเตรียมอาหารไว้เลี้ยงแขกด้วย

กลวิธีในการเล่านิทานเรื่องนี้ วิธการใช่วิธีการเปิดเรื่อง โดยการกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวของตัวละครก่อน แล้วในขณะที่เล่าก็มีการแทรกบทสนทนาในบางตอนมีการใช้คำพูดที่มีสัมผัสคล้องจองอย่างไพเราะด้วย เช่น ตอนจันทราครองชอกินปูว่า "เอ๋ยเอ๋ยจันทราคนอย ออยแอวกินปู เล้ง เล้งจางักินเอะเออย"

เรื่องจันทราสนี้ ประจักษ์ สบายแสง^๑ รวบรวมได้จาก ตำนาลครีศรีวิมาศ มีโครงเรื่องใหญ่เหมือนกัน แต่รายละเอียดปลีกย่อยต่างกันออกไป เช่น ในเรื่องของชาวยุไทยว่า เป็นเด็กสองคนพี่สาวกับน้องชาย ของตำนานลครีศรีวิมาศเป็นชายทั้งคู่ แต่ถาเอานิทานของตำนานลครีศรีวิมาศเปรียบเทียบกับชาตกรเรื่อง "จันทราชาตกร"^๒ ในปัญญาสาตกรแล้ว เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะคล้ายกันมากกว่าของชาวยุไทย ทั้งนี้เพราะนิทานของชาวยุไทยนั้น ตัดตอนเนื้อเรื่องจากชาตกรมาเพียงบางตอนเท่านั้น

นางฉมหอม

เรื่องนางฉมหอม เป็นนิทานที่รู้จักกันดีเรื่องหนึ่ง เนื้อเรื่องเป็นการพลัดพรากกันระหว่างแม่กับลูก และแสดงให้เห็นถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกของตน ความพยายามของลูกในการออกติดตามหาพ่อ ซึ่งเป็นสัตว์อยู่ในป่าเขาต้องเดินทางไปหามกลางอันตรายต่าง ๆ แต่ก็ไม่ย่อท้อจนกระทั่งได้พบพ่อ

นิทานเรื่องนางฉมหอม ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่สภาพสังคมและวัฒนธรรม 당시

๖. อาหารการกิน ในเรื่องนี้จะเห็นว่าคนที่ยากจนต้องออกไปหาชุดเผือกชุดหนึ่งจากป่ามากินในฤดูแล้ง ส่วนคนที่มีเงินทองก็จะมีอาหารกิน ๆ กิน เช่น มีลาบ มีแกงกินกัน

๒. การปกครอง ในความคิดของผู้เล่าจะเห็นว่าเจ้าเมืองในสมัยก่อนมีอำนาจมาก ผู้ปกครองที่ไม่มีเหตุผลอาจใช้อำนาจที่ตนมีอยู่นั้นทำความเดือดร้อนให้บุคคลอื่นได้ เช่น สามีของนางผมหมอนในเรื่องนี้เมื่อเห็นลูกหายไปก็ถือดาบจะฆ่าพันบ่าวไพร่เพราะโกรธว่าไม่ดูแลลูกตน

๓. ความเชื่อที่สะท้อนออกมาให้เห็นในเรื่องคือ เชื่อว่าคนเราเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมใดนาน ๆ ย่อมจะรับเอาสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นอยู่ทุกวันนั้นมาโดยไม่รู้สึกตัว ซึ่งตรงกับหลักจิตวิทยาที่ว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อคน ในเรื่องนี้ เมื่อนางผมหมอนต้องพลัดพรากจากลูกตัวต้องไปอยู่กับลิงนาน ๆ เขาก็มีจิตใจเป็นลิงไป และมีขนขึ้นตามตัวเหมือนลิงควายแต่จิตใจส่วนลึกนั้นยังรักลูกอยู่

ความเชื่ออีกประการหนึ่งซึ่งปรากฏในนิทานเรื่องนี้คือ การแต่งงานในวงศ์เดียวกัน คือลูกชายและลูกสาวของนางผมหมอนแต่งงานกันเอง ซึ่งในเรื่องนี้ สุกตรางูกล่าวไว้ว่า คนไทยเราเห็นว่าการแต่งงานระหว่างลูกพ่อแม่เดียวกันเป็นสิ่งผิด และมีกฎหมายห้ามไม่ให้ทำเช่นนั้น แต่ในสมัยก่อนเจ้าผู้ครองนครของฮาวายให้ลูก ๆ ของตนที่ร่วมพ่อแม่เดียวกันแต่งงานกัน เพื่อรักษาเลือดให้บริสุทธิ์ ในเรื่องของความเชื่อนี้ผู้เขียนเข้าใจว่าคนไทยเราคงคิดมาจากอินเดียที่นิยมแต่งงานกันแบบ อัสมิงินพงศ์นั่นเอง

๔. ธรรมเนียมการต้อนรับแขก หรือผู้ที่จากบ้านไปนานแล้วกลับมาเยี่ยมบ้าน ชาวไทยจะมีการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อต้อนรับ เช่น ตอนที่ลูกพญาพาลูกเมียกลับเมือง หรือตอนนางผมหมอนกลับไปเยี่ยมแม่ ก็มีการทำบายศรีสู่ขวัญต้อนรับ

๕. สภาพความเป็นอยู่อื่น ๆ ที่สะท้อนออกมา เช่น ชาวบ้านนิยมเอาน้ำเซข้าว (น้ำโมะ) มาสละผม และในสังคมชาวชนบทเป็นสังคมที่แคบมาก คนในหมู่บ้านจะรู้จักคุ้นเคยกันหมดทุกคน

สำหรับกลวิธีในการเล่านิทานเรื่องนี้ วิทยากร ไถ่กล่าวถึงสภาพกำเนิด

ของนางฉมหม่อมก่อน แล้วจึงดำเนินเรื่องต่อไป โดยมีเกรกบทสนทนา เข้าไปในเนื้อเรื่อง เพื่อใช้ด้อยค่าที่มีลักษณะสัมผัสคล้องจอง ในบางครั้งมีการซ้ำประโยคเพื่อให้เนื้อเรื่องไม่น่าเบื่อและชวนติดตาม

เรื่องนางฉมหม่อมเป็นนิทานที่แพร่หลายเรื่องหนึ่ง สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์^๑ เก็บรวบรวมได้จากภาคใต้ มีลักษณะโครงเรื่องใหญ่ ๆ คล้ายคลึงกัน แต่ไม่ละเอียดเท่าของชาวญวณซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยมากกว่า

นิทานเรื่อง "นางแก่นจันทน์"^๒ มีเนื้อเรื่องในตอนต้นคล้ายคลึงกับ "นางฉมหม่อม" มากคือ นางแก่นจันทน์ เป็นลูกช้างและติดตามหาพ่อจนพบได้อยู่กับพ่อ แต่ในตอนท้ายเรื่อง "นางแก่นจันทน์" ไปคล้ายกับเรื่องนางสิบสอง ไปคือมีการหนีพ่อและใช้ไม้ไม่วิเศษชกขวางการติดตามของพ่อไว้ เหมือนพระรถเสนไชของวิเศษชกขวางการติดตามของนางเมรี

กำพร้าผีน้อย

เป็นนิทานที่ชี้ให้เห็นว่าใน เรื่องของโชควาสนาแล้วจะไปแย้งซึ่งกันมาไม่ได้ โชควาสนาของใครก็ย่อมเป็นของคน ๆ นั้น ถึงแม้ในเรื่องนี้ที่ชายทุกคนได้เมียงามและมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย พญาซึ่งอยากได้เมียของชายทุกคน ได้พยายามใช้อุบายต่าง ๆ ที่จะเกาเมียชายทุกคนมาได้ แต่ถึงแม้พญาจะใช้อุบายและใช้ความพยายามอย่างไรก็ไม่สามารถเอาชนะชายทุกคนได้

นอกจากนี้เนื้อเรื่องยังชี้ให้เห็นถึงความกตัญญูของผีน้อย เสือ เห็น ผีกระสือ และช่างน้ำ ทั้มีต่อชายทุกคนด้วย

เรื่องกำพร้าผีน้อยนี้ มีเนื้อเรื่องบางตอนคล้าย สังข์ทอง เช่น มีนางซ่อนอยู่ในงาช้าง คอยออกมาหุงหาอาหารและจัดบ้านเรือนไว้ให้ชายทุกคน เหมือนกับที่พระสังข์ออกมาช่วยหุงหาอาหารไว้ให้พระมารดา

^๑ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ คหิยาวบ้านปักษ์ใต้ หน้า ๑๕๘ - ๒๐๑

^๒ สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ หน้า ๔๐๒ - ๔๑๔

นิทานเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่สภาพสังคมและวัฒนธรรมดังนี้

๑. อาหารการกิน พืชผักที่รับประทานกันก็เหมือนกับชาวท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น
แตง ข้าวโพด ปลา

๒. สิ่งของเครื่องใช้ที่ปรากฏในเรื่อง มีเครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
เช่น แร้ว ไซ ข้อง ขอซาง หมอนึ่ง มวย (หวด) หน้าไม้ พาชาว (สำหรับฆ่า)

๓. การพนันที่ปรากฏในเรื่องมี การชนไก่ ชนควาย และชนช้าง
ซึ่งในปัจจุบันการพนันที่ยังคงมีเล่นกันอยู่คือ การชนไก่ ส่วนการชนควาย และชนช้างนั้น
ในปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว

๔. การปกครอง ผู้ปกครองที่ไม่ใช้อำนาจของตนในทางที่ไม่เป็นธรรม
ได้ ดังพญาในเรื่องนี้ที่ใช้อุบายต่าง ๆ ที่จะแย่งเอาเมียของกำพร้าผีน้อยมาได้โดยไม่คำนึง
ถึงศีลธรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

๕. ความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง คือความเชื่อในเรื่อง วิญญาณ โดยเชื่อว่า
เมื่อวิญญาณออกจากร่างไปแล้ว ถ้าร่างนั้นยังไม่ถูกทำลายวิญญาณจะกลับมาเข้าร่าง เดิมนั้นได้อีก

๖. ธรรมเนียมการต้อนรับแขกของชาวผู้ไทย เมื่อมีแขกมาถึงบ้านจะต้อง
จัดอาหารการกินต้อนรับแขก และในการแต่งงานจะต้องมีพ่อลามาไปจัดการสู่ขอหญิงสาวให้และ
จัดการเรื่องต่าง ๆ ให้ด้วย ในพิธีแต่งงานจะมีการทำบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงานด้วย

๗. ค่านิยมเรื่องความฉลาด ในเรื่องนี้เมียฉลาดเป็นคู่คิดช่วยยั่วแกล้งผู้หา
ทุกครั้ง

สำหรับกลวิธีในการเล่านิทานเรื่องนี้ นอกจากวิทยากรจะแทรกบทสนทนา
เข้าไปเพื่อให้สนุกสนานแล้ว วิทยากรยังเดินเสียงธรรมชาติเช่น เสียงไก่ขัน นอกจากนี้ยังมีการ
เล่นคำวนควาย ดังเช่น ในตอนผีน้อยสานข้อง พอถามว่าสานทำไมก็ตอบว่า
"สานคางบอง"

นิทานเรื่องกำพร้าผีน้อยนี้ นายหัน สังขรัตน์ ได้เล่าเรื่อง "นางงา"

นิทานพื้นเมืองของจังหวัดตราดไว้ มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก จึงนำที่นิทานทั้งสองเรื่อง
นี้จะมีที่มาจากแหล่งเดียวกัน

ปลาบู่ทอง

เรื่องปลาบู่ทอง เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความอิจฉาริษยาของ เมียน้อยที่มีต่อลูกของ เมีย
หลวง มีการกลั่นแกล้งหลายครั้งหลายครา จนผลที่สุดฝ่ายตัวก็ได้รับผลแห่งกรรมชั่วของตนเอง
โดยที่ต้องสูญเสียลูกสาวไป และฝ่ายผู้ประพฤติก็นั้นคนคอยช่วยเหลือจนกระทั่งได้รับความสุขใน
บ้านปลาบู่ นอกจากนี้เนื้อเรื่องยังกล่าวถึงความรักไถ่บุญพันของแม่ที่มีต่อลูก แม้ว่าตนเองจะตาย
ไปแล้วความห่วงลูกจึงพยายามมาอยู่ใกล้ซัดกับลูกเสมอไม่ว่าจะตายไปแล้วกี่ครั้งก็ตาม

ปลาบู่ทอง เป็นนิทานที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวไทยเรื่องหนึ่ง เนื้อเรื่องอาจ
ชี้ให้เห็นถึงสภาพการดำเนินชีวิตของชาวไทยในแง่ต่อไปนี้

๑. การประกอบอาชีพของชาวบ้าน มีการจับปลาขาย โดยการทอดแห
ลงอวน และเลี้ยงสัตว์ขาย เช่น เลี้ยงหมู วัว หรือควาย

๒. อาหารการกิน ที่ปรากฏในเรื่องมีกล่าวถึงไว้เล็กน้อยว่า เมื่อไม่มีอะไร
กินก็จะกินข้าวจืดปลาร้า ดังเช่นในตอนที่ยี่สิบสองออกไปหาปลากับสามีแล้วจับปลาไม่ได้เลย
ไม่มีอะไรกินนอกจากปลาร้า เลยต้องกินข้าวจืดปลาร้ากิน ซึ่งสภาพเช่นนี้คือสภาพความจริง
ของชาวไทยทางภาคอีสานที่ปากจนนั่นเอง นอกจากนี้อาหารอื่น ๆ ที่กล่าวถึง เช่น ส้ม เนื้อนาง —
อ้าย ปกติส้มมักทำด้วยเนื้อสัตว์ เช่น ปลา หมู ค่าง โดยเอาเนื้อมาหมักเกลือแล้วใส่ข้าวสุก
ลงไปเพื่อให้มีรสเปรี้ยว ส้มเป็นอาหารที่ชอบกินกันมาก ส่วนอาหารอื่น ๆ ก็คล้าย ๆ กับชาวไทย
ภาคอื่น ๆ นั่นเอง เช่น แกงปลา แกงมะเขือ

๓. การปกครอง จากนิทานจะเห็นว่าในความคิดของชาวบ้านนั้นผู้ทำหน้าที่
ปกครองเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงจึงยกย่องและเกรงกลัว ดังจะเห็นได้จากตอนที่ลูกชายเจ้าเมือง
ออกไปเที่ยวป่าและอยากไถ่คนโง่ แม่นางเอื้อยเข้าไปไว้ในเมือง แต่สุดท้ายก็ไม่ได้จึงให้เสนาออกไป
สืบหาเจ้าของจนรู้ว่า เป็นของนางเอื้อย เมื่อเสนาบอกให้นางเอื้อยไปหาลูกเจ้าเมือง นางเอื้อย
จะไม่ยอมไปเพราะกลัวว่าตนเป็นเพียงชาวบ้านป่าธรรมดา ๆ จึงไม่อยากเข้าไปใกล้คนที่ตนคิดว่า
มีอำนาจ

๔. สภาพที่อยู่อาศัย จะเห็นว่าบ้านของชาวยุโรปเป็นแบบใต้ดินสูง ใต้ดินบ้านใช้เลี้ยงสัตว์พวก เป็ด ไก่ ไก่เป็นอาหาร

๕. สภาพของความเชื่อต่างๆที่ปรากฏออกมาในนิทาน เช่น

๕.๑ ความเชื่อในเรื่องโชคกลาง ปรากฏให้เห็นในตอนที่สามคือเมียบ หลวงและดิบให้คนนำตายเพราะความเชื่อว่า เมียบหลวงเป็นท้าวเสียบจัญไร ทำให้เขาทอดแห ไม่ไต่ปลาเหมือนกับมากับเมียบน้อย

๕.๒ ความเชื่อว่าคนเราก่อนตายจิตใจหมกมุ่นอยู่ในสิ่งใด เมื่อตายไปแล้วจะไปเกิดเป็นสิ่งนั้น จะเห็นได้จากตอนที่เมียบหลวงจะตายอยากไต่ปลามูไปฝากลูก พอตายไปแล้วจึงไปเกิดเป็นปลามูทอง ซึ่งวิทยากรย่ำว่าเป็นปลามูตัวที่มันมาคิดแทนตัวเอง

๕.๓ ความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เช่น เมียบหลวง ซึ่งตายไปแล้วยังไปเกิดเป็นปลามูทอง เป็นต้นมะเขือ และต้นโพ ส่วนเอื้อยนั้น เมื่อถูกหลอก ให้ตกลงไปในหมอนำรอนตายแล้วยังไปเกิดเป็นนกแซกเต่าอีก จนพระฤาษีช่วยชุบคืนมาเป็นคน อีกครั้งหนึ่ง

๕.๔ ความเชื่อในกฎแห่งกรรม เนื้อเรื่องของนิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ทำกรรมใดไว้ผลกรรมนั้นย่อมตอบสนองในที่สุด เช่น อ้ายทองตายในตอนสุดท้าย และเอื้อยผู้กตัญญูแม่จะตกทุกข์ได้ยากก็มีคนคอยช่วยเหลือ จนผลที่สุดได้พบกับความสุข

๕.๕ ความเชื่อในโหราศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเมื่อลูกพญาไม่สบาย มีการเอาโหรมาทำนายว่าเป็นอะไร

๖. สิ่งอื่น ๆ ที่สะท้อนออกมาจากนิทานเรื่องนี้ คือลักษณะของสังคมของชาวยุโรป ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมชนบท เพื่อนบ้านมีส่วนช่วยควบคุมความประพฤติของกันเองได้ โดยการตำหนิตักเตือนเมื่อเห็นกระทำการที่ไม่ควร เช่น ตอนที่พ่อตีเอื้อยเมื่อกลับจากหาปลา พอเพื่อนบ้านว่ากล่าวก็หยุดตี ลักษณะการเคารพเชื่อฟังในคำตักเตือนของเพื่อนบ้านนี้ เป็นลักษณะที่ยังมีอยู่ในเรณูนครในปัจจุบันนี้ ซึ่ง คำนี้ อินทร์ติยะ ได้ถูกยกเลิกให้เขียนฟัง

นายคำนิง อินทร์ติยะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ศรีสุภา เอื้อนกรินทร์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ทำการอำเภอเรณูนคร เมื่อ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ว่าในสังคมของเรานักเลาใครทำอะไรไม่เหมาะสมไม่ควร ผู้ที่อาวุโสในหมู่บ้านสามารถเรียกมาว่ากล่าวตักเตือนกันได้

กลวิธีในการเล่าเรื่องนั้น วิท Barker ได้กล่าวอธิบายโดยกล่าวมาก่อนว่า เคมสภาพครอบครัวของเขื่อนมีความเป็นมาอย่างไร และในขณะที่เล่าวิท Barker ใช้วิธีการแทรกบทสนทนา และใช้คำพูดเป็นส่วนวนเล่นคำ เช่น พอเอื้อยถามถึงแม่ก็ให้พ่อตอบว่า "แม่มีงไปแกงหลุม แกงเลาะแล้ว" (แม่มีงไปแกงล้าง แกงเลาะแล้ว...) หรือมีการเลียนเสียงของธรรมชาติว่าลมพัดต้นไม้ดังเป็นเสียงคนตรี "กิ่ง ๆ ๆ กิ่ง" ทำให้ผู้ฟังสนุกในการติดตามเรื่องไปได้เรื่อย ๆ แม้เรื่องจะยาวก็ไม่เบื่อ และในตอนจบเรื่อง วิท Barker ก็ได้กล่าวสรุปไว้ว่า นางอาญถูกนำไปห่าส้มเพราะทำบาปไว้มากนั่นเอง

สำหรับความแพร่หลายของเรื่องปลาบู่ทองนี้ นับได้ว่าเป็นนิทานที่รู้จักกันโดยทั่วไป ดัง จันทรศรี สุปัญญากร^๑ เก็บรวบรวมได้จากตำบลดทรงคนอง และเรื่องเต้าน้อยของคำ ที่ชำนาญ รอดเหตุภัย^๒ เก็บรวบรวมได้จากวรรณกรรมไทยลือ มีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน

สมบัติ พลาญน้อย^๓ เล่าเรื่อง "ปูทอง" ไว้มีเค้าโครงเรื่องคล้ายกับปลาบู่ทองของไทยเรามาก จนน่าจะถือว่าเป็นนิทานที่ได้รับโครงเรื่องมาจากที่เดียวกัน

นอกจากนี้ หม่อมคุณหญิง บริพัตร^๔ ยังได้นำเอาเรื่องปลาบู่ทองมาเขียนเป็นหนังสือนิทานสำหรับเด็กเล็กไว้ด้วย

^๑ จันทรศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยรามัญจากตำบลดทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ หน้า ๑๔๕ - ๑๔๘

^๒ ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ ตำบลดหวน อำเภอเขียงคำ จังหวัดเขียงราย หน้า ๑๕๖ - ๑๖๒

^๓ สมบัติ พลาญน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ หน้า ๓๔๓ - ๓๔๖

^๔ หม่อมคุณหญิง บริพัตร ปลาบู่ทองฉบับเด็กเล็ก ๓๓ หน้า.

นางลำนางลุน

นางหลานางลุน

นางมองศรี บัวบาน : วิทยากร

นางลำนางลุน เลื่อนนางลำนางลุน นางหลานางลุน เรื่องนางหลานางลุน
(ศรีสุคา — เรื่องเป็นยังงัยคะ) เปิดแล้วเบาะ (ศรีสุคา — เรื่องเป็นยังงัยคะ) เปิดแล้วหรือ
(ศรีสุคา — คะ มีสองพี่น้องไซ้ไหมคะ) (ศรีสุคา — คะ มีสองพี่น้องไซ้ไหมคะ)

ต่อไปนี้แต่ละคิสนะไคว่เล่า

ต่อไปนี้ก็คิสนะไคว่พูดเรื่อง

นางลากับนางลุน แดกกันกะไคคอบไค
มีบ้านบ้านหนึ่งและมียี่สองคนไคแม่ และไค
ลูกสองคนเป็นหญิงทั้งสองคนนั้นและ
และไคก็ตั้งชื่อวานางลากับนางลุน นางลา
เออຍกนางลุนนั้นลูกของ สองเออยนอง
นั้นแล้วตั้งแต่อยแฮมพาคือฤๅ พาคือฤๅ
ปะหมอง เขานำเข้าปากะฤๅ อยแฮมนี้
และเอะเหอไปหาเพอะหามันหาญออก
บุงญอกหาวามากิน ยูนามือหนึ่งและ
สองเออยนองและใหญ่แล้วและ กะพากัน
ไปแฮมเวาหาเหอไปหาหาวามากิน มาแกง
มาอ้อมกินและพากันไป ไปและ เออย
กะถือกะหยิ่งหนึ่งน้องกะถือกะหยิ่งหนึ่ง และ
ไปไปโนไคโนคัง ไปและไปเห็นโคญออก
หาวและพากันขับเอา ขับเอาแล้วและเต็ม
กะหยิ่งเออยและไปทางเส้นหนึ่ง น้องกะไปทาง
เส้นหนึ่งมิได้ไคไคกัน น้องหละหาไคเต็ม
กะหยิ่งเออยและไปหาบูตามคังตามป่าหะ
ไปหาคินน้ำคังน้ำคางบางชะนีเส มิได้ไคแล้ว

นางหลากับนางลุน แดกกันก็มีครอบครวั
มีบ้านๆ หนึ่งมีสองคนยัวเมีย ก็มี
ลูกสองคนเป็นหญิงทั้งสองคนนั้นและ
ก็ไคตั้งชื่อวานางลากับนางลุน นางหลา
พีสาวคนโตนางลุนลูกสุดของ สองพี่น้อง
นั้น พ่อแม่เลี้ยงมาอย่างอดอยาก พากอดอยาก
ปากหมอง ขาวปลาอาหารก็อดอยาก พ่อแม่
ก็อยากให้ไปหาเพือกหามันหาญออก
บุง ยอกหาวมากิน อยู่มาวันหนึ่งก็
สองพี่น้องก็ไคแล้วและ ก็พากัน
ไป แม่บอกว่าให้ไปหาหาวมากิน มาแกง
มาอ้อมกินก็พากันไป ไปก็ พี่
ก็ถือกะหยิ่งอันหนึ่งน้องก็ถือกะหยิ่งอันหนึ่ง ก็
ไปไปโนป่าโนคัง ไปก็ไปพบโคญออก
หาวก็พากันตัดเอา ตัดเอาจนเต็ม
สายหนึ่งมิได้ไปคัยกัน น้องนั้นหาไคเต็ม
กะหยิ่งพีมัวไปเตี๋ยอยู่ตามคังตามป่าแล้ว
ไปเตี๋ยเล่นกับคิงกับคางบางชะนีเส มิได้ไคอะไร

กะหยังหนะ หละมาเห็นน้องอยู่ริมหนอง
 มาแล้ว "โอ้ย นางลาเอ๋ยเจ้าขาดไต่หลายเนาะ มาแล้ว "โอ้ย นางหลาเอ๋ยเชอได้มากนะ
 วะชั้นคอบละมิได้สักมิค่อนญอหวายหนะ"
 บาคันเออยละไซอูบาย เจดเป็นไปโยะน้อง
 คีโตะน้องเหอนองลงไปมุกน้ำ มุกน้ำ
 แผลข้าเยอะเหนผอเหนแถมเฮนั่นแหล
 เควนเฮาอยู่แตกางคิงคางโคกข้าเยอะเหน
 ผอเหนแถมละเหอมุกน้ำ เออยโยะน้อง
 มุกน้ำแหลไปเาะเอาเสวรวายหนะ เอา
 ของน้องแล้วแหลเสอแตกามัน หีนมาแล้ว
 แหลทางน้องแหลหว่า "เออยเออยหวายคอบ
 ไปสิเลอ" "หวายกะยูไนกะหยังอันละ"
 น้องหละหว่า "โอ้ย" วะชั้น กะให้ฮั้นหละ
 ให้แล้วละเมอ กะเมอหาผอหาแหมฮั้น
 หละ เออยละเวาน้ำผอแหมหว่า "นาง
 ลามันมิไคผอ มันไปเทวหาพูบาวยู"
 วะชั้นนางลาหนะหว่า เออยละหว่า
 "อีนางลำนีเอาไปโผคเสแหละ" ะชั้นน้อง
 แล้วเยอะเหอผอแหมฮั้นฮั้นน้ำ ผอแหมกะหว่า
 "โ้ยว เอาไปโผคกะเอาไปนั้นแล้ววะชั้น
 ซอม เบ็งมันเสกอนพินคพิຈาละน่า เบ็งมัน
 เสกอน ชันมันเอคแนวเลอชั้นกะคัก
 กะคอกะแล้วเอาไปโผค" อยู่มาฮั้น
 หละผอแหมพากันพิຈาละน่า เบ็ง โอ้ยลุน
 เป็นแนวไคหนอ คีคานบอหลือเป็นแนวเลอ
 พอกี เออย ฮั้นนางลุนละเวาหว่า "ผอเออย

กะหยังนะ ก็มาเห็นน้องอยู่ริมหนอง
 ว่าฉันไม่ได้สักนิกคอบหวายหนะ"
 หีนพลากีไซอูบาย ทำเป็นไปญอง
 โโกทก้องไทนองลงไปมุกน้ำ มุกน้ำ
 ฮีถ้าอยากเห็นผอแม่เรานะ
 เควนนี้เราอยู่กลางปากกลางโคก ถ้าอยากเห็น
 ผอเห็นแม่ก็ให้มุกน้ำ พี่สาวบุญ
 มุกน้ำแล้วไปเทเอาเสวรวายหนะ เอา
 ของน้องแล้วเอาเปลือกมันได้ให้ ขึ้นมาแล้ว
 ก็น้องเลบว่า "พี่เออย หวายฉัน
 ไปไหน" "หวายก็อยู่ในกะหยังนั้นสิ"
 น้องก็ว่า "โอ้ย" ก็ร้องไห้
 ร้องแล้วก็กลับ ก็กลับมาพ้อหาแม่
 ละ พี่สาวก็บอกพ้อแม่ว่า "นาง
 หลามันไมไคอะไร มันไปเทวหาพูบาวอยู่"
 นางหลานะพูค พี่สาวเลบว่า
 "อีนางลำนีเอาไปปล่อยเสียเถอะ" เกลียคน้อง
 เลบอยากได้พ้อแม่เกลียคทวย พ้อแม่ก็ว่า
 "เออ เอาไปปล่อยก็เอาไปสิ
 คอบคูนันเสียบก่อนพินคพิຈารณาคูนัน
 เสียบก่อน ถ้ามันหาอะไรถ้าหลือเกิน
 มากไปถึงเอาไปปล่อย" อยู่มาวันหนึ่ง
 ก็พ้อแม่มาพิຈารณาอุ โอ้ย ลุน
 เป็นอย่างไรหนอ ซี้เกียจหรือหรือเป็นอะไร
 พอดี พี่สาว นางลุนเลบพูคว่า "พ้อเออย

เหมเอ๋ย เอมันไปโพคเส เอาไซ้เหมัน
โหนบึ่งกับเข้าบั้งนี้ แลเอาไปโพค
แตกางคงพุนแลวกางโคกพุน" แลและ
เหมละบั้งเข้าเทอบัน เข้าเทอบันบั้งกับไซ้
โก้อโหนบั้งหากมิโคตม (อ้อ - คนฟัง)
เอาบั้งเสมือแลวเหมพาไป ทีกกเหม
พาไป พาไปแลวเทลทวา "อู๋ บานหลง
โคกเหมอมอเสพาไป" มอฮันฐุจิกทาง
บาคนี้พอมพานางลาไปโพคแตกางป่า
ไปแลวและฮอดปานึงเทลตามนางลาคา
"คงนี้เหมเจ้าเคยพามาบอวะฮัน" "เคย
พามาบอวะฮัน" ของซีเอาไปโพคเนาะ
กะพามาบอใหม่อ "โคกนี้เคเคยพามา
บ" "เคยพามา" ของบานมันจื่อทางได
เอา พาไปบอใหม่เคก เอาไปคงนี้
แลวกะ "อันคงนี้เคโคกนี้เคเคยพามา
พามาบอวะฮัน" "มิเคยพามา" โลค" เหมเจ้าอยู่ พามาใหม่" "ไมเคยพามา" เลบ "ให้เจ้าอยู่
นิกอยพอมออยู่ก่อนเนออุเอะ มอไปคี่เส
ก่อน มอไปคี่เสก่อนชกนอยมอหละมาหาเจ้า"
ไปคี่คั้งเป็นฮั่วสัวโมงฮกสัวโมง แลละมิมา
เลบ นางลุนเออนางลาคาหละฮอง "มอเอะ"
และกองคี่หะหาน "กุก" วะฮัน (คนฟัง—
เออ) แลละค้อไปค้อไปค้อและมอหะหาน
แลวและนางลาคาหละมาอยู่ฮันและ
นิกหาวมอหละมาหาแลวละ ทาวเจิง
มาแลวและคามาและ "มอเอะ" หละ

เหมเอ๋ย เอมันไปปลอยเสียบ เอาไซ้เหมัน
ลุกหนึ่งกับเข้าบั้งนี้ เลบเอาไปปลอย
ในกลางป่าโนนและกลางโคกโนน" แลวก็
เมกบั้งเข้าให้บั้งเข้าให้บั้งหนึ่งกับไซ้
โก้อีกลูกหนึ่งแต่ไมโคตม (อ้อ - คนฟัง)
เอาได้มือให้แลวเหมพาไป ทีแรกเหม
พาไป พาไปแลวเลบว่า "อู๋ กลัวหลง
โคก ให้พอมพาไปเสียบ" พอนั้นรุจิกทางไป
ทีนี้พอมพานางลาคาไปปลอยในกลางป่า
ไปแลวก็ถึงป่าหนึ่งก็ถามนางลาคาว่า
"คงนี้แม่เจ้าเคยพามาใหม่" "เคย
พามาพอ" ก็อะเอาไปปลอยนะ
ก็พามาที่ใหม่ออีก "โคกนี้ละเคยพามา
ใหม่" "เคยพามา" ก็กลัวมันจำทางได
เอา พาไปที่ใหม่ออีก เอาไปคงหนึ่ง
แลวก็ "เดอคงนี้ละโคกนี้แม่เจ้าเคย
พามาพอ" นีคอยพอมออยู่ก่อนนูลูกเอะ พอไปคี่เสียบ
ก่อน พอไปคี่เสียบก่อนเคี้ยวพอมจะมาหาเจ้า"
ไปคี่คั้งเป็นฮั่วสัวโมงฮกสัวโมง ก็ไมมา
เลบ นางลุนเออนางลาคานี้ก็เรียก "พอมเอะ"
เลบกองชี่ชาน "กุก" (คนฟัง—
เออ) ก็ค้อไปอีกค้อไปอีกก็พอมชาน
แลว นางลาคาเลบพอมอยู่ฮันและ
นิกหาวพอมจะมาหาแลว จนนาน
แลวจนคามาและ "พอมเอะ" ก็

"ถูก"วะชั้น ก่อง ก่องคันทัน แหละบาคัน
 โยว ผอนคิโตะแลวละมา กะไปแลว
 ไปเบ็งเห่นแตกก่องคิ ผอหละมียูปะแลว
 ปะไปเฮ่นไปชานแลว เอาไปโพคไวแต่
 กางคกงกางป่า บาคันแหละมิฮูจิกทาง
 เมอแหละเคอจะคำแลวละไฮของแลว
 นางลานะ นางลานะไฮของ บาน
 บานผิ บานสาง บานเสอกคิอันในโคก
 นั้น ไฮของแลว แหละเทวะคำละ
 ลงมาเบาะเหอบาคัน "นางเอยเจาอย่าไห
 อยาของวะชั้น คอยละเอนคูเจาพอแสง
 ของเจากะ เปนเหมตึง เปนคักนอยแหละ
 ผอเจาเอา ผอเจาเอามาเอ็ดเผอนในป่านี"
 "ผอคะนอยเอามาไผค เป็นเว้าหว่าคะนอย
 นีคิควาน หากินมิเติมปะเติมทองแหละ
 คะนอยหละมาน้ำเห่น มาแลวแหละเอา
 คะนอยมาคิมไวกางโคกนี้แหละ เป็น
 แหละไปคิ คะนอยหละฮ้องหา ก่อง
 คิมันหาน ผากไปหาเห่นแตกก่องคิ
 คะนอยแหละผากคำมาคำมาแหละคะนอย
 เลยไห"อันเหมตึงพุเกวอยูกางคกง
 เทวะคำเลยหว่า "โอย อยาไหเถาะนาง
 เอย เบ็งพุชาแหละนิละมิกเหอวะชั้น
 เหือเจ้าน้อยในนี้แหละมิเหือไหเหือฮอง
 สักหนอยเจาละไคระเหวยลาคคองเม็งเคาะ"ประเดี้ยวเจาจะไคเสวยราชย์ครองเมืองทรอก"
 เทวะคำ แลวเอคแนวเลอแหละเทวะคำเลย เทวคา แลวทำอย่างไกรักเทวะคำเลย

"ถูก"ก่อง ก่องขีชาน เลยคิน
 เอ พอนโกหกแลวมึง ก็ไปคิ
 ไปคูกเห่นแตกก่องคิ ผอไม้อยูคินแลว
 หนีไปบ้านไปช่องแลว เอาไปปลอยไวใน
 กลางคกงกลางป่า คินก็ไมรู้จิกทาง
 กัดบ จวนจะคำแลวเลยรองไห
 นางลานะ นางลานะรองไห กัดว
 กัดวผิ กัดวสาง กัดวเสือกคิ อยู่ในโลก
 นั้น รองไห เลยเทวคาเลย
 ลงมาบอกไหคิน "นางเอยเจาอย่ารองไห
 อยารอง ฉันสงสารเจ้านัก
 เจาก็เป็นผู้หญิง เป็นเท็กควย
 ผอเจาเอา ผอเจาเอามาทำไมในป่านี"
 "พอคิฉันเอามาปลอย ท่านพุกว่าคิฉัน
 นีซีเกียจ หากินไม่เติมปากเติมทองเลย
 คิฉันก็มากับท่าน มาแลวเลยเอา
 คิฉันมาถึงไวกางโคกนี้แหละ ท่าน
 ว่าไปซี คิฉันก็ร้องหา ก่อง
 ขีมันชาน ผอไปหาเห่นแตกก่องคิ
 คิฉันก็พอคำมาคำมาคิฉัน
 เลยรองไห" ผู้หญิงคนเดียวอยูกกลางป่า
 เทวคาเลยว่า "โอย อยารองเลยนาง
 เอย คุณฉันจะนิรมิตไคนะ
 ไคเจาอยู่นี้แหละไมไครองไห
 ประเดี้ยวเจาจะไคเสวยราชย์ครองเมืองทรอก"

หว่า "เอาเมออี" ทางแม่ละเวนางล้า
 ละเวหว่า "โอ เบอะไคชอบชาหาสา
 แล้วกะเบอะไคชอบชาหาสา เบอะไคเงิน
 ไคทอง" กะ "เกก กิ เกก เกก แม่คอย
 เบอะไค ชอบชาหาสา เบอะไคบอสิว่าน
 เป่นล้อยเป่นพัน" กะไหลมาลิด ลิด ลิด
 ชอบชาหาสา เหมเบคแล้วชอบชาหาสา
 "ชาคันเบอะไคเมออี" "เบอะไคเงิน
 ไคทอง" กะ "เกก กิ เกก เกก แม่คอย
 เบอะไคเงินไคทอง ไคเงินชาควาแดง"
 แล้วกะเงินกับ เงินอันเงินโบ่ลานกะไหล
 มาแม่เฮอนเหมชานแล้ว ชองหว่าเบอะไค
 เงิน เงินกับชันน้ำ เงินฮาง เงินเบ
 เงินไฟ แล้ว "เบอะไคเมอเหลืออี"
 "เบอะไคอันอยู่อันกิน เคงไซแตงบ้านแตง —
 เฮอน " กะไหลมา ลิด ลิด "เกก กิ
 เกก เกก เบอะไคเคองของมาเสอเฮอน
 เหมนั้นเคม" กะไหลมา ลิด ลิด ลิด ไคเบค
 คุลิ่งคุอย่างแล้ว บาคนี้กะ "เบอะไค
 เมอเหลืออี" ะชัน "เบอะไคเขาน้ำสำปา
 เหมนั้นเคมเลาเคมเฮอน" กะ "เกก กิ
 เกก เกก แม่คอยเบอะไคเขาเคมเลา"
 บาคนี้เขากะเคมเลาแล้วเขาหนะ บาคนี้
 กะไคแกวสาละพัตนิกเคมเบคแล้ว กะมี
 ความสุขสบายใจแล้ว บาคนี้มันมิไคอย่างนึ่ง
 ละมันมิไคมะชีวิต มะชีวิตเอคตำเอคแกง

ว่า "เอาอะไรอี" ฝ่ายแม่เวนางล้า
 ก็พูดว่า "โอ ยากไคหาสาหาสา
 แล้วก็อยากไคหาสาหาสา ยากไคเงิน
 ไคทอง" ก็ "เกก กิ เกก เกก แม่ฉัน
 ยากไคหาสาหาสา ยากไคบวัวร์
 เป่นร้อยเป่นพัน" ก็ไหลมา พรึบ พรึบ พรึบ
 หาสาหาสา เหมหมคเลยหาสาหาสา
 "ทีนอยากไคอะไรอี" "อยากไคเงิน
 ไคทอง" ก็ "เกก กิ เกก เกก แม่ฉัน
 ยากไคเงินไคทอง ไคเงินชาควาแดง"
 แล้วก็เงินกับ เงินเออเงินโบราณ ก็ไหล
 มาเคมบ้านเคมเรือนแหละ ก็อยากไค
 เงิน เงินกับนั้นนะ เงินราง เงินเบี้ย
 เงินไฟ แล้ว "อยากไคอะไรอี"
 "อยากไคของอยู่ของกิน เครื่องใช้แตงบ้านแตง —
 เรือน" ก็ไหลมา พรึบ พรึบ "เกก กิ
 เกก เกก ยากไคเครื่องของมาใส่บ้าน
 ไหมนั้นเคม" ก็ไหลมา พรึบ พรึบ พรึบ ไคหมค
 ทุกสิ่งทุกอย่างแหละ ทีนก็ "อยากไค
 อะไรอี" "อยากไคชาวปลาอาหาร
 ไหมนั้นเคมเลาเคมเรือน" ก็ "เกก กิ
 เกก เกก แม่ฉันอยากไคชาวเคมเลา"
 ทีนชาวก็เคมเลาแล้วชาวนะ ทีน
 ก็ไคแกวสาละพัตนิกเคมหมคแล้ว ก็มี
 ความสุขสบายใจแล้ว ทีนมันไม่มีอย่างหนึ่ง
 มันไม่มีพริก พริกไวตำไวแกง

กะเจ็น "ข้าเจ็นหามะขวิด คอยละตายได้
 วะชั้น ข้าตายกะฉอมตายอยู่เกาะ เเหอเจ้า
 เอาไปเอาคอบนี้หนะไปฝังไว้เเทฮายคา"
 อันโกแกวนั้นสั่งหนะ (กะ - ศรีสุตา) แหะ
 "เอ็ดเผอจึงเหอเอาไปฝังไว้หนั้น" "เออ
 หละเป็นหนอขึ้นมาหะ น้อเงินน้อคำ
 แหะเหอเออยไว้ไซ" อันโกแกวนะ แล
 แหะ "ค้อยเผอโตตายแล้วได้" โกแกวนะ
 กะ "เกก กิ เกก เกก เหมค้อยเเยะได้
 มะขวิด" วะชั้น โลกษะมกบับ โลกตายเส
 โกแกวโตนั้นะ ตายแล้วแหล นางลำนาง
 คีโกอันนางลำนั้นแหะ เอาไปฝังไว้ในฮายคา
 คามคำสั่งลูกนั้นแหล ไปฝังแล้วแหลเป็นน้อ
 หันมา เป็นน้อเงินน้อคำแล้วทกญะอันโคกะไป
 เด็ดเอาหมา ข้าเถื่อทกกะตายไปเด็ดเอาน้อ
 (ศรีสุตา - ไปเด็ดเอาหน่อคำไซไหมคะ)
 คะ เด็ดเอาไปขายอันหน่อคำหนะ สะไหมนี้
 มันจึงขายอันคำหนะ สะไหมก่อนกะคำเป็น
 ลาคายู แหลบางคนยังมีเป็นคี่แล้วแหล ชาว
 ขาวนั้นกะล่ำลือไปฮอดหญ่อยู่หมู่แหล เออย
 นั้นแล้วนางลุนหนะ โอ้ย ยังมีเป็นคี่แท้ได้
 นางลำนได้ หอบาชาดลาคะมนเทน ขอบชา
 ทาสาขางมาโง่ควายกะได้เมื่อวะชั้น หละ
 โอ้ย บาคนี้ไปยามนางลาคอน เออยเฒ่น
 พุ่ดสาหนะ ไปยามเสกอน ผ่อแหมกะหญ่
 อยู่ แหะหาอันอยู่อนกันกะมิได้ เออยเฒ่น

ก็เรียก "ถ้าเรียกหาพริก ฉันทองตายนะ
 ถ้าตายก็ยอมตายอยู่หะรอก ให้แม่
 เอาไปเอาฉันทันะไปฝังไว้เเทฮายคา"
 โกแกวนั้นสั่งหนะ (กะ - ศรีสุตา) แล
 "ทำไมถึงให้เอาไปฝังไว้หนั้น" "เออ
 จะเป็นหนอขึ้นมาหะรอก หน่อเงินหน่อคำ
 จะให้พี่ไว้ไซ" โกแกวนะ แล
 ก็ "ฉันทเตรียมตัวตายแล้วนะ" โกแกวนะ
 ก็ "เกก กิ เกก เกก แม่ฉันทอยากได้
 พริก" เลยสาลักบับ เลยตายเสีย
 โกแกวตัวนั้นะ ตายแล้วก็ นางหลาเออนาง
 ขี้โกเออนางหลานั้นก็ เอาไปฝังไว้เเทฮายคา
 คามคำสั่งลูกนั้นแหล ไปฝังแล้วก็เป็นน้อ
 ขึ้นมาเป็นน้อเงินน้อคำถ้าทกขยากร้อยไรก็ไป
 เด็ดเอามา ถ้าเผื่อทกขี้ไปเด็ดเอาหน่อ
 (ศรีสุตา - ไปเด็ดเอาหน่อคำไซไหมคะ)
 คะ เด็ดเอาไปขาย หน่อค่านะ สมัยนี้
 มันถึงขายทองค่านะ สมัยก่อนก็ทองคำมี
 ราคานะ เลยทินมั่งมีศรีสุขแล้วก็ ชาว
 ขาวนั้นก็ล่ำลือไปถึงหญ่พ่อแม่ พี่สาว
 ก็นางลุนนะ โอ้ย มั่งมีศรีสุขจริงนะ
 นางหลานะ หอบราสาตราขมนเฑียร ทาสี
 ทาสาขางมาวักควายก็มีหมก แล
 โอ้ย ทินไปเปี่ยมนางหลาหน้อย พี่สาว
 คนอิจฉานะ ไปเปี่ยมหน้อย พ่อแม่ก็ทกขยากร
 อยู่ หาของกินของใช้ก็ไม่มี พี่สาว

ละไปยาม ทำไปยาม ไปยามน้อง
 ไปขอเขามากิน ขอเขาเปื้อนนะ ไปแล้ว
 แหะสาบกระบุงไป ไปแล้วแหละ
 ไปยามน้องละหว่า "โอ้ย อีลาเอ๋ย เจ้านี
 ยี้มีแท้ ๆ เนาะ คอยนี้ทุกแท้ ๆ ได้ แหะ
 ผอแหม เหลอคอยมานี้มาขอเขาเมื่อกี้วะชั้น"
 ทาง นางลานั้นแหละ โอ้ยผอเขาเยอะ เลบ
 ตักให้เต็มสาบหนะ เหมสาบแล้วกระบุงหนะ
 เหมสาบบุงแล้วกระชะออนน่องเด อัดसान้อง
 แหะเออย (หัวเราะ) เออยแหละมา
 คีโตะแหละ คีโตะเอาเขาเมือ เอาเมือแหละ
 มัน มันบ่าบ ฮานเขาหนะฮาน ฮานไปก้าง
 ทางไปหามน้ำ ไปหามน้ำแล้วไตโซไม้คาน
 หละตัก ไม้คานฮานเขาหนะ ฮักแล้วกะ
 กระบุงเขานั้นเลยลุดไป เทในน้ำแหละเขาหละ
 พูแหละ เขาสิบหนะฟูแล้วกะเหลอนอยนึ่ง
 เปิ่นละให้หว่า "โอ้ย เขามาคือไขบู
 ฟูไปหลลอย หลลอยนี้กะน้องกูเหอวะชั้น" กะ
 ให้แหละบมีผอเหลอแหละฮานไปเหอมอ
 เหอแหมกิน แหะบาคนี้เมือกะเวาเหอมอ
 เหอแหมฟังหว่า "โอ้ย อีลา ยี้แท้แหมเอ๋ย
 ยี้จนยาว เลอกะได้เบ็ดหอบาชาดลาคะ
 มันเห็นโคคู่อันลุดะโคคู่นี้วะชั้น ลุดะโค
 ได้เบ็ดคู่อย่างวะชั้น" แหะ โอ้ย แหมกะไป
 มิได้ แหมกะไปบ่ผอกะไปบ่อยู่ ไปสิเลอมิได้
 แหะ กะเออยแล้วไปหา หามาเลบผอ

เลบไปเยี่ยม ทำไปไปเยี่ยม ไปเยี่ยมน้อง
 ไปขอเขามากิน ขอข้าวเปลือกนะ ไปก็
 หามกระบุงไป ไปแล้วก็
 ว่าไปเยี่ยมน้อง โอ้ย อีลาเอ๋ย แกนี้
 มั่งมีจริง ๆ นะ ฉนี้ลำบากจริง ๆ นะ
 พ่อแม่ให้ฉนี้มานี้ก็มาขอข้าวไปกิน"
 ฝ่าย นางลานั้นก็ โอ้ย พ่อเดาอยาก เลบ
 ตักให้เต็มสาบหนะ เต็มหาบ กระบุงนะ
 เต็มหาบแล้วก็จิตใจบ่้อง อิจฉาน้อง
 แหะพี่สาว (หัวเราะ) พี่สาวมา
 โกหก โกหกเอาข้าวไป เอาไปก็
 มัน มันบ่าบ หาบน้ำนะหาบ หาบไปกลาง
 ทางไปขามน้ำ ไปขามน้ำแล้วขามสะพานไม้คาน
 เลบหัก ไม้คานหาบน้ำนะ หักแล้วก็
 กระบุงขานั้นเลยหลุดไป หล่นลงน้ำซาวก็
 พู ขาวสิบหนะฟูแล้วก็เหลือนิดหนึ่ง
 นางก็ร้องไห้ว่า โอ้ย ขาวมาเหมือนไขบู
 ฟูไปฟอง ๆ นี้น้องกูให้" ก็
 ร้องซิไม่มีอะไรแหละหาบไปให้พ่อ
 ให้แม่กิน ซีนักลบักก็พูดให้พ่อ
 ให้แม่ฟังว่า "โอ้ย อีลา มั่งมีมากแม่
 มีจนเท่าไร ก็ได้หมกหอบปราสาทรราช
 มณเฑียรมีทุกอย่างลูกก็มีคนหนึ่ง ลูกก็มี
 มีหมดทุกอย่าง" เลบ โอ้ย แม่ก็ไป
 ไม่ได้ แม่ก็บ่ช่วยพ่อก็บ่ช่วย ไปไหนไม่ได้
 เลบ ก็พี่สาวแหละไปหา หามาเลบผอ

เล้งแม่ ไปขอเช่าขอน้ำมาเทกิน
 ไคนางลาแลดูควาหมุ่นะ แทะละปากนี้
 แทะละปากนี้ เออยเฒั้นแทะเอะอื้อส้านอง
 ซึงอยู่ฮั้นแทะ อี้ไปคี้ไคมะน้อกอนเคาะ
 ไปคี้ไคมะน้อ คี้ไคหว่าม่อแหม่มิสำบาย
 แทะละคี้ไคมะน้อ ไปโยมะน้อเหอเอามะไฟ
 เอามะไฟมะเฟื่อง มะไฟหนะ ในกกสูง
 สูงพูน หละไปเหอแหม่ม หละไปไปอื้อแทะ
 แทะไปคั้งทิสอง ไปเอามะเฟื่องมะไฟ
 เหอเฒั้นกิน เฒั้นเอะกินกับเข้า ม่อแหม่ม
 โป๊ยะแทะเอะกินเข้ากับมะไฟ ไปฮอดแล้ว
 "โอ้ย อี้ลาเอะวะฮั้น อันม่อแหม่มเฮาไปอยู่
 เอะกินเข้ากับมะไฟ หละเจาไปเอาเหอ
 แดไคบ่อ" "เอ้อ ไคยู วะฮั้น แทะละเหอ
 ขอยซาทาสำนไปฮั้นเหอเนาะ" "ฮี้มิเฮา"
 เฒั้นหว่า "เหอโยเนาะ" "ฮี้ มิเฮา
 เหอฮัล้านั้นแล้วไปฮั้นเหอกมะไฟ ม่อแหม่ม
 จังสิกิน" (คนฟังหัวเราะ) บาคนี้หละ โอ้ย
 สิฮั้นไคบ่อวะฮั้น อี้ สิล้องเบ็งคิตเจิง
 ความกะตัญญูม่อแหม่มนี้ละ บุนคูนม่อแหม่มนี้ละ
 เฒั้นเอะแนวไคไปหาเหอวะฮั้น ละไปฮั้น
 กักบักไฟแล้วนางลำนะฮั้นเอง นางเออย
 เฒั้นกะน่องกำลังฮั้นบ่ามะไฟอยู่ นางลุน
 นี้กะเอาขวานเอาฟานละไปปักป่อง ป่อง
 ป่อง กักมะไฟนี้กะ "โอ้ย ฟาวบักเหอค้อย
 ลงเสกฮั้น ฮั้นนั้นตกมาแล้วต่ายไควะฮั้น

เล้งแม่ ไปขอเช่าขอน้ำมาเทกิน
 มีนางหลาแทะละขบักว่าเพื่อน
 เลยฮั้น พี่สาวเลยคิตอิจฉานอง
 เกลียค้อยฮั้นแทะ จะไปโกหกมันอีกก่อนหรือ
 ไปโกหกมัน โกหกกว่าพ่อแม่ไม่สบาย
 จะโกหกมัน ไปยุมันให้เอามะไฟ
 เอามะไฟมะเฟื่อง มะไฟหนะ ที่คนสูง
 สูงโน้น จะไปให้แม่ เลยไปอีก
 เลยไปคั้งทิสอง ไปเอามะเฟื่องมะไฟ
 ให้ทานกิน ทานอยากกินกับข้าว พ่อแม่
 บ่วยเลยอยากกินข้าวกับมะไฟ ไปถึงแล้ว
 "โอ้ย อี้หลาเอะบ่ พ่อแม่เราบ่วย
 อยากกินข้าวกับมะไฟ แล้วเอ็งไปเอาให้
 หน้อยไคไหม" "อ้อ ไคสิ จะให้
 ทาสีทาสานี้ไปฮั้นให้หนะ" "ฮี้ ไม่เอา"
 "ให้ผัวหนะ" "ฮี้ ไม่เอา
 ให้ฮัล้านั้นแทะไปฮั้นให้คนมะไฟ พ่อแม่
 ถึงจะกิน" (คนฟังหัวเราะ) ฮั้นก็ โอ้ย
 จะฮั้นไคหรือ อี้ จะลองดูคิตเจิง
 ความกตัญญูพ่อแม่นี้ละ บุญคุณพ่อแม่นี้ละ
 ทานอยากกินอะไรไปหาให้ จึงไปฮั้น
 ทุนมะไฟ นางหลานะฮั้นเอง พี่สาว
 ก็น้องกำลังฮั้นปลายมะไฟอยู่ นางลุน
 ก็เอาขวานเอาฟานไปปักป่อง ป่อง
 ป่อง ทุนมะไฟนี้กะ "โอ้ย อย่าฟังพันให้ฉัน
 ลงเสกก่อน ไม่งั้นตกมาจะตายนะ

อยากรู้ก่อนมันจะหักลงมากไ้" ก็หัก
 ลงมาโลดแล่นกมะไฟ ก็ตายโลดแล่น
 นางอ่อนนางล้าหนะตาย ตายคาที่แหละของ
 เออหนั้นหนะเออโยกสา เออโยเยอะไปอัน
 คองปราสาทลาคะมน เทนแทนองน่า เอะ
 ไปเอาไผ่ของ เหลลพอกันองตายแล้วเหล
 โยเลาะละ อู้จิกเหลลบาดคนหัวเมตตายแล้วเหล
 โยโย เอคแนวเลอเคะวั้น กะเผาขบเผา
 ข้างกมะไฟนั้นเหลล ข่าตายโง่นะ เมา
 หันแล้วเหลล เมาแล้วเหลล ไฟไหม้มี
 เม็ดควัน บิดัน้อยนายเจ้าอันนี้โลดมา
 มาแล้วเหลล "โอโยวะขึ้น ขอไฟแก้วาวะขึ้น
 ขอไฟแก้วาวะ" เหลลทางโหม้นหละเว้าหว่า
 "เอะละเม" เอาเห่คูนึงไปต่อไฟ แต่
 กอนมิอู้จิกพันจิกไฟเนาะ อันก่อไฟนี้กะต้อง
 เอาไม้สิกันจึงได้เป็นพื้นเป็นไฟ ขึ้นเผอ
 กอไว้แล้วเหลลไปขอเอา ขอไฟนะ ขอ
 กับคูนพื้นนะ อันน้อยนายเจ้านี้เหลลเอาไป
 เอาไปแล้วเหลลเผาไฟใส่อัน เป้าไม้ขีดไว้
 อยู่นั้นไฟติดคอกไฟนะ มันหลกควัน ควัน
 แล้วเหลลบาดคนเหลลไฟนะ กะทิ้ง กะทิ้ง
 ไฟนะกะมิลุกเส บาดคนเหลลคือเทวะคำ
 นี้เหลลมาเบาะหว่า "อน้อยนายเจ้าเป้าไฟ
 กะทิ้ง กะทิ้งคี่ที่แม่เจ้า"วะขึ้น โย
 นี้คือมาแปกเทวะขึ้น เค้าไฟนี้กะคือเจ้า
 แปกเท "อน้อยนายเจ้าเป้าไฟ กะทิ้ง กะทิ้ง

อยาฟังพินักจะหักลงมานะ" ก็หัก
 ลงมาเลยคนมะไฟ ก็ตายเลยเหลล
 นางเออนางหลานะตาย ตายคาที่เลยเพราะ
 พี่สาวนะพี่สาวอิจจา พี่สาวอยากไปเออ
 ครองปราสาทราชมณเฑียรแทนองนะ อยากร
 ไปเอาผัวน้อง เลยพอกันองตายแล้วเลย
 ผัวเขาก็ รู้จักเหลลทีนี้ว่าเมียตายแล้วเลย
 โยโย ห่าอย่างไรนะ ก็เผาศพเผา
 ข้างคนมะไฟนั้นเหลล ก็ตายโง่นะ เมา
 นั้นเลยเหลล เมาแล้วก็ ไฟไหม้ไม
 หมก สักกรูยบายเขาคคนหนึ่งเลยมา
 มาแล้วก็ "โอโย ขอไฟหน้อยย
 ขอไฟหน้อยย" ฝ่ายผัวมันเลยพูดว่า
 "เอะย" เอาให้คูนึงไปต่อไฟ แต่
 กอนมิอู้จิกพันจิกไฟนะ ถ้าก่อไฟนี้ก็ต้อง
 เอาไม้สิกันจึงเกิดเป็นพื้นเป็นไฟ ถ้าใคร
 ก่อไว้แล้วก็ไปขอเอา ขอไฟนะ ขอ
 คูนพื้นนะ บายเขานี้ก็เอาไป
 เอาไปแล้วก็เผาไฟใส่เออ เป้าไม้ขีดไฟไว้
 ยังไม่ทันคิกจริง ๆ มันเลยควัน ควัน
 แล้วทีนี้ก็ไฟนะ ไม่ลุกสักที ไม่ลุกสักที
 ไฟนะไม่ติดเสีย ทีนี้เหมือนเทวคา
 นี้เหลลมาบอกว่า "บายเข่าเป้าไฟ
 ไม่ลุกสักที ไม่ลุกสักทีนั่งถ่างขาบายเจ้า" เอ
 ทำไมแปลกนัก เค้าไฟนี้ก็ทำไมพูด
 แปลกนัก "บายเข่าเป้าไฟ ไฟไม่ลุก ไฟไม่ลุก

นอนหลับสบายเจ้า" โยว ก็มาเวลาน้ำได้แ
วะขึ้น เป้าไฟมีลูกหนึ่งโศกเอาน้ำยวมาละสค
คพื้นนั้นเลยเป็นนางขาวจันทน์อยู่ไค
เป็นนางเป็นเหมยงงาม แล้วมาคนีแหละ
อ้ายเจ้าเอาไปปลักไว้โน้เฮอน อ้ายเจ้า
นั้นมิไคสุสาว (คนฟัง - เออ) อ้ายเจ้า
ไคคนเควละเอาไปปลักไว้ บาคนี้แหละ
เล่าถึงเรื่องของคอบโคไคหนึ่งแหละอยู่คาง
อยู่ไคกับลูกให้ทะเลให้ คอบโคนางลาคะ
ลูกให้หาเหมย เหมยตายแล้ว ผอกะหว่า
ตายแล้วเหอเจ้าออกเอาเนออุเนอ ออย่าให้
ออย่าสองเวลาเกินผอนแล้วหาเหอเจ้าเกินวะชั้น
เลงกะมิไคคอกทะเล ลู้นั้นให้ ๆ ทะเล
เออยละเยอะไปเป็นเหมยทะเลไปอยู่เฮอน
ไปอยู่นั้นกะมิฮองเหมย มันมิฮองเหมย มันหว่า
มิเหมยเหมยมันมันหว่า เผินกะเยอะเป็นเหมยง
โยเผินเยอะเป็นเหมยทาวจำปาหะ ทาวจำปา
กะมิเอา ข้ามิเหมยเมเลาหะ เมเลาละ
ตายแล้ว นางลาคะทะเลเมเลา บาคนี้เขา
กะมิเอาเผินกะคิน เมอขกนผอนบ้านเหมยเผิน
แล้วเออยนะลิกอายแล้วทะเล ทางทาวจำปา
โยเผินนั้นทะเลกม เอีกกมเจอแล้วของเมเผิน
ตายปะละไคคุดนอยพูนึงแล้วพุดาย ลูกหะหว่า
"ผอเอย มือนั้นไปลูละไปเลงโงเลงควาย
นำขอยขาเสกอน" เยอะใหญ่แล้วไค
เยอะเป็นบาวแล้ว ไปเลงโงเลงควายน้าอัน

นอนถ้างขาอูบยายเฮา" เอะ ทำไมพูดว่าโรจริง
เป้าไฟไม่ตักเลยเฮอน้ำเซขาวมารค
คพื้นนั้นเลยเป็นนางขาวโพลนอยู่
เป็นนางเป็นเหมยงงาม ทิน
ยายเฮาเลยเอาไปซ่อนไว้ในบ้าน ยายเฮา
นั้นไม่มีลูกสาว (เออ - คนฟัง) ยายเฮา
ตัวคนเคียวก็เอาไปซ่อนไว้ ทิน
ก็เล่าถึงเรื่องของครอบครัวผอนนี้แหละยังคาง
อยู่ผอนกับลูกก็ร้องทะเลร้อง ครอบครัวนางหลานะ
ลูกก็ร้องหาแม่ แม่ตายแล้ว ผอกะหว่า
ตายแล้วให้เจ้าทนเอานะลูกนะ อยายร้อง
อยายร้องเวลาเกินผอนนี้จะหาให้เจ้ากิน
เลี้ยงก็ไม่ได้คอกอยากละ ลูกก็ร้อง ๆ ทะเล
พี่สาวอยากไปเป็นแม่เลยไปอยู่บ้าน
ไปอยู่นั้นก็ไม่วีบกแม่ มันไม่วีบกแม่ มันว่า
ไม่วีบกแม่มันมันว่า นางก็อยากเป็นเมียน้อง
ผอนอยากเป็นเมียทาวจำปาคะ ทาวจำปา
ก็ไม่เอา ก็ไม่วีบกเมียเขานะ เมียเขาก็
ตายแล้ว นางหลานะเมียเขา ทินเขา
ก็ไม่เอานางก็กลับบ้านพอบานเหมยนางช
พี่สาวนะอาบิ ฝ่ายทาวจำปา
ผอนนั้นก็คุดมอกคุดมใจก็เมีย
ตายก่อนก็มีลูกคนหนึ่งผู้ชาย ลูกเลยว่า
"ผอนนั้นลูกจะไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
กับทาสี ทาสานะ" ไคแล่นะ
เกือบเป็นหนุ่มแล้ว ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายกับ

คนไหน "อย่าชุกกันไปเลย ยานโง่ควาย
ชนโค" ผอชนะ "โอบมีเป็นผอเคาะผอ
เอิบ ะชั้น คอบไปเสกอนมือนั้น" ไป
ไปเล้งโง่นำคนไหน ไปเล้งเฒ่าโคเบ็ดเค
ช่างมาโง่ควายโคเบ็ด ไปเล้งอยู่ชายทุ่ง
ไปแหล่ บาคนี้ไปออกเองอ้ายเถานแหล่
ไปอันไปเห็นนางอันนั้นชาวจุฬนอยู่ในเฮอนชนะ
เลาคำอยู่แหล่กะโสบเลาตกลงในศาลาง
ชั้นชนะ ศาลางเฮอนอ้ายเถานนั้นแหล่
นางอันนั้นเลยฮองเสอหว่า "คิกนอย
คิกนอย ะชั้น เกบกะโสบเหอเหอนเนอ
เกบกะโสบเหอเออยเหอน" เขากะเลย
เกบเหอ ละเมอสุชายเฒ่าแหล่ว่าเกบ
เกบขึ้นไปเหอแล้วเอาไปหยื่นเหอหยื่นเหอ
คำมือแล้วแหล่แหล่ เบ้งแหล่คือแหล่เจ้าของ
อือเหอนแล้วแหล่แหล่ เมอแหล่ เบาะเหอผอ
คินเมอแหล่ เบาะเหอผอหว่า "ผอเออย
ะชั้น เขมผาคเหอนแล้วโค ไปเหอนแล้วโค
ไปเก็คอยู่ในอันอยู่ในทางโหลงพุนแล้ว
อันลู่ไปคินทางนั้น เหนกะโสบตกลงมาแล้ว
อันเหอนว่าเหอเกบขึ้นแหล่เกบ เกบเหอ
โกลเหอนแล้วแหล่แหล่ ขึ้นเจ้าเยอะไปท่า
กะเหอไปโกลเหอผอเออยไปเก็คแล้วแหล่
มาเก็คแล้ว" บาคนี้หลครูจักแวนนั้นกะไปแล้ว
โยกะคายไปแล้วผอมีฮอดแหล่เจ้าอันนั้นนึ่ง
พักทองนึ่งหมากอชนะ นึ่งหมากอแล้วทำเสอ

คนไหน "อย่าพึ่งไปลูกเอิบกล้ววควาย
ชนเอา" พอพูด "โอบไม่เป็นอะไรรอกพอ
ให้ฉันไปก่อนนะวันนั้น" ไป
ไปเล้งวักกับคนไหน ไปเล้งเขามิทมคนี้
ช่างมาวักควายมิทมค ไปเล้งอยู่ชายทุ่ง
ไปแล้ว ที่นี้ไปถึงกระท่อมบายเฮานี้ก็
ไปเออไปเห็นนางคนนั้นชาวโปลนอยู่ในบ้านนะ
นางทอผาอยู่เลยกระสวยตกลงไคถุน
นั้นนะ ไคถุนบ้านบายเฮานั้นแหล่
นางนั้นจึงร้องบอกว่า "หนู
หนู เกบกระสวยให้หนอยนะ
เกบกระสวยให้พั่นนอย" เขาก็เลย
เกบให้ ก็ถูกตัวลูกชายนางแหล่เกบ
เกบขึ้นไปให้เอาไปขึ้นให้ขึ้นให้
กับมือแล้วก็เหลียวดูก็เหมือนแม่ตัวเอง
อือ เห็นแล้วเลยกลับไปบอกให้พอ
กลับมาก็บอกพ้อว่า "พ้อ
แม่นั้นเหอนแล้วนะ ไปเหอนแล้วนะ
ไปเก็คอยู่ใน เออ อยู่ทางหลวงโนนแหล่
ที่ลู่ไปเล้งทางนั้น เห็นกระสวยตกลงมาแล้ว
เขาบอกให้เกบขึ้นให้เลยเกบ เกบให้
เลยเหอนแล้วแม่นั้น ถ้าพ้ออยากไปหา
ก็ให้ไปเลยนะ พอนะ ไปเก็คแล้วแม่นะ
มาเก็คแล้ว" ที่นี้เลยรูอย่างนั้นก็ไปอิ
ยวักไปยังมีพั่นถึงบายเฮาคอนนั้นนึ่ง
พักทอง นึ่งพักทองนะ นึ่งพักทองแล้วทำใส่

กางเขนเหมือนคนคึกคัก เห็นคนมีมั่ง (คนพึ่ง

หัวเราะ) ทำแล้วทว่าอันนั้นกะไป ไปแล้ว

ห็นมิไฉนเหลือ มั่นก็เสียเบ็ดมิได้

ห็นมาของมั่นก็คนใด ทักไว้ โอ๊ย

เห็นทักไว้มิเหวคนห็นวระชั้น บาคนี้โลก

โอ๊ยคือยาเถาะขอห็นแถมอนแถมเถาะเอ๋ย

กะห็นไปเห็นหละทว่า "นางลาละตาย ตาย

แล้วแหละได้เกิดมาอยู่ ได้เกิดมาอยู่หน้าเจ้า

ขอเมื่อเส"วระชั้น เออ ทางแถมเถานั้น

ทว่า "กะนอมีไคลุ" "มิไคลุกะกะนอขอ

เสแม่กะนอ"วระชั้น บักอันสุชายกะให้

แล้วกอดกอดแถมไว้อ้อเออเมอ บาคนี้

แหลอันายเถานั้นกะเสใจหลายแล้ว เสใจ

แล้ว เออ กำลังเอาเข้ามาเอกลาบอยู่

เออ พักลาบเทาอยู่ เห็นกะเอกลาบเทาอยู่

แหล บาคนี้กะดูสาวเขากะเอาเมื่อเส

เอาเมื่อหอปราชา อีนายเถาเบะฮ้ายหลาย

มิกินลาบเทาลาบเผอเหลือละ เลบเห็นเปิด

นังอยู่กลางเขอนั่นแหล จีบเพาะเสลาบเทา

เลบไปติดเสื่อโเปิดอันสี่เขว ๆ หนะ

แหละเบบเปิดไคยอันโเปิดหนะ เปิด เปิด

ไคเมแหลโเปิดเขวแหละพอกี้ เขากะเอาเมื่อ

แล้วแถมเขาหนะ อีนายเถาเลบเสใจหลาย

กะเกิดเบะให้เบะฮ้องห็นมาแล้วกะ "เออ

เมื่อเส" เห็นทว่า เอาเมื่อแล้วกะตั้งแต่นั้น

มากะเปิดไคยเลบโเปิดเขว เปิดไคเมกะ

กลางบ้านไฉนเหมือนชี้ให้คนไม่มอง (คนพึ่ง

หัวเราะ) ทำแล้วทว่าอันนั้นกะไป ไปแล้ว

ขึ้นไมไฉนเหลือ มั่นก็เสียหมดไม่ได้

ขึ้นมาก็เหมือนขึ้น ทักไว้ โอ๊ย

เขาทักไว้ไมให้คนขึ้น ห็นเลย

โอ๊ย ชี้ก็ข้างเถาะขอขึ้นหนอยบายเอ๋ย

ก็ขึ้นไปเห็น เลบพุดว่า "นางหลาตาย ตาย

แล้วไคมาเกิดอยู่ ได้เกิดมาอยู่กัยบาย

ชอกลับเสียนะ" เออ ฝ่ายบายเฒ่านั้น

ทว่า "คิฉนไม่มีลูก" "ไม่มีลูกก็แถมขอ

เสียบเมีย" เจ้าลูกชายก็ร้องไห้

แหละกอดพอกอดแม่ไว้จะเอากลับ ห็น

ก็บายเฒ่านั้นก็เสียบใจมาก เสียบใจ

แหละ เออ กำลังเอาสาหร่ายมาทาลาบอยู่

เออ สับลาบสาหร่ายอยู่ ก็กำลังทาลาบสาหร่ายอยู่

ห็นลูกสาวเขาก็เอาไปเสียบ

เอากลับหอปราชา บายเฒ่าไม่โหมมาก

ไม่กินลาบสาหร่ายลาบอะไรละ เลบเห็นเปิด

นังอยู่ไคณบ้านนั้นเลย จีบเหเสียบลาบสาหร่ายนะ

เลบไปติดอยู่หัวเปิดที่สี่เขิว ๆ หนะ

เลบเป็นเปิดคิ้วที่หัวเขิวหนะ เปิด เปิด

คิ้วเขิวหัวไม่เขิวเลยพอกี้ เขาก็เอากลับ

ไปเฒ่าเขาหนะ บายเฒ่าเลบเสียบใจมาก

ก็อยากร้องไห้ขึ้นมา ก็ "เออ

ไปเสียบ"บายเฒ่าว่า เลบเอากลับก็ตั้งแต่นั้น

มาเปิดคิ้วเลบหัวเขิว เปิดคิ้วเขิว

เลยมิได้โท กะเลบฐักอันเป็คโตย
 กะคี่ ฐักน้ำโตอันละ ฐักน้ำโหมันมี
 สีเขว ๆ บาคันกะญางไปฮอดหอปาชาด
 ลาคะมน เทนเลวกะพากันเตะสะดุด
 เสตามทางนั้นละซุดเส (หัวเราะ)

ไม่มีหัว ก็เลบฐวานันเป็คตัว
 ก็รู้จากหัวนั้นละ ฐักที่หัวมันมี
 สีเขิว ๆ ที่นี้ก็เดินไปถึงหอปราสาท
 ราชมนเฑียร แลวกักพากันเตะสะดุด
 เสตามทางนั้นก็จบเส (หัวเราะ)

จินตะคาคนอยแฉ่กีนบู

นายหนูเวียง ศักดิ์จันทร์ : วิทยากร

นิทานหนึ่งอันม่อเหมต่ายเม็ค

มีลูกอยู่สามคนอยู่กับป้า อยู่กับป้าเขาชื่อ
จินตะคาคน บาคนี้แหละป้าแหละทุกญะละ
เหอไปหาเขามากิน ละเหอหลานนอยสาม
คนนี้ หลานนอยสองคนหนีไปจกหอย
จกบูไวทา ญะไปหาเขามากิน บาคนี้
พอหลานนอยสองคนไปจกบูมาแล้ว ไคบู
มาแล้วมีเขากิน มีเขากินแล้วกะป้า
นานมาแล้วเขากะจื่อหอยจกบูกิน พุนองเลยทว่า
"เออโยจินตะคาคนอยออยแฉ่กีนบู
เล็งเล็งจาจิกินเถาะเออโย" เออโยเลยจื่อ
เหอกิน ชำมน็อคเขาเค บาคเม็คไคนี้
แล้วผัดให้แล้วพุนองชาย "จินตะคาคนอย
ออยแฉ่กีนบู เล็งเล็งจาจิกินเถาะเออโย"
ทางเออโยละจื่อเหอกิน จื่อเหอกินละพอป้ามา
กะมีมีแล้วกะเลยเม็คบูคองนี้ พอป้ามา
"โอโยวะชั้น ญะไปหาขอเขาขอป้ามาสู่สุกีน
นี้กะทุกญะปะหมองแท้ ๆ เพียงสุไปจกบู
จกหอยมาถากูนี้กะคือญะคือชาแท้บูไคนี้
กะมีญะวะชั้น ภูมิเหอสุกีนเขาเควหนี "
กะเลยมิเหอเขากินเขา ป้ากับลุงกะเลย
กิน เขาละให้อยู่ ต้มมือเขากะนำหลาน
สองคนไปโพด ไปโพดอยู่แต่ป้าแล้วเบาะ

จินตะคาคนอยร้องจะกีนบู

นิทานหนึ่งนั้นพ่อเมต่ายหมค

มีลูกอยู่สามคนอยู่กับป้า อยู่กับป้าเขาชื่อ
จินตะคาคน ที่นี้ป้าก็ทุกชบากเลย
ให้ไปหาเขามากิน เลยให้หลานเล็ก ๆ สาม
คนนี้ หลานสองคนไปจกหอย
จกบูไวโร ญะไปหาเขามากิน ที่นี้
พอหลานสองคนไปจกบูมาแล้ว ไคบู
มาแล้วไม่มีเขากิน ไม่มีเขากินแล้วก็ป้า
นานมาแล้วเขากะจื่อหอยจกบูกิน คนนอยเลยทว่า
"พี่เอโย จินตะคาคนอยร้องจะกีนบู
พี่เอโยจิกินอีกเถาะพี่" พี่เลยจื่อ
ให้กิน ก็มันอกขาวนี้ พอหมคตัวนั้น
แล้วร้องให้อีกนอยชาย "จินตะคาคนอย
ร้องจะกีนบู พี่เอโยจิกินอีกเถาะพี่ "
ข้างพี่เลยจื่อให้กิน จื่อให้กินเลยพอป้ามา
ก็ไม่มี บูชองหนึ่งเลยหมค พอป้ามาก็
"โอโย ญะไปเที่ยวขอขาวขอป้ามาให้พวกเองกิน
นี้ก็ทุกชบากปากหมองแค่พวกเองไปจกบู
จกหอยมารอกูนี้คนนอยเป็นนัก บูตัวหนึ่ง
ก็ไม่เหลือเลย ญะไม่ให้พวกเองกินขาวที่นี้ "
ก็เลยไม่ให้เขากินขาว ป้ากับลุงก็เลย
กิน พวกเขากะร้องให้ รุ่งเขากะพาหลาน
สองคนไปบ่ลอบ ไปบ่ลอบในป่าแล้วบ่ลอบ

หลานหว่า "มึงทำกูอยู่เนี่ยจะไปคุดเพอะ
 คุมนั่นก่อน สักนอยกูจึงละมา" เขากะ
 เลบไปหาอยู่ ของอาตู่ซาปี้กับเจดมีนั้นละ
 ญ้งนอยอยู่เนาะ (คนฟัง — อ้อ) แลวกะคำมา
 คำมากะให้ของแล้ว "ปาเอยปาเอย" ปา
 ผัดหนีไปทางอื่นแล้ว กะเลบคำมา คำมา
 กะเลบสอน นอนอยู่ตามเงาไม้ พวกเสือ
 พวกหมูปวงก็มาแล้ว ผีกองกอย
 (เฒ่า — เออผีกองกอย) ผีกองกอยกะมา
 ของ กะลองกองกอยกับ กะหล่องกอง
 กอยกับ กะให้อยู่ฮั่นแหลว เออยพักเบาะ
 นองหว่า "อย่าไหนองเอย ยานผีกองกอย"
 พวกเสือนั้นกะมามาซื้อ มาวซื้อ เออยกะหว่า
 "อย่าไหนองเอย ยานเสือกินนองเอย"
 แลวกะพวกผีดูยดิบ ดูยดีนั้นกะมาของ
 "ดูยดิบ ดูยดี อยู่โตโหลงกูบอยโตนอย
 กูกิน" เลบ กอคนองติดกกไม้ไผ่มีเห
 นองให้ นองกะหย่าให้ พอแจ้งมากะเลบ
 ไป ปากะหนีไปแหลว เค้นไป พอคำ
 มากะนอน นอนน่องพักให้ ขำมิได้กินเข
 ใดหุดเปอะไม้เปอะกะขบกันไ้หน้าทาง หาพา
 หาเสมละคุมนั่นคุดเพอะ เหาอน้องกินกะมิได้
 กะพากันเอนไป คำมิเลอกะนอนฮั่น
 พวกเสือพวกสางกะมาของคือแนวเกา
 ไปอยู่ฮั่น เค้นไปเค้นไป เลบไปเห็น
 กะจอนพอนกับงูเห่า เขากำลังกัดกันอยู่

หลานหว่า "มึงรอกูอยู่เนี่ยจะไปคุดเพอะ
 คุมนั่นก่อน สักนอยกูจึงละมา" เขากะ
 เลบไปรอกู อาตู่ซาปี้กับเจดมี นั้นก็
 ยังได้กอยอยู่ (คนฟัง — อ้อ) จนคำมา
 คำมาก็ร้องไห้ร้องเรือก "ปาเอยปาเอย" ปา
 นั้นหนีไปทางอื่นแล้ว ก็เลบคำมา คำมา
 ก็เลบนอน นอนอยู่ตามรากไม้ พวกเสือ
 พวกหมูปวงก็มา ผีกองกอย
 (เฒ่า — เออผีกองกอย) ผีกองกอยก็มา
 ร้อง กะลองกองกอยกับ กะหล่องกอง
 กอยกับ ก็ยังร้องไห้อยู่แหลว พี่นอก
 นองว่า "อย่าร้องไห้ของเอย กลัวผีกองกอย"
 พวกเสือนั้นมา มาวซื้อ มาวซื้อ พี่ก็ว่า
 "อย่าร้องไห้ของเอย กลัวเสือกินนองเอย"
 แลวกะพวกผีดูยดิบ ดูยดีนั้นก็มาร้อง
 "ดูยดิบ ดูยดี ตัวใหญ่กูปลอยตัวนอย
 กูกิน" เลบ กอคนองแอบตนไม้ไผ่มีเห
 นองร้องไห้ นองก็หุด พอสว่างมาเลบ
 ไป บ้านนั้นหนีไปแล้ว เค้นไป พอคำ
 มากะนอน นอนน่องก็ร้องไห้ ก็ไม่ได้กินอะไร
 ได้แต่ขุดเปลือกไม้เปลือกกลอยกินไปในป่า หามัก
 หาเสียมจะคุมนั่นคุดเพอะไ้ของกินก็ไม่มี
 ก็พากันเอนไป คำมิไ้กินนอนนั้น
 พวกเสือพวกสางก็มาร้อง เหมือนเดิม
 ไปอยู่นั้น เค้นไปเค้นไป เลบไปเห็น
 พังพอนกับงูเห่ากำลังกัดกันอยู่

พองูเห่ากัดบีบ กัดกระจอนพอนตาบับ
 งูเห่าไต่ขึ้นกะไปกัดเอา เปอะไม้ม่าเป่าเสื่อ
 คี บาคัน พัดกระจอนพอนก็งูตาย
 กระจอนพอนพัดไปกัดเอาอันนั้นมา เป่าเสื่อ
 งูเห่า งูเห่าฉีกกิน กะเลยฟาดเอา
 เอว ชัน งูเห่าก็กัดกระจอนพอนหนีไป
 เขากะเลยไปเตะเอา เปอะไม้อันนั้นฮ่อเอา
 ไปน้ำ กะเลยไปต่อ ไม่ได้หลายมือต่อ
 หลายเงิน กะเลยไปเห็นกาคายอยู่กกไม้อยู่
 เขากะเลยเอากาลงมา สองพี่น้องกะเลย
 พากันเคว เปอะไม้อันนั้นเสื่อพันเสื่อสามเทอ
 กาไต่ขึ้นกะเลยกินมา กินมากะเลยหว่า
 "โอ้ ท้าวเอย นางเอยวะชัน ชุมเจ้ามา
 แตะกนเลอเมืองเลอ" "จึกมาแตะกนเลอ
 มิฐจิก บ้าเอามาโพดไวอยู่ในป่า" "มาได้
 จิกปีจิกเคอน" "มิฐจิกปีจิกเคอน แตกนั้น
 นองนอยคอยหนีเวามีทันญจิกอันนั้นป่านเลอ
 เควนั้นมันใหญ่แล้ว แต่มันเป็นจิกปีจิกเคอน
 กะมิฐจิก" ของมันคกนอย กะเลหว่า "โอย
 วะชัน เจ้าเอวชีวิตอนชี่คอยคินนี้แหละ
 คอยละสมมะนาบุญคุณเจ้าท้าวเอยนางเอย
 วะชัน เจ้ากาคินทางลุ่มไปเคอหาชุกมัน
 เปอะไม้ม่าไปเคอคอยละหากินทางเทิง
 มีปีมะมะไม้ม่าพินมะโพมะเขอเหลือ
 ในคองในค่อนนคอยละหะลงมา เทอเจ้ากิน"
 มันกะชะมะไม้ม่าม่านำหมันนั้นมะฮาก

พองูเห่ากัดบีบ กัดพังพอนตาบับ
 งูเห่าตัวนั้นก็ไปกัดเอา เบื่ออกไม้ม่าเป่าได้
 หาย ชันพองพองนก็งูตาย
 พังพอนก็ไปกัดเอาไอนั้นมา เป่าได้
 งูเห่า งูเห่าก็พิน ก็เลยไล่หนีว่า
 เซอว งูเห่ากับพังพอนหนีไป
 เขาก็เลยไปลากเอา เบื่ออกไม้นั้นห่อเอา
 ไปควย ก็เลยไปต่อ ไม่ได้หลายวันต่อ —
 หลายวัน ก็เลยไปเห็นกาคายอยู่กกไม้
 เขาก็เลยเอากาลงมา สองพี่น้องก็เลย
 ช่วยกันเคียว เบื่ออกไม้นั้นใส่พันใส่สามที
 กาควนั้นก็เลยพินขึ้นมา พินมาเลยว่า
 "โอ้ ท้าวเอย นางเอย พวกเจ้ามา
 จากบ้านไหน เมืองไหน" "มาจากบ้านไหน
 ไม่รู้จัก บ้าเอามาปล่อยไว้ในป่า" "มาได้
 ก็ปีก็เคอน" "ไม่รู้จักปีก็เคอน แตกอนนั้น
 นองฉันพุดไม่คอยรูเรื่องเทอไร
 เคียวมันโตแล้ว แต่มันจะปีก็เคอน
 ก็ไม่รู้จัก" ก็มันเค็กนะ กะเลว่า "โอย
 เจ้าเอวชีวิตอนทริยฉันกลับคินมา
 ฉันจะสมนบุญคุณเจ้าท้าวเอยนางเอย
 ให้เจ้าเที่ยวหากินไปตามข้างล่างนะหาชุกมัน
 เบื่ออกไม้ม่ากินไปนะ ฉันจะหากินข้างบน
 มีผลไม้ม่าเพื่องมะโพมะไร
 ในคองในป่านฉันจะทิ้งลงมาให้เจ้ากิน"
 มันก็ทิ้งหมากไม้ม่ามาตามแถวฉันมีมะหวด

มะทองมะเผื่อเหลอออยู่ตามภูเขาแต่เกามัน
ยัดไตไตคูนี่อันกะอยู่ใต้อยู่ใต้อันไป

กินไป กะเคอนไป เดินไปแล้วกามันละว่า กินไป ก็เดินไป เดินไปแล้วกามันพูด
หว่า "เอ้า เหน็จเจ้าพักอยู่นี้คอบละไปเอ้าเข้า ว่า "เอ้า ให้เจ้าพักอยู่ที่นี่ฉันจะไปเอ้าหา
เอ้าใช่เอ้าเผื่อเหลออ คอบละไปลักเข้าลักไค เอ้าใช่เอ้าอะไร ฉันจะไปขโมยข้าวขโมยไข่
มาเห่อเจ้ากิน" กำนันจึงไคมาเจาะคืบเข้าหา มาให้เจ้ากิน" กาลังไคมาเจาะคืบเข้าหาเรา
จึงไคลักไคไคไคยังไปเห่อคอกนอยสองชน

นั้นกิน ที่จริงเขาอยู่ป่าหิมพานต์
กานันกะคืบมามือเขา มันลูกแต่เด็ก ๆ
อาบนํ้า อาบนํ้าก่อนกานันเขาหา อาบนํ้า
แล้วบินไป ไปละไปลักเอ้าเข้าบาดเขาหมู
นี้แหละหมมเอ้าใส่ปะไวไปเห่อคอกนอย
หมูนั้นละกิน กินไป พาเคอนเคอนไป
วิคเคอนนั้นแล้วบาดหนี่ พอวิคเคอนนั้น
แล้วกะ "โอย ท้าวกับนางเออ ะชั้น
อายันกะวิคเคอนวิคเคอนแล้วป่าหิมพานต์ไป
หนี่มีแผนเคอนหนี่ไคมิได้ เหน็จเจ้าสองคน
อายนองนี้เคอนไปเคอ"วะชั้น เขาก็ "โอย
ลัมสอง คืบกะคืบมิไคมิได้แนวเคอนไป คก
ซิเลอกะเหอนันคก ค่ายสิเลอกะเหอนันคก"
เขาวานะ มิญจิกบ่อนอยู่บ่อนกิน บ่อนไป
บ่อนมาแล้ว ข้ามิเห็นบ้านเห็นเมืองจักเทอ
กะเลยเดินไป พอเดินไป เดินไป อัน
ญักเห็นมายสองไตไคเม ไคมันเลยค้าย อัน
เมมันค้ายอันเกาะ ค้ายมันกะไปหาอาหาร
แล้วมันเยอะปงไคมัน (นอเรียน - เมมัน

กระทอนอื่น ๆ อยู่ตามภูเขาแต่ก่อนนั้น
ยังมีนะทุกวันนี้ก็ยังมิอยู่ ทุกวันกินไป

ถึงไคมาลักไคในวังไปให้เด็กทั้งสองคน
นั้นกิน ที่จริงเขาอยู่ป่าหิมพานต์โน้น
กานันก็คืบขึ้นมากอนเขา มันคืบเข้ามิด
อาบนํ้า อาบนํ้าก่อนกาเขาหา อาบนํ้า
แล้วบินไป ไปก็ไปขโมยเอ้าข้าวบาตรข้าวพวก

นั้นแหละหีบเอ้าใส่ปากไว้ไว้ให้เต็ก
พวกนั้นกิน กินไป พาเดิน เดินไป
พนเซตมันแล้วหนี่ พอพนเซตมัน
แล้วก็ "โอย ท้าวกับนางเออ
พนักพนเซตพนแดนแล้วป่าหิมพานต์ไป
นี้ไม่ใช่เซตนี้ไปไม่ได้ ให้พวกเจ้าสองคน
พ่นองนี้เคอนไปนะ" เขาก็ "โอย

บริบอง กลับก็กลับไม่ได้เพราะเดินไป ตก
ไหนก็ไหนตก ค่ายไหนก็ไหนค้าย"
เขาวานะ มิรู้ที่จะอยู่จะกิน ที่ไป
ที่มาแล้ว เพราะไม่ถึงบ้านถึงเมืองสักที
ก็เลยเดินไป พอเดินไป เออ
ยักขเมมายสองตัวผิวเมียบ ผิวมันเลยค้าย เออ
เมียนค้ายทรอก คายมันก็ไปหาอาหาร
ชิมนอยากหาศพผิวมัน (นอเรียน - เมมัน

เขาะคำหลือโ) ... เม้นค้าย ... โมนัไปหา
 อำหนะเบอะบงโมนั (นอเรียน - เบอะบง
 เม) เออ เบอะบงเม (คนฟังหัวเราะ)
 อ้อเจ้าน่าพันเนาะ แล้วกะพอไป พอไป
 เห็นคนน้อยสองคนแล้ว "เอ้า ชินมีมากระ
 บามีเตาะกะเตา เขาคองโหลงกูมาแล้ว
 แซบเค แซบเค" ะชั้น มื้ออื่นหนีกูละบง
 เมกู กูไคเนื้อแล้ว เลยเอาไปขังไว้
 ยักแคงยักหาไว้ เอาชุมโกยไว้ บ้านมัน
 พักอยู่บ้านน้อยบ้านใหญ่ต่างหาก กะเลยไป
 หาหมูทางบ้านใหญ่หว่า "ไคเนื้อแล้ว
 มื้ออื่นจึงละบง เมเอาเนื้อไปกินเนื้อเคอะชั้น
 ไคกว้างค่าน้อยสองโต" "เออ บงกะบงแล้ว"
 ะชั้น บาคันคักน้อยสองคนฮักเห็นไวแล้วกะ
 เขากะบิคุมแล้วกะค่านไป ค่านไปเห็นเมมัน
 ค่ายอยู่โคงโชม "โอ้วะชั้น เอาหะไมเอา
 มาดูเอาใส่เหมือนันเคเป็นตึง" เขากะเลย
 เอาหะไมมาดูเอาใส่สามเทอะเลยคั้น
 คั้นลูกมา กะเลยถามหว่า "ท้าวเอยนางเอย
 เจามาตบกันเลอเม็งเลอ" มันกะมิฮัก
 บากแล้ว "เจ้าเอาชีวิตคอยคั้นมาแล้ว คอย
 สงสารเจ้าเค ตกเม็งตักเม็งโพค้อยบ้าน
 เขากินชุมเจ้าเค "พอเวแล้วโศกมา
 เมคั้นมากระไปเวากับโศกหว่า "เจ้าไปหาเขา
 เวาแนวเลอ ท้าวอนันท์กับนางอินเจ้าจิบเขา
 มาเคหิเลอ" ะชั้น "คอยจับมาแตกางคองพุน"

หรือตายหรือฉัว) เม้นค้าย ... ะมันไปหา
 อาหารอยากทำศพฉัวมัน (นอเรียน - อยากทำ
 ศพเมีย) เออ อยากทำศพเมีย (คนฟังหัวเราะ)
 อ้อ พุคตามนิทานนะ แล้วก็พอไป พอไป
 เห็นเด็กน้อยสองคนนั้น "เอ้า เนื้อไม่มากมา
 ปลาไม่มากมา ข้าวของหลวงกูมาแล้ว
 อร่อยเท อร่อยเท" พรุ่งนี้กูจะทำศพ
 เมียกู กูไคเนื้อแล้ว เลยเอาไปขังไว้
 หักแข็งหักขาไว้ เอาสุมครอมไว้ บ้านมัน
 อยู่เป็นบ้านเล็กบ้านใหญ่ต่างหาก ก็เลยไป
 ไปบอกหมูบ้านใหญ่หว่า "ไคเนื้อแล้ว
 พรุ่งนี้จึงจะทำศพเมียเรานะไปกินเนื้อนะ
 ไคกว้างทองน้อยสองตัว" "เออ ทำก็ทำแหละ"
 ะชั้น เด็กน้อยสองคนหักแซนไวแล้วก็
 เขาก็เปิดสุมแล้วก็กลานไป กลานไปเห็นเมมัน
 ค่ายอยู่ห้องนอน "โอ้ เอรากไมเรา
 มาเคียวเป่าใส่ให้มันหนอยเป็นไร" เขาก็เลย
 เอรากไมมาเคียวเป่าใส่สามครั้งก็เลยพื้น
 พื้นลุกขึ้นมา ก็เลยถามหว่า "ท้าวเอยนางเอย
 เจามาจากบ้านไหนเมืองไหน" มันก็ไมรู้จัก
 บ้านแหละ "เจ้าช่วยชีวิตอินทรีกับคั้นมา ฉน
 สงสารเจ้านัก ตกเมืองยักษ์เมืองมารฉนแล้ว
 เขากินพวกเจ้านะ" พอพูดแล้วฉัวก็มา
 เมียพื้นแล้วก็พูดกับฉัว "คุณไปหาเขา
 พุคอย่างไร ท้าวกับนางนี้คุณจับเขา
 มาจากไหนกัน" "ฉนจับมาจากกลางคองโนน"

"มันมาเข้าคอยกินแล้ววะชั้นเจ้าไปเว
แนวเลอ" "โอยกะไปหาเขาชั้นแล้ว เวมา
บ่งชบเจ้ามีอันนั้นแล้ววะชั้น" "โอยมิไควะชั้น
เจ้าไปชงเขา เขาเอาชีวิตอันที่คอยกิน"
"ไปส่งแนวเลออีกแซนอีกขาเขาแล้ว"
"วานเขาได้อะไร" วะชั้น กะเลยเอาวาน
มาโพะเส่อ เส่อกะดี เลยเอาไปส่ง
พอไปวัดเคดแล้วมันกะกับมา พอได้เจงฮอดบ้าน
ไปตั้งแต่หัวค่ำ เจงมากะเขากะเอามานุกมา
กะเบาะหวา "เมเฮาหนะกินแล้ว แล้วกะ
กว้างค่าน้อยสองโตะนั้นกะหนีไปแล้ว ลักไป
จิกไปสิเลอ" "เอ้า ไม่ได้หวาชั้น ใบน้า
ฮอดมัน เอ้าเฮาเอาไปมาเอาคาบมา"
น้าฮอดไป น้าฮอดกะ น้าฮอดไปน้าฮอดไป
ไปแล้วกะดักสองคนนั้นกะแล่นไป แล่นไป
ไค่ดูนแสงระนั้นกันขึ้น พวกญักมันตามหลายเด
ไปถึงไปฮอดโง่ซุบพะลาโคตนี้ฮอด "เอ้ย
นางกำพราเจ้าไปไหนมา" วะชั้น "โอ
มาแต่พุนละมาแต่เมืองญักแควนญักไค่กันบู"
วะชั้น "โอยทีบมาวะชั้น มาเผิงคอบนี้"
วะชั้น พอไปฮอดโง่โตะนั้นกะญักกะแล่นมาฮอด
โง่กะเลยเอาปะเทอสองอาบนองเทไป
อยู่ในโง่ทองมันกินมิไค่ อาปะเทอ
เทอสองอาบนองอยู่ในโง่ทอง อยู่ใน
โง่ทองแล้ว บาคนี้โง่ซุมนั้นกะมา
(นอเวีน - ญัก) เออ ญักซุมนั้นกะเลย

"มันมาเข้าฉันพื้นขึ้นมาคุณไปพูด
ว่าอย่างไร" "อ้าว ก็ไปบอกเขานะสิ ว่าให้มา
ทำศพคุณพ่วงนั้นแหละ" "โอย ไม่ได้
คุณไปส่งเขา เขาทำให้ชีวิตอันที่รีบกันขึ้นมา"
"ไปส่งอย่างไรหักแซนหักขาแล้ว"
"วานเรามีอันนี้มา" ก็เลยเอาวาน
มาโพะใส่ ใส่ก็หาย เลยเอาไปส่ง
พอไปส่งพนเขตแล้วมันก็กลับมา พอสว่างก็ถึงบ้าน
ไปตั้งแต่หัวค่ำ พอสว่างเขาก็ยกออกมา
ก็บอกว่า "เมียบเรานะพื้นแล้ว แล้วก็
กว้างทองน้อยสองตัวนั้นก็หนีไปแล้ว หนีไป
ไม่รู้ไปไหน" "เอ้า ไม่ได้อย่างนั้น ไปตาม
รอยมันเราเอาเป็นมาเอาคาบมา"
ตามรอยไป ตามรอยก็ ตามรอยไปตามรอยไป
ไปแล้วก็เด็กน้อยสองคนนั้นก็วิ่งไป วิ่งไป
ไค่บินเสียงสนั่นครั่นครั่น พวกญักมันตามมามากนี้
ไปถึงไปถึงวัดสุภราชตัวหนึ่ง ร้อง "เอ้ย
นางกำพราเจ้าไปไหนมา" "โอ
มาจากโน่นละมาจากเมืองยักยักยักกำลังไล่กันอยู่นี่"
"โอย รีบมา มาฟังฉันนี่"
พอไปถึงวัดตัวนั้นก็ยักยักวิ่งมาถึง
วัดก็เลยอาปากให้สองพี่น้องเข้าไป
อยู่ในทองมันกินมิไค่ อาปากให้
ให้สองพี่น้องอยู่ในทอง อยู่ใน
ทองแล้วก็ หินว่าพวกนั้นก็มา
(นอเวีน - ยัก) เออ ยักพวกนั้นก็เลย

มา มาแล้วละ "โง่สัปพะลาดเห็นอันกว้าง
 คำน้อยสองโง่มานับเฮย" "บ่เห็นโค" ทว่าสัน
 "เอ้า ยอมนั้นมาชุกอยู่หนี่ มึงต้องเล็งไว้"
 "โโยว คอยละไปเล็งแนวเลอ คอยกะกิน—
 หนุวัก กักหนุวเวรอนุนี้ กะเคดของคอบ
 คอยละเล็งเฮอ ชันเจ้าเบอะกินกะทำกินตี"
 วะชัน "มิได้มึงต้องเล็ง ภูหละท่ามึง"
 "ฮวบ อย่าหาใดคอบกะหาหนุวากินอยู่
 คอบมิได้ไปเบคไปมั่งเมอใด" เพ็นละหุมหา
 ละหุมหาโง่หนะ เอ้าเฮอะเอ้าป็นตึงกะมิ
 เออะ ฮักฮาวเลอกะมิที โง่กะไลแทง
 ไลชนนุกหลายโคเป็นลอบเป็นพัน นุกกะหนี
 โง่กะเลบ อ่าปะเออะเหอทาวนางสองคน
 เออะมา โง่กะเอ้าเห็นหลังไปตัง "เหอเจ้า
 ตามทางเขนนี้ไปเคอ" จักไปฮอดเม็งมะเลอ
 คอยกะมิจื่อ เขาละลงมาจากหลังโง่ กะ
 เกอนไป หนุว้างไป หนุว้างไป ไปฮอดวัก
 ไปพักน้ำญาคู บัดันลู่พะญานันละงูกักตาย
 ใดเจ็ดมือเจ็ดคืบแล้ว แหมเ็นาเปอย
 กาลังละป่งแหลว แวมมื่ออันนั้น กะเลบ
 มาแอนเดียวทว่า "โโยบ เหมทีแล้วลู่พะญา
 นิงูกักตาย ไปเทวโสนเเกาะไมมา งูละ
 คอดละตาย คีฮงละคีนอยู่กะมิคีน เล็กเออะ
 หนุโบหนแหมเปอย เม็ดหมอทาไมทำหยาแล้ว
 มิคีน" สองพี่น้องเลบไต่ดินเลยเว้าทว่า
 "ญะลองเบ็งเค คอยไต่หะไม้อยู่" "เอ้า

มา มาแล้วละ "วัฏฏกราชเห็นเออเอว
 ทองน้อยสองตัวมานี้ใหม่เฮย" "ไม่เห็นเลย"
 "เอ้า รอยมันมาหมคอยู่หนี่ มึงต้องชอนไว้"
 "เอะ ฉันทะไปชอนไว้อย่างไร ฉันทักิน—
 หนุวัก กักหนุวเวรอนุนี้ กะเคดของฉันท
 ฉันทะชอนท่าไม ถ้าเอ็งอยากกินก็คันทักินซิ"
 "ไมได้มึงต้องชอน ภูจะฆ่ามึง"
 "เอะ ขย่าขานะฉันทักินหนุวากินอยู่
 ฉันทะไมได้ไปเบคไปมั่งโครนะ" เขากักรุมฆ่า
 ละรุมฆ่าวันนะ เอ้าหอกเอ้าเป็นบิงก็ไม
 ออก หนี้อย่างไรก็ไม่ถูก วัฏฏไล่แทง
 ไลชนนุกหลายตัวเป็นร้อยเป็นพัน บักก็หนี
 วัฏฏเลย อ้าปากออกให้เด็กทั้งสองคน
 ออกมา วัฏฏเอนังหลังไปตัง "ให้เจ้า
 ไปตามทางสายนั้นะ" ไม้รู้ไปถึงเมืองอะไร
 ฉันทะไมไ่จำ เขากักลงมาจากหลังวัฏฏ ก็
 เคนไป เคนไป เคนไป ไซถึงวัก
 ไปพักกับพระ ฟินลู่พะญานันงูกักตาย
 ใดเจ็ดวันเจ็ดคืบแล้ว เละไม่เน่าไม่เปื่อย
 กาลังจะทำศพแล้ว อย่างพรงัน ก็เลบ
 มาคุยกัว่า "โโยบ เหมทีแล้วลู่พะญา
 นิงูกักตาย ไปเทยสวนคอกไมมา งูเคย
 กักตาย เหมือนจะพินแต่ก็ไมพิน เลือคออก
 รุมชนแต่ไมเปื่อย หมคหมอทาไมทำหยาแล้ว
 ก็ไมพิน" สองพี่น้องเลบไต่ดินเลยพุกว่า
 "อยากลองดูจัง ฉันทะมีรากไม้อยู่" "เอ้า

ลองกะลองเบ็งตี่" ก็เลยไปลอง "เจ้า
 เคยเห็นเบาะตาหมาเจ็ดมือแล้วแต่คนมีเน่า
 คนคือเก่าอยู่แต่หัดใจ เจ้าละเป่าคีน
 ไคบอ" "ไคบู" "ข้าเจ้าเป่าคีนไคคอย
 ละเหอสมบัติเจ้า แทะนางอนันเภาเอค
 เม แล้วกะผู้เป็นนางนิกะเอาเอคหลานไฟ
 เหาอยู่บ้านอยู่เมืองนี้" ก็เลย เอา
 เป่ากะเป่าเบ็ง สองอายนงอยู่คนละพะ
 เป่านางอนันนิกะเลยคีน คีนมาแล้ว กะตี่
 คองฮองป่าวหาว่า นางอนันนิกะเหอเอา
 ทาวจันทะคาดเอคโย นางอนันเภาเอค
 หลานไฟ พอแต่เอาเอคดูไฟหลานไฟแล้ว
 กะจิกกานแต่งงานเหอ พอแต่งงานแล้วกะ
 เลยฮังมามีมาแล้วคีนนี้ คิคละเมออยู่ม่า
 หว่าเฮามีแล้วแนวนั้น ขันมีแผนป้าเฮามีเอา
 ไปโพคไว้อยู่ดงอยู่คอน เฮากะละมีฮังมีมิดูอน
 อันนิกะเป็นบุพพะกำของเฮาเฮากะเลยหนีไป
 ไปไคดูไคไคเภาเลยฮัง มันเป็นวากระหนา
 ของเฮากะหวาแมน หลือเป็นบุพพะกำของเฮา
 กะหวาแมน เฮาเมื่อสามะนาบุนคูนป้าเออะ
 กะเลยมาเวากับเมกับโยหว่า เอาเมอะเม
 ะฮัน แผนความอยู่ กะเลยมาแดงเอาสำเภา พูตูกแล้ว ก็เลยมาจัดเอาสำเภา
 เอาเงินเอาคำเสื่อ เอาผ้าเสื่อ กะตามเม
 พอเมออกแล้วกะเฮากะลืมแล้ว ไปแต่อาณ
 ชาติกับเจตปี จนถึงอาณูธิบถกับเจตปี
 ไปหละ "เจ้าหลงคอยแล้วเบาะป้า" "หลงแล้ว

ลองก็ลองดูสิ" ก็เลยไปลอง "เจ้า
 เคยเห็นไหมคายไคเจ็ดวันแล้วแต่คนไม่เภา
 เหมือนคนเก่าอยู่แต่ไม่หายใจ เจ้าจะเป่าคีน
 ไคใหม่" "ไค" "ถ้าเจ้าเป่าคีนไคคิน
 จะให้สมบัติเจ้า และนางคนนี้ก็ยกให้นายคนนี้เป็น
 เมีย แล้วก็ นางคนนี้ก็ให้เป็นหลานสะเภา
 ให้อยู่บ้านอยู่เมืองนี้" ก็เลย เอา
 ลองเป่าก็เป่า สองพี่น้องอยู่คนละข้าง
 เป่านางคนนั้นก็เลยหนี ขึ้นมาแล้ว กิตี
 ของรองป่าวหาว่า นางคนนั้นก็ให้แต่งงานกับ
 จันทาค นางคนนั้นให้เป็น
 หลานสะเภา ตกลงว่าเป็นลูกสะเภาหลานสะเภาแล้ว
 ก็จิกการแต่งงานให้ พอแต่งงานแล้วก็
 เลยมั่งมีแล้วคีนนี้ คิคจะกลับไปเยี่ยมป้า
 ว่าเรามั่งมีอย่างนี้ ถ้าหากป้าเราไม่เอา
 ไปปล่อยไว้ในดงในป่า เราก็คงไม่มีมั่งมีหรอก
 นี่เป็นบุญกรรมของเราเราก็คงเลยหนีไป
 ไปไคดูไคไคเภาเลยฮัง มันเป็นวาสนา
 ของเราก็คงใช่ หรือเป็นบุญกรรมของเรา
 ก็ใช่ เรากลับสมนทานูคุณป้าเออะ
 ก็เลยมาพูตูกกับเมกับโยหว่า เอากลับก็กลับ
 เอาเงินเอาทองใส่ เอาผ้าใส่ ก็ตามกลับ
 พอถึงแล้วก็เขาก็ลืมแล้ว จากไปตั้งแต่อาณ
 ชาติกับเจตปี จนถึงอาณูธิบถกับเจตปี
 ไปถึงก็ "ป้าหลงคีนแล้วหรือป้า" "หลงแล้ว

มึงนะเป็นอะไร" "ค้อยกะจันทะคาคนอย
 ออยแอวกินบู้แล้ว ปาลุงคอยเคี้ยงอยู่เนกะ"
 "ต้อยอยู่เนแล้ว เผินเอคโฮอยู่ตะพูน"
 "เบาะโฮเผินลงมาแทนคอยมาต้อย เอะ
 เสอผาเอาเงินคำกำแกวมาเทอ ค้อยคิด
 เหนบุนเหนกุนเพิน คอยนี้กะยังมีแล้ว
 ขันเผินมิเอาไปโพคกะมียังมีแนวนี" ปากะเลย
 มิดลงมา ทว่า "โอ้ยบักกำอื้อนังมึงเอย
 ภูเอาไปโพคไปโพแล้วกะต้อยกับไซกูอือบอ ภู
 กะอาต้อยฮิบฮิบฮิบแล้ว" กะเลยมิดลงมา
 เขากะเลยทานเสอทานผาไทเม็งนั้นชู้คน
 คักนอยกะเหอฮิบเหอแพ พุใหญ่กะเหอฮิบ
 เหอแพ พอปามีมา เขากะมิหันไป บานี
 มินละฮาวเลอ ปามีมาเขากะมิหันไป
 อยู่แต่หลังพุเขาพูน เขาเลยไปฮือฮาน
 หลังหนึ่งมาตังแทนกะคอบนอยเผิน เอาเสอ
 ผาเอาเงินคำกำแกวขึ้นไปไว้เหอเสอกะเจ
 บิดไว้ แล้วเอาลูกกะแจพะไว้ทว่า ขันปาล
 ุงมาเหอเอาลูกกะแจเหอเผินแคะ เหอเผิน
 ไซเอาเงินคำกำของ บาคัน พวกนี้หันไป
 "เจ้าคือจิมมีเมื่อ เขาสั่งเขามิละเต้ได้
 อันเบ็งคูน เสนอกะมันเหอ เกบนกะมันเหอ
 เจ้าคือจิมมีใจกำใจกำกะคอ จิมมีเมื่อหา
 หาลาน" กะเลยคิดแทนกะเลยเมื่อ
 เมื่อฮอดเขาพักลงดำพาไปแล้ว พอมาฮอด
 เอื้อนไซปะคุดพาไปแทนเสอผาเติมเอื้อนหนึ่ง

มึงเป็นใคร" "ฉันทักจันทะคานอย
 ออยแอวกินบู้ใจ ปาลุงฉันทะยังอยู่ใหม่"
 "ยังอยู่ เขาไปทำไรอยู่บนภูโนน"
 "บอกให้ทานลงมาหนอยฉันทมาเยี่ยม เอา
 เสอผาเอาเงินทองมาให้ ฉันทัก
 ถึงบุดึงคุดทาน ฉันทักยังมีแล้ว
 ถ้าทานไมเอาไปปลอยก็ไม่มีอย่างนี้" ปากะเลย
 ไม่ลงมา ว่า "โอ้ย อ้ายกรรมอีเวรเอย
 ภูเอาไปปลอยแล้วก็ยังกลับมาไซกูอีกหรือ ภู
 ก็อาต้อยฮิบฮิบแล้ว" ก็เลยไม่ลงมา
 เขากะเลยให้ทานเสอผาชาว เมืองนั้นทุกคน
 เด็ก ๆ ก็ให้ฮิบให้ผา ผู้ใหญ่ก็ให้ฮิบ
 ให้ผา พอปามีมา เขากะมิขึ้นไป บานี
 จะขนาดไหนนั้ ปามีมาเขากะมิขึ้นไป
 บนภูเขานั้น เขาเลยไปฮือฮาน
 หลังหนึ่งมาตังแทนกะคอบนอยเล็กของปาล เอาเสอ
 ผาเอาเงินทองขึ้นไปไว้ให้ฮิบคุดแจ
 บิดไว้ แล้วเอาลูกคุดแจผากไว้ทว่า ถ้าปาล
 ุงมาให้เอาลูกคุดแจให้ทานหนอย ให้ทาน
 เปิดเอาเงินทองสิ่งของ หนี้ พวกนี้ขึ้นไป
 "เอ็งทำไมไม่กลับ เขามั่งเขามิจริง ฐานะ
 คุ้มชื้อ เลื่อนก็มันให้ รองแทนก็มันให้
 เอ็งทำไมใจค่านัก ถึงไม่กลับไปหาลูก
 หาลาน" ก็เลยคิดได้ก็เลยกลับ
 กลับถึงเขากะลงสาพาไปแล้ว พอมาถึง
 บ้านเปิดประตูเข้าไปเห็นเสอผาเพิ่มบ้าน

คือออกหลานแล้ว บาดนี้ "ถ้าป่าเหิน"
 ลงเรือพายมาแล้ว ไปถึงคลองสำเภาเขา
 เขาไปก่อนแล้ว เดอกระเลยม บ้างกับลุง
 กระเลยมคายทั้งสองป่าทั้งลุงเขาละไปเลย
 ชุคคืบ (คนพังหัวเราะ; นอเรียน - อ้อ
 ชุคคืบเอง เลื่อมเนาะ) อ้อ ไฉนแล้วอั้งเนาะ

นี่ถึงหลานสะเท็น "รอป่าหนอย"
 ลงเรือพายตามแล้ว ไปถึงคลองสำเภาเขา
 เขาไปก่อนแล้ว เรือก็เลยม บ้างกับลุง
 ก็เลยมคายทั้งสองป่าทั้งลุงเขาก็ไปเลย
 จบครับ (คนพังหัวเราะ; นอเรียน - อ้อ
 จบตรงเรือลมนะ) อ้อ ไฉนมีแล้วนะ

นางฉมหม

นางฉมหม

แม่ชีเกี รัชโน : วิทยากร

อ๊ะแม่กะหญางทุกญะ มันแล้งไป

คุกเพอะคุคนั้นมาเกิน มันทุกญะกะละ มัน
 อ่อนกะละไปกอบกินน้ำเยวข้างมากิน กินน้ำ
 เยวข้าง มันกะเว้าหว่ามันกะมีอยู่แล้ว
 คุจิกอบุน้ำเยวข้างมันหะ เบอะโห้มันผาคโก
 กินแล้วมันกะตา เพอะหา เม่นมาเกินอยู่หำมะคา
 พอกท้องมันหละใหญ่ ชาวบ้านชาวเมือง
 แทะละถามหว่า "มึงมันเคย" "ค้อยมิได้
 มันเคย คอยไปกอบกินน้ำเยวข้างมันละอยู่ลู่"
 อยู่ได้สิบเคอนได้เอะมา ได้เอะมาแทะ
 จักงามฮาวเลอ ฉมฉมหมแม่ชีเส้น
 งามงามนางฉมหม บัดนั้นมันกะไปหา เพอะ
 หาเม่น ผัดไปกินเยวโง่ ผัดกอบกินน้ำเยวโง่
 ผัดอยู่ลู่อีกละ อยู่อีกได้สิบเคอนได้เอะมา
 เป้นแหมญังคือกันไค แหมญังทั้งสอง ลูข้าง
 กับลูโง่ หะมีงามฮาวนางฉมหม ฉมกะมี
 หอมขีหอมหะเป้นลูโง่ บัดนั้นกะคินน้ำกันแล้ว
 สองเออบนองกะ แผกะเว้าหว่า "อ้อ
 มิไคผ้อจิลมิไคซุบ มึงอย่ามาคินน้ำกู"
 ซันนั้นหละ มันกะให้ะทั้งสองเออบนอง
 มาหาแหมละ "แหมเออ เป็นเอคเผอเขา
 จังเว้าหว่าซุมเผ่นจึงมิไคผ้อจิลมิไคซุบ"
 "โอบลูเออ เจ้าผัดเป้นลูข้างโหลง นี่เจ้า

แม่กะหบายากจน มันแล้งไป

ซุดเผือกซุดมันมากิน มันทุกซุขากันก็ มัน
 รอนมากไปกอบกินน้ำเยวข้างมากิน กินน้ำ
 เยวข้าง มันก็พูคว่ามันจะไม่มีลูก
 รูอยู่ว่ามันเยวข้างแต่มันหิว หวมันอยู่ไกล
 กินแล้วมันก็หา เผือกหามันมากินตามปรกติ
 พอกท้องมันใหญ่ ชาวบ้านชาวเมือง
 ก็ถามหว่า "มึงท้องกับใคร" "ฉันไม่ได้
 มีท้องกับใคร ฉันไปกอบน้ำเยวข้างกินเลมมีท้อง"
 พอไคสิบเคอนก็ออกมา คลอดออกมา
 ไม่รู้อยวชขนาดไหน ฉมนั้นหอมหมตทุกเส้น
 ส่วยส่วยนางฉมหม ที่นั้นมันก็ไปหา เผือก
 หามัน เลบไปกินเยววว กอบกินเยววว
 ก็มีท้องอีกละมีอยู่สิบเคอนก็ออกมา
 เป้นผู้หญิงเหมือนกัน ผู้หญิงทั้งสอง ลูข้าง
 กับลูวว แต่ไม่ส่วยเท่านางฉมหม ฉมก็ไม่
 หอมไม่หอม มันเป้นลูวว ที่นี้ก็เล่นควบกินละ
 สองพี่น้อง ใครก็พูคว่า "อ้อ
 ไม่มีพ่อจึงหรีดไม่มีซุบ มึงอย่ามาเล่นกับกู"
 อย่างนั้นละ มันก็ร้องไห้ละทั้งสองพี่น้อง
 มาหาแม่เลบ "แม่ ทำไมเขา
 ถึงว่าพวกเขาถึงไม่มีพ่อจึงหรีดไม่มีซุบ"
 "โอบ ลูเออ เจ้านั้นเป้นลูข้างหลวง นี่เจ้า

ผักเป็นลูโง" ทางแพะกะเว้าเหอพัง
 แวนั้นแหละ พุเจ้ากะเว้าความฮือ ข้าพ
 เจ้ากินแวนั้นเพ็ง ให้แล้วสองเออบนอง
 "เออแวน เลอตุเยอะไปน้ำยอซ่างโหลงแหมเออ
 แลละเหอไปบอ" ทางแพะและเว้าหว่า
 "ลูเออ อัยากานไปอย่าเคาะ เจ้าตั้งน้อย
 เหอเจ้าเคาะกะก่อน" ผักอกไป ออกไป
 ออกไปแหล สองสาวทั้งสองคนแหละโค
 งามไค่นางฉมอม นางฉมอมกะลาแหมไป
 แล้วบาคนี้ ไปแล้วเหอคงเหอป่า กังคิน
 กะเอาผดไมมานอนกับน้อง เอาผดไมมา
 ปายตุงเหอนอง เพ่งนอง (คนพัง - น้องกะ
 จมละเบาะ) จม ไปอยู่เลือกะเพ่งน้อง
 ยานแตงกัถนอง ไปหาเอามะไมมะเคาะ
 สุน้องกิน ไปแล้วหลายเคอนคอกหลายเคอน
 ไค เจกเคอน ไปหาอยู่นั้นไปละกะฮอดละฮอด
 เมืองซางอูยกางคง มันกะคงมันกะป่าแล้ว
 ซำบอซางโหลงอูยกางคง จักน้อยกะหมู
 ซางมา สองเออบนองกะนั่งอยู่แถมทางทะเล
 หมูซางกะมาแล้ว ทางซางทะเลเว้าหว่า
 "โอย ชิมมีมากะมา ปามีเคาะกะเคา
 ซอกินกับเหลาแซบล่า แซบล่า" "โอย
 อัยากินตุไค ทุม่านำมอตุ" "มอสุลือเว้า
 แวนะเลอ" ซำแตกซางผัดเว้าเป็นไคเบาะ
 "มอสุลือซางโหลง" "เออ อยู่แต่หลังพุน"
 บัคนั้นแหละหมูหน้าผัดมา มาแหละเหนสองคน

เป็นลูกวัว" ฝ่ายแม่ก็เล่าให้ฟัง
 อย่างนั้นละ ผู้เล่าพูดความจริง ก็นาง
 กินอย่างนั้นจริง เสบรองให้สองพี่น้อง
 "ทำอย่างไรละฉันอยากไปตามพ่อซางหลวงแม่
 จะให้ไปไหม" ฝ่ายแม่ก็พูดว่า
 ลูเออ อย่าฟังไปเลย เจ้ายังเล็ก
 ให้เจ้าโตเสียก่อน" คอยไป คอยไป
 คอยไปจน เป็นสาวทั้งสองคนแล้วละ
 สวณะนางฉมอม นางฉมอมก็ลาแม่ไป
 ละที่นี้ ไปก็เข้าป่าเขาคงไป กลางคืน
 ก็เอากิ่งไมมานอนกับน้อง เอากิ่งไมมา
 ปักตุงไทนอง รัถนอง (คนพัง - น้อง
 คีใหม่) คี ไปอยู่ไทนก็รัถนอง
 กลัวแต่ตุงกัถนอง ไปหาผดไมมา
 ไทนองกิน ไปไคหลายคอกหลายเคอน
 ไค เจกเคอน ไปหาอยู่นั้นไปแล้วก็ถึงไปถึง
 เมืองซางอูยกางคง มันเป็นคงมันเป็นป่า
 ตรงซางหลวงอูยกางป่า ประเดี้ยวพวก
 ซางมา สองพี่น้องก็นั่งอยู่ริมทางนั้นละ
 พวกซางก็มา ซางเลขพูดว่า
 "โอย เนื้อไมมาก็มา ปลาไมมาก็มา
 ซอกินกับเหลาอรอยจิง อรอยจิง" "โอย
 อัยากินฉนั้นนะ ฉนั้นมาตามพ่อฉนั้น" "พ่อเอ็งชื่อว่า
 อย่างไร" แทะกอนซางพูดเป็นนะ
 "พ่อฉนั้นชื่อซางหลวง" "เออ อยู่ซางหลังโน้น"
 ที่นี้พวกหลังกะมาอีก มาเห็นคนสองคน

นั่งอยู่แถมทาง "ขึ้นมิม่ากะมา ป่ามิเตา
กะเตา ขอกินแกมเหลาแซลล่า แซลล่า"
"โอ้ย อย่ากินตูได ตูมานำมอตู" "มอตู
ลือเวาแนวเลอ" "มอตูลือซางโหลง"
"เออ อยู่หลังพูน" หมูหนากะมากะเวาคือ
กินอละ เยอะกินเขาและซำเขามานำมอเขา
ซิบหมูซำหมูกะมอเขาจะมาโตบัดหนี ซำ
โหลงมาละมาเป็นกะดีใจเห็นคนโตบัดหนี
ซำซางมัตกินคน "โอ้ย ขึ้นมิม่ากะมา ป่า
มิเตากะเตา ขอกินแกมเหลา แซลล่า
แซลล่า" ซำโหลงเวา "โอ้ย อย่ากิน
ตูไดมอเอย ตูเสอะมานำเจา" ขึ้น
"โอ้ย สู้มัตเป็นลูกอยแถมเอเลอ" ทาง
ซำโหลงเวา "ซำแหมเวาหว่า แหมมาคุดเพอะซำงหลวงพุด "ก็แหมบอกว่า แหมมาซุด
มันละไปกินน้ำเบวเจาจะได้คอบนี้หละมอเอย"
"เออ ขึ้นขึ้นกะมาโตโจงโตงาคอยนางเอย
ขึ้นเป็นลูกอย"กะไคละ งำนันจักญาวมิญาว
ไคกะทาวซุด ซำมัตซำโหลงไคแตง่า
ฮอดหางบีบ ไคแตหางฮอดง่ากะมิไคตก
ไคสามเทอซุด "โอ้ยลูกพ้อเอย เจาน์ลูกพ้อ
จึงแล้ว" กะคัมละกะเพงละซำหะ บัดนี้
พูนองไค "โอ้ยพูนองนี้เสอะมิแหมลุ่มอไค
มอเอย ลูโจง" มันหว่า ไคหละคักปะลอม
กะกินหละกินลุ่มพูนอยหะ นางมอหอมกะ
โหลง "นองคอบเดมอเอย" "มอกินแล้ว
ซำมิแหมลุ่มอ" ไคละคิดฮอด ซำไม่นำกันเนาะ

นั่งอยู่ริมทางก็ "เนื้อไม่มาก็มา ปลาไม่มา
ก็มา ขอกินแกมเหลาอรอยจิง อรอยจิง"
"โอ้ย อย่ากินจันนะ จันมาตามพ้อจัน" "พ้อเอ็ง
ชื่ออะไร" "พ้อจันชื่อซางหลวง"
"เออ อยู่หลังโนน" พวกหลังมาก็พูดเหมือน
กันอีก อยากกินเขานะแต่เขามาตามพ้อเขา
สิบพวกยี่สิบพวกแล้วพ้อเขาก็มาละที่นี่ ซำ
หลวงมาก็ดีใจเห็นคนโนน
ก็ซำงมันกินคน "โอ้ย เนื้อไม่มาก็มา ปลา
ไม่มาก็มา ขอกินแกมเหลา อรอยจิง
อรอยจิง" ซำหลวงพุด "โอ้ย อย่ากิน
จันนะพ้อ จันมาตามพ้อ"
"เอะ เอ็งเป็นลูกจันแต่เมื่อไร" ฝ่าย
เผือกขุดมันแล้ว ไปกินน้ำเปี้ยวพ้อก็มีจันนี้ละพ้อ"
"เออ ถ้าอย่างนั้นมาโตงวงโตงาฉินนางเอย
ถ้าเป็นลูกจัน"ก็ไค งำนันไม่รู้ยาว ไม่ยาว
ไคก็จนสุดแหละ ซำก็เป็นซำงหลวงไคจากงา
ถึงหาง ไคจากหางถึงงาก็ไม่ตก
ไคสามครั้งเล็ก "โอ้ยลูกพ้อเอย เจาน์ลูกพ้อ
จริงๆ" ก็คัมถีรักษะซำหะ ที่นี้
คนน้องไค "โอ้ยคนน้องนี้ไม่ใช่ลูกพ้อนี้
พ้อ ลูกว้า"มันว่า ไคก็ตกกลง
เลยกินกินลูกคนเล็กนะ นางมอหอมก็
ร้องไห้ "นอจันละพ้อ" "พ้อกินแล้ว
ก็ไม่ใช่ลูกพ้อ"ร้องไห้ละคิดถึงน้อง ก็ไปควบกินนะ

ไปแล้ว เอาชีวิตทิ้งไปแล้ว เค้าคงข้างบำเสอะ
 ผอกระทั้งหอประสาตเหอนางเมหอมแล้ว
 ผอกระทั้งเหอเสาเคว เป็นหอประสาตสูงสูง
 หอประสาตเหอแล้วกะไปหาเคองมาเหอ
 ไปหาทางบ้านมาเมืองแล้วโตมาคหนึ่ง เค้า
 บ้านนั้นกะมางเอาสิ่งเอาของเอาเอาเอา
 เอาเคองนุ่งเคองต้อมาเหอ ดู แม่แต่เขาแค
 น้ำ อัน้อยอันกันมะขิดมะเขอเอามาเหอ
 เหมิดอันหละ ลูกกะอยู่หอประสาตพุนกะ เมอทำ
 ลายกะมิไต่เลยลูกนะ มือนั้นไปบ้านนั้นกะหามา
 เหอ ลูกกะเอออยู่อันละม่อหะ บาคันอันกันลูก
 หลายแหละ "ลูกเออเหอเจ้าอยู่ไหนเคอ เมอมา
 ทำลายกะมิไต่ ชุมข้างกะม่อเบาะเหมิดแล้ว
 มิเหอทำลายเจ้า ข้าเจ้าเป็นลูกชอบ ข้าม่อแหละ
 ไปไก่อเคอลูกเคอ บัดนี้เสอะสามเคอนม่อจั่ง
 หละมา" เออ ไปละม่อหะไปหากันโก บัดนี้
 นางกะลงชะโหแล้ว บาคันลงไปชะโหแล้ว
 ลงชะโหเมอนางละหลนสามเส้น นางกะเอา
 เสอะม่อทองไหลไป บังเงื่อนน้ำไหลลง
 เเคอ มะม่อทองไหลขึ้นเมอเหอ จินๆ
 ไหลขึ้นไปตอคาพะญา จักสื่อพะญาเมอ
 หลงสื่อโตมาคหนึ่ง เมอกะเบอะไ้เมอกะเบอะ
 จับมะม่อทอง กะมิเหอจับ พอดักกับพะญาลงไป
 พะญาอันมิไต่เมอ ด้งเป็นพุกาวอยู่
 ลูกชายพะญา ลงไปละเวินมาเสอะ จับเอา
 พอดักเปิดเบ็งหละหอมหอมเส้นผมสามเส้น

ไปแล้ว เอาชีวิตทิ้งไปในคงข้างบำ
 ผอกระทั้งสร้างปราสาทในนางเมหอม
 ผอสร้างให้เสาเคียว เป็นปราสาทสูงสูง
 สร้างปราสาทให้แล้วก็ไปหาของโสมาให้ลูก
 ไปเหอเหอบ้านของละติน เค้า
 หมูบ้านก็เหอเอาข้าวของมาแพ
 เอาเครื่องนุ่งเครื่องหมามาให้ลูก แม่แต่เขาแค
 น้ำ เครื่องอยู่ของกินพริกมะเขือกก็เอามาให้ลูก
 หมกทุกอย่าง ลูกก็อยู่ปราสาทโนนก็ ใครทำ
 ร้ายก็มิไต่เลยลูกนะ วันนั้นไปบ้านนั้นก็หามา
 ให้ลูก ทำอยู่อย่างนั้นละพอนะ ที่นี้ของกินลูก
 มีมากแล้วก็ "ลูกเออให้เจ้าอยู่ไหนนะ ใครมา
 ทำร้ายเจ้ามิไต่หรือ พวกข้างพอดักบอกหมกแล้ว
 มิให้ทำร้ายเจ้า เจ้าเป็นลูกพ่อ พ่อจะ
 ไปไกลนะลูกนะ สักสามเดือนพอดัก
 จะมา" เออ ไปแล้วพ่อไปหากันไกล ที่นี้
 นางก็ลงมาสระผม ลงไปสระผม
 ลงสระผมๆเลยหลนสามเส้น นางก็เอา
 เสอะม่อทองไหลน้ำไป บังเงื่อนน้ำไหลลงไป
 ทางใต้ มะม่อเกิดไหลขึ้นทางเหนือ เรือๆ
 ไหลขึ้นไปถึงท่าพญา มิรู้ชื่อพญาอะไร
 หลงชื่อแล้วนะที่นี้ ใครก็อยากได้ใครก็อยาก
 จับมะม่อทอง ก็มิให้จับ พอดักพญาลงไป
 พญาอันมิไต่เมอ ยังเป็นหนุ่มอยู่
 ลูกชายพญา ลงไปก็ลอบมาหา จับเอา
 ก็เปิดดูก็หอมหอมเส้นผมสามเส้น

อันนั้นโลก พุท้าวจะคำยบัตคำยเบคละคึกชอก
 เอกจกหมายเสอพอมหว่าเบอะไปหานอง
 เหาไปหาอยู่ถ้านั้นถ้านี้ เพ็นเบาะเซนหนังสือ
 เสอพอมอยู่เนอะผะอบทองหะ ทาวโคอาน
 จกหมายแล้วกะคึกชอกแล้ว จังโคเบาะเหอ
 ผอแหมพังเวาหว่าและไปแล้วโค ผอแหมกะ
 มิเยอะเหอไปละ "ข้าเมละหาเหอตุเออ
 เจ้ามักผอแหมละแต่งเหอขึ้น" คึกชอกแล้ว
 คึกชอกเจ้าของมม อันนี้อยูมิไคแล้ว
 แหมเฮมทางทาวหว่า แล้วกะลงเฮอไปไคลง
 เฮอไปพายเฮอไปฮอดดาอี่ผิโพง ผิโพง
 หละเวาหว่า "ไปน้ำเห่น ไปน้ำเห่น" มันมัก
 "ไปน้ำเห่นทาวเออ" "โอยอย่าไปอย่าเคาะ
 นางเออดาชอยตึงโก" ทาวกะพายเฮอไป
 กะกายไปเสละ กายไปแล้วกะฮอดดานาง
 นางเซนจกหมายเบาะเนาะ ทาวกะลงเฮอ
 แล้วกะขึ้นไปละขึ้นไปเห่นฮอยตีนเคว
 นางมมหอมแหละโคฮอยตีนเคว ข้าฮอยตีนนั้น
 เปนฮอยตีนคน ฮอยเลอะคือเกาอยู่ขึ้นไปเนอ
 หอปลาสด หอปลาสดแล้วกะฮองหว่า
 "นางเออๆ" นางมมหอมกะเออะมาเบมเบ็ง
 นางมิเห่นคนจักเทอนางมมหอมอยู่เหิงทาวพะญา
 อยู่หลุมเขาแอนกันอยู่เหิง ชำนางอยู่พุ
 เควมิเคยเห่น "โโยวะขึ้นชอยมาตามผะอบทอง
 นางเออ" "เจ้านเบาะโคผะอบทอง" "เออ
 ขอนี้แล้ว" "เออ ขึ้นขึ้นกะหีบหันมา

นั้น ไอ้หนุ่มก็เกิดความร้อนรนควความคึกถึง
 มีจกหมายได้มาควว่าอยากไปหานอง
 ให้ไปหาทำนั้นทำนี้ นางเขียนหนังสือบอก
 ไว้ในผอบทองควย, พอโคอาน
 จกหมายแล้วก็คึกถึง จึงบอกกับ
 พ่อแม่พังว่าจะไปแล้วนะ พ่อแม่ก็
 ไม่อยากให้ไป "เมียนะจะหาให้ลูกเออ
 เจ้าชอบใครแม่จะแต่งให้" คึกถึงแหละ
 คึกถึงเจ้าของมม อย่างนี้อยู่ไม่ได้แล้ว
 แม่ฝ่ายลูกชายว่า แล้วก็ลงเรือไปนะลง
 เรือไปพายเรือไปถึงท่านางผิกระสือ ผิกระสือ
 ก็พูคว่า "ไปควยธิ ไปควยธิ" มันชอบ
 "ไปควยธิทาวเออ" "โอยอย่าไปเลย
 นางเออทำจันยังอีกไกล" ทาวก็พายเรือไป
 ก็ผ่านไปเสีย ผ่านไปแล้วก็ถึงท่านาง
 นางเขียนจกหมายบอกนะ ทาวก็ลงเรือ
 แล้วก็ขึ้นไปละขึ้นไปเห่นรอยตีนเคียว
 นางมมหอมนะมีรอยตีนเคียว แทรอยตีนนั้น
 เป็นรอยตีนคน รอยไหนก็เหมือนกันขึ้นไปใน
 ปราสาท ปราสาทแล้วก็ร้องว่า
 "นางเออๆ" นางมมหอมก็ออกมาเบมหน้าดู
 นางไม่เห็นคนสักทีนางมมหอมอยู่ข้างบนทาวพะญา
 อยู่ข้างล่าง เขาคุยกันอยู่ข้างบน ก็นางอยู่คน
 เคียวไม่เคยเห่น "เออ ฉันทามาตามผอบทอง
 นางเออ" "คุณนี่หรือโคผอบทอง" "เออ
 ฉันที้แหละ" "เออ ถ้าอย่างนั้นก็รีบขึ้นมา

บ้านผอชอขมา บ้านผอชอขกิน" เทอพูว
 หั้นฮอกเฮอนฮอกฮาน หั้นไปกะเลม๊กกะเลบ
 ฮักกันเฮากันเสละเฮากันเส สามเคอนผอ
 กะมาแล้วไต่บัดนี้มาฮอกแล้วกะ "นางผมหม
 ลุกผอกเอบ นางผมหมผมคกผอกเอบ
 เอนำมาเทอผอกิน เอาคินมาเทอผอปาน
 ผอไปมางบ้านมาง เมืองมา เซาพักเซาแคน"
 ของลูลูก ลูกลงมาหาผอละ เอาเคองมาเฮ
 เอมแงงมาเทอลู จักอันเลอเงินจักอันเลอคำ
 จักอันเลอผาเพพอนทอนสะไมเอามาเทอลู
 ลูกลงมาเทอผอละ ตักน้ำเทอผอกินแล้วกะ
 คมลูละ "โอ้ยลูเอบเจ้านี้คือกินผู้ชายเจ้านี้"
 มีไคผอไคผอเอบคะนอบอญุเทว "
 เวาจึงผัดบ้านผั้นกินผอ เวาเทอผอนะ
 ผอกะลาถูไปอีละ ผอไปอยู่เป็นปีไคลูเอบ
 ผอจึงและไคมา ไปแล้วไปอยู่เป็นปี
 เป็นปีกว่าพุนแหละ ไปสี่เคอนห้าเคอนพุนแหละ
 นางผมหมไปอยู่หน้าไคกะไคลูไคผาคทั้น
 ไคลูชาย ไคลูแล้วกะผอมาไต่บัดนี้
 มาไคป้อกเคอนมากระฮองลู "นางผมหมลูก
 ผอเอบ นางผมหมผมคกผอกเอบ
 เอนำมาเทอผอกิน เอาคินมาเทอผอปาน
 ผอไปมางบ้านมาง เมืองมา เซาพักเซาแคน"
 นางผมหมลูกลงมาละตักน้ำเทอผอกิน
 อิมแล้วกะคมลูละ "โอ้ย ลูเอบคือกินเจ้าคือกิน
 ผู้ชายอายุเจ้าคืออายุแหมลูลอน

กลัวผอนมา กลัวผอนกิน" ให้ชายหนุ่ม
 ขึ้นถึงบ้านถึงช่อง ขึ้นไปก็เลบชอบเลบ
 รักกันก็เอากันเสียบเอากันเสียบ สามเคอนแล้วผอ
 ก็มาละหั้น มาถึงแล้วก็ "นางผมหม
 ลูกผากผอกเอบ นางผมหมผมคกผอกเอบ
 เอนำมาให้ผอกิน เอาคินมาให้ผอ
 ผอไปรื้อบ้านรื้อช่องมาผากผอน"
 เรียกลูก ลูกก็ลงมาหาผอละ เอาของมาให้
 เติมถุงขางมาให้ลูก ไม่รู้อันไหนเงินไหนทอง
 ไม่รู้อันไหนผาเพพอนทอนสะไมเอามาให้ลูก
 ลูกก็ลงมาให้ผอละ ตักน้ำให้ผอกินแล้วก็
 คมลูละ "โอ้ยลูกเอบเจ้านี้ดูเหมือนกลืนผู้ชายเจ้านี้"
 ไม่มีใครนี่ผอนอันญคนเดียว "
 ผอจริงก็กลัวผอกินผอ ผอกับผอนะ
 ผอก็ลาถูไปอีละ ผอไปอยู่เป็นปีนะลูกเอบ
 ผอถึงจะไคมา ไปแล้วไปอยู่เป็นปี
 เป็นปีกว่าโนนแหละ ไปสี่เคอนห้าเคอนโนนแหละ
 นางผมหมไปอยู่กับผอก็มีลูกนะหั้น
 มีลูกชาย มีลูกแล้วผอก็นานะหั้น
 มาไคป้อกเคอนมาก็มาเรียกลูก "นางผมหมลูกผาก
 ผอเอบ นางผมหมผมคกผอกเอบ
 เอนำมาให้ผอกิน เอาคินมาให้ผอ
 ผอไปรื้อบ้านรื้อช่องมาผากผอน "
 นางผมหมก็ลงมาละตักน้ำให้ผอกิน
 อิมแล้วก็คมลูละ "โอ้ย ลูกเอบกลืนเจ้านี้เหมือนกลืน
 ผู้ชายกลืนกายเจ้าเหมือนแหมลูลอน

มีแผนเจ้าได้ไฉนแล้วเบาะ" "ดูงั้นๆ มิได้ "
 คือโตะมอชานมอชกัน ชานองกะกินแล้วเนาะมัน
 กะเจิบเจอบุแล้วกะชาน คือกะมอชแล้ว
 ลาลูไปไฉนไฉนสองปีก็ลูลูเคอมอจิงหละมา
 ไปแล้วไปหา เคองหาของมาเหออุ้ยอันละ
 สองปีเนาะ นางไคลูลูเป็นพุดึงบักหนี่ ไคลูลู
 แหมพุดึง มอเหตละหลมา มากะมาฮองคือ
 เก้าอันละ "ผมหอมลูลูกมอเอบ นางผมหอม
 ผมคกมอเอบ เอนำมาเหอมอชกัน เอาคินมา
 เหอมอชาน มอไปมางบ้านมางเมืองมาเขาพัก
 เขาแคน" กะลงมาหาผอละ เอาเหอมอชมอ
 คมคือเก้าอันละ กะเว้าคือเก้าอันละ "กินเจ้า
 คือกินพุดึงคืออาบเจ้าคืออาบผมลูลูกอนดู
 เอบ แผนเจ้าไคลูลูแล้วเบาะลูลูเอบ" "มิ เกิดมา
 มิเคยพบ" มอกะละไปไฉน ไปมาคินมอชได้เหิง
 มอละเจิงแกก่าแล้วเคอ มอชไคลูลูนำเจ้าเหิง
 มอชานค้าย ไปสองเคอนแหละหลมา
 บคินมางพาไคลูลู เมอพุดึงไปอยู่แตรอมพู
 บอนสูงๆบอนมอเหตละคินมิไคลูลูหนะ
 ความจิงกะมอกะคินมิไคลูลูขึ้นสูงพู ชาง
 หันสูงมิเจิง ทั้งลูลูกมิไคลูลูแตรอมพู มอ
 ละมา "ลูลูเอบลูกผมหอมอยู่ไหน" นางกะชาน
 อยู่แตรอมพู "เหอ" อยู่แตรอมพู ลงมาหา
 มอละ "โอย นางเอบเจ้าอยู่กับผอคือหลาย
 คนแท้" แหละเวาเหอมอพังหวา "กะนอนไค
 ไฉแล้ว ไคชานนั้นเม็งนั้น ลูลูแหละไคสองคน" ผัวแล้ว ผัวบ้านนั้นเมืองนั้น ลูลูกก็มีสองคน

ไม่ใช่เจ้ามีผัวแล้วหรือ" "ยังๆ ไม่มี "
 โททกพอกลัวพอกิน ก็น้องก็กินแล้วมีมัน
 ก็เจิบใจอยู่แล้วก็กลัว โททกพอกอีกแล้ว
 ลาลูกไปอีกนี้จะอยู่สองปีนะลูลูกนะพอดึงจะมา
 ไปก็ไปหาสิ่งของมาให้ลูลูกนั้นละ
 สองปีนะ นางมีลูกอีกเป็นพุดึงคินนี้ มีลูก
 พุดึง พอกก็กลับมา มากะมาเรียกเหมือน
 เคมนั้นละ "ผมหอมลูลูกยากพอเอบ นางผมหอม
 ผมคกพอเอบ เอนำมาให้พอกิน เอาคินมา
 ให้พอ พอไปรื้อบ้านรื้อเมืองมาพัก
 มอน "ก็ลงมาหาผอละ เอาให้พอดูมพอ
 คมเหมือนเคมนั้นละ ก็พุดึงอย่างเกาละ "กลืนเจ้า
 เหมือนกลืนผุชากกลืนกายเจ้า เหมือนแม่ลูลูกอนดู
 เอบ ไม่ใช่เจ้ามีลูกแล้วหรือลูลูกเอบ " ไม่เกิดมา
 ไม่เคยพบ" พอกก็จะไปอีก ไปคินพอไปไม่นาน
 พอกจะถึงแกกรรมแล้วนะ พอไม่ได้อยู่กับเจ้านาน
 พอกลัวตายไปสองเคอนก็กลับมา
 คินนางพาตัวขึ้นไปอยู่เขากับลูลูกไปอยู่บอดเขา
 ที่สูงๆที่พอกจะขึ้นไม่ได้โน้นนะ
 ความจิงก็พอกขึ้นไม่ได้เพราะมันสูงภูเขา ชาง
 ขึ้นสูงไม่ได้ ทั้งลูลูกทั้งผัวอยู่บอดเขา พอ
 ก็มา "ลูลูกเอบลูกผมหอมอยู่ไหน" นางก็ชาน
 อยู่บอดเขา "ฮือ" อยู่บอดเขา ลงมาหา
 พอก "โอย นางเอบเจ้าอยู่กับใครห้าไมหลาย
 คนแท้" เลบเลาให้พอพังว่า "คินมิ
 ผัวแล้ว ผัวบ้านนั้นเมืองนั้น ลูลูกก็มีสองคน"

วิวาห์พอพิงแนวนั้น "มอเกาะเป็นห่วงเจ้า
 มอเกาะก็ใจแล้วเจ้าโคดโคโย มอเกาะเมื่อก่อน
 แล้วลูกเอิบ" กะสั่งลูกหาขึ้นมอตาบทะเลเหอ
 จุกเหอเอาผอไปเอคเฮอเมอบานโม เอาเมอ
 นานโมมันจัง เหมิดสิ่งเหมิดของ ของหลาย
 เอากะคุคางเอคคางเฮอ เอากะคุคินหลัง
 เป็นเฮอฮันฮันมอสิ่ง จาทั้งสองเป็นไมพาย
 มอตาบกะไหแลวนางกะเมอชบมอ แล้วกะจัง
 ไคเอคเฮอคือมอสิ่ง พากันชุกลงเมื่อ หาง
 เกบลง เม็ดสิ่งเหมิดของ มิไคยั้งจักมิด
 เกบสิ่งเกบของลงแล้วบาคหนี พลยเฮอเมอแล้ว
 ไปแล้วเป็นสี่คนแล้วเนาะ ลูกชายหนึ่งหญิงหนึ่ง
 ไปแล้ว โยกะนั่งพายเฮออยู่ทางนา มมเอาดู
 อยู่ทางหลัง เฮอผัดไหญูเนาะ ผัดเอาข้างโหลง
 เอคเฮอ บาคนี้กะฮอดดำผิไผง ผิไผงกะ
 "ทาคอยแทน ทาฮอยแทนละ"กะมิไคเอาหูเสอ
 ละทาวนะ นางกะเหลวเห็นยูเหลวเห็นผิไผง
 หนะกะยานอยู่นางนะ จักน้อยมนักะเนละมิดเป็น
 เคาะไมผิไผงนะ เป็นคอกไมอยู่ตามแคมเฮอ
 นี้หนะ สมมุคเฮอไปมันกะลอบไปตามเฮอ
 พะญาผอบาคละตาบ "นางเอิบบาคเจ้าละเมอ
 หากเจ้าเห็นเมออยู่แคมเฮอเจ้าอย่าเอาเคอ
 บานพิคพาจากโกกับลูกกับโย" เออ มอสิ่ง
 แล้วกะจืออยู่ หากบักนี้บาคเห็นเคาะไมแหละ
 ลูกให้เอาบาคหนี อีนายผิไผงมันคนเหอลูกเอิบอะ
 ไค ไทเอาแล้ว ไทเอาเคาะไม ไทแหละ

พุดไทพอพิงอย่างนี้ "พอกก็เป็นห่วงเจ้า
 พอกก็ใจแล้วเจ้ามีลูกมีผัว พอกก็หมคอาบ
 แล้วลูกเอิบ" ก็สั่งลูกว่าถาพอตาบไท
 เผาให้เอาพอไปทำเรือกลับมาบ้านผัว เอากลับ
 บ้านผัวมันถึงจะบรรทุกของหมค ของมาก
 เอากระดุกข้างทำข้างเรือ เอากระดุกสันหลัง
 ทำเรือพอสิ่ง จาทั้งสองทำเป็นไมพาย
 พอตาบก็ร้องไห้ละนางก็เมอศพพอ แล้วก็ถึง
 ไคทำเรือตามพอสิ่ง ช่วยกันผลักลงกลับ เตรีบม
 เกบสิ่งของลงหมค ไม่มีเหลือเลย
 เกบข้าวของลงเรือนี้ พายเรือกลับ
 ไปก็เป็นสี่คนแล้วนะ ลูกชายหนึ่งหญิงหนึ่ง
 ไปแล้ว ผัวก็นั่งพายเรืออยู่ข้างหน้า เมียบเลียงลูก
 อยู่ข้างหลัง เรือมันใหญ่เนาะเอาข้างหลวง
 ทำเรือ หนึ่งก็ถึงท่าผิกระสือ ผิกระสือ
 "คอยฉันทนอย คอยฉันทนอยละ"ก็ไมไคพิง
 ละทาวนะ นางก็เหลียวเห็นผิกระสือ
 นะก็กลัวอยู่ละนางนะ สักครุมันก็เนรมิตเป็น
 คอกไมผิกระสือนะ เป็นคอกไมอยู่ข้างเรือ
 นี้หนะ สมมุคเรือไปมันก็ลอบตามเรือไป
 พญาพอดอนจะตาบ "นางเอิบตอนเจ้ากลับ
 หากเจ้าเห็นอะไรอยู่ข้างเรือเจ้าอย่าเก็บนะ
 กลัวพลัดพรากจากไคกับลูกกับผัว" เออ พอสิ่ง
 แล้วก็จำได้ แต่ผิพอเห็นคอกไมแล้ว
 ลูกร้องเอาหนี นางผิกระสือมันคลใจให้ลูกอบาย
 ไค ร้องเอา ร้องเอาคอกไม ร้องจะ

ลมและตาย เคาะไม้นั้นผัดลอบไปตามเออ
ไปซิเลอะไปน้ำ ให้เอาเคาะไม้อันนั้นลอบไป
น้ำเฮลู่ไหละกะ มิได้เวาเหอไผ่พังละจันเอา
เคาะไมมาเหลู่ มาเหลู่กะเบนนางผิโพง
ซุกนางลงเฮอ ซุกนางผมหอมทะ ผิโพงละ
เบนนางผมหอมเตน มันซุกลงเฮอแล้วมัน
กะฮองแล้วหวาหาเนหาแทน โผกะมิได้กิน
เผอละคือหาเผอฮอง เหลวหลังมาเห็นเม
นั่งอยู่กับลูก ผัดเวาเบนนางผมหอม
ขำนิละมิดเบนนางผมหอมหนะ มิได้พิคกับ
นางผมหอมมิได้พิค นางผมหอมกะฮอง
หวา "ทาแน ทาแทน" มันกะมิได้เหลว เบ็ง
ทาวกะพายเฮอไวแล้วพาวเยอะเหอหวิด
ทำผิโพงอันหนะ ความจริงมันเห็นเฮอได้
เองแล้ว บัดนี้กะลู่ไหละบาดนี้ ลู่ให้เยอะ
กินนม ให้เอาเสอนมมันกะมิกินแล้ว ขำนิเช่น
นมแต่มันเนาะ มันกะให้อยูอันละ ให้งให้เก็ก
อันางอันหนะ โยว เอคแนวเลอลู่ให้ ซิเลอให้
พายเฮอฮอดถาบ้านถาเมือง ฮอดถาเมืองกะสั่ง
เหอมอลงมาฮับละกะแดงทะหนนทางลงมา
ฮับละ เเตขึ้นทะเหลู่เพอลูซายทะ หลานกะได้
สองคนแล้วเนาะ เเตขึ้นไปเเตแทนเพนทั้ง
แล้วกะตั้งหอบะสาคเหอลูซายกับลูเพอ
บัดนี้กะกินเลงพานบายสี เอคเกาเอคขวั้น
อ้างลาบอ้างแกงมิไค่นอยเนาะ เน็นกะเอา

เป็นจะตาย คอกไม้นั้นก็ลอบตามเรือไป
ไปไหนก็ไปตาม ร้องเอาคอกไม้ที่ลอบ
ตามเรือไปลูกร้องนัก ไม่ไผ่อกผัวละจันเอา
คอกไมมาให้ลูก มาให้ลูกก็เป็นนางผิกระสือ
ผลักนางลงเรือ ผลักนางผมหอมนะ ผิกระสือก็
เป็นนางผมหอมแทน มันผลักลงเรือแล้วมัน
ก็ร้องແລະว่า รอควยๆ ผัวก็ไม่ไค่น
อะไรละนึกว่าใครร้อง เหลือบหลังมาเห็นเมียยัง
นั่งอยู่กับลูก นึกว่าเป็นนางผมหอม
มันนิมิดเป็นนางผมหอมนะ เหมือนไม้ไผ่ผัดจาก
นางผมหอมเลย นางผมหอมก็ร้อง
ว่า "รอหนอยๆ" มันก็ไม่มองดูละ
ทาวก็พายเรือเร็วละรีบอยากไปโพน
ทำผิกระสือนั้นะ ความจริงมันขึ้นเรือตัว
เองแล้ว หนีลูกก็ร้องไห้ละหนี ลูกร้องอปาก
กินนม ร้องไห้ก็เอานมให้กินมันก็ไม่กิน ก็ไม่ใช่
นมแต่มันนะ มันก็ร้องอยู่มันละ ร้องกลักร้องเกลือก
อันางนั้นนะ อ้าว ทำอย่างไรลูกร้อง ทำไมร้อง
พายเรือถึงทำบ้านทำเมือง ถึงทำเมืองก็สั่ง
ให้พอลงมารับແລະก็แดงถนนทางลงมา
รับละ เเตขึ้นແທ้ลูกสะไภ้ลูกชายนะ หลานก็มี
สองคนแล้วนะ เเตขึ้นไปແທ้แทนเพนทั้ง
แล้วก็สร้างปราสาทให้ลูกชายกับลูกสะไภ้
ขึ้นกินเล้งพานบายศรีสู่ขวัญ
อ้างลาบอ้างแกงก็ไม่นอยนะ นางก็เอา

แก่งกะทะลวกซำหมึกดำ อีผัวโง่งกินเนาะ
 เอาซำหมึกนั้นแก่งกะทะลวกซำหมึกดำ (เฮ้า-ไม่กิน
 คนเนาะ) มิได้กินกินแต่แก่ง เขากะเห็นมันกิน
 ได้ พูเห็นกะเห็น พูมิเห็นกะมิเห็น กะลวก
 ถ้วยกะลวกหมึกกะลวกซำหมึกดำ มันกินหะ บัดนี้
 มันเลงกะแลวละ เขากะเลิกละ ลูกมันกะให้
 ไต่หลายมือแล้ว ซำหลายมือจึงได้เอ็ด
 เกาเอ็ดขวั้นซำมิหน้า เขากะจ้อยอยู่บนแท่น
 เขาตอเมาพะนี้ พะทางบ้านนี้ ซำยอมมัน
 หะยังมีท่า ลูกมันกะจ้อย "ไปอาบเอียบ
 พาคอยไปกินนมแม่หะชั้น" พุอาบกะอุม
 นองไป ที่เมื่อเข้ามาแตะละเอาะไปแต่เขา
 โลกอาบอุมนองไป มันโกดงไป อุมนองไป
 ฮอกพองแม่อยู่ของหา "แม่ เอียบ แม่ เอียบ
 แม่หม่อม เอียบ เออแมมา ไทนองกินหนอย"
 ทางแม่กะหานอยู่จ่อม "เออ" แลวกะลงมา
 เออแมเหอลูกกินละ เออแมเหอลูกกินอ้มแล้ว
 กะ "เมอหะเคอสุเคอ เจาอย่ามา เจาอย่ามา
 เมออยู่ฝ่ายอเจาอยู่ฝ่ายแม่ผัวโง่ง อย่ามา"
 ผอละหาตุ หาคีเลอกะมิเห็น เบอะฮาย
 บาวชาลาหะคณมิลลิสาละจับคานแล้วละ
 เบอะหาคน พอกีลุมมาเล มากะเห็นไป ผอ
 กะมิได้ถามลูกละ เอาไปนอนนำผอกะให้ละ
 อีนางหะ ทางนางผัวโง่งกะ "โอ๊ย ขอบ
 เอากินนมอยู่หะมิกิน" เห็นหว่า เอ็ดแนว
 เลอมันกะมิกิน เห็นหว่า ให้อยู่ชั้นแล้ว

แก่งแลวกียกกินรวดเดี้ยวหมึก นางผัวกระสือกินนะ
 เอาซำหมึกนั้นหมึกก็กินซำหมึกดำ (เฮ้า-ไม่กิน
 คนนะ) ไม่กินกินแต่แก่ง เขาก็เห็นมันกิน
 นะ คนเห็นก็เห็น คนไม่เห็นก็ไม่เห็น กระดก
 ถ้วยเทนมอรวดเดี้ยวอย่างมูมามันกินนะ ที่นี้
 เลี้ยงเสร็จ เขาก็เลิกละ ลูกมันก็ร้อง
 หลายวันแล้ว ก็หลายวันแล้วถึงได้ทำ
 บายศรีสู่ขวัญยังงิ เขาก็จำได้ว่าแม่
 เขาตอเมาผัวนี้ ผัวทางบ้านนี้ ก็พอมัน
 นะไม่รอ ลูกมันยังจำอยู่ "ไปพี่
 พาคันไปกินนมแม่หนอย" พี่ชายก็อุม
 นองไป คั้นเขามาก็ออกไปแต่เขา
 เลยพี่ชายอุมนองไป มันโกดเคินไป อุมนองไป
 ถึงเขาตรงแม่อยู่ที่เรียกหา "แม่ แม่
 แม่หม่อม เอียบ เออแมมา ไทนองกินหนอย"
 ฝ่ายแม่ก็ชานอยู่ยอดเขา "เออ" แลวกีลงมา
 เออแมให้ลูกกิน เออแมให้ลูกกินอ้มแล้ว
 ก็ "กลัมเลียบนะลูกนะ เจาอย่ามา เจาอย่ามา
 กลัมไปอยู่กับพ่อเจาอยู่กับแม่ผัวกระสือ อย่ามา"
 พ่อขึ้นหาลูก หาคีไหนก็ไม่เห็น โกรธ
 บาวไฟรราชูรว่าไม่ดูแลจับคานละ
 อยากมาคน พอกีลุมมา มาที่ขึ้นไป พ่อ
 ก็ไม่ถามลูกละ พาไปนอนกับพ่อก็ร้องละ
 ลูกสาวนะ ข้างนางผัวโง่ง "โอ๊ย จัน
 เออแมให้กินมันก็ไม่กิน" นางว่าทำอย่างไร
 มันก็ไม่กิน นางว่า ร้องอยู่นั้นแหละ

แพมดูึง มาอีกวันหนึ่งมือสองมัดไป
 ลักไปอีก(หัวเราะ ยานเมยเบาะมิได้เมย)
 สองเออของกะลักไปอีก ไปกะซอง"แพมเอย
 แพมเอย แพมเหมหอมเอยเอานมมาเอนอง
 กินแทน นองให้"กะลงมาแล้วไคมาแต่พุดเคยา
 บากันกะเบอะเป็นใจลึงละไคมาคหนึ่ง
 หนึ่งลึงกะติดตามไคบูน้ำลึง หนึ่งลึงกะ
 ติดหลายแล้วตามกะไคทะ เอานมเหอ
 กินละ "ดูเอย เจ้าอย่ามาไคมาคหนึ่ง ขอบละ
 แต่งงานกับพะญาลึงวะขึ้น ผอเจ้าเสอะปะ
 ขอบแล้ว มีหล้าไคมาขอบแล้ว ขอบและ
 แต่งงานกับพะญาลึง มีเหอเจ้ามา" มีอัน
 ไทเนเจดแหละแต่งงานนางนมหอม

(ศรีสุภา-ตอนนี้นางนมหอมเป็นลึงเทรอกะ)
 มันจะเป็นลึงแล้วชนมันขึ้นแล้ว ยังอีกเจ็ดมือ
 ตอนนี้เป็นหนึ่ง "อย่ามาหาแพมเคอดูเอย
 แพมจะแต่งงานกับพะญาลึง วันไหนเจดนี้
 มีเหอเจ้ามาอีก" สักดูละ ลูกกินนมอิ่มแล้วกะ
 พานองเมอ เมอแล้วกะพะญากะฮายทั้งหลาย
 ละแล้วกะจับคอบสะหาคนละหว่ามิลักสำคัญ
 เข้าเขาไปมัดลักไป น้อยคักเห็นเขามา
 เห็นเขามาแล้วกะขึ้นปะสาดแล้วละนอน
 อีผีโพงกะหลับแล้ว ทางผอกะซิบถามดู
 ถามพูอาบ "เจ้าพานองไปเผอ" "โอย พา
 นองไปกินนมแพม" "แพมเจ้าชิละ"
 ทางผอกะตื่นแล้ว เนาะขำมิรู้จัก

ดูหึง มาอีกวันหนึ่งวันที่สองก็ไปอีก
 หนึ่งไปอีก(หัวเราะ กลัวเมื่อยหรือไม่เมื่อย)
 สองพี่น้องหนึ่งไปอีก ไปก็เรียก"แมเอย
 แมเอย แมเหมหอมเอยเอานมมาเอนอง
 กินหนอย นองร้อง" ก็ลงมา มาจากญจากผา
 หนึ่งก็เกือบมีใจเป็นลึงแล้วนะหนึ่ง

ชนลึงติดตามตัวอยู่กับลึง ชนลึงก็
 ติดมากแล้วตามตัวนะ เอานมให้ลูก
 กินแล้ว "ลูกเอยเจ้าอย่ามานะหนึ่ง ฉันท
 แต่งงานกับพะญาลึง ผอเจ้า
 แม่แล้ว ไม่หวงแม่แล้ว แม่
 แต่งงานกับพะญาลึง ไม่ให้เจ้ามา" อีก
 เจ็ดวันจะแต่งงานนางนมหอม

(ศรีสุภา-ตอนนี้นางนมหอมเป็นลึงเทรอกะ)
 มันจะเป็นลึงแล้วชนมันขึ้นแล้ว ยังอีกเจ็ดวัน
 ตอนนี้เป็นหนึ่ง "อย่ามาหาแพมละลูกเอย
 แม่จะแต่งงานกับพะญาลึง อีกเจ็ดวัน
 ไม่ให้เจ้ามาอีก" สักดูละ ลูกกินนมอิ่มแล้วก็
 พานองกลับ กลับแล้วก็พญาก็คูคนทั้งหลาย
 แหะจับคอบจะหาคนละว่าไม่คูลูก
 ก็เขาไปก็แะไป ลักครูกี้เห็นเขามา
 พอเขามาแล้วก็ขึ้นปราสาทแล้วก็นอน
 นางผีกระสือหลับแล้ว ฝ่ายพ่อก็กระซิบถามลูก
 ถามคนพี่ "เจ้าพานองไปไหน" "โอย พา
 นองไปกินนมแม่" "แม่เจ้าที่ไหน"
 ฝ่ายพ่อก็ตื่นนอนควมแล้ว เพราะไม่รู้จัก

"โวย แหมกะตอนมานั้นเด อีผีโพงชุกลงนำ
อันนี้มันแหมเด โผีโพงไก่อันนี้ แหมอยู่
แต่พู่แต่พาพูน เอาของไปกินนม" "โอย ขอบ
มิฐุจักดูเอย" "หะแต่แหมสั่งมาเว้าหว่ามิเหอ
ไปหาไก่อันนี้ แหมแหละแต่งงานกับพะญาลิ่ง
อีโน้นโน้นเจตน ญอเจตมอพูนแล้ว
ผอเอย" ผอหะคายจะละละอุมิฐุจักจิกมิก
เว้าหว่าเมไก่อันนี้ โผีโพง เว้าหว่าเมไก่อันนี้
ผีโพงจิกมิก อันนี้มันแหมซาดหว่าพูนาย
เออแหม เลอจักพิຈาละน่าเนาะ หลกตอนกะลก
ถวยกะลกหมอเขากะมิเว้าเผอเนาะหว่าพะญา
ไก่อันนี้ โผีโพง เขากะมิเว้า (เฮา-เขายันศักดิ์ค่อ)
บัดนี้แหละอุมิฐุจักความ "มื่ออันพากันไปเนาะดู
หังผอหังค่อมอันจิงพากันไป พอกีเป็นกะนอนละ
คี่มาแล้วกะกิน เขากันน้ำหาเขาหาน้ำแล้วกะ
พากันเอะโลด มิไก่อุมิฐุจักเลย ลักเอะ
มื่อตอนกางคี่นพูน เอะไปแล้วกะไปอุมิฐุอัน
เคยฮองอันละ ผอกะลักคี่อุมิฐุอันเส
ลูกะฮองละ "แหมเคย แหมเคย ยีบลงมา
น้องเขอะกินนมะอัน ยีบลงมาแหมเคย"
นางกะลงมาแล้ว บัดนี้ลงมื่อเอะกะมิไก่อ
เลื่อแพะมิไก่อันนี้แล้ว ฮากเม็คแล้ว
กะไก่อะเป็นหนลิ่งทองหลายแล้วบัดนี้
กะไก่อะเป็นหนลิ่งเม็คแล้ว "เจามาเออผอ
ดูเอย อันเฮอแหมสั่งมิเหอมา แหมแหละแต่งงาน
กับพะญาลิ่งวันโน้นเจตน อีสองสามมื่อหนึ่ง "

"อ้าว แม่ก็ตอนมานั้นใจ นางผิกระสือผิกลงนำ
คนนี้ไม่ใช่แม่นะ นางผิกระสือคนนั้น แม่อยู่
บนถนนผาโน้น เอาน้องไปกินนม" "โอย พอ
ไม่รู้ลูกเอย" "แต่แม่สั่งมาว่าไม่ให้
ไปหาอีกทีนี้ แม่จะแต่งงานกับพะญาลิ่ง
อีกในอีกเจ็ดวันนี้ ยังอีกเจ็ดวันโน้นแหละ
พอ" พอกีนั่งงออยู่ ไม่รู้สัณนิค
ว่าเมียงเป็นผิกระสือ นึกว่าเมียงตัวไม่ใช่
ผิกระสือสัณนิค นี่ละนะสติชาตัญญาย
ทำอะไรไม่พิจารณา ก็ตอนที่
ถวยเทษามกิน เขาก็ไม่พุกอะไรนะว่าพะญา
มิเมียงผิกระสือ เขาก็ไม่ว่า (เฮา-เขากลัวศักดิ์ค่อ)
ห็นถึงรู้ความจริง "พุงนี้ถึงพากันไปนะลูก"
รุ่งเช้าทั้งพอกีทั้งลูกก็พากันไป แล้วเขาก็นอน
คี่มาก็กินข้าวกินน้ำจืดข้าวจืดน้ำแล้วก็
พากันออกไปเลย ไม่มีใครรู้เลย หนีออก
ตั้งแต่กลางคี่นโน้น ออกไปแล้วก็ไปตรง
ที่เคยเรียกกันนั้นละ พอกีแอมอยู่พูนไม
ลูกก็เรียก "แม่เอย แม่ รีบลงมา
น้องทวนม รีบลงมาแม่ "
นางก็ลงมา ห็นลงมาเลื่อผากีไม่มี
เลื่อผากีไม่มีตั้งนานแล้ว ซากหมดแล้ว
ตัวก็เป็นขลิ่งทองมากแล้วทีนี้
ตัวก็เป็นขลิ่งหมดแล้ว "เจามาหาไม
ลูกเอย ไหนแม่สั่งไม่ให้มา แม่จะแต่งงาน
กับพะญาลิ่งอีกเจ็ดวันนี้ อีสองสามวันเท่านั้น"

"โอ๊ย น้องไท" มันว่า ผอกับลูกมันกะซิบกัน
แล้วได้อันมาคนองเจากันนมเหอเจาอืด
จะเข้บแมลงมอดเออะเนอะแมเหมเจาเคอ
แล้วเหอเจาเอาแมเหมเจาไปพุเสอกกไม
กนกนีกนกน มีเหอเหมเทมบาดผอเออะไปหา
เขาเวากัน ลูแหละกินนมพุนองแหละ
กินนม พุอายแหละเวาหว่า "เหมเออแม
ละทิดเออะจะเข้บแมลงมอดเออะจากแม "

อืดเพ็ง มันกะไคเพ็งจิเข้บแมลงมอด
อืดเออะละนำแมหะมันกะสาวไปละกะพุ
กับกกไมกนกน แมอืดอูวามิไคคักจิกเหอ
สาวเออะไปพุกนกน สาวเออะไปพุกนกน พุจก
หาหกกกกะหว่าละไปมิไค พุแนเคเนาะ
ข้าลูลายใหญ่ อูจิกความ ผอกะเออะมาจากผม
แหละไค ผอกะเออะมาจะผมแล้วกะทิมลูละไค
แหละเตนเป่นวูกๆเวากะละเตนละยานไค
มันเป่นคำยาน ชำมันเป่นใจลิ่งแล้วเด มันหะ
สงสารเอานมเหอลูกกิน บาดนิกะเตนละ หาก
คำผมผัดไปมิไค "ไท นางเออเจาผัดเป่นใจ
อิ่นเทนอ เจาจึงเป่นใจลิ่งเตนอ" "โอ๊ย
ข้าเจาทิมขอยแล้ว ทางนางเวา ขอยสองไค
เหอเจาหลบมาเออ เจาไมเออเจาหะเอออิม
โพงผัดเจาผัดหลบมาเออขอยเออผอ"

ทางนางเวา "โอ๊ย ข้าขอยอูจิกขอยลัม
สาละพาบ ขอยอูจิกขอยลัมคกะหาวลูละเวาเหอ
พั้งเทวนีละ เมอหะกอนลูกมิเวาเหอพั้ง

"โอ๊ย น้องรอง" มันว่า ผอกับลูกมันแอมมอกกัน
ไวแล้ว ว่าคอนน้องกินนมให้เจาริด
ตะเข้บแมลงปองออกจากแมแมเจาเนะ
แล้วให้เจาเอาแมแมเจาไปผูกไว้กับต้นไม้
คนนั้นคนนี้ ไมให้เมหนิตอนพ้อออกไปหา
เขาบอกรันไว ลูกนีกินนมคนน่องนิน
กินนม คนพีเลพุดว่า "แมแม
จะริดเออะตะเข้บแมลงปองออกจากแม "

ริดจริงๆ มันก็ไคตะเข้บแมลงปองออกมาจริงๆ
ริดออกละจากแมแล้วมันก็สาวไปแล้วก็ผูก
กับต้นไม้คนนั้น แมมันยาวไมไคคักลัทธิ
สาวออกไปผูกคนนั้น สาวออกไปผูกคนนี้ ผูกลั
หาหกกกกะหว่าละไปมิไค ผูกแนนนะ
ก็ลูลายคนโต ภูษาแล้ว พอก็ออกมาจากพุม
ไมนะ พอก็ออกมาจากพุมไมแล้วก็หิงลูกละ
ก็กระไคคเตนควความกลัว
มันน่ากลัว ก็ใจมันเป่นลิ่งแล้วนี้ มันหาก
สงสารเอานมให้ลูกกิน ทินก็กระไคคละ แต่
ไปมิไคคิตแม "โรนางเออเจาเป่นใจ
เป่นอิ่นแล้วหนอ ใจเจาเป่นลิ่งแล้วหนอ" "โอ๊ย
ก็คตังฉนแล้ว ฝ่ายนางพุค ฉนร้องไห้
ให้ลูกกลั้มมารับ ลูกก็ไมมาคุดเอานางมี
กระสือ คุดกลั้มมาตามฉนทำไม"
ฝ่ายนางนางพุค "โอ๊ย ก็ฉนไมรู้ฉนรับ
สารภาพ ฉนไมรู้สัณนิคจนลูกเลาให้
พั้งนี้ละ เมื่อกอนลูกก็ไมเลาให้พั้ง

ถ้าเป็นผีโพง บาคนี้ท้าวได้เล็ดผีโพงกะไปหา
 เมละไปหานางผมหอม ไปแล้วกะไปสระโ
 เทอนางผมหอม เอาเล็ดผีโพงไปสระ
 สระแล้วกะผมหอมคือเก่า หน้ลึงกะหล่นเหมิก
 งามคือเก่าละ บาคนี้กะไปบ่อนอผีโพงตายละ
 บาคนี้ เขากะปาดเอาอผีโพงละ ปาดตอนเล็ก
 ตอนน้อยทิมลงน้ำกะเป็นปิง เป็นปิ่นเตนาง
 ผีโพง(เป็นเป็นพิเลอ-เฮา) ฮี ปิ่นกะ
 อันโศกใหญ่ฮ่าวปิง ไม่จับคนและมีหล่นนา
 (เฮา-โอะหากะหาก) บาคนี้กะทิมขึ้นเมื่อ
 เห่งเป็นอัน เป็นตุงอันกินคนคุ่มอันละ
 เมากะมิเม็ด จุกกะมิ เม็ดกะตุงกะเควกะ
 เอาจุกเอาเอาอันทิมลงน้ำกะเป็นปิง ทิม
 ขึ้นเห่งกะเป็นอัน เป็นตุงกินเอาคุ่มอันละ
 อผีโพงตายแล้วบาคนี้ ทางผอโผแหมโผ
 กะเอคพาบายสีนางผมหอม อันนี้จึงแมน
 นางผมหอมจึง กินกะกินเควของหวานของ
 คาวกะมิกิน ท้าพบายสีเอคเกาเอคชวัน
 โจมพาเข้าไปเหอกินกะกินเควของหวาน อันนี้
 ละจึงแมนนางผมหอมอันนั้นจึงแมนอผีโพง
 กินกะกะลกถวยกะลกหมอ มิได้เหลอส์กอย่าง
 อันนี้จึงแมนนางผมหอม ท้าพบายสีเอคเกา
 เอคชวันแล้วอญ่น้ำสุ่นาโผแล้วชะนุกชะบาย
 แล้วบาคนี้ นึ่งบักนึ่ง เม็งแล้วกะทาว
 อันนั้นกับนางอันนั้นกะแต่งงานกันละ มิเหอ
 เอาพื่อนเหอเอากัน สองอายนองเหอเอากัน

ที่ท่าเป็นผีกระสือที่ท้าวได้เล็ดผีกระสือก็ไปหา
 เมียละ ไปหานางผมหอม ไปแล้วก็ไปสระผ
 ให้นางผมหอม เอาเล็ดผีกระสือกะไปสระ
 สระแล้วผมหอมเหมือนเดิม ขนลึงก็หล่นหมค
 สวยเหมือนเดิมละ ที่นี้ก็ลงไปตรงที่ผีกระสือตายละ
 ที่นี้ เขาก็แล่นางผีกระสือละ แล่นเล็ก
 ขึ้นนอยตึงลงน้ำก็เป็นปลิง เป็นปิ่นนาง
 ผีกระสือ(เป็นเป็นอย่างไร-เฮา) ฮี ปิ่นก็
 ที่ตัวใหญ่รารวปลิงไม่ที่เกาะคนแล้วไม่หล่น
 (เฮา-โอะหากะหาก) ที่นี้ก็ตึงขึ้นข้าง
 บนเป็นวัน เป็นตุงที่กินคนทุกวันนี้ละ
 เมากะไม่หมค จุกก็ไม่หมค กระตูกกระเคียวก็
 เอาเอาตึงลงน้ำก็เป็นปลิง ทึง
 ขึ้นข้างบนก็เป็นวัน เป็นตุงกินเราทุกวันนี้ละ
 นางผีกระสือตายแล้วที่นี้ ฝ่ายพ่อผัวแม่ผัว
 ก็ทำพานบายศรีนางผมหอม คนนี้ถึงใช้
 นางผมหอมจริง กินก็กินเฉพาะของหวานของ
 คาวก็ไม่กิน ท้าพบายศรีสู่ขวัญ
 ยกสารกับข้าวไปให้กินก็กินเควของหวาน นี่
 ละโชนางผมหอมอันนี้ถึง เป็นนางผีกระสือ
 กินก็เหอคว่ำถวยคว่ำซาม ไม่มีเหลอส์กอย่าง
 นี้ถึงโชนางผมหอม ท้าพบายศรีทำเกล้า
 ท้าขวัญแล้วอญกัปลุกกับผัวอย่างสนุกสบาย
 ละที่นี้ ครองบานครองเมืองแล้วทาว
 คนนั้นกับนางนั้นก็แต่งงานกันละ ไม่ให้
 เอาคนอื่นให้เอากัน สองพี่น้องให้เอากันเอง

เป็นกะนึ่งบ้านหนึ่ง เมืองแล้วบ้านนี้กะคิดออก
 แหมบ้านนี้ เมอหยามแหม ไค่นางซุกส่าบ
 แลวกะเมอหยามแหม แหมอันเจ้าซุกแหมนาง
 ฅมหมนางกะหย่างคิดออกดูอยู่ จมहाดูอยู่
 บ้านนี้กะแต่งข้างแคงมาแล้วพาโยเมอ
 หยามแหม เอาสิ่งเอาของความหลายเมอตอน
 ฅมหมนาง ซ่ามิไค้อักเนาะ อันเงินอันคำ
 ฅมหมนางเอาหะมิไค้อักของเนอเฮอนกะ
 มิไค้อัก หางข้างหางมาเมอหยามฅมหมนาง
 เมอกะชาวบ้านชาว เมืองแต่กันมาฮับเอาสอง
 โยเมอฮับเอาดู "โอโย ขอบกะหวาเจ้าตายแล้ว
 ซ่าเจิงกะละ กะเกวระข้างกันแล้ว "
 "น้องเสอะข้างกันแล้วมันเวาไปฮ้อคกะฅอ
 ซ่างโหลงกันโลคนองหะกะไหนานองมิไค้อัก
 แล้วย่านาสาวเฮบ" แหมเห็นลูกกะไค้แล้วก้อ
 ดู หยามฅมหมนางหยามนางเอาสิ่งเอาของ
 ฅมหมนางเออฮอนองแล้วกะอยู่ฮันกะสองสาม
 คินเขาเอคขวั้นท่าลาบายสิ คินมะหอดละสบ
 คบงันความเขาโมน จังไค้ลาบ้าน
 เมืองเอาแหมมาอยู่หน้าแต่เมืองไผ่ล๊ะ
 จบเสเนาะ

นางกึ่งบ้านนี้ เมืองแล้วบ้านนี้กะคิดถึง
 แม่ทนี่ กลับไปเปี่ยมแม่เนาะนางซุกส่าบ
 แลวกะกลับเปี่ยมแม่ เนอนันแกแถมนาง
 ฅมหม นางกระหย่างก็คิดถึงดูอยู่ บนถึงดูอยู่
 ที่นี้กะจังจกจกมาแล้วพาญักลับ
 เปี่ยมแม่ เอาขาวของมากมายกลับไปฝาก
 พี่นางนง ก็มีไม้อคนะ เงินทองนะ
 พอเอามาให้ก็มากมายของในเรือนก็มี
 ไม้อค เตรีบข้างเตรีบมากลับเปี่ยมพ่อเปี่ยมแม่
 ไปก็ขวานบ้านชาวเมืองแตกตื่นมารับเอาสอง
 ฅมหมรับดู "โอโย จันนี้กว่าเอ็งตายแล้ว
 ก็นานนักหนาแล้ว นึกว่าข้างกันแล้ว "
 "น้องนะข้างกันแล้วมันบอกไปถึงก็พอ
 ซ่างหลวงกันเลนองนงก็ร้องไห้คิดถึงนงมิไค้หยุด
 ละพี่บ้านเฮบ" แม่พอเห็นลูกก็ร้องไห้ก้อ
 ดู เปี่ยมพ่อเปี่ยมแม่เปี่ยมนงเอาของ
 ฝากพอแม่พ้องแล้วก็อยู่นั้นสองสาม
 คิน เขาทำขวัญทำบายศรี เล่นมหรสพ
 เฉลิมฉลองอย่างสนุกสนาน ถึงไค้ลาชาวบ้าน
 ชาวเมืองเอาแม่มาอยู่ควยที่เมืองผัวนี่ละ
 จบเสเนาะ

กำพายน้อย

นายหนูเวียง คัดจันทร์ : วิทยากร

กำพายน้อยคือตั้งแตกกแตกเตานั้น

มีชายทุกกะตะ ผอเหมต่ายปะเม็ค ไปอยู่กับ
พะญา พะญานี้กะเลบเกดซึ่งมัน เวลากินข้าว
มาเวลากลับมากระบวนประบวนคอแล้วกะเอา
คองเขงมาเขงไว้ แล้วกะโพกพะญา ลูพะญา
เมอเหลอโพกนั้นแล้วกะมาบวบปะ คายเลอ
คองเขงไว้ ตะไวกินทุกวันทุกวันกะบวบเลออัน
แล้วกะเอาไปเหอบกักำพำนั่นละกิน พอได้
หลายแล้วกะเอาบักกำพาไปโพดแล้ว
เอาบักกำพาไปบุงเตงมีเข็ดๆไประชั้น
เหอมนั้นคายเส แล้วเอาเขานี้ไปเหอ
มันกินพอม เขาบวบจากปะเฮานี้ไปเหอมน
กินพอม ลูเตาเฮานี้กินเขาแล้วกะบวบเลอ
คองเขงไว้หลายมือต่อหลายวันมันกะได้
หลายไผ่นั่งค้างอยู่ บาคนี้กะเอามันไปโพด
ไว้ เอาแตง เอามะชะลี เอามะชะลีเข้าโพด
เหอมน บอนเลอเข็ดละเอาไปโพดไว้เหอ
ผิกมันเหอมนคายเสบักอันนี้ บาคนี้พอ
ไปฮอดคองแล้วกะโพดมันไว้ เอาพำพันแล้ว
มันกะถางป่าปุงเตง ปะชะลีไว้ บาคนี้มันกะ
นั่งเขานั่นละ พอนั่งแล้วมันผิกหอมที่
อันนี้ หอมโพกหอมเหลือบาคนี้ ผีนอย
อันนั้นมันละเบะกินแล้ว โลดมา มาละ

กำพรวน้อย

กำพรวน้อยคือตั้งแตกเตนแต่แรกนั้น

มีชายทุกกะตะ ผอเหมต่ายเหมด ไปอยู่กับ
พะญา พะญานี้เกลือบขังมัน เวลากินข้าว
มาเวลากลับมาก็บวบปากบวบคอแล้วกะเอา
กระคังมารองไว้ แล้วกะพวงพะญา ลูพะญา
ใครๆพวงนั้นแล้วกะมาบวบปาก คายใส่
กระคังไว้ ตากไวกินทุกวันทุกวันที่บวบใส่นั้น
แล้วกะเอาไปให้อีกำพรวำนั่นละกิน พอได้
มากแล้วกะเอาอีกำพรวไปบดอบ
เอาอีกำพรวไปบดอบในป่าผิกๆไป
ให้กินคายเส แล้วเอาขานี้ไปให้
มันกินคอบ ขาวบวบจากปากเรานี้ไปให้มัน
กินคอบ ลูเตาเรานี้กินขาวแล้วมาบวบใส่
กระคังไว้หลายวันต่อหลายวันมันก็ได้
มากนะมันค้างอยู่ ที่นี้ก็เอามันไปบดอบ
ไว้ เอาแตง เอาขาวโพก เอาขาวสาลีขาวโพก
ให้มัน ที่ไหนที่มีคุดละเอาไปบดอบไว้ให้
ผิกมันให้มันคายเสบักอันนี้ ที่นพอ
ไปถึงป่าแล้วกะบดอบมันไว้ เอาพรวพันแล้ว
มันกะถางป่าปลุกเตง ปลุกขาวโพกไว้ ที่นี้มันก็
นั่งขานั่นละ พอนั่งแล้วมันกลบหอมที่
ขานี้ หอมเหลือบหลายที่ ผีนอย
ตัวนั้นมันก็อยากกินขี เลบมา มาแล้ว

"อา้ย เจ้านิ่งเขาคือหอมแท้" "นึ่งเขา" วรรัน
 "คอยชอกันเดกว่าคือหอมชุกหอมโอบเต็มคอง
 เตมคองแท้" วรรัน "โต้นเป็นเขอ"
 "คอยนี้เป็นผีโศเป็นผีน้อยอยู่ในคองนี้ ชันเจ้า
 เหลอกันคอยหละเบ็งละแงงเจ้า เจ้าจะเหล
 ก็นบอ" "เหลอกันยู" วรรัน ก็นแล้วละผีน้อย
 ละหวา"อา้ยเหลเจ้าไปเอคซังอยู่ไต่ยนีเคอ
 ปามันหลายเทไค" กะเลยไปเอคซัง
 ไปเอคซังเอคไซปากันละปาลง เสอมากิน
 มากินป้างันนะ ไปญามญามเลอกะเสอมากินเส
 "โยว วรรัน ชันเสอกันแนวนีคอยละไปเอา
 หมอยญาเจ้ามาเอคแหวเสอเสอเส" จัก
 มันไปเอามาแต่เลอเสนหมอยนะ เอาไป
 เอคแหว เสนหมอยเสนนึ่งเอคแหวที่เสอ
 เสอคังกะมิหาค คังแนวเลอกะมิหาค
 เสอคังกะมิหาค คังแนวเลอกะมิหาค
 "โต้นเสอโต้นเตมมากินป้างันป้าไซกู
 ญะพันหมึงเควหนี" "โอยชอชีวิตินที
 นำเคออา้ยเอะหวาชัน" คอยกะหามาลัก
 เทอแควนี้แล้ววรรัน ชันเจ้าปอดหาเจ้า
 เป็นเทคเป็นเขอมากะย่องหาคอย คอยละ
 อยู่เคอโไฮปายานันแหว" กะเลยปอดไป
 สำมื่อหน้าทางไว้อึ เทนพิคมาที มันมากินป้า
 บาดไปยามเบ็งเห็นเห็นที "โอย บักเห็น
 มึงเลอมากินป้ากู" "โอย คอยกะหากอมา
 เทอแควนี้แหวล ชอชีวิตินที่นำแทน

"พี่นึ่งอะไรทำไมหอมนัก" "นึ่งข้าว"
 "ฉันชอกันหนอยชิมันหอมหวานเต็มคอง
 เตมป้างัน" "ตัวนี้เป็นใคร"
 "ฉันเป็นผีนะ เป็นผีน้อยอยู่ในบ้านนี้ ถ้าพี่
 ให้กินฉันจะคอยดูแลรักษาพี่ พี่จะให้
 กินไหม" "ให้กินอยู่หรือ" กินแล้วก็ผีน้อย
 เลยว่า"พี่ให้พี่ไปดักลอบอยู่หวนนี้ละ
 ปลามันมากนะ" ก็เลยไปดักลอบ
 ไปดักลอบดักไซนี้ปลาติด เลือมากิน
 มากินปลาในลอบนะ ไปกูก็เลือมากินแล้ว
 "เอ ถ้าเลือกินอย่างนี้ ฉันจะไปเอา
 หมอยญาเจ้ามาทำแหวดักเสอ" ไม่รู้
 มันไปเอามาจากไหนเสนหมอยนะ เอาไป
 ทำแหว เสนหมอยเสนหนึ่งทำแหว เสอติด
 เสอคังก็ไม่ขาด คังอย่างไรก็ไม่ขาด
 เสอคังก็ไม่ขาด คังอย่างไรก็ไม่ขาด
 "อ้อ เสอตัวนี้เองมากินปลาในลอบในไซกู
 ญะพันหมึงเคียวนี้" "โอยชอชีวิตินที่รีบ
 ไวเออะพี่เอียบ"ว่า "ฉันก็พึ่งมาโชมบ
 ที่เคียวนี้แหละ ถ้าพี่ปอดถ้าพี่
 มีเหตุเป็นอะไรมาก็วิ่งรีบกันฉัน ฉัน
 อยู่หลังไร่ปลายานันแหวละ" ก็เลยปอดไป
 พอวันหลังดักไว้อีก เห็นมาติด มันมากินปลา
 พอไปคู่อีกก็เห็นปลาติด เออะ โอเห็น
 มึงทำไมมากินปลา" "โอย ฉันพึ่งมา
 หนเคียวนี้แหละ ชอชีวิตินที่รีบไวเออะ

(กะเลียบปอย) ชันเจ้าโคเทคสอนปะกานเลอ
 เหวเจ้าของ เอาคอบคอบละมาชอยเจ้า
 ฉายเอบ"วะชันกะเลียบปอยไป เออชันหว่า
 นั้นเส กูละปอยมึงวะชัน กะเลียบปอยปอยไป
 ปอยไปแล้วเสอ คี คีอย่างสูงพักมากิน มากิน
 อันมามายามั้งหนะ คีอย่างสูงกะมากิน มากิน
 ป่าซังหนะ กะที่เฮวมั่นอ๊อ ที่เฮวมั่นกะเวาหว่า
 ห่า มั่นกะ"ซอชีวิต อินที่นำเจ้าทาวเอบ
 ชันเจ้าโคเทคสอนปะกานเลอนั้นเสอ
 เลกลองเอาคอบ คอบหละมาชอยเจ้า
 เลียบปอยไป ปอยไปแล้วพึดสำมือหนามา
 พญาซางนำมาคี มาคักหมอบที่นั้นกะมิหาคเค
 เสนหมอบที่นั้น (คนพึงหัวเราะ) คึงแนวเลอ
 กะมิฮาค เมยพึดเมยเตงแนวเลอกะมิฮาค
 (เฮา-มันเหนวกะละ) เออ มือเขามามัน
 กะลงไปหยาม "โอ ชางนำกะมาที่เฮวเนาะ
 มาเขียบมั้งเขียบไซ มากินซังกินไซ ละห่า
 เกวนแล้ว"วะชัน "โอโย ขอชีวิตอินที่
 น้าวะชัน ทาวเอบวะชันคอบละเออแงเทอ
 เจ้างานัง"วะชัน "โย้ว เอาไปผอ"
 "เอาไปนั้นละมันถึงไคมน ไคคนเจ้าเคคสอน
 ปะกานเลอกะ เหวของหาคอบคอบอยู่ในละ
 บอนวังนำวังป่าเจ้านละ" ชางนั้นเลบทอด
 ง่าเทอ ชางนั้นเลียบปอยไป ปอยไปกะไคง่า
 ชางมามาเวนในกะทอมนอยนั้นละ
 เออะไปเซอเบคเซอซังมา ไปยามซังยามไซ

(กะเลียบปอย) ถ้ามีทุกขรอนประการใด
 ไหรงเรือกฉัน ฉันจะมาช่วยพี่
 นะพี่นะ"ก็เลียบปอยไป เออฉาว่า
 อย่างนั้น กูจะปลอยมึง ก็เลียบปอยไป
 ปลอยไปแล้วก็ คี คี กระสือก็มากิน มากิน
 มากินเออมามาคูลอบนะ คีกระสือก็มากิน มากิน
 ปลาในลอบนะ กักคิแรวมันอีก คักแรวมันก็พูดว่า
 มา มั่นก็ "ขอชีวิตอินที่รีบไวเดิตนายเอบ
 ฉานายมีเรื่องทุกขรอนประการใดนั้นให้
 ร้องเรือกฉัน ฉันจะมาช่วยเหลือ
 เลียบปอยไป ปลอยไปแล้วครั้นวันหลังมา
 พญาซางนำมาคัก มาคักหมอบที่นั้นก็ไม้อาคนะ
 เสนหมอบที่นั้น (คนพึงหัวเราะ) คึงอย่างไร
 ก็ไม้อาคนะ เมื่อยพึดเมื่อยเตงอย่างไรก็ไม่อาคนะ
 (เฮา-มันเหนียวนาถู) เออรุงเขามามัน
 กัลลงไปถู "โอ๊ะ ชางนำก็มาคักแรวนะ
 มาเขียบลอบเขียบบไซ มากินปลาในลอบในไซ จะมา
 เคียวนี้แหละ" "โอโย ขอชีวิตอินที่รีบ
 ไวควย นายเอบฉันจะเออแงให้
 นายงาหนึ่ง" "เอ๊ะ เอาไปทำไม"
 "เอาไปนั้นละมันถึงไคแทนบุญแทนคุณนายเคือครอน
 ประการใดก็ไหรงเรือกฉัน ฉันอยู่ที่นี่ละ
 อยู่ที่นี่วังปลานายนี้ละ" ชางนั้นเลบทอด
 ง่าให้ ชางนั้นเลียบปอยไป ปลอยไปก็ไคง่า
 ชางมามาไว้ในกะทอมนอยนั้นแหละ
 ออกไปตกเบ็ดคักลอบมา ไปกูลอบกู่ไซ

กะเผอเหลอมีกินแล้วของเขากุญแจแล้ว มาตะ
 มาไวเป็นปายางข้างกะกินอยู่อันแล้วละ
 สะหุญกะหนานแล้ว สำมือนามันไปยาม
 เบคของมัน นางงาเกาะเฮะมาแดงาซางนะ
 มาเอคพาเขาพาป่าเทม โยว เนินทวา กุญ
 นี้หลายปีหลายเดือนแล้วกะอยู่โคพมา เบคมา
 บังอยู่บอ อยู่กะอยู่ในคองในคองเต๋ๆอยู่ใน
 ป่าผีเซตผีโขงอยู่โคพมา เบคมาบังบอ เมอ
 มาเบคมาบังอยู่เน เอาเขามาเบอกุเหอตาบ
 เบอกะเบอแล้วมันหอมสุกหอมหวานนักของกิน
 กิน กินกะมีตาบมันกะตาบ กินแล้วมันกะลงไป
 นางนีกะเอะมาเกบพาเขาพาป่าไวในงา
 นั้นแล้ว ต่มามันมามันไปอีกเอะมาแดงอ
 นางงาหนะ มันกะมากิน กินแล้วมันกะไปยาม
 ช้างยามไซ้ห็นามิเห็น นาคมันหอมตืปากคณ
 มันกะหอมเบ็ง นางอันนั้นเอะมาจากในงาหนะ
 งาซางหนะ เอะมาแล้วมันกะบัง บังมา
 กอดเอวบีบโหลกเหลว "เจ้าอยู๋บานเลอ
 เมืองเลอเจามา เอคเผออยู่หนึ"
 "โอโย พญาพอนันท์พญาซางน่านะเหอ
 คอยมาเป็นลูเป็นแม่เจ้า"วะซัน
 "เจ้าอยู๋น้าเลอ คอยมิเหอเจ้าเหาเคงาหนึ"
 วะซัน "มิเหากะมิเหา"วะซัน กะเลยแดงอยู่
 แดงกินกัน เป็นคู่โผเมเควอยู่อันแล้วบาดคณ
 อยู่นักันกะซางแบ่งอยู่นักันนั้นละ
 เอคพักปั้มปุ้เขาชะลืออยู่อันกะฮังมี เป็นค

ก็ไม่มีใครกินแล้วเขากลับแล้ว มาตาก
 เก็บไว้เป็นปายางกินอยู่นั้นอย่าง
 สุกสนานทะเละ พอรันหลังมานันไปกุ
 เบคของมัน นางงาก็ออกมาจากงาซางนั้น
 มาจัดสำรับข้าวปลาไว้เต็ม เอ มันว่า กุญ
 นี้หลายปีหลายเดือนแล้วยังมีคนมา เบคมา
 บังอยู่หรือ อยู่ก็อยู่ในป่าในคองเต๋ๆ อยู่
 ป่าผีคุก็ยังมีคนมา เบคมาบังหรือ ใคร
 มา เบคมาบังอยู่เน เอาเขามาเบอกุให้ตาบ
 เบอกี เบอแล้วมันหอมหวานนักของกิน
 กิน กินก็ไม่ตาบมันนะ กินแล้วมันก็ลงไป
 นางนีกะออกมา เก็บสำรับข้าวปลา เข้าไปไว้ในงา
 นั้นแหละ ต่มาวันหลังมันไปอีกก็ออกมาจัดอีก
 นางงาหนะ มันก็มากิน กัดแล้วมันก็ไปกุ
 ลอบกุไซ้ขึ้นมาไม่เห็น ที่มันก็แอบคุที่
 มันคอยแอบคุ นางนีกะออกมาจากในงาหนะ
 งาซางหนะ ออกมาแล้วมันก็แอบ แอมา
 กอดเอวบีบเลยทะเละ "เธออยู๋บ้านไหน
 เมืองไหนเธอมาทำอะไรอยู่"
 "โอโย พญาพอนันท์พญาซางน่านะให้
 ฉันมาเป็นลูกเป็นเมียคุณ "
 "เธออยู๋ที่ไหน ฉันไม่ให้เธอเข้าไปนะงานี้"
 "ไม่เขาก็กะไม่เขา"ก็เลยอยู่
 กินกัน เป็นคู่ผัวตัว เมียอยู่นั้นทะเละที่
 อยู่ควยกันก็ช่วยกันทามาหากินควยกัน
 นลุกฉักปุลุกมีปุลุกชาวสาละยูนันก็มั่งมี เป็นสุข

กะมิยังเคาะช่องอยู่ไม่คงเนาะ นาคนี้กะได้
 เจ็ดปีแล้วพะญาอะ" ไปซ่อม เบิงคูนักกำพา
 มิแมนกันตายแล้วเบาะ คือนันมิเหามาจักเทอ"
 พะญาเทอไปซ่อมเบิง มาโศคนาสอด
 "โอ้ย มาแล้วบอ" ลูเมเลยเอะไปสับตอน
 เอาอาหารกันกินไปตอน เห็นนางอันนั้น
 เลยพากันตา ตาคางนางงานะ
 (ตาเลยคาง—เฮา) อือตาคาง นางนางงา
 ละเมื่อเว้าพะญาฟัง "โอ้ยมันไม่ได้ตาย
 จัมนักกำพาหะ เมมนังงามฮ่าวเทวกับพะอิน
 ขึ้นมาเอากับพะญานบ้านเมืองละสูงเฮื่องอยู่
 เมพะญานะศิลาอะละ ขึ้นเอานางงามาเป็น
 กะงามโพด บ้านเมืองละสูงเฮื่อง"
 เป็นละดูเห็นนาคหนึ่ง มันงามฮ่าวเลอะชั้น
 งามเอยกะมาจอบเจ็ดคนแล้วขีวข้างมา
 เจ็ดแปดคนแล้วจึงถึงมิแมนแนวเคอไค
 เพิ่นกะขอมมาขอมนำเขาเขาไปเบิงหะ
 ไปเบิงกะพอเขาเห็นข้างพะญามาเสอเขา
 กะลงไปรับแหลว รับลงมา ลงมาเห็น
 กะมักแหลว เบอะไคเพิงแหลวโหลคขอ
 เออนำนัน "เหอญูเสเม็ง" "โอ้ยพัคละเทอ
 แนวเลอมนัหวา มาอยู่กันหลายปีหลายเดือน
 แล้ว นางอันนั้นเอะมาแคงข้างนี้
 พะญาข้างนำเอาเทอ เอามาเป็นแม่คะนอย
 นี้แล้ว ขึ้นพะญาละเอานี้ แนวนะคะนอย
 ละเอาเทอ กะแหมะเอะเอาตาคะนอยนี้

ก็ไม้มังมีทรอกก็อยู่ในบ้านะ ที่นี้พอได้
 เจ็ดปีแล้วพะญา "ไปลองดูไอกำพร้า
 ไม้มันตายแล้วหรือ ทำไมมันไม่เข้ามาสักที"
 พญาไทไปดู มาเลยมาถึง
 "โอ้ย มาแล้วหรือ" ลูเมเลยออกไปต้อนรับ
 เอาอาหารการกินไปต้อนรับ เห็นนางนั้น
 เลยพากันตา ตาคางนางงานะ
 (ตาเลยคาง—เฮา) อือตาคาง นางนางงา
 กลับมาเล่าให้พะญาฟัง "โอ้ยมันไม่ได้ตาย
 สักหน่อยไอกำพร้าะ เมมนังงามเหมือนกับพระอินทร์
 ถ้าไคกับพะญานบ้านเมืองคงรุ่งเรือง
 เมียพะญานะชีวันก็ ถ้าเอานางงามาเป็น
 ก็สวยงามดู บ้านเมืองจะรุ่งเรือง
 พญา ก็อยากเห็นทีนี้ มันสวยงามคไทนนะ
 งามไครก็มาแอบดูเจ็ดคนขีวข้างมา
 เจ็ดแปดคนถึงไคถึงไม้มังทางไกลนะ
 พญา ก็ขอมมากับเขาด้วย เขาไปคูนะ
 ไปคูนก็เห็นเขาเห็นข้างพญามาเขา
 ก็ลงไปรับแหลว รับลงมา ลงมาเห็น
 ก็ขอม อยากไคมากเลยขอ
 กับมัน "ใหญ่เสียเมียเบิง" "โอ้ยจะให้
 ไคอย่างไร มาอยู่กันหลายปีหลายเดือน
 แล้ว นางนี้ออกมาจากข้างนี้
 พญาข้างนำยกไท เอามาเป็นเมียข้าพเจ้า
 นี้แหละ ถ้าพญาจะเอา อย่างนี้ข้าพเจ้า
 ก็ยกไท ให้เจ้าเอาตาคาพเจ้านี้

ไปเส เชนละเอาเม้นะ ไปโชนโยบาย
 เอา "เอา มิเหอกะมิเหอ" เลยกับบ้านไป
 แลวนำปากำพาไป "เหม็งเอาโกมาชนโก
 ชนโกมึงชนะกู่ละเอาบ้านเอาเหม็งเหม็ง
 ชนโกกู่ชนะกู่ละเอาเหม็ง" ไหมาแหลวไหมา
 หาเม พอไหมาหาเม เมถาม "เจ้าให้เอเคเผอ"หาเมียบ พอรองมาหาเมียบ เมียบถาม"คุณรองทำไม"
 พะญาเหิ่นเวาหา"เหอเอาโกไปชนโกวะชน
 ชนโกเฮาแพเหิ่นละเอาเสเจ้า ชนโกเฮามีแพ
 เออชนโกเฮาแพละเหิ่นมอบบานมอบบึง
 เหอ ชนโกเฮามีแพโกเหิ่นหละเหิ่นเอาเจ้า
 เอเคเม คอยละเอเคแนว เลอคอยละตาย
 ฮาวนี่ละ" "เออ เจ้าอย่าให้อยาสองวะชน
 ฮัมพันเชอะไว้ไปของเอาพะญาเหิ่นฮัมไป"
 เหิ่นฮัมพันที่เฮาหะ ไปกะไปแต่โหนด
 แลวกะ"พะญาเหิ่นเอียบ" กะ "กูก"
 โลกแลวมันกะเคียบแลนมา บิบ บิบ บิบมาโหลด
 "ทาวกำพาตองกานเผอเหลอ"
 "โยว เควนหนั้นพะญาเหอเอาโกไปชนโก
 ชนโกเฮามีแพละเหิ่นเอาเสเมกู ชนโกเฮา
 แพโกเหิ่นแลวเหิ่นมอบบานมอบบึงเหอ"
 เหิ่นละหา "มิญะ มิญะ เจ้าได้เชอะมาแล้ว
 เบกะ" "ไคแลว" แลนบั้งฮัมกักไมเออะมา
 เปนโกพูสายมะหวายนอย หัน จิต จิ หลิด
 จิต จิต จิ หลิด จิต อยู่กะเลบพุเอาฮุมเหาไป
 พอสายมาแล้วแปดนาฬิกาหมันกะเหาไปฮอด
 แลวมาคี่ แลว "บักกำพามาแล้วบอ"

ไปเสียบ ถ้าจะเอาเมียบะ ไปโชนโยบาย
 เอา "เอา ไม่ให้ก็ไม่ให้" เลยกลับบ้านไป
 แลวตามไอกำพาไป "เหม็งเอาโกมาชนโก
 ถ้าโกมึงชนะกู่จะยกบ้านยกเมืองให้เหม็ง
 ถ้าโกกู่ชนะกู่จะเอาเมียบึง" ร้องไหมา ร้องมา
 พญาทานบอกว่า "ให้เอาโกไปชนโก
 ถ้าโกเราแพทานจะเอานางเสียบ ถ้าโกเราไม่แพ
 เออถ้าโกเราชนะทานจะมอบบานมอบบึง
 ให้ ถ้าโกเราแพโกทานละทานเอาเธอ
 เป็นเมียบ ฉันจะทำอย่างไร ฉันคงตาย
 คราวนี้ละ" "เออ คุณอย่าร้องไห้
 ริมพันเชือกไว้ไปเรียกเอาพญาเหิ่นหมันไป"
 เหิ่นฮัมพันที่นินถูกแรวนะ ไปก็ไปปลายนา
 แลวกะ "พญาเหิ่นเอียบ" ก็ "กูก"
 เลบแหลมมัน วังมา บิบ บิบ บิบมาเลบ
 "นายกำพาทองการอะไร"
 "เออ เคียนนั้นนพญาให้เอาโกไปรบโก
 ถ้าโกเราแพเขาจะเอาเมียบกูเสียบ ถ้าโกเรา
 ชนะโกเขาแล้วเขามอบบานมอบบึงให้"
 เหิ่นเลบว่า "ไม่ยาก ไม่ยาก นายมีเชือกมาแล้ว
 ยัง" "มีแล้ว" วังหลบเข้าไม่ฮัมพันไม่ออกมา
 กลายเป็นโกพูสายมะหวายนอย หัน จิต จิ หลิด
 จิต จิต จิ หลิด จิต อยู่กะเลบพุเอาฮุมเหาไป
 พอสายแล้วแปดนาฬิกาหมันก็เขาไปถึง
 แลวคี่นี้ แลว "ไอกำพามาแล้วหรือ"

"มาแล้วหว่าซัน" "ซีเลอมนั้ไคโกมาเบาะ"

"ไคโยไคยลาบอโยไคนี้" พัน จิต จิ หลิค

จิตอยู่ ไกอันเจ้าเมืองโลคหันพัก กก กก เกอว

คัมเมืองถึงเจดโนยพู (นอเรียน—เออ

เจดโนยพูทางคัง) (คนฟังหัวเราะ)

เอามาตักัน เอามาตีไปตีมา ข้าพหนึ่งเป็นเห็น

เตพูนึงเป็นเห็น พูนึงเป็นไคกะฮักคอกขาดปู้ด

โหลคคองของป่าวหาไคบักก่าพาชนะแล้ว

จิตกานลกหนลกปู้ดคัมบักข้างไว้

"มืออี่มา เหม็ง เอาควายมาชนควาย

ซันควายมึงแพญละมอบบานมอบบ เมืองให้

ซันควายมึงมิแพญละเอา เหม็งวะซัน"

ไหเอาะไปอีละ ไหเอาะไปหาแม่ เมเลบ

เวา "เจ้าไหเอคเออ" "ไหนั้นแล้ว ไกชนไก

แพแล้วอึ้งเหอเอาควายไปชนควาย

ข้าควายเฮามีไคสิเลอฮักไค" "โอ้ย เจ้าอย่า

ไห อย่าให้ ฮัมมากินเข้ากินเข้าฮัมไปพันเซอะ

พันป้อไว้ พันเซอะเคาเซอะคักไว้แล้วกะ

เหอเจ้าฮองไปฮองเอาเสอฮัน" ไปแล้วกะ

"พะญาเสอเออ" "ถูก" โลคแล้ว แล่นมา

ปี้บ ปี้บ ปี้บ ปี้บ โลคแล้ว "เอคเออวะซัน

ทาก่าพาเออ"วะซัน "โยว เจวนั้นพะญา

เหอเอาควายไปชนควาย ซันควายเฮาแพ

เฒ่าหละมอบบานมอบบ เมืองให้ ซันควายเฮา

มิแพพินทะเอาแม่เฮา เฮากะฮัมปี้ฮาด

แล้วเคาหนี" "โอ้ย เจ้าอย่าดูะ อย่าดูะ

"มาแล้ว" "อูโยไหนมันไคโกมาใหม่"

"ไคไคยลาบเล็กตัวหนึ่ง"ซัน จิต จิ หลิค

จิตอยู่ ไกเจ้าเมืองนั้นซันก็ กก กก เกอว

คังคัมเมืองถึงญเขาเจ็ดลูก (นอเรียน—เออ

คังถึงเจ็ดลูกญเขา) (คนฟังหัวเราะ)

เอามาตักัน เอามาตีไปตีมา ก็ตัวหนึ่งเป็นเห็น

นี้ ตัวหนึ่งเป็นเห็นตัวหนึ่งเป็นไคก็หักคอกขาดปู้ด

เลบคัมองรองป่าวว่าไคไคก่าพรำชนะแล้ว

จิตการถอนชนถอนปู้ดคัมก็ข้างไว้

"วันหลังมาใหม่ เอาควายมาชนควาย

ถ้าควายมึงชนะญจะมอบบานมอบบ เมืองให้

ถ้าควายมึงแพญจะเอา เหม็ง"

ร้องไห้ออกไปอีกแหละ ร้องออกไปหาเมีย เมียบเลบ

พูด "คุณร้องไห้ทำไม" "ร้องนะซีไกชนไก

ชนะแล้วยังให้เอาควายไปชนควาย

ก็ควายเราไม่มีที่ไหนสักตัว" "เออ คุณอย่า

ร้อง อย่าร้อง ริมมากินข้าวกินปลาจับไปพันเซอก

พันป้อไว้ พันเซอกคาวเซอกซัดไว้แล้วก็

ไหคุณเรียกไปเรียกเสื่อนั้น" ไปแล้วก็

"พะญาเสอเออ" "ถูก" เลบแหละ วิ่งมา

ปี้บ ปี้บ ปี้บ ปี้บ เลบแหละ "อะไร

พีก่าพรำเออ" "เออ ชนนั้นพะญา

ไหเอาควายไปชนควาย ถ้าควายเราชนะ

เขาจะมอบบานเมืองให้ ถ้าควายเรา

ไม่ชนะเขาจะเอาเมียเรา เราก็อับรียนัก

แล้วหนี" "โอ้ย อย่างกังวลไป ไม่ยาก

อันควายกับเสือเขอละแพกัน" แลนไป
 บังโพมาแลแล้วเอามาแลเป็นควายตุนอย
 นึ่ง เหาสิบๆเสละ ขวี่กะละคักนโปแค
 เหาไปฮอดเม็ง พะญาดาม"บักกำพามาแล
 บอ" "มาแล"วะชั้น "ควายมันไต่เบาะ"
 "ไต่วะชั้นควายตุ้คาคา"วะชั้น เขากะเหแล
 ชาวบ้านชาว เมือง" เมมิ่งเสละลวบาคนแล
 ควายพะญาตักบาคนกะแลแลแล้ว"
 "เออ ลองเบ็ง"มันหว่า ควายพะญามากระชน
 เควมากระกักเสอโลด มากระส่ายไปส่ายมา
 ส่ายไปส่ายมาเสอมันกะฮักคอบีตังหงายผะลาง
 เหาจมีแพควายบักกำพา (คนฟังหัวเราะ)
 โอ้ย เอคแนวเลอเคอนี้ เหาอย่างไ
 เหาควายเหินหนั้นเลมเหาอย่างไ
 "มื่ออื่นเคอเหอมิ่งเหาช่างมาชนข้าง"
 คายบาคน เหาช่างมาแคสิเลอ ช่างโตมมี
 ชักโต มาโหมมาแคเม็งพุนละ ไ้ไปเมกะ
 โอ้ย กะแยงฮับปึกวาเกา ช่างมันไ้เหามา
 (คนฟังหัวเราะ)"เจ้าให้เผอเลอ"เมหว่า
 "โ้ว ไ้ฮั้นแหล่มันหว่า ช่างโ้คมีคมีชักโต
 เผินผาคเหอเหาช่างมาชนข้างมันคาย
 แลแล้ววะชั้น (คนฟังหัวเราะเพราะคนเลา
 ทำเสียงร้องไห้) สิไปเหาสิเลอมา"
 "โอ้ยมิญะเคาะ ไปเหาช่างงาเควผ้อฮั้น
 เหาไปฮูลอด"โ้ว เผินหละมาเบาะ"
 "โ้ว มิมากะไปฮ้องเหาเควกะมาเคาะ"

เออ ควายกับเสือใครจะชนะกัน" วึ่งไป
 บังจอมปลวกออกมาเป็นควายเล็กๆเขาโง้ง
 ตัวหนึ่ง เขาสิบๆเสละ ชักลากคินไป
 เขาไปถึงเมือง พญาดาม"โ้ก่าพรามาแล้ว
 บัง" "มาแล"ควายมันมีไหม"
 "มีควายเขาโง้งเล็กๆ" เขาก้เฮกันกันมาซิ
 ชาวบ้านชาว เมือง" เมมิ่งเสรีจแนคราวนี้
 ควายพญาชีวิตนี้ก็เสรีจแน"
 "เออ ลองดู"มันพุด ควายพญามักชน
 เลยมักก็ใส่เลย มักก็ส่ายไปส่ายมา
 ส่ายไปส่ายมาใส่มันก็หักคอบีตังหงายผะลาง
 เขตังไมชนะควายโ้ก่าพรา (คนฟังหัวเราะ)
 โอ้ย ทำอย่างไรหนอหั้น เหาอย่างไ
 เหาควายเขานันแเดเหาอย่างไ
 "พรงนั้นะไ้มิ่งเหาช่างมาชนข้าง"
 คายคิน เหาช่างมาจากไหน ช่างตัวไม่มี
 สักตัว ร้องไห้มาจากเมืองโนนละ ร้องไปเมียก
 โอ้ย ก็ยังฮับรียกว่าเกา ช่างมันไ้เหามา
 (คนฟังหัวเราะ)"คุณร้องทำไม"เมียถาม
 "ก็ ร้องไห้แหล่มันว่า ช่างเราไม่มีสักตัว
 เขากลับไ้เหาช่างมาชนข้างมันก็คาย
 นะซิ (คนฟังหัวเราะเพราะคนเลา
 ทำเสียงร้องไห้) จะไปเหาโหนดมา"
 "ก็โอ้ยไม่ยากหรอก ไปเหาช่างงาเควผ้อฮั้น
 เหาไปฮูลอย"เอ ท่านจะมารื้อ"
 "อ้าว ไม่มาก็ไปเรียกเหาเควก็มาหอรอก"

กิน เมื่อก่อนจะมอมบ้านมอมเมือง เหมื่อง
 เหมื่องกินมิ เมื่อก่อนเอา เหมื่อง"มันแฉ่งให้แล้ว
 ของนี้เผอละกินเมื่อก่อน (คนฟังหัวเราะ)
 หลากกะคักกะค่อ (นอเรียน-ขึ้นข้างหน้า)
 อ้อ ขึ้นข้างกะพ้อแก่ง (นอเรียน-โก้อีบะระ)
 โก้อีบะระ อ้อ อ้อ ให้เอะไ้แล้วบาดนี้พ้อ
 ให้เอะไ้ไป เบกะ"ให้เอะไ้เผอละเลอบาคนี้"
 อ้ออ้ง "โย้ว เมื่อก่อนมิไ้มันหว่า ขึ้นข้าง
 กะชนแพแล้วกะอ้ง ให้ไปกินมันนั้น
 เมื่อก่อนกินเมื่อก่อน "โอ้ย อย่าให้อะฮองขึ้น
 ไปฮองเอาพระฮองอัน อัน อา๊ะไ้เค่นำฮองนั้น"
 เมื่อก่อนฮองขึ้น (คนฟัง-เออ) อันฟูไป
 ที่ฮองมองมันฮองนั้น (คนฟัง-โอ) ไปฮองเอา
 หนะเลไปอยู่เคอะวะฮอง เขาฮักมาหาได้
 ฮักโลฮองนั้นละเล็มเหอเจ้าวะฮอง
 เขาฮักมาฮาว เลอฮักเหอเมื่อก่อนฮองกินทาง
 หลังวะฮอง กะเลไปฮองเอา ไปฮองเอา
 กะฮักโลฮองแล้วมันกะมา "ฮองเอะไ้เผอฮาว"
 "โย้ว เคนั้นนั้นเลอเอาฮางไปชนฮาง
 เอาควายไปชนควาย แล้วกะเอาโกไปชนโก
 กะโกไ้เห็นค้ายเบ็ดแล้วบาดนี้เหอกิน เช่นกิน
 มิเมื่อก่อนเห็นเลอเอาเลอเมค้อย เช่นกินเมื่อก่อน
 เห็นละมอมบ้านมอมเมืองเหอ แล้วเอะไ้แนวเลอ
 ข้อยอ้ออ้งคะนาค" "โอ้ย เจ้าเอาฮาว ค้อยละบั้ง
 ไ้เจ้าไป เหอเจ้าพาไป" ไปฮองแล้วกะ
 "มาแล้วบอ" "มาแล้ว" วะฮอง

กินหมคนี่จะมอมบ้านมอมเมืองไ้หม่ง
 ถ้าหมกินไม่หมคกจะเอา เมื่อก่อน"มันยังร้องไห้
 คีไ้ไหนจะกินหมค (คนฟังหัวเราะ)
 มากมายก่ายกอง (นอเรียน-เนื้อข้างควาย)
 อ้อ เนื้อข้างกักนำคแล้ว (นอเรียน-โก้อีกหรือ)
 โก้อีก ควายอีก ฮางอีก ร้องออกไมคินพ้อ
 ร้องออกไม เมื่อก่อน "ร้องทำไมละที่นี้"
 กลุ่มใจ "โอ้ คีไ้ไหนก็ร้องมันว่า ขึ้นข้าง
 กะชนแพแล้วกะอ้ง ให้ไปกินเนื้อมันอีก
 คีไ้ไหนจะกินหมค "โอ้ย อย่าร้องเลย
 ไปเรียกเอาพญา เวอ อา๊ะไ้ไกลน่านนั้น"
 คีกระสือนั้น (คนฟัง-เออ) คนที่ไป
 ถูกเอะไ้แหม่นนั้น (คนฟัง-โอ) ไปเรียกเอา
 ฮีเขาไปอยู่ฮอง เขาฮักมาคราวไ้
 ผลักเลอหมจะบังคให้เขอฮอง
 เขาฮักมาคราวไ้หมคให้คีกระสือกินฮาง
 หลัง ก็เลไปเรียกเอา ไปเรียกเอา
 ก็ ถูก เลอแล้วมันก็มา "เรียกทำไมนาย"
 "เออ ตอนนีเอาฮางไปชนฮาง
 เอาควายไปชนควาย แล้วกะเอาโกไปชนโก
 ก็โกเขาตายหมคแล้วคินให้กิน ถ้ากิน
 ไม่หมคเขาจะเอา เมื่อก่อนเสีย ถ้ากินหมค
 เขาจะมอมบ้านมอมเมืองไ้ แล้วจะทำอย่างไ้
 ฉันทกลุ่มใจมาก" "โอ้ย นายไม่ยาก ฉันทจะบัง
 ค้านายไป ไ้หนายพาไป" ไ้ถึงแล้ว
 "มาแล้วหรือ" "มาแล้ว"

ตักขึ้นข้างเอวมา ตักขึ้นโกเอวมา
 ตักขึ้นควายเอวมา เฒ่าหม้อเกาหลุน
 หามมา ตักมาโดยนึ่งกะ ตุก ตุก ตุกมา
 ตุกมาทางหลัง ตุกมาแนวนละตูกมา ตุก
 มา เช็ด เก่งออยชอยมิได้เมื่อกำพา
 เอ็ดแนวเลอบาคหนี กะเมอเลว เมอกะ
 คือกคิเจอเลวบาคหนี พะญานั่นกะ
 ปาวกันมาแล้ว พะญากะสูกเอ็ดแนวเลอจ้ง
 ได้แพมัน พะญานั่นกะเลบไคเลบไบ่
 มิเพอันทากำพานะ เลบไบ่เลบเจ็บ
 เลบตาย ตายเป็นโลกโหเจอตาย (คนพังหัว
 เราะ) ตายไปเป็นพะญาผีได้ พะญาเมืองเฮา
 ตายไปอยู่เมืองผีได้เป็นพะญาอยู่เมืองผี
 อยู่เมืองผี กะเลบเลกผีทั้งหลายมาหา
 "สัวะซัน ภูเบอะไคเมื่อกำพาคือทกญะ
 กะตักกะค้อ เอ็ดแนวเลอกะมิแพมัน บาคนี้
 ภูตายมาเป็นพะญาผีสัวะซันภูไคเภาะ"
 "โอย ลับล่อง" โภกผีทั้งหลายหา กะปะกาด
 เลกปะชุมแล้ว กะผีทั้งหลายกะมา ผีน้อย
 นี้กะไป ชำมันเป็นพะญาผี เลบมาถาม พะญา
 แมงงอกหนีกะเลบหา "โอย อยะพะญาผี
 เอย ค่นอยเป็นแมงงอกหนี นื้อเข้ามามันลูก
 มานั่งเข้า กะไปอยู่ในคั่นพินัน มันมานั่งเข้า
 กะคอกมันเส กะตายบาคแล้วพะญาจะกาย"
 "เออ เออ เบิงคุย" วะซัน บักผีน้อยนั้นกะไปพัง
 ผีน้อยนั้นกะอยู่หน้าทากำพานี้เค มากะมา

ตักเนื้อข้างออกมา ตักเนื้อโกออกมา
 ตักเนื้อควายออกมา เฒ่าหม้อเกาหลุน
 หามมา ตักมาด้วยหนึ่งก็ เลื่อน เลื่อน เลื่อนมา
 เลื่อนมาข้างหลัง เลื่อนมาอย่างนี้ละเลื่อนมา เลื่อน
 มา เสร็จ กลับยังไม่เหลือไม่ได้เมียบไคกำพา
 ทำอย่างไรทีนี้ ก็กลับไป กลับก็
 คือกคิใจเหละทีนี้ พญาคนนั้นก็
 พุคกันมาแหละ พญาที่เอ็งทำอย่างไรถึง
 ได้แพมัน พญานั้นก็เลบไคเลบไบ่
 ไม่นะเออนายกำพานะ เลบไบ่เลบเจ็บ
 เลบตาย ตายเป็นโรคหัวใจตาย (คนพังหัว
 เราะ) ตายไปเป็นพะญาผีนะ พญาเมืองเรา
 ตายไปอยู่เมืองผีได้เป็นพะญาอยู่เมืองผี
 อยู่เมืองผี ก็เลบเรีบักผีทั้งหลายมาพูดว่า
 "พวกแก ภูอยากไคเมียบไคกำพาทำไมยากลำบาก
 นึก ทำอย่างไรก็ไมชนะมัน ทีนี้
 ภูตายมาเป็นพะญาผีพวกแกจะช่วยภูไคไหม"
 "โอย รับรอง" พวกผีทั้งหลายพูด ก็ประกาศ
 เรียบประชุม ผีทั้งหลายก็มา ผีน้อย
 นี้ก็ไป ก็มันเป็นพะญาผี เลบมาถาม พญา
 แมลงป่องนี้ก็เลบว่า "โอย ไม่ยากพะญาผี
 เอย กระผมเป็นแมลงป่องนี้ รุ่งเข้ามามันลูก
 มานั่งเข้า ก็ไปอยู่ในคั่นพินัน มันมานั่งเข้า
 ก็คอกมันเสียบ ก็ตายทีเดียวพญานี้ก็ "
 "เออ ลองดูสิ" ไคผีน้อยนั้นก็ไปพัง
 ผีน้อยนั้นก็อยู่กับนายกำพานั้น มาที่มา

"อายเอิบ วะซัน มีอันนี้แมงงอกละมาทอด
เอิบเคอ วะซัน มันมาอยู่คนพื้นนั้นเคอ
เจ้าลูกไปนั่งเขาเจ้า เบ็งคักๆ เห็นละชะกะ เบอ
ฟาคโลกเคอ" กะมีเหอเมลุกมา ขึ้นมือเขา
มากะทาวก้าพาลูกมากะเบ็ง เพนแมงงอก
กะชะกะ เบอฟาคเสอ แมงงอกกะทอดเจบอยู่
เคอขึ้นหาคมิท่าย กะเคออันนั้นมันหิม ชุมอัน
แมงงอกอยู่ทอดเจบอยู่ กะแล้วไป ขึ้นมามือนา
กะ "เบนไคเฮย" "โอ เบนไคแมงงอกนั้น
อันทาก้าพาทายแล้วไค" "โอ แวนนี้เนาะ"
กะมาประชุมกันอี มาประชุมอี แล้วพะญางูจงอาจ
ละหว่า "อบายะอบายาอายด้าเอิบ ยมละไป
อยู่ไมมอหนึ่งมัน มันลูกมาอยู่มอหนึ่งทอดปูกะต่าย
เลย" วะซัน "เออ เออแวนนั้นกะเออ"
วะซัน เป็นอัยกะไปฟังอยู่ มาแล้วกะ "อบาย
เหอเออเบ็งเขาเคออยู่จงอาจอยู่ฮัน แล้วเหอ
อายันเออเขาเสอโหลแล้วไปชุบเสอหมอนึง
โลกเคอ" วะซัน แล้วกะลุกมากังไฟแล้ว
กะไปขาวเขาแล้วกะโหม้ไมเขา เสอหมอนึง
แล้วกะขึ้นคางไฟโหล กูจงอาจมันกะต่ายแล้ว
เขาละมากินพอม (คนพังหัวเราะ)
นึ่งเขากินพอม กะมาทอดกะถามอี
"เบนแนว เลออยู่จงอาจไปเบนแนวเลอ"
"โอ ยทาวก้าพาเออไมชุบต่ายแล้ว"
"โอ แล้วเออแนวเลอ" "อบายะ (พะญานกเคอ
เคอมาคหนึ่ง) ยมละไปฮองเออแต่ในกกไมพุน

"พี่เอิบ พรงนี้แมงงอกจะมาทอด
พี่สาวนะ มันมาอยู่คนพื้นนั้นนะ
พี่ลูกไปนั่งขาวพิศุคๆ เห็นละก็สากระ เบอ
ชักเลยนะ" ก็ไม่ให้เมียลูกมา ขึ้นตอนเขา
มาก็นายก้าพาลูกมาก็ดู เห็นแมงงอก
ก็สากระ เบอฟาคเลย แมงงอกก็ทอดเจบอยู่
นะทุกวันนี้แต่ไม่ต่าย ก็เค็ดไคมันทั้ง ทุกวันนี้
แมงงอกยังทอดเจบอยู่ ก็แล้วไป ขึ้นมาวันหลัง
ก็ "เป็นใจเฮย" "โอ เป็นใจแมงงอกนั้น
"นายก้าพราชาทายแล้วนะ" " โอ อย่างนั้นหรือ"
ก็มาประชุมกันอี มาประชุมอี แล้วพะญางูจงอาจ
ก็ว่า "ไมฮากไมลำบากหอรอกพญา ยมละไป
อยู่ในหมอนึงมัน มันลูกมาอยู่มอหนึ่งทอดปูกะต่าย
เลย "เออ เอออย่างนั้นก็เออ"
ขึ้นอัยกะไปฟังอยู่ มาแล้วกะ "อบาย
ให้พี่สาวนั่งขาวนะอยู่จงอาจอยู่ฮัน แล้วให้
พื้นเออขาวใส่มวยแล้วไปตั้งใส่หมอนึง
เลยนะ" แล้วก็ลุกมาทิดไฟแล้ว
ก็ไปขาวขาวแล้วก็ยกมวยขาวใส่หมอนึง
ก็ขึ้นคางไฟเลย กูจงอาจมันกะต่ายก็
เขาก็เอามากินทวย (คนพังหัวเราะ)
นึ่งขาวกินทวย พอมมาถึงก็ถามอี
"เป็นอย่างไรอยู่จงอาจไปเป็นอย่างไร"
"โอ นายก้าพราเออมวยครอบต่ายแล้ว"
"โอ แล้วทำอย่างไร" "ไมยาก(พะญานกเคอ
นะที่นี้) ยมละไปเรียกเออจากคนไมโนน

ถูก ถูก ถูก ถูก สักหน่อยหนึ่งมันกะตายแหลว
มันละญูละซามะแหลว" "เออ เออแนวนั้น
กะเอา" คำมานกถูกถูกโต้นนั้นมันกะมาฮอง
ถูกถูก ถูกถูก ถูกถูก ฮองไปมันพคิมหันลับ กะฮอง
หยับมา จักหนอยมันกะมาแล้ว "เจ้ายานอน
เดอ เทอเจ้าเอตหนาไว มันมาฮองอยู่โ
หนัได เทอหนาเจ้าฉิงโสดเคอฮายเคอ
เจ้ายานอน" เอตหนาไวแล้วกะนกถูกถูก
โต้นนั้นมันกะมาฮอง ถูกถูก ถูกถูก ทาวก่าพา
โก่งหนาเซอกะใส่แล้วกะ เต็ม เต็ม แล้ว
ตกลงมากะจับเอาไว "เอตเลอมีงจึงมาฮอง
เอาชวันลูชวันเมกุ" "โอย ญอมแล้ว"วะฮัน
"มีงก็โดยเผอ" "ก็โดยบ้ายลันคะนอย"
"และเอะมาเบ็งกอนนา"และเอะมามีคคัก
เอาบ้ายลันกับบอยไป ภูมิหามิง เลยบอยไป
ทาวเกนนี้ ถูกถูก ถูกถูก กะเบะนอยฮอย
เบะนอยฮอยทาวคุมอน"อันพะญานกเคาเค"
"ตาย"วะฮัน โยว บาคหนัพพะญาบงลาได
บาคหนะ บงกลามันเกงเค บงกหน
"เออ ฌ ฌล็บลงฌละไปฮองฮอยพูเขา
มิเทอมันหามันดิงได"บงกหนะทลคฮองบาคหน
ฮองแล้วบงกลาจักแมนฮองแนวเลอ
ฮองแล้วนางฮันนั้นกะมอยไป มอยไป เลยตาย
ตายแล้วทาวก่าพาผนอย อันผนอยเลยเวาหว่า
"ซันมื่อเออยตายฮันเจ้าอย่าเอาไปเผาเคอ
มีวันนึ่งกะวันนึ่งคอยละเอามาได "

ถูก ถูก ถูก ถูก สักครู่มันก็ตาย
มันจะยากลำบากอะไร" "เออ เอออย่างนั้น
ก็ได" คำมานกถูกถูกตัวนั้นมันก็มาร้อง
ถูกถูก ถูกถูก ร้องไปมันก็ยังไม่ทันหลับ ก็ร้อง
ขยับมา สักหนอยมันก็มาแล้ว "พ็อยานอน
นะ ให้พี่ทำหน้าไมไว้ มันมาร้องอยู่หัว
กระไดให้พี่บึงเลยนะพี่นะ
พ็อยานอน" ทำหน้าไมไว้แล้วก็นกถูกถูก
ตัวนั้นมันก็มาร้อง ถูกถูก ถูกถูก นายกำพรา
โก่งหน้าไมแล้วก็บึง เต็ม เต็ม แหละ
ตกลงมาก็จับเอาไว "ทำไมมีงถึงมาร้อง
เอาชวันลูชวันเมกุ" "โอย บอมแล้วละ"
"มีงก็ด้วยอะไร" "ก็ด้วยปลายลันซอรับ"
"แลบออกมาดูกอนนา"แลบออกมาคคัก
เอาปลายลันกับบอยไป ภูมิหามิง เลยบอยไป
จนเดียวนี้ ถูกถูก ถูกถูก ก็ยังมีนอยฮอย
มีนอยฮอยจนทุกวันนี้ "พญานกเคาแมวละ"
"ตาย" เออ หนัพพะญาบงกลา
หนัพพะญาบงกลามันเกงนะ บงกหน
"เออ ฌ ฌรับรองฌจะไปร้องฮอยพูเขา
ไมไ่หมันหามันดิงได" บงกหนะเลยร้องท
ร้องแหละบงกลาไมรู้วาร้องอย่างไร
ร้องแล้วนางนั้นก็เคลิ้มไป เคลิ้มไป เลยตาย
ตายแล้วนายกำพราผนอย เออผนอยเลยพูควา
"ถ้าหากพี่สาวตายนั้น พ็อย่าเอาไปเผานะ
ไม่วันหนึ่งก็วันหนึ่งฉันจะเอามาได"

อันข้างละเอาไปแล้วชวนนะ เอาไปเมืองอัน
เมืองแดนแล้วพอไปออกแล้ว กะจัดสุขวันทำ
ลาบ่าสีเมืองแดนนะ (เฮา—เมืองแดนนี้เมือง
ฟ้าเบาะ) เออ เมืองฟ้าแล้ว เมืองแดนนะ
ทำลาบ่าสีกัน แล้วกะกำฟ้าผ่นอยอันผ่นอย
นี้กะเดินเป็นลามาเค เดินไปเอามาได้
เดินกะเป็นลามาเคทางนะ ผ่นอยกะจัดกัน
สานทอง เมอละเมอซงบางแควมา
เออ ค่นอยลบลองทางผ่นอยนะ
พากันสานทองเวน "สานทองเมอ"
ทางบางนะ "สานคางบอง" เวาหนะ
(คนฟังหัวเราะ) สานคางบอง สานไปสานไป
เคอญะแล้วกะโชนพะญาบางเหามา
"มึงสานเมอ" "ส่วนคางบองเอาเหามาเบ็งดู"
พะญาบางเหามาเบ็งดู" พอเหามาแล้วกะเอา
ผ้าคองปิด เมอนำผ่นกะได้ผ่นละเมอซง
แล้วกะลงมา ลงมาแต่เมืองแดน คองมา
มาทะมาเหออันท้าวกำพาคะ เบาะหว่า "นี่ละ
อาบ... ขึ้น บักบางอันนี้ละอันฮองเอาชวนแม่เจ้า
ไปวะขึ้น แล้วเขาเอ็ดทำลาบ่าสีแต่เมืองแดน
เจ้าตองหาบักบางนี้" เพิ่นกะขึ้นหั้นมาหาเพ
กะ "โอ้ย ขอชีวิตอินทรีบ่ไว้อ่าฆ่าผ่นอน"
วะขึ้น "มึงมันคีน้าผ่น"วะขึ้น "คีน้าลันนี้แหละ
ขึ้นฮองกะตายโลดผ่น"วะขึ้น "โหว ขึ้นคีน้า
ลันมึงมิญะเหอญ่ามึงฮองเอาชวนแม่ญี่ลันมา"
วะขึ้น บางนิกะฮองแล้ว ฮองเอากะเลมมา

เออข้างก็เอาไปเอาขวัญนะไป เอาไปเมืองเออ
เมืองแดนแหละพอไปถึงแล้ว ก็จัดสุขขวัญทำ
บายศรี เมืองแดนนะ (เฮา—เมืองแดนนี้เมือง
ฟ้าหรือ) เมืองฟ้าแหละ เมืองแดนนะ
ทำบายศรีกัน แล้วก็กำพร้าผ่นอย
เออผ่นอยนี้ก็เขาเป็นลามาเค เขาไปเอามาได้
เขาก็เป็นลามาเคบางนะ ผ่นอยก็จัดการ
สานซง ใครจะกลับส่งบางบางตาม
กระผมรับรอง ฝ่ายผ่นอยนะ
ช่วยกันสานซงไว้ "สานซงทำไม"
บางตาม "สานคางบอง" ตอบนะ
(คนฟังหัวเราะ) สานคางบอง สานไปสานไป
ไกลจะเสร็จก็ชวนพญาบางเหามา
"มึงสานอะไร" "สานคางบอง เอาเหามาซู้"
พญาบางเหามาซู้"พอเหามาแล้วกะเอา
ผ้าซงปิด กลับกับผ่นกะได้ผ่นจะไปส่ง
แล้วก็ลงมา ลงมาจากเมืองแดน ซงมา
มาก็มาให้เออนายกำพาก็บอกว่า "นี่นะ
พี่ อาบข้างนี้ละมันเรียกเอาขวัญเมียพี่
ไปนะ แล้วเขาทำบายศรีกันในเมืองแดนโนน
พี่ตองหาอาบข้างนี้" บางก็ขึ้นขึ้นมาเห็น
ก็ "โอ้ย ขอชีวิตอินทรีบ่ไว้อ่าฆ่าผ่นเลย"
นะ "มึงมันคีน้าผ่นอะไร" "คีน้าลันนี้แหละ
ถารองก็ตายเลยผ่นนะ" "เอออาคีน้า
ลันมึงไม่ยากใหญ่ซำมึง เรียกเอาขวัญเมียญี่ลันมานะ"
บางนิกะรองแหละ รองเรียกก็เลมมา

แต่พุนละแต่เมืองแถม มาจะเลยมาโสมเหา
 นางงาคือเก่านั้นละ พอโสมเหาโศลก
 เบาะบาง"และลั่นเอะมา"พอและกะ
 มีคัตตปอก ลั่นอันลั่นบางกะเลยกุดมาเทาคู
 มอนี้ แล้วกะคั่นมา พะญานันกะมิได้เข่อเหละ
 เป็นผีแล้วตายเป็นผีในเมืองแถมกะมิได้
 ไนเมืองคนกะมิได้ นิทานเป็นแนวนี้ละ
 ชุกถอนั้นละ

จากโน้นละเมืองแถม มากี่เลยมาสรวมเข้า
 นางงาเหมือนเดิมมันละ พอสรวมเข้าได้แล้วก็
 บอกบาง "แลบลั่นออกมา"พอแลบก็
 มีคัตต บ๊อต ลั่นเอ้อลั่นบางก็เลยควนมาถึงทุก
 วันนี่ แล้วก็พินมา พญานันก็ไม่ได้อะไรเหละ
 เป็นผีแล้วตายเป็นผีในเมืองแถมก็ไม่ได้
 ในเมืองคนก็ไม่ได้ นิทานเป็นอย่างนี้ละ
 จบแค่นั้นละ

ป้าบุญคำ

ป้าบุญทอง

นายหนูเวียง คัทจันทร์ : วิทยากร

(กะเถ็นไต่เว้ากะเว้าคอ เผิ่นเยอะ
พ้งเว้าเหอพ้ง ลุงหนูเวียงเว้าคอเส)

นิทานหนึ่งนั้นนิทานป้าบุญคำ นิทาน
ป้าบุญคำนี้แกก่อนมีเมียนคนเจียวควิบ เมียนคนเจียว
นั้นไปตักแห่เส่มองนี้ไปตักกะตังตอหมา
ที่กว้างหนึ่งวังซอนกะตังที่เฒ่ากะเทมไท
กะตักหินมา ไปตักกว้างไฟกะเทมเลอ
บาคันกะไปตักกว้างไฟวังซอนกะเอามา เอา
มาขาย ข่ายจนเกิด เกิดละเป็นเซตติแล้วอัน
ชาวประมง บาคันกะเมพุกกันกะเมอยหลาย
"โอ้ย วะชันคอบนี้กะเมอยแล้ว ไปตักแห่ตักมอง
กะไปตักมาแล้วผาดเอาไปขาย ชันเอาเมสอง
คนหนึ่คือหะไคแนวะชัน แล้วเหอเอาไปกับ
เมนอนมาคอบละเอาไปขาย"วะชัน
"เออ ชันเอาเว้าแนวั้นกะ ชันเอาพอมเพง
กันเยอะซึงเยอะมีกะเหอเอาไปแต่งเมเหอคอบ
คอบไปไปกับเมนอน ของเอาเป็นเมโหลง
เจ้าอยู่ในบ้าน ชันคอบตักปามาแล้วกะเหอเอา
เอาเอาไปขาย"กะเลบตกลงกัน ตกลบงใจ
กัน เลบไปแต่งเมเหอแต่งเมนอนเหอ
เมโหลงอยูบ้านหากชุนชุนนี้ไคไค
เมโหลงกะมีไคไค เมนอนกะหากกะเลมเอา
เมโหลงเอาไคแปดเกาปีแล้วยังมีไคไค

(ไคเลาแล้วเล้าคอเสียบ ท่านอนาก
พ้งเล้าไทพ้ง ลุงหนูเวียงเล้าคอเสียบ)

นิทานหนึ่งนั้นนิทานป้าบุญทอง นิทาน
ป้าบุญทองนี้แกก่อนมีเมียนคนเจียวควิบ เมียนคนเจียว
นั้นไปตักแห่แกงอวนไปตักแห่ก็เม็ดไค
ทอดวงหนึ่งวังซอนพอดึงขึ้นมาก็ได้เมง
ก็ทอดขึ้นมาก ไปทอดวงไคก็เพิ่มเรือ
หินก็ไปทอดวงไควังซอนก็เอามา เอา
มาขาย ข่ายจนเกิด เกิดเป็นเศรษฐีแล้ว
ชาวประมง หินก็เมียนคนแรกนั้นก็เหน้อยมาก
"โอ้ย วนนี้ก็เหน้อยแล้วไปตักแห่แกงอวน
พอไปตักมาแล้วยังเอาไปขาย ถ้ามีเมียบสอง
คนก็คองจะสบายหนอย แล้วให้คุณไปกับ
เมียนนอนมาฉันจะเอาไปขาย"
"เออ ถ้าเธอว่าอย่างนั้นก็ ถ้าเธอพรอมเพรียง
กันถายม้งอากมีก็ให้เธอไปแต่ง เมียบให้ฉัน
ฉันจะไปไปกับเมียนนอน เธอเป็นเมียบหลวง
เธออยูบ้าน ถ้าฉันทอดแหมาแล้วก็ให้เธอ
เอาไปขาย"ก็เลบตกลงกัน ตกลบงใจ
กัน เลบไปแต่ง เมียบให้แต่ง เมียนนอนให้
เมียบหลวงอยูบ้านแต่ต่างคนต่างยังไม่มีลูก
เมียบหลวงก็ไม่มีลูก เมียนนอนก็เพ็งจะแต่ง
เมียบหลวงแต่งไคแปดเกาปีแล้วยังไม่มีลูก

หมดมีใครเนาะเล่า กะเลยไปเตงเอาเม
 น้อยเหอ กะเมโหลงแหละไปเตง เตงแล้ว
 เหว่ไปกับเมน้อย ไปกับเมน้อยเบิ่งดูเตงเหอ
 เจ้าแล้ว เจ้าไปกับเมน้อยเบิ่งดูจะขึ้น
 ไปกะไปจะขึ้น ฟาเมน้อยแล้วกะไป ไปตีก
 วัจเลอตั้งขึ้นมากะแสง เตมเตแล้ว เมน้อย
 เอาวัจเควกะเหลอเลอ เอามือนำเอาไป
 วัจไฟเนาะ เอาเมอเหอเมไปชายกะได้เงินมา
 ชามือนำกะไปวัจไฟตั้งขึ้นมากะเตมล่าเลอ
 แสงหมานกว่าเมโหลง (คนฟัง—อ้อ) เมน้อยนะ
 (คนฟังหัวเราะ) โอ แล้วเอคแนวเลอบาคนี้
 วัจขึ้น เอามือนำไปอี มือนำไปอีไปวัจของไซ
 แทะกะตั้งขึ้นมาเตมล่าเลอ อ้าวบาคนี้
 เมโหลงกะเลยคิค่านเอคโคเอคควแล้ว
 มันโหลงกว่าเตเกา ท้ายญอนไปตีก
 วัจเลอกะตอได้ ตอมาชุกชุกชุกเมโหลง
 กะอยู่เมน้อยกะอยู่ อ้อ อยู่แหละบาคใดกะ
 ได้มือเกวคกนอยสองคน (คนฟัง—อ้อ) ได้
 มือเกว ฟันงผาคลืออีเออย ฟันงผาคลืออีอ้าย
 อีเออยอีอ้าย อัน อีเออนนี้ลูกกออ้ายนั้น
 พุบาย แล้วกะพากันได้แล้วกะตีกเตเลอมอง
 มาชายอยู่เหลว บาคนี้เมน้อยมีสำบาย มี
 สำบายแล้ว "เหอเออยไปตีกเสไป ไปกับ
 พี่เส" วัจขึ้น เมน้อยมีสำบาย บาคเออยไปตีก
 แล้ว เออยเมโหลงนี้ไปตีก ไปตีกแล้วโหลด
 ไปคางวัจเลอกะมีที่ ลุงวัจไฟกะมีที่

ไม่มีลูกนะเมียบหลวงก็เลยไปเตงเอาเม
 น้อยให้ ก็เมียบหลวงแหละไปเตง เตงแล้ว
 ให้ไปกับเมียน้อย ไปกับเมียน้อยชุกเตงให้
 ชุกแล้ว ชุกไปกับเมียน้อยชุก
 ไปก็ไปชิ ฟาเมียน้อยไป ไปทอด
 วัจโหลงลากขึ้นมากะเตมเตแหละ เมียน้อย
 ทอดวัจเดียวก็เหลื่อเรือ วันหลังออกไป
 วัจไฉนะเอากลับให้เมียบไปชายก็ได้เงินมา
 พอวันหลังก็ไปวัจไฉลากขึ้นมากะเตมล่าเรือ
 ยิงได้มากกว่าเมียบหลวง (คนฟัง—อ้อ) เมียน้อยนะ
 (คนฟังหัวเราะ) โอ แล้วทำอย่างไรทีนั้น
 เอาวันหลังก็ไปอีก วันหลังไปอีกไปวัจของทอด
 แทะลากขึ้นมากะเตมล่าเรืออีก อ้าวทีนี้
 เมียบหลวงก็ชี้เกียจท่าปลาแหละ
 มันได้มากกว่าเตเกา ตาย เพราะไปทอด
 วัจโหลงก็ได้ ตอมาต่างคนต่างตั้งทอง เมียบหลวง
 ก็ทองเมียน้อยก็ทอง อ้อ ทองแล้วกราวคลอดก็
 คลอดวันเดียวกันเด็กสองคน (คนฟัง—อ้อ) คลอด
 วันเดียวกัน คนหนึ่งชื่ออีเออย คนหนึ่งชื่ออีอ้าย
 อีเออยอีอ้าย เออ อีเออยนี้ลูกคนโตอีอายนั่น
 คนเล็ก มีลูกแล้วก็ทอดแหลากอวน
 มาชายอยู่ ทีนี้เมียน้อยไม่สบาย ไม่
 สบายแล้ว "ให้พี่ไปทอดแหเถอะ ไปกับ
 พี่เส" เมียน้อยนี้ไม่สบาย ทีนี้พี่ไปทอด
 แห พี่เมียบหลวงนี้ไปทอดแห ไปทอดแหแล้ว
 ไปทอดวัจโหลงก็ได้ ไปวัจไฉก็ได้

ไปลงวังของกะมิทูก ไปลงวังโหลงกะมิทูก
 คึงหันมกจะมีแต่ปำบูโตเคว ทางเมเลบ
 หว่า" เอ้าพิทปำบูโตเควกะเอาเมอตอน
 ลูเฮา"วะชั้น "มันโขงนำมึงนี้วะชั้น กูมาคัก
 นำเม่นอยกุดะตักวังเลอกะที่ ตักวังเลอกะที่
 วังนั้น มึงมันโขง มันมีคี่" หว่าแล้วมาคทั้น
 "โบัว ขันหว่านั้นเสจกเคจจิกโขงแนวเลอ
 แตกเควะชั้นกะคือมาน่ากะคือโคบูโคปา
 ไปขายกะคือเป็นเฮาเป็นเฮื่อนอยเควะชั้น
 ขำมามือนี้ผาฉมิโคมิโคจิกเป็นน้ำผอเหลือ
 แล้ว" มันกะหว่าแนวนี้ละเนาะ แสงย้ายเยอะ
 ก็นเข้ากะมิโคผอเกิน โคแต่ปำบูโตเคว
 เอ้า ปำบูโตเควเอาเหมมันวะชั้น มีห่าเอา
 ตอนลูตจนเอาอันทางพูโย อันทางพูเม้นั้น
 หว่ากะเลยคิมปำบูโตเควนี้ เกียตเลยมาเกินเข้าจา
 ปาแคะ ตักวังเลอกะมิโค ตาเว่นบาย
 ไปไชวังซอน วังหญังวังผอเหลือ
 มิโคจิกโค โบัว มันกะเคอฮอดเฮื่อนแล้วมิ
 โคปาเลยเกินไม่พายนี คี คีเมโหลง คีเม
 โหลงแล้วมันโขง คีตายแล้ว คีนต่ำลงเฮอแล้ว
 คีนต่ำลงเฮอแล้วมา มาแล้วกะชุมลุมมันกะ
 แลนลงมาฮับแต่เฮอแล้ว อีเออย อีอาบนะ
 "เหมเค"วะชั้น "เหมมึงไปแก่งหลุม แก่งเลาะ
 แล้ววะชั้น มันโขง"มาหินมาหินมาแล้วกะ
 เออเหลืออดูเม่นอยเคเกินลูเมโหลงมิเทอเกิน
 เคามาคทั้น มันละเท่าเนอ เจ้าละโค (หัวเราะ)แล้วทีนี้ มันจะเข้าเนอ เชอแล้วนะ(หัวเราะ)

ไปวังของก็ไม่ได้ ไปวังหลวงก็ไม่ได้
 ลากขึ้นมาโคปลาบูตัวเดียว ข้าง เมียจึง
 ว่า"เอ้า พิตักปลาบูตัวเดียวก็เอาไปฝาก
 ลูกเรานะ""มันช่วยเพราะมึงนี้แหละ กูมาทอด
 กับเมียนอยกุดอว้งไหนก็ได้ วังไหนก็ได้
 วังนั้น มึงมันช่วย มันไม่คี่"ว่าละทีนี้
 "อ้าว ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ว่าชั่วร้ายอย่างไร
 แรกก่อนเล่า ก็มาช่วยกันก็ยังโคบูโคปา
 ไปขายจนเป็นเหย้าเป็นเรือนอยู่นี้
 พอมานี้เกิดไม่ได้ไม่ว่าเป็นเพราะอะไร
 แลละ" มันก็พูดอย่างนี้แหละนะ บึงโมโหิว
 ขาวก็ไม่มีอะไรกิน โคปลาบูตัวเดียว
 เอ้า ปลาบูตัวเดียวเอาเหมมันละ ไม่ต้องเอา
 ฝากลูกฝากเตาละฝ่ายอ้วนนะ ข้าง เมียนั้น
 เลยทิ้งปลาบูตัวนั้น โกรธเลยมากินข้าวจิม
 ปลาร้า ทอดว้งไหนก็ได้ ตะวันบาย
 ไปทอดว้งซอน วังอะไรว้างอะไร
 ไม่ได้สักตัว เออ มันก็ไกลถึงบ้านแล้วไม
 โคปลาเลยเกินไม่พายนี คี คีเมียหลวง คีเมีย
 หลวงมันช่วย คีตายเลย คีนเขี่ยลงเรือไป
 คีนเขี่ยลงเรือแล้วมา มาแล้วก็พวกลุมมันก็
 วังลงมารบที่เรือ อีเออย อีอาบนะ
 "แม่ละ""เหมมึงไปแก่งล่าง แก่งเลาะ
 แล้ว มันช่วย" มาขึ้นมาขึ้นมาแล้วก็
 เอาให้เตลูกเมียนอยกินลูกเมียหลวงไม่ให้กิน
 แล้วทีนี้ มันจะเข้าเนอ เชอแล้วนะ(หัวเราะ)

มันเข้าเนื้อเจ้าแล้วไต่ปากหนึ่ (เจ้า—เป็นแนว
เลื้อยปากหนึ่เว้าคอกๆ)ปากหนึ่กะลุ่มนึ่กะไลหนึ่แล้ว
มิเหอนมันนอนในเฮอนหนึ่มันโขงทั้งแหมทั้งลู่
(คนฟัง—เออ) อ้อ ตั้งแต่ไต่ขึ้นมาแนวนึ่แหละ
ก็แล้วไต่ปากหนึ่ ไต่เฮอนเคื่อเขาละหว่า
"โ๊ยว ระวังเขาหว่า ไปตีกแห่มามิได้กินทั้ง
คนเสเบาะ เจ้าละหาคนกินขึ้นเบาะ"กะเลบ
เลบมิไต่หาเสลุนะ ทำอิกอิหว่าทั้งลู่ทั้งแหม
แล้วกะบั้งคับแล้วปากหนึ่ บั้งคับหว่าเหอนมึง
เป็นจาเกอหมู กะเลบเป็นจาเกอหมู เหลลู่
เหลลู่เมโหลงแล้วเป็นจาเกอหมู เป็นจาเกอ
หมูแล้วปากหนึ่ มันกะเลบไปอันนึ่ แหมมัน
ละคายไปเป็นปายูคำ (เจ้า—ปายูคำนั้นะ) อ้อ
ปายูคำนั้นะปายูคำนั้นคืออยู่แห่นะ โลก
ปายูคำนั้นมาค้อมือ โยว มันมีเม่นเหมก
มาเกิดอยู่เบาะ มันละเอาเข้าเอาเออไปเกอ
เอ้า โจมทันมา โจมทันมาคิ่นน้ำคำดัง
ปากหนึ่เดินพุนเป็นอันลู่เม่นอนนึ่กะไปจอบ
ไปจอบเบ็ง ไทวะชั้น ไต่คี่แล้วลู่เม
โหลงนั้นไต่คี่แล้ว อยู่จกแห่มันไต่แล้ว
แล้วกะขึ้นพาดไปคิ่นปายู มิทันมาเกอ
หมูเกอโกทันแล้ว กะเลบไปจอบเบ็งเนาะ
(คนฟัง—อ้อ) เห็นมันคิ่นน้ำแห่มันอยู่
"มือนึ่มึงมิตองไปเกอหมู มึงไปเล้งควาย
แต่ทงน่า" มันเคย มันเคยไปเล้งปายู
อัน เลบไซ้ไปเล้งควาย ไซ้ไปเล้งควาย

มันเข้าเนื้อเธอแล้วนะหนึ่ (เจ้า—เป็นอย่าง
ไรหนึ่เล่าคอกๆ) หนึ่ลู่มันก็ไลหนึ่
ไม่ให้มันนอนในบ้านเม่นชวบทั้งแม่ทั้งลูก
(คนฟัง—เออ) อ้อ ตั้งแต่ไต่ขึ้นมาท่อนงนึ่แหละ
สิสิหนึ่ ชาวบ้านไกลเขาเลยว้า
"อ้าว เขาว่า ไปทอดแหมาไม่ไต่กินทั้ง
คนเสเบหรือ เอ็งจะฆ่าคนกินหรือ"ก็เลย
เลยไม่ไต่ฆ่าเสเบลูกนะ ที่แรกจะฆ่าทั้งลูกทั้งแม่
แล้วก็บั้งคับหนึ่ บั้งคับว่าให้มึง
เป็นจาเล้งหมู ก็เลยเป็นจาเล้งหมู ไต่ลูก
ไต่ลูกเมียบหลวงแหละเป็นจาเล้งหมู เป็นจาเล้ง
หมูนะหนึ่ มันก็เลบไปอันนึ่ แหมมัน
ที่คายไปเป็นปลาบูทอง (เจ้า—ปลาตัวนั้นนะ) อ้อ
ปลาตัวนั้นนะปลาตัวมันคิอยู่แห่นะ เลบ
ปลาบูนั้นมาทุกวัน เอ๊ะ ไม่ใช่แม่กู
มาเกิดอยู่หนึ่หรือ มันจึงเอารำเอาอะไรไปเล้ง
ปลานั้น จับขึ้นมา จับขึ้นมาเล่นอยู่ริมฝั่ง
หนึ่ลู่ก็เมียบอนนึ่ก็ไปแอบดู
ไปแอบดู เอ๊ะ ไต่คี่แล้วลูกเมียบ
หลวงมันไต่คี่แล้ว ภูจกแห่มันแล้ว
และอันนั้นมันไปเล่นปลาอยู่ ไม่ขึ้นมาเล้ง
หมูเล้งโกให้ทันเวลา ก็เลยไปแอบดูนะ
(คนฟัง—อ้อ) เห็นมันเล่นอยู่กับแม่มัน
"วันนี้มึงไม่ต้องไปเล้งหมู มึงไปเล้งควาย
ที่ทุ่งนา มันเคย มันเคยไปเล้งปลา
นั้น เคยไซ้ไปเล้งควาย ไซ้ไปเล้งควาย

แล้วจะลูเมนอยนไปเอ็ดห้าพิที่เอาฮาไป
 เกอ เกอปานูนันละ พัดคือเออบออาบหนา
 พัดคือกัน เกิดกะมือเกวกัน มันกะมีจื่อ
 ลูมัน มันกะมาคินน้ำ คินแล้วเลยโจมเอา
 ปานูนันหันมา มากะพัน (คนฟัง—โอ)
 พันตายแล้วกะหันมาแกงกิน แกงกินแล้ว
 แหละ เป็นเกิดเป็นเขมมันกะเหอเอาไปฝังทิม
 เม็ด มีเหอเปิดโกในศาลางกิน บ้านลูมัน
 ฐจิก บ้านลูมันฟูไปเลงควายหนะฐจิก
 บาคันมันเลยฮันคางอยู่เกดหนึ่งแล้ว ลางถวย
 แล้วเพาะลง เพาะลงศาลาง เปิดละมากิน
 กินแล้วควาควา มันละมา ไปเลงควาย
 ละมามันกะเอาฮาลงไปแต่หน้าไปเหอเหม
 มันกิน ละมิเห็น มีเห็นมันเลมมาถาม
 เปิดถามโก "โอโย เปิดโกเอโย หมู หมา เอโย
 มีฮันชุมเจ้าอยู่เฮือน มีฮันไคกินเผอแด"
 วะฮัน "โอ มีไคกินเผอแหละ" หมากะคาย
 ถามแมว แมวกะมิไคกินเผอแนวนอนอยู่
 ลือฮันมิไคกินเผอแล้ววะฮัน แล้วไปถาม
 เปิดแต่ศาลาง คำนันเปิดโกมันเวาเป็นไค
 ถามหว่ามีฮันอยู่เฮือนนั้นไคกินเผอแควะฮัน
 ไคกินเกดปานูกาไคหนึ่ง เป็นเกดคำ โอโย
 เออยขอแนวะฮัน เปคันนิกะคายเฮะมาเหอ
 มัน เป็นเกิดเป็นเกดปานู โอโย เกดเหมงู
 กูจ้อยเป็นเหมงู คอคเล่พกฮันไว้ แล้วกะ
 โอ โหฮองแล้ว ข้าเหมมันตายเป็นปา

แล้วก็ลูกเมียนอยก็ไปทำเป็นเอารำไป
 เลียง เลียงปลาบู่นั้นละ ก็เอื้อยอ้อายหนา
 มันเหมือนกัน เกิดก็วันเดียวกัน มันก็จำไม่ได้
 ลูกมัน มันก็มาเล่นควาย เล่นแล้วเลยจับเอา
 ปลาบู่นั้นขึ้นมา มากัสับ (คนฟัง—โอ)
 สับตายแล้วก็เอามาแกงกิน แกงกินแล้ว
 ก็ อย่างเกล็ดหรืออะไรมันก็ให้เอาไปฝังทิ้ง
 หมด ไม่ให้เปิดโกไคถุนบ้านกิน กลัวลูกมัน
 ฐ กลัวลูกมันคนไปเลียงควายหนะฐ
 ที่มันเหลื่อคางอยู่เกล็ดหนึ่ง ลางถวย
 แล้วเทลง เทลงไคถุน เปิดเลมมากิน
 กินแล้วครู่เดียว มันก็มา ไปเลียงควาย
 พอมามันก็เอารำลงไปหน้าไปให้แม่
 มันกิน ก็ไม่เห็น ไม่เห็นมันจึงมาถาม
 เปิดถามโก "โอโย เปิดโกเอโย หมู หมา เอโย
 วันนี้พวกเจ้าอยู่บ้าน วันนี้ไคกินอะไรบ้าง"
 "โอ ไม่ไคกินอะไรเลย" หมากั
 ถามแมว แมวกัไม่ไคกินอะไรนอนอยู่
 เฉยๆไม่ไคกินอะไรเลย แล้วไปถาม
 เปิดไคไคถุน ตอนนั้นเปิดโกมันพูดได้
 ถามว่า วันนี้อยูบ้านไคกินอะไรบ้าง
 ไคกินเกล็ดปลาบูของตัวหนึ่งเกล็ดเป็นทอง โอโย
 พี่ขอหนอย เปคันนิกะคายออกมาให้
 มัน เป็นเกล็ดเป็นเกล็ดปลาบู โอโย เกล็ดแมง
 กูจำไคเป็นแมง กูใส่ขายพกไว้ แล้วก็
 โอ ร่องรำร่องแล้ว ก็แม่มันตายเป็นปลา

ลาง เป็ดตัวนั้นเลยมากินเนื้อ สามีอนามา
 กระหม่อมไปเล็งควายอีก เอาะไปกะมิเห็น
 แลวตะมะเชอ มันกะให้องอ้อแล้ว
 มันกะเลยเหามาถาม "โอ๊ย หมาเอ๋ยพวกเจ้าอยู่
 น้ำเอียนบ้านเจ้าได้กินเนื้อแทน"วะชั้น
 "มิได้กินเนื้อแล้วทางหมาจะคายกินเขาเข้าๆ"
 ถามเป็ดว่า "มันสับแต่หมูเผ่นกลางในคี่ซันไคโน
 มะเชอโนนึ่ง ค้อยเลยกิน" "โอ๊ย เออชอ
 แทน" พอขอมันกะไรมาเทอ เป็นเม็ดมะเชอ
 เม็ดหนึ่ง มือหนามากะบังคับเทอไปเล็งควายอีก
 มันกะหุบไปอ้อ เค้าให้พู่ไยหนึ่ง มันกะไปบู้ใน
 มะเชออันนั้นละไว้ เกิดเป็นโพคำ ลมพัด
 มาเสงละนาทของวงเสงมะกะคังคณคี่คัง
 กิ่ง ๆ ๆ กิ่งแหลว มันกะไปเผ่าอยู่แล้ว
 พัดมาละมิทันควายมากชนเจ้าของ เจ้าของ
 นั้นไปพังล้มมันพัดคนโพทะ ตี ให้ มิเห็น
 กินเขานอนอยู่เตศาลาง บังคับหนีไปนอนอยู่
 เชนแหมฮางแหมมายพูไคเยอะดู เขากะเอา
 เขาเอาป่าเทอกิน ไคหลายมือคอกหลายเงน
 ไสหนี่ละบาดหนี่ เขากะมิเหอกินควายกะ
 มิเหอไปเล็งละบาดหนี่ อวบาดหนี่ปะแล้ว
 เกลุเตาหากะมิหา หาพัดเป็นโศก บาดหนี่
 เกิดฮอนหันไปฮอดพะอินพุนเด เลยเหอลาวเม็ง
 ฮะกนหนี่ ลูพะญาเม็งนั้นหนี่กินเขามิเชบ
 นอนมิหลับเจดมือเจดคั่นแล้ว เอาหม่อโตน
 มาท่าย ทำนายทว่า "ทั้นถ้ามิไปกินเขาใน

ลาง เป็ดตัวนั้นก็มากินอีก พอวันหลังมา
 ก็ให้มันไปเล็งควายอีก ออกไปก็มิเห็น
 ตะมะเชอ มันก็ร้องให้อีกแหละ
 มันจึงเหามาถาม "โอ๊ย หมาเอ๋ยพวกเจ้าอยู่
 บ้านพวกเจ้าได้กินอะไรบ้าง"
 "มิได้กินอะไรเลยหมาตอมกินข้าวเปล่าๆ"
 ถามเป็ดว่า "วันนี้แปลกเขาลางในน้ำครานี่มีเม็ด
 มะเชอเม็ดหนึ่ง จันเลยกิน" "โอ๊ย พี่ชอ
 หนอย" พอขอมันก็ไขมาให้ เป็นเม็ดมะเชอ
 เม็ดหนึ่ง วันหลังมาก็บังคับให้ไปเล็งควายอีก
 มันก็ขยับไปอีกไกลๆเขาอีกลูกหนึ่ง มันก็ไปปลุกเม็ด
 มะเชอนั้นไว้ เกิดเป็นโพคำ ลมพัด
 มาเสงระนาดของวงเสงกระคังคณคี่คัง
 กิ่ง ๆ ๆ กิ่งแหลว มันก็ไปเผ่าอยู่อีก
 ก็มาไม่ทันควายมากชนเจ้าของ เจ้าของ
 นั้นไปพังล้มพัดคนโพทะ ตี ร้อง มิให้
 กินเขานอนอยู่ไคถุน บังคับหนีไปนอนอยู่
 เรือนแหมมายคนไหนเห็นดู เขาก็เอา
 ข้าวเอาปลาให้กิน หลายวันต่อหลายวัน
 ไสหนี่แล้วหนี่ ข้าวมิให้กินควายก็
 มิให้ไปเล็งละคั่น อว ทินทงแล้ว
 นะลูกเตาซากก็ไม่ฆ่า ซากจะมีโทษ หนี่
 เกิดรอนขึ้นไปถึงพระอินทร์โนน เลยให้ราวเมือง
 สกลนี้ ลูกพญาเมืองนั้นเกิดกินข้าวไม่อรอย
 นอนมิหลับเจ็ดวันเจ็ดคืนมาแล้ว เอาโหร
 มาทำนาย ทำนายว่า "ท่านนี้ถ้ามิไปกินข้าวใน

ป่าในดงในป่าในไพร่ทั้งนี้มิใช่สบายใจ
 ทาหนานไปหากิน เขาตามดงตามป่าตามดง
 ชะบายใจ เถิงจะคักกินเข้ากะแซบ"แล้วกะคัก
 คองฮองป่าวจับเอาช่างละไปไปกินเขาป่า
 แนวเฮาไปกินเขাপ่ามันแซบโคกะแนวไป
 แนวไปกะเอาช่างเอามามากะ เฮาไปดงเลอ
 กะไปดงนั้นดงนี้หว่าเอะแนวพุพานนี้ละ
 ไปแล้วกะ"เฮาคอยละลงยูนี้"วะฮั้น ลงแล้ว
 กะปลค่างปดมาเผอเหลือ ลุพะญาอะนอนอยู่
 อันแงงอัน แ่งข้างคำอันนอนนะ ลมกะ
 มิทันพัตคนโพหนะ โปกเขากะไปหาญิงเนื้อ
 ญิงนก ญิงกว้าง กะมาอย่างมาช่าง เวาแนวมา
 เทอกินกะกินมิทันแซบอยู่หนะ ญิงมิทันแซบอยู่
 ญิงมิทันไต่เดิน พอส้ามีอันมากะประมาณ
 คักนี้สองนี้ละ ลมมาพัต พัตคนโพฮั้นหนะ
 ไคญิน ไคญินแสงมะกะคักคักนี้แนวเฮา
 โมนี่ละไปปีแก่แหว่ง (คนฟัง—ฮือ)
 เล่าสะคักขึ้นมา "เฮา เสงอะไ"เลาหว่า
 เฮา เสงลมพัตไปไม้เฮบ "โอย กันอยาก
 กินเข้า"วะฮั้น เขากะเลยหาน้ำหาเข้ามา
 เบวกิน เลากะเลยกินแซบ เลาหนะ
 แล้วกะเลยเอาะไปฟังดู เห็นคนโพคักนี้
 กะมีสูงยาวเลอ ในลาวฮากเมคนี้ทางสูง
 ฮาววะฮั้น ขันโคตคนโพคักนี้เมอไ่ว้เมืองเฮา
 บานเมืองเฮาละฮ้างเอ็งวะฮั้น เลบเยอะไ
 แล้วมาคักนี้ คักมาฮือเข้ามาพอยอดญามกิน

ป่าในเขาในป่าในไพร่แล้วท่านไม่สบายใจ
 ถาทานไปเที่ยวกินข้าวตามป่าตามเขาท่านจะ
 สบายใจ แล้วจะหายกินข้าวก็อร่อย"จึงคัก
 ของรอนป่าวจับเอาช่างแล้วไปไปกินข้าวป่า
 เหมือนเราไปกินข้าวป่ามันอร่อยนี้ ก็ตรงไป
 ตรงไปเอาช่างเอามามากะ เราไปป่าไหน
 ก็ไปป่านั้นป่านี้แหละ อย่างภูพานนี้ละ
 ไปแล้วก็"เอาฉันจะลงอยู่"ลงแล้ว
 ก็ปลค่างปลค่างอะไร ลุพญากินนอนอยู่
 บนภูช่าง ภูช่างทองคำที่นอนนะลมก็
 ไม่ทันพัตคนโพหนะ พวกเขาก็ไปเที่ยวยิงเนื้อ
 ยิงนก ยิงกว้าง เอามาอย่าง เอาของกินมา
 กินก็กินไม่อร่อยอยู่นั้นแหละ ยังไม่อร่อยอยู่
 ยังไม่ถูกพระทัยท่าน พอรันหลังมาก็ประมาณ
 คักนี้สองนี้ละ ลมก็พัตมา พัตคนโพคักนี้
 ไคยิน ไคยินเสียงกระคักคนตรีอย่างเรา
 เพราะนี่ละนะปีแกรแตรวง (คนฟัง—ฮือ)
 เขาก็สะคักขึ้นมา "เฮา เสียงอะไร"เขาพุด
 เฮาเสียงลมพัตไปไม้ "โอย ฉันหิว
 ข้าว"เขาจึงเอาน้ำเอาเข้ามา
 ให้กิน เขาก็เลยกินอร่อย เขานะ
 แล้วจึงออกไปฟังดู เห็นคนโพคักนี้
 ก็ไม่สูงเท่าไร ในราวหาทกเมคนี้แหละสูง
 ฮาว ถ้าโคตคนโพคักนี้กลับไปไ่ว้เมืองเรา
 บานเมืองเราคงรุ่งเรือง เลบอยากไค
 ละคักนี้ วันรุ่งขึ้นพอดถึงเวลากิน

เขากะลมกะมาพัตตนโพ้นกะ เป็นปีแก่แต่
 วงแล้ว เล้าเบอะไต้แย่งแหลว บังคับคนไปคุต
 คุตกะเสมออีก บังคับขวงไปตั้งข้างกะดั่งมีหิน
 ข้างกะสองกาย เล้ากะเลยเวาเหอไป
 ถ้ามคนอัน เมืองโกทหนึ่ง แฉว เมืองทาคพะนม
 เสาหนึ่ง แฉวของเทวะคาหลือของคมมาบูไว้
 เขากะเลยเอาขางมาเอาะเหียวถ้ามคน
 ถ้ามไปถ้ามมามิฮูจักแหลว กะเลยไปถ้าม
 อื่นายอันหนึ่งหา "ป้าโนยพูเขาโนยนี้เวยไป
 ฮอดไปเจิงเห่นไปดินเห่น" "โยว เหน่ออี่
 อายอันแหลวมันเคยไปเล้งโจเล้งควายอยู่กัน
 เอออี่อายแหลวมันเคยไปเล้งควายอยู่กัน" ะชั้น
 โหลทน้ำมันมาถ้าม เบิงกู โหลทน้ำมันมา
 "อี่อายะชั้น มึงเคยไปอันเล้งควายเจิงบ่ออัน
 อันพูให้คำอันนั้น" "เคยไปฮูแต่เดานี้บ่อคอบ
 มิเหอไปฮันไปเห่นหละหา" "มึงเคยไปบู
 เวยแหลวไวเห่นนาง" "โยว (มันเวา) คอบ
 กะบุตตนโพทหนึ่งละไว ดั่งแต่คาวนั้นมาอัน
 อันคอบไปผิงเกิดป่าบูคำเป็นตมมะเขอ
 ษาคทหนึ่งนั้นบ่อคอบนั้นบังคับให้เอออาย
 อันอี่เออยนั้นไปลคม มาแล้วเห่นแก่งกินละเกิด
 เป็นอันไมะเขอ ไคไมะเขอคอบละไปผิง
 ไกไกละเกิดเป็นตมโพเควทหนึ่ง
 "โอ ชันหาว่าแนวนั้นกะตมโพนางอายบูไว้
 ทุเขามาหาะชั้น" "โยว ตมโพแหลวคอบนี้
 แหลวมันเวา แล้วฮูจักแนวนั้นแล้วกะเบอะเหอ

กินชาวลมก็พัตตนโพ้นก็เป็นปีแก่แต่
 วง เขายังอยากโถมากขึ้น บังคับคนไปคุต
 คุตก็เสียมหัก บังคับขวงไปตั้งข้างก็ดั่งไม้ขึ้น
 ข้างก็ร้อง เขาก็เลยบอกให้ไป
 ถ้ามคนในเมืองโกทๆ อย่าง เมืองชาตพนม
 เสาหนึ่ง ว่าเป็นของเทวะคาหรือของคมมาบูไว้
 เขาจึงเอาขางมาออกเหียวถ้ามคน
 ถ้ามไปถ้ามมาก็ไม่รู้เรื่อง ก็เลยไปถ้าม
 บูดึงคนหนึ่งว่า "ป้าภูเขาตมนี้มีใครไป
 ถึงบางไปเล่นบาง" "อ้าวมีก็
 อายนันแหลวมันเคยไปเล้งวาว เล้งควายอยู่นั้น
 เออ อี่อายมันเคยไปเล้งควายอยู่นั้น"
 เลยตามมันมาถ้ามดู เลยตามมันมา
 "อี่อาย มึงเคยไปเล้งควายเจิง
 ภูเขาตมนี้ไหม" "เคยไปแต่เดานี้บ่อคอบ
 มิให้ไปฮันไปทานจะฆ่า" "มึงเคยไปปลุก
 อะไรไวบาง" "เออ (มันพูด) ฌ
 ก็ปลุกตมโพไวตมหนึ่ง แต่ก่อนนั้น
 ฌนไปผิงเกิดปลากูต้องเป็นตมมะเขอ
 ฌนโพคณันนั้นบังคับให้เอออาย
 เอออี่เออยไปลคม มาแล้วทานแก่งกินก็เกิด
 เป็นเม็คมะเขอ ไคเม็คมะเขอฌนเอาไปผิง
 ไกลไกลเลยเกิดเป็นตมโพนี้"
 "โอ ถ้าย่างนั้นก็ตมโพนางปลุกไว้
 ฌนเขามาทานะ" "เออ ตมโพแม่ฌนนี้"
 แหลวมันพูด เมื่อรู้อย่างนี้แล้วก็บอกให้

โพล่เอาช่างหามเข้ามา นางอันนี้ละมูไว้
 แล้วมาไล่เลื่องเหอพัง เล่าแล้วเล่าเลื่องเหอ
 พัง บกคนเป็นละเหอเอาเจ้านี้ไปทำ เป็นละ
 เอาเอคฺลฺเอคฺเม ะชั้น แล้วกะมิได้ไปแล้ว
 ขำหว่าโตคนทุกคนของขึ้นกะฮาดเสื่อกะฮาด
 คนแตกขึ้นทุกๆ จึงได้มีชื่อเข้า เหว่น
 นุ่งไปทองไปไม้เอาคนแตกขึ้น อ้อ แล้วกะเลย
 ไป ขำเป็นมีหามิเบอแล้วละไป กะเลยไป
 เขากะเอาเสื่อหลังข้าง อีนางอันนี้แล้ว
 เล่าเลื่องเหอเป็นพัง เล่าเลื่องเหอเป็นพังแล้ว
 เออเป็นความจริง ความจริงหละเห็นเห็นอัน
 บันลึงแง่งข้างคำหะมันละมีเห็นนางอันนั้น
 "โอ้ย นางอันนี้เป็นผะเค" "โอ้ย มิเป็น
 ผะแล้ววะชั้น พู้นึงผะชกชกโท พู้นึง
 ผะชกชกทาว ลมกะมีจับคอกทาว บันงาวเห็น
 เสื่อโทแล้วมาหว่า" ทางพะญาละลบลอง
 หว่า "มิเป็นผะนางเอย ชาคโทชากทาวคิง
 คองาวเห็นเสื่อกันกะไค่นางเอย" ชวนเล่า
 ห็นจนหว่าเอาขำอันขึ้นเงินขึ้นคำมาเหอ
 เอาสั่งวานเงินสั่งวานคำมาเหอ ชวนมันแล้ว
 มันจึงเห็น แล้วเลากะลบลองเอาเอคฺลฺเอคฺเม
 เอาช่างมาลกะเอามิเห็น เลยสองไปเม่นกะเลย
 อะทิดาน พู้นเป็นเป็นลบลองกับนางอันนี้กะ
 อะทิดานพอจับบับคนโพ้นกะถอนเลย
 ถอนเห็นเลย(ศรีสุคา—ไม้ทองคิง เลยหรือคะ)
 เออไม้ทองคิงเลย พอจับบับสองคนจับกะ

พวกเอาช่างหามเข้ามา นางนี้ละปลุกไว้
 มาแล้วมาลาคับเรื่องให้พัง เล่าแล้วเล่าเรื่องให้
 พัง ที่นี้ท่านให้เอาเชื่อนี้ไปหา ท่านจะ
 เอาเป็นลูกเป็นเมีย แล้วก็ไปทะเล
 ก็ตัวเป็นคนทุกขคนยากขึ้นก็ขาดเสื่อก็ขาด
 คนแตกจนถาจนๆจริงนะไม่เหมือนเราเดี๋ยวนี้
 นุ่งไปทองไปไม้เอาคนแตกขึ้น อ้อ แล้วกะเลย
 ไป ถ้าท่านไม่ขำไม่แกงแล้วจะไป ก็เลยไป
 เขาก็เอาเสื่อหลังข้าง นางคนนี้ก็
 เล่าเรื่องให้พัง เล่าเรื่องให้พัง
 เออ เป็นความจริงเลยเชิญขึ้นเออ
 บัดลึงกฏบข้างทองคำหะมันไม่ขึ้นนางนั้น
 "โอ้ย นางนี้เป็นอะไรนะ" "โอ้ย ไม่เป็น
 อะไรหรอก คนหนึ่งสกุลสูง คนหนึ่ง
 สกุลต่ำ ก็ไม่มีทางที่คนสกุลต่ำจะ
 ขึ้นไปเสมอกับคนสกุลสูงได้" ฝ่ายพญาก็รับรอง
 ว่า "ไม่เป็นไรนางเอย สกุลสูงสกุลต่ำคิง
 กันขึ้นก็ไค่นางเอย" ชวนนาง
 ขึ้นจนต้องเอาผะเออขึ้นเงินขึ้นทองมาให้
 เอาสั่งวาลย์เงินสั่งวาลย์ทองมาให้ ชวนมัน
 มันจึงขึ้น แล้วเขาก็รับเอาเป็นลูกเป็นเมีย
 เอาช่างมาถอนเอาไม้ขึ้น สองผัวเมียนี่จึง
 อธิษฐาน ลูกพญากับนางนี้ก็
 อธิษฐาน พอจับบับคนโพ้นก็ถอนเลย
 ถอนขึ้นเลย(ศรีสุคา—ไม้ทองคิง เลยหรือคะ)
 เออไม้ทองคิงเลย พอจับบับสองคนจับก็

ถอนเลย ถอนเอาขึ้นหลังช้าง ขึ้นหลัง
 ช้างพอลมพัดก็เป็นเสียงแตรวงดังไปจน
 ถึงเมืองเลย พอถึงเมืองแล้วเอาบลูกไว้ บลูไว้
 พอลมพัดมาเสียงดนตรีดังอยู่นั้นแตรวง ใน
 เมืองนั้นรุ่งเรืองที่สุด เงินค่ากำเภา
 ไหลมาเทมาเต็มเกาลานเกาโกฏิเมื่อไถนาง
 นั้นมา ท้าวก็ดีใจ พอแม่ก็จัด
 การแต่งงานให้ เป็นคู่สมรสกันเรียบ
 ร้อยแล้วก็ ท้าวก็ไม่มีอะไร
 ขำวได้ยินถึง เมืองพ่อเมว่า
 อ้อ อ้อเออยนั้นยังมีเป็นดีแล้ววะชั้น
 กะเลยเหออ้ายมาจอบเบ้ง ม่ากะ"โอ้ย
 วะชั้นอันอ้ายมึงมาทำบอ"วะชั้น มันเป็น
 นอง เเค อ้อเออยเป็นเออยอ้ายเป็นน้อง
 มาแล้วกะ เก็นน้องขึ้นนั่ง เคงถกวน่า มันกะมี
 ญะเห็นแล้วลิกอ้าย มิเยอะเห็นเซากะเหอขึ้น
 ขึ้นแล้วกะเอาเคองเอาของเหอพะเมอหาผอ
 หาแม่แล้ว เงินค่ากำเภาเผอเหลือกะพะ
 เมอไป เมอแล้ว เมอเวาเหอผอแม่พั้ง
 หว่า "อ้อเออยนั้นยังมีเป็นดีแล้วไต่โผพะญา"
 "โโยมึงกะอ้ายมีฮากเทวะชั้น ขึ้นมึงเยอะเป็น
 แม่พะญา มึงกะไชนะโโยบายตีวะชั้น
 เหม่นมาหยาม เหม่นมันแดง เคองมาคักๆ
 เหม่นมาหยามญู ไชนะโโยบายเอา
 เหม่นมาหยามญู"แล้วกะกับมา มาแล้วหว่า
 "เคว่นนั้นเหอเจ้า เมอยามผอกอน เสละ

ถอนเลย ถอนเอาขึ้นหลังช้าง ขึ้นหลัง
 ช้างพอลมพัดก็เป็นเสียงแตรวงดังไปจน
 ถึงเมืองเลย พอถึงเมืองแล้วเอาบลูกไว้ บลูไว้
 พอลมพัดมาเสียงดนตรีดังอยู่นั้นแตรวง ใน
 เมืองนั้นรุ่งเรืองที่สุด เงินค่ากำเภา
 ไหลมาเทมาเต็มเกาลานเกาโกฏิเมื่อไถนาง
 นั้นมา ท้าวก็ดีใจ พอแม่ก็จัด
 การแต่งงานให้ เป็นคู่สมรสกันเรียบ
 ร้อยแล้วก็ ท้าวก็ไม่มีอะไร
 ขำวได้ยินถึง เมืองพ่อเมว่า
 อ้อ อ้อเออยนั้นยังมีแล้ว
 ก็เลยให้อ้ายมาแอบดู มาก็ "โอ้ย
 เออ อ้ออ้ายมึงมาเยี่ยมหรือ"มันเป็น
 น้องนี้ อ้อเออยเป็นพี่อ้ายเป็นน้อง
 มาแล้วกะเซอญ้องขึ้นนั่ง เคงแถวควย มันก็ไม
 อยากขึ้นมันอ้าย ไม่อยากขึ้นเขาก็ให้ขึ้น
 ขึ้นแล้วกะเอาข้าวของให้ฝากไปให้พ่อ
 ให้แม่ เงินทองอะไรก็ฝาก
 ไปให้ กลับไป ไปเล่าให้พ่อแม่ฟัง
 ว่า"อ้อเออยนั้นยังมีแล้วไต่ผัวพญา"
 "โอ้ มึงอัยริบเหลือเกินนะ ถ้ามึงอยากเป็น
 เมียพญา มึงกะไชนะโโยบาย
 ใหม่นมาเยี่ยม ใหม่นแดงตัวมาให้คักๆ
 ใหม่นมาเยี่ยมญู ไชนะโโยบายเอา
 ใหม่นมาเยี่ยมญู"แล้วก็กลับมา มานอกว่า
 "ให้พี่กลับไปเยี่ยมพ่อก่อน

เลาญะตายแล้ว เขมเห็นหน้าเจ้าเสกอน
 เห็นหนะเยอะตายยูแคเยอะ เห็นหน้าเจ้า
 เสกอน" พุ่กะเป็นคนคิดเลาะกะเซอคำ
 อันน้องสาวกะเลบเมอ เลบเมอแล้วกะปะทุ
 เทาแนวนั้นแหละ เจาะป่องไว้นั้น กะคุค
 น้ำไวทางลุม กะคมนาลอนไวทางลุมหนะ
 (คนฟัง—เออ) พอมัน เบบดุกบีบให้อัน
 ลุดลงไป เหมมัน เออ(ศรีสุตา—ตกลงตาย)
 เออเหมมันตกเสออันน้ำลอนหนะ เหมมัน
 ตายเลบ แล้วกะโยะๆไป มันกะแคง
 คนแคงโตเสอสายสังวาลแล้วกะมาแล้ว
 โยะมากะพอเห็นเออยมากระของโลดแล้ว
 "โอ้ย เออยมาทางนี้วะชั้น ผอหนะถึงเวลา
 เยอะตายแล้ว มาแล้ว แล้ว"วะชั้น มัน
 ละเทาทางนั้นกะ มาทางนี้ผออยู่ทางนี้
 พอเทาทางนั้นกะมา เบบแบนอันเขาปิดไว้
 กะลุดปุคเลบแล้ว (คนฟัง—อ้อ) ตาม
 ลงเสนน้ำอันเขาต้มไวอยู่ เช็ดเลบ ตาย
 เลบ ตายแล้วกะพูนองสาวกะเอาแล้ว
 บกทั้น เอาเสอเอาผ้า เอาสายสังวาล เอา
 นาลิงลิภาเลบลอยแล้วกะแคงแล้ว คน
 พาคันคือกันไต่ หากนึกความว่า แล้วกะ
 ไต่สี่ห้าทวนันกะกับเมอ กับเมอไผ่นันกะ
 เบ็งอยู่มันคิดในใจคนพาคือกัน โอ แล้ว
 เอกแนวเลอ โยเลบ เลบมันอนน้า มันเป็น
 จังชั้นแล้ว พอมมาถึงแล้ว "ผอเป็นส่าบาย

พอจะตายแล้ว ถ้าไม่เห็นหน้าพี่เสียก่อน
 พอเกือบตายแล้วแค่อยากเห็นหน้าพี่
 เสียก่อน"คนนี้เป็นคนคิดก็เชื่อคำพูด
 น้องสาวก็เลบกลับ เลบกลับไป ประทุ
 เข้าเป็นอย่างนี้แหละ เจาะปล่องไวอย่างนี้ ชุค
 น้ำไวทางลาง ก็คมนาลอนไวทางลางนะ
 (คนฟัง—เออ) พอมัน เหยียบหลุดบีบให้อัน
 ตกลงไป ไหมมัน เออ(ศรีสุตา—ตกลงตาย)
 เออไหมมันตกลงนารอนนะ ไหมมัน
 ตาย แล้วก็หลอๆไป มันก็แคง
 เนื้อแคงตัวใส่สายสังวาลแล้วกะมา
 หลอกมาก็พอเห็นพี่สาวมาก็เรียกเลบว่า
 "โอ้ย พี่มาทางนี้ พอนะถึงเวลา
 จะตายแล้ว มาเร็ว เร็วซิ"มัน
 จะเข้าทางนั้นก็ มาทางนี้ผออยู่คานนี้
 พอเข้าทางนี้ก็เหยียบกระดานที่เขาปิดไว้
 ก็หลุดปุคลง (คนฟัง—อ้อ) ตาม
 ลงในน้ำที่เขาต้มไว้ เสร็จเลบ ตาย
 เลบ ตายแล้วคนน้องสาวก็เอา
 ทัพ เออเสอเอาผ้า เอาสร้อยสังวาลย์ เอา
 นาลิงนาฬิกาเรียบรอบแล้วก็แคงตัวแหละ คน
 มันเหมือนกันนี้ แต่การพูดจาต่างกัน แล้วก็
 ไต่สี่ห้าทวนันก็กลับ กลับบ้านแล้วมันก็
 อยู่มันคิดในใจ คนมันเหมือนกัน โอ แล้ว
 ทำอย่างไร ผัวเลบ เลบมันอนควบ มันเป็น
 อย่างนั้นแหละ พอมมาถึงแล้ว "พอสบาย

เบ๊นนกค้ำเหอเลบลอยนะ" เมกะลบลอง
 "คา คะ"แล้ว หวาเงาะ (คนพังหัวเราะ)
 เลบไป พอไผ่ไปวัดแล้วจะจับนกมาหาโลก
 หากินเลบ มาค้ำค้ำแล้ว ที่ให้ลกหนเลบลอยไว้
 เอะเลบลอยแล้ว ลืมอันไหนกะเพิ่มแถมชีวิต
 เมอเหลอแด เลบลงมา เล่าโลกคีนมามันตา
 ลกๆ ลอดบ๊ีบ แล่นเอะไปเตะกลางเฮือน
 ไปชนกับขุหนูไว้ บาคณพอไปหาซื้อกะเพิ่ม
 เมอเหลอมานกมิเห็นแล้ว อ้าวคือตายแล้ววะชั้น
 เลบไปหาซื้อ ซ่อนโกต้อนมา มาโลกิน
 จังเอตอูงกินไปเหอเพิ่นกิน นกนั้นกะไปลื
 อยในขุหนูแล้ว แล้วจะทำพิที่ตาย แล้ว
 กะหนูใหญ่เอะมา หนูใหญ่เอะมาแล้วกะ
 "โอ เจามาเอเคเอออยู่วะชั้น" "โอโย ขอ
 ชีวิตอันที่หน้าเคค่อนเป็นแนวนั้น แนวนั้นแล้ว"
 วะชั้น "โอ หว่าแนวนั้นเส เอ้า อะไฟ"วะชั้น
 ของเหาขุหนูเค หนูกะเลบไปซัง ไปซังไว้
 วัดเม็งอันนี้ หนมิทันโป่ง ไปซังไว้เลาะ
 เม็ง อันน้อยนึ่งกะไปเป็นนกอันแฉก อัน
 นกสั่งก้าน บินปะลัไปปะลัมาอยู่ซ้ำ
 มันหนมิทันโป่งเค เขาลกมันเม็คแล้ว
 บาคณึงงูเหามาบาดหนึ งอมา เพนนกอันนั้น
 งูเหานเยอะบาดหนึ นกกคเบบหมุม หมุม
 งูเหาชอบ นกกคกะเลบหมุมงูเหาอยู่
 ทาวคุมอน อ้อ แล้วกะเลบเอนางอันนั้นไป
 เอนางนกกคะนั้นไป(ศรีสุคา-อ้อ เอนากไป

ญเลนกให้ค้ำให้เรียบร้อชนะ" เมื่ก็รับรอง
 "คา คะ"แหละว่าจันเถอะ (คนพังหัวเราะ)
 เลบไป พอผิวไปพนแล้วก็จับนกมาเลบ
 ซากินเลบ มาฆ่าตี ที่หัวลอนชนไว้เรียบร้อ
 ทำเรียบร้อแล้ว ลืมเออกระเทียมบ้าง เออ พริก
 อะโรบางเลบลงมา นกเลบพื้นขึ้นมาสืมา
 บริบๆ ลอดบ๊ีบ วิ่งออกไปใต้ขุนบาน
 ไปชุกอยู่ในรูกู หินพอไปหาซื้อกระเทียม
 อะโรมาไม่เห็นนกแล้ว อ้าว หายไปแล้ว
 เลบไปซื้อ นกตัวอื่นมา มาหากิน
 จึงทำเครื่องกินไปให้นายกิน นกนั้นก็ไปซ่อน
 อยู่ในรูกู แล้วก็เกล้งทำตาย แล้ว
 ก็หนูใหญ่ออกมา หนูใหญ่ออกมาก็
 "โอ เจามาทำอะไรอยู่" "โอโย ขอ
 ชีวิตอันที่ไว้ควยฉันเป็นอย่างนั้น อย่างนั้น
 แหละ" "โอ ถ้าอย่างนั้นก็ เอ้า อภัยให้"
 ก็เขารูหนูนี้ หนูจึงไปส่ง ไปส่งให้
 พนเมื่อนี้ ขนยังไม่ทันงอก ไปส่งนอก
 เมือง อีกนิตหนึ่งก็ไปเป็นนกเออแซก เออ
 นกแซกเตานั้น บินกลับไปกลับบาก
 มันขนไม่ทันงอกนี้ เขาถอนมันหมดแล้ว
 หินงูเหามาตีนี้ หนึกลับมามีเห็นนกนั้น
 งูเหาก็อยากกินหิน นกกคเหยียบจิก จิก
 งูเหาช่วย นกกคเลบจิกงูเหาอยู่
 จนทุกวันนี้ อ้อ แล้วก็เอนางนั้นไป
 เอนางนกกคานั้นไป(ศรีสุคา-อ้อ เอนากไป

เหมอคะ) ครั้น นกแคะเอาไป นกต่อนกเอาไป
 เอาไปแล้วจะไปพะกับอันลือลือ ลือลือนั้นละมา
 น้ำเพนพาวะนาอยู่ โอย เชอเป็นตึงตึงไซชาด
 อยู่ แลจะเลบเลงเอา เลงใหญ่มาใหญ่มา
 นกอันนั้นกะเลบคาย คายแล้วเลาเลบเอา
 น้ำเตาแกวมาสด เลบเกิดเป็นคน
 ลือลือเอน้ำเตาแกวสดเกิดเป็นคน
 เป็นคนแล้ว เป็นพุยง ลือลือกะเลบบน
 ลูขายเหอ เป็นลู เหอเป็นลูนางอันนี้
 เป็นลูนางนก เชกคาตาเสอเหอเป็นลูเลา
 บัณนิบิตเหมเลาอยู่ บัดนี้เลบถาม "เหมแต่
 กอนเจาเป็นเมอ" เลากะเลบเลาเลง
 แตกอนเหอพูฟ้ง หวาเป็นแนวนั้น แนวนั้น
 เลาเลงเหอพูฟ้งคูลิ่งคุณ เลาเลบหว่า
 "เควนนี้พะญาผอยอยู่เอนะ" "อยู่อยู่"
 "อยู่เมืองเมอ" "เมืองโกสัพพินละ"
 "ผมจะไปมาหาเหอเหมละเอาบอ"
 "โ้ย เอาอยู่" ะฮัน ทาวนั้นกะเลบ
 ตามไป ตามไปแล้วจะมาหาเหอผอยฟ้ง
 หวา "อันนี้เหมเมทานนะวะฮันพุเป็นเมผอ
 นั้นอยู่พุนอยู่กับลือลือ" ะฮัน พุผอกะ
 "เอา เควนนี้พุอยู่ เอดแนวเลอผอยจ้ง
 ละไปถึง" ะฮัน "โ้ย ผมละละไม้ไ้
 เหอไปตามไม้นั้น ละคนไม้ไ้ ผอไปละ
 เหน" เลาเลบทะคนไม้ไ้แต่ตามคง
 ผอนี้กะจิดขางจิดมาไป กาว กาวเจิง

เหมอคะ) ครั้น นกแคะเอาไป นกต่อนกเอาไป
 เอาไปแล้วก็ไปผากกับเออญาณี ญานีนนั้นมา
 น้ำเพนพาวะนาอยู่ โอย เขายังรับใช้ชาติ
 อยู่ เลบเลียงไว้ เลียงใหญ่มาใหญ่มา
 นกนั้นก็คาย คายแล้วจึงเอา
 น้ำเตาแกวมาสด เลบเกิดเป็นคน
 ญาณีเอน้ำเตาแกวสด เกิดเป็นคน
 เป็นคนเป็นพุยง ญาณีเลบบน
 ลูขายให้ เป็นลู ให้เป็นลูนางนั้น
 เป็นลูนางนก เสกคาตาใส่ให้เป็นลูนาง
 พรณิบิตเเม่ ที่นี้เลบถาม "เเมแต่
 กอนเเมเป็นใคร" นางก็เลาเรื่อง
 แตกอนให้ลูฟ้ง ว่าเป็นอย่างนั้น อย่างนั้น
 เลาเรื่องให้ฟ้งทุกสิ่งทุกอย่าง ลูถามว่า
 "เควนนี้พุญาผอยอยู่ไหน" "ยังอยู่"
 "อยู่เมืองไหน" "เมืองโกสัพพินละ"
 "ผมจะไปตามมาหาเเมเอาไหม"
 "อ้าว เอาสิ" ทาวนั้นเลบ
 ตามไป ตามไปแล้วก็มาพูตให้พอฟ้ง
 ว่า "คนนี้ไม่ใช่เมียทานนะคนที่ เป็นเมียพอ
 นั้นอยู่โนนอยู่กับญาณี" ฝ่ายพอกก็
 "เอา เควนนี้ทุกขียากอยู่ หาอย่างไ้พอจึง
 จะไปถึง" "เออ ผมจะลากไม้ไ้
 ให้ไปตามไม้นั้น ดากคนไม้ไ้ พอกไป
 เห็น" ลูเลบดากคนไม้ไ้ตามป่า
 พอกก็จิดขางจิดมาไป กลาว กลาวถึง

คนโพธิ์นั้นตั้งแต่นั้นตาย คนโพธิ์
 ละดูบโลกได้ มีดังนี้พิศมึเป่ามิเผอเลย
 อ้อ คนโพธิ์นะ ช่างมาโง่ควายในเมือง
 อันนั้นเงบเหงาไปเมื่อก บาดนี้ตามไปเอามา
 แล้วพอไต่ นางอันนั้นมา มาเห็นเป็นคนละงาม
 เขาก็ใช้เพชฌาตคานางอันนั้นแล้ว นางอ้อ
 อายนี้ แล้วกะเอค เอคคมแล้วบาคหนี
 เอคคมเซอไทไว้ ตัดผ้าตีนผ้ามือของกันไทไว้
 ตัดเนอมาเอคคมไว้ ไต่ นางชะหมไปส่ง
 ไปส่งอันผอเทอแหมเทออยู่เมืองอันนั้น
 โอ อย่างนี้ละดูเขาไต่เป็นเจ้าบ้านเจ้าเมือง
 เขาก็ไต่กินส้มป้างปาย่าง กินลงไป
 กินลงไปแล้วไปเห็นดู เห็นมือลูกสาวเจ้าของ
 (คนฟัง—เออ) ไปเห็นตีนลูกสาวตัวเองครบ
 ขอแล้ว โอัยลูกสาวไทเฮา เลยไต่ของทิมทิม
 ของมันบาบเทไต่ จบถอนันทะเละ (คนฟัง—อ้อ)

คนโพธิ์นั้นนับตั้งแต่นั้นตาย คนโพธิ์
 ก็เหี่ยวเลยนะ ไม่ดังไม่พักไม่เบาไม่อะไรเลย
 อ้อ คนโพธิ์นะ ช่างมาวิควายในเมือง
 นั้นเงบเหงาไปหมด ที่นี้ตามไปรับมา
 พอไต่ นางมา มาเห็นเป็นคนสวยมาก
 เขาก็ใช้เพชฌาตคานางนั้น นางอ้อ
 อายนี้ แล้วก็ทำ ทำสมทะเละที่นี้
 ทำสมใส่ไทไว้ ตัดผ้าตีนตัดผ้ามือรองกันไทไว้
 ตัดเนอมาทำสมไว้ ไต่ นางสมไปส่ง
 ไปส่งพอตาแม่บ้ายอยู่เมืองนั้น
 โอ อย่างนี้ละดูเราไต่เป็นเจ้าบ้านเจ้าเมือง
 เราก็คไต่กินส้มป้างปาย่าง กินลงไป
 กินลงไปจนไปเห็นดูเห็นมือลูกสาวตัวเอง
 (คนฟัง—เออ) ไปเห็นตีนลูกสาวตัวเองครบ
 ขอหมด โอัยลูกสาวเรา เลยร้องไห้โฮๆ
 ก็มันบาบหนานี้ จบเทอนันทะเละ (คนฟัง—อ้อ)

ประวัติ

ประวัติ

ประวัติเป็นเรื่องหนึ่งแสดงความเป็นมาของเรื่องที่เกิดขึ้นจริง วรรณกรรมผู้ไทยที่รวบรวมได้ครั้งนี้อยู่ในประวัติ ๔ เรื่อง คือ เป็นประวัติบุคคล ๑ เรื่อง และประวัติพระบรมโพธิสัตว์ ๓ เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่องผู้ไทย^๒ (ประวัติบุคคล)

เป็นประวัติการโยกย้ายของชาวผู้ไทยตั้งแต่อยู่เมืองน่านน้อยฮอยหนองมาเรื่อยจนเข้ามาอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประวัติการโยกย้ายของชาวผู้ไทยเข้ามาอยู่ในเรณูนคร วิทยากรได้กล่าวถึงที่มาของชื่อ "เรณูนคร" และ "เมืองเวฬุยกงหวายสาบ่อแก" ไว้ในเชิงประวัติด้วย

๑. นอกจากนี้วิทยากรยังได้จำแนกพวกผู้ไทยออกเป็น ๓ พวกใหญ่ๆ ด้วยกันคือ

๑. ผู้ไทยกวาน หมายถึงผู้ไทยที่มาจากเมืองวัง คำว่า "กวาน" เป็นคำนำหน้าที่แสดงการให้เกียรติของชาวผู้ไทย เป็นคำที่สุภาพที่สุด ที่เรียกผู้ไทยกวานเพราะเป็นผู้ไทยที่มาจากในเมือง มีมารยาทเรียบร้อย ผู้ไทยพวกนี้ถือว่าอายุเช่น หอก กาบ และทวนเป็นมงคล นิยมเอาติดไว้ในห้องนอนและไว้ในงานพิธีมงคล ผู้ไทยพวกนี้ได้แก่พวกที่อยู่เรณูนคร

๒. ผู้ไทยกระป่อง เป็นผู้ไทยที่อพยพมาจากเมืองเวียงวังใกล้เวียงจันทน์ ผู้ไทยพวกนี้เวลาในงานมงคลนิยมใช้กระป่องหรือสองตี ได้แก่ผู้ไทยที่สกลนคร

๓. ผู้ไทยกระแตะ เป็นผู้ไทยบ้านนอก มาจากบ้านนากระแต มาอยู่แถวอำเภอคำชะอี เขาวง และหนองห้าง พวกนี้เวลาในงานมงคลจะใช้ไม้เคาะเอา

๑. กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๑๐

๒. ประวัติการโยกย้ายของผู้ไทยรายละเอียดได้จากใบที่ ๒ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

๓. "นายคำนึ่ง อินทร์ติยะ เป็นผู้ให้คำอธิบาย สรีสุภา เอื้อนศรีนทร์ ผู้ขอคำอธิบาย

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ณ บ้านพักหน้าโรงเรียนเรณูวิทยาคาร

จากประวัติการโยกย้ายของชาวผู้ไทยเรณูนครนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงนิสัยของผู้ไทยประการหนึ่งว่าเป็นพวกที่ชอบอิสระไม่ชอบอยู่ใต้งัยกับใคร ตลอดจนน้ำเสียงที่พูดถึงพวกเขาจะจับได้ว่าพวกเขาผู้ไทยถือว่าตนเองมีฐานะดีกว่าและไม่ชอบคบหากับพวกซ่านัก ดังมีคำกล่าวของผู้ไทยไว้ว่า "อย่าคบกับชาวซ่านักกับแกว" (แกว เป็นคำเรียกชื่อที่ชาวอีสานใช้เรียกพวกคนญวน)

พญาจระเข้ (ประวัติพระโพธิสัตว์)

เป็นเรื่องครั้งพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นลิงอยู่ชายฝั่งน้ำ ถูกจระเข้หลอกระเอาไปจะเอาหัวใจไปให้เมียกิน แต่ด้วยความฉลาดของลิงจึงลงใจให้จระเข้มาส่งจนถึงฝั่งหนีรอดชีวิตได้

ตัวละครในเรื่องนี้มีลักษณะตรงข้ามอย่างเห็นได้ชัดคือความฉลาดกับความโง่

นิทานเรื่องนี้วิทยากรได้กล่าวเน้นถึงความฉลาดของพระโพธิสัตว์โดยให้ลิงกล่าวเยาะเย้ยจระเข้ไว้ในตอนท้ายว่า "ฮู้ให้ใจขุ่นแหล่มึงบ่ได้กินลูกอก บ่ทันลูกอก" (รูซี้หัวใจขุ่นแหล่มึงบ่ได้กินลูกอก ไม่ทันลูกอก)

เรื่องพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นลิงปรากฏในเรื่อง "จระเข้แสนกล" ^๒ "หัวใจลิง" ^๓ "ลิงสู่มารชาดก" ^๔ และ "พานรชาดก" ^๕

พญาช้าง (ประวัติพระโพธิสัตว์)

กล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาช้างได้ช่วยเหลือนายพรานคนหนึ่งซึ่งหลงทางโดยให้ชี้หลังตนไปส่งที่ถนน ต่อมานายพรานผู้นั้นได้ออกไปตักพญาช้างมาขายพญาช้างก็ให้ตกจนครั้งสุดท้ายต้องฆ่าตัวเองไป พญาช้างได้รับทุกข์เวทนาจึงตาย

๑. กุ

๒. รอ. วุฒิ อ่อนสมกิจ นิทานคติชาดก หน้า ๑๐-๑๓

๓. เสรี เปรมฤทัย นิทานรอบกองไฟ หน้า ๑๓๘-๑๔๖

๔. หอพระสมุดวชิรญาณ นิบาตชาดกเล่ม ๕ ทุกนิบาต หน้า ๔๔-๔๕

๕. หอสมุดวชิรญาณ นิบาตชาดกเล่ม ๗ จตุกกนิบาต หน้า ๒๑๕-๒๑๘

วิพากษ์ไต่ถามว่า นายพรานนั้นคือ พระเทวทัตและพญาข้างก็องค์พระโพธิสัตว์
นิทานเรื่องนี้เป็นชาดกที่แสดงให้เห็นการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ และความโลภ
และอกตัญญูของนายพราน

นิทานเรื่องนี้ปรากฏใน "สืลวันนาคราชชาดก" * กล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติ
เป็นช้างชื่อพระยาสืลวันนาคราช ได้ช่วยนายพรานที่หลงทาง แล้วภายหลังพรานนั้นมาขอตัดงาพระยา
สืลวันนาคราชไปจนหมด ช้างอกตัญญูนั้นจึงถูกรบเร่เพราะบาปที่ทำนั้น

ช้างสองจำพวก (ประวัติพระโพธิสัตว์)

เป็นเรื่องที่กล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาช้าง มีบริวารहार้อย ถูกมนุษย์
ต้อนไปรวมไว้เชิงภูเขากับช้างพระเทวทัต และบริวาร ช้างเหล่านั้นตกลงกันว่าจะออกไปให้มนุษย์
ฆ่าและตัดตามลำคืบ วันหนึ่งถูกเฝ้าช้างทองแก่บริวารของช้างพระเทวทัต ช้างพระโพธิสัตว์
ตกลงแลกเปลี่ยนเวรกับนางช้างและได้แสดงพระธรรมเทศนาให้พวกที่จะมาฆ่าฟัง และได้เทศนา
สั่งสอนพญาค้างแต่ป่ามาคืบมาจนจบแปดหมื่นสี่หมื่นชั้น พญาจึงสั่งให้ปล่อยช้างทั้งหมดไป

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง เมตตาบารมีของพระโพธิสัตว์ และสะท้อนให้เห็นลักษณะ
ของผู้น่าปรารถนาที่ควรรู้จัก เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ยิ่งกว่ามนุษย์

พูไท้หล่อโหน่พู่ไท้โหน่ไหน กะเลย
 พาลูกหลานอพยพลงมา ลงมาทางตอน
 แลละแต่มีจักหาไปซื้อโล่ตอนนั้นกะคาย
 แต่ถื่อว่าลงมาทางเคอหล่อค่าเงินตก
 เขาหาไคเหม่น้ำของอยู่ทางนี้เม่น้ำใหญ่
 เม่น้ำนั้นลือว่าเหม่น้ำของกะเลยพากัน
 อพยพลงมาลงมา พอมา ๆ ตอนนั้น
 กะมีอุทกหาเผอเป็นโหน่ มาแล้วกะมา
 ตั้งลักถานอยู่ อยู่ในเม็งวังอ่างคำ เม็งวัง
 อ่างคำกะเคว่น้อยในแขวงคำเกิดคำโมน
 หรือถ่าชะคุมอน (เช่า - ปะเทกล่าว)
 ปะเทกล่าว พอมาถึงอยู่แล้ว แลละเฮา
 กะเป็นกกหนึ่งเป็นเมืองหนึ่งเมืองพู่ไท้ เมืองวัง
 อ่างคำ มีเจ้าเมืองของเฮาซึ่งเป็นต้นตระกูล
 ของเฮาชื่อว่า พญาเตโช พญาเตโช
 กะมีครอบครัวเป็นเจ้านานเมืองอยู่ อันมี
 มีลูกชายสามคน เจ้าสาย เจ้าเพ็ด
 เจ้าคำไฟ กะเลยตั้งลูกทั้งสามคนนี้คำลงคำ
 แหนง คือหาเป็นตำแหน่งทางบ้านเมือง
 ปกครองชาวพู่ไท้ละ ท้าวสายเป็นเจ้า
 เมืองรองเจ้าเมืองมีเม่น้ำเจ้าเมือง ท้าวเพ็ด
 เป็นอุปราช ท้าวคำไฟเป็นราชวงศ์
 ปกครองกันอยู่นั้นเป็นเวลานานเฒ่าเหลอ
 กะจิมิได้ มาเจอมาพบกับพวกคำ พวกคำ

ผู้ไทยหรือหัวหน้าผู้ไทยในสมัยนั้น ก็จึง
 พาลูกหลานอพยพลงมา ลงมาทางใต้
 ละแต่ไม่รู้จะไปไหนตอนนั้น
 แต่ถื่อว่าลงมาทางใต้หรือตะวันตก
 เขามีเม่น้ำของอยู่ทางนี้เม่น้ำใหญ่
 เม่น้ำนั้นลือว่าเม่น้ำของจึงพากัน
 อพยพลงมาลงมา พอมา ๆ ตอนนั้น
 ไม่รู้ว่าใครเป็นหัวหน้า มาแล้วกะมา
 ตั้งถิ่นฐานอยู่ อยู่ในเมืองวังอ่างคำ เมืองวัง
 อ่างคำนี้เคว่น้อยในแขวงคำเกิดคำมอน
 หรือถ่าชะคุ้มนี้ (เช่า - ประเทศลาว)
 ประเทศลาว พอมาถึงอยู่แล้ว ก็เรา
 ก็เป็นกกหนึ่งเป็นเมืองหนึ่งเมืองผู้ไทย เมืองวัง
 อ่างคำ มีเจ้าเมืองของเฮาซึ่งเป็นต้นตระกูล
 ของเราชื่อว่า พญาเตโช พญาเตโช
 มีครอบครัวเป็นเจ้านานเมืองอยู่ อันมี
 มีลูกชายสามคน เจ้าสาย เจ้าเพชร
 เจ้าคำไฟ ก็เลยตั้งลูกทั้งสามคนนี้คำลงคำ
 แหนง คือหาเป็นตำแหน่งทางบ้านเมือง
 ปกครองชาวผู้ไทยเฒ่า ท้าวสายเป็นเจ้า
 เมืองรองเจ้าเมืองมีเม่น้ำเจ้าเมือง ท้าวเพชร
 เป็นอุปราช ท้าวคำไฟเป็นราชวงศ์
 ปกครองกันอยู่นั้นเป็นเวลานานเฒ่าไร
 กะจิมิได้ มาเจอมาพบกับพวกข่า พวกข่า

หนักะความทางสันนิทานเกว้นักะคิดหาแหมน
 พวกโซ้ เป็นพวกที่มีใจคอมิซึบเป็นหวา
 เป็นคนคคในของอโนเกะกุ เป็นคนที่เลกหวา
 เอาเปียบหาเลองหาลาวอยุ่เลอย พวกพูไท้
 หนักะเลยไปตกกลงกับพะญาชาหวากานที่เฮา
 ลมเลวกันอยุ่หมี่แล้วจักเทอ ทำไยบ้านเมือง
 มีไคมีเวลำทำมาหากินหลือ ทำไยบ้านเมือง
 ลากชะก่อนเกือกกลอน เอามาแข่งขันกัน
 ค้วยลมนั้นมีแล้วจักเทอ เอามาแข่งขัน
 กันไคชะคี่บั้นญาเผอคี่แล้วเผอกองเมือง
 เอาบอวะชั้น พะญาชาจะเลยตกกลง พอตกกลง
 กันแล้วกะสันญากันหวาเผอญิงนาคูนาไป
 จับหน้าผาไคพุนั้นหละไคกองเมือง ฝ่ายพูไท้
 เกะเก่มหน้าไม้ทะนุไป เอาคี่สุคคี่ไคฝ่ายหน้า
 ไร่ ฝ่ายชากะทำนา นาโห มีความแข่งแฉง
 หลาย หน้าโหของชาหนี พอไปแล้วกะเทอ
 ช้างึงก่อน ญิงนาคา ญิงทะนุนั้น พอญิงไป
 แล้วความแฉงของนาคามีสามากจับ
 จับหน้าผานั้นไค ลูกหน้าชากะเลยตกกลง
 อันคี่ที่สองกะเทอพูไท้ เจ้าพูไท้ญิงไป
 พูไท้หนีเอาคี่สุคคี่ไคไคโหลหน้า ญิงไปแล้ว
 กะเลยจับเอาหน้าผาไคไค ในที่ชุกกะที่ปะชุม
 พูไท้กับชากะตกกลงหวาพูไท้ชนะ ค้วยบั้นญา
 กะเลยไคพะญาไคไคของทั้งเมืองชาและ

นตามการสันนิฐานเกว้นักะคิดหาเป็น
 พวกโซ้ เป็นพวกที่มีนิสัยใจคอไมคี่ทำนาว่า
 เป็นคนคคในของอโนเกะกุ เป็นคนชอบ
 เอาเปียบหาเรื่องหาราวอยุ่เรอย พวกญูไทย
 ก็เลยไปตกกลงกับพญาชาว่ากาที่เรา
 รบพุ่งกันอยุ่ไม่เสริจลัทธิ ทำไยบ้านเมือง
 ไม่มีเวลาทำมาหากิน หรือ ทำไยบ้านเมือง
 ราษฎรเกือกร้อน เรามาแข่งขันกัน
 ค้วยการรบพุ่งนี้ไม่ขสันลัทธิ เรามาแข่งขัน
 กันค้วยสติปัญญาถ้าไครคี่แล้วคนนั้นครองเมือง
 เอาใหม่ พญาชาก็ตกกลง พอตกกลง
 กันแล้วก็สันญากันว่าถ้าไครยิงธนูลูกธนูไป
 คี่ค้อยหน้าผาไคคั่นนั้นไคครองเมือง ฝ่ายญูไทย
 ก็เตรียมหน้าไม้ธนูไป เอาขันนางโรงคี่ปลายธนู
 ไร่ ฝ่ายชากี่ทำธนู ลูกธนู แข็งแรง
 มาก ลูกธนูของชานี้ พอไปแล้วก็ไค
 ช้างึงก่อน ยิงหน้าผา ยิงธนูนั้น พอยิงไป
 ค้วยความแรงของธนูทำให้ไม่สามารถคี่
 คี่คี่หน้าผาไค ลูกธนูของชาเลยตกกลง
 อันคี่ที่สองก็ไคญูไทย เจ้าญูไทยยิงไป
 ญูไทยเอาขันนางโรงคี่หัวธนูไว้ ยิงไป
 ก็เลยคี่คี่หน้าผา ในที่สุคคี่ที่ปะชุม
 ญูไทยกับชากี่ตกกลงว่าญูไทยชนะค้วยปัญญา
 เลยให้พญาเตโชครอง ทั้งเมืองชาและ

เมืองพุทไธ คอ มาข้างหาเล่องอีกต่อไป
เมื่อปกครองกันแล้วมันกะหาเล่องทำเหอเคียด
ลอนอยู่เลยมันกะเลยลบเลวอยู่อีกต่อไป พวก
เจ้าหาหะหานซากะเลยมาจับเอาพะญาเตโซ
นี้ไปเป็นโตจ่านำหื้อเอาไปหะกะมิฮู้จัก
ท้าวป่านนี้กะตั้งมีโคขาวพะญาเตโซเป็นแนวเลอ
แต่คาวนั้นพัน พอกพะญาเตโซก่อนจะไป
กะเลยสั่งลูกหลานไว้ว่า ท้าวเพ็ด ท้าวสาย
ท้าวคำไฟ เอ๊ย เหอเจ้าหนีนำลูกหลานหามาไป
อยู่ฝั่งขวาพะน้ำของแม่น้ำของคอบอนอยู่
คุ่มอนหะ พอกท้าวเพ็ด ท้าวสาย
ท้าวคำไฟเสื่อไปแล้วกะพากันอบพะยบคอบโก
ของชาวพุทไธหะหามาจะฝั่งซ้ายหามาฝั่งขวา
หามาแล้วกะมันมีหลายโพกหามา โพกหนึ่ง
กะเลกหวาพุทไธกวาน พวกพุทไธเอาหนี
ณมขอะพะน้ำเคอ พุทไธเอาหนีแบ่งออกเป็น
สามพวกใหญ่ใหญ่มี พุทไธกวาน พุทไธกะปอง
แล้วพุทไธกะแคะ พุทไธทั้งหลายโคขาวหว่า
พุทไธกวานซึ่งเป็นพุทไธในเมือง หามาแล้ว
พุทไธอื่น ๆ เหล่าอื่น ๆ คือพุทไธกะปองกับพุทไธ
กะแคะกะตามมา ๆ พอกหามาแล้วกะพุทไธกวาน
กะเดินทางไปตามเส้นทางซึ่งมันเป้นป่าเป็นดง
ไปพ้ออบพะยบไป หลบหลีกจากไฟพิบัติต่าง ๆ
ไปถึงเขตหนองหานถึงเค็ดชะกน กะตั้งมีเห็น

เมืองญไทย คอมาข้างหาเล่องอีก
เมื่อปกครองแล้วมันก็หาเล่องทำเหอเคียด
รอนอยู่เรื่อยจึงต้องรบรากันอีกต่อไป พวก
ข้าทหารข้าจึงมาจับเอาพะญาเตโซ
ไปเป็นตัวจ่านำหรือเอาไปสากไม้
จนเคียวนี้ยังไม่โคขาวพะญาเตโซ ว่าเป็นอย่างไร
ตั้งแต่ครั้งนั้น ก่อนพะญาเตโซจะไป
โคสั่งลูกหลานไว้ว่า ท้าวเพชร ท้าวสาย
ท้าวคำไฟ เอ๊ย ให้เจ้าพาลูกหลานข้ามไป
อยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงก็ตรงที่อยู่
ท้าวโน้นแหละ ท้าวเพชร ท้าวสาย
ท้าวคำไฟเสื่อไปแล้วก็พากันอพยพครอบครัว
ของชาวญไทยข้ามจากฝั่งซ้ายข้ามมาฝั่งขวา
ข้ามมาแล้วก็มีหลายพวกที่ข้ามมา พวกหนึ่ง
ก็เรียกว่าญไทยกวาน พวกญไทยเรา
ณมขอะกันนะ ญไทยเราแบ่งออกเป็น
สามพวกใหญ่ ๆ มี ญไทยกวาน ญไทยกะปอง
แล้วก็ญไทยกะแคะ ญไทยทั้งหลายรู้ว่า
ญไทยกวานซึ่งเป็นญไทยในเมืองข้ามมาแล้ว
ญไทยอื่น ๆ พวกอื่น ๆ คือญไทยกะปองกับญไทย
กะแคะก็ตามมา พอกข้ามมาแล้วก็ญไทยกวาน
ก็เดินทางไปตามเส้นทางซึ่งเป็นป่าเป็นดง
พากันอพยพไป หลบหลีกจากภัยพิบัติต่าง ๆ
ไปถึงเขตหนองหานถึงเขตสกล ก็ยังไม่พบ

บ่อน้ำมาพากินได้ก็ ลักสะหนะกานเลอะ
 บานอยู่เห็นเขาถือหาวกินอันน้ำบ่อชุมหละอย่า
 อยู่ ทาวเพ็ด ทาวสาย ทาวคำไฟพุนำไป
 กะท่าเลอะคินเลอะบ่อนอยู่กะหามีได้ที่เป็น
 ทำเลที่เหมาะส้ม ในที่ซุกทาวเพ็ด ทาวสาย
 ทาวคำไฟกะพาทะหลุมคินมาอี ไปแล้วกะ
 ลมมาอีไปทำเบ็งแถวแม่น้ำของอาจะจะเป็น
 หลุมที่ลุ่มพอหละเป็นที่พาทักกินได้ พอหลุม
 นานกะมาเห็นหนึ่งซึ่งเป็นถ้ำของเลนนะคอน
 ชุมมอหละ ถิ่น อ่า บ่อนนี้เป็นบ่อนที่เลกได้
 หวาเป็นป่าทึบมีต้นหวายมีป่าไม้หนาแน่น
 คินกะค้ำน้ำกะชุม มีหวายหนึ่งอยู่ในถ้ำนั้นเขา
 เลกหว่า หวายน้อแก เจ้าสายนั้นกะเลยปัก
 หลักตั้งบ้านเมือง พาลูกพาหลานแพ้วถาง
 พงไฟอยู่อาสัย ตั้งชื่อบ้านชื่อเมืองหว่า
 เมืองเว โห้ยตั้งหวายสายบ่อแก ชื่อเยอะ
 ญาวจิกหน้อย ชื่อคราวแล่นเจ้าสายเป็น
 พุดังไว้ อย่าลืมนะครับ เมืองถ้ำกั้นนั้นเขา
 เอ็นหว่าเมืองเว (ศรีสุตา - เวแปลว่า
 อะไรกะ) เมืองเวที่พาสาพัวไ้เวหว่า
 หลบคิน (ศรีสุตา - เออ) หลือเว้งมาโค้งมา
 เว้นเป่หว่า โค้งมา เขาเอ็นหว่าเว้นเป่หว่า เว้นแปลว่า โค้งมา เขาเรียกว่าเว้นแปลว่า
 โค้งมา หลือกับคินดับหลังมันเยอะเป็นคือคว้าม
 แกวแนวเขาเอ็นหว่า คีเว เมื่อ (ออกลับบ้าน- ญวนที่เขาพุดว่า คีเว กลับ (เออ กลับบ้าน -

ที่ทำมาหากินได้สะดวก ลักษณะการเลือก
 ที่อยู่เขายึดว่าคินไม่ค้ำน้ำไม่ชุมแล้วอย่า
 อยู่ ทาวเพชร ทาวสาย ทาวคำไฟที่พาไป
 ก็เที่ยวเลือกคินเลือกที่อยู่ก็หาไม่ได้
 ทำเลที่เหมาะส้ม ในที่สุดทาวเพชร ทาวสาย
 ทาวคำไฟก็พาพวกกลับคินมาอี ไปแล้วก็
 กลับมาอีไปหาถ้ำแถวแม่น้ำของอาจะเป็น
 ที่ราบลุ่มพอจะเป็นที่ทำมาหากินได้ พอกลับ
 มาก็กมาเห็นที่แห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งของเรือนคร
 ทุกวันนั้นหละ ที่นี้ ฉ่า ตรงนี้เป็นที่ที่เรียกได้
 ว่าเป็นป่าทึบมีต้นหวายมีป่าไม้หนาแน่น
 คินก็ค้ำน้ำก็ชุม มีหวาย ๆ หนึ่งอยู่ในเขตนั้นเขา
 เรียกว่า หวายน้อแก เจ้าสายจึงปัก
 หลักสร้างบ้านเมือง พาลูกพาหลานแพ้วถาง
 พงไฟอยู่อาสัย ตั้งชื่อบ้านเมืองว่า
 เมืองเว หวายนงหวายสายบ่อแก ชื่อออกจะ
 ยาวลัดหน้อย ชื่อคราวแรกนั้นเจ้าสายเป็น
 คนตั้งไว้ อย่าลืมนะครับ เมืองคอนแรกนั้นเขา
 เรียกว่าเมืองเว (ศรีสุตา - เวแปลว่า
 อะไรกะ) เมืองเวนี้ภาษาญไทยแปลว่า
 กลับคิน (ศรีสุตา - เออ) หรือเว้งมาโค้งมา
 โค้งมา หรือกลับคินกลับหลังมันคงเหมือนคำ
 แกวแนวเขาเอ็นหว่า คีเว เมื่อ (ออกลับบ้าน- ญวนที่เขาพุดว่า คีเว กลับ (เออ กลับบ้าน -

ศรีสุคา) แล้วพวกเราอยู่น้ำแถวทะเล
 ไซ้คำพูดเขาว่า เว้นคนมาบ้าน คนมา
 บอนเก่าโค้งมาบอนเก่า ทะเลเล็กเมือง
 เว ส่วนคงหวายนั่นกะเอาใส่พื้นดินหวาย
 หลายกะเลยเอาประกอบเป็นสี่เมือง เพราะ
 ตั้งตามภูมิประเทศเขาหนะ คงหวายหลาย
 กะละเมืองเว้คงหวาย บ้านคงหวาย
 สายบอแอกกะคือเส้นนำหวายนี้เป็นสายบอแอก
 บากันต่อมาชะใหม่เลย กัมพะคำลงลาชา
 นุภาพ ฝั่งกะมีจอกักบ้านเลอ ไคชะเค็ด
 ไคชะเค็ดมาโกกลาคชะกาน จักลัคชะกาน
 แอเหลอกะมีฮู้ แต่สี่เมืองเว้เป็นลัคชะกาน
 ที่สาม แล้วกะเลยเดินเส้นบออัก จักแหม่น
 เดินบะวะ เดินนั้นตามเขาเว้หละหวา
 แหม่นเดินบะวะขึ้น แล้วกะเดินกะมาโกก
 ลาคชะกานอยู่แถวบูกป่าผาดงขวิซังมา
 ทางน้ำของนี้หละ เลยเยอะไปเบ็งเบ็งเว้
 เพาะเมืองเว้แตกอนนี้มีถานะ เป็นเมืองมีคูมี
 ศาลางแถวนี้กะยังมีลัคถานมีเสามันเหลือไว้อยู่
 มีถานะเป็นเมืองเป็นจังหวัด พอเดินเข้ามา
 กะเห็นดอกไม้ตามแถวทางที่เข้ามาเป็นดอกไม้
 ดอกโบคี่แบ ดอกโบตาง ๆ แล้วกะดอกไม้
 หลายอย่างดอกไม้ป่า ตามริมทางที่เข้ามา
 ทางกัมคำลงเดินหวา โอคงอันนี้มีแค่ดอกไม้

ศรีสุคา) พวกเราอยู่กับยวนก็เลย
 ไซ้คำพูดเขาว่า เว เกล็ดมาแล้ว กลับมา
 ที่เก่าโค้งมาที่เก่า ก็เลยเรียกเมือง
 เว ส่วนคงหวายนั่นเพราะพื้นที่มีหวาย
 มากก็เลยเอาประกอบเป็นสี่เมือง เพราะ
 ตั้งตามภูมิประเทศเขาหนะ ป่าหวายมาก
 จริง ๆ เมืองเว้คงหวาย บ้านคงหวาย
 สายบอแอกก็คือลำนํ้าหวายนี้เป็นสายบอแอก
 ที่นี้ต่อมาสมัยไหนไม่รู้ กรมพระคำรงราชา
 นุภาพ ผนึกจำไม่ถนัดเท่าไร ไคเสด็จ
 ไคเสด็จมาตรวจราชการ ไม่รู้รัชกาล
 ไหนก็ไม่รู้ แต่ชื่อเมืองเว้เปลี่ยนรัชกาล
 ที่สาม แล้วก็ท่านเสนาบดี ไม่รู้ชื่อ
 ท่านนี้ใหม่ ท่านนั้นตามเขาพูดก็ว่า
 ใจท่านนี้ละ แล้วก็ท่านก็มาตรวจ
 ราชการแถวนี้ บุกป่าผาดงขวิซังมา
 ทางน้ำโขงนี่ละ เลยอยากไปดูเมืองเว้
 เพราะเมืองเว้แตกอนนี้มีฐานะเป็นเมืองมีคูมี
 ศาลางเกียวนก็ยังมียลัฐานมีเสามันเหลืออยู่
 มีฐานะเป็นเมืองเป็นจังหวัด พอท่านเข้ามา
 ก็เห็นดอกไม้ตามข้างทางที่เข้ามาเช่นดอกบัว
 ดอกบัวเผื่อน ดอกบัวตาง ๆ แล้วก็ดอกไม้
 หลายอย่างดอกไม้ป่า ตามริมทางที่เข้ามา
 กรมตำรวจท่านว่า คงนี้เต็มไปด้วยดอกไม้

พอเคอเข้ามาหาต้อม เข้ามาถึงบ้านกะเห็น
 ไชยานไปยืนไปลองเดินหลายคน พอไปยืน
 ไปลองเห็นโปกไชยานนี้มีผิวขาว หน้าตา
 กะโสัยงามก็เดินกะเลยเบาะหว้า โอคน
 ไชยานนี่กะเป็นพุจะเล็นอยู่น่าจะเป็นสื้อบ้าน
 นี้ไธมันหมวนไธมันเหมาะสมเส มีเอาสื้อเก่า
 พอเดินกับไปทางทุ่งเพเดินกะไปสะเหนอ
 เทอเป็นสื้อ ผมสงไสหว่าเป็นลัคชะกาน
 ที่สามคามเขากว่าไธนะ แดจิกหว่ามันเป็น
 แฉวเลอ ไธวิใจเอาค้อไป พ้อทางลาคชะ
 กานะเป็นสื้อมาหลายเมืองกับค่านั้น มี
 หลายเมือง เมืองพุไธน้อย่างพุแล่นช้างกะเป็น
 เป็นเผอเลอชะพุทางตอนี้ ผมกะจ้อมีไค่แก้ว
 คำชะอี่นี้ เป็นพ้อม ๆ กัน โล่นเมืองเว
 กงหว่ายสายบ่อแกเดินกะเป็นสื้อใหม่เป็นเมือง
 เล่นะก่อน คำหว่าเล่นะก่อนผมกะเบ
 เอาพุเกว ผมอี่เว้าหว่าเขาข้างผมกะมี
 อูจิก ผมกะเว้าเอาพุเกวผม ผมกะมีเกง
 พาส้าไธปานเลอเกาะ ผมเว้าหว่า เมือง
 แห้งคอกไม้ เมืองคอกไม้ เมืองสาวงาม
 อันนี้กะเฮากะได้เป็นสื้อมาแต่บัดนั้น เป็น
 เมืองเล่นะก่อน

พอไกลเข้ามาขยับ เข้ามาถึงหมู่บ้านก็เห็น
 ชาวบ้านไปรับรองท่านหลายคน พอไปรับ
 รองเห็นพวกชาวบ้านที่มีผิวขาว หน้าตา
 ก็สวยงามก็ท่านจึงบอกว่า คน
 บ้านนี้ก็เป็นคนเจริญอยู่ข้าจะเปลี่ยนชื่อบ้าน
 นี้ให้มันเพราะให้มันเหมาะสม ไม่เอาชื่อเก่า
 พของท่านกลับไปทางกรุงเพาท่านก็ไปเสนอ
 ให้เปลี่ยนชื่อ ผมสงสัยว่าเป็นรัชกาล
 ที่สามตามเขากว่าไธนะ แต่ไม่รู้ว่ามันเป็น
 อย่างไร ให้วิจัยเอาค้อไป แล้วทางราช
 การก็เปลี่ยนชื่อมาหลายเมืองครั้งนั้น มี
 หลายเมือง เมืองพุไธน้อย่างพุแล่นช้างก็เปลี่ยน
 เป็นอะไรไม่รู้ทางไค่นี้ ผมก็จำไม่ได้แล้ว
 คำชะอี่นี้ เปลี่ยนพ้อม ๆ กัน ส่วนเมืองเว
 กงหว่ายสายบ่อแกท่านก็เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นเมือง
 เรณูนคร คำว่าเรณูนครนี้ผมก็แปล
 เอาคนเคียวผม จะว่าพูดเข้าข้างผมก็ไม่
 รู้ ผมก็แปลเอาคนเคียวผม ผมก็ไม่เก้ง
 ภาษาไทยเท่าไรหรอก ผมแปลว่า เมือง
 แห้งคอกไม้ เมืองคอกไม้ เมืองสาวงาม
 เรากก็ได้เปลี่ยนชื่อมาตั้งแต่คราวนั้น เป็น
 เมืองเรณูนคร

กูกอก" เอ้อ กะแล้วเทหะทักแหละแซ
 โต้นะกาย กะโด้ลึงกะพะพุททะอง
 เอา ชุก

กูกอก" เอ้อ ก็เทวทักแหละจระแซ
 คำนั่น ก็คัวลึงนี้กะพระพุทของค
 เอา จบ

พะญาแซ

พญาจระเข้

น่ายกา สุทธิ : วิทยากร

พะญาแซสองไม่เมื่อก็อยากกินลิง
ค็อยากกินพะญาลิง พะญาลิงกะพะพุททะเจ้า
เป็นลิงเลาะแถม่น้ำอยู่ ค็อยาก กะมา
อ้อนวอนไฉแล้วเหอโยเอ๋อลิงโฮ อ้อ เอ็ด
โกฮิโกมัน เอ็ดโกฮิโกค้ำมัน มาพิຈาละน่า
ไปมา โนกะมาโยะเอ๋อแล้วโยะเอ๋อลิงนั้น
"เอ๋ยวะชั้น โก่ออยากไปกินคั้งนั้นแล้วเอ๋ย"
วะชั้น "โย้วอยากไปยู่วะชั้นหากไปไม่ได้"
"อ้วย ขี้หลังเอ๋อนั้นวะชั้น ขี้ให้เอ๋อนั้น
เอ๋อจ้งฟ่าไปเคาะ" "เอ๋อหว่าชั้นไปกะไป"
ไป ๆ ออกเค็งวังแล้วโทกเห็นกะ เอ็ดลิมกิ้นลิม
ลึงแล้ว "โย้ว โก่อไปเอ็ดหยังแนวนั้นแล้ว"
วะชั้น "โย้ว เอ๋อเยอะโก่หัวใจโก่อไปไฉ่แม่
เอ๋อ แม่เอ๋อนั้นส่ายขออยากโก่หัวใจโก่อ
เอ๋อซิมคั้งน่านไฉ่โตตาย เอ๋อช็เอ๋อโหใจ"
"โอ้ย เอ๋อนั้นโก่เอ๋อโหใจมาน่าโก่อ โก่อใจ
เอ๋ออยู่พูนกักไม้เค็ดพูน เอ๋อพะไว่พูน
นั้นอยากโก่หละเอ๋อเอ๋อคั้นเมื่อ เมื่อแล้วเอ๋อ
ลือเอ๋อไฉ่เคาะหัวใจ" วะชั้น แท้เสอะคว้าม
โทะ เอ๋อกันมาออกค้ำคั้ง ขึ้นวิกค้ำคั้ง
"อูก โก่อใจอยู่แล้วมึงไม่ได้กินกูกอกบ้น

พญาจระเข้สองนิ้วเมื่อก็อยากกินลิง
ค็อยากกินพญาลิง พญาลิงก็พระพุททะเจ้า
เป็นลิงเลาะริมแม่น้ำอยู่ ค็อยากกิน ก็มา
อ้อนวอนผัวให้ผัวเอ๋อลิงให้ อ้อ ทำ
ยังงถึงจะไคมัน ทำยังงถึงจะฆ่ามันได้พิจารณา
อยู่ไปมา ผัวก็มาหลอกเอะแหละหลอกเอ๋อลิงนั้น
"เอ๋ย เอ็งอยากไปเที่ยวคั้งนั้นไหมเพื่อนเอ๋ย"
"อ้าว อยากไปกินคั้งนั้นไปไม่ได้"
"โฮ ขี้หลังเรานี้ไป ขี้หัวเรานี้
เราจะพาไปหрок" "เอ๋อ อย่างนั้นไปก็ไป"
ไปไปถึงกรังวังน้ำแล้ววะชั้นก็ทำโปลขึ้นมด
ลงอยู่ "อ้าว ทำไมเอ็งทำอย่างนั้นเพื่อน"
ก็ เร่อยากโก่หัวใจเอ็งเอ๋อไปให้เมีย
เรา เม็นเราไม่ส่ายอยากโก่หัวใจเอ็ง
เราจะค้ำลงไปให้เอ็งตาย เราจะเอ๋อหัวใจ"
"โอ้ย เราไม่ได้เอ๋อหัวใจมาค้วยนะ หัวใจ
เราอยู่โน้นค้มมะเคื่อโน้น เราผากไวโน้น
ถ้าอยากโก่ค้ำพาเรากลับไป กลับแล้วเรา
จะเอ๋อให้หрокหัวใจ" ที่จริงมัน
โกหก เอ๋อกลับมาคั้ง ขึ้นพันคั้ง
"รูซี่ หัวใจอยู่โน้นแหละมึงไม่ได้กินกูกอกบ้น"

พะญาข้าง

พะญาข้าง

นายกา สุริ : วิทยากร

ยังมีพะญาข้างไต่หนึ่ง ไหญ่ที่ซุก
ข้างกะบ่แห่มข้างพุเค้เคาะกะไต่พะพุทะเจ้า
เป็นข้างควานั้น บาคันเหว้หัดยาคเป็น
นายพานไป ไปกะหลังก่งเสละเดินหนะ
หลังก่งเสแล้วโลก ข้างใหญ่เาะไต่ไถ้แล้ว
มันฮ้องมันให้อยู่ ข้างใหญ่เาะเาะไป
เาะไปหามัน "เป็นหญิงนายพานมาฮ้อง
ให้อยู่" ะชั้น "โอ้ย บ่ฮู้จักทางเมือ
ทางเมือบ้านกะบ่เห็นะชั้น หลังทิมแล้ว"
"โอ้ย ขึ้นหัวจั่งชั้นกะมาซี้ใส่หลังฮอย
ฮอยหละสิเาะไปซ่งใส่ทางให้" ะชั้น
กะชั้นสิแล้วกะไปซ่งไต่ฮ้อออกทางพานถามกะหว้า
"ฮอยอยู่ในก่งเพนแล้วไต่หนึ่งแล้ว" ะชั้น
อันพานกะเข้าใจเว้นแล้ว เข้าใจไว้ว่า
เออ ข้างใหญ่ไต่ไถ้อยู่ในเตกบ่เคยเห็น
ค้อมากะมาส่งเมือฮ้อค้อมีงแล้วมันกะอยู่ฮั้นแล้ว
ข้างหนะ ค้อมากะโฟกนายฮ้อยมาหาฮ้องว่า
ข้างค้อมากะนี้ ฮ้องว่าข้าง เณเาะอยากไต่
เงินแล้วนายพานะ บ้า คึดเห็นแต่ข้าง
ไต่หนึ่งสิญ่ากับนายฮ้อยหว้า "ผมไปหามา
ไต่ไต่ไต่ไต่กะสิเาะเบาะ" "เอ้า" ะชั้น

ยังมีพะญาข้างตัวหนึ่ง ไหญ่ที่สุด
ข้างกะไม่ไต่ไกรหรอกก็ตัวพระพุทเจ้า
เป็นข้างครั้งนั้น ที่สิเทวที่คั้นเป็น
นายพรานไป ๆ ก็หลงป่าเสียชานะ
หลงป่าแล้วเลย ข้างใหญ่ไต่ไถ้ไต่
มันร้องให้อยู่ ข้างใหญ่ไถ้ไถ้ออกไป
ออกไปหามัน "ทำไมนายพรานมาร้อง
ให้อยู่นี้" "โอ้ย ไม่รู้ทางกลับ
ทางกลับบ้านก็ไม่เห็น หลงป่าแล้ว"
"โอ้ย ถ้าว่ายอย่างนั้นก็มาซี้หลังฉัน
ฉันจะเาะไปส่งตรงทางให้"
ก็ชั้นสิแล้วกะไปส่งไปถึงทางพรานก็ถามว่า
"ฉันอยู่ในกรุงเทพฯนี้หละไม่ได้ไปไหน"
เออพรานก็จำไว้ จำไว้ว่า
เออ ข้างใหญ่ไถ้ไถ้อยู่ในเตกบ่เคยเห็น
ค้อมากะมาส่งกลับถึงเมืองแล้วมันก็อยู่ฮั้นหละ
ข้างนี้ ค้อมากะพวกพ่อค้ามาหาฮ้องว่า
ข้างที่นี้ ฮ้องว่าข้าง เขาก็อยากไต่
เงินหละนายพรานนะ บ้า คึดเห็นแต่ข้าง
ตัวนั้นสิญ่ากับพ่อค้าว่า "ผมไปหามา
ให้ไต่เทวไต่ไต่จะเาะหรือ" "เอ้า"

"เออ ผมจะไปหาหมอนผมจะไป" ไปแหละ
 ไปมันกะเห็นแล้วมันนอนอยู่ ก็ไปตักเอา
 เอาเล็กตักไปพอมได้เอาเล็กตักไปตักเอากะ
 พอดีฮายได้แล้ว อ้อ ฮายได้กะฮายมา
 มาขาย ขายกะ "ต๋องต๋องก้าน้อยเบาะนาย
 ฮอย" "ต๋องก้าน้อยขึ้นมันได้ มือน้อยเบาะ"
 "มือน้อย" หลายมือกะไปตักเอาอีก เออ
 ไปกะไปตักเอา กะไต่ค้อยูนั่นแหละ ตัก
 ตักก็มันกะขึ้นเข้าขึ้นเข้าแล้วหลายมือต่อหลาย
 เทอหลายกะไต่ค้อยูนั่น จำแล้วบอกนี่ จำ
 วม ไปขายคนเอาขวานไปแะเอา แะเอา
 จันเม็ก แะตายเสได้ ข้างโตนึง แล้ว
 กะฮายมา มาขายไต่ค้อยูนั่นเม็กแล้วจะขึ้น
 เม็กแล้วกะเม็ก แล้วกะเลี้ยวว่า ข้างโตนึง
 แหม่นพะตะดำคอกหมอนเอานั่นแหละ นายพาน
 นั้นหม่นเหว่ะหัตถ์ทำกำว่นกำไ้นั่น

"เออ ผมจะไปหาพวงผมจะไป" ไปแหละ
 ไปมันกะเห็นละมันนอนอยู่ ก็ไปตักเอา
 เอาเล็กตักไปด้วยนะเอามีกไปตักเอา
 ขนาดพองหายได้ อ้อ หายได้ก็หามมา
 มาขาย ขายก็ "ยังต้องการอยู่หรือ
 พอดี" "ต้องการอยู่ถ้ามันมี มือน้อยหรือ"
 "มี" หลายวันมาก็ไปตักเอาอีก เออ
 ไปก็ไปตักเอา ก็ให้ค้อยูนั่นแหละ ตัก
 มาก ๆ เข้ามันก็ขึ้นเข้า ๆ แะหลายวันต่อหลาย
 ครั้งก็ให้ค้อยูนั่น ถึงแล้ว ถึง
 จมูก ไปตักเอาขวานไปแะเอา แะเอา
 จนหมก แะตายเสียนะ ข้างตัวหนึ่ง แล้ว
 ก็หามมา มาขายให้พอดีหมกแล้วละ
 หมกแล้วก็หมก แล้วจึงว่า ข้างตัวนี้
 ก็ตัวพระตากตทุกวันของเรานี้แหละ นายพราน
 นั้นก็เทวหัตถ์คนทำกรรมเวรกรรมในคราวนั้น

ข้างสองจำเริญ

นายกา สุขี

ข้างสองจำพวก

: วิหกร

แล้วยังมีบอว่าข้างอื่น ข้างสอง

จำเริญ จำเริญละอ้อย จำเริญนั้น
 อ้อย ข้างพระพุทธรูปเป็นโพธิ์
 จำเริญนั้นละอ้อย เทวทัตเป็นโพธิ์
 บาคนี้โลกิยะจะพาเขาเข้าไปก่อนเอาได้
 ข้างสองจำเริญนี้ ไปเสียดอกไว้ใส่เชิง
 เชิงเขา เสียดอกไว้ แล้วจะเลยได้
 สัญญากันว่า กับพระพุทธรูปวันละโค่น
 กาก สัญญาว่าพระพุทธรูปวันละโค่น แล้วจะเลย
 ก็เม้าหละมาเอา มาจะเอาไปโลกละ
 เว้าปากสำกันเบ็ดข่มขางหมื่นนั้นกะตาย นิ
 เป็นอันดับไว้โลกหว่ามือนโค่น มือนโค่น
 โค่น โค่น โค่นไป สามีหน้า
 ไปข้างหมื่นมานาคนี้ ลูกคาทองอยู่
 ลูกคาทองจะเล่นไหวพระพุทธรูปว่า โอ
 ะชั้น เสียดอกไว้เป็นผาคอยอันพันโค่น
 อยู่โพธิ์อันเทวทัตพันโค่นข้างหมื่นมานโค่น
 บิโค่นนำข้างพระพุทธรูปเจ้าเคาะ ไหวพระพุ
 เ็นหว่า "โอ ะน้อยลูกคาทองจะเอา
 เอาโค่นเป็นเสกอน ลูกน้อยเอาแล้ว
 ะน้อยเอาโลก บิโค่นความตาย ขึ้นหว่า

แล้วยังมีบอว่าข้างอื่น ข้างสอง

จำพวก จำพวกละห้อย จำพวกหนึ่งนั้น
 ห้อย ข้างพระพุทธรูปเป็นโพธิ์
 จำนวนหนึ่งก็ห้อย เทวทัตเป็นโพธิ์
 หนึ่งโดยพวกพญาเขาเลยไปโลมาได้
 ข้างสองจำพวกนี้ ไปทำดอกไว้ในเชิงเขา
 ทำประคองไว้ แล้วก็เลย
 สัญญากันว่า กับพญานะให้วันละตัวไม่ให้
 ชาติ สัญญาว่าพญานะให้วันละตัว แล้วก็เลย
 เขามากี่มาเอา มากี่ออกไปเลยละ
 พุทธรูปกับหมื่นแล้วข้างพวกนั้นก็ นิ
 เป็นอันดับไว้โดยว่าวันนั้นวันนั้น
 ตัวนั้น ตัวนั้น ตัวนั้นไป พอวันหลังมา
 ไปถูกข้างมีทองอยู่ ลูกคิตทองอยู่
 ลูกคิตทองอยู่จึงไหวพญาข้างว่า โอ
 ะอย่างไร นางอยู่โน่น
 อยู่พวกเทวทัตโน่นข้างมีทองตัวนั้น
 ไม่ได้อยู่กับข้างพระพุทธรูปเจ้าหอก ไหวพญา
 นางว่า "โอ คิตนี้ลูกคาทองอยู่อยากได้
 เอาตัวอื่นเปลี่ยนก่อนลูกคิตนอกแล้ว
 ก็คิตนี้เข้าเลย ไม่กลัวความตาย ถ้าหาก

ลูกน้อยม้มท้อง" พระยาช้างเท้าทะ
 "บ่ได้ถึงมือในท้องเอามันลูกข้าทองกะตาม
 บ่ได้" ะชั้น กะเลยเออะ ๆ จากบ่อลิ่ววัน
 ช้างเท้าทะมาอยู่น้ำบ่อลิ่ววันช้างพระพุทธรเจ้า
 นี มาขอน้ำเผื่อนใจ "กะน้อยขอเพ็ง
 ลูกกะน้อยกำทอง มือนทะเลแมนหมือกะน้อย
 ตาย ตากแต่หัวลูกยังกำทองถาหัวลูกม้มท้อง
 แล้วเอามือโกละเอาโลก" "เอ้อ ได้ ๆ
 บ่เป็นหญิงเตาะนางเอ๋ย ได้ ค้อยคิกเห็น
 คุณเจ้าอยู่แต่ควาก่อน" กะเลยโตะพระยาช้าง
 แล้วเอะมาแทน อ้อ เอะมากะนอนอยู่
 ถันทะเล โปกะพระยาจะไปแล้วไปเอ้า ไปเอ้า
 แแนว้กะไปออกแล้วกะลูกหมาเทศสะหน้าไ้
 พังแหลว เอ้อ เว้าพื้นนิทานเทศไ้โปกนั้น
 แล้วพัง โอ แล้วกันอันนี้ฆ่าบ่ได้ เมื่อบอก
 พระยามาบอกนี้ พระยาม่ากะเทศสะหนา
 ลั้งสอนพระยาแหลว ตั้งแต่ป่านาคีปา ไป
 ทะลอคจนพบแปดหมื่นสี่ร้อยหมื่นเทศไ้ให้พังหมก
 โอ้ย มันฆ่าบ่ได้แล้วะชั้น กะคิกกะค่อน
 กะขอเล็ก เลิกแก่นค้อไป บ้อยข้างซุ่มบ้อย
 บ้อยเม็กค้อได้ เล้ย เล้ยบ่ได้ฆ่าเล้ยบ้อยเล้ย
 พอกิจขบของมันพระพุทธรเจ้าอนัน พุเจ้าะมา
 อาสาหนี เอ้อ พระพุทธรเจ้า เล้ย จบ

ลูกกิดันพันทอง" พญาช้างเท้าทะ
 "บ่ได้ถึงวันใดท้องเอามันลูกข้าทองก็ข้าง
 ไม่ได้" ก็เลยออก ๆ จากบวราร
 ช้างเท้าทะมาอยู่กับบวรารช้างพระพุทธรเจ้า
 นี มาขอกับพญานี้คอนัน "กิดันขอพัง
 ลูกกิดันคาทอง วันนั้นลูกวันกิดันต้อง
 ตาย หากว่าลูกยังคาทองอยู่ถาลูกพันทอง
 แล้วเอาวันไหนก็เอาเลย" "เอ้อ ได้ ๆ
 ไม่เป็นไรหรือนางเอ๋ย ได้ ฉันทิกถึง
 คุณเจ้าแต่ครั้งก่อน" เลยตัวพญาช้าง
 เลยออกมาแทน อ้อ ออกมาก็นอนอยู่
 นั้นละ พวกพญาก็ไปทะเลไปเอะ ไปเอะ
 ก็ไปถึงแล้วก็ลูกมาเทศนาให้
 พัง เอ้อ เล่านิทานเทศน์ให้พวกนั้น
 แหละพัง เอะ แล้วกันอย่างนั้นฆ่าบ่ได้ กลับบอก
 พญามาที่นี่ พญามาที่เทศนา
 ลั้งสอนพญาแหลว ตั้งแต่ป่านาคีปา ไป
 คดอคจนพบแปดหมื่นสี่ร้อยหมื่นเทศไ้ให้พังหมก
 โอ้ย มันฆ่าบ่ได้และเป็นอย่างนี้
 ขอเล็ก เลิกแก่นค้อไป ปล่อยข้างพวกปล่อย
 ปล่อยหมกทุกตัวเลย ๆ ไม่ได้ฆ่าเลยปล่อยเลย
 ก็ขบก็มีพระพุทธรเจ้าละนี้ คนที่ออกมา
 อาสาหนี เอ้อ พระพุทธรเจ้า เลย จบ

นิทานคติ

นิทานคติ

นิทานที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมได้ครั้งนี้เป็นนิทานประเภทที่ให้ความสนุกสนานและแฝงข้อคิด และคติธรรมบางอย่างในการดำรงชีวิตไว้ให้ผู้ฟังนำไปคิด เห็นได้ว่านิทานคติเป็นกลวิธีในการ สอนศีลธรรมจรรยาและความเชื่อของสังคมโดยทางอ้อมได้อย่างดี

นิทานคติที่ผู้เขียนรวบรวมได้ทั้งหมดมี ๒๒ เรื่องดังนี้

งูเหลือม

เป็นนิทานที่ช่วยให้เห็นถึงโทษของการ เลียนแบบคนอื่นโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบว่า อาจ ให้อะไรได้

เรื่องงูเหลือม เป็นเรื่องของคนที่ได้ลูกเขยเป็นงู ซึ่งกลายร่างเป็นมนุษย์ได้ และช่วย ให้อุบัติแม่ยายกลายเป็นคนมั่งมี เพื่อนจึงเลียนแบบไปหาลูกเขยงูมาให้ลูกสาวตนบ้าง ลูกสาว จึงถูกงูกินเกือบเสียชีวิต

โครงเรื่องงูกลายเป็นคนได้นี้ เห็นได้ว่าเป็นโครงเรื่องที่เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ในหมู่ชาวไทยโครงเรื่องหนึ่ง ก็มีปรากฏในนิทานของท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

เรื่อง "อีหล้าอีลุน" มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกัน ก็น้องสาวไปเก็บมะม่วง และไ้งู เป็นสามี พี่สาวเห็นงูสามีน้องสาวกลายร่างเป็นมนุษย์ได้ ก็ขอให้แม่ไปหางูมาให้บ้างจึงถูกงูกิน นิทานเรื่อง "ลูกเขยงู"^๒ ซึ่ง จันทรศรี สุนัฎฎการ เก็บรวบรวมได้ นั้น ตายาย

๑ จารุณี กองพลพรหม คุณคำคติชาวบ้านเมืองเก่า หน้า ๒๓๖ - ๒๔๐

๒ จันทรศรี สุนัฎฎการ วรรณกรรมไทยรามัญจากคำบอกเล่าของ อาเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ หน้า ๑๒๐ - ๑๒๑

ไปทอดแหไถ่จึงเอามาให้ลูกสาวเลี้ยง ตอนหลังงูกลายเป็นเจ้าชายจึงได้แต่งงานกัน ต่อมา
เพื่อนบ้านเอาอย่างลูกสาวเลยถูกงูกิน

เรื่องงูกลายเป็นคนทำนองเดียวกันนี้ ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของ จังหวัดสงขลา
ว่าตายายไปหาปลาไถ่มาเลี้ยงไว้ ต่อมางูขอให้ตายายไปขอลูกสาวเศรษฐีให้ เศรษฐีไม่ยกให้
จึงให้ไปขอลูกสาวเจ้าเมือง เจ้าเมืองยกให้ งูจึงกลายร่างเป็นคน เศรษฐีหาญมาให้ลูกสาว
บ้าง ลูกสาวกลับถูกงูกิน

นอกจากนี้เรื่อง "งูเหลือม" ยังมีเนื้อเรื่องคล้ายตอนหลังของเรื่อง "กากา"^๒
นิทานพื้นบ้านของชาวบ้านใน แต่ในเรื่องกากา เศรษฐีมีลูกเขยเป็นทั้งกา และ งู ที่กลายร่าง
เป็นมนุษย์ แล้วหางงูเหลือมอีกตัวหนึ่งมาให้ลูกสาวคนโต แต่งูนั้นไม่ได้กลายร่างเป็นมนุษย์กลับ
กินลูกสาวเศรษฐีเสีย

ลูกสะใภ้เกลียดแม่ผัว

นิทานเรื่องนี้ให้เห็นถึงความเชื่อเรื่อง "กรรมสนองกรรม" และสะท้อนให้เห็นว่า
โดยปกติในชีวิตจริงของมนุษย์แล้ว ลูกสะใภ้กับแม่สามีมักจะไม่ค่อยถูกกัน

เนื้อเรื่องเน้นให้เห็นถึงการชดเชยผลกรรมที่เห็นได้ในชาตินี้โดยให้ลูกสะใภ้เกลียดแม่
สามีซึ่งตามปกติ เวลาจัดหาอาหารให้กินก็แกล้งให้กินของดิบ ๆ พอแม่สามีตายลูกสะใภ้ไปหาหมศพ
ไม่คานที่ไร้หาหมศพเลยคิดว่า คานในที่สุด ทั้งนผู้ทั้งจะเห็นได้ว่า ลูกสะใภ้ต้องตายก็เพราะ
ผลกรรมที่ทำไว้กับแม่สามีนั่นเอง

บุญเรื่อง จรรยาศรี^๓ เล่านิทานเรื่อง "นกขุท" ไว้มีเนื้อเรื่องตรงกันกับเรื่อง^๑ทุก
ประการ

^๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา คติชาวบ้านอำเภอสังขละบุรี อำเภอระโนด หน้า ๔๐

^๒ กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๑๗๕ - ๑๗๕

^๓ บุญเรื่อง จรรยาศรี มรดกชาวอีสาน หน้า ๓๕๔ - ๓๖๑

ลูกสะใภ้กับแม่ตัว

เป็นเรื่องที่ชี้ให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า "ให้ทุกข์แก่ท่านทุกขนั้นถึงตัว"

เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นสภาพการครองเรือนว่า ลูกสะใภ้กับแม่สามีนั้นมักมีอคติต่อกันเสมอ โดยเนื้อหาชี้ให้เห็นว่า ระหว่างแม่ตัวเองกับแม่ของสามี ลูกสะใภ้เลือกออกความคิดให้แม่ของสามี แต่ด้วยผลกรรมจึงทำให้แม่ของตนขอแลกที่นอนกับแม่สามี และถูกนำไปฆ่าเพราะความเข้าใจผิดของผู้นับจ้าง ดังนั้นคนที่ต้องได้รับความทุกข์ก็คือตัวของลูกสะใภ้นั่นเอง

จัญไรไฟไหม้

เป็นนิทานแสดงให้เห็นถึงโทษของความไม่สัตย์ซื่อ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นนิสัยของคนโลภว่า ย่อมพยายามหาทางที่จะเอาเปรียบคนอื่นในทุกวิถีทาง ดังเช่น นายสีทาได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ตนได้เงินส่วนแบ่งจากการไปค้าขายร่วมกับนายสีจำนวนสองส่วน โดยให้พ่อปลอมเป็นทวดกาเข้าไปอยู่ในโพรงต้นไม้มาดักสินซื้อพิพาท แล้วถูกนายสีเอาไฟมาเผาจนตายเพราะโกรธว่าทวดกาไม่ยุติธรรม จะเห็นว่าแม่นายสีทาจะฉลาดได้เงินส่วนแบ่งมากก็จริง แต่ก็ต้องสูญเสียพ่อไป

เรื่องจัญไรไฟไหม้นี้ จารุณี กองพลพรหม รวบรวมได้จากหมู่บ้านเมืองเก่า มีเนื้อเรื่องตรงกันทุกประการ

นิทานพื้นบ้านของจังหวัดกาฬสินธุ์ เรื่อง "จัญไรไฟไหม้" มีเนื้อเรื่องตรงกันทุกตอน นอกจากชื่อของชายทั้งสองนั้นต่างไปคือ คนหนึ่งชื่อตรอง อีกคนชื่อโสกับสุก

ในนิทานคติธรรมของกองวัฒนธรรมเรื่อง "จริงใจย่อมให้สุข" ซึ่งมาจากชาดกเรื่อง

๑. จารุณี กองพลพรหม คุณคำกิตติชาวบ้านเมืองเก่า หน้า ๑๖๕-๑๖๗
๒. กรมศิลปากร นิทานชาวบ้านภาคที่ ๑-ภาคที่ ๕ หน้า ๖๐-๖๒
๓. กองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ นิทานคติธรรม หน้า ๓๒-๓๔

"ภูวณิชากร" มีเนื้อเรื่องคล้ายกันคือมีพ่อค้าสองคนชื่อ บัณฑิต กับ อติบัณฑิต แบ่งเงินกัน อติบัณฑิตให้พ่อไปอยู่ในโรงไม้เป็นแหกช่วยตัดลินทวามให้ จึงถูกบัณฑิตเอาฟางยักเผาจนไม้ได้ คองออกมา เลยต้องแบ่งเงินกำไรเท่าๆกัน

เรื่อง "จัญไรไฟไหม้" ^๒ ที่มูเรื่อง จรรยาศรี เล่าไว้ก็มีเนื้อเรื่องตรงกันทุกตอน

นิทานเรื่อง "จัญไรไฟไหม้" นี้เห็นได้ชัดว่าเป็นเรื่องที่ออกมาจากชากรเรื่อง "ภูวณิชากร" นั้นเอง แต่เมื่อรับมาแล้วชื่อของตัวละครแตกต่างกันไปบ้างตามท้องถิ่นที่เล่า

ชายไ้

แนวคิดที่มุ่งแสดงในเรื่องคือ "ปัญญาเป็นสิ่งประเสริฐสุด" มนุษย์จะสามารถทำสิ่งต่างๆ สำเร็จได้ก็ด้วยปัญญา ถึงชายไ้พูดอยู่ทุกวันว่า "ความคิดนี้ไม่แพ้ ที่น้าหากมี" (ความคิดนี้ไม่แพ้ ที่น้านั้นไม่มี) เมื่อพญาให้ทุนค้าขายชายไ้ก็ใช้ปัญญาในการค้าขาย จึงมั่งมีเงินในที่สุด

ผู้อ่านนิทานเรื่องนี้จะพบว่าวิทยากรเน้นเรื่องของปัญญามาก มีนิทานพื้นเมืองของไทย เรื่อง "ปัญญาคีกว่าเงิน" ^๓ มีโครงเรื่องเหมือนกับ "ชายไ้" เกือบตลอด นอกจากตอนท้ายเรื่อง มีแตกต่างกันเล็กน้อยคือ ในการแลกเปลี่ยนสินค้าครั้งสุดท้าย "ชายไ้" เอากรวดไปขาย แต่เรื่อง "ปัญญาคีกว่าเงิน" เอาทองคำไปแลกเอาทองคำ

หมาขีเอน

หมาขีเอนแสดงให้เห็นถึงค่าของความกตัญญูของคุณของลูกที่มีต่อแม่ โดยในเรื่องมีตัวละคร สองตัวที่มีลักษณะนิสัยตรงกันข้ามกันคือคนกตัญญูกับอกตัญญู

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงสุนัขตัวหนึ่งมีลูกเป็นมนุษย์สองคน วันหนึ่งลูกทั้งสองคนถูกพรานจับ

๑. หอพระสมุดวชิรญาณ นิบาตชากรเล่ม ๔ เอกนิบาตวรรณภาค หน้า ๑๖-๑๗

๒. มูเรื่อง จรรยาศรี มรดกชาวอีสาน หน้า ๑๕๐-๑๕๓

๓. ยุทธ เศษคำรณ นิทานพื้นเมืองร้อยเรื่องร้อยภาพ หน้า ๓๐๙-๓๑๐

ไปอยู่ในเมืองและได้เป็นภรรยาของเพี้ยคนหนึ่งเมือง แม่กลับมาจากหากินเที่ยวตามหาลูกไป
จนพบลูกคนโตด้วยความอาย ลูกจึงไม่ยอมรับว่าสุนัขเป็นแม่คนและให้บ่าวไพร่ทำร้ายแม่ แม่จึงไป
หาห้องสาว น้องสาวยอมรับว่าเป็นแม่และเลี้ยงดู เมื่อแม่ตายก็กลายเป็นทองคำ พี่สาวอยากได้
มาขอ น้องไม่ให้

นิทานเรื่องนี้สะท้อนนิสัยของมนุษย์หลายอย่างเช่น

๑. ความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นลึกซึ้งมาก ในเรื่องนี้แม่แม่จะเป็นสุนัขซึ่งเป็นสัตว์
เกรงกลัว แต่ก็มีความรักผูกพันในตัวลูกอย่างแน่นแฟ้น เมื่อลูกหายไปก็เที่ยวตามหา เมื่อพบแล้ว
เขาไล่หนีก็ไม่ยอม จนถูกตีจนหัวแตกทนเจ็บไม่ได้ต้องหนีไป

๒. นิสัยของมนุษย์ย่อมมีความโลภปนอยู่ด้วย ถึงลูกสาวคนโตซึ่งไม่ยอมรับว่า
สุนัขเป็นแม่คน แต่พอสุนัขกลายเป็นทองคำก็มาขอส่วนแบ่ง เมื่อน้องสาวไม่ให้ก็ถึงกับมารบแย่งชิง
เอา

๓. มนุษย์ทุกคนชอบความสนุกสนาน ไม่มีใครชอบความลำบาก จะเห็นได้
จากการที่นางทั้งสองยอมเข้าไปอยู่เมืองกับนายพราน ทั้งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย ก็เพราะนาย
พรานบอกว่าอยู่ป่าลำบาก ทั้งที่จิตใจเป็นห่วงแม่แก่ที่ยอมไม่ด้วย

นิทานของทางภาคเหนือของประเทศไทยเรื่อง "ศรีบัวทองนิทานจากรอยเท้าหมา"
มีโครงเรื่องใหญ่เหมือนกัน แต่นิทานของทางภาคเหนือมีรายละเอียดปลีกย่อยมากกว่า เช่น มีการ
กล่าวถึงนางศรีบัวทองไปพบผีเสื้อหอยต่อไปอีกหลังจากแม่กลายเป็นทองแล้ว เพื่อให้เห็นความ
กตัญญูของนางเด่นชัดยิ่งขึ้น

ในวรรณกรรมจากบ้านโน้ เรื่อง "มังกุทอง" ซึ่งมีเค้าโครงเรื่องใหญ่เหมือนกันคือ
สุนัขมีลูกเป็นคน มีแตกต่างกันตรงที่ลูกทั้งสองคนนั้นใน "หมาขี้เรื้อน" เป็นหญิงทั้งคู่ แต่ในเรื่อง
"มังกุทอง" เป็นหญิงหนึ่งชายหนึ่ง และเมื่อแม่ตายแล้วกลายเป็นมังกุทองให้ลูกสาวและลูกชาย
คนละอัน ส่วน "หมาขี้เรื้อน" นั้นกลายเป็นทองทั้งคู่

พญากับพ่อกะแคง

แนวคิดที่ปรากฏในนิทานเรื่องนี้คือ โทษของการไม่รักษาวาจาสัญญาและความซื่อสัตย์ เนื้อเรื่องกล่าวถึงพญาออกไปประพาสป่ากับพ่อกะแคง แล้วเกิดหลงทาง พญาบอกว่า จะเล่านิทานให้พ่อกะแคงฟังแล้วไม่ได้เล่า เทวดาที่อยู่ในต้นไม้โกรธว่าพญาไม่ซื่อสัตย์จึงคุยกันว่า จะฆ่า พ่อกะแคงได้ยินโดยตลอดจึงช่วยให้พญารอดชีวิตได้ทุกครั้ง ด้วยความซื่อสัตย์พ่อกะแคง จึงได้ครองเมืองครั้งหนึ่ง

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นสภาพของการปกครองในสมัยนั้นว่า ผู้ปกครองมีอำนาจมากใน บางครั้ง ผู้ปกครองบางคนจึงทำอะไรต่างๆโดยขาดเหตุผล เชื่อและทำตามคนอื่นโดยไม่คิดใคร่ครวญ ก่อน จะเห็นได้จากที่พ่อกะแคงบอกให้ลงแส้มา พญาทำตามโดยไม่ถามเหตุผล และเมื่อโกรธก็ สั่งให้ฆ่าพ่อกะแคงทันทีโดยไม่มีการไตร่ตรองว่าทำผิดจริงหรือไม่อย่างไร

นิทานเรื่อง "แก้พิษตามราสี" มีเค้าโครงเรื่องใหญ่คล้าย "พญากับพ่อกะแคง" คือ ลูกเศรษฐีสัญญาจะเล่านิทานให้พ่อฟังและให้พ่อประกาศขุมทรัพย์แล้วกลับไป เทวดาโกรธจึง คิดจะฆ่า แต่วิธีการที่จะฆ่านั้นต่างกัน เรื่อง "แก้พิษตามราสี" นั้นมุ่งที่จะบอกสาเหตุที่คนล้างหน้า ล้างเท้า และแก้คางพลูทั้งก่อนเอาปูนป้าย

"นิยายโบราณ" ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็มีเนื้อเรื่องเหมือน "พญากับพ่อกะแคง" ตั้งแต่ต้นจนจบ

นิทานของจังหวัดสงขลาเรื่อง "กะเขอกันร้ว" มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับ "พญากับพ่อกะแคง" มาก มีต่างกันอยู่บางตรงจุดประสงค์ในการเล่าคือ นิทานของจังหวัดสงขลามุ่งแสดงให้เห็นว่า เมียที่เป็นศรีแก่ครอบครัว ส่วน "พญากับพ่อกะแคง" มุ่งแสดงผลของความซื่อสัตย์

๑. กุหลาบ มัลลิกมาศ คติชาวบ้าน หน้า ๑๓๑-๑๓๓

๒. กรมศิลปากร นิทานชาวบ้านภาคที่ ๑ - ภาคที่ ๔ หน้า ๑๗๕-๑๘๒

๓. แผนกภาษาไทย วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา คติชาวบ้านอำเภอสติงพระอำเภอ

สองสหาย

สองสหายเป็นนิทานที่ให้อารมณ์เกี่ยวกับเรื่องของความโลภกับความซื่อสัตย์ ตรงกับคำกล่าวที่ว่า "โลภมากลาภหาย"นั่นเอง

นิทานเรื่อง คนใจดีและคนใจร้าย เป็นเพื่อนรักกัน มีลักษณะนิสัยขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัดคือ คนหนึ่งเป็นคนโลภมากอีกคนเป็นคนซื่อซื่อซื่อซื่อไปวิกลา เพื่อนคนโลภมากหาปลาไปหมดเหลือปลาเหลือไว้ให้ตัวเดียว แต่เป็นปลาที่นำโชคมาให้เจ้าของ เพื่อนคนที่ซื่อสัตย์จึงร่ำรวยขึ้น ส่วนเพื่อนคนที่โลภมากนั้นผลสุดท้ายต้องตายเพราะความโลภของตนเอง

เรื่อง "สองสหาย" นี้สะท้อนสภาพสังคมมนุษย์ออกมาให้เห็นเช่น

๑. นิสัยของคนโลภยอมไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และจะใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะเอาเปรียบเพื่อน

๒. สภาพชีวิตของชาวชนบท เมื่อว่างจากการงานก็จะออกหาอาหาร เช่น วิกลาตามบ่อต่างๆ เพื่อนำปลามาประกอบอาหารรับประทานภายในครอบครัว ส่วนมากการไปวิกลามักจะไปกันหลายคนเพื่อช่วยกันทำงาน

นิทานเรื่อง "ไอ้คตหอม" มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกันมากกับสองสหาย เนื้อเรื่องแตกต่างกันเฉพาะเรื่องปลีกย่อยเท่านั้นคือ ตัวละครสำคัญในเรื่องเป็นสองพี่น้องแทนสองสหาย คนน้องได้งูวิเศษมาทำให้ร่ำรวย และในตอนจบเรื่องตัวพี่ซึ่งใจดีต้องตายเพราะความโลภเหมือนกัน

เรื่อง "คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา" มีเนื้อเรื่องเหมือนกับ "ไอ้คตหอม" แต่ในตอนจบเรื่องเพื่อนคนที่ไม่มีบุญวาสนานั้นไม่ได้ถูกชาวเมืองรุมประหารชีวิต

๑. ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ หน้า ๒๓๔-๒๓๕

๒. คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประเพณีพื้นเมืองและนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ หน้า ๔๕-๔๘

ถึงคราวตายหอนอยถึงคราวอวยหอนาย

เป็นนิทานที่อธิบายให้ถึงแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในชื่อเรื่องที่ว่า "ลาถายมีหอนอยถึงคราวอวยหอนาย"

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของโชคละความบุญบารมีชีวิตไปตามผลกรรมที่ทำไว้ ดังเศรษฐกิจในเรื่องนี้ได้บรรจุทำขาวจีได้ยาพิณถวายพระเพื่อจะลองพิสูจน์คำพูดของพระที่พร่ำบ่นอยู่ทุกวันว่าจริงหรือไม่ จนต้องสูญเสียบุตรชายของตนเอง เขาคำนวณว่า "ให้ทุกข์แก่ท่านทุกชั้นถึงตัว" นั่นเอง นอกจากนี้นิทานเรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยในเรื่องการทำบุญว่า ของที่ใช้ทำบุญควรเป็นของที่ดีจึงจะได้บุญมาก ดังพระที่ได้ขาวจีมาเห็นว่าเป็นของอร่อยตนจะฉันทเองก็ไม่ควรจึง เอาไปถวายเป็นพุทธรูปบูชาเสีย ซึ่งลักษณะนี้ตรงกับที่สุภัตรา สุภาพ" กล่าวไว้ว่า คนไทยมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม โดยมีความเชื่อว่า กรรมใดที่ทำไปแล้วย่อมได้รับผลตอบแทนในชาตินี้หรือชาติหน้า จึงนิยมทำบุญเป็นการสะสมทุนเอาไว้ในชาตินี้

ข้างฟาง

ข้างฟางเป็นเรื่องที่ทำให้เห็นค่านิยมในเรื่อง " บุญญา " ว่าผู้มีบุญญาบารมีสามารถใช้บุญญาแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในภาวะคับขันได้ ในขณะที่เดียวกัน คนโง่เขลาเป็นเหยื่อของกมลาลก ดังเช่นพญานาคไม่มีไหวพริบต้องถูกข้างฟางหลอกให้สังเวยตนเอง และควยความฉลาดข้างฟางก็ได้ครองเมืองแทนพญา

เนื้อเรื่องของนิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นสภาพบางอย่างของสังคมเช่น

๑. ในสมัยก่อนเมื่อผู้ปกครองบ้านเมืองเสียชีวิตและไม่มีผู้สืบเชื้อสายต่อชาวเมืองจะไปเชิญผู้ปกครองเมืองอื่นมาปกครองบ้านเมืองแทน
๒. คนในสังคมมีความเชื่อในเรื่องผีสงและโชคลาภต่างๆ มีความกลัวว่าสิ่งลึกลับจะบันดาลให้มีความรุ่งเรืองหรือโชคร้ายได้ ข้างฟางรู้ถึงจุดอ่อนอันนี้ของชาวเมืองก็

จึงได้ปลอมตัว เป็นหญิงเขามาตั้งขบวนแถวเมืองที่จะไปหาเจ้าเมืองใหม่ ด้วยความกลัวในอำนาจของสิ่งลึกลับชาวเมืองจึงไปเชิญช่างฟางมาปกครองคน

๓. มีความเชื่อเพื่อเมื่อแต่รักญาติพี่น้อง เวลาไปมาหาสู่กันมักมีของฝากติดมือไปด้วยเสมอ จะเห็นได้จากช่างฟางใช้ลักษณะนิสัยของคนไทยไปโกหกพญา โดยการนำเอาเสื้อผ้าไปให้และโกหกว่า พ่อ แม่ ของพญาที่ตายไปแล้วฝากมาให้ , ทำให้พญาเชื่อว่าช่างฟางได้ไปพบกับพ่อแม่ตนมาจริง

หญิงทศะชายทศะ

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องโชครชะตาว่าคนเราจะมีความสุขหรือทุกข์นั้นเป็นเรื่องของบุญวาสนาของแต่ละคน

ในนิทานเรื่องนี้กล่าวถึงชายทศะกับหญิงทศะไปขอเปลี่ยนโชครชะตาจากแดน แดนนอกว่าเป็นเพราะบุญกรรม เมื่อให้เปลี่ยนแล้วก็ยังคงเลือกเอาดวงชะตาอันเดิมอีกแดนจึงให้ยิงธนูเลือกเอา เงิน ทอง หรือผ้าแพร ปรากฏว่าลูกธนูกลับไปเสียบเอามะกอกแห้ง จึงได้มะกอกแห้งไปไว้วัดทำไร่ ทั้งนี้เพราะบุญวาสนามืออยู่เพียงแค่นั้นเอง

นิทานเรื่อง "ชะตมะกอกแห้ง" มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกัน คือ พระนางมาช่วยนำพระราชินีที่ลี้ภัยกับเสนาหลวงทางกลับเมือง พระราชาจึงให้ ยิงธนูขึ้นท้องฟ้าถ้าตกลงมาถูกอะไรให้ ทองคำตอบแทนเท่ากับสิ่งนั้น ปรากฏว่าธนูตกลงมาถูกมะกอกแห้ง จึงได้ทองคำไปเท่านั้น

เรื่อง "ชะตมะกอกแห้ง" ของจังหวัดเชียงใหม่ มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่อง

๑ สุปัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า ๘, ๑๘

๒ ยุทธ เกษคำรณ นิทานพื้นเมืองร้อยเรื่องร้อยภาพ หน้า ๒๓๓

๓ คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประเพณีพื้นเมืองและนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ หน้า ๑๕ - ๒๐

"ชะตามะกอกแห้ง" ที่ยุทธ เกษการณ เก็บรวบรวมได้ คือ ลูกสาวพญา พยายามช่วยให้
 ขอทานซึ่งเคยเป็นสามีนางในชาติก่อน ได้รับทรัพย์สินของก๊วยวิธีต่าง ๆ แต่มีเหตุให้ไม่สำเร็จ
 สักครั้งเดียว ครั้นสุดท้ายนางจึงให้ชายขอทานยิงปืนขึ้นฟ้าถ้าตกลงมาถูกอะไรจะให้ทองคำหนัก
 เท่านั้น ปรากฏว่าเขาได้ทองไปหนักเท่ามะกอกแห้งเท่านั้น นอกจากนี้ในหนังสือเรื่องนี้ยังมีเนื้อเรื่อง
 บางตอนคล้ายคลึงกับเรื่อง "สองทูลกระหม่อมหน้าสองกำแพงร่วมกัน" อีกด้วย

กำพร้าบักขาน

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องบุญวาสนาและบุพเพสันนิวาส โดยในเรื่อง
 ลูกสาวพญาไม่ยอมแต่งงาน พ่อจึงไล่หนีไปมาพบกำพร้าบักขานจนได้แต่งงานกันที่สุดในที่สุด

นิทานเรื่องนี้สะท้อนสภาพของสังคมออกมาหลายประการ คือ

๑. นิสัยของมนุษย์เชื่อว่าเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าได้รับการฝึก
 และสั่งสอน จะเห็นได้จากเมื่อลูกสาวพญาสั่งสอนกำพร้าบักขานและฝึกนิสัยต่าง ๆ ให้ใหม่ได้
 สำเร็จ เช่นสอนให้เปลี่ยนจากการกินผักขามากินข้าวซึ่งกำพร้าบักขานว่าเป็นหนอนไก่สำเร็จ

๒. ค่านิยมของมนุษย์ได้มาจากการสั่งสอนของสังคม เช่น ค่านิยมใน
 เรื่องการนิยมเงิน ทอง ครั้งแรกบักขานไม่รู้จักค่าของเงินและทอง เพราะไม่มีคนบอกก็รู้
 เพียงว่าเป็นของสวยงามเท่านั้น พอเห็นลูกสาวพญา เอาเงินทองไปแลกเปลี่ยนสิ่งของได้จึง
 รู้ว่าเป็นสิ่งมีค่า และรู้จักไปเก็บมาสะสมไว้เป็นของตน

๓. ในสังคมไทยลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เพราะวัฒนธรรมไทยเราต้องเคารพ
 ผู้อาวุโส ถ้าขัดขึ้นจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ ดังเช่น ลูกสาวพญาซึ่งไม่ยอมแต่งงานจึงถูกไล่หนี
 นิทานของชาวไทยรามัญเรื่อง "แรงจิตศรัทธา" มีโครงเรื่องใหญ่เหมือน

"กำพร้าภักซาน" คือลูกสาวคนมั่งมีได้แต่งงานกับคนจน แต่เป็นคนมีบุญวาสนา จึงมั่งมีในที่สุด
นิทานสองเรื่องนี้แตกต่างกันเฉพาะรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น

สองทวยหาหนาสองกำพร้ารวมกัน

นิทานเรื่องนี้ให้แนวคิดที่ว่า สันดานมนุษย์เป็นสิ่งที่แก้ไขยาก และชีวิตมนุษย์เป็นไปตาม
บุญวาสนาของแต่ละคนไม่มีใครฝ่าฝืนได้ ถึงแม้จะได้จากชายชราในนิทานนี้ แม้ว่าภรรยาเก่า
จะพยายามช่วยเหลือให้มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายด้วยวิถีที่ก็ไม่สำเร็จ ในตอนหลังเมื่อทวยหาและ
พี่ชายพยายามจะช่วยเหลือให้เขามีความสุขด้วยเงินทองก็ไม่สำเร็จ

จากนิทานเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาพบางอย่างของสังคม เช่น

๑. ค่านิยมในเรื่องการแต่งงาน คนมั่งมีไม่นิยมแต่งงานกับคนยากจน เพราะ
ถือว่าเป็นคนต่างชั้นกัน ดังคำพูดที่ปรากฏในเนื้อเรื่องตอนเมื่อคนมาทาบตามนางให้นายสำเภา
๒. ในการเลือกคู่ครองนั้น นิยมดูรูปร่างลักษณะที่ดี และมีความงามเป็นสิ่ง
สำคัญ

๓. อาชีพของราษฎรที่ปรากฏในเรื่องคือ การค้าขายทางเรือ และทอผ้า
๔. คนโง่ขี้เมาไม่รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ จะเห็นได้จากในเรื่องนี้
ชายชราเป็นคนที่โง่ไม่รู้จักสังเกต เมื่อภรรยาเก่าเอาทองซ่อนใส่ข้าวให้มากก็ไม่รู้จักสังเกตความ
หนักผิดปรกติของข้าวและไม่เฉลียวใจในสัญญาที่ฝ่ายภรรยาขอทุกครั้งที่ให้ข้าวมา จึงนำเอาทองนั้น
ไปให้เพื่อนทุกครั้งไป

นิทานเรื่อง "คนชราหานางวิเศษ" ของจังหวัดน่าน มีเค้าโครงเรื่องคล้ายคลึงกับนิทาน
เรื่องนี้ คือ สองนิวเมียแยกทางกันไปเพราะความยากจน ฝ่ายภรรยาได้เป็นภรรยาพระยาเมือง
ฝ่ายสามียังเที่ยวชราอยู่ ภรรยาจึงเอาทองคำใส่ในห่อข้าวให้ แต่เขาไม่คิดทองนั้น ต่อมาพระ
อินทร์พยายามช่วยแต่ก็ไม่สำเร็จ

สี่ ชีวิตทำนบก

นิทานเรื่องนี้ให้เห็นถึงค่านิยมในเรื่องปัญญาว่า ปัญญาเป็นสิ่งประเสริฐสุด ตัวละครในเรื่องเป็นคณียากจน ซึ่งเกียจ แดกได้ก็เพราะรู้จักใช้ปัญญาจนได้แต่งงานกับลูกสาวของผู้มีฐานะดี สภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาจากนิทานเรื่องนี้ เช่น

๑. ความเชื่อในเรื่องบุญและกรรม โดยเชื่อว่าการที่ประสบโชคร้ายหรือโชคดีในชีวิตนั้นเกิดจากกรรมเก่า คนที่ทำกรรมดีไว้มอบพบความสุขในที่สุด วิทยากรได้กล่าวซ้ำในเรื่องนี้ไว้ตอนจบเรื่องว่าพี่ชายยากจนได้แต่งงานกับลูกสาวคนมั่งมีก็เพราะบุญวาสนาของเขา

๒. นิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของชาวชนบท จะเห็นได้จากตอนที่กล่าวถึงการคลอดลูกนั้นชาวบ้านที่ส่งสารต่างก็เอาข้าวของเครื่องใช้ไปให้ และสำหรับคนที่ยากจนถ้าไปช่วยเพื่อย่านตัวข้าวเขาก็จะให้ข้าวเป็นเครื่องตอบแทน หรือไม่ก็ช่วยชาวบ้านเลี้ยงวัวเลี้ยงควายก็จะให้อาหารเป็นเครื่องตอบแทน

๓. สภาพชีวิตในชนบทบ้านเรือนจะอยู่ห่างกันเพราะมีพื้นที่มาก และในครอบครัวแต่ละครอบครัวนั้นสมาชิกทุกคนในบ้านจะช่วยกันทำงานบ้านไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่ยากจนหรือฐานะดี โดยจะแบ่งงานกันทำเช่น หญิงสาวจะทำงานบ้าน เช่น นึ่งข้าว ตักน้ำ ทอดผ้า เด็กๆ ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายในท้องนา

๔. การคลอดบุตร จะอยู่ไฟและคัมยากลางบ้านพวกหัวสมุนไพรกิน สำหรับนิทานเรื่องนี้ผู้ฟังจะเห็นได้ว่า วิทยากรมีกลวิธีในการเล่าเรื่องให้สนุกสนานโดยแทรกคำเลียนเสียงธรรมชาติเข้าช่วยเป็นช่วงๆ เช่น เลียนเสียงร้องของนกแก้วว่า "กวก กวก กวก กวก" และเนื่องจากการใช้คำพูดในนิทานเรื่องนี้ก็จะใช้คำพูดถึงสิ่งที่ดีว่าหยาบทรงๆ อยู่หลายตอน แม้คนฟังที่เป็นชาวบ้านจะไม่รู้สึกรว่าหยาบคายแต่ประการใดก็ตาม วิทยากรได้กล่าวออกตัวไว้ว่า "...แนวนั้นแหละนิทานแนวนั้นแหละ แนวนั้นแหละแต่ได้เลื่องลือมาหลาย" (อย่างนั้นแหละนิทานอย่างนั้นแหละ อย่างนั้นมันมากนะเรื่องไม่ก็มีมันมาก)

นิทานเรื่อง "ฉิกโชนแก่นัน" ในตอนท้ายเรื่องมีแนวคิดตรงกับนิทานเรื่องนี้คือให้ชายทุกคน

๑. คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประเพณีพื้นเมืองและนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ หน้า ๗๐-๗๒

เอนามันหนักก็ไปหาตรงที่ลูกสาวเจ้าเมืองนั่งทอดก้อย และไปปรึกษาจนไถ่มาเป็นภรรยา

เศรษฐกิจสังคม

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของลูกที่มีความกตัญญูกับลูกอกตัญญู โดยชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีความกตัญญูของผู้อื่นทำให้เกิดยอมพบกับความสุขความเจริญดังตัวพี่ชายในเรื่องนี้ ส่วนน้องชายผู้อกตัญญูต้องพบกับความหายนะในที่สุด

จากนิทานเรื่องนี้ได้สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมออกมาให้เห็นหลายอย่าง เช่น

๑. การยกย่องชนชั้นปกครองว่าเป็นชนชั้นสูงในสังคม เห็นได้จากบรรดาแขกที่มากินเลี้ยงในบ้านของน้องชายเป็นพวกข้าราชการทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ "นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์" ซึ่งจากความนิยมอันนี้วิทยากรได้กล่าวไว้อย่างประจักษ์ว่า ".....มีแต่เจ้านายหน้าข้าชอกข้าแค้นแล้วเนาะ....." (มีแต่เจ้านายหน้าเท่าศอกเท่าแขนแหละนะ)

๒. พ่อแม่มีอำนาจมากในการเลือกคู่ครองให้บุตรชาย ถ้าหากไปแต่งงานกับคนที่พ่อแม่ไม่พอใจอาจจะถูกตัดขาดจากครอบครัว

๓. สังคมไทยนิยมผู้ที่สุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะอ่อนน้อมต่อผู้ที่อาวุโส ด้งภรรยาของลูกชายคนโตซึ่งวิทยากรกล่าวว่า เป็นคนมีกิริยา จึงทำให้มีความสุขความเจริญ ส่วนภรรยาของน้องชายนั้นเป็นคนไม่อ่อนน้อม กิริยาแข็งจึงต้องทุกข์ยาก

๔. สามีเป็นผู้นำในครอบครัว ภรรยาเป็นผู้ตาม แต่เวลามีปัญหาอะไร สามี ภรรยามักจะปรึกษากัน

๕. การรักษาพยาบาลเป็นอย่างไรๆ ไม่มีการไปพบนายแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อการรักษา ส่วนมากเมื่อป่วยไข้จะทำการรักษาพยาบาลกันเอง เช่นเมื่อพ่อตบตีน้องชายจนเข้าในก็รักษาโดยการย่างไฟและใช้เปลือกไม้พอก

๖. สังคมอันมีอิทธิพลต่อชาวชนบท จะเห็นได้จากวิทยากรกล่าวถึงการไปพักในโรงแรมของพ่อแม่ มีการโทรเลขเรียกรถยนต์มาจากบ้าน และการนั่งโต๊ะกินเลี้ยง ซึ่งสภาพต่างๆ

เหล่านี้ ถ้าดูจากสังคมชาวเรณูจะเห็นว่าสิ่งที่วิทยากรกล่าวถึงนี้เป็นสิ่งที่พึงแพร่ขยายเข้าไปในหมู่บ้าน ไม่ใช่ลักษณะแท้จริงของชาวชนบทเอง ถึงแม้จะได้จากที่แม่ในขณะนั้น(พ.ศ.๒๕๑๔) เรณูครยังไม่มีโรงแรม

๓. สภาพสังคมไทยชอบความหรูหราฟุ่มเฟือยชอบงานพิธีและกินพว้าเพรื่อ ตัวอย่างที่เห็นได้คือ ตัวน้องชายซึ่งจัดงานเลี้ยงอย่างใหญ่โตในทูลาเจ็ดวัน จนกระทั่งทรัพย์สินที่มีอยู่หมดไปต้องขอทานกิน

ชายสามพี่น้อง

นิทานเรื่องนี้ที่จะแสดงแนวคิดให้เห็นว่า ไม่มีใครที่จะรักและปรารถนาดีต่อเราเท่าพี่น้องของเราเอง เป็นการสอนให้พี่น้องรักกัน โดยกล่าวถึงพี่น้องไม่ถูกกัน น้องหนึ่งไปอยู่กับเพื่อนและทดสอบน้ำใจเพื่อนด้วยการไปโกหกว่า ถักแร้วถูกหึงมีครรภักตาย เพื่อนไม่ช่วย พอไปบอกพี่ชาย พี่ชายไปช่วยเหลือน้อง จึงทำให้น้องคิดได้กลับมาอยู่กับพี่ทั้งสาม

ชายมีวิชา

ชายมีวิชาเป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องกรรมว่าวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนต้องดำเนินไปตามกรรมที่ได้กระทำมาแต่ชาติปางก่อน ทุกคนหนีกรรมไม่พ้น ดังชายมีวิชาในเรื่องนี้มีวิชามากมายออกสู่เขาภรรยาใส่ชวคอมไว้นาปาก แต่ก็มีวิทยากรเข้าไปหลบซ่อนอยู่กับนางจนได้ทั้งนี้เพราะผลกรรมที่เคยทำเอาไว้ วิทยากรได้กล่าวเน้นในตอนท้ายเรื่องราวว่าทุกคนหนีกรรมไม่พ้น

พี่น้องทะเลาะกัน

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความรักของพี่น้องที่มีต่อกันว่า พี่น้องถึงแม้จะทะเลาะกันแต่เมื่อถึงยามคับขันแล้วก็จะช่วยเหลือกันเสมอ วิทยากรกล่าวเน้นว่า "คนเหิมคบ้านาจะสู้ได้ สู้ของข้าซึ่งบ่ได้ (คนเหิมคบ้านาก็สู้ไม่ได้ สู้ของที่น่าเกลียดไม่ได้) เป็นการสั่งสอนให้พี่น้องรักใคร่กันนั่นเอง

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นสภาพของบ้านเรือนในชนบทของไทยเราว่า บ้านใดบ้านไม่ได้ครึ่ง

ติดไว้กับตัวบ้าน ในตอนกลางคืนจะชักบันไดขึ้นไว้บนบ้านดังที่ชาวบ้านชักบันไดขึ้นเรือนเมื่อคนพี่ขอรองให้ช่วย

คนก็

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นว่า "ปัญญา" เป็นสิ่งที่ประเสริฐสุด วิชาความรู้อะไรก็สู้ปัญญาไม่ได้ ทั้งคนที่เป็นนิทานเรื่องนี้เป็นผู้ที่ไล่ล่าเรียนวิชาการสู้รบด้วยอาวุธต่างมากมาย เมื่อไปพบยักษ์ เขาก็นำเอาทฤษฎีความรู้ที่ไล่เรียนมานั้นออกมาใช้จนหมดสิ้น แต่เขาก็กังเอาชนะไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะเขาใช้แต่ความรู้ทางทฤษฎีล้วนๆ ที่ไล่เรียนมาเท่านั้นในการต่อสู้โดยไม่มีการประยุกต์ก่อนว่า จะนำความรู้ไปใช้อย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุด เมื่อเขาใช้ความรู้ทางทฤษฎีต่างๆ สู้รบไม่ได้ ผลแล้ว จึงได้คิดใช้ปัญญาในการสู้รบ และในที่สุดเขาก็สามารถเอาชนะยักษ์ได้ ด้วยสติปัญญาของเขาเอง

ผู้ตายคิดถึงตัว

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงค่าของความพยายามว่า เมื่อมีความพยายามแล้วย่อมได้รับความสำเร็จ ทั้งในนิทานเรื่องนี้ หญิงคนหนึ่งสามีตายไม่ยอมมีสามีใหม่เพราะความรักในตัวของสามีมีมาก เวลาไปไหนก็ถือห่อกระดูกสามีไปด้วยไม่ยอมให้ห่างกาย แต่ในที่สุดนางก็แพ้ภัยอันชาตูลาคของชายผู้หนึ่งซึ่งหมายปองนางอยู่

นอกจากนิทานเรื่องนี้ยังให้แนวคิดอีกอย่างหนึ่งว่า ความหลงติดอยู่ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะทำให้ขาดสติและไม่ใช้เหตุผลในการพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งหญิงที่สามีตายนั้นหลงยึดว่ากระดูกที่ถือไปนั้นคือสามีตน เมื่อห่อกระดูกนั้นไปวางทับอยู่ที่กระดูกของคนอื่นก็คิดว่าสามีเอาใจออกห่างตนแล้ว โดยไม่คิดถึงความจริงว่ากระดูกจะเคลื่อนที่ไปเองย่อมไม่ได้

เรื่อง "คนมีโชค" ของภาคเหนือ มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับกับ "ผู้ตายคิดถึงตัว" มาก แสดงให้เห็นว่านิทานทั้งสองเรื่องนี้ก็มีที่มาจากแหล่งเดียวกัน

๑. คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประเพณีพื้นเมืองและนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ หน้า ๘๖-๘๘

ถึงคราวไถ่ไม่มีทางเสียถึงคราวเป็นัวเป็นเมียไม่มีทางหย่าร้าง

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นเมืองเรื่องอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อตามชื่อเรื่องว่า เมื่อถึงคราวไถ่ทำอย่างไรก็ต้องไถ่อยู่ดี ทั้งลูกสาวหลวงพ่อก็ให้นำเงินไปฝากหลวงพ่ไฉ่เพราะกลัวหาย หลวงพ่อบอกให้เอาไปไว้ในหาสมุทรรและบอกว่า "ถึงคราวไถ่ไม่มีทางเสียถึงคราวเป็นัวเป็นเมียไม่มีทางหย่าร้าง" ลูกสาวทำตามทีหลวงพ่อบอก ในภายหลังก็ได้เงินกลับมาจริงๆ

แนวคิดที่แฝงอยู่ในนิทานเรื่องนี้คือ สอนให้คนไม่กระวนกระวายห่วงใยในทรัพย์สินสมบัติที่ตนครอบครองอยู่ให้มากนัก

กินแล้วลืมหนี้เย็บแล้วลืมคน

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงโทษของการไม่รักษาวาจา และการลืมบุญคุณของผู้มีพระคุณ ถึงนายกำเลิศในเรื่องนี้ให้สัญญาต่อแม่สามไว้ว่า จะจัดส่งข้าวปลาอาหารทุกวัน ต่อมาผิดสัญญา จึงทำให้ต้องเกิดการหย่าร้างกันขึ้นในครอบครัว

นิทานเรื่องนี้สอนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น

๑. ความเชื่อในเรื่องของโชคละชะ เชื่อว่าชีวิตของคนเราจะเป็นไปตามพรหมลิขิต จึงนิยมการทำนายโชคละชะ เช่น กุสลายมือเพื่อให้รู้ว่าชีวิตจะดีร้ายประการใด
๒. ในสังคมไทยเห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่ารังเกียจ จึงไม่มีการให้ความรู้ในเรื่องเพศแก่บุตรหลาน โดยถือว่าเป็นเรื่องควรแก่การระอายจึงไม่กล่าวถึง จากสาเหตุข้อนี้จึงทำให้แม่สามสามารถหลอกหญิงสาวในเรื่องนี้ให้เชื่อในสิ่งที่ตนบอกเล่าได้ทุกครั้งไป
๓. เมื่อฝ่ายชายมีความพอใจในหญิงสาวคนใด ประกิตตามประเพณีของชาวยุไทยจะมีการไปเอนสาว (เกี้ยวสาว) ด้วยตนเอง แต่ในนิทานเรื่องนี้ฝ่ายชายอาศัยแม่สื่อให้ไปพุกพู่ทางไว้ให้ตนก่อนขั้นหนึ่ง แล้วจึงไปเอนสาวด้วยตนเอง โดยการไปเรียกสาวให้หย่อนมันไถ่ให้แล้วจึงขึ้นไปคุยกัน

การเอนสาวของชาวยุไทยสมัยก่อน"เมื่อฝ่ายชายไปถึงบ้านของฝ่าย

หญิงแล้ว จะเรียกให้หย่อนบันไดให้ ฝ่ายหญิงก็จะจัดเตรียมเสื้อ หาดม่อน บุหรี่ หมากพลู และน้ำ ไว้ให้พร้อมแล้วจึงหย่อนบันไดลงไปให้ฝ่ายชายขึ้นเรือน (โดยปรกติฝ่ายชายจะบอกไว้ก่อนว่าจะไปคุยด้วย เพื่อว่าฝ่ายหญิงจะได้จัดเตรียมข้าวของไว้ก่อน) เมื่อขึ้นไปบนเรือนแล้ว จะนั่งคุยกันต่างๆอย่างเรียบร้อย โดยพ่อแม่ของหญิงสาวจะเปิดโอกาสให้คุยกันอย่างเสรี ไม่นั่งคุยอยู่ด้วย สมัยก่อนการคุยกันใช้ฉันทาทั้งหมด เมื่อตกลงปลงใจกันแล้วจึงส่งเข้าแก่ไปสู่ขอต่อไป

กรรมสนองกรรม

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องกรรมว่า ถ้าทำกรรมใดไว้ จะโดยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ย่อมจะต้องได้รับผลกระทบอย่างเกี่ยวกันนั้นตอบสนอง ดังพระภิกษุในเรื่องนี้ต้องถูกดอกที่นายพรานชักยิงเข้าไปในพุ่มไม้ตาย ทั้งนี้เพราะเมื่อครั้งพระภิกษุของคณายังเป็นสามเณรอยู่นั้น ได้ทำเข็มเย็บผ้าแทงหลังเรือกตาศาโดยไม่ได้เจตนา พระภิกษุจึงต้องตายเพราะตัวเรือกตาศาเกิดเป็นนายพราน เพื่อเป็นการชดใช้กรรม

เงินเต็มตะกร้าไม่เท่าณาเต็มพุง

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมใน "ปัญญา" ว่าเป็นสิ่งประเสริฐยิ่งกว่าเงินทอง ใน เนื้อเรื่องมีชายสามคนซึ่งมีคุณสมบัติคนละอย่าง คือ คนหนึ่งเกะสัดกลัวกลายเก่ง คนหนึ่งเป็นบุตรเศรษฐี คนสุดท้ายเป็นคนมีปัญญามาก ทั้งสามคนไปขอลูกสาวเศรษฐีคนเดียวกันในวันเดียวกัน เศรษฐีก็ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะยกลูกสาวให้กับคนไหน จึงส่งชายทั้งสามไปให้ผู้พิพากษาประหารชีวิต แต่ทว่าปัญญาของชายคนที่มีปัญญาเต็มพุง ชายทั้งสามจึงได้รับการปลดปล่อยออกมาพร้อมทั้งยังได้กำนันบรรทุกสิ่งของจนเต็มกลีบออกมาด้วยคนละลำ เป็นค่าจ้างให้ออกจากคุก เศรษฐีจึงยกลูกสาวให้ชายผู้มีปัญญาเต็มพุงนั้น

นิทานเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นสภาพทางอย่างในสังคม เช่น

๑. คนในสังคมมีความเชื่อในเรื่องของโชคลางต่างๆ ชายผู้มีปัญญารู้จักอ่อนน้อมในข้อนี้ จึงใช้เป็นอุบายเพื่อให้พวกตนได้ออกจากคุกได้สำเร็จ

๒. คนที่ร่ำรวยบางคนมีอำนาจมากในสังคม ก็จะเห็นได้จากคนที่เศรษฐีสามารถส่งชายทั้งสามเข้าคุกเพื่อรอประหารชีวิตได้ โดยที่ชายทั้งสามนั้นไม่มีความผิดเลย

๓. สังคมสมัยนี้มีการคิดสืบนั่นเจ้าหน้าทีแล้ว ถึงที่บุตรชายเศรษฐีกล่าวว่า "ฉันนี่ถือเงินมาหลายสิบกะแผ่นกะไปจ้างท่ำนะลงนี่กะเขาอยากได้กะไฮ้เออะโลดแล้ว..." (ถ้าผมเอาเงินมามากนี่ผมก็ไปติดสินบนท่ำนะงะนี่เขาอยากได้ก็ให้ออกเลยแหละ)

สืบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

นิทานเรื่องนี้ เป็นนิทานที่ต้องการสอนให้รู้ฟังเป็นคนหนักแน่น ไม่เชื่อในสิ่งโง่ๆ ง่ายๆ จนกว่าจะได้พิสูจน์ด้วยตนเองแล้ว ถึงชายคนที่กลับมาจากไปค้าขายในนิทานเรื่องนี้ ซึ่งเกือบฆ่าภรรยาของตนเองเพราะความเข้าใจผิด แต่เพราะความมีสติเขาจึงไม่ได้ทำผิด

สิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นจากนิทานเรื่องนี้ คือ

๑. สังคมมีส่วนทำให้กรอบครวัแตกแยกหรือเข้าใจกันผิดได้ เพราะมนุษย์ที่อยู่ในสังคมมีนิสัยชอบนิทานคนอื่น ดังสุพัตรา สุภาพ^๑ กล่าวไว้ว่า ในชีวิตประจำวันของคนไทยต่างสนใจเรื่องส่วนตัวของกันและกันอย่างยิ่ง ยิ่งเรื่องไม่ดีของคนอื่นยิ่งชอบจับกลุ่มนิทาน ในบางครั้งก็แสดงความคิดเห็นและหวังดีด้วยการเล่าเรื่องไม่ดีของคนในกรอบครวัเขาให้เจ้าตัวเขาฟังเอง

๒. โดยปรกติชาวผู้ไทยมีนิสัยในทางการค้า จึงนิยมเที่ยวเร่ขายสินค้าต่างๆ ไปตามหมู่บ้านอื่น ในช่วงว่างจากการงานประจำ หรือบางคนก็ยกเป็นอาชีพหลักไปเลย จึงต้องจากลูกเมียไปเป็นเวลานานๆ บางครั้งอาจกินเวลาหลายปี ดังในนิทานเรื่องนี้ฝ่ายสามีไปค้าขายโดยไม่ได้อักลับบ้านเลยนานถึง ๒-๓ ปี จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าภรรยาอกใจ

ลูกเขยประหลาด

เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงโทษของการมกมากในกามคุณว่า ผู้ที่มีความมกมากในกามคุณจะทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ เช่นตัวเมียในเรื่องนี้ ผู้ซึ่งเฝ้าร้องไห้คร่ำครวญถึง - ลูกเขยที่เสียชีวิตไปแล้ว จนสามีทนไม่ได้จึงทุบตีเอา

งูไหลอม

นางคำเลียน เตโช

งูไหลอม

: วิทยากร

เอาแล้วเบาะ (ศรีสุภา - ละ)

ที่เล็กกะทกตะสองเภาสองคันหนะ ทกตะแหละ
 เอ็กไฮ เอ็กไฮฝ่ายพากันเสหน้ายูกุเซาคูแล้ง
 หลายปีหลายเดือนเอ็กไคฝ่ายข้าหวามันทุก
 บาคันแหล่จ่มใส่ลายอยู่แล้วแหมหนะ เมยหลาย
 ฐะอยู่เนอไพนไฮ ฐะใหญ่หนะ จ่มใส่ลาย
 อยู่ "ไปเมอญูกานนอกเอาหมันแล้ว"
 วะชั้น เมอกะพอกคีมออันกะมาอี แอ้งฮอน
 วะชั้น "จ่มใส่ได้เอน" ท้างฐะถาม "โอ้ย
 อายญาเอย วะชั้น เกว้นหนะกะน้อยทญะวะชั้น
 กะน้อยหละมีไคเงินไคทองไคเอนเหลอหละ
 ซอนนั๊กเล็กเอ้านละ ไคไสนกะคี่" "อย่า
 ทุกอย่าญะไป เมอ เจ้าไครู้ล่าวเบาะ"
 "ไคญะน้อย" "เออข้าไคอยู่ละชอยเอาลู
 สาวเจ้าเอ็กเม" "เออ ขึ้นหวาแนวนั้นหละ
 เมอกะเมอ" แลหะพุ่ดองจุงเมอ จุงเมอ
 ฮอดฮ่อนพุนแล้ว บาคันแหล่เมอกะหลาลูสาว
 แล้ว "ชอยเอาไคมาเหอเจ้าอีนางเอย"
 "แหมเหอเอาเอนกะเอาเหอเอาหมะเอา
 เอาหมากะเอา ทกกะคักกะค้อ" เหอเอา
 ฐะเอา มีไคชินคำผอคำแม เลยเอากัน

เอาแล้วหรือ (ศรีสุภา - ละ)

ที่แรกก็ยากจนสองเภาสองคนนะ ยากท
 ทำไร ทำไรฝ่ายช่วยกันค้ายหญ้ายูทุกเภาทุกเอน
 หลายปีหลายเดือนทำแต่ไรฝ่ายก็มันจน
 แลวกัพรำบนอยุแหละเพ่น้อยมาก
 ฐะอยู่จอมปลวกในไร่ ฐะใหญ่หนะ พรำบน
 อยู่ "ไปกลับค้ายกัน ทนเอาอีกเคียวมันก็เสร็จ"
 กลับแล้วรุ่งขึ้นก็มาอีก ยิงรอน
 "มันอะไรนั๊ก" ช้างฐะถาม "โอ้ย
 ทานเอย คินันทุกขยากลำบากเหลือเกิน
 คินันไม่มีเงินไม่มีทองมีอะไรจะ
 ซ้ออะไรเลย ไร่สวนก็เหมือนกัน" "อย่า
 ล่ามากไปเลย กลับ เจ้ามีลูกสาวไหม"
 "มีเจ้าคะ" "เออ ถ้ามีคินันจะเอาลูก
 สาวเจ้าเป็นเมีย" "เออ ถ้าว่าอย่างนั้นละ
 กลับก็กลับ" เลยผูกกองจุงกลับ จุงกลับ
 ถึงบ้านโนนแหละ พอกลับก็เรียกลูกสาว
 แลหะ "คินเอาผ้ามาให้เอ็งอีหนูเอย"
 "แม่ให้เอาอะไรก็เอาให้เอาหมักเอา
 เอาหมากเอา มันจันนั๊ก" ให้เอา
 ฐะเอา ไม่ไคชักคำพ้อแม เลยเอากัน

เอาเข้ามาแล้วแหละ ท้าวทุ่งทะเลาะคาย
 เป็นคน เป็นคนแล้วแหละจึงไต่ถามกัน
 มากันถ้วนไม่ไปหาปู่หาญา "พ่อช้อยเป็น
 พะญานากเหมือนช้อยกะเป็นพะญานาก เจ้า
 เว้าแนวเลอ เจ้าไปน้ำค้อยบอ" "โอ
 ช้อยมีไปเคาะช้อยยาน" "ยานแนวช้อยกะ
 เป็นนาก คือเป็นอันแล้ว เจ้ายานแนวเลอ
 ไปน้ำช้อยนี้เหอหากะบุงไปน้ำจิกสองโพนัย"
 ไปแล้วแหละไปฮอดโพ้นนั้นกะเอาทางตี
 เอาทางตีโพ้นนั้น ฐุชมนั้นกะไหลเออะมา
 ไหลเออะมา ลึก ๆ ๆ ๆ มาแล้ว
 "โอ้ย ช้อยยานวะชั้น ช้อยยานแท้ ๆ ไต่
 หนีไค" "เจ้าอย่ายานออกเอา" เขาทะเล
 ไปซัง โฉเผ็นทะเลเฝ้าะหว่า "อย่าไปไค
 เผ็นหลายเผ็นยาน" เล้ยเลาะข้ามไป
 ไปฮอดแกมท่า ฮอดแกมท่ากะฐุไคกะเอา
 ทางตี เอาทางตีแล้วกะเป็นทางลงไปเนอ
 แหม่น้ำไป "เช่นเจ้าทะเลไปเห็นผ่อแม่ช้อย
 ทะเลเจ้าทะเลอย่าแหละเจ้าอย่ายานเสเคาะ
 เป็นนากกอกันทะเลกับช้อยหนีละช้อยกะตี
 หากช้อยกับเพคเป็นคน เหอเจ้าออกเอา
 อย่าเหอเจายานเหอออกเอา ฟังความเผ็น
 แนวไคกะตี" พอไปเห็นผ่อแม่ทะเลเห็นกะ
 "โย้ว เจ้าม่าแคสิเลอ" "คอยมาแคเม็งเทิง

เอาเข้ามาแล้วก็ ท้าวทุ่งก็ลอกกรวาม
 เป็นคน เป็นคนแล้วถึงไคค้อยกัน
 แล้วชวนเมียไปหาปู่หาย่า "พ่อฉันเป็น
 พญานากแม่นั้นก็เป็นพญานาก เธอ
 ว่าอย่างไร เธอไปกับฉันไหม" "โอ้ย
 ฉันไม่ไปหอรอกฉันกลัว" "กลัวอะไรฉันก็
 เป็นนากเหมือนท่านนั้นแหละ เธอกลัวอะไร
 ไปกับฉันนี้ให้เอากระบุงไปค้ายสักสองลูก"
 ไปแล้วก็ไปถึงจอมปลวกนั้นก็เอาทางตี
 เอาทางตีจอมปลวกนั้น ฐุพวักนั้นก็เลื้อยออกมา
 เลื้อยออกมาปรก ๆ ๆ ๆ มาแหละ
 "โอ้ย ฉันกลัว ฉันกลัวจริง ๆ นะ
 นี่นะ" "เธออย่ากลัวทนเอา" เขาจะ
 ไปสั่ง ตัวนางเลยบอกว่า "อย่าไปไค
 เขานักเขากลัว" เลยเดินข้ามไป
 ไปถึงชายท่า ถึงชายท่าก็ถึงตัวก็เอา
 ทางตี เอาทางตีแล้วก็เป็นทางลงไปใน
 แม่น้ำ ไป "ถ้าเธอไปเห็นผ่อแม่นั้น
 ละเธออย่าเธออย่ากลัวนะ
 เป็นนากเหมือนกันละกับฉันนี่ละฉันก็เป็นเลอ
 แหม่นกลับเพคเป็นคน ให้เธอทนเอา
 อย่ากลัวให้เธอออกเอา ฟังคำท่าน
 อยากรู้ก็" พอไปแล้วพวอแม่เลยเห็นก็
 "อ้าว เอ็งมาจากไหน" "ฉันมาจากเมืองบน

พุนและ ไกลไคเมาแม่เอ๋ย เควนลูแม่
 กะทกญะปะหมองมีไคเผอเหลอ เงินทอง
 กองแกวกะมีไค แหละเหอเหมาหาเหอแห่น
 แม่หละหาเหอกอนคกบก่อนนึ่งกับโหะมันคำ
 โห่หนึ่ง อันเหอหน้าเอาญักเสอกระบุงเหอแล้ว
 กะเอามา มาชอกเฮอนแล้วแหล่เป็นหน่อเงิน
 หน่อคำเม็ดไคกระบุงหนะ เอ้อ อังมีแปด
 แล้วบากหนะ ส้างเฮอนส้างซ่านส้างหอป่าซาค
 ลากชะมันเพ่น จังหว่าไคเบ็ทซุอัน โจ้คว่าย
 ผ่ายเข้าไคเบ็ทมีไคทกไคญะเผอ บากนัแหล่
 เสียวหละเพ่น ไคญินขาวหว่าเสียวหละอังแหล่
 เอคแนวเลอจังอัง ไปถามเบ็งก่อนน้ำคือหละ
 อังแท้ ไปถามเบ็งมันกะเว้าเหอพังหว่า
 "ขอยหละเอาลูเซยง ขอยไปเอคโฮเอคโสน
 กอยหละเอาลูเซยง" "โอ้ย ขึ้นหว่าแนวนั้น
 เสอะขอยหละเฮนจา" "เฮนเอาแม่ เอค
 แนวขอยนี้หละ คอยไปดางโฮดางโสนผ่าย
 ไปเสหญาผ่ายแหล่จ่มทกจมนูอยู่ไนโสน
 นั้นละ ทุกแทนอยู่หันหละช่องมันมีไคเงิน
 ไคทอง ฮอนกะมีไคอยู่เสหญาผ่ายหนะ
 มันจังไคหานเสอหว่า โอ้ทุกญะเผอกะคือ
 วะชั้น เอาขอยเอคลูเซยเสเอามันว่าแนว
 นั้น เลยเอาเข้าไคมีไคไคทกไคญะ มา
 แหล่ไคมันคำเมอหยามแม่ญ่า แม่ญ่า

โนเนหละ มีลูกมีเมียมาควยแม่ ตอนนี้ลูกเมีย
 หุกขยากปากหมองไม่มีอะไรเลย เงินทอง
 กองแกวกัไม่มี ให้แม่หาให้หน่อย"
 แม่เลยหาให้กอนขี้เลื่อยกอนหนึ่งกับหัวมันทอง
 หัวหนึ่ง ที่ไหนะเอาขี้ใส่กระบุงให้แล้ว
 ก็เอามา มาถึงบ้านก็เป็นหน่อเงิน
 หน่อทองหมกในกระบุงนะ เอ้อ มั่งมีศรีสุข
 ละที่นี้ สร้างเรือนสร้างซ่านสร้างปราสาท
 ราชมณเฑียร มีหมกทุกอย่าง วัวควาย
 ผ่ายขาวมีหมกไม้ไคทุกขยากอะไร ที่นี้ก็
 เพื่อนเลยเห็น ไคยินขาวว่าเพื่อนนี้มั่งมี
 ทำอย่างไรถึงได้มั่งมี ไปถามคูกอนทำไมถึง
 มั่งมีนัก ไปถามคูกอนก็พูให้ฟังว่า
 "ฉันเอาลูกเซยง ฉันไปทำไรทำสวน
 ฉันเลยเอาลูกเซยง" "โอ้ย ถ้าว่าอย่างนั้น
 ก็ฉันจะเลียนแบบเธอ" "เลียนเอาสิ ทำ
 อย่างฉันนี้หละ ฉันไปดางไร่ดางสวนปลูกผ่าย
 ไปคายหญาผ่ายแล้วบนว้ายากลำปากอยู่ในสวน
 นั้นละ ลำปากนักหน่อยุั้นละ ก็มันไม่มีเงิน
 มีทอง ร่อนก็ถองอยู่คายหญาผ่ายนะ
 มันถึงไคเรียกพูว่า โอ้ ลำปากอะไรนัก
 หนา เอาฉันเป็นลูกเซยเสียขิมันว่าอย่าง
 นั้น เลยเอากัตัวไม่มีตัวทุกขยาก มา
 แล้วตัวมันพากลับไปเยี่ยมแม่ตัว แม่ตัว

หละเอาคะมันคำเหอกอนหนึ่ง เอาทีโกะเหอ
 กอนหนึ่ง มาแหล่วเป็นเงินเป็นทองแนวน
 แหล่วเฮย" "เออ ข้าว่าแนวนั้นกะ
 ญะชาเขอเนาะผอนั้น ไปเฮาเมื่อ เมื่อ
 เออแนวเขา" เป็นหวา เมื่อเออแหล่ว
 ฅางโธฅางโธสนแล้ว เป็นกะเคย เมื่อเออ
 นำนัน ไปปูผายไค้มากะจมไซโลยฮันหวา
 "โอ้ย ทกญะแทนอเงินทองกะมิไค้ไปหานา
 เพื่อ ออญะมะเหวแนวน" จึงไค้เวาเสื่อหว่า
 "เออ เอาชอยนี้เป้นลูกเขย กอยจ้งหว่ามา
 ฮ้งมา" "โอ้ย เอากะเอาเยอะไค้อยแล้ว"
 เป็นหวา ผอแหลอกะเยอะไค้อยไค้ลูกเขยฮัน
 แต่เมื่อเสื่อกะฮ้งฮ้งลูกเขย เอานาผอนั้นเฮย"
 เป็นหวา เป็นเวานาโผเป็น เลยพเอาแล้วมา
 มาแหล่เฮอสูสาวสูสาวมิเยอะไค้ของฮัน
 "มิไค้กะฮ้งฮ้งเอาฮันเฮย ฟังความผอ
 ความแหม่นเน ซันนี้ฟังความผอความแหม่นเน
 หมอนะฮกไค้" เป็นหวา ลูกะเลยเอาฮันผอฮาย
 กะเลยเอา นอแลงมาแหล่นอนนากัน โผ
 นอนนากันแกบอนเหอแล้วกะนอนนากัน
 ฮันจะไปกินดินเส (คนวัง-ฮอ) สูสาวแหล
 เบาะเหอแหมหวา "แหมเฮยเกวนนังฮัน
 ฮอยแล้วไค้" "โอ้ยฮายเอาละฮอยแนวนั้น
 แหล่วโผเมเอากัน ทำกักมันกะจับดินจับมือ

เลยเอาฮันทองโทกอนหนึ่ง เอาชโลยให้
 กอนหนึ่ง มาแล้วเป็นเงินเป็นทองอย่างนี้
 แหล่เพื่อนเฮย" "เออ ถ้าอย่างนั้น
 ฮายถ้อไกรนะพอมัน ไปเรากลับ กลับ
 ไปทำอย่างเขา" นางว่า "กลับไปทำแหล่
 ฅางไรฅางสวนแหล่ นางก็ กลับไปทำ
 อย่างนั้น ไปปลูกผายพอมากักรว่านอนฮันแหล่
 "โอ้ย ทุกฮายกักหนอเงินทองก็ไม่มีไปหากับ
 ไกร ออฮายกยากจนอย่างนี้" จึงไค้พูควา
 "เออ เอาคั้นนี้เป้นลูกเขยแล้วจะ
 มั่งมี" "โอ้ย เอากะเอาฮายไค้อยแล้ว
 นางว่า ยังไค้ฮายกักมียูหรือกักมีลูกเขยฮัน
 ที่เพื่อนก็ฮ้งมั่งมีเลยลูกเขย เอานะพ้อเฮย"
 นางว่า นางพุกกับฮันนาง เลยผอเอามา
 มาแล้วให้ลูกสาว ลูกสาวไม่ฮายไค้กักฮัน
 "มิไค้ไค้ให้มั่งเอาฮันเฮย เชื่อคำพ้อ
 แม่หนอยฮิ ถ้าไม่เชื่อฟังพ้อแม่ผอ
 ฅางนรกะ" เขาพูค ลูกก็เลยเอาฮันพ้อค
 ก็เลยเอา ตอนเย็นมากัเคอฮันด้วยกัน ฮันเมีย
 นอนด้วยกัน จักที่นอนให้แล้วกันนอนด้วยกัน
 ฮันเลยไปกินดินเส (คนวัง-ฮอ) ลูกสาวเลย
 บอแหมว่า"แม่ตอนนังฮัน
 ฉั่นแล้วนะ" "โอ้ยฮายเออะลูกเฮย อย่างนั้น
 แหล่ฮันเมียเอากัน ที่แรกมันกักจับดินจับมือ

อันแล้ว" บาคันกะคาบเข้ามาฮอกโทเคา
 "แหมเอ๋ยฮอกโทเคาแล้วไค" "เออ กะ
 แวนั้นแหละ เออไคเออเม้นกะจับบายยูอัน
 แหลวกอกชมคมเกม" แหมเดินเว้า "หุ้ย
 หึมาแล้วไคแหมเอ๋ยฮอกเอิกแล้ว" "โอ้ย
 หมดกะกอกัน กอกชมคมเกมล่อย เจาอย่า
 ทำมะคาไคเมผ่อเจา กะกอกันนั้นแหละ"
 เดินหว่า อ้อ บาคันแหละ "ฮอกค่อแล้วไค
 แหมเอ๋ย กินฮอกค่อแล้ว" "อ้อเอาล่อย
 ฮอกค่อแล้วกะกอกชมคมเกม ข่อยกะกอกัน
 อันแหละอันผ่อเจา" (เฒ่า-อ่าว) เออ
 เดินเว้าละ บาคันแหละชะมอยแล้วหลิบแหล่ว
 "โอ เจาอ้นางหละนอนแล้วเนาะชะมอย
 อยู่แวนั้นแล้วไคเมเจาอันแหละนอนน้ากัน
 แหละชะมอยอยู่แวนั้นละบอมนั้งแนโนแน
 เม" แม่เดินหว่าอยู่มาคิกแล้วงูไหลอมมันกะ
 เจาแล้ว เจาแล้วกะเลยสะกะกอกชมค่อ
 แล้ว "โอ้ยลูเซยเฮาไปเียว ปุกแหมเจา
 กะมิปุกเจาเมกะมิปุกชาลูเซยใหม่เดินหละลัก
 อาย" เดินหว่า (เฒ่า-เออ) ไปฮอกแหละ
 เเทงคั่นแล้วแหละมันหละมา มันหละมาแหละ
 แล้วอยู่เนอทางอันแนแนผ่อเหลอนอเบ็งกู
 เบ็งกอนแนอ เบ็งแนแนง เจาอวาคักคอง
 นั้นแล้ว นางอันนั้นคากลาคเจามา
 คากลาคเจามาแล้วเบ็งแหล่ โอ้ยชุกแล้ว
 นั้นแหละ "คอมากักคาบเข้ามาถึงหัวเจา
 "แหมเอ๋ย ถึงหัวเจาแล้วละ" "เออ ก็
 อย่างนั้นแหละตัวเมียเจาอันนั้นกะจับก้องอยู่นั้น
 แหละกอกชมคมเกม" แม่พูด "เลือน
 ขึ้นมาแล้วละแม่ถึงฮอกแล้ว" "โอ้ย
 กำลังกอกกัน กอกชมคมเกมล่อย เจาอย่ากลัว
 ธรรมดาตัวเมียพ้อเจา ก็เหมือนกันนั้นแหละ"
 อ้อ หึน "ถึงค่อแล้วละ
 แม่ กินถึงค่อแล้ว" "อ้อเอาล่อย
 ถึงค่อแล้วกะกอกชมคมเกม แม่ก็เหมือนกัน
 นั้นละเออพ้อเจา" (เฒ่า-อ่าว) เออ
 นางพคะ หึนก็เงียบแล้วมิกไปแล้ว
 "โอ พวกอีหนุงนอนแล้วละเงียบ
 อย่างนั้นแหละตัวเมียเจาอันนั้นนอนน้ายกัน
 แล้วเงียบอยู่อย่างนั้นละมันถึงไรตัวเจา
 เมีย" แม่เธอพูด คิกมางูเหลื่อมมันก็
 ออกไป ออกแล้วก็เลยฟากก็ตกลงตุ้มลง
 "โอ้ย ลูเซยเราไปเียว ปลุกเมยาย
 ก็ไมปลุกเจาเมียก็ไมปลุก ลูเซยใหม่ยัง
 อาย"นางว่า (เฒ่า-เออ) ไปถึง
 เเทงคั่นแล้วชุกมันก็มา มันก็มาเห็นงู
 อยู่ทางนั้น อะไรหนอชุก
 กูก่อน กูเป็นงูเจาอวาคักคอง
 นั้น นางนั้นไหลปลุกออกมา
 ไหลออกมาแล้วกู โอ้ยชุก

อันนั้นนะ เออเมื่อจึ่งมาากินนวะชั้น กะเลย
 ตักน้ำมาล้าง ล้างเอานางอันนั้นหนะคนมา
 แล้วกะเลยถาม "เออเมื่อจึ่งเป็นเนวนี้"
 "เหมชอยเหอเอาง ฝอกะเหอเอาง ชอย
 หละฮองไล่เดินอยแล้ว เดินเวาหาไผ่
 เป็นเนวนี้ละเอาไผ่เอาเมหนะ กอกกั้นเนว
 นี้ละ เดินละเวาเนวชอยหละฮองเหอ
 พังอยู่ ุงกินค้อย ๆ กะมีพัง เดินเวาเนว
 นั้น อันเหมหนะ" ตันมือเข้าเดินหลกไป
 เออ เวาเนวใดเอาน้ำมาตเอา สดเอา
 ล้างเอา "โอ้ย ชันเวาเนวนั้นเสอะ ไป
 วะชั้น เมออยู่น้ำคอยเส หล่อเจ้าเมออยู่
 น้ำเหมเจ้าเบาะชอยไปส่ง" "อี ชอย
 สิเมออยู่น้ำเจ้า" ตันมือเข้าเหมแหลไป
 หากินคอง หากินคอง แผลไปหาเฮอน
 นั้นแล้วแหล เออ "ชอยสิเตงงานลูกสาวชอย
 เอาท้าว" ไปเฮอนนั้นกะ "ชอยสิเตงงาน
 ลูกสาวชอยเอาท้าว" ไปเฮอนลูกสาวที่เฮอน
 ลูกสาว "ชอยมาหาเจ้าอันไปเตงงานลูกชอย
 ไคเอาท้าว" ลูกสาวโลกกาคลากเอาะมา
 แผลว "เอากับเผอ" "เอาท้าว ไย
 อีนางเจ้าเผอมาแท้" "โอ้ย เจ้าเหอ
 กินชอยตายไปแล้วแหล พอกีแฟนชอยนชอยเอา
 เขาแล้วเป็นไผแล้วมันไปตไปส่งเอา ไป

นี่นะ ทำไมถึงถูกงูกินหนอ ก็เลย
 ตักน้ำมาล้าง ล้างเอานางนั้นขึ้นมา
 แล้วเลยถาม "ทำไมเธอเป็นอย่างนี้"
 "แม่มันให้เอาง พอกีให้เอาง ชัน
 มอกทานอยู่เหมือนกัน ทานว่าผิวเมีย
 เป็นอย่างนี้ละเอาผิวเอาเมียนะ กอกกั้นอย่าง
 นี้ละ ทานพค้อย่างนี้กับอก
 อยู่ ุงกินฉัน ๆ ก็ไม่พัง ทานว่าอย่าง
 นั้น แม่นะ" รุงเข้าเขาเลยไป
 เออ ว่าอย่างไรเอาน้ำมารคเอา รคเอา
 ล้างเอา "โอ้ย ถ้าว่าอย่างนั้นก็ ไป
 ไปอยู่กับฉันเสีย หรือเธอจะกลับไปอยู่
 กับแม่เธอฉันจะไปส่ง" "อี ฉัน
 จะไปอยู่กับคุณ" พอรุงเข้ามาแม่ก็ไป
 เขิญคนมาเตงงาน เขิญมาเตงงาน ก็ไปบ้าน
 นั้นแล้วก็ เออ "ฉันจะเตงงานลูกสาวฉัน
 เอาท้าว" ไปบ้านนั้นก็ "ฉันจะเตงงาน
 ลูกสาวฉันเอาท้าว" ไปบ้านลูกสาวถูกเอามาน
 ลูกสาว "ฉันมาเขิญคุณไปเตงงานลูกสาวฉัน
 นะเอาท้าว" ลูกสาวเสียไผพรวดออกมา
 เลย "เอากับไคร" "เอาท้าว" อ้าว
 อีหนูเอ็งทำไมมาอยู่ที่นี่" "แม่ให้
 กินฉันตายไปแล้วเลยพอกีแฟนฉันนั้นเอา
 เขาแล้วเป็นผิวแล้วมันไปรคไปส่งเอา ไป

ลางเอาชอยหละกินมา เจาเป็นผะเออ
 แนวนั้นเหม้อย เจาน์เออคือไทผะเออ
 คือเงินหาเงินหาทองกะหาได้คือผะเออ
 ขำมิได้คือผะเออ เจาหนีเป็นคนแนวนั้นแหละ
 เหม้อยกินหาเจาชอยมิกิน ชอยหละอยู่
 กับลูกกับเฒ่าชอยแท้" แหมเสอะเว้าหว่า
 "โอ้ย มันมีเป็นแนวนั้นเฒ่าชอยเกวหว่า
 งกะกองของผะเออ" "อันนี้กะงูเหลอม
 แหม้อย งูเหลอมกินคนเจามีฮู้จักเบาะ
 เว้าเหอเจาฟังเจากะมิเชื่อ" กะทอนั้น
 แล้ว จบแล้วทานอาหารเอย จบแล้ว

ลางเอาฉันทันขึ้นมา แม่ทำไมทำ
 อย่างนั้นแม่ แม่นี้ทำเหมือนคนอื่นทำ
 เหมือนเขาหาเงินหาทองก็หาได้เหมือนเขาอยู่
 แต่ไม่เหมือนคนอื่น แม่นี้เป็นคนอย่างนั้นแหละ
 ให้ฉันกลับไปกับแม่มันไม่กลับ ฉันจะอยู่
 กับลูกกับตัวฉันที่นี่" แม่เลยพูดว่า
 "โอ้ย มันไม่ใช่อย่างนั้นลูกเอย ฉันนี้ว่า
 งูจะเหมือนงูเพื่อนของพ่อ" "โอ้ยมันงูเหลอม
 แม่ งูเหลอมกินคนแม่ไม่รู้จักหรือ
 บอกแม่ ๆ ก็ไม่เชื่อ" ก็เท่านั้น
 แหละ จบแล้ว ทานอาหารเอย จบแล้ว

ลูเพื่อซังแห่มหญา

นายศุภชาติ คำเขียว : วิทยากร

เล่องหละลูเพื่อซังแห่มหญา (หัว
เราะ) ลูเพื่อหละห้าเขาเหอแห่มหญา
กีน ของกีนที่เหอแห่มหญาเก็นนั้นลูกบคิบ
แห่ลบกินแห่ลแห่มหญาหละกีน กีนแห่มหญา
ตามอก กีนหละมันเลยลันไปลันมาซอกบคิบ
บาคินแห่ลลันพากมาเหน "แห่มหญาเจ้า
คือกีนบคิบ" แห่มหญาอะเลยเสใจหวา
ลูเพื่อเอากบคิบเหอกีนกะเลยให้ ให้
เล่องกะแล้วไป มีอใหม่มาลูเพื่อไปซอจนจ
ซอปลา ไคจุงไคไคไคไคแล้วกาหาเขา
เหอแห่มหญาเก็นอ เออปิงเอาจุงเออปาคิบ
ปนกีนเสอไคยเควักันแล้วไปเหอแห่มหญาเก็น
แห่มหญาละกีนจุงกีนปาคินะเม็คแล้วเลอแต่
ค่อนมิงอยู่ไคไคอัน เลอแต่ค่อนมิงกะแห่มหญา
กีนเนวเลอกะมิหาค หากพูเถามีฮูจักหวา
มันเปเนมิง จักหนอยแห่มหญาอะเลยไปย
ไปยหละคาย คายกะเลยเวลามาหามไป
ทิม หามไปทิมกะเลยค่นเม็คบ้านเบ็คเมือง
มาหามกะมิหั้น หามแห่มหญาหนะหามซอบแห่ม
หญาอันหนะเลอแต่ลูเพื่อพูเคว ลูเพื่อผาค
คำฮูอยู่ บาคินเขากะเลยไปฮองลูเพื่อนัน

ลูกสะโกเกลียดแม่ผิว

เร่องลูกสะโกเกลียดแม่ผิว (หัว
เราะ) ลูกสะโกจักข้าวให้แม่ผิวกีน
เออ ของกีนที่ให้แม่ผิวกีนนั้นลูกบคิบ
แล้วทีนแม่ผิวก็กีน กีนแม่ผิว
ตามอก กีนมันลันไปลันมากบคิบ
ทีนลันเกิดมาพบ "ข้า
ทำไมถึงกีนบคิบ" แม่ผิวเลยเสียใจว่า
ลูกสะโกเอากบคิบให้กีนร้องไห้ ร้องไห้
เร่องนี้เลิกกันไป วันหลังมาลูกสะโกไปซอทุง
ซอปลา ไคจุงไคปลาไคปลิงแล้วจักข้าว
ให้แม่ผิวกีนอีก เออปลิงเอากุงเออปาคิบ
ปนกีนไคด้วยเคียวกันเอาไปให้แม่ผิวกีน
แม่ผิวก็กีนกุงกีนปลาหมคแล้วเลอแต่
ปลิงอยู่ในถ้ำนั้น เลอแต่ปลิง แม่ผิวก็
กีนอย่างไรมันก็ไม่ขาด แค่มิรู้ว่า
เป็นปลิง ไม่นานแม่ผิวเลยป่วย
ป่วยแล้วตาย ตายก็เวลาหามไป
ทึง หามไปทึงกีนทั้งบ้านทั้งเมือง
มาหามก็ไม่ขึ้น หามแม่ผิวหนะหามศพแม่
ผวนั้นนะเลอลูกสะโกอยู่คนเดียว ลูกสะโก
หอน้อย ที่นเขาไคไปเรียกลูกสะโก

มาห้ามเหม่หน้าปากคนโลกหัน พอไปถึงบน
 จุดเหม่หน้าแหล่ ไม่คานห้ามผีหละตึกป่า
 ลูพออยู่เส ตึกบาอยูปากลูพอกะเลยกิน
 คาย กินกะเลยคายพอมเหม่หน้า เห็นว่า
 ฤกะมิญ เลยคายพอมหน้ามัน

ให้มาห้ามแม่ผิวที่นี้เลยขึ้น พอไปถึงที่
 เฒ่าแม่ผิวแล้ว ไม่คานห้ามเลยตึกป่า
 ลูกสะโกเลีย ตึกบาที่นี้ลูกสะโกก็กิน
 จะออก เลยคายพร้อมกันกับแม่ผิว เขาว่า
 หุกไมญจึงคายพร้อมแม่ผิวมัน

ลูกไฟกับแม่โง่

นายกา สุทธิ : วิทยากร

หลานลูกไฟกับแม่โง่ สองโง่แม่เฒ่า

กัน เฒ่ากันกะเป็นเขย
 ชูน้ำแม่เฒ่ากันหนะ หลายมือหลายวันมา
 แลวกะ "บะ เฒ่าหนะกะญะ แหมญ่า
 ญะพูนกะบมีโง่เฒ่าเฒ่ามาโสมกันเสเถาะเฮ้ย
 วะชั้น มาโสมอยู่เฮือนเกวอยู่พูนละ เบิงแหละ
 พากันเล้ง เฒ่าคือหละสำบาย" "โย้ว
 เฒ่าแวนเฒ่ามากะเฒ่ามาแหลว" โง่แม่
 กัน กะเล้ยเฒ่ามา เฒ่ามากะอยู่คนละ
 เถง แหมนออยู่ทางนี้ แหมนออยู่ทางนั้น
 อยู่คนละเถง เล้งไปเล้งไปโนละบอยากคุม
 อยากคุมเสแล้ว อิก ๆ อยาก ๆ ชาก ๆ
 เขิน ๆ บะเวากันทางแม่ เฒ่าเลวอยู่จัก
 เฒ่ากอน "เฒ่าหนะหลายเฒ่ามาโสมกัน
 กันแวนกะบไหวแล้วเฒ่าเฒ่าไปฆ่าสะพูนัง
 เนาะ ญะพูนังไค้ไค้" "โย้ว ฆ่ากะฆ่าอัน
 แลววะชั้น เฒ่าสิฆ่าพู่ไค้ ฆ่าแม่เฒ่าหลือ
 แหมชอย" เออ ทางโนหนะ "ชอยเสอะ
 เฒ่าฆ่าแม่เฒ่าแหลวไค้ไค้เฒ่าแม่ชอยไว"
 "ตกลงกะตกลง" วะชั้น กะเล้ยไปหาแล้ว
 ไปจางกันโปกคียาคีเล้า "ไปวะชั้นไปเฒ่า

ลูกสะใภ้กับแม่เฒ่า

คราวนี้ลูกสะใภ้กับแม่เฒ่า สองเฒ่าเมียแต่ง
 งานกัน แต่งงานกันแล้วไปอยู่บ้านเมีย
 อยู่กับเมียนะ หลายวันต่อหลายวันมา
 แลวก็ "บะ เฒ่านี้กล่าวกะ แม่ (เฒ่า)
 อยู่โน่นก็ไม่มีเฒ่าเฒ่ามารวมกันเสเถาะนะ
 มารวมอยู่บ้านเกวอยู่โน่นก็เปลือง
 ช่วยกันเล้ยง เฒ่าคงจะสบาย" "เออ
 ทุกอย่างนั้นเฒ่ามาก็เฒ่ามาสิ" เฒ่าเมีย
 กันนี้ เลยเฒ่ามา เฒ่ามาก็อยู่คนละ
 เถียง แม่เฒ่าอยู่ทางนี้ แม่เฒ่าอยู่ทางนั้น
 อยู่คนละเถียง เล้ยงไปเล้ยงไปก็ไมค้อยคุม
 ปากคุมทอง อค ๆ อยาก ๆ ชาก ๆ
 เกิน ๆ บะ พุกกันฝ่ายเมีย เมียชิวจัก
 พุกกอน "เฒ่านี้คนเกวหลายคนมาช่วยกัน
 กันอย่างนี้ก็ไมไหวแนเฒ่าเฒ่าไปฆ่าเสียนหนึ่ง
 นะหลือคนหนึ่งค้อยยังชั่วหนอย" "เออ ฆ่าก็ฆ่าสิ
 เฒ่าจะฆ่าใคร ฆ่าแม่เฒ่าหรือ
 แม่ฉัน" เออ ฝ่ายเฒ่าเฒ่า "ฉัน
 ฆ่าแม่เฒ่าค้อยยังชั่วหนอย หลือแม่ฉันไว"
 "ตกลงก็ตกลง" ก็ไปหา
 ไปจางคนพวกชิวจักเล้า "ไป ไปเฒ่า

คนไปฆ่าใส่แค้นเลย เอาชีวิตอยู่ไว้จะขึ้น
 เฮอนเฮาหนีแล้ว" "ฆ่าไป" "ฆ่าเหมเฮา
 หนีแล้ว" "เบาะ เลยนึกแค้นกันไว้แล้ว
 คำกะกินเข้ากินน้ำกันแล้วกะเหมเหมากะไป
 นอนเตียงตัวเอง เหมเหมากะไปนอนเตียงเลา
 โลกทางเหมเหมาหนีเหมเหมาโลกเป็นอันค้น
 อันกายเสลดบาดหนี หละนอนโย้ได้แล้ว
 แล้ว "โอย กอง ๆ โดมนอนเสเตียงเฮาหนี
 เฮาหละนอนเตียงโต จักหาหลังโลกค้น
 โลกคายม่อน" "โย้ว นอนกะนอนหนีแล้ว
 กองเอ๋ย" ะขึ้น เลยเหมเหมากะมานอนเส
 เตียงเหมเหมาหนี เหมเหมากะไปนอนเตียง
 เหมเหมา พอดีก ๆ มาทางนอนแล้ว
 กะมาเขาจะชูปไปโลกแล้ว เอาเตียงเหม
 หนานั่นแหละไป เอาไปบาคนี้โลกเขาจะไป
 ฆ่าโลกแล้ว ฆ่าแล้วกะตีเข้ามาฆ่าโลก
 บเหมแล้วเหมอันเหมเหมา บเหมโลกหญิงแต่
 เหมเหมา โลกบมีความว่าหละบาดหนี
 ขึ้นว่ากะชูปเป็นโทษ ให้อยู่ในใจสื่อ ๆ แล้ว
 ลูกสาวเหมเหมา เหมเหมาอยากใส่เหมเหมาตาย
 บาคเหมเหมาเหมเหมาตาย แล้วกันเส ขบ

คนไปฆ่าให้หนอยเพื่อนเลย เราจะจ้างหอก
 บ้านเราหนีแหละ" "ฆ่าใคร" "ฆ่าแม่เรา
 เอง" "หรือ" เลยนึกแค้นกันไว้แล้ว
 พอดักกินข้าวกินน้ำกันเสร็จ แม่ผัวก็ไป
 นอนเตียงตัวเอง แม่ผัวก็ไปนอนเตียงตัว
 เลยผัวแม่ผัวแม่ผัวนี้เกิดมีอาการค้น
 ก็นอนไม่ได้เสียดสีนี้ นอนไม่ได้แล้ว
 เลย "โอย กอง ๆ ตัวมานอนเตียงเรานี้เถอะ
 เราจะนอนเตียงตัว ไม้รูอะไรกันหลังไปหมก
 วันน" "เออ นอนกันนอน
 กองเอ๋ย" เลยแม่ผัวก็มานอน
 เตียงแม่ผัวเสีย แม่ผัวก็ไปนอนเตียง
 แม่ผัว พอดีก ๆ มาทางนอนแล้ว
 มาเขากิรวไปเลยแหละ เอาเตียงแม่
 ผัวนั้นแหละไป เอาไปพินี้เขาก็ไป
 ฆ่าเลยแหละ ฆ่าแล้วก็ตีเข้ามาเลย
 ไม่เห็นแม่เออแม่ผัวและ ไม่เห็นเหลือแต่
 แม่ผัว เลยพูดไม่ออกเลยที่นี้
 ถ้าพูดก็จะมีโทษ ร้องให้อยู่ในใจเฉย ๆ และ
 ลูกสาวนะ อยากให้แม่ผัวตาย
 เลยเป็นแม่ผัวตาย หมกกันเสีย ขบ

จิ้งไฮไฟไหม้

นายเกาะ ศรีจ้างวาง : วิทยากร

ฟังเนื่อน้องทั้งหลาย จะเล่า

นิทาน (กระแอม) จิ้งไฮไฟไหม้ นิทานนี้กะ
 ค่อมสองคนเอ็ดเสียวน้ำกัน - นายสีหนึ่งนาย
 สีทาหนึ่งไปค้าขายด้วยกัน ค่า
 ขายมาได้กะปันถอกกันกำไรมันหะ บาคัน
 กะไปอีกะปันถอกกัน ไปอีเทอสามมันล้วย
 สีทาหนึ่ง ได้หลายแหลวเงิน หมอสีทา
 ก็อีอีกสาแล้วอยากได้เงินหลาย "คือซ้อหว่า
 สีทาหนึ่งมันเป็นสองซ้อ สือสีฮันสือเคว
 เฮาหนึ่งสือสีทา นีเฮาต้องเอาสองโล่นเคหุม
 เอยบาคัน เฮามันสองซ้อ" (คนพังหัวเราะ)
 "โย้ว กะมีญอมไคละไปเอาแนวนั้นกะมี
 ขาวซ้อกะตามเจ้าแล้วคนพเควั้น" "โย้ว
 มิได้ ไปขึ้นไปหาอันนั้นอยู่กักไฮนั้น
 ซ้องซักสิคเหัวะคาอาลิกอยู่ไนกักไฮนั้น
 ไปแล้วกะไคเคินคักสิน เเคินละไฮป็นแนวไค
 เงินหนึ่ง จังละอันนั้นจังละญอม" "โอ้ย
 ขึ้นหว่าแนวนั้นเอนเขาจังไป" "เฮา
 มอเข้ากะมอเขา" กะพอกีเมอแล้วหมอ
 สีทาหนึ่ง เมอบานแล้วกะเบาะ "พอ พอ"
 พอหว่า "เอ็ดเมอ" "โย้ว ไคเจ้าไปเข้า

จัญไรไฟไหม้

ฟังนะพี่น้องทั้งหลาย จะเล่า

นิทาน (กระแอม) จัญไรไฟไหม้ นิทานนี้
 คือมีสองคนเป็นเพื่อนรักกัน นายสีหนึ่งนาย
 สีทาหนึ่งไปค้าขายด้วยกัน ค่า
 ขายได้มากก็แบ่งเท่ากันกำไรนะ หิน
 ก็ไปอีก็แบ่งเท่ากัน ไปอีครั้งที่สามมันล้วย
 ซี้ทีนี้ ได้เงินมาก หมอสีทา
 คิดอีจมาอยากได้เงินมาก ๆ "คือซ้อว่า
 สีทาหนึ่งมันเป็นสองซ้อ ซ้อสีฮันซ้อเคียว
 เราหนึ่งซ้อสีทา เราต้องเอาสองส่วนนะเพื่อน
 เอยครั้งนี้ เรามันสองซ้อ" (คนพังหัวเราะ)
 "เอะ ไม่ยอมนะจะแบ่งอย่างนั้นก็มี
 ยี่สิบซ้อข้างเอ็งซิ คน ๆ เคียว" "อ้าว
 ไม่ได้ ไปอย่างนั้นไปหาไอนั้นอยู่คนไหน
 ของคักก็สิทซี้เทวคาอารักษ้อยู่ในคนไหน
 ไปให้ทานคักสิน ทานจะให้แบ่งยังไจ
 เงินนี้ ถึงจะได้มันถึงจะยอม" "โอ้ย
 ถ้าวอย่างนั้นพรงนี้เขาถึงไป" "เฮา
 พรงนี้พรงนี้" แล้วก็กลับละหมอ
 สีทาหนึ่ง กลับบ้านแล้วก็บอก "พอ พอ"
 พอว่า "ทำไม" "เออ ให้พอไปเข้า

โกนไม่ได้นั้นทำเนื่อเข้า ขอยกับหมอ
 สิ้นทะเลพากันไป พากันไปแล้วจะขอย
 ก่อหละบันเงินกัน ขอยหละสองข้อ ขอยละ
 หมอสีทาหมอนั้นหมอสีหละขอยอยากได้สองส่วน
 เงินกำไลมันนะ แล้วไฮ้เจ้าทว่า เออ
 ต้องไฮ้หมอสีทาซีสองโล่น ไฮ้เจ้าทว่า
 แนวนั้นเคื่อพอจะขึ้น "เออ" เฝื่อนกะ
 มือเข้ากะไปแล้วไปเข้าอยู่ในโพรงไม้หนั้น
 อยู่ในโกนไม้บาคันกะมาโซนเอาหมอสี
 หมอสีกะพาไปพากันไปแล้วสองคน ไปแล้วกะ
 "สาธุเทพะลักอันลัดลิตที่อยู่ในคนไม้
 (กระแอม) ฮี(กระแอม) ขอไฮ้แบ่งส้านโล่น
 เลื่องไปค้าขาย ก็อณมนีสื่อสองข้อสีทา
 คนหนึ่งมีสื่อเคียวสี แลอณมนีสื่อสีทาต้อง
 ได้สองโล่นหลือ หลือจะไฮ้บันสิ่ง" "อ้าว
 เกาะข้อสีทาซีสื่อสองโล่นข้อสีต้องได้โล่นเคียว
 ซึ" ตกลงกะจกเงินจกทองกะมาบัน
 มันกะเยาะอายอยู่ฮั้นแล้ว หมอสีฮั้นทว่า
 ฮั้นเกาะ เคียคอยู่ฮั้นแล้ว แล้วบาคันกะ
 บันแล้ว เฝื่อนกะมาแล้ว เจ้าสีทา (กระแอม)
 มาแล้วหมอสีมันเปนเผอเหลอเทพะคานี
 คือจิงพะยัคเท คัดสินเหอเลื่องมิแมนเท
 กะอุ้งเอาเฟื่องมากะแตกเข้าแตกเข้ากะซีกกับ
 ไฟเจ๊ก ๆ กะลุกขึ้นรีบ ๆ ทายคำโกนฮั้นเส

โพรงไม้โพรงนั้นรออยู่ณะตอนเข้า ฉันทกับหมอ
 สีจะพากันไป พากันไปแล้วฉันท
 จะแบ่งเงินกัน ฉันทีสองข้อ ฉันทะ
 หมอสีทาหมอนั้นหมอสีแล้วฉันทอยากได้สองส่วน
 เงินกำไลมันนะ แล้วให้พอพูดว่า เออ
 ต้องให้หมอสีทาซีสองส่วน ให้พอพูด
 อย่างนั้นนะพอ "เออ" เขาก
 ึ่งจะเข้าก็ไปอยู่ในโพรงไม้หนั้น
 อยู่ในโพรงไม้ที่นักมาชวนหมอสี
 หมอสีก็พาไปพากันไปทั้งสองคน ไปแล้วก็
 "สาธุเทพะลักอันลัดลิตที่อยู่ในคนไม้
 (กระแอม) ฮี(กระแอม) ขอไฮ้แบ่งส้านส่วน
 เรื่องไปค้าขาย ก็อณมนีสื่อสองข้อสีทา
 คนหนึ่งมีสื่อเคียว แลอณมนีสื่อสีทาต้อง
 ได้สองส่วนหรือ หรือจะให้แบ่งครึ่ง" "อ้าว
 ก็ข้อสีทาซีสื่อสองส่วนข้อสีต้องได้ส่วนเคียว
 ซึ" ตกลงก็ควักเงินควักทองมาแบ่งกัน
 มันก็คิดโกรธอยู่นั้นแหละหมอสีนั้นว่า
 จันเถาะ โกรธอยู่นั้นแหละ แล้วทว่า
 แบ่งแล้วก็มาแล้วเจ้าสีทา (กระแอม)
 มาแล้วหมอสีมัน ทำไมเพยคานี
 คุพยศนิก คัดสินให้เรื่องไมจิงนิก
 ก็ออบเอาฟางมาก็ยัดเข้ายัดเข้าแล้วจุกไม้
 ซีก ๆ ไฟลุกขึ้นพริบ ๆ ทายคำโพรงนั้นเสีย

แล้วแนวนี้แหละเป็นทิวาจังไฮไฟไหม้ มีไฮ
 จังไฮคัน ต้องสะกุกซุกเสียนิทานอันนี้

อย่างนี้แหละเขาวาจังไฮไฟไหม้ ไม่ให้
 จังไรคน เตะสะกุกซุกเสียนิทานอันนี้

ชายใบ

ชายใบ

นายถง ผลโยน : วิทยากร

ตอนแรกกะผอคำใบชายใบอยู่ใน

กำแพงของพะญา ลำคำมากะลองลำจังวะ
 "โอย ะชั้น ความคึกคักแพ้นคำหาญมี
 สมพอจังแต่สมพอนั้นแล้ว" ลำอยู่แต่แนวนั้น
 คินชวนไป พะญาโลกไถ่เงินแหลว อ้าวคน
 มันลำแนวไค มีไคแตกความเกา ความคึก
 คักแพ้นคำหาญมี ต่อมา พะญาจะเหาะไป
 ถ้าม ไปถ้ามหว่า "เจ้าเอคแนวไคจังลำไค
 แตกอนเกวนั้น" "ไคแตกอนเกวแหลว
 ไคเพ่งเกวแหลวณม ความคึกคักมีพื้นคำมี"
 "เจ้าอีเอานอนั้น เจ้ามีความสามารถบอ"
 "ไคยู ๆ " "เอา ขอยสัไฮเจ้าเงินไป
 มันนังชนเจามความสามาคอยาเหอคาคทินเค"
 "โอย บ่เหอคาคทินเคาะ" แล้วกะเลยเอา
 เงินไฮ่หมิ่นหนึ่ง กะไป ไปซื้อข้าวเปลือกไปแลก
 ข้าวลิบ (คนฟัง - อ้อ) อ้อ บาคนธอเข้า
 เปลือกไปแลกข้าวลิบ มันกะหล่ายแล้วบาคน
 ไปแลกแนวเลุ่นั้นแหลว เข้าเปลือกไปแลกข้าว
 ลิบ หล่ายคันท้าข้าวลิบมาแลกเอาเข้าเปลือก
 เข้ามันเคี เอามาแล้วกะ เออไคข้าวลิบ
 หล่ายแล้วกะเอามาเอไว แล้วไปซื้อผ้าคิมา

ตอนแรกก็ผอคำใบชายใบอยู่ใน

กำแพงของพะญา ลำคำมากะลองลำจัง
 "โอย ความคึกคักไม่แพ(ไกร)แต่ทุนคำไม่มี
 ถึงไคเป็นอย่างนั้นแหลว" ลำอยู่แต่อย่างนั้นทุก
 คินชวนไป พญาเลยไคยิน อ้าว คน
 มันลำยังง มีแต่ขอความเกิม ความคึก
 คักไม่แพ้นคำนั้นไม่มี ต่อมา พญาจะเหาะไป
 ถ้าม ไปถ้ามว่า "เอ็งทำไมลำไค
 แคกลอนเกียวนั้น" "ไคแคกลอนเกียวแหลว
 ไคเพ่งเกียวเพ้านั้นณม ความคึกคักมีทุนคำไม่มี"
 "เอ็งจะเอาไหมทุน เอ็งมีความสามารถไหม"
 "มี ๆ" "เอา ฉันทจะให้เงินเอ็งไป
 หมิ่นหนึ่ง ถ้าเอ็งมีความสามารถอย่าให้ขาดทุนนะ"
 "ขอรับไม่ให้ขาดทุนหรงอก" แล้วก็เลยเอา
 เงินให้หมิ่นหนึ่ง ก็ไป ไปซื้อข้าวเปลือกไปแลก
 ข้าวลิบ (คนฟัง - อ้อ) อ้อ ทินซื้อข้าว
 เปลือกไปแลกข้าวลิบ มันก็มากะซิท
 ไปแลกอย่างเรณูนี้แหลว ข้าวเปลือกไปแลกข้าว
 ลิบ คนหาข้าวลิบมาแลกข้าวเปลือกมากมาย
 ข้าวมันเคี เอามาแล้วก็ ไคข้าวลิบ
 มากแล้วก็เอากลับไปไว้ แล้วไปซื้อผ้าคิมา

แลกผ้าหาคบาคัน (คนฟัง - อ้อ) แลกผ้า
หาค ๆ ผ้าเม็ดนี้กะไคผ้าหาคไปจักหลัง
ลคนี้้งพุนเกาะ ะอันเกาะ ผ้าหาคเนาะ
ผ้าคามเม็คกะมาแลกเอามันกะไคหลายเนาะ
ผ้าหาคหิมแล้ว เกบไปกะกองเพินไวแล้วกะ
เอาไฟมาสูม สูมแล้วสูมไคแล้วกะเป็นชะมก
เป็นเขาเสียกว่าคิเถาะเนาะ คิเถาะ

(กระแอม) ต่อมาก็เอาน้ำสีมากินเข้ากัน
ตีกกันแล้วกะเอาหินลูกโลกนี้มาเก็กมาโก
กันเหานี้ ถ้าโชยโหลย เอาทองเปวมาทำ
ไค เป็นทองคำเม็ดบาคนี้ อ้อ ทองคำ
เม็ดแล้ว กะขลงไคกำปั้นคือเก๋อันแล้ว
แล้วกะมาทำเล็ญหละ มาฮอดกะมาขาย
แล้วอะหนึ่ แล้วกะ "โอ้ย ผอคำไปมาอีก
แล้ว" ะขั บาคนี้เดินเข้าหุญมานอบาคนี้
ลงไปคอนไปลับ "มีหุญมาบาคนี้หนึ่"
"โอ้ มีทองคำมาบาคนี้ มาแลกเอาเงิน
บาคนี้" ะขั "โอ้ มีหุญ ไคเงิน
ทองคำหุญไค ขยจ้งไคแลกแนวไค"
"อัน โหนยนี้กะกองละบาค ละบาคแล้ว"
ะขั ทองคำอัน อันก่อนหินมันเค็มกำปั้นหนะ
คันกะไคลเข้าไค กอนนอยกะบาค กอนใหญ่
กะบาค กอนนอยกะบาค กอนใหญ่กะบาค
ไคเงินแล้วกะเม็ดทองคำอันนั้นแล้วกะมาแล้ว

แลกผ้าหาคหิน (คนฟัง - อ้อ) แลกผ้า
หาค ๆ ผ้าเมตรหนึ่งก็แลกผ้าหาคไคสัก
รทหนึ่งโน้นแหละ วังนั้นเถาะ ผ้าหาคนะ
ผ้าสักเมตรก็มาแลกเอามันไคไคมากนะ
ผ้าหาคหิมแล้ว เกบไปก็กองซ่อนไวแล้วคิ
เอาไฟมาเผา เผาแล้วเผาเสร็จแล้วก็เป้นขมก
เป็นเขาเรียกว่าช้เถาะนะ ช้เถาะ

(กระแอม) ต่อมาก็เอาน้ำสีมากินเข้ากัน
ตีกกันแล้วกะเอาหินกรวดมาเกลือกมากลัว
กันเข้า คำสนธิ เอาทองคำเปลวมาทา
ไค เป็นทองคำหมกหิน อ้อ ทองคำ
หมกแล้ว ก็ขลงไคกำปั้นเหมือนเค็มนั้นแหละ
แล้วก็มาที่เรือนนี้ละ มาถึงก็มาขาย
แล้วคิ แล้วคิ "โอ้ย ผอคำไปมาอีก
แล้ว" คิเขาจะเอาอะไรมานะคิ
ลงไปคอนรับ "มีอะไรมากราวนี้"

โอ้มีทองคำมากราวนี้ มาแลกเอาเงิน
คิ "โอ้อะไร ไหนเงิน
ทองคำแบบไหน ขายยังงิแลกยังงิ"
"เออ ลูกหนึ่งก็กองละบาค ละบาคแหละ"
ทองคำ เออ เออก่อนหินมันเค็มกำปั้นนะ
คันก็หลังไคลเข้าไค กอนเล็กก็บาค กอนใหญ่
ก็บาค กอนเล็กก็บาค กอนใหญ่ก็บาค
ไคเงินแหละพอหมกทองคำนั้นแล้วก็มาละ

บาคหนี มาแล้วจะแก้ก็ยังมีเป็นเสกดี
 มีขึ้นขึ้นไป เตะสะกุกะซุกเลียบกับ เม็ดถั่ว
 นั้นพ่อคำใบ้

หนี มาแล้วก็แก้ก็มีเป็นเศรษฐี
 มีขึ้นขึ้นไป เตะสะกุกก็จบเลยกรับ หมกเท่า
 นั้นพ่อคำใบ้

หมากโฮน

แม่ชีเกี๊ยะ รัชโน : วิทยากร

ไปกินหมา หนานนั้นไ้ลูกหลกเป็นคน
เป็นหญิงสองคน พุหม่มนั้นบ่ป้อนหมาไ้ลูก
เป็นคนมันเือกแนวเลอจ้งเล้งเก็บ (เช่า -
ละเอือกแนวเลอบากหนี) มันกะเล้งกะใหญ่
มาแล้ว พุหม่มมันกะเข้าไปลักคาบขึ้นคาบเสื่อ
อยู่ทางบ้านมาเหอหุ่งเหอถือนะ คุณหม่ม
คิดมันเอาเผอหลอเหอหลูมันกินมันจ้งใหญ่
จักหว่าคิมอญ้งน้อยมันเล่เอาเบ้งซงเบาะ
(ศรีสุคา - ค่ะ) แนวเลอจ้งอายน้าไ้
เอือกเลอละคุม มันกะไปคาบขึ้นคาบเสื่อ
เหอหลูมันหุ่งมันถื่อแล้ว มันกะงำมแล้ว
นางอั้นั้น มันกะเป็นสาวอาญุซิบเจกซิบแปก
ปีแล้วกะหม่มมันกะไปหากินแล้ว เหอหลู
อยู่เนือถ้ำแหละสั่งลูกไว้ ลูกเอยเจ้าอย่า
ออกนอกถ้ำเคอ ยานค่นมาคยานค่นเอา
ข้าพื่อนั้นเบ้งเอิ่นมันกะเยอะออกลูกหนะ
แหละฟ่านแหละไปทางเนือแหละไปเห็น
ไปเห็นแล้วแหละเลยหว่า "นางเอย ไปวะชั้น
เนืออยู่น้าคอยวะชั้น เนืออยู่น้าคอยวะชั้นเจ้า
อญนุญะ" วะชั้น ทางนางหลกหว่า "โอย
หม่มกอยมีทันมา หม่มกอยไปหากินมีทันมา"

หมาชีเรือน

ไปสมลู่หมา หนานนั้นมีลูกเลยเป็นคน
เป็นหญิงสองคน แม่มันบ่ป้อนหมาไ้ลูก
เป็นคนมันทำอย่างไ้ถึงเล้งโต (เช่า -
แล้วทำอย่างไ้ที่นี้) มันกะเล้งกะโต
มา แม่มันกะเข้าไปลักคาบขึ้นคาบเสื่อ
จากหมู่บ้านมาให้หุ่งให้ไ้ คุณแม่
คิดมันเอาอะไรให้ลูกมันกินมันถึงโต
คองยังเล็กอยู่มันคงเลยเอานะ
(ศรีสุคา - ค่ะ) ทำไ้ไม่ถึงอายน้าไ้
ทำไ้จะเล้งกะไ้ มันกะไปคาบขึ้นคาบเสื่อ
ให้ลูกมันนั่งมันไ้ มันกะสวณะ
นางนั้น มันกะเป็นสาวอายุสิบเจกสิบแปก
ปีแล้วกะแม่มันกะไปหากิน ให้ลูก
อยู่ในถ้ำสั่งลูกไว้ ลูกเอยเจ้าอย่า
ออกนอกถ้ำนะ กลัวคนมาพบกลัวคนเอาไป
วันนั้นยังเกิญมันก็อยากออกลูกนะ
นายพรานไปยิงเนือเลยไปเห็น
ไปเห็นแล้วไ้เลยหว่า "นางเอย ไปเถอะ
ไปอยู่กับฉันเถอะ ไปอยู่กับฉันเถอะเจ้า
อญนุญะ" ฝ่ายนางจ้งว่า "โอย
แม่ฉันยังไม่มา แม่ฉันไปหากินไม่ทันมา"

"มีทันมากะหย้าเกาะนางเอยล็กหนอยชอย
 ไปน้ำ" "เออ ขึ้นหัวแนวนั้นเสอะเมอกระ
 เมอ" ะชั้น เออ เมอมาแล้วกะพอกี้กะ
 ผากพเอยผากกะหว่ายเหอพะญาเม็งนึ่งแหละ
 อ คำฟาน พุนองกะหว่ายเหอพะญาอเม็ง
 นึ่ง ค่นละโหเม็ง เป็นพะญาทั้งสอง
 นางผากงามงาม งามแท้เกนางทั้งสอง
 เมนั้นมิเห็นจิกเทอ เช็ดแล้วกะพุ่มำนั้น
 กะมาแล้วกะมิเห็นลูกแล้ววากหนี นางกะ
 โอ้ย ะชั้น ให้ทำแล้ว "ลูกค่อยไปซิเลอ"
 ะชั้น กะท่าแหละก้มกินไปแล้วก้มกินไป
 ก้มกินไปแล้ว ไปทำลูกหนะ ค้มกินไปแล้ว
 ไปขึ้นหอปราสาทเออยก่อน หั้นแล้วแหละนาง
 พุนั้นผากล็กอ้าย อันคั่นไซเหินหันนา พะญา
 กะเอียงข้างอยู่ เสนาอำมากะคนไซเหิน
 กะเคมอยู่หั้น แหมผากเป็นหมานา "เจ้า
 มาท่าผะ" ะชั้น แต่ก็หมาผากว่าเป้นเค
 แนวแจ็กเนาะ "โอ้ย มาท่าลูกสาวลูกสาว
 คอยมาพี่ แม่นผะเออมา เอามาเหอพะญา"
 ทางลูกสาวผากล็กอ้ายอันหนะ ล็กอ้ายทั้งหลาย
 หว่าหม่มเป็นหม่า "หั้น หั้น ไล่หั้น อีไป
 หั้น อีไล่หั้น" เหินหว่า เขากะไล่หั้นอันหว่า
 มั้นกะมิหั้นแล้วมันคิกฮอกลูกสาว หว่ากะคาหม่ม
 กับลูกเนาะ พากมันมีฮูจักหม่ม เอ้าฮ้อนทีแล้ว

ไม่ทันมากี่ช่างเถอะนางเอยอีกเคียวถึง
 ไปตาม" "เออ ถ้าว่ายอย่างนั้นก็ไปก็
 ไป" เออ ไปแล้วก็พอกี้ก็
 คนพี่สาวนั้นถวายเป็นพะญาเมืองหนึ่ง
 อี ตาพราน คนน้องก็ถวายเป็นพะญาอีกเมือง
 หนึ่ง คนละหัวเมืองเป็นพะญาทั้งสอง
 นางนั้นสวยสวย สวยจริง ๆ นางทั้งสอง
 แม่นมิเห็นล็กที่ เสร็จแล้วก็หมานั้น
 กลับมาแล้วก็มิเห็นลูกหั้น นางก็
 โอ้ย ร้องให้ตามหา "ลูกฉันไปไหน"
 ก็หาไปค้มกินไป ค้มกินไป
 ค้มกินไป ไปตามลูกนะ ค้มกินไปแล้ว
 ก็ไปขึ้นหอปราสาทพี่สาวก่อน ขึ้นแล้วก็นาง
 คนนั้นเกิดอ้าย พวกคนไซนะ พญา
 ก็เคียงข้างอยู่ เสนาอำมากะคนไซ
 ก้อยู่เค็มหมค แม่เกิดเป็นหมานะ
 "มาหาใคร" แต่ก่อนหมาผากเป็นนี้
 ก็แต่ก่อนนะ "โอ้ย มาท่าลูกสาวลูกสาว
 ฉะมานี้ ใครเอามา เอามาให้พะญา"
 ข้างลูกสาวก็อ้ายนั้นนะ อายคนทั้งหลาย
 ว่าแม่เป็นหมา "ไป ไป ไล่หั้น รีบไป
 หั้น รีบไล่ไป" นางว่า เขาก็ไล่ไปซิ
 มันก็ไม่ไปมันคิกถึงลูกสาว ธรรมดาแม่
 กับลูกนะ แต่มันไม่รู้จักแม่ เอ้าฮ้อนที

บากมันกะหนึ่แล้วของทว่าโทตะ เอ้า
 ซ่อนคี่หนะ กะเคนไปห้าพ่อง เคนไปหา
 พ่องละ "หม่าหึง" "มาหาลูกสาวคอย"
 ทางพ่องผากลับทว่าเหมมเหมมไคมีไคหว่า
 พื่อนเก้ มันกะเหไป พ่องมันกะมาลั
 เหมไค ห่าเขาทานำมาสู่เหมมกินแหละ
 บากโหละตะ "เหมเจาเป็นหึงจั้งโทตะ
 พังเม็กหนะ" "โอ้ยพู่เออยมันเหอเสนา-
 อำมาคคี่คอยลูกเออย" อันทางนี้สาวแหลล็กอ้าย
 คี่โหละ (กระแอม) พอกคี่อยู่นำลู่สาว
 แหลล็กแล้วกะตายเลยเป็นทองคำ (ศรีสุภา-
 แม่เป็นทองคำ) อ้อ เป็นทองคำเลย
 เป็นทองคำแล้วกะพู่เออยกะมีไคแล้ว กะมา
 เลี้ยวเอาแล้วมาเลี้ยวเอาทองคำหนะ ขอ
 พ่องมันกะมิเหอมันกะหว่า "เจาหว่ามิแมน
 เหมเจาคี่โหละตะ เจาคี่เล้าเกเจาหว่า
 มิแมนเหม" กะเลยเลี้ยวกันกะมีไคได้
 ลบกะมีไคมิเหอ (ศรีสุภา - อ้อ น้องไม้ไห้)
 เออ น้องมิเหอกะมันคี่แล้วเกมันคี่เหมหนะ
 มันเว้าหว่ามิแมนเหมมันกะมิเหอเลย ขอ
 แแนวเลอมันกะมิเหอ ขอผาคันมันกะมิเหอ
 ขอนัวมันกะมิเหอ ขอแคงมันกะมิเหอเผอเหลอ
 กะมิเหอ (ศรีสุภา - อ้อ พี่ชอะไรก็ไม้ไห้
 มันเป็นตัวหมาทองเลยเหอคะ) ค่ะ เป็นทอง

คราวนั้นเลยไปก็หัวแตก เอา
 ซ่อนคี่นะ ก็วิ่งไปหาคนน้อง วิ่งไปหา
 คนน้องก็ "มาหาไม" "มาหาลูกสาวมัน"
 ฝ่ายคนน้องยอมรับว่าไซ้แม่นะไม้ไคว่า
 เป็นคนอื่น มันก็เข้าไป คนน้องก็มารับ
 แม่นะ หาข้าวหาน้ำมาให้แม่กินแหละ
 เห็นหัวแตก "แม่เป็นอะไรจึงหัวแตก
 หมกนะ" "โอ้ยพี่สาวมันไห้เสนา-
 อำมาคคี่แม่ลูกเออย" เออฝ่ายพี่สาวอ้าย
 คี่หัวแตก (กระแอม) พอกคี่อยู่กับลูกสาว
 เสริจแล้วก็ตายเลยเป็นทองคำ (ศรีสุภา-
 แม่เป็นทองคำ) อ้อ เป็นทองคำเลย
 เป็นทองคำแล้วก็คนพี่ก็ไม้ไค ก็มา
 รมเอา มารบเอาทองคำหนะ ขอ
 คนน้องมันก็ไม้ไห้ มันก็ว่า "พี่ว่าไม้ไห้
 แม่พี่คี่หัวแตก พี่คี่แม่พี่ว่า
 ไม้ไห้แม่" ก็เลยรบกันก็ไม้ไค
 รบก็ไม้ไคไม้ไห้ (ศรีสุภา - อ้อ น้องไม้ไห้)
 เออ น้องไม้ไห้ก็มันคี่แล้วนี้ มันคี่แม่นะ
 มันว่าไม้ไห้แม่มันก็ไม้ไห้เลย ขอ
 อย่างไรมันก็ไม้ไห้ ขอผาคันมันก็ไม้ไห้
 ขอนัวมันก็ไม้ไห้ ขอแคงมันก็ไม้ไห้ละไร
 ก็ไม้ไห้ (ศรีสุภา - พี่ชอะไรก็ไม้ไห้
 มันเป็นตัวหมาทองเลยเหอคะ) ค่ะ เป็นทอง

คำ (ศรีสุภา - พี่เลยไม่ได้อะไรเลย
หรือคะ วิชาแล้ว) อ้อ มีได้เลย วิชา

คำ (ศรีสุภา - พี่เลยไม่ได้อะไรเลย
หรือคะ วิชาแล้ว) อ้อ ไม่ได้เลย วิชา

พะญากับผอกระแ่ง

นายอินทรปอน แก้วมณีชัย : วิทยากร

เวาเลยเบาะ (ศรีสุภา - ละ

เวาเลย) พะญากับผอกระแ่งเยอะไป
ปะพาคป่าและท่าผอกระแ่งมาหะไป
ปะพาคป่าได้ ผอกระแ่งเอ๋ย วะชั้น ผอ
กระแ่งเลยเอ๋ยเข้าตามเข้าหนมไป ไปออก
ป่าหลกหลงทางแล้วมาคนี้ มามีโคหลก
เลยนอนมาคนี้ นอนแล้วหลกเยอะกินเข้า
แล้วมาคนี้ "ผอกระแ่งพิเลอมากินมือน"
"โย้ว โคเข้าตาม" "เอาเข้าตามมากินจึงละ
เวาพันเหอพัง" เอาเหอกินกับแล้วผัดเอา
มาอีกอึ้งมีอึ้งจะเวาสองพื้นวะชั้น เอา
เหอสองกะอึ้งมีอึ้งอยู่ สามกะละเวาสามพื้น
เหอพัง กินสามอัน กินแล้วหลกหลับเสแล้ว
พะญาณะ เทวคาอยู่เนอคนไม้นั้น "โค
พะญาอันนหลกนอนหลับกเสละเวาพันเหอผอ
กระแ่งอันนั้งหลกมิเวา มือนนเฮาหามัน
เส พะญาอันนมันเวามีชมิช" โย้ว
เทวคาพูนังละ "หาวิทเลอ" วะชั้น
"โย้ว เมอเนอทางกกไมลอนเนอทางนั้น
กินคากกไมลอนนั้นลงมาเหมมัทักหับโหม้น
เหมมิตายอันเค เหมมิตายอันเหละกายไป

พญากับพอกระแ่ง

พุกเลยหรือ (ศรีสุภา - ละ

พุกเลย) พญากับพอกระแ่งอยากไป
ประพาสป่าเลยเรียกพอกระแ่งมาจะไป
ประพาสป่าละ พอกระแ่งนะ พอ
กระแ่งเลยทำข้าวต้มขมไป ไปถึง
ป่าเลยหลงทางทั้น มาไม่ได้ก็
เลยนอนทั้น นอนแล้วเลยอยากกินข้าว
ชิติน "พอกระแ่งมีอะไรมากินวันน"
"ก็ มีข้าวต้ม" "เอาข้าวต้มมากินแล้วจะ
เล่านิทานให้ฟัง" เอาให้กินกลืนหนึ่งแล้วก็เอา
มาอีกยังไม่อึ้งจะพุกสองเรื่อง เอา
ให้สองก็ยังไม่อึ้งอีก สามก็จะเล่านิทาน
ให้ฟัง กินสามอัน กินแล้วเลยหลับเสียและ
พญานะ เทวคาอยู่ในต้นไม้นั้น "เอะ
พญานี้เลยนอนหลับปุ๋ยว่าจะเล่านิทานให้พอ
กระแ่งฟังเลยไมเล่า ฟรงันเราสามัน
เสีย พญาคณันนพุกไมสัคยไมชื้อ" เอ
เทวคาอังกหนึ่งก็ "ชาวิทโหน"
"อ้าว กลับไปทางตนไมไกรนในทางนั้น
คืนนี้ตนไมไกรนนันลงมาให้มันพักหับหัวมัน
ถ้าไมตายละ ถ้าไมตายนั้นก็ผ่านไป

อันแหละฮอกคำแพงให้คำแพงอันคันท่า
 คำแพงอันลงมาให้มันตาย" ผอกระแตง
 ละไค้เงินหละ คันทาแหละมา "โย้ว
 ด้นเปกทะไค้พะญาเออย เมอนเห็นบอกลง
 แซแหละเหลือโลกเนอ" ะชั้น พากันมา
 แล้ว มาฮอกกกไมลอนกะ "ลงแล้"
 พะญาอะคอกมาอะกะโยกอะวิกคันทาลงเพ็ง
 หวาเคาะ มาฮอกคำแพงอันกะ "ลงแล้"
 พะญาอะส่คอกกะโยกอะวิกคันทาลงเพ็งคำแพง
 กะคี่ บาคันคามาแล้วกะนอนแล้วกะคิกเห็นแล้ว
 ยานงขวางทางเกี้ยวพามาคอกพะญา มา
 สองเบ็ง เกี้ยวเพ็ง มาหลค้อยหลวาก ๆ
 พวมละคอก งาวมา หลคคัก คักคอง
 คักแล้วกะตกล่งมากองทวมโท ญู้ทเหอเตอ
 สะแนแน้นอันแหละ ญู้เข้าเคอสะแนแนแล้ว
 กะมาสักเกตเบ็ง เห็นเลคหะตกล่สนมเม
 บะกู่ละเอคแนวเลอนอ ปุกเซ็คคี่นเคินคัลละฮาย
 บะ กูเลเอาวะชั้น หลคเล เมเคินละ
 ฮูเหมอ "ว้ายตำผอกะแคงหนมาทาลายคอย
 แล้ววะชั้น" ฮองเสอพะญา พะญาหลคจับ
 มอออนนละหา ฮอกมอออนมาแหละมีเถานังละ
 เว้าหว่า "โย้ว สอบโสนเบ็งเสกอน
 กักปายสาเหตมันเป้นแนวเลอ" ะชั้น โอ
 ละเว้าเหอพั้งแล้ว ผอกระแตงเลยเว้าแตก

นั่นก็ถึงคำแพงเข้าคำแพงนั้นคันท่า
 คำแพงนั้นลงมาให้มันตาย" ผอกระแตง
 เลยไค้เงิน คันทาขึ้นมากันมา "เอ
 ด้นเปกจริง ๆ พญา กลับนถาบอกลง
 แสแล้วให้ลงเลยนะ" พากันมา
 มาถึงคันทไมโกรณ ก็ "ลงแล้"
 พญาอะหวกมากโกโยกคันทันคันทาลงจริง ๆ
 มาถึงคำแพงนั้นก็ "ลงแล้"
 พญาอะส่หวกโยกคันทันคันทาลงจริง ๆ คำแพง
 ก็ คันทามาแล้วกันนอนแล้วก็คิกว่า
 กล้วงขวางทางเกี้ยวพามากก็พญา มา
 สองคูกู เกี้ยวจริง ๆ มากี่ล่อยวอน ๆ
 เกือบจะกัก งาวมา ก็คัก คักคอง
 คักแล้วก็คกล่งมากองทวมหัว ยักเข้าไค้
 แกรพญานั้นแหละ ยักเข้าไค้แกรแล้ว
 ก็มาสักเกตคูกู เห็นเล็คคกโสนมเม
 บะ กูจะทออย่างโรหนอ ปลุกเซ็คคี่จะโกรณ
 บะ กูเลียบเอาหрок เลยเลียบ เมียบพญา
 รูลึก "ว้าย ตาพอกระแตงมาทาวัยฉน"
 รองเรียกพญา พญาเลยจับ
 พรูงนี้จะสา พรูงขึ้นมากมีคันทคนหนึ่ง
 พควา "เอ้า สอบสวคูล์เส็กอน
 คันทปลายสาเหตมันเป้นอย่างไร" เออ
 เลยพควให้พั้ง ผอกระแตงเลยเล้าแตก

พูละ เวามาแตกพูละ แต่ไปนอนก็ตะ
 ก็นเข้าค้มแล้วแหละมีเวาพันหื้อฟัง มาอัน
 แหละถึบกกไมล่อนเลื้อ มาอันแหละถึบปะตุ
 บงเลื้อ มาออกเมืองแหละนอนเห็นมิค้ายแหละ
 เอกลงขวางทางเกวฟ้าเหามาตอก วะชั้น
 แหละมาแหละ "เคียวนี้มีนอยุ่ชีเลื้อ ขูขวาง
 ทางเกวฟ้าหนะ" "โย่ว อยู่เคอสะแน
 อันแล้ว" "ไปเอามาเบ็งไป" หื้อเส้นำ
 ไปเอามาแก้มคั้งแต่เข้าคั้เพนจั้งไค้สูก หลด
 โอ ผอกระแคงกะมันลื้อลัดเส เลยแบ่ง
 เบ็งหื้อเจ็งนึ่ง หื้อผอกระแคง เคะกะคูก
 หลด ลุดเส (หิวเราะ)

โนนละ พุกตังแตกนละ คั้งแต่ไปนอนโกหก
 ก็นเข้าค้มแล้วก็ไม่เลานทานให้ฟัง คอมา
 ก็ถึบค้มไมโกวไน้ส คอมาก็ถึบหนวค้าง
 ได้ มาถึงเมืองเลยนอนเห็นไมตายก็
 ทำงูขวาง ทางเกวฟ้าเข้ามาคัก
 ก็มา "เคียวนี้มีนอยุ่ชีเลื้อ ขูขวาง
 ทางเกวฟ้าหนะ" "ก็ อยู่ไค้เคร
 นันใจ" "ไปเอามาคุชิ" ให้เสนา
 ไปเอามามักลากคั้งแต่เข้าจนเพลถึงไค้หมด เลย
 โอ ผอกระแคงนี้มีนลื้อลัดเส เลยแบ่ง
 เมืองให้ครั้งหนึ่ง ให้ผอกระแคง เคะสะคูก
 เลยขบเสย (หิวเราะ)

สองสาว

สองสหาย

นายศุภชาติ คำเขียว : วิทยากร

สำหรับนิทานเรื่องต่อไปนี้เป็น
นิทานพื้นเมืองของภาคอีสานเป็นนิทานที่มี
คติเตือนใจ ในเรื่องของความโลภแล้วก็กับ
ความซื่อสัตย์ ที่นี้จะขอพูดเป็นภาษาไทย
เป็นภาษาพื้นเมือง จะขอเริ่มเรื่องเลย

บัดนี้กะมีอันนั้นแหละ บัดนี้มีแล้วสอง

สาว (หัวเราะ) แล้วพี่น้องเป็นพวก
แล้วพี่น้องเป็นพวกที่มีความโลภหรือว่าเป็น
ชะหายกัน ผู้ที่อา ผู้หนึ่งจบเว้งวายๆกะคือ
จบก็ ผู้หนึ่งโลภเยอะได้แต่เงินทองของที่ได้
มาโดยทางมิชฐะจะลิดหละเยอะได้ บัดนี้
สองสาวนี้รักแพงกัน แต่พี่น้องมันคบในช่องอ
ในกะคู้ พี่น้องก็สอซัด มีน้องตกลงกัน
เลื่องลือหรือว่าคุยกันเลื่องกานทำมาหากิน
พอดีแล้วพี่น้องแหละแนะนำว่า "ยะเลื่อง
ปลาอาหารนี้เราพากันไปวัดปลาอาหารก็
พอได้กินอยู่ ได้หละไปเบาะเฮย มีอัน
นี้จะไปเบาะ" แล้วพี่น้องกะว่า "ไป
กะไป" พอตกลงกันเลบลอยละกะสองสาว
กะเลยไป ไปหาชะปากไปเห็นอันหนึ่ง
มันใหญ่ มีเต้าหึงเหมียวอันหนึ่งหะอยู่

สำหรับนิทานเรื่องต่อไปนี้เป็น
นิทานพื้นเมืองของภาคอีสานเป็นนิทานที่มี
คติเตือนใจ ในเรื่องของความโลภแล้วก็กับ
ความซื่อสัตย์ ที่นี้จะขอพูดเป็นภาษาไทย
เป็นภาษาพื้นเมือง จะขอเริ่มเรื่องเลย

ที่นี้มีอันนั้นแหละ ที่นี้มีเพื่อนสอง

สหาย (หัวเราะ) เพื่อนคนหนึ่งเป็นคนดี
เพื่อนคนหนึ่งเป็นคนที่มีความโลภหรือว่าเป็น
สหายกัน คนที่อา คนหนึ่งก็พุงง่ายก็คือ
ดี คนหนึ่งโลภอยากได้แต่เงินทองของที่ได้
มาโดยทางมิชฐะจะลิดหละเยอะได้ ที่นี้
สองสหายนี้รักกันมาก แต่คนหนึ่งมันคบในช่องอ
ในกระกุก คนหนึ่งนั้นซื่อสัตย์ วันหนึ่งตกลงกัน
เรื่องหรือว่าคุยกันเรื่องการทำมาหากิน
พอดีเพื่อนคนหนึ่งเลยแนะนำว่า "ยะเลื่อง
ปลาอาหารนี้เราพากันไปวัดปลาอาหารก็
พอได้กินอยู่ เอ็งจะไปไหมละ พุงนี้
นี้จะไปไหม" เพื่อนคนนั้นก็พูดว่า "ไป
ก็ไป" เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วสองสหาย
ก็เลยไป ไปเที่ยววัดปลาไปพบหนองหนึ่ง
ใหญ่มาก ปลาเต็มไปหมดคนลุดโลอยู่มากมาย

มาคนสองแล้วกะเลยตกลงกันว่า "ชะบ่เฮ้ย
 หนองนี่" "ชะกะชะ" เลยพากันชะ ชะ
 แล้วกะเส้าพุทสี่ซัดหะ ชะตั้งแต่เช้าจนออก
 บ่ายหละกะพอกีป่าหนองนั้นหมดละแห่ง อีนอย
 หนึ่งหละเมยหลาย เมยหลายละช่ออะนุยาก
 จะเส้าหว่า "โอ้ย เฮ้าเมยหลายเค่อเฮ้ย
 เฮ้าช่อหินไปนอนอยู่เทอห่มไม้เห็นเค่อสักน้อย
 พอกีเค่อ" พอกีเส้าพุนั้นกะเลยไปนอนอยู่
 เทอห่มไม้ นอนหละเมยหลายหละลับไป
 เหมึกมือ เส้าพุทสี่โอบหลายหละชะอีสักน้อย
 กะไคป่า ชะละไคป่าหลายหละสาบเมอปะ
 สาบเมอบานพุนหละ ปาส่องสามสาบ เหมึก
 ละกับมาเส้าอันนั้นกะตึงมีคีนอยู่ กะพอกีเค่อ
 ก่นอบาย เส้าพุทสี่โอบหะ เฮ้าป่าหละเหลว
 ไคหนึ่งทิมไว้อยู่กะ กั้นกะแคว้อยู่ พอกีเส้า
 อันนั้นกะคีนห่มมาขมกั้น คั้นห่มมาหละ "เป็น
 แนวเลอแห่งแล้วเบาะ" "แห่งแล้วเฮ้ยมิได้
 เลยป่า ไคป่าไคไคอยู่คั้น" ถี้จิงเสอะ
 ปาหละเหลวนั้นเป็นเอคก่นอบายเฮอะหว่า
 เฮ้าเอคพอกีคีนทิมไว้อัน ทิมไว้นาคู
 เส้าพุนั้นหว่า "โอ้ย เฮ้ามิเฮ้าหละ เทอ
 ไคเสเค่อเฮ้ย" เส้าพุทสี่โอบเว้าเทอไคเฮ้า
 เส กะพอกีเส้าพุนั้นกะเฮ้าเมอป่าหละเหลว
 นั้น ต่างกันต่างเมอมอนั้น เฮ้าละมิไคกะมิ

ที่สองสหายเลยตกลงกันว่า "วิกใหม่เฮ้ย
 หนองนี่" "วิกก็วิก" เลยช่วยกันวิก วิก
 แล้วกะเพื่อนคนที่ซ้อสตั้นะ วิกตั้งแต่เช้าจนถึง
 บ่ายแล้วกะพอกีปลาหนองนั้นจวนจะแห้ง อีกนิก
 หนึ่งเลยเหนื่อยมาก เหนื่อยมากเลยช่ออะนุยาก
 จากเพื่อนว่า "โอ้ยเราเหนื่อยมากนะ
 เราช่อขึ้นไปนอนอยู่ไคร่มไม้สักหน่อย
 พอมิแรง" พอกีเพื่อนคนนั้นเลยไปนอนอยู่
 ไคร่มไม้ นอนเลยเหนื่อยมากเลยหลับไป
 เพื่อนคนที่โถมากเลยวิกอีกนิกหนึ่ง
 ก็ไคปลา วิกแล้วไคปลามากเลยหามกลับก่อน
 หามกลับบ้านโน้นละ ปลาสองสามหาม หมด
 แล้วกะกลับมาเพื่อนคนนั้นก็ยังไมคีนอีก ก็พอกีทำ
 กลอบาย เพื่อนคนซีโลกนะ เฮ้าปลาหละ
 ตัวหนึ่งทึงไว้นางั้น กั้นกะแคว้อยู่ พอเพื่อน
 คนนั้นก็คีนขึ้นมาคีน คีนขึ้นมาเลย "เป็น
 ยิงใจแห่งแล้วหรือ" "แห่งแล้วละมิได้
 เลยปลา ไคปลาตัวเดียวอยู่คั้น" ที่จริง
 ปลาหละคั้นเขาทำกลอบายเดอะว่า
 ทัวไว้พอกีคีนทิมไว้นั้น ทึงไว้นางั้น
 เพื่อนคนนั้นว่า "โอ้ย เราไมเฮอะให้
 เพื่อนเสียชะ" เพื่อนคนซีโลกพอกีให้เพื่อนเอา
 เสีย ก็พอกีเพื่อนคนนั้นก็เอาไปปลาหละ
 นั้น ต่างกันต่างกลับวันนั้น เฮอะละมิไคก็มิ

กินมันละ เอ้าเสอะโคปาทลกแหล้วที่ไต่เหื้อ
 เอ้ากะเอ้า เอ้าเมอ เอ้าเมอละเอ้าเมอ
 เว้นอยู่ เอ้าไว้อยู่กะเบิง เขาเลกหว้า
 ชานโนะเบิงแหละ ทิมไว้อันหละเต่งไว
 เอ้าเซงน้อยเต่งเว้น พอก็มือนั้นหละมีค
 นอนแล้ว ไปเฮอนเผอเฮอนมัน คึกกึกมา
 ปาทลกแหล้วหละฮ้องแหล้วบากัน "อ้อพ้อ
 อ้อพ้อ อ้อพ้อ วะชั้น เจ้าเยอะไ้เงินเมอ"
 "โย้ว แม่นเผอมาฮ้องอยู่ชานนี้" คิ่นหันมา
 เบิงหลกแม่ปาทลกแหล้ว "เอ็กเผอ" "เจ้า
 เยอะไ้เงินไ้ทองเบาะ" "โย้ว กะเยอะไ้
 ฮั่นแล้วแห่งทุกแห่งอยู่" "ชั้นเยอะไ้แหละ
 พักอัยไปพุน พำไปบ่อนน้ำของพุน พำไป
 แหละป่อยคอยลงน้ำโขง ดังไปคอยละไปอยู่
 กับพะญานาก ชู้แล้วแหละเอาไห้เงินไ้ทอง
 มาเหอเจ้า ก่อนที่คอยอยู่เหอเจ้าหว้าแวนเคอ
 เหอจิวเว่นหว้า ลูกชนะ ลูกชนะ ลูกชนะ
 (หัวเราะ) เหอเจ้าเวาแวนเคอ" บาคัน
 กะเจ้าช่งนั้นกะหมอนันฟูแล้วสือสัคนั้นกะ
 "เออ ชั่งมึงเวาแวนนั้นกะตกลงไป" ไป
 ฮอดน้ำของกะป่อยลงไป ป่อยลงไปค้ำวักนั้ง
 กะชู้กันแล้วกับพะญานาก วัน หวัน วัน
 หวัน อยู่แหล้ว ไ้เงินไ้ค้ำกะไปเป่หั้นมา
 หลายไ้หละสัหาไ้พุน เอ้าเตกละ บาคันกะ

กินมันละ เราโคปาทลกที่เพื่อนไ้
 เราก็เอา เอากลับ เอากลับก็เอากลับ
 ไว้อยู่ เอ้าไวโนรานเล็ก ๆ เขาเรียกว่า
 ชานโนะรานเล็ก ๆ แหละ ทังไว้นั้น ทิมไว
 เอาเซียงน้อยทิมไว พอก็วันนั้นมิก
 นอน กลับบ้านไ้กรบ้าเม้น คึก ๆ มา
 ปาทลกเลยร้องทั้น "พ้อ
 พ้อ พ้อ พ้ออยากไ้เงินใหม่"
 "เอะ ไ้กรมาเรียกอยู่ชานนี้" ชิ่นหันมา
 ลูกก็เป็นปาทลก "อะไร" "พ้อ
 อยากไ้เงินไ้ทองใหม่" "อ้าว ก็อยากไ้
 ชียิ่งทุกชียากอยู่" "ถ้าอยากไ้ไ้
 พาลันไปโน้น พำไปน้ำโขงโน้น พำไป
 แล้วปล่อยลงน้ำโขง ลงไปคิ่นจะไปสู่
 กับพญานาก สู้แล้วจะเอาไห้เงินไ้ทอง
 มาไ้ ตอนนั้นสัไ้พุกว่าอย่างนั้นะ
 ไ้จำไว้ว่า ลูกชนะ ลูกชนะ ลูกชนะ
 (หัวเราะ) ไ้พุกอย่างนั้นะ" ทั้น
 ก็เจ้าช่งก็หมอนันเพื่อนคนชื้อสัคยนะ
 "เออ ถ้ามึงว่าอย่างนั้นกะตกกลงไป" ไป
 ถึงน้ำโขงก็ปล่อยลงไป ปล่อยลงไปนานพอดคว
 ก็สู้กับกับพญานาก วัน หวัน วัน
 หวัน เสียเง ไ้เงินไ้ค้ำกะไ้ผลขึ้นมา
 หลายไ้หละสัหาไ้โน้นแหละ เก็บเอาเลยละ ทั้น

กะพอป่าหลกแล้วโต้นั้นละตื่นมากะเอาให้เงิน
 มาไว้เชอนเคมเชอนเคมชานฮังมีเป้นี้แล้ว
 แล้วฟุคโลกกะไคฉินข้าวหว่าแล้วพุนยังกะมา
 มาหลกแล้วพุนกะแบ่งเหออยู่เงินนะ ทะมิเอา
 โค้แบ่งเหอหละมิเอา เอาป่าหลกแล้วนั้นแหละ
 ไปป่อยเอา เอาละเอาหลายๆ แล้วพุนกะ
 "เอา ตกลง ชันโศมิเอากะเอาไปป่า-
 หลกแล้วนั้น" แล้วฟุคโลกกะเอาไปแล้ว
 เอาไปฮอกน้ำของ "อื่อเออยชันคอยชุกกับพะญ่า
 นากเหอเจ้าเว้าหว่า ลูกชะนะๆเคอ"
 "เออ กูละเว้า" บาคันเ็นกะป่อยลงไป
 ชุกกับพะญ่านาก วันห้วน วันห้วน เ็นละลิม
 ตกเจอหลาย "ลูกตายแล้ว ลูกตายแล้ว"
 (หัวเราะ) บัคนี้หลกถาวนังหลกมิกชอยนอย
 เลยตายอื่อลี้ ตายไปเลยหละไหลน้ำโขงไป
 พุนหละไปเมืองเตอเมืองคำพุน แล้วพุนกะ
 ถามหว่า "ฮังมีแล้วเบาะ" "โอ้ย ปะหละ
 ป่าป่าหลกแล้วโต้นั้นกะตายแล้ว ไหลน้ำไป
 จิกละเออแฉวเลอแล้วเฮ้อละ" "แนเฮ้อเสอะ
 เฮ้อเงินเฮ้อทองเหอโตะกะแฉวนั้นหละ โตะ
 มิเฮ้อละ ตายแล้วกะคิกฮอกแล้ว เฮ้อหละไป
 น้ำ" ป่าหลกแล้วโต้นั้นไหลน้ำ แม่น้ำกาย
 บาคันใหญ่กะนากโค ใหญ่ลำหานี พุนฮังสิง
 หินข้าวพุน เกบเฮอมา เกบเฮอมา

พอปลาหลกตัวนั้นก็ขึ้นมากะเอาให้เงิน
 มาไว้ชานเคมชานเคมเรือเนมมีศรีสุขแล้ว
 เพื่อนคนชิลโลกไคฉินข้าวหว่าเพื่อนคนเนมมีก็มา
 มาเลยเพื่อนคนนั้นก็แบ่งให้เงินนะ แต่ไม่เอา
 เพื่อนแบ่งให้ก็ไม่เอา เอาปลาหลกนั้นแหละ
 ไปป่อยเอา เราจะเอามาก เพื่อนคนนั้นก็
 "เอา ตกลง ถ้าเพื่อนไม่เอากะเอาไปปลา
 หลกนั้น" เพื่อนคนที่ชิลโลกก็เอาไป
 เอาไปถึงน้ำโขง "พอเออยถาคันลูกกับพญา
 นากให้พุกว่า ลูกกุนชะนะๆ"
 "เออ กูจะพุก" ที่นี้เขาก็ป่อยลงไป
 ลูกกับพญานาก วันห้วน วันห้วน เขาเลยลิม
 ตกใจมาก "ลูกกุนตายแล้ว ลูกกุนตายแล้ว"
 (หัวเราะ) ที่นี้เลยนานพอคววเลยเงียบเสียง
 เลยตายจริงๆ ตายไปเลยไหลน้ำโขงไป
 โน้นละไปเมืองโตเมืองคำโน้น เพื่อนคนนั้นก็
 ถามว่า "มั่งมีแล้วยัง" "โอ้ย ไม่ละ
 ปลาที่ปลาหลกตัวนั้นก็ตายแล้ว ไหลน้ำไป
 ไม่รู้จะทำอย่างไรแล้วเรานะ" "นั่นละเรา
 เอาเงินเอาทองให้เพื่อนก็อย่างนั้นแหละ เพื่อน
 ไม่เออละ ตายแล้วก็คิกถึงแหละ เราจะไป
 ตาม ปลาหลกแล้วตัวนั้นไหลน้ำ โอ้อ๊อมันกาย
 ที่นี้ใหญ่มากนะ ใหญ่แต่ขานี้ พุนฮัง
 ชันแก้วโน้น เกบเฮอมา เกบเฮอมา

ปลาหลดแล้วนั้น มาแล้วกะเหลือแก่ๆ
มันเน่ามันเปื่อยแล้ว เอามาจะแคะแค้น
ตะแค้น ที่จริงกะคุป่านั้นเป็นแสงกากขาว
คือคาคได้น้ำนี้ แล้วพูนกะเอามาเอะคาค
คาคได้น้ำ เอามาเก็บไว้ ถึงยามเอะ
น้ำละเอามาคาคน้ำ คาคไปถึงยามน้ำละ
คาคน้ำ คาคไปบ่เหลวทางหลัง มีแต่เข้า
เห็นแต่เข้าทั้งเหมีค เอะน้ำน้อย ๆ หนึ่งเข้า
หนึ่งถ่อเลื้อ เล้าซ้ายเขาซ้ายน้ำยังมีเป็นค
แล้วพูนได้ทั้งนี้แล้ว แล้วพูนได้เขาหลาย
กะเยอะได้หลายกว่าเห็น กะเลี่ยมมา เอะ
แนวเอะได้คือได้เขาหลาย โย้วกะเอะ
กะคุป่านั้นแล้ว ที่ได้เอะไปแล้วเหอนั้น
กาย เอามาเอะคาค แนวนั้นละเหือหิม
แนคาคนี้ หิมไปคาคน้ำเอะเหอนั้นได้หลาย
เลยหิมไป หิมไปกะไปคาคน้ำ คาคไป
คาคไป คาคมา บาคเหลวทางหลังมีตะหญา
ทางเหมีคเห็นบ่ คาคทางหน้าเหลวทางหลัง
หญาเห็นบ่ โอ้ยมีไหวแล้วคาคนี้เสอะ ขึ้น
เอะไปโลด ๆ เสอะทุกถ่อนแล้วเสอะมีแต่
หญาเน เลี่ยมเก็บเอะไปเผาไฟ จุกไฟเส
เหลือจะนาคสองห้อมมือละ บักนสองสามห้อมมือ
บักนเขื่อนผากไคป่าไผ่หลายเหลืออันละแวง
เห้าป่าไผ่ แล้วเดินพักไคเงินบักนไคเงินละ

ปลาหลดนั้น มาแล้วก็เหลือแก่ๆ
มันเน่ามันเปื่อยแล้ว เอามาตากแดดไว้
ตากแดด ที่จริงกะคุป่านั้นแห้งแล้ว
เหมือนครากได้น้ำนี้ เพื่อนคนนั้นก็เอามาทำคราก
ครากได้น้ำ เอามาเก็บไว้ ถึงหน้าทำ
นาก็เอามาครากนาค ครากไปถึงหน้านาก็
ครากนาค ครากไปบ่เหลวหลัง มีแต่ขาว
เห็นแต่ขาวทั้งหมด ทำนาคก็เกี่ยวไคขาว
ถึงมากมาย เขาขายขาวขายน้ำยังมีศรีสุข
เพื่อนคนนั้นก็ไคขาวอีกแหละ เพื่อนคนนั้นไคขาวมาก
ก็อยากไคมากกว่านั้น ก็เลยมา ทำ
ยังงิเพื่อนถึงไคขาวมาก อ้าว ก็เอะ
กะคุป่านั้นแหละ ที่เพื่อนเอะไปแล้วให้มัน
กาย เอามาทำคราก อย่างนั้นละก็ให้มัน
ห้อยครากนะ ยืมไปครากนาคเราให้มันไคมาก
เลยยืมไป ยืมไปก็ไปครากนาค ครากไป
ครากไป ครากมา พอมองข้างหลังมีแต่หญา
ทั้งหมดขึ้นบ่ ครากข้างหน้าเหลวหลัง
หญาขึ้นบ่ โอ้ย ไม่ไหวแล้วครากนี้ ถ้า
เอะไปไคบ่ ๆ คงจนเพราะมันมีแต่
หญาเน เลี่ยมเก็บเอะไปเผาไฟ เผาไฟเสีย
เหลือจะนาคสองห้อมมือละ ที่นสองสามห้อมมือ
ที่เขื่อนผากไคป่าไผ่หลายเหลืออันละแวง
เห้าป่าไผ่ เพื่อนไคขาวที่นไคขาวก็

"เป็นแนวเลื้อย โถยังมีแล้วเยาะโก้นะ
 เอาคากไปนั้นขาย เขาขายน้ำแล้วมา"
 "บ่ได้แล้วได้ตายกะหนูทั้งหมึก" "เฮาซอ
 คีนากโก้ คากเฮาที่โก้เอาไปนั้น" "คีน
 แนวเลื้อย เฮาซอไฟไหม้แล้ว เฮาเยาะฮ้าย
 เหลอคะนากสองสามหมื่นอันละหิมให้ป่าไผ่แล้ว"
 "เออแนวเลื้อยเฮาจึงละหาเห็น" "หากะ
 มิเห็นแล้ว" "แนวนั้นเสอะเบ็งเฮาหละถาง
 ท่าเบ็ง" ะชั้น แล้วพุนั้นกะมาถางกอไผ่อยู่
 สี่ห้าหมื่น ถางอยู่เห็นแล้วเห็น เห็นคากเห็นอัน
 คือเก้านั้นแล้ว ละเอาเมื่อ เอาสองหมื่น
 เมื่อ เมื่อละกะเอามาเออหัวหัวผมนาคัน
 เออหัว หัวผมนสองโผเม เออแล้วกะพากัน
 หัว เออแล้วละหัว หัวแล้วละมีแต่เส้นเงิน
 เส้นทองทั้งหมึก (หัวเราะ) สองโผเมหนะ
 แล้วพุนละได้เงิน เอาๆ อิดะน้อไปหัวผมน
 สะลือกะได้กะเงินกะทอง "เออหิ้มหัวแต่เคอ
 หัวโถ้นหิ้มอัน" มาอิดแล้วเสวนั้น
 มาหิ้มเออละ "อย่าหิ้มอย่านั้น เออละโก้
 นั้นมันคนช่วยทำมาหิ้มแล้วละเออแนวเลื้อยกะ
 มิหิ้มมิเกินแล้วละเออละบันเทอโก้เส
 โถเยาะได้ลักเกวณหนึ่งสองเกวณละเทอ"
 "โอ้ยมิเอา มิเอา เออละไปหัวเอา
 เออละหิ้มไป" เอาไปกะไปหัวมิคหิ

"เป็นอย่างไร เพื่อนั่งมีแล้วยังเพื่อนะ
 เอาครากไปนั้นขายข้าวขายน้ำแล้วยัง"
 "ไม่มีละ มีแต่หญ้าทั้งหมึก" เราขอ
 คีนครากเพื่อนครากเราที่เพื่อนเอาไปนะ" "คีน
 อย่างไร เราเผาไผ่ทั้งแล้ว เราไม่โห
 เหลอราวสองสามหมื่นอันให้เข้าป่าไผ่แล้ว"
 "ทำอย่างไรเราถึงจะหาเจอ" "หาก
 ไม่เจอหรือ" อย่างนั้นก็กูเฮาจะถาง
 หาก" เพื่อนคนนั้นก็มาถางกอไผ่อยู่
 สี่ห้าหมื่น ถางอยู่นั้นจนเห็น เห็นครากเห็น
 เหมือนเดิมนั้นแหละ ก็เอากลับ เอาสองหมื่น
 กลับ กลับแล้วก็เอามาทำหัวหัวผมนาคัน
 ทำหัว หัวผมนสองโผเมีย ทำแล้วก็
 หัว ทำแล้วก็หัว หัวก็มีแต่เส้นเงิน
 เส้นทองทั้งหมด (หัวเราะ) สองโผเมียนะ
 เพื่อนคนนั้นก็มิเงิน เอาเอออีกแล้วไปหัวผมน
 เอยาก็ได้แต่เงินแต่ทอง "เราหิ้มหัวหนอยนะ
 หัวเพื่อนนั้นหิ้มอีกหนอย" มาอิดแล้วเพื่อนนั้น
 มาหิ้มเออละ "อย่าหิ้มอย่านั้น เออละเพื่อน
 นั้นมันคนช่วยทำมาไม่หิ้มแล้วจะทำอะไรก็
 ไม่หิ้มไม่เกินแล้วละเราจะบันให้เพื่อนเสีย
 เพื่อนอยากได้ลักเกวณหนึ่งสองเกวณก็ให้"
 "โอ้ยไม่เอา ไม่เอา เราจะไปหัวเอา
 เราจะหิ้มไป" เอาไปก็ไปหัวหิ

สองโม่เม่เดิน หัวจันโหล่นหมึก (คนพัง
หัวเราะ) โหล่น โหล่นแล้วกะ "โย้ว
มิเป็นท่าละหวีเสอะ (หัวเราะ) มิเป็นท่า
แล้ว" กะเลยโมโหเอง แกว่งหัวนั้นเหวไป
เสือกอไฉนี้ หาแนวเลอกะมิเห็นแล้วหวีบาดนี้
ไคคแนวเลอกะมิเห็น เส่วพุนั้นกะ "เป็น
แนวเลอ เฮย ไคเงอนสักหลัง ไคจักเกวน
ละเงินทองที่ไคไปหัวนั้น" "หัวจันหัวโหล่น
หมึกกะมิไค" (คนพังหัวเราะ) "แนวนั้น
เสอะเฮ้อซัดคน" "คนแนวเลอเฮ้อทิมเห่าป่า
แล้ว" "แนวนั้นเสอะทิมชิลอ" "ทิมไม้มอน
นี้จะเห่าไปหามิเห็น" "แนวนั้นเสอะม่อนนั้นเสอะ
เฮ้อซัดเสือก เฮ้อละมาถึงเฮอนเสอมนั้น
ละ ตั้งเฝ้าอยู่นะ" "แล้วแต่ไคแล้ว เฮ้อ
เสอะมันเมยเฮคแล้ว ไคคแนวเลอกะมัน
มิไค จันโหล่นโหล่นหมึกละ" "ชั้นเส
เฮ้อละเฮ้อเฮอมาดังทะเลไค" สองโม่เม่
กะเฮ้อเฮอมาดัง ละกะเฮอมาดังเฮอนกะมุง
หญาคา มุงหญาไฟ หลังกะมิใหญ่กะค้อเคาะ
พ้อคั้งเฮอนเส็คเลบลอยละกะพากันมาอยู่
อยู่เฝ้าในกอไผ่ เฝ้าเฮ้อหัวนั้น แล้วกะพ้อ
เฝ้ามากินที่นั้นบาคัน พ้อความฝันเหามา
นอนหลับละฝันเห็น ฝันเห็นว่ามีพุ่มาบอก
ว่า เยอะไคเงินอื้อ เงินทองเยอะไค

สองตัวเมียเขา หัวจันหัวล้านหมึก (คนพัง
หัวเราะ) หัวล้าน หัวล้านแล้วกะ "เฮอะ
มิเป็นท่าแล้วหวีนี้ (หัวเราะ) มิเป็นท่า
แล้ว" กะเลยโมโหมาก เหวียงหัวนั้นเข้าไป
ในกอไผ่อีก หาอย่างไคก็ไม่พบหวีที่
หาอย่างไคก็ไม่เห็น เพื่อนคนนั้นไค "เป็น
อย่างไค ไคเงินที่หลังไคก็เกวียน
ละเงินทองที่เพื่อนไปหัวนั้น" "หัวจันหัวล้าน
หมึกก็มิไค" (คนพังหัวเราะ) "อย่างนั้น
ก็เราขอคืน" "คืนยังงิเราตั้งเข้าป่า
ไปแล้ว" อย่างนั้นก็ตั้งที่ไหน "ตั้งตรง
นี้จะเข้าไปหาไม่เห็น" "อย่างนั้นก็ตรงนั้น
เราขอเถอะนะ เราจะมาตั้งบ้านตรงนี้
ละ ตั้งเฝ้าอยู่นะ" "แล้วแต่เพื่อนเถอะ เรา
ฝันเมื่อยแล้ว หาอย่างไค
มิไค จันหัวเถิกหัวล้านหมึกแล้ว" "อย่างนั้น
เราจะมาสร้างบ้านนะ" สองตัวเมีย
ก็มาสร้างบ้าน แล้วก็มาสร้างบ้านที่มุง
หญาคา มุงแผ่เป็นทับ ๆ หลังก็มิใหญ่นักทรอก
พ้อสร้างบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วก็มาอยู่
อยู่เฝ้ากอไผ่ เฝ้าเฮ้อหัวนั้น แล้วก็พบ
เฝ้า คินแรกทีนี้ แล้วก็ฝัน
นอนหลับก็ฝันเห็น ฝันเห็นว่ามีคนมาบอก
ว่า อยากไคเงินอีกไหม เงินทองก็อยากไค

ขึ้นแล้ว ขึ้นเจอนอนกลางคืนแล้วกะ เหนือ
 เปิดหน้าต่างไว้เคื่องทางหลังหนะ เปิดหลบ
 เว้นเหอเป็นป้องเว้น แล้วแหละนั่นแหละ
 ค่ำมาค้ำสั่งเหอเปิดไว้โลด สองโผเม้นกะเปิด
 เว้น กะนอนกลางคืนกะเปิดเว้น คึก ๆ มา
 บากนกันนอนหลับซะงั้นแล้วคึก ๆ มามีแต่เงิน
 ห้างเหอเปิดไปไหนวะ ไบไผ่อันนี้เหอมาขึ้น
 บิวเหอมาเป็นเงินตกมาในเหอนหนะ จน
 เหมะเหอนมีแต่เงิน บากนกะยังมีแล้ว
 แอ้งได้เงินหลาย แล้วเหอนว่า "โอ๊ย
 โเค่เอ็กแนวเลอะกะได้ มีแต่ได้เนาะเงิน
 ไปเหอโคโนี่เสเฮาะละอยู่เหอนโคโนี่บากน
 ก็นอนเหอแต่เป็นเหอนโเค่ โเค่กะยังมีพอแฉงแล้ว
 เมื่อเสไ่" สองส่วนนี้กะลากเสอเกน
 เสอละลากเงินลากทองที่ไคมาแต่ที่แลกไป
 โอ๊ย ยังมีเป็นดีแล้ว แล้วพุ้นกะพ้อมทั้ง
 คอยโเค่กะเหอมาอยู่แล้วบากน โลเหาเซาหนีแล้ว
 เเฮาะยังมีบากนหะขึ้นเหอว่าโเค่กะโคโนี่ไค
 ไคบั้นบายมือหะกะพ้อมก็ เซาพุดโคโนี่กะพาลู
 พาลูมาอยู่ ม่ากะมีไคเวาหนาเวาหลังแล้ว
 เอ็กแนวเลอะโเค่จั่งไคถามเสอพุกอนหนะ
 เเฮะเปิดหลบเว้นเปิดหน้าต่างไว้ เเฮะหะ
 เปิดเว้นเคื่อ เปิดกะเปิด เเฮะหะหนีละไค
 เเฮะหนีกะหนีละ แล้วกะเสอพุ้นกะมาอยู่

ซี ถานอนกลางคืนแล้วก็ ให้
 เปิดหน้าต่างไว้ข้างหลังนะ เปิดหลบ
 ไว้ให้เป็นช่องไว้ แล้วก็นั่นแหละ
 ค่ำมาค้ำสั่งให้เปิดไว้เลย สองตัวเมียก็เปิด
 ไว้ ถานอนกลางคืนก็เปิดไว้ คึก ๆ มา
 ที่นอนนอนหลับซะงั้นแล้วคึก ๆ มามีแต่เงิน
 ห้างเหอเปิดไปไหนวะ ไบไผ่ปลิวเข้ามาขึ้น
 ปลิวเข้ามาเป็นเงินตกมาในเหอนหนะ จน
 เหมะเหอนมีแต่เงิน ที่นั่นมีแล้ว
 ยิ่งได้เงินมาก เพื่อนก็ว่า "โอ๊ย
 เพื่อนทำอะไรก็ได้ มีแต่ได้เนาะเงิน
 ไป เพื่อนหนีไปเสีย เราจะอยู่เหอนเพื่อนที่
 ที่ดินเราแต่เหอนเพื่อน เพื่อนก็ยังมีพอแล้ว
 กลับเสียเพื่อนนะ" สองสหายนั้นขึ้นได้ก็เวียน
 ไล่ลอลากเงินลากทองที่ไคมาที่แรกไป
 โอ๊ย มั่งมีศรีสุขแล้ว เพื่อนคนนั้นพร้อมทั้ง
 กรอบครัวก็เข้ามาอยู่ที่นี่ โลเหาหนีไปแล้ว
 เราจะมั่งมีคราวนี้ละถ้าจะไคก็ไคคราวนี้ละ
 ไคบั้นปลายมือนี้ละ ก็เพื่อนคนซีโลกก็พาลูก
 พาลูมาอยู่ มากก็ไคดูหน้าลูกหลังละ
 ทำอย่างไรเพื่อนถึงไคถามเพื่อนคนก่อนนะ
 เราเปิดหลบไว้เปิดหน้าต่างไว้ เราจะ
 เปิดไว้วะ เปิดก็เปิดซี เราจะไปละเพื่อน
 ให้ไปก็ไปละ แล้วก็เพื่อนคนนั้นก็มาอยู่

มาอยู่กะเปิดไว้แล้วโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 ที่นี้เกิดลมฝนมา พายุมาแล้วลมพายุ
 กะพัดใบไม้แล้ว พัดเข้ามาใส่เขื่อนดิน
 เข้าไปตามหน้าต่างพัดกองเข้า กองเข้า
 เลย์ถมดิน ถมแล้วพุกโลบนั้น ถมเข้า
 ถมเข้า หักเจอ หักเจอมิได้แล้วมากหนี
 ถมเข้าแตกกะเลย์ตาย (ตายเลย, หัวเราะ
 คนฟัง) ตายทั้งสองโง่เม่นะ (หัวเราะ)
 กะเลย์ นีทานเลองนี้กะจบก่อนแล้ว (หัวเราะ)
 สำหรับนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าความโลภมาก
 ทำให้ลาภหายนะครับ แล้วก็เรื่องนี้ก็เป็น
 คติสอนใจนะครับหรือว่าเป็นการนอนคลาย
 อารมณ์พอควรนะครับ จบเพียงแค่นี้ครับ

มาอยู่ก็เปิดไว้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 ที่นี้เกิดลมฝนมา พายุมาแล้วลมพายุ
 ก็พัดใบไม้ พัดเข้ามาในเรือนเขา
 เข้าไปตามหน้าต่างพัดกองเข้า กองเข้า
 เลย์ถมเขา ถมเพื่อนคนขี้โลกนั้น ถมเข้า
 ถมเข้า หายใจ หายใจไม่ได้เลยที่นี้
 ถมเข้ามาก ๆ ก็เลยตาย (ตายเลย, หัวเราะ
 คนฟัง) ตายทั้งสองโง่เม่นะ (หัวเราะ)
 ก็เลย นิทานเรื่องนี้ก็จบเท่านั้นแหละ (หัวเราะ)
 สำหรับนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าความโลภมาก
 ทำให้ลาภหายนะครับ แล้วก็เรื่องนี้ก็เป็น
 คติสอนใจนะครับหรือว่าเป็นการนอนคลาย
 อารมณ์พอควรนะครับ จบเพียงแค่นี้ครับ

คาคตายมีหอนนึ่งคาคตึงมีหอนตาย

ถึงคราวตายหอนอยู่ถึงคราวอยู่หอนตาย

นายมิตรราช บัวบาน : วิทยากร

ตั้งแต่ถึง นานมาแล้วกะไค
 อายญาคูเฒ่าพั่งชาวบ้านนี่ถือหัวว่าเป็นผู้มี
 ความสามารถมีพินัยหน้าถือตาเคาละบ้นถือ
 เอนานอนันนแหละ แล้วกะไนเคอวักขันไค
 เออนเสกถ้อยหลังนึ่ง ตกคามาอายญาคูกะ
 เว้าหัวว่า "คาคตายมีหอนนึ่งคาคตึงมีหอน
 ตาย คาคตายมีหอนนึ่งคาคตึงมีหอนตาย"
 เว้าอยู่แวนละฮอดมือแล้งมาอายญาคูไผะ
 พาวะนำ เส็ดแล้วเดินกะเว้าแต่แวนแหละ
 "คาคตายมีหอนนึ่งคาคตึงมีหอนตาย"
 เสกถ้อยกะลักไล่ล่าคานแล้ว บา มันแหละ
 แมนเิงเบาะ อายญาคูเว้าแวน กุหละลอง
 เบ็งกอนนา คันนามือเซามาจะจีเซาจีแหลว
 ทามันท่าไข้อย่างไคแล้ว จิซุกแล้วกะหอม
 หวนฮวนอยู่ กะพอนินะบาคอายญาคูกะ
 บินทะบาคแล้ว อายญาคูเฒ่าองนิกะตาย
 ทางเสกถ้อย (หัวเราะ) เบ็งกอนเคอ
 อายญาคู คาคตายมันแหละตายมีตายเบาะ
 เอาเข้าจี้นะเสื่อหย่าพิค้อย่างไคแล้ว ขึ้น
 เออนก็กะตายโลกเข้าจี้นะตาย พอก็อาย
 ญาคูบินทะบาคตายไปเออนเสกถ้อย เสกถ้อยลูก

ตั้งแต่ถึง นานมาแล้วกะมี
 หลวงพ่อแก่องคหนึ่งชาวบ้านนี่ถือหัวเป็นคนที่มี
 ความสามารถมีพินัยหน้าถือตาเคาละบ้นถือ
 ในหมู่บ้านนี้ละ แล้วก็ไล่วักขันมี
 บ้านเศรษฐีอยู่หลังนึ่ง พอกามาหลวงพ่อก
 พุทว่า "ถึงคราวตายหอนอยู่ถึงคราวอยู่หอน
 ตาย ถึงคราวตายหอนอยู่ถึงคราวอยู่หอนตาย"
 พุคอยู่อย่างนั้นพอเป็นมาหลวงพ่อไผะ
 ภาวนา เสร็จแล้วทำน้พุคแต่อย่างนั้นละ
 "ถึงคราวตายหอนอยู่ถึงคราวอยู่หอนตาย"
 เศรษฐีนั้นก็ว่าคาญว่าคาญแล้ว บา มันจะ
 จริงไหมนะที่หลวงพ่อกุอย่างนี้ กุจะลอง
 กูกอนนะ รุงเซามาภักยางชาวจี
 ทาน้ำมันทาไข้อย่างไคแหละ ยางสุกแล้วก็หอม
 อบอวลอยู่ ถึงเวลาบิณฑบาตพระก็
 ออกบิณฑบาต พระแก่องคนี้
 ฝ่ายเศรษฐีนี้ (หัวเราะ) คุชชะ
 พระนะ ถึงคราวตายมันจะไม่ตายหรือ
 เอาชาวจี้นี้ใส่ยาพิษอย่างไคแหละ ถ้า
 ไครก็ไคตายทันทีชาวจี้นั้น พอหลวงพ่อก
 บิณฑบาต ผ่านไปบ้านเศรษฐี เศรษฐีก็ถูก

มาแล้วเอาเข้าเงินแล้วเสีย พอดีอายุ
 ญาคูบิณฑบาตไปออกวัดแล้วจะเปิดปากเอื้อ
 มาจะเห็นเข้าจี่เสกดีกะ โอ้ หอมฮวน ๆ อยู่
 กะ โอ้ เข้าจี่เสกจะขังละแบบหละเหือกน้อย
 เหม่พุชาสันในหละมีสมควน เอาไปบูชาพระ
 พุทธะรูปเสกเอะ อายญาคูจะเลยมีไถสัน
 สันเข้าจี่นะ เอาไปบูชาไว้ในหิ้งพระนั้นกะ
 บูชาไว้แล้วมีกิน กะหว่าหละแซมแล้วมีก่ากิน
 เคะเอาไปบูชาเยอะไยหลาย ยุตอมา
 สวยามาสุเสกดีเดินกะลงมาลินวัคแล้ววากหนี
 ลงมาลินวัคกะอายญาคูเถานนั้นกะอายญาคูเถา
 กะฮอง ฮองหอมมาลินน้ำ "เอาก็กินน้อย
 เอยสุมาพะวัน กูหละเอากะหนมเหอเอา
 คะคมเหอ เอาเข้าจี่เหอ" ลูเสกดีเดินกะมา
 แล้ว มาละกามอายญาคูแล้วกะอายญาคูจะยอ
 เอาเข้าจี่อันของเสกดีนั้นแล้วอันเสอयाพิคอยู่
 ข้างโน้น เอาเหอแล้วเอาเหอลูเสกดี
 ลูเสกดีกะไคมากะกินแล้วกินพอมพuangพอม
 กินเมอเฮอนแล้ววากหนี เมออาจผอเดิน
 เมอฮอกเฮอนกะฮองเฮอผอเดิน "ผอเอ๋ย
 ผอเอ๋ย ขอยลงไปลินวัคอายญาคูเถาเดินเอา
 เข้าจี่ทำไช้ทานันเหอ โอ้ย ความแซบกินแล้ว
 ไหลคหอมหอม" ทางพอนั้นกะตกใจแล้ว
 "โอ้ย เจ้ากินเข้าจี่นั้นเบาะน้อยเอ๋ย บิหิม ๆ

มาใส่เอาเข้าจี่นั้นแหละได้ พอหลวงพ่
 บิณฑบาต ไปถึงวัดแล้วก็เปิดบาตรออก
 มาเห็นเข้าจี่เสกขี้ก็ โอ้ หอมอบอวลอยู่
 ก็ เอ่ เข้าจี่เสกจะอวยธำให้ฉัน
 ให้ฉันนั้นก็ไมสมควร เอาไปบูชาพระ
 พุทธะรูปเสียหรือ หลวงพ่อก็เลยไม่ไถฉัน
 ฉันเข้าจี่นะ เอาไปบูชาไว้ในหิ้งพระนั้น
 บูชาไว้แหละไม่กิน ก็ว่าจะอวยเลยไม่กล้ากิน
 หรือเอาไปบูชาอย่าไคบุญมาก ต่อมา
 พอสายแล้วลูกเสกขี้ก็เข้ามาเล่นในวัคที่
 เข้ามาเล่นในวัคหลวงพ่อนั้นก็หลวงพ่
 ก็เรียก เรียกให้มาเล่นด้วย "เอ้าเด็ก ๆ
 เอยพวกเอ็งมานี้ กูจะเอาขนมให้เอา
 ะตมให้ เอาเข้าจี่ให้" ลูกเสกขี้ก็มา
 มากักรับหลวงพ่แล้วหลวงพ่ก็เงอมือ
 เอาเข้าจี่ของเสกขี้นั้นแหละที่ใส่ยาพิษไว้
 ข้างโน้น เอาให้หละเอาให้ลูกเสกขี้
 ลูกเสกขี้ก็ได้มาก็กินและกินด้วยเคินด้วย
 กินกลับบ้านแหละหนี กลับอวดพ่
 กลับถึงบ้านก็เรียกพ่ "พ่เอ๋ย
 พ่เอ๋ย ฉันไปไปเล่นในวัคหลวงพ่ท่านเอา
 เข้าจี่ทำไช้ทานันให้ โอ้ย อร่อยจังกินแล้ว
 หอมหอม" ฝ่ายพ่อนั้นก็ตกใจ
 "โอ้ย เจ้ากินเข้าจี่นั้นหรือหนุเอ๋ย บิหิม ๆ

อย่ากิน" ะชั้น "โอยชอยได้กินแล้ว" ะชั้น
 "ตาย เขาจีนนั้นเจ้ากินหลายล่อ" "กินแล้ว"
 ะชั้น พอเวลาดั้นแหละก็กินนอยกะเลยตาย
 จอย (ศรีสุภา - ตายแล้ว) ตายเลย อันนี้
 แลจะมีสมความหมายญาติๆ ว่า คากตาย
 มีหอนึ่งคากนึ่งมีหอนตาย ตามนิทานที่ได้เล่า
 มานะชุกก่อนอนนกะเคย (คนฟังหัวเราะ)

อย่ากิน" "ก็ ฉันกินแล้ว"
 "ตาย ขาวจีนนั้นเจ้ากินมากแล้วยัง" "กินแล้ว"
 พอพูดเท่านั้นแหละก็เลยตาย
 เลย (ศรีสุภา - ตายแล้ว) ตายเลย อยู่นี้
 แลจะมีคำพระแก่นันว่า ถึงคราวตาย
 บ่หอนอยู่ถึงคราวอยุ่บ่หอนตาย ตามนิทานที่ได้เล่า
 มานักขบเท่าอนนกะ (คนฟังหัวเราะ)

ข้างฟาง

นายบัวเพชร เตโช : วิทยากร

(ศรีสุภา - เลื่องข้างฟางเบา)

อ้อ ข้างฟางนี่มันอยู่ในกองอันตงพะญาจักพะญา
 หนึ่งมีธูจักเกาะจำมีโตช้า แล้วว่ามันเป็นคน
 คีซอต่อและ แล้วความเว้าความคืดอิดหนึ่งกะ
 มันก็โต่มันลายเป็น คีโตะอย่างนั้นคีโตะ
 อย่างนี้ ทหลังมาแหล่ลูบ้านหลานเมืองหลด
 ไปลองพะญา ลองพะญาหา "อ้ายข้างฟาง
 หันมันคีโตะเป็นคนน้อย โตะเห่อเล่นโตะเห่อ
 เป็น โตะเห่อคนตักัน อย่างนั้นอย่างนี้ มันเว้า
 ไปแนวไคมันกะค้อกะคนละเชื่อนมัน มันหลด
 โตะมันเป็นคนจึงขึ้นเหลว" "โย้วขึ้นหว่าโตะ
 เป็นกะคักกะค้อขึ้นตะเห่อมันโตะเป็นเจ้าบ้าน
 เจ้าเมืองเสกกว่า" เณอันพะญาเว้าจึงขึ้น
 "โย้ว ขึ้นเป็นแนวนั้นกะไปเบาะมันมาไป"
 ไปเบาะมันมา มันมาหลด "มึงโตะ โตะเป็น
 แท้เบาะ" "โย้ว กะมีเป็นแล้วขึ้นหว่าโตะ
 กะคายวะขึ้น เอ คนน้อยกะพ้ออยากโตะ
 เป็นกะละ" "โย้ว ขึ้นมึงโตะเป็นแทะทาเบ็ง
 บากันหะเห่อเขาสานคองหวายชะ สานคอง
 หวายใหญ่ใหญ่แล้วเห่อมึงเข้าไปนอนอยู่ในกอง
 อัน เขาละบักทิมคัก ๆ แล้วเอาไปแขวนไว้

ข้างฟาง

(ศรีสุภา - เวื่องข้างฟางหรือ)

อ้อ ข้างฟางนี่มันอยู่ในป่าเออป่าพะญาไม่รู้พะญา
 อะไรไม่รู้หรือกะจำไม่ได้ แล้วมันเป็นคน
 โกหกค่อแหล่ หึงคำพูดความคืดอะไรก็
 มันโกหกมันหลอกเป็น โกหกอย่างนั้นโกหก
 อย่างนี้ ต่อมาลูกบ้านหลานเมืองเลย
 ไปร้องพะญา ร้องพญาว่า "โอ้ข้างฟาง
 นี่มันโกหกเก่งขอรับ โกหกให้ทำนั้นโกหกให้
 ทำนี้ โกหกให้คนตักัน โกหกอย่างนั้นอย่างนี้ มัน
 พุคอย่างไรก็จริงกะเชื่อมัน มันเลย
 โกหกมันเป็นอย่างนั้นแหละ" "เออ ถ้าว่ามันโกหก
 เก่งนักอย่างนั้นให้มันโกหกเป็นเจ้าบ้าน
 เจ้าเมืองเสียชี" ฝ่ายพญาพุดนะ
 "เอ้า ถ้าอย่างนั้นก็ไปบอกมันมาไป"
 ไปบอกมันมา มันมาแล้ว "มึงโกหก โกหกเก่ง
 จริงหรือ" "เอ ก็ไม่เก่งแหละถ้าว่าโกหก
 นะ แต่มันพ้อจะโกหก
 เป็นบ้าง" "เอ้า ถ้ามึงโกหกเก่งจริงก็ค้อยู
 ที่นี้จะให้เขาสานของหวาย สานของ
 หวายลูกใหญ่ ๆ แล้วให้มึงเข้าไปนอนในกรง
 นั้น เขาคงคักทิ้งแน่ ๆ แล้วเอาไปแขวนไว้

แดงไม้พุ่ม เจ็ดวัน เจ็ดวันขึ้นมิ่งก็โตะ
 เอาะมีไคแล้วมิ่งตาย เขาจะไปปักลงน้ำ"
 เฒ่าว่าแนวนั้นแหละ เออ "โย้วอันอายญา
 เอกแนวเลอะเอดแล้วคะน้อย ของคะน้อย
 มีไคก็โตะหากเขาละเว้า" ทางมันเว้าหะ
 "เออเว้าเป็ความจริงมกะก็หากเขาละเว้า
 เป็นไคโตะ""เอ้า ขึ้นหัวแนวนั้นมิ่งลงคู้
 เอ้า เอกคองหวายเสฐ" เอกคองหวาย
 เซนหวายเป็นเซน สานเป็นเซนเลอะเอา
 เอาอายข้างฟางเขาไปนอนอยู่ใน เคองอยู่
 เคองก็หนีหุ้งกะเอาไสมัน (คนฟัง - เอาะ
 ไสมันเบ็ด) เออ ไสมันถองเบ็งเสกอน
 เออ (คนฟัง- ไสมันถองเบ็งเสกอน ถอง
 เบ็งมีเบ็ดแล้วจะค้อยเอา) เออ ถองเบ็ง
 มีเบ็ดแล้วกะเอา มิ่งหละโตะไคเบาะ
 มิ่งสิโตะออกจากคองนี้ไคเบาะ คองอันคอง
 หวายหะ เออ แล้วกะเอาไปแล้ว เอา
 ไปแขวนไว้ไนฮิมหง่าไม้พุ่ม (คนฟัง - แค
 แคนน้ำ) เออ แคแคนน้ำ แขวนไว้แล้วกะ
 ไคสามมอช้อมันกะมีไคคนลองคนเหี่ยวเลยไน
 น้ำ เออ มันอยากเว้าแนวไคมันกะมีฮู้จัก
 ความเว้า ไคสามมอช้อมอ เห็นแล้วมอฮา
 หะ เห็นต่อเอาอันมิ่งมาแต่ทางใต้พุ่ม
 เห็นมันกะให้แล้ว ไคแคนทางมันแล้ว ไค

กิ่งไม้โน้น เจ็ดวัน เจ็ดวันถ้ามิ่งโกหก
 ออกไมไคมิ่งตาย เขาจะไปปักลงน้ำ"
 พญาว่าอย่างนั้นแหละ เออ "ก็พญา
 จะทำอย่างไรก็ทำฮิม กิณม
 ไมไคโกหกเขาก็ว่าโกหก" ฝ่ายมันพญะ
 "เออ ผมก็พูดความจริง แต่เขาว่า
 เป็นถารโกหก" "เอ้า ถ่าอย่างนั้นมิ่งลงคู้
 เอ้า ทำของหวายเข้าพวกแก" ทำของหวาย
 ใช้หวายทั้งเส้นสานแล้วก็เอา
 เอาไอข้างฟางเขาไปนอนอยู่ข้างใน เคองอยู่
 กิณะไรก็เอาไทมัน (คนฟัง - หา
 ไทมันหมด) เออ ไทมันถองคู้เสียก่อน
 เออ (คนฟัง- ไทมันถองคู้เสียก่อน ถอง
 คู้มันไม่แตกแล้วก็ค้อยเอา) เออ ถองคู้
 ไม่แตกออกแล้วถึงเอา มิ่งจะโกหกไคใหม่
 มิ่งจะโกหกออกจากคองนี้ไคใหม่ ของเอ้อของ
 หวายนะ เออ แล้วก็เอาไป เอา
 ไปแขวนไว้ปลายกิ่งไม้โน้น (คนฟัง - ที่
 ริมน้ำ) เออ ที่ริมน้ำ แขวนไว้แล้วก็
 ไคสามวันสี่วันก็ไม่มีคนลองคนเหี่ยวเลยไน
 น้ำ เออ มันอยากพญะอย่างไรมันก็ไม่รูจะ
 พุกกับใคร ไคสามวันสี่วัน เห็นแล้ววันที่หา
 นะ เห็นตาแก่คนหนึ่งมาจากทางใต้โน้น
 เห็นมันก็ร้องไห้เลย ไคถริมทางมันแล้ว ร้อง

โอย ๆ ๆ ๆ อยู่แล้ว ให้อยู่ที่นั่นแหละ
 หนอยแหล่นายสำเภาจะมาออกแล้ว มาออก
 "โอย มึงให้ออกเนอเฮ้ย" ขึ้น "โอ
 ได้แล้วเขาให้ออกคือนเป็นเจ้านานเจ้าเมือง
 คอยละมียากเป็น ความฮูมิเต็มตักความ—
 หลักมิเต็มโต จักสไปเป็นแนวเลอ ะชั้น
 หละคองบ้านคองเมืองคอยยาน คอยมิเป็น
 คอยหละมิเยอะเป็น คอยหละให้หละฮองยู
 (คนฟังหัวเราะ) เผินละเวาหัวมอเจ็กคำ
 ฮู หละมิอันโทนเจ็กมหละ เผินหละมาแอ
 เอาคอยนี้ เผินหละคอยลัหวาเป็นผืนหละ
 แอเอาคอยนี้ เช่นหละมิลัเป็นเอาทิมเสอน้า"
 "โอ คอยเสอะเยอะเป็นแท้ ทางนายสำเภา
 คอยเยอะเป็นแท้เยอะเป็นเจ้าเมือง" (คนฟัง
 เห็นแทนเลยเส) เออ (หัวเราะทั้งคนเล่า
 และคนฟัง) "โอย เช่นเยอะเป็นเจ้ามาแก
 ให้ออกคือน นายสำเภามานอนอยู่นี มานอน
 อยู่นี มอนมอฮอนมาแล้ว เห็นเขามาเจากะ
 ลับเอาโลกแล้ว เห็นเขามา มึงแม่นหมู
 นั้นเบาะ ก็แล้วฮอนแล้ว เออ (คนฟัง—
 เป็นกะเป็นคี่) เป็นกะเป็น เป็นผะ
 โยว เป็นเจ้าเมืองแล้ว โอทางเข้าหว่า
 แนวนี เขาหว่าเขาเจ้าแนวเลอจะลัหวา
 เป็นๆ ให้ออว่าแนวนั้นเกอ" "เออ"

โอย ๆ ๆ ๆ อยู่ ร้องให้อยู่ที่นั่นะ
 ลักขุนนายสำเภาจะมาถึง มาถึง
 "อ้าว มึงร้องให้ทำไมเฮ้ย" "โห
 ร้องให้หะฮิเขาจะเอาคือนเป็นเจ้าบ้านเจ้าเมือง
 คือนไม่ยากเป็น ความรู้ไม่เต็มตักความ
 ฉลาดไม่เต็มตัว ไม่รู้จะไปเป็นอย่างไร
 จะครองบ้านครองเมืองฉันทัว คือนไม่เป็น
 คือนไม่ยากเป็น คือนถึงไกรร้องให้อยู่
 (คนฟังหัวเราะ) เขาพูดว่าวันเจ็กคำ
 นี้หละอีกเจ็กวันนี้หละ เขาจะมาแท้
 เอาคือนนี้ เขาว่าคือนรับว่าเป็นเขาจะ
 แท้เอาคือนนี้ ถ้าหากไม่รับเขาเอาคือนนี้"
 "โอ คือนจะอยากเป็นนัก ฝ่ายนายสำเภา
 คือนอยากเป็นจึงอยากเป็นเจ้าเมือง" (คนฟัง
 เห็นแทนเลยเส) เออ (หัวเราะทั้งคนเล่า
 และคนฟัง) "อ้าว ถ้าอยากเป็นคือนมาแก
 ให้ออกคือน นายสำเภามานอนอยู่นี มานอน
 อยู่นี พรุ่งนี้มะวันแล้ว เห็นเขามาคุณก็
 รับเอาเลยนะ เห็นเขามา มึงใช้พวก
 นั้นหรือ ก็แล้วฮอนแล้ว เออ (คนฟัง—
 เป็นคี่เป็นหรือ) เป็นคี่เป็น เป็นอะไร
 อ้าว เป็นเจ้าเมืองฮิ โอ ฝ่ายเขาว่า
 เขาว่าเขาพูดอย่างไรก็รับว่า
 เป็นๆ ให้ออว่าแนวนั้นเกอ" "เออ"

หลกไปแก้มันกะเอาะแล้ว เอาะแล้วกะไป
 เป็นนายสำเภาเดมั้น (คนฟัง - ทางนี้กะพู
 ญบคองคือเกา) เอ้อ พุชบคองไว้แหล
 แต่หวาอันนายสำเภากะเตาไปอยู่ในโกนคอง
 นั้นแล้ว (คนฟัง - เอาเข้าคองคือเกา;
 หัวเราะ) เอ้อ เอาเข้าคองคือเกาแล้ว
 อายข้างฟางมันกะไปแหลเห็นไป หั้นไปน้ำ
 สำเภา ไปขายของเม็ด หั้นไปค้ำมแนว
 หมูบ้านเฮานี้ หั้นไปพนแล้ว ไปเวียงจอก -
 เวียงจันทน์แล้ว หั้นไปหลวงพระบางพนแล้ว
 ขายของไซกินเบ็ดแล้วมันกะมา แล้วกะเดิน
 ใต้อยู่ฮอกมอวันไหนเจก เขากะมาแล้ว มา
 แล้ว "โยว มิ่งหว่ามิ่งอวคคี่แท้ มิ่งบ่เอาะ
 ไค" วะชั้น "โอ้ย อู๋มแล้ว เป็นอยู่"
 วะชั้น "เป็นเฒอ" "โยว เป็นเจ้าเมือง
 นั้นแล้ว" "โอ้ ค่อยากเป็นเจ้าบ้านชะพ่าน
 เมืองแก้วพาง เอาชวามา" ไคชวามะ
 บักบับ ลงน้ำ ต้ม ตายเส นายสำเภาตาย
 นายสำเภาตายแล้วกะอายข้างฟางมันกะไป
 ขายของอยู่แล้วมัน ไปขายของอยู่พน ขาย
 ของแล้วกะกับบ้าน มันขายของแล้วกะกับบ้าน
 กับมาแล้วกะมาเจก มาถึงบ้านแล้วกะคง
 เลือกคิกะเล็กเอา ของคิกะเล็กเอา
 เล็กเอา อันมาคนหลกมันมาแล้วหลกมันเลย

เลยไปแก้มันออก ออกแล้วก็ไป
 เป็นนายสำเภาเดมั้น (คนฟัง - ฝ่ายนี้ถูก
 บิกของเหมือนเดิม) เอ้อ ถูกบิกของไว้แหล
 แต่วานายสำเภาก็เข้าไปอยู่ในของ
 นั้นแล้ว (คนฟัง - เอาเข้าของเหมือนเดิม;
 หัวเราะ) เอ้อ เอาเข้าของเหมือนเดิมแหล
 ไอข้างฟางมันก็ขึ้นไปฮิ ขึ้นไปกับ
 สำเภา ไปขายของหมด ขึ้นไปตามอย่าง
 หมูบ้านเรา หั้นไปโนนแหล ไปเวียงจอก
 เวียงจันทน์โนนแหล ขึ้นไปหลวงพระบางโนน
 ขายของไซกินหมดแล้วมันก็มา แล้วก็เขา
 อยู่ถึงวันที่เจก เขาก็มา มา
 แล้ว "ไหน มิ่งว่ามิ่งอวคคี่นิก มิ่งไม่ออก
 ไค" "โอ้ยยอมแล้ว เป็นแล้ว"
 "เป็นอะไร" "อ้าว เป็นเจ้าเมือง
 นั้นแหล" "โอ้ ค่อยากเป็นเจ้าบ้านสะพาน
 เมืองแก้วพาง เอาชวามา" ไคชวานัก
 คัดฉับ ลงน้ำ ต้ม ตายเสีย นายสำเภาตาย
 นายสำเภาตายแล้วก็ไอข้างฟางมันก็ไป
 ขายของฮิมัน ไปขายของอยู่โนน ขาย
 ของแล้วก็กลับบ้าน มันขายของแล้วก็กลับบ้าน
 กลับมาแล้วก็มาถึง มาถึงบ้านแล้วกะของ
 วย่างไหนคี่ ๆ ก็เลือกเอา ของคี่ ๆ ก็เลือกเอา
 เลือกเอา แล้วมันก็มาแล้วมันเลย

หันไปหาพระญาติ "โอ ช่างพางเล่ห์ว่า
 มึงตายแล้วเออแนวเล่ห์จิงมา" "โอ ค่ายจน
 คว้าไปออกเมืองได้แล้ว" เห็นว่า เออ มันว่า
 น้ำมันคึกคะนอง "ไปออกเมืองนี่แฉะคึกมันว่า
 ความชะนุก อันนี้กะพาดนิกะผ่อพะญาพะมา
 เทอ" "เจ้าเห็นออกพ้อพะญาแม่พะญาพูน
 เบาะ" "เออ" มันว่าหนะ "เออ ผ่าผื่น
 กะผ่อพะญาพะมา เทอ อันนั้นอันเป็นขึ้นเป็นส่อ
 สักอันนี่เป็นพะมาหาลุไฟเผ่นไปแล้ว ในแล้ว
 เทอพะญา พะแล้วเอาไปเทอลุไฟกูเนอ
 อันนั้นเป็นขึ้นเป็นส่อเป็นพาเป็นเพกะโฮเอาไป
 เทอลุไฟกูเนอ เห็นว่าแนวนี้แล้ววะชั้น"
 "โอ เอื่อนั้นมึงเห็นเทเบาะ เห็นมาเมื่อ
 เมืองแมก" "โย้ว กะเห็นนั้นแล้วเดี๋ยวนาน
 กว้างเมืองขวางกับเป็นมะหาลาคะวังก็อกัน
 กับบ้านเฮาน์เหล เป็นอันเจ้าเป็นใหญ่เป็น
 เจ้าบ้านตะพานเมืองเคอพะญา (คนฟัง -
 โอ ตั้งเป็นพะญาอยู่) อยู่เมืองนี้กะตั้งเป็น
 พะญาอยู่" วะชั้น "โอ กูเยอะเห็นเคผ่อ
 กูนี้" วะชั้น "โย้ว เช่นเยอะเห็นกะเออ
 แนวคะนอยนั้นแล้ว (คนฟัง - เออ สาน
 คองเบาะ) เออแนวคะนอยนั้นแล้ว" "เออ
 แนวเลอ" "โย้ว สานหับเสแล้วกะเข้าไปนอน
 อย่างไร" "อ้าว สานช่องเสียแล้วเข้าไปนอน
 ในอัน เช่นเจกมอแล้วกะเทอเขาไปบักลง

ขึ้นไปหาพญา "เอะ ช่างพางใหญ่ว่า
 มึงตายแล้วทำอย่างไรถึงมาได้" "โอโดยตายจน
 ไปถึงเมืองได้แล้ว" มันว่า เออ มันพูด
 นะมันโกหกนะ "ไปถึงเมืองนี่ถึงคิมันว่า
 ยิงสนุก นี่ก็ผ่าผื่นนิกพ้อพญาผากมา
 ให้" "เอ็งเห็นทั้งพ้อพญาแม่พญาโง่น
 หรือ" "เออ" มันพูดนะ "เออ ผ่าผื่น
 ก็พ้อพญาผากมาให้ ซินที่เป็นขึ้นเป็นส่อ
 นี่ก็ท่านผากมาให้ลูกสะโกท่านนี่แหละ นี่
 ให้พญา ผากเอาไปให้ลูกสะโกกูนะ
 ที่ขึ้นเป็นส่อเป็นพาเป็นเพราก็ให้เอาไป
 ให้ลูกสะโกกูนะ ท่านว่าอย่างนั้นแหละ"
 "โอ บ้านนั้นมึงเห็นจริงหรือ เห็นมาพ้อ
 เมืองแมก" "อ้าว ก็เห็นจริง ๆ ซิ บ้านเมืองท่าน
 กว้างขวางยังเป็นมหาราชวงศ์เหมือนกัน
 กับบ้านเรานี่แหละ เป็นเออเจ้าเป็นใหญ่เป็น
 เจ้าบ้านตะพานเมืองนะพ้อพญา (คนฟัง -
 โอะ ยังเป็นพญาอยู่) อยู่เมืองนี้ก็ยังเป็น
 พญาอยู่" "โอ กูอยากเห็นจิงพ้อ
 กูนี้" "อ้าว ถ้าอยากเห็นก็ทำ
 อย่างฉมนั้นสิ (คนฟัง - เออ สาน
 ช่องหรือ) ทำอย่างฉมนั้นแหละ" "ทำ
 ในนั้น ถ้าเจ็ดวันแล้วก็ให้เขาไปตัดลง

หละมันกะหลก (คนฟัง - ไปถึงแล้ว)
 ไปถึงแล้ว" เห็นว่า อ้อ มันกะไปสานธัม
 เทอแล้วเห็นกะ "โอ้ กูกะละเยอะไปเบ็ง
 อกู" เห็นว่า เออ พากันสานธัมแล้วเห็น
 กะเหาไปอยู่ขึ้นแล้วกะ "เอาไปแขวนธัม
 เจกมอแล้วสุไปปักเนอ" เจกมอเขากะไป
 ปักลง กะคำ ลงนั้นกะ (คนฟัง - เช็ด
 มะก่องทอง) คาย คายแล้วกะ มออันกะ
 มออ้อ เห็นกะไปถามแล้ว เมียเห็นไปถาม
 อันยายข้างฟางหนะ "ยายข้างฟางปานนี้
 พะญาสิไปออกชิโกแล้วเฮยวะขึ้น ไปออก
 ชิไลอ" (คนฟัง - ไปออกเมืองลุ่มพุนแล้ว
 ะคี) "ไปออกทองเขว" กะแน้นความมัน
 แล้ว ไปออกทองเขว กะได้สองสามมอหลก
 ไปถามอี "โย้ว พะญาหละไปออกชิไลอแล้ว
 ปานนี้" "ไปออกแก่งลุ่ม" มันว่ามันหว่า
 ลุ่มโก จักน้อยหลกได้สามสี่มอผากไปถาม
 อี "พะญาเสอะไปออกชิไลอแล้วยายข้างฟาง"
 "ไปออกแก่งเลาะ" มันหว่ามันฮั้นมันเลาะ
 แล้วโกบายหนคายหลายมอแล้ว (อ้อ - คนฟัง
 หัวเราะ) มันเปื่อยเม็ดแล้ว บาคันหลก
 บาคไปถามอีก็พิชแล้ว "ไปออกชิไลอพะญา"
 "จักหว่าไปออกชิไลอ คายแล้ว คายนานแล้ว
 คายแต่ฮั้นแล้ว คายแล้ว" ไหจาก ไหจาก

แล้วมันก็เลย (คนฟัง - ไปถึงแล้ว)
 ไปถึงแหละ" มันว่า อ้อ มันก็ไปสานธัม
 ใต้แล้วพญาอี "เอ้า กูอยากไปกุ
 พอกู" พญาว่า เออ ช่วยกันสานธัมแล้วพญา
 ก็เข้าไปอยู่นั้นแล้วอี "เอาไปแขวนพวกแก
 เจ็ดวันแล้วพวกเองไปตัดกะ" เจ็ดวันเขาก็ไป
 ตัดลง ก็ชุม ลงนั้นอี (คนฟัง - เสร็จ
 แหงแก) คาย คายแล้ว วันรุ่งขึ้น
 มะวันมา ก็ไปถาม เมียพญาไปถาม
 โอ้ ข้างฟางนะ "พี่ข้างฟางปานนี้
 พญาจะไปถึงไหนแล้วนะ ไปถึง
 ไหน" (คนฟัง - ไปถึงเมืองลุ่มโนนแหละ
 หรือ) "ไปถึงทองเขียว" ก็ถูกของมัน
 แหละ ไปถึงทองเขียว ก็ได้สองสามวันก็
 ไปถามอี "เอ พญาจะไปถึงไหนแล้ว
 ปานนี้" "ไปถึงแก่งล่าง" มันพูดมันว่า
 ล่างนะ พอได้สามสี่วันก็ไปถาม
 อี "พญาจะไปถึงไหนแล้วพี่ข้างฟาง"
 "ไปถึงแก่งเลาะ" มันว่ามันหลกมันเลาะ
 แล้วนะที่นาคายหลายวันแล้ว (อ้อ - คนฟัง
 หัวเราะ) มันเปื่อยหมดแล้ว คราวนี้
 พอไปถามอีครั้งที่สี่อี "ไปถึงไหนพญา"
 "ไม่รู้ไปถึงไหน คายแล้ว คายนานแล้ว
 คายตั้งแต่ฮั้นแหละ คายแล้ว" ร้องไหจาก ร้องไห

แล้วก็จะอันแล้วละทีนี้ ไ้สองสามมอจะ
 บ่าวไพร่อา รานกรทั้งหลายเขาก็กี่เขาก็
 เวากันแล้ว "เออ เอาทะเลเอ็ดแนวเลอ
 พะญา ตายแล้วจะเอาเฒ่ามาปักคอง
 บ้านเมืองเฮอัน มะหากะชัคคะบมีแล้ว
 เมียเมียของเผิ่นกะมีได้ เอาทะเลเอ็ดแนวเลอ
 กองไปห่ากะชัคคะตาบ้านอื่นเมืองอื่นพุ่นแล้ว
 มาอยู่ชัคคะมาอยู่ชัคคะ เอ้าจ้งว่าเอาทะเลอยู่
 หย่นเป็นชัคคะชัคคะ "เออ มื่อเลอละไป"
 "โย้วกะไปมื่ออันนั้นแล้วละชัคคะ" "เออ ไป
 มื่ออันเอาทะเลไปทางเลอละชัคคะ" "ไปทาง
 โห่พุ่นอันนั้นแหละ" เออ อายข้างพางมัน
 มาจอบโค มันมาจอบพ้งอยู่ มามื่ออันมา
 มันกะเอา เอาน้ำมันดูางมาคอยน้ำแซน
 เออ น้ำตานน้ำโคมันแล้ว มันกะเดินไปอยู่
 คามพุ่นตัว มื่ออันมาเขากะไปแล้ว เขา
 หว่าเขาสีไปหาอันนั้นน้ำ ไปหาอันเจ้าบ้าน
 ตะพานเมือง (คนพ้ง - เป็นเจ้าบ้านตะพาน
 เมืองอยู่ณะคอนพุ่น) อยู่ณะคอนพุ่นแล้ว
 แล้วกะมันเห็นคนมามันกะสอง "สัวะชัคคะ
 สู้ไปเผอหนี่วะชัคคะ สู้ไปหาเจ้าบ้านตะพานเมือง
 บ้านอื่นเมืองอื่นมาอยู่ชัคคะมาอยู่ชัคคะ
 สู้อย่าฟาวกานเถื่อเนอวะชัคคะ เออ เช่นสู้
 มีเอาอายข้างพางมันเป็นเจ้าบ้านตะพานเมือง

แล้วก็จะอันนั้นละทีนี้ ไ้สองสามวันก็
 บ่าวไพร่อา รานกรทั้งหลายเขาก็กี่เขาก็
 พุกกัน "เออ เราจะทำอย่างไร
 พญา ตายแล้วจะเอาใครมาปกครอง
 บ้านเมืองเราเน่ มะหากะชัคคะก็ไม่มีแล้ว
 เมียเมียของท้านก็ไม่มี เราจะทำอย่างไร
 ต้องไปหากะชัคคะบ้านอื่นเมืองอื่น
 มาอยู่มาปกครองนี่ เราถึงจะอยู่
 เย็นเป็นสุข" "เออ จะไปวันไหน"
 "อ้าวก็ไปพ้งนั้นแหละ" "เออ ไป
 พ้งนั้นเราจะไปทางไหนละ" "ไปคาน
 หลังหมู่บ้านนี้แหละ" เออ ไ้ข้างพางมัน
 มาแอบนะ มันมาแอบพ้งอยู่ รุ่งขึ้น
 มันก็เอา เอาน้ำมันยางมาทาตามแขน
 เออ ตามเนื้อตัวมันแล้ว มันก็ขึ้นไปอยู่
 บนภูเขาโน้น รุ่งขึ้นเขาก็กี่ไปแหละ เขา
 ว่าเขาจะไปหาไอ้นั้นนะ ไปหาเจ้าบ้าน
 ตะพานเมือง (คนพ้ง - เป็นเจ้าบ้านตะพาน
 เมืองอยู่ณะครโนนมัง) อยู่ณะครโนนแหละ
 พอมันเห็นคนมามันก็เรียก "พวกนั้นนะ
 พวกเอ็งไปไหน พวกเอ็งไปหาเจ้าบ้านตะพานเมือง
 บ้านอื่นเมืองอื่นมาอยู่ชัคคะมาอยู่ชัคคะ
 พวกเอ็งอย่าพ้งนะ เออ ถ้าพวกเอ็ง
 ไม่เอา ไ้ข้างพางมันเป็นเจ้าบ้านตะพานเมือง

หนีสู่ค่ายเม็ก" มันว่า หยิบแต่ทั้งพัน
 อันลั่นมันเป่าลั่นเสนา ทำท่าแวนนั้นแวน
 ใส่อยู่แต่ทางเทิง "โย้ว ผีพู่" เป็นหวา
 "โอ๊ะ พัง พัง" "สู สู่ไปหา
 เจาบ้านเจ้าเมืองบ้านอันเมืองอันมานังบ้าน
 นึงเมืองนี้สู้อย่าฟาวกานเถื่อเคอะวะชั้น
 เช่นสูมิเอาอายุข้างฟางเป็นเจาบ้านเจ้า
 เมืองนี้เสอะสู่ละค่ายเม็ก" (คนพัง - เออ
 ค่ายเม็กก่อนนะคี) อ้อ ค่ายเม็กก่อนนะวะชั้น
 "โอ้ ขึ้นเว้านั้นเสมนะมีไคแหล่ว
 ไปหลยคนเมื่อ เมื่อไปถือตนเงินคนค่าไปไหว
 อายุข้างฟางเป็นเจาบ้านเจ้าเมืองเฮอะวะชั้น"
 จึงได้ไปส่วยกันนั้นเอามันมาเป็นเจาบ้าน
 ตะพานเมืองไค มามันกะลงมามันกะล่าง
 ออกแล้วไปอยู่แต่บ้านมัน หลดไป ไปเป็น
 เจ้าเมืองอันนั้นเว ชุกแล้วเคັบ (ศรีสุคา -
 ไอ้ข้างฟางนี้อยู่ที่ไหนคะ) อี (เช่า - อายุ
 ข้างฟางนี้อยู่ที่ไหนอายุข้างฟาง) อายุข้าง
 ฟางอยู่ไหน (เช่า - คนที่ไหน) คนจักมาแต่
 เมืองไหน (เช่า - มีชื่อเบาะ) มีชื่อ
 นีทานมาแต่โบราณ

นี้พวกเอ็งตายหมด" มันจา ยืนอยู่บนโน้น
 เออลั่นมันเป่าปากใส่ะ ทำท่าอย่างนั้นอย่างนี้
 ใส่เขาอยู่แต่ข้างบนโน้น "เอะ ผีภูเขา" เขาว่า
 "โอ๊ะ พัง พัง" "พวกนั้นะ พวกเอ็งไปหา
 เจาบ้านเจ้าเมืองบ้านอันมานังบ้าน
 นึงเมืองนี้พวกเอ็งอย่าฟังนะ
 ถ้าพวกเอ็งไม่เอาไอ้ข้างฟางเป็นเจาบ้านเจ้า
 เมืองนี้ละพวกเอ็งตายหมด (คนพัง - เออ
 ตายหมดแค่นั้นหรือ) อ้อ ตายหมดแค่นั้นละ
 "โอ้ ถ้าว่าอย่างนั้นมันก็ไม่ไหวแน่
 ไปกลับคืนไป กลับไปถือตนเงินคนทองไปไหว
 ไอ้ข้างฟางเป็นเจาบ้านเจ้าเมืองเรา"
 ถึงได้ไปช่วยกันนิมนต์เอามันมาเป็นเจาบ้าน
 ตะพานเมือง มาแล้วมันก็ลงมาลดลง
 ออกแล้วไปอยู่ที่บ้านมัน เลยไป ไปเป็น
 เจ้าเมือง ำ นั้น จบแล้วนะครึบ (ศรีสุคา -
 ไอ้ข้างฟางนี้อยู่ที่ไหนคะ) อี (เช่า - ไอ้
 ข้างฟางนี้อยู่ที่ไหนไอ้ข้างฟาง) ไอ้ข้าง
 ฟางอยู่ไหน (เช่า - คนที่ไหน) ไม่รู้คนมาจาก
 เมืองไหน (เช่า - ไม่จำหรือ) ไม่จำ
 นีทานมาแต่โบราณ

หญิงทุกกระชายทุกกระ

หญิงทุกกระชายทุกกระ

นาสนวนเวียง กัทจันทร์ : วิทยากร

นิทานเลื่องหนึ่งอัน (เล่า - เลื่อง

เผอเหลือ) เลื่องอันหญิงทุกกระชายทุกกระ
 พุ่หนึ่งก่อเป็นหญิงทุกกระชายอยู่บ้านใดพุ่หนึ่งกะเป็น
 ชายทุกกระชายอยู่บ้านไหนอ แล้วกะเคอน
 ขอทานไปมากะเลยเห็น เห็นกัน เห็นกันกะ
 เลยเอากัน เป็นผัวเป็นเมียกัน พอเอากันมา
 ได้เจ็กแปกปี ลูกกะเลยบ่ได้ "ชั้นมีไค
 ไคเต้าแวนใส่อ ไปขอเป็นส่ายนึ่งส่ายแน
 เป็นเผอ น้าอันไหนพุ่" "โย้ว
 เป็นกะเป็นแล้ว หือมันเป็นน้าขอทานเอาน
 กะมีอจิก" "อี แถนมันตั้งแถวนมิไทยเฮา
 อังสือซอ เฮาเอออยู่กะมีไค" "เฮาไป
 เส่งกะไปเส่ง" เลยไปเว้ากับแถนหว่า
 "แถนค่น้อยนี้ มันทุกมันญะเกิดมาแล้วผอแหม
 กะตาปะ พุ่ชายทางใดน๊ะคือกันทางสันน๊ะ
 คือกัน เอากันแล้วกะญะมีอังมีอยู่
 มันเป็นแนวเลื่อมมันจึงมีอังมีมี เออเผอจึง
 มีเหอไปเอาไคพุ่อันอังมันมีแถน" ทางแถน
 กะหว่า "มันเป็นน้าบุบพะกะของเจ้านางเอย
 เจ้าเยอะเป็นกะเป็นวะชั้น เอ้าเป็นกะเป็น"
 พอหว่าสะนั้นแถนกะเลยบ่อนลงมาห็นส่าย

นิทานเรื่องหนึ่ง เออ (เล่า - เรื่อง

อะไร) เรื่อง เออ หญิงทุกกระชายทุกกระ
 คนหนึ่งก็เป็นหญิงทุกกระชายอยู่บ้านใดคนหนึ่งก็เป็น
 ชายทุกกระชายอยู่บ้านไหนอ แล้วกะเคิน
 ขอทานไปมากะเลยเห็น เห็นกัน เห็นกัน
 เลยเอากัน เป็นผัวเป็นเมียกัน พอเอากันมา
 ได้เจ็กแปกปี ลูกก็ไม่มี "ถ้าไม่มีลูก
 มีเต้าอย่างนี้ ไปขอเปลี่ยนเส้นลิจิชะตา
 เสียเป็นใจ กับเออ ชาวเมืองโนน" "เออ
 เปลี่ยนน้เปลี่ยนน้ หรือมันเป็นเพราะขอทานเรา
 ก็ไม่รู้" "อี แถนนี้ตั้งแถนไม่ให้เรา
 มั่งมีเฉย ๆ เราทำงานอยู่ก็ไม่มี" "เอ้าไป
 เสี่ยงทายก็ไปเสี่ยงเลยไปพุ่กับแถนว่า
 "เดี๋ยวนีคิดน้ ทุกขยากเกิดมาแล้วพอแม่
 ก็กายหมก ชายผู้ญะนี้ก็เหมือนกันร่างฉันนี้ก็
 เหมือนกัน แถ่งงานกันแล้วยังไม่มั่งไม่มีเลย
 มันเป็นเพราะอะไรจึงไม่มั่งไม่มี ทำไม่ถึง
 ไม่ให้ไปไคพุ่ที่มันมั่งมีน้หนอย" ฝ่ายแถน
 เลยว่า "มันเป็นเพราะบุพกรรมของเขอนางเอย
 เขออยากเปลี่ยนน้เปลี่ยนน้ เอ้าเปลี่ยนน้เปลี่ยนน้"
 พอพุ่อย่างนั้นแล้วแถนก็เลยหย่อนลงมาห็นส่าย

พอปอนลงมาแล้วกะจิกเห่ไปเลอะเอา
 "ไปเลอะเอาเบิ่งๆ ไปเลอะเอา" เลอะไป
 ห่มสายแล้วสายเลอะมิกก สายเลอะ
 มิกก กะเอาสายนี้ "เอาเอาสายนี้" โนกะ
 พอมเมกะพอม "เอา น้ำขึ้นไปเบิ่งๆ"
 กะน้ำขึ้นไป ห่มไปฮอกซันแดน กะไคตุคตา
 นำแถวเกี้ยวเสมกักนอยฮั้นคือเกา "โอ้ย
 นางเอย วะซัน มันนวดาสะนาเจ้าพ้อฮ้วน
 แห้ว" ลงมา ลงมาแล้วกะญูมิญมลงมาอยู่
 "ซันมิญมกะ คอยละเอ้ากองเงินทองของ
 กองคำ กองปากกองแพไปกองไว้เต็มแผ่นดิน
 ละสมมุคแนวอย่างวัดกลางเอาหนี กองไว้เห่
 มันเต็ม แล้วเห่เจ้านี้เอาหน้าฮั้นไป
 เซนอุหนาคกลงมาซบกองเงินเห่เจ้าเอาเงิน
 ตกกองคังเห่เจ้าเอาคำ ตกกองปากกองแพ
 เห่เจ้าเอา" เป็นหละไปเอาเข้ามาเห่
 นำมาเห่กะพากันโก่งฮั้น ฮั้นไป ตัก
 ลักลงมา คึง าลงมา ฮั้นกองคำ ฮั้น
 กองเงินมาซบหว่างกางเมาะ เกาะแสงจิกมา
 แต่ฮิไลมอยู่หว่างกางหนะ ซบเสมมะเกาะ
 แสง คึงฮั้นมาคิมะเกาะแสง "โอ้ นาง
 เอย เจ้านี้มันฮั้นมีแล้ว ซักกองเงินกอง
 ทองกองคำหลายเห่ มันกะญูมิซบ เห่เจ้า
 เอามะเกาะฮั้นไปเอคโหตามะเกาะเอาเคอ

พอหยอนลงมาแล้วจิกให้ไปเลอะเอา
 "ไปเลอะเอาฮั้นไปเลอะเอา" เลอะไป
 ห่มสายแล้วสายไหนก็ไมคี่ สายไหนก็
 ไมคี่ เลอะเอาสายนี้ "เอา เอาสายนี้" ผัวก็
 พร้อมใจกัน "เอา ตามขึ้นไปฮั้น"
 เลอะตามขึ้นไป ขึ้นไปถึงซันฟ้าก็ไคควายเขาฮั้น ๆ
 นาแถวเกี้ยวเสมกัก ๆ เหมือนเคิม "โอ้ย
 นางเอย ญูวาสนาเธอแค่นั้น
 แห้ว" ลงมา ลงมาแล้วก็ยังไมยอมลงมาอีก
 "ถ้าไมยอมก็ ฉันจะเอากองเงินกองทอง
 กองทอง กองปากกองแพไปกองไว้เต็มแผ่นดิน
 สมมุคอย่างวัดกลางเราหนี กองไว้ให้
 มันเต็ม แล้วให้เธอเอาหน้าไมยังขึ้นไป
 ถ้าลูกคอกตกลงมาปักกองเงิน ให้เธอเอาเงิน
 ตกกองทองให้เธอเอาทอง ตกกองปากกองแพ
 ให้เธอเอา" ทานก็เอาหน้าไมมาให้
 หน้าไมมาให้กะพากันโก่งฮั้น ฮั้นไป ตัก
 บักลงมา คึง าลงมา นีกองทอง นี
 กองเงินมาปักหว่างกลางนี้มะกอกแห่งไมรู้มา
 จากไหนมาอยู่ตรงกลางนี้ บักเสียมะกอก
 แห่ง คึงขึ้นมาคิมะกอกแห่ง "โอ้ นาง
 เอย เธอฮั้นมันไมมีไม่มีหรือ ก็กองเงินกอง
 ทองกองทองมากมาย มันก็ยังไมปัก ให้เธอ
 เอามะกอกกลิ้งไปทำรวตมะกอกเอานะ

เหอเจามักอันเลอละเหอเจาเอามะเกาะนี้
 เสื่อ เหมันหลวมมะเกาะนี้ แล้วเจ้าจึงไป
 ปู มะแตง มะชะลีกิน เจ้าจึงละกุมปะกุม
 ทอง" เจ้าจึงได้เลี้ยงให้ตามะเกาะมาทาว
 คมอัน (คนฟัง - เออ) หอนั้นแหละนิทาน
 จบ

ให้เขอมักอันไหนก็ให้เขอเอามะกอกนี้สวม
 ใส่ ให้มันหลวมมะกอกนี้ แล้วเขอถึงไป
 ปลุก แดง ข้าวสาลีกิน เขอถึงจะกุมปากกุม
 ทอง" เราจึงได้เรียกรัวตามะกอกมาจน
 ทุกวันนี้ (คนฟัง - เออ) เทานั้นแหละนิทาน
 จบ

กำพำนักชำน

กำพำนักชำน

นายเปริยม แก้วมณีชัย : วิทยากร

มีสองโม่เม้นไปทำกินอยู่ตามต่งคำ
 ป่า ไปคุคชียงซ้ายสะใหม่ัน ไคเงินพ้อมมา
 ซอเซากิน บาคันไคลพูนง อึ้งน้อยๆ มือนึง
 แลวเออแหลวไปหาซบคุชียง หมิแหลวกักน้อ
 (คนฟัง - หมิกักเบาะ) หมิกักตายพอนั้น
 (คนฟัง - เออ) แลวอึ้งแค้แหลวบาคหนี
 แหลวแหลวกะอุมลูกนั้นแหลวไปหาอ่หนะ ไป
 เห็นหมิกักตายหละ แหลวผาคไปหาหย่า งูผาค
 กักบาคหนี (ศรีสุคา - งูกักแม่) งูกักแม่
 แลวกะมา มาเอือน มาแลวตายแหลวกะตาย
 ต่ายไนเอือนหนะ ลูกนั้นทำก้อค่านเป็นลูกหนะ
 บัทันไคใหญ่ เทียวไปทำกินบักชำนแลว แหลว
 ตายแลว มีฮู้จักหาแหลวตายช้า จนหา
 เน่าเปื่อยเม็คแล้ว เออะจากแหลวไปหนะบมี
 หุ้งกัณะออกไปหาภิหมากชำนตามบ่อลิเวน
 นั้นแลว บักชำนกะหลายแค้จ้งไคสือหาว่า
 กำพำนักชำน (คนฟัง - กินหมากชำนตางเข้า
 แล้ว) อ้อ กินหมากชำนตางเข้าซุเข้าซุ
 แล้งแล้ว อยู่มาอยู่มา กินแค้บักชำนแล้ว
 ใหญ่ขึ้นมาแล้ว กาวถึงพะญาเม็งนั้นมิลูสาวหา
 คนไคแต่งงาน หุ้งเออยกกนั้นมิเตงเออย

มีสองตัวเม้นไปทำกินอยู่ตามต่งคำ
 ป่า ไปคุคชียงสมัยนั้น ไคเงินมาพอแค้
 ซอซาวกิน ที่มิลูกคนหนึ่ง ยังเล็กาอยู่ วันหนึ่ง
 พอไปเทียวคุคชียง หมิเลยกักพอ
 (คนฟัง - หมิกักหรือ) หมิกักตายพอนั้น
 (คนฟัง - ออ) แลวเหลือแต่แม่สิ
 แลวแม่ก็อุมลูกออกไปเทียวหาพอนะ ไป
 เห็นหมิกักตาย แม่เลย ไปหาหย่า งูเลย
 กักหนี (ศรีสุคา - งูกักแม่) งูกักแม่
 แลวกะมา มาเรือน มาแลวตายแม่นั้นก็
 ตายไนเรือนนะ ลูกฟังจะคลานเป็นลูกนะ
 ยังไมไค เทียวหากินบักชำน แม่
 ตายแลว ไม่รู้ว่าแม่ตายควยช้า จนกระทั่ง
 เน่าเปื่อยหมคแล้ว ออกจากแม่ไปนะไม่มี
 อะไรกินก็ออกไปหาหมากชำนกินตามบรีเวณ
 นั้นแหลว บักชำนมีมากถึงไคซื่อว่า
 กำพำนักชำน (คนฟัง - กินหมากชำนแทนข้าว
 หละ) อ้อ กินหมากชำนแทนข้าวทุกเช้าทุก
 เย็น อยู่มาอยู่มา กินแค้บักชำนจน
 โตขึ้นมา กล่าวถึงพญาเม้องนั้นมีลูกสาวหา
 คนให้แต่งงาน เหลือพิกนไคนั้นไม่แต่งพีสาว

กักหนั้น เื่อเอาเผือกกะมีเอา มันมีเอาไล่หนี
 หนีกะหนีมีอุ้มเอาเอ้อยหนะ หนี หนีเอะมา
 มาอยู่คงอยู่ป่าแล้ว มากะมาเห็นกำฟ้าแล้ว
 มากะมาอยู่บ้านนั้นแหละ มาอยู่บ้านนั้นกะต้อง
 สอนสอนความเอะละ เอะเข้าซุกกักหนั้น
 กำฟ้าหนะ ใหญ่แล้วกะซิบหาซิบหกลบแล้ว มิกิน
 มันว่าทว่าหนอน หนอน (คนฟังหัวเราะ)
 แหมมันักซำกะมีได้เอะเหว่าหนอน นางเห่าเมื่อ
 บ้านกะไปซื้ออาหารกานกิมมา มาสู่กำฟ้ากิม
 มันกะมีกิม กิมเข้บักซำนั้น เข้ากะมีกิมมัน
 ทว่าหนอน มาซื้อของกำฟ้าเลยถามทว่า
 "เจ้าเอาเผือกไปซื้ออัน" ะชั้น "โย้ว
 เอาเงิน" "เอะเงินได้เบิ่ง" "นั่นแล้วเงิน
 อันกะ เอะอันคำ" "อู๋ น้ำหมื่นออกกะมี" ^๕
 "สิเลื่อเจ้าเห็นอยู่สิเลื่อ (ไอ) พาค่อยไป
 เบิ่งแทน" (คนฟัง - ทองคำ) เอ้อ
 "ไอ อักกะมีในพุ่มมันมากไกไก กอง
 เจ่งเค่งอยู่ค้อยเคยไปกินอยู่" "บ้า มันเหม็น
 เบาะ มันมีไม้หมากคี่ดินเบาะ" "บ้า แก้น
 อันละ แก้นคำ" "หลายแท้เบาะ"
 "โย้ว พื่อนันกะอยากเคมกองเจ่งเค่งอยู่"
 "ไถแท้เบาะไป" "โย้ว ขึ้นไปกะได้เอะ
 หมากซำนไปกินง่ายแล้ววะชั้น" (คนฟังหัวเราะ)
 "ไปพาค่อยไปเบิ่งแนว้ชั้น" ไปแล้ว ไปกะ

คนโศกนั้น ให้เอาใครก็ไม่เอา มันไม่เอาไล่หนี
 หนีก็หนีไม่ยอมเอาพี่สาวนะ หนี หนีออกมา
 มาอยู่คงอยู่ป่า มากี่มาเห็นกำฟ้าแหละ
 มากี่มาอยู่บ้านนั้นละ มาอยู่บ้านนั้นกะต้อง
 สอนสอนเอะละ เอะเข้าให้กิมก็ไมกิม
 กำฟ้าหนะ โตแล้วละสิหาสิหกลบแล้ว ไมกิม
 มันว่าหนอน หนอน (คนฟังหัวเราะ)
 ถ้ายักซำแล้วไม่เรียกว่าหนอน นางกลับเข้า
 หมู่บ้านก็ไปซื้ออาหารกรกิมมา มาให้กำฟ้ากิม
 มันก็ไมกิม กิมเข้บักซำนั้น ชาวก็ไมกิมมัน
 ว่าหนอน มาวันหนึ่งกำฟ้าเลยถามว่า
 "ขอเอะอะไรไปซื้ออัน" "อ้อ
 เอาเงิน" "เอะเงินไหนลูก" "นี่แหละเงิน
 อันใจ อันทอง" "อู๋ ตามแถวนี้ไม่คเลย"
 "อยู่ไหนคุณเห็นอยู่ไหน (ไอ) พาคันไป
 คุหน้อย" (คนฟัง - ทองคำ) เอ้อ
 "ไอมีเอะเลยใหญ่เขาโน้นหากมันไกลนะ กอง
 เค็มไปหมคณเคยไปเที่ยว" "บ้า มันจริง
 หรือ มันไม่ใช่หินหรือ" "บ้า เม็ด
 อันละ เม็ดทองคำ" "มากจริงหรือ"
 "อ้าว ภูเขาสูงนั้นก็เกือบเต็มกองเต็มอยู่"
 "ไกลมากไหม" "ก็ถ้าไปก็ต้องเอา
 หมากซำนไปกินเที่ยงแหละ" (คนฟังหัวเราะ)
 "ไปพาคันไปคุหน้อย" ก็ไป ไปก็

พาไปเก็บมะขานไ้ซอยไ้กระชั้น เออ
 ทางเมื่อนั้น มีพื้นแม่เกาะมีพื้นเป็นแม่
 ทางนาง นางกะเอ็กท่าคิมิเก็บแล้วเยอะไ้
 กินเขาหนะ ท่ามิเอาแล้ว เอ็กไ้ทางมันไ้
 กะตองกินเขาหนั้น ท่าอิกทวามิกินเขาหนั้น
 ไปแล้วพากันไปหะ ออกพ้นทุ่งแหล่ถึง
 หย่อมกินเขาแหล่ "เออ เออเขามากิน
 ะชั้น" เขากะเอามาเอาเขานางแล้วเอามา
 "มะขานซอยเคะวะชั้น" "มะขานเจาคอยกะ
 ลิมแล้ว" "ตาย ซอยเอ็กแนวเลอไ้กินวะชั้น"
 (คนฟังหัวเราะ) "ชั้นเจาคอกินอันนี้"
 "โอ้ย มิเยอะเค็กินหนอนไ้ไ้ จำเป็นแหล่
 มิไ้กินกะกินวะชั้น" กินกำพ้านกิน ๆ
 โลกแซดบาดหนึ่ ดิดใจซัดบาดหนึ่ กินเข้า
 กินเข้าแล้วกะมีเห้อมีแสงมาทันไ้แล้วกำพาทนะ
 แ่ก่อนหุ้งมิไ้ไ้เป็นเพศชายใหญ่สือซื่อใหญ่
 มะขานหนะมีไ้กำลังวังชาเผอ (คนฟัง -
 ซ่องมิไ้กินเขาหนะ) มิไ้กินเขามิไ้กิน
 อาทาน ไ้เหือไ้ไ้แสงแล้วบาดหนึ่ ไป
 ซอยหะพาทะไปหุ้งอิกวะชั้น กินเข้าแล้ว
 กะพาทันไป ไปกะไปออกบ่อนกองเงินแล้ว
 บาดหนึ่ "มาอับมานั้หะแหม่นเบาะ" ไปกะไป
 หนึ่อยู่ในกองเงิน นางกะไปเบ็ง "โอ้ย
 มันกะแหม่นนั่นแหล่แค้นเงินวะชั้น กอังก้าไ้

พาไปเก็บหมากขานไ้หนั้นะ เออ
 ทางเมื่อกี้ ยังมิทันเมียวหอกยังมิทันเป็นเมียว
 ข้างนาง นางก็แก่งไม่เก็บแหล่อยากไ้
 กินขานะ แก่งมิเอาไป ทางมันไ้ไกลยังง
 ก็ตองกินขานัน ที่แรกว่ามิกินขานะ
 พากันไป ถึงโน้นเพียงแล้วถึง
 เวลากินขานแล้ว "เออ เอาขานมากิน"
 ขานก็เอามาเอาขานางแหล่เอามา
 "หมากขานนั่นละ" "หมากขานคุณฉะ
 ลิม" "ตาย ฉินจะทำอย่างไ้ถึงจะไ้กิน"
 (คนฟังหัวเราะ) "ถ้าหิวกิน"
 "โอ้ย ไม่อยากกินหอกหนอนไ้ จำเป็นแหล่
 ไม่มิอะไรกินก็กิน" กินกำพ้านันกิน ๆ
 เลยอร้อยซิทัน ดิดใจซิทัน กินขาน
 กินขานแล้วก็มีเรียวมีแรงมาทันไ้แหล่กำพาทนะ
 แ่ก่อนยังมิไ้ไ้เป็นเพศชายโตเฉย ๆ ไ้
 เพราะหมากขานไม่มิกำลังวังชาอะไร (คนฟัง-
 ก็มิไ้กินขานันะ) มิไ้กินขานมิไ้กิน
 อาหาร มีเรียวมีแรงแล้วซิทัน ไป
 ฉินจะพาเธอไปยังอิกไกล กินขานแล้ว
 ก็พากันไป ไปไ้ไปถึงตรงกองเงินแล้ว
 ซิทัน "มารีบมานั้ละไ้ไ้ไหม" ไปไ้ไป
 หนึ่อยู่ในกองเงิน นางก็ไปคู้ "โอ้ย
 มันไ้ไ้แล้วก่อนเงิน กองทองละ"

วะชั้น" "พูนอยู่ตั้งนั้นวะชั้น" "ไปพาไปเบ้ง"
 บักชานกะพาไป ไปกะไปเบ้งค้ำกองจุนพูนอยู่
 "โไท่ ก้าวะชั้น ค้ำเพ็งหนี่แล้ว"วะชั้น เฮ่า
 หละเอคแนวเลอเอคแนวเลอ โคนางกะมา
 แล้วมาพากันมาแหลว เห็นคัก ๆ แหลว
 เป็นเงินเป็นค้ำแล้วกะ ไปเมื่อเฮอนเฮ่า
 เมื่อคิกเมื่ออานกันแทน มาฮอดเฮอนแล้วกะ
 ทาวเพอโคกินเข้าแล้วกะมีเหมอมีแสงแล้ว
 มีกำลังวังชา มีสติปัญญาแล้วเสียมแหลมแล้ว
 คิกวิทักแล้ว "เฮ่า เฮ่าเอคแนวเลอจั่ง
 เฮ่าเงินเฮ่าค้ำหนี่เมื่อหาผ่อหาแหลวเฮ่าได้"
 วะชั้น "โย้ว กะพากันมาเฮ่าวะชั้น หนี่มา
 ไวพิไล มาไวฮิมของพี่แล้ววะชั้น เมื่อเฮ่า
 สำเพาเดินมาเสอวะชั้น" (คนฟัง - โอ
 คือจั่งหลายจบเจอเทเนาะ) อ้อ "เฮ่าจิก
 สำเพาจั่งโกพอวะชั้น" "ซิบสำเพาวะชั้น
 (คนฟัง - ปักตีไท่) อย่างละซิบสำเพา
 เกอวะชั้น ก้ากะซิบเงินกะซิบ" พากันหน
 แล้วสองคนหนะ หนี่มาไวฮิมของพี่แล้ว
 จันหว่าเม็คหละ นางกะถือเงินกับค้ำสอง
 อันแล้วเหามาหาพะญาผ่อพหละ เขามากะ
 พอมาหาพะญาผ่อ พะญาผ่อกะฮายแหลว
 "มึงเข้ามาเฮ็คหญัง กูไหลค้ำมึงหนี่แล้ว
 มึงหญังมาฮ่อนน้อเคอไอโขงชั้นหละ มึงมีพั่ง

"โนนอยู่ตั้งนั้น" "ไปพาไปคุด"
 บักชานก็พาไป ไปก็ไปคุดทองคำกองเหลืองเต็มอยู่
 "โอ ทองคำ ทองจริง ๆ แหละ เรา
 จะทำอย่างไร ทำอย่างไร นางก็มา
 พากันมา เห็นจริง ๆ แล้ว
 ว่าเป็นเงินเป็นทอง ไปกลับบ้านเรา
 กลับไปคิกอ่านกันอยู่โนน มาถึงบ้านแล้วก็
 ก้าพราห์เพอโคกินเข้าแล้วก็มีเรี่ยวมีแรง
 มีกำลังวังชา มีสติปัญญาเฉียบแหลมขึ้น
 คิกวิธีขึ้น "เฮ่า เราทำอย่างไรถึงจะ
 เอาเงินเอาทองนี้กลับไปให้พ่อแม่เราได้"
 "อ้าว ก็พากันมาเอา ขนมา
 ไ่ว้ไหน มาไ่ว้ริมโขงนี้แหละ กลับไปเอา
 สำเภาทานมาใส่เอา" (คนฟัง - โอ
 ทำไมมากนักนะ) อ้อ "เฮ่าก็
 ลำสำเภาดึงจะพอ" "สิบสำเภา
 (คนฟัง - โอโฮ) อย่างละสิบสำเภา
 นะ ทองก็สิบเงินก็สิบ" ช่วยกันขน
 สิสองคนนะ ขนมาไ่ว้ริมโขงนี้แหละ
 จันทมค นางก็ถือเงินกับทองสอง
 อันเข้าไปหาพญาพ่อนี้ละ เขามาก็
 พอมาหาพญาพ่อ พญาพ่อก็คุดแหละ
 "มึงเข้ามาทำไม กูไหลมึงหนี่แล้ว
 มึงยังมาฮ่อนน้อกลับบ้านกลีเมือง มึงไม่เชื่อพั่ง

ห้อยฟังความขึ้น" "โย้ว ค่ะน้อยได้เงินได้คำ
มาแล้วเอามาเห่พะญาผอเบ็ง พะญาผอ
หละเอ้าบ่อนมีเอากะคะน้อยหละหนี" บ้า
อื้นนี้ได้เงินได้คำมาแต่ชิลอโลไหนที่บแล้ว
"ชิลอเอามาเห่กุกเบ็งกุก" นางกะเอ้าไป
เห่เบ็งเอ้าเงินเอ้าคำหะ "โ้ให้ เงินผอ
กำผอวะขึ้น สู้ได้หลายเบาะ" "โย้ว
หลายอยู่แล้ว" "อยู่แต่ชิลอ" "อยู่แต่พุน
แหละไปกะหลายมือจั่งฮอวะขึ้น" "เอ้าผอ
เหลือไปเอ้าวะขึ้น" "โย้ว เอากะพะญาผอเอ้า
สำเภาไปเอ้า (โอ) อย่างละสิบเป็นขาว
เป็นขาวล้า กำขิบเงินขิบจั่งหละพอด" โอ
เหลือสิไปทำสำเภาชิลอเนอเห่หะ จัก
เสนาอำมาคแล้วทำสำเภาขึ้นแล้ว จักหนอย
กะไปแล้ว "แนวเลอจั่งฮอจักบ่อนวะขึ้น"
ทางนางแหละหว่า "โย้ว ค่ะน้อยหละไป
ก่อนไปฮอชบ่อนแล้วคะน้อยโยะทังไว้เ้า
เห่เอ้าสำเภาไปจอก" (กระแอม) สำเภา
กะไปแล้วเป็นสองเคอนสามเคอนแล้ว
คอยหาแต่เห็นผิงถ่อนั้น มีเห็นหงขาวจักเห่
ไปมือนั้นหละเห็นแล้วเห็นหงขาว (กระแอม)
สำเภากะเห่ไปจอกแล้ว เห่ไปจอกกะ
เสนาอำมาคเต็ม อยู่ในสำเภากะประจำคู้สำ
เภา จอกบ่อนกองเงินกองคำ เอ้าหนสอ

คำ" "เอ้อ คิฉินได้เงินได้ทอง
มาเลยเอามาให้พญาพอกุ พญาพอ
จะเอาไหมถ้าไม่เอาก็คิฉินจะไป" บ้า
อื้นได้เงินได้ทองมาจากไหน โล่หนีไปแล้ว
"ไหนเอามาให้กุกชิล" นางก็เอ้าไป
ให้กุกเอ้าเงินเอ้าทองนะ "โอ เงินใคร
ทองใคร พวกเอ็งมีมากไหม" "อ้าว
มากอยู่แหละ" "อยู่ที่ไหน" "อยู่โน้น
ถ้าไปก็หลายวันถึงจะถึง" "เอ้าอะไร
ไปเอ้า" "อ้าว เอาก็คิพญาพอเอ้า
สำเภาไปใส่ (โอ) อย่างละสิบเป็นยี่สิบ
เป็นยี่สิบล้า ทองสิบเงินสิบถึงจะพอด" โอ
แล้วกะไปเอ้าสำเภาที่ไหนมาให้นะ จัก
เสนาอำมาคทำสำเภาขึ้น ลักหนอย
ก็ไป "ทำอย่างไรถึงจะรู้ว่าตรงไหน"
ฝ่ายนางก็ว่า "ก็ คิฉินจะไป
ก่อนไปถึงที่แล้วคิฉินจะยกของไว้หรงก
ให้เอ้าสำเภาไปจอก" (กระแอม) สำเภา
ก็ไปจนสองเคอนสามเคอน
มองหาแต่ผิงถ่อนั้น ไม่เห็นหงขาวล้าที่
ไปวันนั้นเลยเห็นหงขาว (กระแอม)
สำเภาก็เห่ไปจอก เห่ไปจอกก็
เสนาอำมาคเต็ม ในสำเภาที่ประจำอยู่ทุกสำ
เภา จอกตรงกองเงินกองทอง ขนใส่

บาคนี้ พักันเต็นหินวะชั้นจันเค็ม (หัวเราะ) แลละนี้ ช่วยกันชนชั้นจันเค็ม (หัวเราะ)
 ชาวลำนันเหลว เค็มแล้วกะมาชวี่สำเพา ยี่สิบลำนันเหลว เค็มแล้วก็มาชี่สำเพา
 มาทำพะญาผอนันเหลว โอ้ กะบุนวาคชะหนา มาหาพญาพ่อ เออ ก็บุญวาสนาเจ้า
 เจ้าเหลวนางเอยวะชั้น สำพอเจ้ามิเอ้า แลละนางเอย มินาเจ้าถึงไมเอ้า
 โผ่เจ้าแล้วมันกะพุทู้กั้งตั้งแต่งไฮ่เส ฉัวเจ้ามันก็คนตีปลุกผิงตกแต่งให้
 (คนฟัง - โอ เลยเอากับกำพำนักชาน) (คนฟัง - โอ เลยไค้กับกำพำนักชาน)
 เอากับกำพำนักชานเส สุก (หัวเราะ) แต่งกับกำพำนักชานเสย จบ (หัวเราะ)

สองทกโหม่นาสองกำฟ้าโหม่นกัน

สองทกขรวมหน้าสองกำฟ้าวร่วมกัน

นายขอเรียน ทองสว่าง : วิทยากร

(หนูเวียง - บาคันเลื่องคันทุก

บาคัน) เอาชื่อบาคันต่อไป สองทกโหม่นาสองกำฟ้าโหม่นกัน (หนูเวียง - อ้อเหอเลื่องนอเลนเว้า) บาคันกะทกณะ ทั้งพุงึงกะทกณะ หะหวาผอแหมเขานันมิอูจัก เป็นทวาสองทกโหม่นาสองกำฟ้าโหม่นกัน แล้วอันพุงึงนี้ ตั้งแต่เกิดมาแล้วไปชอกินญตามบ้านนั้น เมื่อนี้ ไปหาชอกิน แล้วจะไปทางพราย นี้เกิดมาแล้วจะไปหาชอกินญตามบ้านตามเมืองแล้ว บาคันเหลชอกินไปแล้วเหลพากันไปคบกินอยู่ในไซแอ้งนิง ทางนั้นกะเอามาจากบ้านนั้นพุงกะเอาะเตพานแล้วกะคบกินอยู่ในสะพานแนวนานโต บ้านเฮาเห็นแนวเมืองเวนี้แหละ ได้แล้วละ "โอ้ย นางเฮียเจ้ามาแต่สิโค" "อันเคาะ "โอ้ย เอาะมาแต่ทางนั้นแล้วมาจากบ้านนั้นเหลวเจ้าเคะมาแต่สิเลอ" "ค้อยกะมาจากทางบ้านนาโคนพุนแล้ว เจ้าเยอะไปเผอ" "ไปหาชอกิน ไปหาชอกิน แล้วชอกินชอกิน ตั้งแต่เกิดมาก็ชอกินกินแล้วนี้ เจ้าเคะไปสิเลอ" "ค้อยกะไปชอกินแล้ว เ็นแล้ว แนวนานใหญ่เมืองใหญ่คือหะได้

(หนูเวียง - ต่อไปเรื่องคนทกข

ที่นี้) เอาจะตอหินต่อไป สองทกขรวมหน้าสองกำฟ้าวร่วมกัน (หนูเวียง - อ้อ ให้ลูนอเรียนเล่า) ที่นี้ทกขยาก ทั้งผู้ทกขยาก ทวาพอแม่เขานันไมรู้จัก เขาว่าสองทกขรวมหน้าสองกำฟ้าวร่วมกัน แล้วผู้ทกขนี้ ตั้งแต่เกิดมาแล้วไปชอกินญตามบ้านนั้น เมื่อนี้ ไปเที่ยวชอกิน แล้วก็ไป ฝ่ายผู้ชายนีเกิดมาแล้วก็ไปเที่ยวชอกินญตามบ้านตามเมืองแล้ว ที่นี้เหละชอกินไปแล้วก็พากันไปพบกินอยู่ในสะพานแห่งหนึ่ง ฝ่ายนี้ก็ออกมาจากบ้านนั้นคนนั้นก็ออกมาจากบ้านนั้นแล้วก็พบกินอยู่ในสะพานเหมือนบ้านโต บ้านเราเหมือนเมืองเวนี้แหละ ได้แล้วละ "โอ้ย นางเฮียนางมาจากไหน" "อ้อ ออกมาจากทางนั้นแหละ มาจากบ้านนั้นเหละคุณละมาจากไหน" "ฉันที้มาจากบ้านนาโคนโนนเหละ เธอจะไปไหน" "ไปเที่ยวชอกิน ไปเที่ยวชอกิน นะชอกินชอกิน ตั้งแต่เกิดมาก็ชอกินกินอย่างนี้ คุณละจะไปไหน" "ฉันที้ไปชอกินเขาเหละ เป็นบ้านใหญ่เมืองใหญ่คงจะได้

ง่ายแฉะชั้น เจ้ากะเอคเณอเาะมาเส"
 วะชั้น "โย้ว เาะมาแล้วค้อยกะชอกินอ้อย
 อันหลายปีหลายเคอนแล้ว แหลออันนละค้อย
 เยอะไปหาขอหลายบาน" "ปะชั้นหว่า
 นั้นเสเาะกะชุกนุชุกนุชแฉะ
 เาะกันเสเาะกะ" (หนูเวียง - พุง
 พุช่ายพุงแหมนึ่งเบาะ) อ้อ "โย้ว ชั้นเจ้า
 เว้าแฉะนั้นเาะกะเาะอันแหลว" วะชั้น
 เลยพากันไปนากัน ไปนากัน ไปนากันแหล
 ขอเซากินไปตามบานตามเมืองไปแล้วแหล
 อยู่มาได้หลายปีแล้วกะเลยหางอันพุช่ายหลด
 หว่า "ปะ เาะนึ่งเาะกันเสเาะนางเอย
 แต่เาะกันมาหนึ่กะลู่เาะกะบได้ แล้วกะ
 (หนูเวียง - พ้อฮังพ้อมีกะมีมี) เออ
 แล้วกะพ้อฮังพ้อมีกะมีฮังมีมีเอยเอย
 อันนแล้วกะปะกะปะเสเาะ เาะน" "ปะ
 กะปะชั้นเจ้าเว้าแฉะนั้นกะปะกะปะแล้ว
 หากหว่าค้อยพุเป็นแหมนึ่งคาคิงหนึ่ปะแล้ว
 กะบมทางหวังแล้ว ชั้นเจ้าเสหว่าไคแต่
 ปะแล้วเาะนึ่ง เป็นล้าช่ายกว่ายเด็กไปไส
 กะพ้อไปได้ เอะล่เาะนึ่งพ้อเอะไคทาง
 เาะนะ โอ้ย ชั้นนั้นกะชั้นหว่านั้นเป็นแฉะ
 นั้นเส ชั้นเมื่อทู่ปะหมองหนึ่ไคกะ พุไคเกิด
 ฮังมีไคคิกะโฮเบ็งกันแค" ทางพุดนั้นหว่า

ง่ายหนอย เอะล่ทำไมออกมาเสียละ"

"ก็ ออกมาชินชอกินอ้อย
 นั้นหลายปีหลายเคอนแล้ว แล้วกัน
 อยากไปเที่ยวขอหลายบานหนอย" "ปะถาวา
 วาอย่างนั้นเราก็คางคางทุกช่ายกอย่างเก
 แฉะงานกันเสียเาะ" (หนูเวียง - คนหนึ่ง
 ผู้ชายคนหนึ่งผู้หญิงหรือ) อ้อ "อ้าว ถ้าคุณ
 วาอย่างนั้นแฉะก็แฉะแหละ"
 เลยพากันไปค้อยกัน ไปค้อยกัน ไปค้อยกันแหล
 ขอช่ายกินไปตามบานตามเมืองไปแล้วก็
 อยู่มาได้หลายปีแล้วกะเลยข้างฝ่ายช่ายเลย
 ว่า "ปะ เรานี้เล็กกันเสียเาะนางเอย
 ตั้งแต่อยู่กันมานี้ลูกเาะก็ไม่มี แล้วก็
 (หนูเวียง - กวรมังควรมีกะไม่มี) เออ
 แล้วก็ควรมังควรมีกะไม่มีมึงไม่มีอะไร
 แบบนี้เล็กก็เล็กกันเสียเาะเรานี้" "เล็ก
 ก็เล็กถ้าคุณวาอย่างนั้นก็เล็กก็เล็กแหล
 หากว่าฉันเป็นผู้หญิงนี้เล็กกันแล้ว
 ก็ไม่มีที่หวังแล้ว ถ้าคุณละค้อยยังชั่วหนอย
 เลิกแล้วคุณยังเป็นช่ายหนุ่มไปไหน
 ก็พ้อไปได้ ห่าอะไรก็ยังพ้อทำได้ชาง
 คุณนะ โอ้ย ถาอย่างนั้นถ้าว่ามันเป็นอย่าง
 นั้นเสีย ถ้าหากทุกช่ายกอดค้อยยังงี้ก็ ใครเกิด
 มึงมีไคคิกะให้ลูกนึ่ง" ฝ่ายหญิงพุ

"ทางค้อยฟูเป็นแม่นเสอะแม่นเยอะไปโบก
 เป็นพะพิกซุสามมะ เน้นกะโบกมีได้ มันเป็น
 พู้ง แนวเจ้านั้นโบกกะได้" บาคันแหลเลย
 ปะกันแหลว หันหลังไปคนละทางแหล
 ไปคนละทางแล้วกะบาคัน นางอันกะมา
 อยู่หน้าเหมือดาพูนังมาอยู่หน้าเล้า มาอยู่แหล
 เลยมาต่าต่าเพื่อยุ่หันแล้ว อยู่เป็นคนไซ
 อยู่ไฉนอันเดิ่นนั้นแหล มาขออยู่กับเดิ่น
 บาคันแหลและนายสำเภาจักมาแต่ทางเลอแล้ว
 บาคันกะมามันเป็นเฮอนโกเคมนำแนวนำ
 ทาคพะเนเฮาโนละ (หนูเวียง - อ้อ แนว
 น้ำของโนละ) เออ มีสำเภา แต่เกาหละเว
 สะเพาแมนเบาะ (หนูเวียง - อ้อ เกี้ยว
 กะเวาเลอกำปั่น) แล้วหว่า มีนายสำเภา
 มาขายของ แหลลบาคันแหลและนายสำเภา
 โลกคิมมาแหลและเอาของมาขายตามบ้านโนและ
 คิมมากะเห็นนางอันนั้นคนผาคูบงาม เบ็ง
 ลักสะนะคือสมคว้ามงามยุ่นางอันนั้น มันเ้า
 ใคลักสะนะอยู่ แหลและนายสำเภาอันญะไค
 "โอ้ย แหมป้าเออย"หว่า "ผม ผมญะไคเป็น
 แม่เอนางอันนั้น" ทางอันแหม แหมฟูปา
 พูเดิ่นอยู่ในเฮอนนั้นหละหว่า "โอ้ย เจ้าม่า
 เวาแนวนั้นเออญะนอ มีทุกมีเวนเท
 แนวนายกะเป็นพู้งพุมเป็นเซคตักกะคุมพิ

"ฝ่ายฉันนี้เป็นหญิงนี้ถ้าอยากไปบวช)
 เป็นพระภิกษุสามเณรก็บวชไม่ได้ มันเป็น
 หญิง อย่างคุณนั้นบวชก็ได้" ฟันก็เลย
 เลิกกัน หันหลังไปคนละทางเลย
 ไปคนละทางแล้วก็หัน นางกนนักมา
 อยู่กับยายเ้าคนหนึ่งมาอยู่กับเ้า มาอยู่แล้ว
 เลยมาทอดาทอดแพอยู่โนนั้นแหล อยู่เป็นคนรับใช้
 อยู่ไฉนเ้าเ้าคนนั้นแหล มาขออยู่กับเ้า
 ฟันแหลและนายสำเภาไมรูมาจากไหน
 ฟันก็มาเรื่อนเป็นเรื่อนใกล้คินน้ำเหมือนอย่าง
 ธาตุพนมเรานี้ละ (หนูเวียง - อ้อ อย่าง
 น้ำโขงนี้ละ) เออ มีสำเภา แต่ก่อนเรียก
 สำเภาไซ้ไหม (หนูเวียง - อ้อ เกี้ยว
 ก็เรียกเรือกำปั่น) แล้วว่า มีนายสำเภา
 มาขายของ เลยที่นี้แหลและนายสำเภา
 เลยขึ้นมาเ้าของมาขายตามบ้านโนแหล
 ขึ้นมาเลยเห็นนางคนนั้นเป็นคนรูปงาม ดู
 ลักษณะก็เหมาะกับความงามอยู่นางคนนั้น มันเ้า
 ลักษณะอยู่ แหลและนายสำเภาอันญะไค
 "โอ้ย คุณป้าเออย" พุด "ผม ผมอยากได้เป็น
 เมียจิงนางคนนั้น" ฝ่ายแม่ แม่ปา
 คนที่อยู่โนเรื่อนนั้นเลยวว่า "โอ้ย คุณมา
 พุดอย่างนั้นทำไมหนอ มีทุกมีเวรเท
 อย่างนายก็เป็นคนมึงคนมีเป็นเศรษฐิกุมพิ

เอ็ดแนวเลอจึงมาเอาคนทุกคนจนเนวนี้"

"โย้ว เอาอันขึ้นหวานางอันนั้นเอาแล้วม

ละเอา" ะชั้น "โย้ว เว้ออีหลีเบาะ

หลือหว่าเวอลีน" ะชั้น "โย้วเว้ออีหลีแล้ว"

มันกะเลยจกเงินเอะไฮ อัน อันสืคำลิ่ง

อันฮิบฮาก (หนูเวียง - สีสืบฮากคำลิ่ง

นี้มันสืบาค แคก เควนเวามีคือเกา)

เออ สืคำลิ่งแหละหว่า "ไฮไปเว้อไฮนมแพน

ขึ้นเว้อไคแล้วมละไฮอันเงินสืคำลิ่งนี้"

"อีหลีเบาะ" "อีหลีแล้ว เอาเงิน" เอา

เงินไฮไปแหละเลยไปเว้อ "โย้ย อีนางเอ้ย

เควนนั้นนายสำเพาเขาเยอะไคเจ้า เจ้าละ

เอาบอ" นางนั้นกะเว้อหว่า "โย้ย ส่างเว้อ

แพทางนี้กะทกฮูปะหมองเนวนี้เอ็ดแนวเลอ

จึงเอาเงินไค เป็นคนแล้วกะมันกะเป็น

คนละเพศเอ็ดฮูจะเอากันไค ะชั้น

เงินกะฮัก" "โย้ว นี่ไคเงินอะ เงินหื้อ

แล้วสืคำลิ่งเงินฮิบฮากหื้อมาเว้อเงินฮิบ

ฮาก ขันเจ้าไคะล่องละเอาหื้อ" "โย้ว

ขึ้นหวานางอย่างขึ้นกะเอาขบเจอเส" เอมมีเอา

มันกะเอาแหล (หนูเวียง - มันคนทุกแต่เกา)

เออ กะมันคนทุกฮูปะหมอง แล้วกะเลยไป

เบาะหื้อนายสำเพา "ผาคนายสำเพาเอ้ย

อัน เควนเสมันตกลงแล้วมันตกลงหว่าเอา"

ทำไมถึงมาเอาคนทุกคนจนอย่างนี้"

"ก็ เอาจริง ๆ ถ้าหากนางคนนั้นเอาแล้วม

ก็เอา" "เอ พุดจริง ๆ

หรือพุดเล่นนะ" "อ้าว พุดจริง ๆ "

มันก็เลยควักเงินออกให้ เออ ๆ สืคำลิ่ง

เออ สิบหกบาท (หนูเวียง - สีสืบฮาก คำลิ่ง

หนึ่งมันสืบาค แคกอน เคียวฮูคไม่เหมือนเดิม)

เออ สืคำลิ่งและว่า "ให้ไปพุดให้มหน้อย

ถ้าพุดสำเร็จแล้วมจะให้เงินสืคำลิ่งนี้"

"จริง ๆ หรือ" "จริง ๆ ซี้ เอาเงิน" เอา

เงินให้ไปแล้วเลยไปพุด "โย้ย นางเอ้ย

ตอนนี้นายสำเพาเขาอยากไคเธอ เธอ

ตกลงไหม" นางนั้นก็พุดว่า "โย้ย ทำไมพุด

อย่างนี้ทางนี้ก็ทกฮูขากปากหมองอย่างนี้ทำยังง

ถึงเอาเขาไค เป็นคนก็

คนละเพศทำยังงจะเอากันไค

เขาจะกล้าหรือ" "ก็ นี่ใจเงิน เขาให้

แล้วสืคำลิ่ง เงินสิบหกบาทให้มาพุดเงินสิบ

หกบาท ถ้าเธอตกลงเขาจะยกให้" "เออ

ถ้าอย่างนั้นก็ตกลงเอาเสีย" ใครจะไม่เอา

มันก็ตกลงแหละ (หนูเวียง - มันคนทุกขาก่อน)

เออ ก็มันคนทุกขากปากหมอง แล้วก็เลยไป

บอกให้นายสำเพา ว่า "นายสำเพาเอ้ย

เออ เคียวมันตกลงแล้ว มันตกลงหว่าเอา"

กะเลยเอาเคื่องคี่มาพอมแล้วคี่นมากะมา
 แต่งคนแต่งโต งามแล้วบาดหนี (หนูเวียง—
 เออ ค่นค่นมีมองแล้วค่นทุกค่นหละมีมอง)
 งามแล้วกะลักกะนะทาทางมันกะคี่อยู่
 อันโกมันกะคี่อยู่ เลยเมออยู่มาโผเส
 บ้านหนะจักบ้านหน้าง กะบจื่อ บจจก
 (หนูเวียง — มันลิม) เออ บาคินชาวม่าถึง
 อายโผแล้วบักหนี นางอันโกคี่แล้ว
 อายโผกะท่าชอกินอยู่แนวั้นะ เออะขอน้ำ
 คื่อไปบ้านนั้นเม็งนี้ บ้านนั้นเม็งนี้เลยไปถึง
 บ้านเมืออันอยู่หน้านายสะเพาหนะ
 (หนูเวียง — เออ นางกะยังกะมีแล้ว)
 ไปแล้ว ไปออกแค้นบ้าน แล้วไปพักอยู่หน้า
 แค้นบ้านอันแนวเฮอนของลุงหนูเวียงพุน
 ทางนอกนั้นะ (หนูเวียง — อ้อ) "โอ้อ อัน
 เจามาแต่ชี่โค" "โอ้ย คอยมาหาชอกิน มา
 ชอกินชอทานแล้ว มันอคญะปะหมอง"
 "โอ้ย อัน นางพม่าไม้นทานแต่ ๆ ได้
 ทานเข้า อัน พุได้ไปชอหญักกะทาน ทาน
 แนวั้นแนวั้น อันไปขอน้ำเผินพม่าใหม่
 หนีเคอ" "เออ" มันหว่า มันกะไป ไปกะ
 เบคไปไล่เขื่อนเผินโลกแล้ว เบคไปไล่
 แล้วกะ "โอ้ย อันชอเข้ากิ่นงายกิ่นเลง
 แคทอนญาแหมเออย"วะชั้น เมอคเออะมา

ก็เลยเอาเคื่องคี่มาค้วยเลยคี่นมากี่มา
 แต่งเนื้อแต่งตัว งามแล้วคี่ (หนูเวียง—
 เออ ค่น ค่นมีมองหละค่นทุกค่นเขาไมมอง)
 งามแล้วกะลักกะนะทาทางมันคี่อยู่
 อะไรมันคี่อยู่ เลยไปอยู่กับตัวเสีย
 บ้านนะไม่รบ้านอะไร ไมได้จำ ไม่รู้จัก
 (หนูเวียง — มันลิม) เออ คิ่นชาวม่าถึง
 อายผิวแล้วคิ่น นางค่นคิ่นคี่แล้ว
 อายผิวก็ไปเที่ยวชอกินอยู่อย่างนั้นหละ ออกขอ
 คื่อไปบ้านนั้นเม็งนี้ บ้านนั้นเม็งนี้เลยไปถึง
 บ้านเมือที่อยู่กับนายสำเภานะ
 (หนูเวียง — เออ นางก็มั่งก็มีแล้ว)
 ไปแล้ว ไปถึงทายบ้าน แล้วไปพักอยู่ตาม
 ทายบ้านอยู่ราวเรือนของลุงหนูเวียงโน้น
 ข้างนอกนั้นะ (หนูเวียง — อ้อ) "โอ้อ เออ
 เอ็งมาจากไหน" "โอ้ย ฉันทมาหาชอกิน มา
 ชอกินชอทานนี้หละ มันอคญะปากหมอง"
 "เออ นางคนมาใหม่ชอบท่าทานจริง ๆ นะ
 ให้ชาว เออ ใครไปชออะไรก็ให้ ให้
 สิ่งนั้นสิ่งนี้ ให้ไปชอกับคนที่มาใหม่
 นี่นะ" "เออ" มันว่า มันก็ไป ไปก็
 ตรงไปเรือนนางเลยที่เกี่ยว ตรงไป
 แล้วก็ "โอ้ย ขอชาวกินเข้ากิ่นเย็น
 หน้อยเออะคุณแม่เออย" เมียเลยออกมา

เย้มเบิ่ง เอาะมาเย้มเบิ่งแล้วกะเห็นหัว
 หมั่นโผเก๊าโต โอ้ หึงมาเป็นฮ่าป่านนี้
 เก็นอ หึงมีไคอันเลอเป็นอันหึง มีไคเก
 ไคสักอันเคเหินหนี่หึงเป็นฮ่าป่านนี้เกะชั้น
 กะเล้ย (หนูเวียง - แม่นพชายควายเด็ก
 แท้ ๆ เนาะ) เออ ล้าชายควายเด็ก
 กะป่านนี้หึงมีไคไคไคเก มั่นกะเล้ยเอา
 อันเข้ามาเทอกับเอาคำมอเงใส่หมากนึ่ง
 แหละเอาเหอแล้วหละหัวว่า "ทาวเอ้ยเอาไป
 กิน อันนคอยซ้อฮันญาเจ้าไว้แคเคอ เอาไปนี้
 แหละเอาอันหมี่เทอกินไคแถมหนอง บ่เทอกิน
 อันไคแถมน้ำสาบ บ่เทอกินไคอันตาตึงไค
 แหละเอาเอากินพุเควเจ้าเค บ่เทอพุไคกิน
 น้ำ" "เออ" ะชั้น บาคเมอแล้วกะเอาไป
 เหยบอนเฮอนเมอหมักนั้นละ "โอ้ อีนางเอ้ย
 เข้าเหินเอาเหอ" ะชั้น บ่ไคกินมันกะคาย
 พอไคแล้วกะเอาไปไคนั้นหละ พอเอาไป
 ไคแล้วกะอันแล้วเหินพอนนั้นกะมาฮับเอา
 ห่อเข้าแล้ว แม่ บะ เข้านั้นคือหัวนั้เก
 มาบ้ายแล้วบิเบ็ง มาบ้ายแล้วบิเบ็ง เอาเข้า
 ไปเบ็งทางไคพุนหละ บิ บิเบ็งแล้ว
 เห็นคำมออยู่ฮันนาคนึ่ง นานักนาคนึ่ง
 มั่นกะเอาไว้ โอ้ย มื่ออันมาแล้วไปอิเทอะ
 เฮยแล้วเอ้ย คันมอเข้ามาแล้วกะไปอิ

สองกู ออกมาสองกูแล้วก็เห็นว่า
 เป็นมัวเก๊าตัว โอ้ ทำไมถึงเบ่ขนาดนี้
 น้อ ยังไม่มีอะไรเป็นอะไรเลย ไม่ไคมี
 อะไรสักอย่างเขานี้ทำไมถึงเบ่ขนาดนี้ละ
 คีเลซ (หนูเวียง - ใช้เป็นชายควายเด็ก
 จริง ๆ นะ) เออ ล้าชายควายเด็ก
 ก็ป่านนี้ยังไม่เก๊าตัวไคนี้ มั่นกะเล้ยเอา
 ขาวมาให้กับเอาทองใส่น้ำมาหนึ่ง
 แล้วเอาให้แล้วเลยหัวว่า "นายเอ้ยเอาไป
 กิน แค่นซ้อฮันญานายไว้หนอยนะ เอาไปนี้
 ขาวนี้ไม่ให้กินไคลัริมหนอง ไม่ให้กิน
 ไคลัริม่อนน้ำ ไม่ให้กินไคลัดลิ่งห้วย
 และให้นายกินคนเคียวนะ อย่าให้ใครกิน
 ค้วย" "เออ" เมื่อไปแล้วก็เอาไป
 ไคบ้านที่พักอยู่นั้นหละ "โอ้ อีหนูเอ้ย
 ขาวเขาเอาให้" ไม่ไคกินมันก็
 พอไคแล้วกะเอาไปให้เลย พอเอาไป
 ให้แล้วกะเพื่อนเขาคนนั้นก็มารับเอา
 ห่อขาวนั้น แม่ บะ ขาวนี้ทำไมถึงหนักจัง
 มาเบิกแล้วบิกู มาเบิกแล้วบิกู เอาเข้า
 ไปกูข้างในโนนหละ บิ บิกูแล้ว
 เห็นทองคำซ่อนอยู่ในนั้นมาหนึ่ง น้ำหนักมาหนึ่ง
 มั่นกะเอาไว้ โอ้ย วันรุ่งขึ้นก็ไปอิเทอะ
 นะเพื่อนนะ คันมาตอนเช้าเลยไปอิ

ไปขออื ไปอีกทีนี้ (หนูเวียง - เดิน
 กะเลยไ้หลายเหมยบาคหนึ) เออ
 กะเอ้าไ้ฮ้ายาคคำคานี้ เอมองไ้เซา
 นันละ กะสัญญาอีกเก้านันละหวา บไ้กิน
 ไ้แกมหนอง บไ้กินไ้แกมน้ำสาบ บไ้กิน
 ไ้แกมโห้ย แกมหญ้างันมันเหาะ ไ้เจ้า
 กิณพูเกว สัญญาคือเก้านันละ (หนูเวียง -
 อือ มือเซากะมาขอใหม่) อือ ไ้เจ้ากินพูเกว
 เซาอันนี้ กะไ้เซาแล้วกะเมอญไ้ไ้เสว
 พุ่บออันเก้านันละ ไปแล้วกะ เอ เซาอันนี้
 นิกแท กะมี บิเบ็ง เอ้าเซาเมอไ้แล้วกะมี
 บิ เบ็งแล้ว กะเห็นคำอันน้ำนิกฮา ฮ้านัก
 แล้วยาคนิกมัน โยมือเมานักกว่าเก้า
 "มออันไปไ้ไ้เกอเสวเกอ" ไปอีกคินแล้ว
 เอ้าไ้ไ้ฮ้ายาคคานี้ เอ้าไ้ไ้ฮ้ายาค
 กะเอ้าม่าไ้เสวบออันเก้านันละ (หนูเวียง -
 แล้วไ้ไปขออืเหมยบอ) เออ บาคนิกะเอ้า
 มาไ้คำหนะ เสวมันกะเลยไ้ไ้สาอันคำชุม
 มอนัน บิคิน มออันฮอไปไ้ ไปไ้แล้วกะไป
 ไปเบ็งแล้วกะคองทาเอ้าทองนินไปจำนาย
 ข้ายอันเอาเงินเอาทองขอเสอขอพากะบิ
 เอ็ดหญ้าง อันเซอผากะเก้าบิสิเปาอยู่คือเก้า
 บิแบ่งเนอแบ่งกาย บิ ท้าวอันมันเปเนว
 นิดเอ เลยเอ้าเซาไ้ทามะคา เอ้าเซาไ้

ไปขออื ไปอีกทีนี้ (หนูเวียง - เขา
 ก็เลยไ้มากไ้ไ้ใหม่ทั้น) เออ
 ก็เอ้าไ้ห้ายาคทองคำทั้น เอ้าซอนไ้เซา
 นันละ ก็สัญญาอีกเหมือนเดิมแหละว่า ไ้ไ้กิน
 ไ้กลริมหนอง ไ้ไ้กินไ้กลปากบ่อน้ำ ไ้ไ้กิน
 ไ้กลริมห้วย ริมอะไรก็ลวมันหล่นนะ ไ้คุณ
 กิณคนเคียว สัญญาเหมือนเดิมนันละ (หนูเวียง -
 อือ รุงเซากะมาขอใหม่) อือ ไ้คุณกินคนเคียวนะ
 ขาวนี้ พอไ้เซาแล้วก็กลับ ยินไ้เพื่อน
 คนเก้านันละ ไปแล้วกะ เอ ขาวนี้ทำไม
 หนักจัง ก็บิ บิคุ เอ้าเซาข้างในแล้วกะบิ
 บิ คุแล้ว ก็เห็นทองคำ เออน้ำหนักห้า ห้าหนัก
 แล้วทั้นหนักมัน โยบ วันนี้ไ้หนักกว่าเดิม
 "พรุ่งนี้ไปอีกกะเพื่อนนะ" ไปอีกทั้น
 เอ้าไ้ไ้ฮ้ายาคคานี้ เอ้าไ้ไ้ฮ้ายาค
 ก็เอ้าไ้เพื่อนที่เก้านันละ (หนูเวียง -
 แล้วไ้ไปขออืไ้ไ้ใหม่) เออ ทั้นก็เอ้า
 มาไ้ทองนะ เพื่อนมันก็เลยไ้ไ้เสียทองพวก
 นั้นนะ ทั้น รุงขึ้นเลยไปอีก ไปอีกแล้วกะไป
 ไปคุแล้วกะคอบรอเอาทองนินไปจำนาย
 ขาย เออ เอาเงินเอาทองขอเสอขอผากะบิ
 ทำอะไร เสอผากะชากรุงรังมอขออยู่เหมือนเดิม
 ไ้ไ้ไ้ไ้เนอไ้ไ้ไ้ไ้ บิ คน ๆ มันเปเนว
 นิดเอ เลยเอ้าเซาไ้ไ้ไ้ไ้ เอ้าเซาไ้

ห้ามะคา เณรผาคละแมนโคโผพะธูาแก้แล้ว
 เณรกะกาย (หนูเวียง — กะยังนั้นแหลวแนว
 น่ายสำเภา) บาคันแหล น่างหละกะเหง่า
 บาคันะแหลน่างกะเหงาบาคันั้นแหล
 "บะ เจ้าก้อหนึ่งคิดโศกเส้าหลั่งเค้นางเอย"
 ทางโผเณรถ้ำแม่ "โอ้ยวะชั้น โอ้ยมิเป็น
 แนวั้นเคาะพะธูาเอย (เณรหว่านะ)
 ชั้นเว้ากะยานอ้ายธูาเส้าใจ"วะชั้น โอ้ย
 ฮี้นเว้าโศกน่างเอยเว้าไปโศก" "อันนั้น
 คิณอยู่ค้อเควนหนะค้อพุนั้นค้อเคยโคเป็น
 ชูเป็นเมกันแต่กาแล้วชันฟูโคโคคี้แล้วแหล
 ช่อโฮเบ็งแฉ่งกันแเค ชันหม่นฟูโคโคคียบโคคี้
 โคยังโคมีนั้นแหล เก่วนั้นน้อช่ายพม่าช่อ
 เขานั้นเป็นชู้กึ่งกันมาแต่เกา แหลบาคันเอยะ
 โผพะธูานี้ช้อยโฮ่แเค" "แล้วเอคแนวเลอ"
 หว่าแนวั้น "โย้ว โผพะธูานี้ส้อยโฮ่แซพอมัน
 คุมโคมัน" โย้ว ชันเว้าแนวั้นกะคิแหล
 เกวนเจ้าพะกั้งคั้งคาคอย (หนูเวียง —
 พะกั้งเงินเบาะ) เออ เจ้าพะกั้งคาคอย
 เอามาเป็นเจ้าพะกั้งเส" (หนูเวียง — อ้อ
 กะโคเป็นพะธูาเณระ) อ้อ ชันหว่าแนวั้น
 กะคี้แล้วมันหว่า เณรกะ บาคันกะค้อง
 ช้องปาวแล้วค้อมอ้นกะ เอ้าไปแท้วมา
 วะชั้น ไปแท่นายพะกั้งมา เอือนมันน้อยพุน

ธรรมคา นางก็โค่นัวพญาก้วยแหล
 นาง (หนูเวียง — กิรวณะชี่
 น่ายสำเภา) ทันแหล นางก็ชิม
 ทันนั้นแหลนางก็ชิม ทันแหล
 "บะ เธอทำไมนั่งคิดโศกเศร้าอะโรนะนางเอย"
 ฝ่ายข้างผัวถามเมีย "โอ้ย โอ้ยไม่ใช่
 อย่างนั้นพรอกพญา (นางพุก)
 ถ้าพุกก็กลัวพญาเสียใจ" "โอ้ย
 รับพุกเลยนางเอย พุกไปเลย" "มัน
 ลำบากอยู่ค้อเคียนั้นะ ค้อคน ๆ นั้นเคยโคเป็น
 คู้เป็นเมียกันมากอนแล้วถ้าใครโคคี้แล้วก็
 ขอให้กูให้แลกขี้ม้าง ถ้าหากใครโคคียบโคคี้
 โคมึงโคมีแล้ว เคียนั้นช่ายคนทีมาขอ
 ชำนั้นเป็นคู้ค้องกันมาแต่กอน เลยทีนอยาก
 ให้พญาช่วยหน่อย" "แล้วทำอย่างไรละ"
 ถ่าอย่างนั้น "เออ ให้พญานี้ช่วยให้แก่พอมัน
 พอมันกิน" "อ้าว ถ้าพุกอย่างนั้นก็คี้แล้ว
 เคียนั้นเจ้าพระคลังยังชากอย (หนูเวียง —
 พระคลังเงินหรือ) เออ เจ้าพระคลังชากอย
 เอามาเป็นเจ้าพระคลังเสีย" (หนูเวียง — อ้อ
 ก็โคเป็นพญานะ) เออ ถ่าว่าอย่างนั้น
 ก็คี้แล้วมันพุก พญากี้ ทันก็ค้อง
 ร้องปาวแล้วรุ่งเซากี้ เอ้าไปแท้วมา
 ไปแท่นายพระคลังมา เรือนมันอยู่โน่น

เรือนอยู่ใกล้วัดปักษิมะวาฬัน ะชั้น
โพงอันเส่นำอำมาตย์ห้ามระแนนไปแล้ว
คือห้องบ่าวไปเซดแก่ไปแล้ว ไปแล้วกะ
เดินมาไปท่ายุแต่พุนเส ไปท่ายุแต่พุน
(หนูเวียง - อ้อ เยอะเป็นเจ้าเมืองชิลอ)
อ้อ มัณญะวาสนาเดินไปท่ายุพุนเส
พอกี้ไปกะไปแอ้อาแล้วเส ไปเหมาเป็น
เจ้าพะคังเส (หนูเวียง - พุ้อเจ้าเหอ
นั้นแล้ว) เออ ไปเหอเอาพุ้อเจ้าเหอ
เอามาเป็นเจ้าพะคังเส (หนูเวียง -
แล้วกัน) เดินหละฮ้องว่า อยู่พุใด
อยู่พุใด อยู่พุใด เดินหัว มั่นกะอยู่พุพิลัง
เขาห้ามไปแล้ว (หัวเราะ) มั่นกะเลยอยู่
ฮั้นแล้ว มาผาคมาฮอกมาฮอมเบ็ง มั่นท
มิแนมผาคหนี มิแนมพุนแล้ว ทางเมเดินหัว
เดินโลกคิกโลกเส้าอยู่ไนใจนั้นแล้ว "อ้าว
คิใจแล้วบอนางเอย" "บักี้แล้ว คิกโลก
เส้าอยู่ผาคมมิแนม" "โย้ว มั่นเม่นพุใด"
"โย้ว ผูนั่นกะอยู่แต่พุนแล้วมันเขาไปเอาพุใด"
"เออ ขึ้นนั้นกะไปเอามาเป็นอุปปะหาคเส
พุนนั้นกะอุปปะหาคเส้าน้องชากอยู่" บาคนี้
กะเหอนางนี้ไปพอมผาคหนี (หนูเวียง -
เหอไปเลอะเอา) เออ ไปเอาพอม ไปแหละ
เหอไปเหมาคือเก่าแล้ว เอามาแล้วกะมา

เรือนอยู่ใกล้วัดปักษิมะวาฬัน
พอกเสนาอำมาตย์ก็ห้ามเครไปแล้ว
คือห้องบ่าวไปเปาเครไป ไปแล้วก็
เขาโผล่ไปคอยอยู่ไนเสี้ย ไปคอยอยู่ปาไน
(หนูเวียง - อ้อ ยากเป็นเจ้าเมืองชิลอ)
อ้อ มัณญะวาสนาเขาไปคอยอยู่ไนเสี้ย
พอกี้ไปก็ไปเหอเอาเพื่อนเสี้ย ไปเหมาเป็น
เจ้าพระคลังเสี้ย (หนูเวียง - คนที่เอาทองให้
นั้นแหละ) เออ ไปเหอเอาคนเอาทองให้
เอามาเป็นเจ้าพระคลังเสี้ย (หนูเวียง -
แล้วกัน) เขาเลยร้องว่า อยู่ทางนี้
อยู่ทางนี้ อยู่ทางนี้ เขาว่า มั่นอยู่นึงใจ
เขาห้ามไปแล้ว (หัวเราะ) มั่นก็เลยอยู่
นั้น มาพอมมาเลยมาแอบดู มั่น
ไม่ใช่แล้วทีนี้ ไม่ใช่คนนั้นแล้ว ฝ่ายเมียเขาว่า
เขาเลยนึกโศกเศร้าอยู่ในใจอีก "อ้าว
คิใจแล้วยังนางเอย" "ยังไม่มี คิกโลก
เศร้าอยู่เพราะมันไม่ใช่" "ก็ มันใช่คนไหนละ"
"ก็ คนนั้นอยู่ไนไม่รูเขาไปเอาโครมา"
"เออ อย่างนั้นถ้าไปเอามาเป็นอุปราชเสี้ย
คนนั้น อุปราชเรายังชากอยู่" ทีนี้
ก็ให้นางไปควย ทีนี้ (หนูเวียง -
ให้ไปเลื้อกเอา) เออ ไปเอาควย ไปแล้ว
เหอไปเหมาเหมือนเดิมแหละ เอามาแล้วก็มา

ตั้งให้เป็นอุปะหาค เป็นอุปะหาคแล้ว
 เมื่อทำการทำงานมาได้หลายปีหลายเดือนมาแล้ว
 แล้วกะฉุนไปล่าแหละ อยู่มาได้กินเป็นแหล
 ฉุนแต่ไปล่านั้น บ่ได้คิดทำการทำงานแล้ว
 มันอยู่เป็น "คอยบ่เคยอยู่ มานั่งอยู่อน
 เกาแฉวน คอยเคยไปหาซื้อกินซื้อทาน
 เคยไปหลายบ้านหลายเมือง เคยไปเห็น
 หลายบ้านหลายเมืองแล้วมันสนุกสบาย
 สะหวางอกสะหวางใจ" เห็นว่า เอ็งฉุนไค
 กะซำมากะเห็นแต่ไปล่าคืนมากะเห็นแต่ไปล่า
 พะญาโหลกอกใจ เออ ล่ากะล่าชะวะชั้น
 "โย้ว ชั้นเห็นพุนหินขึ้นทเวะคางเลอเลอ
 กะเห็นคอก" ะชั้น บาคันกะทเวะคาคไคฉุน
 ศึกษากัน ทเวะคาคไคฉุนกะ "โย้ว คั่นใหญ่
 จันกะนาคันแล้วเออเคอจ้งเลอมีไควะชั้น
 พะญาอนันสร้างเวาเท" บาคันแหละทเวะคาค
 เอามันละไปทางเลอซอมเบ็งวะชั้น บาคัน
 มันละไปแนวบ้านหนองเวงพุนและ มันแหละ
 เป็นป่ารกหนาหนามาก บอเนละบอเนมัน
 เป็นซอมเป็นซอมลงมานี้ละ เลยไปโนละมิด
 เป็นไฮเงินไฮค้ำ ทุนละพิกเงินค้ำไว้นั้น
 เสอผ้าอาพอนไว้นั้นละคอบเบิด ขึ้นแมน
 ละเอาแล้วพอ ไปแล้วแหละไปเห็นเคอองอัน
 เห็นโนละมิดไว้ "อ้าย แม่พุดไคมันแม่พุดไค

ตั้งให้เป็นอุปราช เป็นอุปราชแล้ว
 เมื่อทำการทำงานมาได้หลายปีหลายเดือนมาแล้ว
 แล้วก็ขึ้นโบล่า อยู่ไม่ได้กินไม่ได้แล้ว
 ขึ้นแต่โบล่าอยู่ ไม่ได้คิดทำการทำงานแล้ว
 มันอยู่ไม่คิด "ฉันไม่เคยอยู่ มานั่งอยู่ที่
 เกาอย่างนี้ ฉันเคยไปเที่ยวซื้อกินซื้อทาน
 เคยไปหลายบ้านหลายเมือง เคยไปเห็น
 หลายบ้านหลายเมืองแล้วมันสนุกสบาย
 สบายอกสบายใจ" เขาว่า ทำยังงี้
 พอคำมากก็เห็นแต่โบล่าขึ้นมากก็เห็นแต่โบล่า
 พญาเลยกลุ้มใจ เออ ลากี้ลาระ
 "เอ้า คน ๆ นั้นถ้าหากทเวะคาคไคโนเลียง
 ก็เชิญเถอะ" ที่นี้ทเวะคาคไคขึ้น
 เข้า ทเวะคาคไคขึ้นก็ "เอ๊ะ คนโต
 จันชานันแล้วทำไมจะเลียงไม่ได้
 พญาคนสร้างพุดไค" ที่นี้ทเวะคาคไคขึ้น
 เอามันจะไปทางไหนออยคุ ที่นี้
 มันไปอย่างบ้านหนองเวงโนแลและ มันก็
 เป็นป่ารกหนาหนามาก ตรงนั้นที่มัน
 เป็นเนินเป็นลาดลงมานี้ละ เลยไปนิริมิต
 เป็นไฮเงินไฮทอง ทุนละปลพฤษเงินทองไว้นั้น
 เสอผ้าอาภรณ์ไว้นั้นครบหมด ถ้าหาก
 จะเอาแล้วพอ ไปแล้วก็ไปเห็นเครื่องที่
 ทานนิริมิตไว้ "อ้าย ไครมันเป็นไคร

มาเอ็ดไล่โทดไล่กำพูชาอีแล้วนอ" บาคนี้
 กะมันไปอีแล้ว (หนูเวียง - มีน้ำออกทาง)
 อ้อ บิน้ำออกทาง มันไปหนามกะตำมันไป
 จันลูลังโป๊ะเม็ค โอ้ มันเหมือนความพะงั่ว
 เว้าอีหลึก ทางเดินอันทวะคะ "โอ้ย
 เว้าอย่างนี้เส ผีทำหลอเล่งกะเล่งเคาะ
 (หนูเวียง - ผีทำเล่งกะมิเค็มเคาะวะตี้)
 เอ้อ จักเผลอเล่งกะมิเค็ม ผีทำโคเล่อเล่ง
 กะเล่งเคาะอันเป็นพูนะ" "โอ้ ทวะคะ
 หนีลางมาเว้าเท คนคนาคันแล้ว ไหญ
 ป่านแล้วอึ้งหว่าเล่งมิเค็มอยู่" อันผีทำ
 โคญินแล้วผีทำเลยเอาไปเล่งบาคัน ผีทำ
 ล่งแหล่กะนิละมิกคือกันกับอันนั้นแหล่
 อ่าบอนมันไปปุ๊วะนิละบอนมันหนามฮกมันหนาม
 หลายแหล่เอาไปนิละมิกไว้ เคื่องอันนั้นหนะ
 มันเห็นมันกะฮ้อง โอ้ อีก็เอ่อกำมันไปจัน
 หลั่งลูลังโป๊ะคือเก่า "โอ้ กะเหมือนความ
 ทวะคะเว้าและนอ" (หนูเวียง - เล่งมิเค็ม)
 อ้อ ผีทำเลยฮักคือเลยตายเส (เฒ่า -
 ขบข่า) เออ เตะสะกุดสุกข่า (หัวเราะ)

มาท้าวเวรทำกรรมฉีกแล้วหนอ" ที่นี้
 มันก็ไปอีแหละ (หนูเวียง - ไม่ไปตามทาง)
 อ้อ ไม่ไปตามทาง บุกไปหนามก็ช่างบุกไป
 จนหลังทะลุหลังถลอกหมก โอ้ เหมือนคำพุกพญา
 จริง ๆ แล้ว ฝ่ายเทวคาว่า "โอ้ย
 พุกอย่างนี้เสีย ผีทำไหนเลี้ยงก็เลี้ยงเสีย
 (หนูเวียง - ผีทำเลี้ยงก็ไม่โตหรือหรือ)
 เออ อะไรเลี้ยงก็ไม่โต ผีทำตัวไหนเลี้ยง
 ก็เลี้ยงเสียเออะคนคนนั้น" "โอ้ เทวคา
 นี่ทำไมพุกอย่างนี้ คนขนาดนี้แล้ว โต
 ป่านแล้วยังว่าเลี้ยงไม่โตอีก" ผีทำ
 โคญินผีทำเลยเอาไปเลี้ยงที่นี้ ผีทำ
 เลี้ยงก็นิรมิตเหมือนกันนั่นแหละ
 อ่า ที่มันไปลำบากที่หนามรกกมันหนาม
 มากก็เอาไปนิรมิตไว้ เกรื่องเหล่านั้นนะ
 มันเห็นมันก็ร้อง โอ้ อีกเหมือนเดิมบุกไปจน
 หลังทะลุหลังถลอกเหมือนเดิม "โอ้ เหมือนที่
 เทวคาพุกจริง ๆ " (หนูเวียง - เลี้ยงไม่โต)
 อ้อ ผีทำเลยฮักคือเลยตายเสีย (เฒ่า -
 ขบเลย) เออ เตะสะกุดสุกข่า (หัวเราะ)

คหิโศกมน

ขีททำมรกก

นายหนูเวียง คหิจันทร : วิทยากร

นิทานเรื่องหนึ่ง อีนายอันหนึ่ง มีลูก
อยู่หนึ่ง แล้วอีนายอันนั้นเป็นคนสะพัก
สะพักมาในมานเฮนทะเล สะพักหานอน
คามตาหลุมตาลาง น้ำตาลางเล้าตาลางแก่
เฮนทะเล มั่นนอน พอนอนแล้วก็มีคนไป
ลื่นมันึกเนียบ ไปลื่นมันเลยอยู่
อยู่แล้วแหละ บักถึงเวลาแล้วจะไคไค
แหละไปไคอิเหลอกุน ไคไคไคไคมาช่วย
โชะช้อยชะกั้นวะชั้น บะกุหละไปไคทาง
ตักน้ำ ทางคนไปตักน้ำสา่ง มันเลยไป
ไคไคอยู่ชั้น ลูอยู่ชั้นลุ่มมุกหว่านาคำ
อีนายคำหว่าคอก "โอ อีนายคำเอเคเลื้อ
มาไคไคอยู่ชั้น" วะชั้น "โยว ไคไคอยู่ชั้นแล้ว
ข้าบมีผอมมีเหม่ จักอเอเคแนวเลื้อนอ"
โอเณาะ (ศรีสุคา - ไคไคอยู่ชั้นน้ำสา่งหนะ)
เออ อยู่แค้นไปตักน้ำสา่งหนะ แล้วจะ
"มึงไคไคเอเค" "มิไคไคเอเคแล้ว" "มึงกิน
น้ำร้อนน้ำเค็ดเอเคเลื้อ" "มิไคไคเอเคแล้ว"
เขาจะเลยเอออัน อันหมอกะเบ่องไปเทอ
เออไคไคไปกะเทาะน้ำใส่เทอ สุกน้ำถ่า
กินเสีย ๆ สุกน้ำร้อนลือ ๆ มิไคไคไปไมไคไค

นิทานเรื่องหนึ่ง ผู้หญิงคนหนึ่ง มีลูก
อยู่คนหนึ่ง และหญิงหม้ายนั้นเป็นคนเรวอน
เรวอนมาอยู่ในบ้านเราทะเล เรวอนเที่ยวนอน
คามไคไคไคไค คามไคไคไคไคไคไคไคไค
เราทะเล มั่นนอน พอนอนแล้วก็มีคนไป
ลื่นมันอนกับมันทั้น ไปลื่นมันอนมันเลยมีทอง
มีทองแล้วแหละ พอถึงเวลาแล้วก็ไคไค
จะไปคลอกที่ไคไคไค มีลูกมีไคมาช่วย
กรกช่วยสาักกินแล้ว บะกุจะไปคลอกทาง
ตักน้ำ ทางคนไปตักน้ำบ่อ มันเลยไป
คลอกคลอกไคไคไค ลูไคไคไคไคไคไคไคไคไค
ไคไคไคไคไคไค "โอ อีนายคำทำไม
มาคลอกคลอกไคไคไค" "ก็ คลอกไคไคไคไค
ก็ไม่มีพ้อมมีแม่ ไม่รู้จะทำอย่างไร"
โอเณาะ (ศรีสุคา - คลอกไคไคไคไคไคไคไคไค)
เออ อยู่ริมทางไปตักน้ำบ่อนะ แล้วก็
"มึงมีอะไรบ้าง" "ไม่มีอะไรเลย" "มึงกิน
น้ำร้อนน้ำเค็ดบ้างไหม" "ไม่มีอะไรเลย"
เขาก็เลยเออเออเออหมอกะเบ่องไปให้
ไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไค
ไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไค
ไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไคไค

กะพุเล่^๑มันเยอะ^๒กู^๓เขา^๔กะเอ^๕า^๖ขึ้น^๗ฮาก^๘เสื่อ^๙ฮาก^{๑๐}
 ไป^{๑๑}ปู้^{๑๒}เหอน^{๑๓}นอน^{๑๔}พอย^{๑๕}ไป^{๑๖}ได้^{๑๗}เจ^{๑๘}ก^{๑๙}แป^{๒๐}ก^{๒๑}ม^{๒๒}อ
 มัน^{๒๓}กะ^{๒๔}เลย^{๒๕}เอ^{๒๖}ะ^{๒๗}ก^{๒๘}่า^{๒๙} เอ^{๓๐}ะ^{๓๑}ก^{๓๒}่า^{๓๓}แ^{๓๔}ละ^{๓๕}กะ^{๓๖}ไป^{๓๗}
 ซอย^{๓๘}โ^{๓๙}ชะ^{๔๐}ซอย^{๔๑}ชะ^{๔๒}ก^{๔๓}่า^{๔๔} ก^{๔๕}ัน^{๔๖}แ^{๔๗}ก^{๔๘}อ^{๔๙}เม^{๕๐}ัน^{๕๑}ซ^{๕๒}อย^{๕๓}โ^{๕๔}ชะ^{๕๕}
 ก^{๕๖}ิน^{๕๗}เก^{๕๘} ขึ้น^{๕๙}ซ^{๖๐}อย^{๖๑}โ^{๖๒}ชะ^{๖๓}น^{๖๔}ง^{๖๕}แล้ว^{๖๖}เขา^{๖๗}เห^{๖๘}อ^{๖๙}เข^{๗๐}า^{๗๑}กะ^{๗๒}ไป^{๗๓}ะ^{๗๔}
 น^{๗๕}ึง^{๗๖} พ^{๗๗}อ^{๗๘}มัน^{๗๙}ซ^{๘๐}อย^{๘๑}ไป^{๘๒}ซ^{๘๓}อย^{๘๔}มา^{๘๕} ล^{๘๖}ู^{๘๗}มัน^{๘๘}กะ^{๘๙}ไ^{๙๐}ห^{๙๑}ู^{๙๒}น^{๙๓}มา^{๙๔}
 "ล^{๙๕}ู^{๙๖}เอ^{๙๗}ย^{๙๘}เม^{๙๙}ื่อ^{๑๐๐}เจ^{๑๐๑}า^{๑๐๒}ไ^{๑๐๓}ห^{๑๐๔}ู^{๑๐๕}น^{๑๐๖}มา^{๑๐๗}ซ^{๑๐๘}เ^{๑๐๙}จ^{๑๑๐}อ^{๑๑๑}ย^{๑๑๒}า^{๑๑๓}ไป^{๑๑๔}ล^{๑๑๕}ัก^{๑๑๖}
 ไป^{๑๑๗}ส^{๑๑๘}า^{๑๑๙}เข^{๑๒๐}า^{๑๒๑}เค^{๑๒๒}อ^{๑๒๓} เจ^{๑๒๔}า^{๑๒๕}ไป^{๑๒๖}ซ^{๑๒๗}อย^{๑๒๘}โ^{๑๒๙}ชะ^{๑๓๐}ซ^{๑๓๑}อย^{๑๓๒}ชะ^{๑๓๓}ก^{๑๓๔}ิน^{๑๓๕}
 ค^{๑๓๖}ือ^{๑๓๗}แ^{๑๓๘}ม^{๑๓๙}ัน^{๑๔๐}ละ^{๑๔๑}"วะ^{๑๔๒}ซ^{๑๔๓}ัน^{๑๔๔} "เอ^{๑๔๕}อ^{๑๔๖}" ม^{๑๔๗}ัน^{๑๔๘}ห^{๑๔๙}ว่า^{๑๕๐} พ^{๑๕๑}อ^{๑๕๒}
 ม^{๑๕๓}ัน^{๑๕๔}ไ^{๑๕๕}ห^{๑๕๖}ู^{๑๕๗}น^{๑๕๘}มา^{๑๕๙}อ^{๑๖๐}า^{๑๖๑}ไ^{๑๖๒}ค^{๑๖๓}ือ^{๑๖๔}ซ^{๑๖๕}อย^{๑๖๖}ก^{๑๖๗}ซ^{๑๖๘}อย^{๑๖๙}เจ^{๑๗๐}ก^{๑๗๑}ปี^{๑๗๒} ม^{๑๗๓}ัน^{๑๗๔}กะ^{๑๗๕}
 ค^{๑๗๖}ึ^{๑๗๗}ค^{๑๗๘}า^{๑๗๙}น^{๑๘๐}บ^{๑๘๑}ัก^{๑๘๒}ห^{๑๘๓}นี้^{๑๘๔} เล^{๑๘๕}ย^{๑๘๖}ค^{๑๘๗}ึ^{๑๘๘}ค^{๑๘๙}า^{๑๙๐}น^{๑๙๑} ม^{๑๙๒}ัน^{๑๙๓}กะ^{๑๙๔}มี^{๑๙๕}ไป^{๑๙๖}ซ^{๑๙๗}อย^{๑๙๘}โ^{๑๙๙}ชะ^{๒๐๐}
 ซ^{๒๐๑}อย^{๒๐๒}ชะ^{๒๐๓}แ^{๒๐๔}ว^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}ิน^{๒๐๗}แล้ว^{๒๐๘} บ^{๒๐๙}ัก^{๒๑๐}ห^{๒๑๑}นี้^{๒๑๒} ม^{๒๑๓}ัน^{๒๑๔}กะ^{๒๑๕}ซ^{๒๑๖}อ^{๒๑๗}เข^{๒๑๘}า^{๒๑๙}ก^{๒๒๐}ิน^{๒๒๑}
 ค^{๒๒๒}่า^{๒๒๓}น^{๒๒๔}ก^{๒๒๕}าง^{๒๒๖}บ^{๒๒๗}า^{๒๒๘}น^{๒๒๙}า^{๒๓๐}ง^{๒๓๑}เอ^{๒๓๒}อ^{๒๓๓}น^{๒๓๔} เขา^{๒๓๕}เล^{๒๓๖}ย^{๒๓๗}บ^{๒๓๘}เห^{๒๓๙}อ^{๒๔๐}ก^{๒๔๑}ิน^{๒๔๒}
 ย^{๒๔๓}ัก^{๒๔๔}ห^{๒๔๕}นี้^{๒๔๖} มี^{๒๔๗}เห^{๒๔๘}อ^{๒๔๙}ก^{๒๕๐}ิน^{๒๕๑}แล้ว^{๒๕๒} เห^{๒๕๓}อ^{๒๕๔}เล^{๒๕๕}ง^{๒๕๖}โ^{๒๕๗}ง^{๒๕๘}ว^{๒๕๙}เ^{๒๖๐}ง^{๒๖๑}ค^{๒๖๒}ว^{๒๖๓}าย^{๒๖๔}
 เห^{๒๖๕}อ^{๒๖๖}ก^{๒๖๗}อ^{๒๖๘}มี^{๒๖๙}เ^{๒๗๐}ง^{๒๗๑} บ^{๒๗๒}ัก^{๒๗๓}น^{๒๗๔}ไ^{๒๗๕}จ^{๒๗๖}ิน^{๒๗๗}เ^{๒๗๘}ว^{๒๗๙}ล^{๒๘๐}่า^{๒๘๑}มา^{๒๘๒}แล้ว^{๒๘๓}
 แ^{๒๘๔}ม^{๒๘๕}ม^{๒๘๖}ัน^{๒๘๗}กะ^{๒๘๘}ป^{๒๘๙}่วย^{๒๙๐}แล้ว^{๒๙๑}มา^{๒๙๒}ค^{๒๙๓}นี้^{๒๙๔} ป^{๒๙๕}่วย^{๒๙๖}แล้ว^{๒๙๗}กะ^{๒๙๘}ต^{๒๙๙}าย^{๓๐๐}
 แ^{๓๐๑}แล้ว^{๓๐๒}มา^{๓๐๓}ค^{๓๐๔}ห^{๓๐๕}นี้^{๓๐๖} ต^{๓๐๗}าย^{๓๐๘}แล้ว^{๓๐๙}ม^{๓๑๐}ัน^{๓๑๑}กะ^{๓๑๒}มี^{๓๑๓}ไ^{๓๑๔}ค^{๓๑๕}เ^{๓๑๖}ว^{๓๑๗}แล้ว^{๓๑๘}
 เส^{๓๑๙}ื่อ^{๓๒๐}ฮ^{๓๒๑}าก^{๓๒๒}ซ^{๓๒๓}ึ^{๓๒๔}น^{๓๒๕}ฮ^{๓๒๖}าก^{๓๒๗}มี^{๓๒๘}ไ^{๓๒๙}ค^{๓๓๐}เ^{๓๓๑}ว^{๓๓๒}ล^{๓๓๓}ัก^{๓๓๔}ย^{๓๓๕}่า^{๓๓๖}ง^{๓๓๗} บ^{๓๓๘}ะ^{๓๓๙} ช^{๓๔๐}่า^{๓๔๑}มี^{๓๔๒}อ^{๓๔๓}
 ก^{๓๔๔}ู^{๓๔๕}ต^{๓๔๖}าย^{๓๔๗}ไป^{๓๔๘}น^{๓๔๙}ี^{๓๕๐}กะ^{๓๕๑}เอ^{๓๕๒}ค^{๓๕๓}แ^{๓๕๔}ว^{๓๕๕}เล^{๓๕๖}อ^{๓๕๗} เอ^{๓๕๘}า^{๓๕๙}แ^{๓๖๐}ว^{๓๖๑}เ^{๓๖๒}ล^{๓๖๓}อ^{๓๖๔}
 เห^{๓๖๕}อ^{๓๖๖}ล^{๓๖๗}ู^{๓๖๘}ก^{๓๖๙}ู^{๓๗๐}น^{๓๗๑}อ^{๓๗๒}เ^{๓๗๓}น^{๓๗๔}ม^{๓๗๕}ัง^{๓๗๖}เ^{๓๗๗}น^{๓๗๘}ม^{๓๗๙}ว^{๓๘๐}ะ^{๓๘๑}ซ^{๓๘๒}ัน^{๓๘๓} มี^{๓๘๔}ไ^{๓๘๕}ค^{๓๘๖}เ^{๓๘๗}ว^{๓๘๘}
 ก^{๓๘๙}ะ^{๓๙๐}เล^{๓๙๑}ย^{๓๙๒}ล^{๓๙๓}ัง^{๓๙๔}ล^{๓๙๕}ู^{๓๙๖}ไ^{๓๙๗}ว^{๓๙๘}ห^{๓๙๙}ว่า^{๔๐๐} "ล^{๔๐๑}ู^{๔๐๒}เอ^{๔๐๓}ย^{๔๐๔}ซ^{๔๐๕}ัน^{๔๐๖}แ^{๔๐๗}ม^{๔๐๘}ต^{๔๐๙}าย^{๔๑๐}ไป^{๔๑๑}
 มี^{๔๑๒}ไ^{๔๑๓}ค^{๔๑๔}เ^{๔๑๕}ว^{๔๑๖}เห^{๔๑๗}อ^{๔๑๘}เจ^{๔๑๙}า^{๔๒๐}แล้ว^{๔๒๑}ไ^{๔๒๒}ค^{๔๒๓}เ^{๔๒๔}ค^{๔๒๕}ห^{๔๒๖}นี้^{๔๒๗}แล้ว^{๔๒๘}เห^{๔๒๙}อ"
 (ห^{๔๓๐}ัว^{๔๓๑}เร^{๔๓๒}ะ^{๔๓๓}) เอ^{๔๓๔}อ^{๔๓๕} (ค^{๔๓๖}น^{๔๓๗}ฟ^{๔๓๘}ัง^{๔๓๙}ห^{๔๔๐}ัว^{๔๔๑}เร^{๔๔๒}ะ^{๔๔๓})
 ม^{๔๔๔}ัน^{๔๔๕}กะ^{๔๔๖}เล^{๔๔๗}ย^{๔๔๘}ไป^{๔๔๙}เอ^{๔๕๐}า^{๔๕๑}ไ^{๔๕๒}บ^{๔๕๓}ต^{๔๕๔}อง^{๔๕๕}มา^{๔๕๖}แล้ว^{๔๕๗}เอ^{๔๕๘}า^{๔๕๙}ไ^{๔๖๐}ม^{๔๖๑}ง^{๔๖๒}อ^{๔๖๓}ง^{๔๖๔}เ^{๔๖๕}้า

ไ^{๔๖๖}คร^{๔๖๗}ที่^{๔๖๘}เ^{๔๖๙}ื่อ^{๔๗๐}น^{๔๗๑}ก^{๔๗๒}ู^{๔๗๓}เข^{๔๗๔}า^{๔๗๕}ก^{๔๗๖}เ^{๔๗๗}า^{๔๗๘}ฉ^{๔๗๙}า^{๔๘๐}ฉ^{๔๘๑}า^{๔๘๒}ค^{๔๘๓}เล^{๔๘๔}ื่อ^{๔๘๕}ฮ^{๔๘๖}าก^{๔๘๗}
 ไป^{๔๘๘}ป^{๔๘๙}ู้^{๔๙๐}ไ^{๔๙๑}ห^{๔๙๒}อน^{๔๙๓} น^{๔๙๔}อน^{๔๙๕}พ^{๔๙๖}อย^{๔๙๗}ไป^{๔๙๘}ได้^{๔๙๙}เจ^{๕๐๐}ก^{๕๐๑}แ^{๕๐๒}ว^{๕๐๓}เ^{๕๐๔}ว^{๕๐๕}ัน^{๕๐๖}
 ม^{๕๐๗}ัน^{๕๐๘}ก^{๕๐๙}ิ^{๕๑๐}ล^{๕๑๑}ย^{๕๑๒}อ^{๕๑๓}อ^{๕๑๔}ก^{๕๑๕}ไฟ^{๕๑๖} อ^{๕๑๗}อ^{๕๑๘}ก^{๕๑๙}ไฟ^{๕๒๐}แล้ว^{๕๒๑}ก^{๕๒๒}ิ^{๕๒๓}ไป^{๕๒๔}
 ซ^{๕๒๕}ว^{๕๒๖}ย^{๕๒๗}ค^{๕๒๘}ร^{๕๒๙}ก^{๕๓๐}ซ^{๕๓๑}ว^{๕๓๒}ย^{๕๓๓}ส^{๕๓๔}า^{๕๓๕}ก^{๕๓๖}ค^{๕๓๗}่า^{๕๓๘} ค^{๕๓๙}น^{๕๔๐}แ^{๕๔๑}ก^{๕๔๒}อ^{๕๔๓}น^{๕๔๔}ม^{๕๔๕}ัน^{๕๔๖}ซ^{๕๔๗}ว^{๕๔๘}ย^{๕๔๙}ค^{๕๕๐}ร^{๕๕๑}ก^{๕๕๒}
 ก^{๕๕๓}ิน^{๕๕๔}นะ^{๕๕๕} ถ^{๕๕๖}่า^{๕๕๗}ซ^{๕๕๘}ว^{๕๕๙}ย^{๕๖๐}ค^{๕๖๑}ร^{๕๖๒}ก^{๕๖๓}ห^{๕๖๔}ึ^{๕๖๕}ง^{๕๖๖}แล้ว^{๕๖๗}เข^{๕๖๘}า^{๕๖๙}ไ^{๕๗๐}ห^{๕๗๑}ั^{๕๗๒}ซ^{๕๗๓}ว^{๕๗๔}กะ^{๕๗๕}ล^{๕๗๖}า^{๕๗๗}
 ห^{๕๗๘}ึ^{๕๗๙}ง^{๕๘๐} พ^{๕๘๑}อ^{๕๘๒}มัน^{๕๘๓}ซ^{๕๘๔}ว^{๕๘๕}ย^{๕๘๖}ไป^{๕๘๗}ซ^{๕๘๘}ว^{๕๘๙}ย^{๕๙๐}มา^{๕๙๑} ล^{๕๙๒}ู^{๕๙๓}ก^{๕๙๔}มัน^{๕๙๕}ก^{๕๙๖}ิ^{๕๙๗}ไ^{๕๙๘}ค^{๕๙๙}ือ^{๖๐๐}ซ^{๖๐๑}เ^{๖๐๒}า^{๖๐๓}
 "ล^{๖๐๔}ู^{๖๐๕}ก^{๖๐๖}เอ^{๖๐๗}ย^{๖๐๘}เม^{๖๐๙}ื่อ^{๖๑๐}เจ^{๖๑๑}า^{๖๑๒}ไ^{๖๑๓}ค^{๖๑๔}ือ^{๖๑๕}ซ^{๖๑๖}เ^{๖๑๗}น^{๖๑๘}มา^{๖๑๙}แล้ว^{๖๒๐}เจ^{๖๒๑}า^{๖๒๒}อ^{๖๒๓}ย^{๖๒๔}า^{๖๒๕}ไป^{๖๒๖}ล^{๖๒๗}ัก^{๖๒๘}
 ไ^{๖๒๙}ป^{๖๓๐}ด^{๖๓๑}ก^{๖๓๒}เข^{๖๓๓}า^{๖๓๔}นะ^{๖๓๕} เจ^{๖๓๖}า^{๖๓๗}ไป^{๖๓๘}ซ^{๖๓๙}ว^{๖๔๐}ย^{๖๔๑}ค^{๖๔๒}ร^{๖๔๓}ก^{๖๔๔}ซ^{๖๔๕}ว^{๖๔๖}ย^{๖๔๗}ส^{๖๔๘}า^{๖๔๙}ก^{๖๕๐}ก^{๖๕๑}ิน^{๖๕๒}
 เ^{๖๕๓}เหมือน^{๖๕๔}แ^{๖๕๕}ม^{๖๕๖}ะ^{๖๕๗}" "เอ^{๖๕๘}อ^{๖๕๙}" ม^{๖๖๐}ัน^{๖๖๑}พ^{๖๖๒}ก^{๖๖๓} พ^{๖๖๔}อ^{๖๖๕}
 ม^{๖๖๖}ัน^{๖๖๗}ไ^{๖๖๘}ค^{๖๖๙}ือ^{๖๗๐}ซ^{๖๗๑}เ^{๖๗๒}า^{๖๗๓}อ^{๖๗๔}า^{๖๗๕}ย^{๖๗๖}ไ^{๖๗๗}ค^{๖๗๘}ือ^{๖๗๙}สิ^{๖๘๐}บ^{๖๘๑}ห^{๖๘๒}ก^{๖๘๓}สิ^{๖๘๔}บ^{๖๘๕}เจ^{๖๘๖}ก^{๖๘๗}ปี^{๖๘๘} ม^{๖๘๙}ัน^{๖๙๐}ก^{๖๙๑}
 ซ^{๖๙๒}เ^{๖๙๓}เก^{๖๙๔}ีย^{๖๙๕}จ^{๖๙๖}ห^{๖๙๗}นี้^{๖๙๘} เล^{๖๙๙}ย^{๗๐๐}ซ^{๗๐๑}เ^{๗๐๒}เก^{๗๐๓}ีย^{๗๐๔}จ^{๗๐๕} ม^{๗๐๖}ัน^{๗๐๗}ก^{๗๐๘}ิ^{๗๐๙}ไ^{๗๑๐}ป^{๗๑๑}ซ^{๗๑๒}ว^{๗๑๓}ย^{๗๑๔}ค^{๗๑๕}ร^{๗๑๖}ก^{๗๑๗}
 ซ^{๗๑๘}ว^{๗๑๙}ส^{๗๒๐}า^{๗๒๑}ก^{๗๒๒}ไ^{๗๒๓}คร^{๗๒๔}ก^{๗๒๕}ิน^{๗๒๖}แล้ว^{๗๒๗} ห^{๗๒๘}ึ^{๗๒๙}น^{๗๓๐}ี^{๗๓๑} ม^{๗๓๒}ัน^{๗๓๓}ก^{๗๓๔}ิ^{๗๓๕}ซ^{๗๓๖}อ^{๗๓๗}เข^{๗๓๘}า^{๗๓๙}ก^{๗๔๐}ิน^{๗๔๑}
 ค^{๗๔๒}า^{๗๔๓}ม^{๗๔๔}ก^{๗๔๕}ล^{๗๔๖}าง^{๗๔๗}บ^{๗๔๘}า^{๗๔๙}น^{๗๕๐}ก^{๗๕๑}ล^{๗๕๒}าง^{๗๕๓}เร^{๗๕๔}ือ^{๗๕๕}น^{๗๕๖} เขา^{๗๕๗}เล^{๗๕๘}ย^{๗๕๙}ไ^{๗๖๐}ม^{๗๖๑}ให้^{๗๖๒}ก^{๗๖๓}ิน^{๗๖๔}
 ห^{๗๖๕}ึ^{๗๖๖}น^{๗๖๗}ี^{๗๖๘}ง^{๗๖๙}แล้ว^{๗๗๐} ให้^{๗๗๑}เ^{๗๗๒}ล^{๗๗๓}ย^{๗๗๔}ง^{๗๗๕}ว^{๗๗๖}ว^{๗๗๗}เ^{๗๗๘}ล^{๗๗๙}ย^{๗๘๐}ก^{๗๘๑}ว^{๗๘๒}าย^{๗๘๓}
 ให้^{๗๘๔}ก^{๗๘๕}ิ^{๗๘๖}ไ^{๗๘๗}ม^{๗๘๘}เ^{๗๘๙}ล^{๗๙๐}ย^{๗๙๑} ห^{๗๙๒}ึ^{๗๙๓}น^{๗๙๔}จ^{๗๙๕}ว^{๗๙๖}น^{๗๙๗}เว^{๗๙๘}ล^{๗๙๙}า^{๘๐๐}มา^{๘๐๑}แล้ว^{๘๐๒}
 แ^{๘๐๓}ม^{๘๐๔}ม^{๘๐๕}ัน^{๘๐๖}ก^{๘๐๗}ิ^{๘๐๘}ป^{๘๐๙}่วย^{๘๑๐}ละ^{๘๑๑}ห^{๘๑๒}ึ^{๘๑๓}น^{๘๑๔}ี^{๘๑๕} ป^{๘๑๖}่วย^{๘๑๗}แล้ว^{๘๑๘}ก^{๘๑๙}ิ^{๘๒๐}ต^{๘๒๑}าย^{๘๒๒}
 แ^{๘๒๓}แล้ว^{๘๒๔}ห^{๘๒๕}ึ^{๘๒๖}น^{๘๒๗}ี^{๘๒๘} ต^{๘๒๙}าย^{๘๓๐}แล้ว^{๘๓๑}ม^{๘๓๒}ัน^{๘๓๓}ก^{๘๓๔}ิ^{๘๓๕}ไ^{๘๓๖}ม^{๘๓๗}ี^{๘๓๘}ะ^{๘๓๙}ว^{๘๔๐}ะ^{๘๔๑}ไร^{๘๔๒}เ^{๘๔๓}ล^{๘๔๔}ย^{๘๔๕}
 เส^{๘๔๖}ื่อ^{๘๔๗}ฮ^{๘๔๘}าก^{๘๔๙}ซ^{๘๕๐}ึ^{๘๕๑}น^{๘๕๒}ฮ^{๘๕๓}าก^{๘๕๔}ไ^{๘๕๕}ม^{๘๕๖}ี^{๘๕๗}ะ^{๘๕๘}ว^{๘๕๙}ะ^{๘๖๐}ไร^{๘๖๑}ล^{๘๖๒}ัก^{๘๖๓}อ^{๘๖๔}ย^{๘๖๕}่า^{๘๖๖}ง^{๘๖๗} บ^{๘๖๘}ะ^{๘๖๙}ถ^{๘๗๐}า^{๘๗๑}
 ก^{๘๗๒}ู^{๘๗๓}ต^{๘๗๔}าย^{๘๗๕}ไป^{๘๗๖}น^{๘๗๗}ี^{๘๗๘}จะ^{๘๗๙}ท^{๘๘๐}า^{๘๘๑}อ^{๘๘๒}ย^{๘๘๓}่า^{๘๘๔}ง^{๘๘๕}ไร^{๘๘๖} เอ^{๘๘๗}า^{๘๘๘}ะ^{๘๘๙}ว^{๘๙๐}ะ^{๘๙๑}ไร^{๘๙๒}
 ให้^{๘๙๓}ล^{๘๙๔}ู^{๘๙๕}ก^{๘๙๖}ก^{๘๙๗}ู^{๘๙๘}น^{๘๙๙}ะ^{๙๐๐}เ^{๙๐๑}น^{๙๐๒}ม^{๙๐๓}ร^{๙๐๔}ก^{๙๐๕}ก^{๙๐๖}ไ^{๙๐๗}ม^{๙๐๘}ี^{๙๐๙}ะ^{๙๑๐}ว^{๙๑๑}ะ^{๙๑๒}ไร^{๙๑๓}
 ก^{๙๑๔}ิ^{๙๑๕}เล^{๙๑๖}ย^{๙๑๗}ล^{๙๑๘}ัง^{๙๑๙}ล^{๙๒๐}ู^{๙๒๑}ไ^{๙๒๒}ว^{๙๒๓}่า^{๙๒๔} "ล^{๙๒๕}ู^{๙๒๖}ก^{๙๒๗}เอ^{๙๒๘}ย^{๙๒๙}ถ^{๙๓๐}า^{๙๓๑}แ^{๙๓๒}ม^{๙๓๓}ต^{๙๓๔}าย^{๙๓๕}ไป^{๙๓๖}
 แ^{๙๓๗}แล้ว^{๙๓๘}ไ^{๙๓๙}ม^{๙๔๐}ี^{๙๔๑}ะ^{๙๔๒}ว^{๙๔๓}ะ^{๙๔๔}ไร^{๙๔๕}ให้^{๙๔๖}

ไปกวาดเอาขี้ที่มากได้มาขนาดเม็ดมะขาม
 นี้แหละ (คนฟังหัวเราะ) แล้วก็ห่อไว้
 ขนาดนี้ (เขา - แล้วเป็นแนวเลอ) ห่อไว้
 มันกะมาซอกใส่ฟางโหล่ง ฟางกะแหว่สาม-
 ขีบรอบปากนี้ละ อ้อ (นอเรียน - เป็น
 พุช่ายเนาะ) อ้อเป็นพุช่าย กะเลยเดินไป
 เดินไปบ้านหน้ากะเลงควายเห่กูนอ มิเลง
 แล้วของคิคาน มิเลงกะมิเห่กูนเข้า
 มิเห่กูนี้นานมันไปบ้านน้ำ ไปเลย ๆ ไปมัน
 ไปซอกแล้วมันกะไปซื้อเขายูวักกิน ญาคูเห่
 มันตักน้ำตักในเห่มันกะมิตัก (เขา -
 มันคิคาน) อ้อ มันคิคาน บาคนี้แหละเอ๊ะไป
 เอ๊ะไปทุ่งนาแล้วไปเห่คิคานอนนึ่ง จ้าม
 จ้ามคือเอาเอาไปฝนเงินฝนค้ำหนึ บ๊ะ
 คิคานอนนึ่งจ้ามเทวะชั้น ไปแบ่นใส่ภาใส่หนู
 หนึแนวเลอกะตายโลดนาอันหนะ กะเลย
 จับเอาคิคานนั้นแหละละแกมห้วยไป ไปแหละ
 ไปเห่คิคานอยเลงควายอยู่ เขาโคเห่เขา
 หลายเห่ "สู สู่หะกีนมอเน" วะชั้น
 (เออ - ศรีสุตา) "โย้ว กีนมู" ทางเขาหว่า
 "สูได้เข้าเบาะ" "โค" วะชั้น "เอ็ดเลอ
 เจ้าจิงละโคอายนอะ "โย้ว กูตอยกอนคิน
 ไปมันตักโคได้" วะชั้น พอคินกานากวักลงมา
 กีนป่ายในอัน "โย้ว กีนกะกีนชั้นเจ้าเก้งกะ

ไปกวาดเอาขี้ที่มากได้มาขนาดเม็ดมะขาม
 นี้แหละ (คนฟังหัวเราะ) แล้วก็ห่อไว้
 หนึ (เขา - แล้วเป็นยังง) ห่อไว้
 มันก็มาซอกใส่ฟางโหล่ง ฟางเดียวสาม-
 ขีบรอบปากนี้ อ้อ (นอเรียน - เป็น
 ญารายนะ) ไซ้ เป็นญาราย ก็เลยเดินไป
 เดินไปบ้านต่อไปก็เลี้ยงควายให้กูนะ ไม่เลี้ยง
 ละความขี้เกียจ ไม่เลี้ยงก็ไม่ให้กินข้าว
 ไม่ให้กินมันมันไปบ้านต่อไป ไปเรื่อย ๆ ไปมัน
 ไปถึงแล้วมันก็ไปขอข้าววัดกิน พระให้
 มันตักน้ำตักทำให้มันไม่ตัก (เขา -
 มันขี้เกียจ) เออ มันขี้เกียจ หนึก็ออกไป
 ออกไปทุ่งนาแล้วไปเห่คิคานอนนึ่ง ส่วย
 ส่วยเหมือนเราจะเอาไปฝนเงินฝนทองเลย บ๊ะ
 คิคานอนนึ่งส่วยจิง ไปขว้างใส่ภาใส่หนู
 นือะไรก็ตายเลย นกนั้นนะ ก็เลย
 จับเอาคิคานนั้น แล้วละะริมห้วยไป ไปแล้ว
 ไปเห่คิคานอยเลงควายอยู่ เขามีเห่ข้าว
 หลายเห่ "สู สู่จะกีนโหมน" (เออ - ศรีสุตา) "อ้าว กีนนิ" เขาพูด
 "สูมีข้าวโหม" "มี" "ทำอย่างไร
 ฟี ถึงจะโคละนอะ" "อ้อ กูขว้างกือคิน
 ไปมันตักโคเลยแหละ" พอคินมี ๆ กวักลงมา
 กินปลาอยู่ตรงนั้น "เออ กีนกีนคินคินฟี เก้งก็

เอาเบิ่งคู่ซัน" โยว กูหละเอาก่อนกินโยน
ใส่ปากเบิ่ง ฟักมันกะตอยใส่หัวนกโลก
ป๊ีบ (ศรีสุตา - ตายชั่ว) อ้อ นกมันแคบ
แคบ แคบ (คนฟังหัวเราะ) ลงไปเอามา
แล้วมันลงเอามาแล้วกะโละชนโละปี้มัน
ซังกะซังฮาก มันมีโคซังนุงมัน
คนทุกเขาไมให้มัน คนแตกมันออกซงออก
เสื่อได้ มีคือเอาควนนี้เค (เข่า -
เป็นแนวเลอบากหนี) มันกะลอกชนลกปี้แล้ว
ไปเล่นใส่ไฟ ตะคืบ คืบ คืบ ตะคืบ
ตะคืบใส่หัวมัน (คนฟังหัวเราะ) หัว
โลกฮอง กวาก กวาก น้ำมันนก น้ำ
มันนกแหละตะคืบมัน (เข่า - เป็นแนว
เลอบากหนี ; หัวเราะ) ฮองแล้วไฮฮอง
แล้ว มันละ "โอ้ยเนาะวะซัน ทกทะเลือ
แอ้งซำค้ำมาที่ควายกีนะ" (คนฟังหัวเราะ)
มันเว้าอย่างนั้นแหละ กะคิดไปคึกมากะมัน
บ่คิดเห็นเนอเหลือแล้ว คึกเห็นคึกที่แหมกูแล้ว
มันกะหาแล้ว (คนฟังหัวเราะ) มันกะหา
ป๊ีบ ป๊ีบ ป๊ีบ แล้ว โลกเห็นอยู่มันโลก
แกเอาะมา ฝนใส่คืเห็นอันแกวงใส่ปาก
มันกะลงไปงมเอาแล้วคืเห็นก่อนนั้น (ศรีสุตา -
กะ) ฝน กาก กาก กาก กาก ใส่ไหม
มือแล้วกะลาคใส่หัวมัน (คนฟัง - เออ)

ลองคื" เออ กูจะเอาก่อนกินข้าง
ใส่ปากกู ข้างมันคืถูกหัวนกเลย
ป๊ีบ (ศรีสุตา - ตายเลย) เออ นกมันถลา
ถลา ถลา (คนฟังหัวเราะ) ลงไปเอามา
แหละมันลงไปเอามาแล้วก็ถอนชนตอนปีกมัน
กางเกงก็กางเกงซาด มันไม่มีกางเกงนุงมัน
คนจนเขาไม่ให้มัน คนแตกถอนคืคืกางเกง
เสื้อนี้ ไม่เหมือนเราเคียวนี้ละ (เข่า -
เป็นอย่างไรทีนี้) มันก็ถอนชนตอนปีกแล้ว
ไปเล่นไฟ แตกคืบ คืบ คืบ แตกคืบ
แตกคั่วถูกควายมัน (คนฟังหัวเราะ) ควาย
เลยร้อง กวาก กวาก น้ำมันนก น้ำ
มันนกที่แตกถูกมัน (เข่า - เป็นอย่าง
ไรทีนี้ ; หัวเราะ) ร้องแล้วร้องไห้ร้อง
แล้ว มันว่า "โอ้ย ยิ่งลำบากเท่าไร
ยิ่งซำค้ำมาถูกควายสันนะ" (คนฟังหัวเราะ)
มันพูดอย่างนั้นแหละ ก็คิดไปคึกมามัน
ไม่คิดเห็นอะไรแล้ว คึกเห็นซี้ที่แม่กูแล้ว
มันเลยหา (คนฟังหัวเราะ) มันก็หา
ป๊ีบ ป๊ีบ ป๊ีบ แหละ เลยเห็นยังอยู่มันเลย
แกออกมา ฝนใส่คืเห็นที่ข้างใส่ปาก
มันก็ลงไปงมเอามาคืเห็นก่อนนั้น (ศรีสุตา -
กะ) ฝน กาก กาก กาก กาก ใส่ไหม
มือแล้วกะลาคใส่ควายมัน (คนฟัง - เออ)

มิดจากลาค หำมีของเลย "แน" (คนฟัง
หัวเราะ) "มูนหมกมุ่นอยู่ไคยูเค" ะชั้น
มันเว้า (หัวเราะ) มันเลยถือไปแหลว
มันกะเลยปากเอาน้ำมันนกนั้นกะถือแล้วกะ
คลิ่นกับคลิ่นเหมมันเหอกันไป (คนฟังหัว
เราะ - สำอย่างเนาะ) เออ แนวนั้นแหละ
นิทานแนวนั้นแหละ แนวนั้นหลายแต่ไคเลอง
คล้ายมันหลาย (คนฟัง - เออ) ปากนั้นแหละ
พอถือไป ถือไปแล้วแหละ อันถือไปแล้วแหละ
ไปฮอควักอันแหละนอน นอนอยู่แล้วขอกินเข้า
กินน้ำน้ำเขาน้ำแหละ หั้นไป แล้วกะไป
เหนอนลูกสาวทำนะคาไทเฮานี้ละ มีเม้น
ดูเจ้าบ้านเจ้าเมืองเคาะ หากคนยังคนมีแค
เฮอนใหญ่แค อย่างเฮอนเจ้านั้นละ
แหละอันนายอันนั้นกะได้ลูกสาวเกว มันกะเห่า
มากะกว่าคคคค "โอ ญาเอยคะนอยขอกิน
น้ำแคกว่า" ะชั้น "โย้วมึงมาแต่เลอ"
"โย้วคันทุกคนญะนี้แล้ว ไปหาขอตานกิน"
ะชั้น แลละกะขอตานกินน้ำแค มันว่า
กะมีเยอะเออะจากปะก็แหลว มันเว้าหลาย
เหอคตหลายทแล้วกะเลยเออะจากปะก็แล้ว
หั้นไป มันกะควักเอาน้ำมันนกวกักมาลาค
ใส่แป้นกั้นไว้ ลาคแล้วมันกะลงไปในอนคย
อยู่ไคกลางพุนแหละ นางอันนั้นพอกีเอาน้ำ

เงียนี่ คอยไม่รองเลย "แน" (คนฟัง
หัวเราะ) "มรดกแมก ยังมียู่นะ"
มันพุก (หัวเราะ) มันเลยถือไป
มันกะเลยกอบเอาน้ำมันนกนั้นแล้วถือ
กินนั้นกับชี่ที่แมมันหอกันไป (คนฟังหัว
เราะ - สำอย่างนะ) เออ อย่างนั้นแหละ
นิทานอย่างนั้นแหละ อย่างนั้นมากนะเรื่อง
ไมคี่ มันมาก (คนฟัง - เออ) หั้นแหละ
พอถือไป ถือไปแล้วแหละ ถือไปแล้วแหละ
ไปถึงวัดนั้นแหละนอน นอนอยู่แล้วขอกินข้าว
กินน้ำกับเขาน้ำแหละ หั้นไป แล้วกะไป
เห็นลูกสาวคนธรรมดาพวกเรานี้แหละ ไม่ใช่
ลูกเจ้าบ้านเจ้าเมืองหรือค แต่คนนั้นคนมีหนอย
เรือนใหญ่หนอย อย่างเรือนเอ็งนี่ละ
และหญิงคนนั้นก็ลูกสาวเดียว มันกะเข้า
มากักวาคคค "โอ้ย ท่านเอยกระดมขอกิน
น้ำหนอยชี่" "เอะ มึงมาจากไหน"
"ก็ คนทุกขคนยากนั้นแหละไปหาขอตานกิน"
ว่าอย่างนั้น แลละขอตานกินน้ำหนอย มันว่า
ก็ไม่อยากลูกไปจากก็แหละ มันพุกหลาย
ครั้งคตหลายคราวแล้วก็เลยลูกไปจากก็แล้ว
หั้นไป มันกะควักเอาน้ำมันนกวกักมาลาค
ใส่แป้นกั้นไว้ ลาคแล้วมันกะลงไปในอนคย
อยู่ไคตุ้ยบ้านโน้นแหละ นางคนนั้นพอกีเอาน้ำ

มาเหอกินแล้วมันกะเลยหนีไปหาถิ่นซมกิน
 เมียงนำหมู พอสมควรวแล้วก็เลยมาต่าฮู
 พอมันเหาแปกปั๊มนี่ เขียบไมซายอันนั้นเขา
 บั๊กกะฮื่อของกวาก หื่อของเคมาคน เขียบไม
 ซายอันนั้นลงกะกวาก เขียบลงกะกวาก
 กะ โย้ว ฮื่อ ค้อตางแท้ (คนฟังหัวเราะ)
 เลย เอ๊ะจากแปกปั๊มนี่ ซันเคาะ (คนฟัง
 หัวเราะ — เขียบแอ้งไวแอ้งกวากไวเบาะ)
 อือ เขียบแอ้งไวแอ้งฮ้องไว เขียบกวาก
 กวาก กวาก กวาก โย้ว ตางแท้โลก
 เหลียวหน้าเหลียวหลัง โลกแล่นชะคอก
 (คนฟัง — แล่นทอเลอแอ้งกวาก) อือ
 แล่นกะกวาก กวาก กวาก กวาก
 (คนฟังหัวเราะ) อย่างซันขาดโคกะกวาก
 บั๊กนั้น แล่นออกโกงโง้มโตนโกงโง้ม คึง
 กะกวาก (คนฟังหัวเราะ) เลยนอนแล้ว
 นอนโลกแหม่มันมาแตกางบ้านชะค็อก
 "อนางมึงเป็นเฒอ" "จักเป็นเฒอแหละ
 นิงมิได้" วะซัน "โย้ว มันเป็นเฒอ มันละ
 ซ่าละมีคแล้วได้ พอสำฮูค่านาแล้วได้" วะซัน
 เวาพอสำฮูค่านาแล้วได้ โคนลูกนึ่งเข้าทาว
 ปาแล้วกะคักน้ำคักโนแล้ว "ค้อยนิงมิได้"
 "โย้วนิงเบ็งคู้" โทลคแหมไปจับคางซันโทลค
 ฮื่อของกวากหนึ่ง ซันมองเลอกะกวาก กะ

มาให้กินแล้วมันก็เลยหนีไปกินของ เปรี๊ยะ
 ของคอกกับเพื่อน พอสมควรวแล้วก็เลยมาทอน้ำ
 พอมันเข้าแปกปั๊มนี่ เขียบไมซายอันนั้นเขา
 ก็หือของกวาก หือของนะฮื่น เขียบไม
 ซายอันนั้นลงกะกวาก เขียบลงกะกวาก
 ก็ เอ๊ะ หือ ทำไมแปลกจิง (คนฟังหัวเราะ)
 เลยออกจากแปกปั๊มนี่เสีย (คนฟัง
 หัวเราะ — เขียบแอ้งไวแอ้งกวากไวหรือ)
 อือ เขียบแอ้งไวแอ้งร้องเร็ว เขียบกวาก
 กวาก กวาก กวาก เอ แปลกจิงเลย
 เหลียวหน้าเหลียวหลัง เลยวิ่งเสีย
 (คนฟัง — วิ่งเหาไรแอ้งกวาก) อือ
 วิ่งก็กวาก กวาก กวาก กวาก
 (คนฟังหัวเราะ) ก้าวขาทีไรก็กวาก
 ที่นั้น วิ่งออกจากห้องนอนกระโคค คึง
 ก็กวาก (คนฟังหัวเราะ) เลยนอนเลย
 นอนแล้วแม่มันมาจากหมูบ้าน
 "อืหนมึงเป็นอะไร" "ไม่รู้เป็นอะไร
 เคลื่อนไหวมิได้" "เอ๊ะ มันเป็นอะไร มัน
 ค่ำมีคแล้วนะ ควรวทอน้ำได้แล้ว"
 ว่าควรวจะทอน้ำได้แล้ว ควรวลูกนึ่งข้าวฮอน
 ปลาแล้วก็คักน้ำคักทาแล้ว "ฉินเคลื่อนไหวมิได้"
 "เออ ชยัคคู้" เลยแม่ไปจับสีกข้างเลย
 ร้องกวากหนึ่ง ถูกตรงไหนก็กวาก ก็

"โย้ว เป็นเผอเหลอลูกมาเบ็งกู" เอาะมา
 แดงโหมหยางเอาะมาแตะปะตู ปะตูฮาว
 ปะตู (คนฟัง - อ้อ) กวาก กวาก
 กวาก กวาก โลดโอยตายแล้วลูกมิได้แล้ว
 หลกไปตีของฮองป่าวเอาะมาไปเหอ
 ข้าเผอไปตีแล้วเอาเหอเอคเมลู่สาวเกว
 วะชั้น ความงาม เผอไปกะมิดีแล้วมาคหนึ่ง
 ไปเหอเผอกะมันหลายผูลายค่นมาเป้ามาไป
 เอาะเผอเลอม่ากะมิดีแล้ว มิดีแล้วกะมื่ออื่น
 เขามา เขาหละลงจิงหัน ลงจิงหันแล้วหว่า
 บะ พ้อฮิด่างอยู่วะชั้น เขาเลยคคองฮอง
 ป่าวประกาศไปบ้านนั้นเมืองนั้นว่า ลูกนั้น
 สมมุติ ลูกนอเรียนเนาะ หีฮอง (คนฟัง -
 เออ) "โย้ว มันฮองแนวเลอ มันฮอง
 กวาก กวาก ฮันแล้ววะชั้น โย้ว เอค
 แนวเลอมันจิงละคิ ฮันเมคแล้วเขาเหอ
 เอาเอคเมลู่วะชั้น ฮัพพะสิ่งของเท็งเย้า
 เท็งฮอนกะมอบให้ลูกสาวเกววะชั้น "โย้ว"
 ท่างมันหว่า "เซ่นผมไปคิเคเดิ่นละเหอเอา
 เบาะ" "จิงหว่าแล้วหมาไปคิกะเหอเอา
 มิเว้าแต่ค่น" "โอ้ ฮันหว่าจิงฮันเยอะล่อง
 เบ็งเค" มันหว่า "ล่องกะล่องคิ" วะชั้น
 แล้วไปเว้าเหอเขาฟังฮันมาแล้วหว่า บ่เห็นละ
 บอ บักอันหนึ่งค่นฮันฮายทุกกะตะ จักค่น

"เอา เป็นยังใจลูกมากุชิ" ออกมา
 จากห้องนอนเ็นออกมาจากประตู ประตูเท่า
 ประตู (คนฟัง - อ้อ) กวาก กวาก
 กวาก กวาก เลยโอยตายแล้วลูกมิได้แล้ว
 เลยไปตีของรื่องป่าวหาคนมารักษาให้
 ถ้าใครรักษาหายแล้วมอบให้เป็นเมียลูกสาวเกีย
 สวักววย ใครรักษาก็ไม่หายเลยทีนี้
 รักษาให้ก็หลายผูลายค่นมาเป้ามารักษา
 เอาะไรมาก็ไม่หายแล้ว ไม่หายแล้วก็เข้า
 วันรุ่งขึ้น เขาก็ลงจิงหัน ลงจิงหันแล้วพุก
 บะ นาแปลกอยู่เนะ เขาเลยคคองรื่อง
 ป่าวประกาศไปบ้านนั้นเมืองนั้นว่า ลูกค่นนั้น
 สมมุติ ลูกนอเรียนเนะ หีรื่อง (คนฟัง -
 เออ) เอาะ มันรื่องอย่างไร มันรื่อง
 กวาก กวาก นั้นแหละ เอ ทำ
 ยังใจถึงจะหาย ถ้าหาหายแล้วเขายกให้
 เป็นเมีย สรรพสิ่งของบนเหยา
 บนเรือนถ้ามอบให้ลูกสาวค่นเกีย "เอาะ"
 มันเลยวว่า "ถ้าผมารักษาหายท่านจะให้เอา
 ไหม" "ถึงแล้วแล้วหมารักษาทะก็ให้เอา
 ไม่ได้วแต่ค่น" "โอ้ ถ้าว่าอย่างนั้นฮอยากลอง
 คุจิง" มันว่า "ลองก็ลองชิ"
 แล้วไปพุกให้เขาฟังฮันมาแล้วว่า ไม่เห็นละ
 หรือ ไช้ค่นหนึ่งค่นทุกกะตะ ไม่วูกน

บ้านเลข มันทายอยู่ในวัดนี้ มันทว่ามันเคย
 ไปคืออยู่ ขึ้นมิดแล้วเหอคัดคอมันว่า
 เขากะเลยลงมาว่า ไปหาวะชั้น ขึ้นเจ้า
 ไปก็หะมอบนางนเหอเจ้าเออเมวะชั้น
 ขัพะสิ่งของกะมอเหอ ลูล่าวเควแท้ ๆ
 วะชั้น โยผ่มมีไคซังนุ่เงาะหินไปกะ
 ลักอายเคม้นหาค เขาหลกหาเหอมันถาย
 ขัถายเสอแล้วกะหินไป มันกะกำเอน้ำมัน
 นกกวักกับคหิเหมม้นแล้วกะหินไปแหล
 (หิวเราะ) หินไปแล้วกะแอนนอยแหล
 มันกะลบลอง มันกะลบลองหว่าไปก็ แต่ขอ
 เหอโพกญาผ่อญาเหมนเอาะไปทางเนาะเส
 กอน เอาะไปอึกบิปะตุไ่ว่เสกอน วะชั้น
 แล้วผ่มกะเสอเอคหยาวะชั้น เออ เอา
 แวนั้นกะเอา กะเลยบิปะตุไ่ว่ มันกะเอา
 คหิเหมม้นเอาะมากะผ่นไสผ่นเสออันนอย
 เสอคหินน่ะ แล้วกะเหอนางนนั้นเบมื่อมา
 มันกะเอาลาค ลาค ลาค "เหอเจ้าเอา
 คบลวคโลกเคือ" "เออ" ทางนางอันนั้น
 กะหว่า มันกะขึงจะเอาะแวนลว่า
 (คนฟังหิวเราะ) แล้วกะ (หิวเราะ)
 ลาคเคมสองฝ่ามือ (คนฟังหิวเราะ)
 มิดจาลาค เลยมือองเลย ญางเอาะมา
 กะเลยคคองต้องปาวกันหว่าคแล้ว หายแล้วชั้น

บ้านไหน มันทายอยู่ในวัดนี้ มันทว่ามันเคย
 รักษาหาย ถ้าไม่หายแล้วให้ตัดคอมันว่า
 เขาก็เลยลงมาตาม ไปคุณถาคคุณ
 รักษาหายจะมอบนางนให้เป็นเมียคุณ
 สรรพสิ่งของก็มอให้ ลูกสาวเดียวจริง ๆ
 โห้ ผมไม่มีกางเกงใส่ขึ้นไปที่
 อายขิมันขาด เขาเลยหาให้มันเปลี่ยน
 กางเกงเปลี่ยนเสื้อแล้วก็ขึ้นไป มันก็กำเอน้ำมัน
 นกกวักกับขหิเหมม้นแล้วก็ขึ้นไปแหล
 (หิวเราะ) ขึ้นไปแล้วก็คุยกันอยู่แล้ว
 มันก็รับรอง มันก็รับรองว่ารักษาหาย แต่ขอ
 ให้พวกคุณพอกุณเมื่อนี้ออกไปข้างนอกเสีย
 กอน ออกไปบิปะตุไ่ว่เสียกอนนะ
 แล้วผ่มจะปรงยา เออ เอา
 อย่างนั้นกะเอา ก็เลยบิปะตุไ่ว่ มันกะเอา
 ขหิเหมม้นออกมาแล้วผ่นไสผ่นไสอายนั้นนอย
 ไสหินน่ะ แล้วกะไถนางนนั้นเบมื่อมา
 มันกะเอาลาค ราก ราก "ให้คุณเอา
 ตะบลาคเลยนะ" "เออ" นางนั้น
 รับคำ มันก็จับอ้าออกอย่างนั้นแหล
 (คนฟังหิวเราะ) แล้วก็ (หิวเราะ)
 ลาคเคมสองฝ่ามือ (คนฟังหิวเราะ)
 เจียบไม่มีเสียง เลยมือรองเลย เกินออกมา
 ก็เลยคคองร้องปาวกันว่าหายแล้ว หายแล้ว

เลยจักงานแต่งงานเหอ บักนั้นกะไคทาน
 กิหเหมมั้นกะเลยยังเลยมี นั้นแล้วน

วากชะหนามัน (เช่า - ชุคแล้วเบาะ)

ชุคก่อนั้น (เช่า - เมยละเบาะ) กะมีเมื่อย

(เช่า - เอาต่อไปเลองต่อไปสือเลองหว่า

แนวเลอ)

เลยจักการแต่งงานให้ อ้ายคนนั้นกะไคทาน

ซิทแมนกัเลยมั่งเลยมี นั้นแล้วน

วาสนามัน (เช่า - จมแล้วยัง)

จมแค่นั้น (เช่า - เมื่อยแล้วยัง) ก็ไม่เมื่อย

(เช่า - เอา ต่อไปเรื่องต่อไปซื่อเรื่องว่า

อะไร)

เชกดีสองตะกุน

แม่ชีเกษิ รัตน : วิทยากร

เวาเลยเปาะ (ศรีสุคา - ละ)

บางคนแหละมีเชกดีสองตะกุน ตะกุนหนึ่ง
กะมีลูกชายสองคน ตะกุนหนึ่งมีลูกสาวพุเคว
ยังมีที่สุกหับสินเงินทองหนะตะกุนละซิบแปด
โกด บางคนอันตะกุนที่มีลูกชายอันแหละ
พุตกกอันชีไปขอเอากับลูกเชกดีตะกุนนั้น
ไปขอหละทางลูกชายพุตกกมีมิก มีมิกลูก
เชกดีมีมิกนางอันนั้น นางลูกสาวเชกดีหนะ
ลูกชายกักมิก บาคเาะ ไหลหาลูกชายกัก
หมื่นแล้ว มีเมียเอาเมื่อนั้น ชำมันมีมิกมัน
แหละมีเอา ไหลหาหมื่นกะหมื่น มันขอแต่
ผ้าห่มผืนหนึ่งลูกชายกักอัน ไคผ้าห่มผืนนั้น
มีกะไปแล้ว ไปอยู่นางคนทุกอยู่แคว
เมืองนุ่น อีนางคนทุกนะ แล้วกะเลยไปเอา
นางคนทุก ทุกฮาวเลอจิงหวา ญาสามไฟ
กันไคสามชั้นอันทุกนะ ทุก ทุก คั้นมากะ
แหละเข้าละไปเก็บผักบุ้ง อันลูกเชกดี
อันพุไปชูเมื่อนั้นมาแหละไปคืบสามล่อ
ไคเข้ามอละกอบละกำบาสูเมสแหละเภากิน
อยู่อันแล้วบางคนหลายมอดหลายเงมาแล้ว
บาคหมื่น บาคกะทางตะกุนอันพุกะไป

เศรษฐีสองตระกูล

พุกเลยหรือ (ศรีสุคา - ละ)

ทินก็มีเศรษฐีสองตระกูล ตระกูลหนึ่ง
ก็มีลูกชายสองคน ตระกูลหนึ่งมีลูกสาวคนเดียว
ยังมีที่สุกหับสินเงินทองหนะตระกูลละสิบแปด
โกฏิ ทินตระกูลที่มีลูกชายนั่น
ลูกคนโตนั้นจะไปขอลูกสาวเศรษฐีตระกูลนั้นให้
ไปขอแล้วแต่ลูกชายคนโตไม่ชอบ ไม่ชอบลูก
เศรษฐีไม่ชอบนางนั้น นางลูกสาวเศรษฐีนั้น
ลูกชายคนโตไม่ชอบ ทินก็ไล่ลูกชายคนโต
หมื่น มันไม่เอาเมียนะ ก็มันไม่ชอบมัน
เลยไม่เอา ไคหมื่นมันก็หมื่น มันขอเพียง
ผ้าห่มผืนหนึ่งลูกชายคนโตนั้น ไคผ้าห่มผืนนั้น
แล้วมันก็ไป ไปอยู่กับนางคนจนอยู่ชาน
เมืองโน้น อีนางคนจนนะ แล้วก็เลยไปเอา
นางคนยาก ยากจนขนาดไหน ขนาดหญ้าสามไฟ
บันไคสามคันทุกขากนะ จน จน คั้นมา
เมื่อยากก็ไปเก็บผักบุ้ง ลูกเศรษฐี
แต่งงานแล้วไปอยู่บ้านเมียคั้นมาไปคืบสามล่อ
ไคขาวมาวันละกอบละกำมาให้เมียให้เมื่อยาก
อยู่นั้นไคหลายค่อหลายวันมา
ทินก็ฝ่ายตระกูลของคนนั้นก็ไป

แต่งงานกับตะกุนนั้นแหละ ตะกุนที่ไปขอ
 เหนืออาย อายมิเอาหนะ (ศรีสุภา - ค่ะ)
 แลหะเอาพี่น้องชายไปแต่งงานเหอบาคนี้
 อันนั้นกะไปหาทางนั้น ทางนั้นกะคือต้องของ
 ความกันแล้วบาคนี้ กะแต่งงานบาคนี้
 แลหะแต่งงาน ทางนั้นกะเซตติ
 ทางนั้นกะเซตติแต่งงานกันเนาะ เล่มชะนุก
 ชะหนานเคองอยู่เคองกันอัน พ้อหว่าหา
 กว่านี้พันโกะมิพอละ ข้าเซตติแต่งงานเนาะ
 แต่งงานเซตติแล้วกะปันเงินปันทองเหอ
 แลหะโอบาคนี้ แหม่ทางพุสาวนกะปันเหอ
 ขิบสองโกก แหม่ทางพุสาวนกะปันเหอขิบ
 สองโกกแล้วเงินอัน (คนฟัง - อ้อ)
 แล้วกะมาตั้งตะกุนเซตติชนแล้วบาคนี้
 ตั้งตะกุนเซตติกะมีทอง เข้าทองสาธ เติมแล้ว
 ข้าเซตติเนาะ เป็นคุมเป็นเวียงอยู่บาคนี้
 มีโคกเคอแล้ว เงินทองเข้าของ เป็นเซตติ
 แล้วสองโด้เมแต่งงานใหม่อัน บาคนี้กะ
 อยู่ไปแล้วบาคนี้กะกินเล้งแล้วโอบาคนี้
 เป็นเซตติกะกินเล้งบาคนี้ เจ็ดวันแหละ
 กินเล้งเทอหนึ่ง เจ็ดวันกะกินเล้งเถอนึง
 กินเล้งผัดมีแต่เอาเอาอานายมีแต่นายสูง ๆ
 มากินเล้งนั้น โตะนั้นคือมพะเป็นนอยแล้ว
 ความหนานบ้านนั้น มีแต่ตะกุนใหญ่ใหญ่กินเล้งอัน

แต่งงานกับตะกุนนั้น ตะกุนที่ไปขอ
 ให้พี่ชาย พี่ชายไม่เอานะ (ศรีสุภา - ค่ะ)
 ให้คนน้องชายไปแต่งงาน ที่นี้
 คนนั้นก็ไปหาทางนั้นเสีย ฝ่ายนั้นก็คงต้อง
 เป็นความกันละ ก็แต่งงานที่นี้
 แต่งละแต่งงาน ฝ่ายนั้นก็เศรษฐี
 ฝ่ายนั้นก็เศรษฐีแต่งงานกันนะ เริ่มสนุก
 สนานอาหารการกิน ชนากล่า
 ความนี้พันตัวก็ไม่พอละ ก็เศรษฐีแต่งงานนี้
 แต่งงานเสร็จสรรพแล้วก็แบ่งเงินแบ่งทองให้
 นะที่นี้ แม่ฝ่ายหญิงก็แบ่งให้
 สิบสองโกก แม่ฝ่ายชายก็แบ่งให้สิบ
 สองโกกแหละเงินนะ (คนฟัง - อ้อ)
 แล้วก็มาตั้งตะกุน เศรษฐีชนละที่นี้
 ตั้งตะกุน เศรษฐีก็มีฉางข้าวฉางเต็มหมก
 ก็เศรษฐีนี้เป็นคุมเป็นเวียงละที่นี้
 ไม่มีมือคอะไรแหละ เงินทองข้าวของ เป็นเศรษฐี
 แลหะสองวันเมียแต่งงานใหม่กัน ที่นี้ก็
 คอไปที่นี้กินเลี้ยงนะที่นี้
 เป็นเศรษฐีก็กินเลี้ยงที่นี้ เจ็ดวัน
 กินเลี้ยงครั้งหนึ่ง เจ็ดวันก็กินเลี้ยงครั้งหนึ่ง
 กินเลี้ยงก็มีแต่เจ้านายมีแต่เจ้านายใหญ่ ๆ
 มากินเลี้ยงนะ โตะเด้เต็มไปด้วยหมก
 ตามหนานบ้าน มีแต่ตะกุนใหญ่ ๆ มากินเลี้ยงนะ

เจ็ดวันกินแล้ว เจ็ดวันกินอีกกินเลี้ยงนะ
 กินอยู่นั้นแหละ ข้าวไปถึงพ่อครัวแหละที่
 ครัวละ พ่อครัวแม่ครัวก็อยู่ไม่ได้แล้ว
 ที่นี้ ลูกก็จะได้เบิกทรัพย์สินของแล้ว
 ยิ่งใจก็ออกไป ไปดูทั้งสองตัวเมีย
 พ่อก็นั่งกางเกงขาด ๆ นั่งเสื้อขาด ๆ
 แม่นั่งขึ้นขาด ๆ นั่งเสื้อขาด ๆ แลละที่นี้
 พ่อแม่ก็เอาเงินพันไว้ที่หนึ่งพัน
 พ่อก็พันไว้เอวกางเกงพันหนึ่ง พันเงินนะ
 แต่นั่งกางเกงขาดเสื้อขาดไปนะ ไปลองใจลูก
 นะ ที่นี้ก็เลยไป ไปก็เป็นวัน
 เขากินเลี้ยงคนในมานั้นเต็มเมืองออกไป
 ห่มกินเลี้ยงนั้นแหละ มีแต่เจ้านายหน้าเท่า
 สอกเท่าแขนแหละนะ มีแต่ชั้นนายสิบนายร้อย
 นายพันทั้งหมดที่มากินเลี้ยงนะ มีแต่เจ้านาย
 สะพานเมืองมากินเลี้ยง เขาก็ไปแล้ว
 ไปขอเข้าไปกับนายประจักษ์ นายประจักษ์
 "ไม่ให้เข้ากลัวนายผมดู นายผมว่า
 "ไม่ให้ใครเข้า" "โอ้ ฉันขอเข้า
 หน่อยฉันนี้เป็นพ่อเป็นแม่เขา ขอเข้า
 ไปหน่อย" "ไม่ให้เข้าไป" "เอะ ถ้าอย่างนั้น
 ไปขออนุญาตนายเจ้าไปฉันอยากเข้า
 จริง ๆ เข้าไปเยี่ยมลูกนี้" เลยไป ไปก็
 "ท่านครับ พ่อแม่ท่านเดี๋ยวนี้

เจ็ดวันกินแล้ว เจ็ดวันกินอีกกินเลี้ยงนะ
 กินอยู่นั้นแหละ ข้าวไปถึงพ่อครัวแหละที่
 ครัวละ พ่อครัวแม่ครัวก็อยู่ไม่ได้แล้ว
 ที่นี้ ลูกก็จะได้เบิกทรัพย์สินของแล้ว
 ยิ่งใจก็ออกไป ไปดูทั้งสองตัวเมีย
 พ่อก็นั่งกางเกงขาด ๆ นั่งเสื้อขาด ๆ
 แม่นั่งขึ้นขาด ๆ นั่งเสื้อขาด ๆ แลละที่นี้
 พ่อแม่ก็เอาเงินพันไว้ที่หนึ่งพัน
 พ่อก็พันไว้เอวกางเกงพันหนึ่ง พันเงินนะ
 แต่นั่งกางเกงขาดเสื้อขาดไปนะ ไปลองใจลูก
 นะ ที่นี้ก็เลยไป ไปก็เป็นวัน
 เขากินเลี้ยงคนในมานั้นเต็มเมืองออกไป
 ห่มกินเลี้ยงนั้นแหละ มีแต่เจ้านายหน้าเท่า
 สอกเท่าแขนแหละนะ มีแต่ชั้นนายสิบนายร้อย
 นายพันทั้งหมดที่มากินเลี้ยงนะ มีแต่เจ้านาย
 สะพานเมืองมากินเลี้ยง เขาก็ไปแล้ว
 ไปขอเข้าไปกับนายประจักษ์ นายประจักษ์
 "ไม่ให้เข้ากลัวนายผมดู นายผมว่า
 "ไม่ให้ใครเข้า" "โอ้ ฉันขอเข้า
 หน่อยฉันนี้เป็นพ่อเป็นแม่เขา ขอเข้า
 ไปหน่อย" "ไม่ให้เข้าไป" "เอะ ถ้าอย่างนั้น
 ไปขออนุญาตนายเจ้าไปฉันอยากเข้า
 จริง ๆ เข้าไปเยี่ยมลูกนี้" เลยไป ไปก็
 "ท่านครับ พ่อแม่ท่านเดี๋ยวนี้

มา มาหยาม" "เอ้อ ขึ้นแมนมือเหม
 กูมาหละออกไปลับเดินเหินเข้ามาไป" ออกไป
 ลับและเข้ามา เข้ามากะขำนั่งเสื่อหาค
 ชินหาคเนาะ ชั่งหาคชินหาคเดินและอาย
 อันนา (หัวเราะ) เอ้อ (ศรีสุตา - อาย
 เพื่อน) อายอันนา อายเจ้าอายนายอัน
 เดินเข้ามากินเล้งอันนา มันหลายอันนา
 มีแต่เจ้าแก่นายเดินและเห็นมือเหมหนึ่ง
 ชั่งหาคเสื่อหาค "มีแมนมือเหมกูนัน
 ไหลหาออกไปสู" บอกคนใช้ "มีแมนมือ
 เหมกูน" ทางมือเหมและให้แล้ว ลูกว่า
 มีแมนมือแมนเหมเสใจแล้วบาคหนี ให้นำคา
 ลวงพิม ๆ "มีออกแล้วลูกเอ๋ย เกียวนี้
 มือเหมตกทุกไคญะและมาอาใส่เจ้าขอย
 นำเจ้าลูกเอ๋ย" "ฮือ มีแมนมือแมนเหม
 แแนวเลอะเอาไป เอาไป เอาไป"
 เหล่คนใช้ขับเอะไป คนใช้ที่เอะไปแล้ว
 ที่เอะไปกะให้เอะไป แล้วสองไผ่
 ที่ออกไป ที่ซึ่งเอะไป ที่ส่งวิคยานแล้วกะ
 เขากะไปเลยแล้วสองไผ่เมื่อนั้นกะให้ไปเลย
 แล้ว ลูกว่ามีแมนมือแมนเหม ขำมือเหม
 และว่ามีแมนและเสใจเนาะ ทำเนาะ
 แล้ว มือเหมผิดว่ามีแมนพ้อมไปแล้ว
 บาคหนี ไปและไปสู่ฮายพุดเอาเม่คนทุก

มา มาเยี่ยม" "เอ้อ ถ้าเป็นพ้อมแม่
 กูมาก็ออกไปเชิญหาคเข้ามาไป" ออกไป
 รับก็เข้ามา เขามากิ่งเสื่อหาค
 ชินหาคนี้ กางเกงหาคชินหาคเลยอาย
 นะ (หัวเราะ) เอ้อ (ศรีสุตา - อาย
 เพื่อน) อายซี อายเจ้าอายนายที่
 เขามากินเล้งนี้ะ มันมากนี้ะ
 มีแต่เจ้านายพ้อมเห็นพ้อมแม่
 กางเกงหาคเสื่อหาค "ไม่ใช่พ้อมแม่กูนี
 ไล่ออกไป" บอกคนใช้ "ไม่ใช่พ้อม
 แม่กูน" ฝ่ายพ้อมแม่ก็ร้องให้ ลูกว่า
 ไม่ใช่พ้อมแม่เสียใจละที่นี้ ร้องไห้หน้าคา
 รวงพรุ ๆ "ไม่ออกหรือลูกเอ๋ย เกียวนี้
 พ้อมแม่ตกทุกไคญะจะมาอาศัยเจ้าขอย
 กับเจ้าลูกเอ๋ย" "ฮือ ไม่ใช่พ้อมแม่
 อยากรู้ก็เอาไป เอาไป เอาไป"
 ให้คนใช้ไล่ออกไป คนใช้ที่ไล่ออกไป
 ที่ออกไปก็ร้องไห้ออกไป และสองนิ้วเมีย
 ที่ออกไป ที่ไล่ออกไป ที่จนพ้อมแล้วก็
 สองนิ้วเมียนั้นเลยไปร้องไห้ไป
 ลูกว่าไม่ใช่พ้อมแม่ เป็นพ้อมแม่
 ยังว่าไม่ใช่เลยเสียใจนะ จรรนคา
 และ พ้อมแม่ก็ว่าไม่ใช่พ้อมแม่ ไปแล้ว
 ที่นี้ ไปก็ไปหาพี่ชายคนที่เอาเมียคนจน

ฮั้นนะ พอยอยู่สามไผ่กันไคสามชั้นฮะ
ไปฮอกฮายแล้วกะไปคอนเซาตาเงนฮ้อย
แหละไปนอนโล้งแลม ล้งโล้งแลมแหละไป
หาลูกชายพกก ไปแหละลูกชายกกแหละเห็น
ผ่อเห็นเหม่มาแล้ววากหนี กะลงฮอนนอย
หละไปกะไปกามตีผ่อคั้นเหม่แล้วลูกชาย
ทางเหม่มาเห็นกะเตนล้งไปกามน้ำกั้นแล้ว
ข้าไผ่กามเนาะ กามน้ำกั้นแล้วคั้นผ่อคั้นเหม่
หนะ กามแล้วกะ "ผ่อเหม่มาเอคเณอ"
วะฮั้น "โอ้ย มาหย่ามเจ้าลูกเอย ค้อย
ตกทุกไคฮะแล้ว" วะฮั้น ให้แล้วลูกชาย
ผ่อเหม่เอคเลอเงินทองหลายแท้งมาตกทุก
ไคฮะแท กะพาเหม่ฮอนนอยฮอนนอยฮอนนอย
ฮอนนอยแหละ หั้นไปแล้วกะเซาที่หึ่งเซาที่ไป
เตนสามล่อไปไคเซามาพอดค้อมสามก้นฮั้น
"เออ" วะฮั้น เปาะเหอเหม่หนะ "หาเซา
มาเหอเหม่เหอผอกินเสเกอ ค้อยละไปว้าง
สามล่อฮี้ ไปว้างสามล่อมาฮอนนอยฮอนนอย
ฮอนนอยที่เอคแล้วฮั้นเหอผอเหม่กินเสเนอ"
"เออ" ทางเมกะก็ เมละหาเหอผอเหม่
กินแล้ว ทางลูกชายกะไปว้างสามล่อแล้ว
หาหนี ไปว้างสามล่อกะไคเซาฮอนนอย
หาหนี กะมาพอเหม่เฝ้ากับเมกะบ่ฮอนนอย
แล้วกิน มาแล้วกะเหอเมไปหึ่งไวฮั้น

นะ คนที่อยู่สามไผ่กันไคสามคั้นนะ
ไปถึงบ้านพี่ชายคอนเซาตาเงนฮ้อย
แหละไปนอนโรงแรม ออกจากโรงแรมก็ไป
หาลูกชายคนโต ไปก็ลูกชายคนโตพอเห็น
พอแม่มา ก็ลงจากบ้าน
ก็ไป ๆ กราบตีพอดคั้นเหม่แล้วลูกชาย
ฝ่ายเมียมาเห็นก็วิ่งลงไปกราบด้วยก้น
ก็ผิวกราบนี้ กราบด้วยก้นแหละตีพอแม่
นะ กราบแล้วก็ "พอแม่มาทำไม"
"โอ้ย มาเยี่ยมเจ้าลูกเอย พอน
ตกทุกไคฮะแล้ว" ลูกชายเลยร้องไห้
พอแม่ทำอย่างไร เงินทองมากมายถึงมาตกทุก
ไคฮะ ก็พาแม่ขึ้นไปฮอนนอยฮอนนอยฮอนนอย
ฮอนนอยแหละ หั้นไปแล้วกะหึ่งฮ้องที่ไคจากไป
ตีบสามล่อมาพอดค้อมสามก้นฮั้นแหละ
"เออ" นอกเมียนะ "หาเซา
มาให้แม่ให้พอกินชะ ฉั้นจะไปฮั้น
สามล่อฮี้ ไปฮั้นสามล่อมาเราถึงกิน
ที่ทำได้แล้วนี้ให้พอแม่กินเสียนะ"
"เออ" ฝ่ายเมียก็ เมียก็หาเซาให้พอแม่
กิน ฝ่ายลูกชายก็ไปตีบสามล่อละ
หั้น ไปตีบสามล่อก็ไคเซาฮอนนอยฮอนนอย
หั้น ก็พอนนาคเมียมายกับเมียกับเซานั้น
ละกิน มาแล้วก็ให้เมียไปหึ่งไวฮั้น

ไปหุงกิน ผ่อเหม็นะอิมแล้ว เมกะหุงเข้า
แล้วกะฟักกินกันละสองโผเมกะก็ แม่ฮันไป
เก็บผักบุงหุงมีทันมา ที่เพนอยู่จึงมากะแบ่ง
ไว้เหอเหม่เสอนกินฮัน สองโผเมกะกินแล้ว
กินอิมแล้วแหละปึกสากันแล้วโผเม "เฮย
วะชั้น เกียวนี้เสอะผ่อเหม่เข้าคตทุกไคญะ
เข้าละเอะกแนวเลอ" โผเมว่ากิน
"ซงเสอซิมกะหาคเม็ค เฮาเสอะเป็น
คากาย" วะชั้น "โย้ว เอะกแนวเลอกะเอะ
แล้ว" ทางเม "ค้อยละเอาเจ้าไปโซค
เคอเฮยเคอ ไปโสคน้ำเตาแก" "โอ้ย
ไปกะไป" แลอะเอาเมไปโสค ไปโสค
แปคสิบบาท ไปโสคเมฮัน ไปโสคแหละ
ไปซอซง ซอเสอ ซอฮัน ซอพม่าเหอ
ผ่อหออเหม่กะฮานพุละซุด ซอเม็คแปคสิบบาท
ฮันละ ไคแกซุดงาม ๆ ไค เงินแปคสิบ
แต่กมีคเป็นข่านะ (ศรีสุตา - คะ)
ไปซอณลวจะมาแล้วมาแล้วแล้วกะเอาไปเหอผ่อ
เหอเหม่ละ "เฮา ผ่อเหม่เฮย ฮันนแหละ
ผ่มไปซอซงซอเสอ ซอฮันเหอผ่อเหอเหม่"
ผ่อเหม่กะ "เออ" พุเจากะเออแล้ว
เออแล้วกะมีทันไคญะกะปะเว็นฮันแล้ว
จับเอาแล้วกะปะเว็นฮันละ บาคนกะถาม
แล้วผ่อเหม่มีเห็นเม "เมมิ่งเค" เห็นว่า

ไปหุงกินกินพ้อเหม็นะอิมแล้ว เมียก็หุงข้าว
แล้วก็กินกันสองตัวเมีย แม่นั้นไป
เก็บผักบุงยังไม่ว่า เพลถึงจะมากก็แบ่ง
ไว้ให้แม่แล้ว สองตัวเมียก็กิน
กินอิมแล้วปรึกษากันตัวเมีย "เออ
เกียวนี้พ้อแม่เรากตทุกขไคยาก
เราจะทำอย่างไร" ตัวเมียพูดกัน
"กางเกงเสื้อฮันก็ซาคหมคเรานี้
นากายนะ" "ฮ้าว ทำอย่างไรก็ทำ"
ซิดายเมีย "ฉินจะเอาเธอไปขาย
นะ นะ ไปขายกับเจ้าแก" "โอ้ย
ไปก็ไป" เลยเอาเมียไปขาย ไปขาย
แปคสิบบาท ไปขายเมีย ไปขายแล้ว
ไปซอกางเกง ซอเสื้อ ซอฮัน ซอพม่าให้
พ้อให้แม่ละควรวนคนละซุด ซอหมคแปคสิบบาท
นั้นละ มีคซุดงาม ๆ นะ เงินแปคสิบบาท
แต่กอนมีค่านะ (ศรีสุตา - คะ)
ไปซอมาแล้วก็มาให้พ้อ
ให้แม่ละ "เฮา พ้อแม่ นี่
ผ่มไปซอกางเกงซอเสื้อ ซอฮันให้พ้อให้แม่"
พ้อแม็ก "เออ" ผู่เจ้าก็เออแหละ
เออแล้วก็ไม่ไคญะก็ทิ้งไว้มันแหละ
รับเอาแล้วก็ทิ้งไว้มันละ ที่นีกถาม
ละพ้อแม่ไม่เห็นเมีย "เมียมิ่งละ" พ้อแมถาม

กะมิทานทางลูก ผัดถั่วมอ ผัดเหม
 "เมมึงกะ" กะมิทานข้าทานฎากข้าโค
 ไปโสคนะ (หัวเราะ) บาคันกะถั่วมอ
 เทอสามหลด "เอาไปโสคนะแล้วเมมึงกะ"
 "โย้ว มึงเอาไปโสคนะเออ" "โย้ว
 ข้าผัดเหมหลดทุกกะมีไก่เงินไก่ทองแหละ
 เอาไปโสคนะหรือซ่งมาเหอผัดเหมมึงกะ"
 "โอ้ย ยิบไป มึงยิบไปได้เอาเมมึงมา"
 หลดจกเงินเนื้อถั่วซ่งกะเอะเอาเหอพันนัง
 ไปได้เมมึงมาเดวนี้ หลดไปได้เมมึงกะ
 ไปแล้วกะไปได้เมมึงมาละ มาแล้วกะถาม
 แล้วถามมอ ถั่วมอลูกเพอหนะ "เออเลอ
 เจ้าจ้งเหอเขาไปโสคนะ" ะซัน ถั่วมอลูกเพอ
 หนะ ผัดโผเหมโผฮันถั่ว "โย้ว ข้าโผเหว
 แนวเลอกะเหวแวนนังกะน้อยกะข้ามิฮูจก
 แนวเหว ผัดเหมทุกกะจะไปซ่ง
 ซื่อเสอมาเหอผัดเหมมึง" ทางลูกเพอล่าว
 กะทานโคคืออยู่เคาะ ข้าคนอ่อนหวานโค
 คนทุกหากคนอ่อนหวานโค คนมีกิลียาโค
 บาคันกะพอดิเณนกะฮูจกหัวลูกเพอลูกชาย
 จบแล้วบาคัน ลูกเพอลูกชายกะหลดจบ
 แหละเอาเมอเลงแล้วผัดเหม หลดโหละ
 เลอเอาลคอยู่กะกุนเซกคัพัน ลคกะบึงมาโลด
 มาแล้วกะ "ไปเมอ" ซันทางผัดทางเหม

ลูกก็ไม่ตอบ ก็ถามอีก พ่อแม่
 "เมมึงกะ" ก็ไม่ตอบมันตอบยากก็ถัว
 เอาไปขายนะ (หัวเราะ) ที่นี้ก็ถามอีก
 ครั้งที่สาม "เอาไปขายแหละเมมึงกะ"
 "เอะ มึงเอาไปขายทำไม" "ก็
 พ่อแม่ทุกขยากไม่มีเงินมีทองเลย
 เอาไปขายซื่อซันหรือทางเกงมาให้พ่อแม่สิละ"
 "โอ้ย ยิบไป มึงยิบไปได้เอาเมมึงมา"
 เลยลวงเงินจากกระเป๋ากางเกงออกมาให้พันนัง
 ไปได้เมมึงมาเดวนี้ เลยไปได้เมม
 ไปแล้วก็ไปได้เมมึงมา มาแล้วก็ถาม
 แหละถามเมม งามลูกสะโกลันะ "ทำไม
 เอ็งถึงให้เขาเอาไปขาย" งามลูกสะโกล
 ันะ พ่อข้าแม่ข้าถาม "อ้าว ก็ข้าพุด
 อยากรู้ว่าอย่างนั้นคิดนึกไม่รูจะ
 พุดอย่างไร พ่อแม่ทุกขยากจะไปซื่อทางเกง
 ซื่อเสอมาให้พ่อแม่สิ" ฝ่ายลูกสะโกล
 ก็พุดก็อยู่หรงอก เป็นคนอ่อนหวานนี้
 คนจนหากแต่อ่อนหวานนะ คนมีกิริยานะ
 ที่นี้พ่อเขาว่าลูกสะโกลูกชาย
 เป็นคนดีแล้วที่นี้ ลูกสะโกลูกชายนี้ดี
 แท้จะเอากลับไปเลี้ยงละพ่อแม่ เลยโทร
 เลขเรียกรถจากตระกูลเศรษฐีมา รถก็มาเลย
 มาแล้วก็ "ไปกลับ" ฝ่ายพ่อแม่

ชวนเอาลูกไปลูกชาย "เมื่อยูเฮอนเฮา"
 ทางลูกชายแหละเวาลูกเพอแหละเวา
 "โอ้ย แหมเค แหมไปหาพิ้งมีทันมา
 คีเพนอยู่จิงมา" ะชั้น "เออ มีทันมากะ
 สิ่งไว้น่าหุคุมเนอเมิงนี้ละ" ซ่า เฮอน
 คนทุกกะหลายหลายอยู่ตามนอกเมิง ทุบ
 นอย ๆ หลาย ๆ แลละเฮย "เออเยะชั้น
 ชั้นแหมคอยมาแหละอันกินอยู่ชั้นเนอบอกเหอ
 แหนเนอ เหอแหมคอยกินเข้าเส คอยชิ
 เมื่อยูน้ำผอเซคทีเลอเนอ" เขากะ "เออ
 ละเบาะเหอเคาะ" ะชั้น เนินกะนั่งลคย
 กะเมอแลวปากหนี เมอยูพุน เมอแลวกะ
 พอคคีเพนกะแหมกะมา มาแต่เกบพิ้งหะ
 มาแลวกะเขากะเบาะ "อันกินเจาอยู่ชั้นเคอ
 หยายเคอ ลูกเจาละเมอยูน้ำเซคทีแลว"
 ลาวกะกินเขากินน้ำแลวลาวกะนั่งเจาอยู่แหละ
 จักนอยแหละผอเซคทีเจาละมาฮับเจาแลว
 ฮับหยายเจาอันนั้น (ศรีสุตา - คะ) ลคย
 กะบั้งมาแล้ว มาแลวกะ "หยายเฮย
 เนินเหอเจาเมอ เจาฮันเนินเหอมาเจา
 เจาเมอ เมอยูน้ำเซคทีพุน" "เออ"
 พุเจาเวา "เมอกะเมอ" พุเจาซำทุกซำอะเนาะผู้เจาว่า "ไปกัไป" คนเกคนทุกซำกนะ
 พุเจาอะฮำฮำฮำมอณแลวกะพินะมัดไว้
 หมอแหกแต่ละโปะพินะแต่ละกะเกบกะทอนไว้

ชวนลูกสะใภ้ลูกชาย "กลับไปอยู่บ้านเรา"
 ฝ่ายลูกชายกับลูกสะใภ้เลยวา
 "โอ้ย แม่ละ แม่ไปเก็บผักบุงยังไมมา
 เพลถึงจะมา" "เออ ยังไม่มาก
 สิ่งไว้กับพวกในคุมในเมืองนี้ละ" ก็ บ้าน
 คนจนมากมาอยู่นอกเมือง กระพอม
 เล็ก ๆ มาก ๆ "พืสา,
 ถ้าแม่ฉันมาบอกว่าของกินอยู่นั้นนะบอกให้
 หนอยนะ ให้แม่ฉันกินข้าวเสีย ฉันจะ
 ไปอยู่กับพ่อเศรษฐี" เขากะ "เออ
 จะบอกให้หรอก" เขากะนั่งรลยนต์
 ก็กลับละพิน กลับอยู่โนน กลับแลวก็
 พอเพลแม่ก็มามาจากเก็บผักบุงนะ
 มาแลวเขากะบอก "ของกินยายอยู่โนนนะ
 ยายนะ ลูกยายไปอยู่กับเศรษฐีแลว"
 ก็กินข้าวกินกินน้ำแลวก็นั่งพักอยู่
 ลักครพอเศรษฐีก็เอารมมารับเจา
 รับยายเจาคนนั้น (ศรีสุตา - คะ) รลยนต์
 ก็วิ่งมา มาแลวก็ "ยายเฮย
 ท่านให้ยายไป ท่านให้มารับ
 ยายไป ไปอยู่กับเศรษฐีโนน" "เออ"
 ผู้เจาว่า "ไปกัไป" คนเกคนทุกซำกนะ
 ก็เก็บเสื้อเก็บหมอนพินมัดไว้
 หมอซำมกะลาที่มันแตกก็เก็บก็รวมไว้

แหละสั่งหมไปแล้ว "หมอยะเบ็งเฮอนเหอเฮา
 แหนเนอบางที่เฮาเมอฮันเดินมีเลงมิกเฮา
 เฮาฮึงละหลบมาอยุ่บนอยเฮาอี" "เออ"
 ทางหมฮัน "เมอคือเนอยายเนอ" แล้วกะ
 หินลตเซตดีแหละเมอแล้ว เมอแล้วเสอะ
 โอ้ย มันกะละไคมาลักเม็ด เบ็งตะกุนเซตดี
 จักยังฮาวเลอจิงหว่าเลอมาบ ๆ เงินทอง
 บักฮัก บักกะทางผอเซตดีกะตั้งหอพะชาด
 เหวลลูกเพื่อลูกฮายฮันเจคฮัน เหวคฮาย
 กะต่างหากลูก เมอคือละเบียบเลียบล่อย
 เมลาวกิลียาคีคือนหวาน ลูกก็กาวลูกก็ไหวไค
 ลาวหลคฮายหลคยังกะไคไคเคื่อนละแสน
 สองแสนละ ลาวหลคยังละอายนะ อยู่น้ำ
 ลูกน้ำเมกกับเหมเดฮันหลคยังมีหินเทกแล้ว
 พอยกับผอหะ

บาคนี้แหละกล่าวถึงเดินไทกินเลงเนาะ
 เจคมือแหละกินเลง เจคมือแหละกินเลง
 เม็ดเงินทองมีไคหึงจักเม็ดบาคนี้เม็ดเลย
 บาคนี้ ข้ากินหลายฮันน้ำ (ศรีสุตา - คะ)
 บาคนี้กะฮายเฮอนกินบาคนี้ ฮายเฮอนกิน
 กะฮอยซาหาซากะฮายกิน เฮอนฮานกะฮาย
 เม็ด กูเตงกะฮายเม็ด แล้วกะพากันไป
 ควาหาของกินแล้วไคบาคนี้ มีแต่ถั่วถั่ว
 กะเบองไคบาคนี้ ไปแล้วหาขอกินน้ำบ้าน

แล้วสั่งเพื่อนว่า "เพื่อนเออคบบ้านให้เรา
 หนอยนะบางที่เราจะกลับมาถาเขาไม่เลี้ยงกูเรา
 เราจะกลับมาอยู่กระตอบเราอี" "เออ"
 ฝ่ายเพื่อน "ไปคินะยายนะ" แล้วก็
 ขึ้นรถเคร่รฐีแล้วก็ไป ไปแล้วก็
 โอ้ย มันก็ไม่เคยมาลักที่ กูตระกูลเคร่รฐี
 ว่ารวขนาคไหนกูเป็นประกายวาบ ๆ เงินทอง
 ไม่มีอด ที่นี้ฝ่ายพอเคร่รฐีก็สร้างหอบปราสาท
 ให้ลูกสะโกลูกฮายเจคฮัน ให้คฮาย
 ต่างหากลูก เมียก็เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อย
 เมียเขากิริยาคีคือนหวาน รู้จักกราบรู้จักไหว
 เขาก็คฮายเลยมั่งมีกะไรไคเคื่อนละแสน
 สองแสนโนนละ เขาเลยรวยเสียพินะ อยู่กับ
 ลูกเมียเมยฮานนั้นเลยมั่งมีขึ้นไปแหละ
 คนพิกกับพอนะ

ที่นี้กล่าวถึงเขาพวกที่กินเลี้ยงนะ
 เจควันก็กินเลี้ยง เจควันก็กินเลี้ยง
 เงินทองหมดไม่มีอะไรสักอย่างหมดเลย
 ที่นี้ ก็กินมากนัก (ศรีสุตา - คะ)
 ที่นี้ก็ฮายบ้านกินละที่นี้ ฮายบ้านกินแล้ว
 ก็หาสาหาซากะฮายกิน บ้านของก็ฮาย
 หมด กูเตยก็ฮายหมด แล้วก็พากันไป
 เพียวหาของกินแล้วนะที่นี้ ไคแต่ถั่วถั่ว
 กระเบองนะที่นี้ ไปเพียวขอกินตามบ้าน

น้ำเมิง ก็นึกกินหลายเนาะ โตเคยกิน
 หลายๆ โตเคยกินข้าเป็นเซตดีแหละกินแต่ของ
 คีตี้ (กะ - คนพังหัวเราะ) ไปชอกกินแล้ว
 บาคนี้ ขอทานไปขอทานไป โอ้ย บาคนี้ไป
 ขอน้ำเผอ เผอกะมีเยอะเหอแล้วไปชอก
 หลายเนาะ ไปกะไปโลกอยู่บ้านเซตดีอัน
 มีทง พอเดินหนะมีทง ผอเซตดีละเอาะไป
 นอนเหยน เดินเอะกลาแลนอนเหยนอยู่เค
 เดินแหละเห็นผอเซตดีนอนอยู่อันแหละ พูลูก
 ชายหละคานมาหาผอ คานเหามาหาผอละ
 "ผอเอย ขอเงินเหน ทุกอะแต่เท"วะชั้น
 ทางพุดอแหละ "โฮ มึงมาขอเงินน้ำกูเบาะ
 ความมอกไปหามึง มึงคักเออะจากเขอน
 อันนา มึงลื้มแล้วเบาะบักหามึง" ผอกะลุด
 มาคักกะเตะเตะลูกชายอัน เตะฮาวเลอ
 กะเตะป็นหน้าป็นหลังโพมละตายอันเตะอัน
 พุดอกะเสใจแล้วเวล้าพุดอเอะคนทุกไป
 ผอมีเวาผออันนา (ศรีสุคา - ค่ะ) เตะคิ
 แล้วบาคนี้ คิไปคิมากะเยอะตายแล้วบาคนี้
 คานไปหาแม่แล้วหาทนี หาเมื่อยกกไม่
 ไปแล้วกะเดินกะคังไฟข้างเอากันแล้ว
 บาคนี้ เอาเปือกไม้เปือกเผอมาโฮมเสกกัน
 แล้วกะคิ คิแล้วผอพากันไปขอทาน
 ความจึงเมลาวนั้นอ้ายกทหนะมีมิกมันกิลียาแข็ง

เมือง ก็นึกกินมากนะ ตัวเคยกิน
 มากเคยกินคิเป็นเศรษฐีกินเคของ
 คีตี้ (กะ - คนพังหัวเราะ) ไปชอกกินละ
 ทนี ขอทานไปขอทานไป โอ้ย ทนีจะไป
 ชอกบิโคร โครก็ไม่อยากให้แล้วไปชอบอย
 นากิ ไปกิบ้านเศรษฐีนัน
 มีทง พอเขามีทง พอเศรษฐีเลยออกไป
 นอนเหยน ทำศาลานอนเหยนไว้
 เขาเห็นผอเศรษฐีนอนเหยนอยู่นัก ลูก
 ชายก็กลามาหาผอ กลานเขามาหาผอละ
 "ผอ ขอเงินหนอยยากจนจริง ๆ"
 ผายพอกิ "อ้อ มึงมาขอเงินกับกูหรือ
 ตอนกูไปหามึง มึงคักออกจากบ้าน
 นะ มึงลื้มแล้วหรือไต่หา" พอกิลูก
 ขึ้นคักก็เตะเตะลูกชายนะ เตะ
 จนหงายหน้าหงายหลังไปเกือบคายนันละเตะนะ
 ผอเขาเสียใจเวลาทำเป็นคนจนไป
 ว่าไม่เรียกพอนะ (ศรีสุคา - ค่ะ) เตะคิ
 ละทนี คิไปคิมากะจนแทบตายแล้วทนี
 กลานไปหาเมียทนี หาเมื่อยอยู่คินไม้
 ไปแล้วกักอไฟข้างกันละ
 ทนี เอาเปลือกไม้เปลือกอะไรมาหา
 แล้วกักหาย หายแล้วกักพากันไปขอทาน
 ความจริงเมียน้องนั้นพิกันโตไม่ชอบมันกิลียาแข็ง

มันมีแม่หญิงลัก มันกิลียาเพดมันแข็ง
มันมีอั้งมีหญิงแข็งอันกอมันละทุกละญะ
ไปข่ทานแล้วบาคหนี ข่ทานไปข่ทานมา
บาคคนฆ่ามันแล้ว ข่ทานสืเลอะมิได้
เกี่ยวมาบ่อนเกาเกี่ยวมาเออนผอ เออนอาย
นั้น เกี่ยวมาเออนเซดทีนะ เกี่ยวมา
บาคคนเห็นอายเอะนอนเข้าพักอยู่เนอนัน
บ่อนเคยนอนเหยนอัน เหนอายผอมมิได้เอะ
มือน กะคานหาเสออาย "โอ้ย อายเออ
คอยเสอะทุกญะแนวนั้นแนวนั้น เหนเจ้าเลง
คอยแหวนะชั้น คอยเสอะมิได้อันกินแล้ว
อายเออ"วะชั้น ทางพวยายแหละหนีหนีหนีเงิน
เหลอยนิง "เออ เหมมิงไปหาซื้อกินเสเนื่อ
เหมมิงเอะไปอยู่ปะเทศอันอย่าเหมมาอยู่
ปะเทศให้อันนี้ มิให้อยู่เลยเหอไปอยู่
ปะเทศอัน มิให้อยู่อันปะเทศที่ผอเหมอยู่
เหอหนีเหมมันโก" ทางมันกะได้เงินล่อยนั้น
กะไปแล้วชวนเมไปแล้วฮ่าน ชวนเมไปอยู่
ปะเทศอัน ไปแหละไปหาอยู่ปะเทศอัน
แหละจักไปตายซีเลอ มันเป้นแนวนั้นแหละมิ
หญิงที่มีกิลียา พวยายกมันฮูจกมิหญิง
มิหญิงมีกิลียา พูนองคักมิเบ็งคนเออแหละเออ
เป้นแนวนั้นแหละไปทกเส พวยายแหละกาย
มีเส (ศรีสุคา - เลือกไม่เป็น) กะเป้นแนว
นั้นแหละ

มันไม่เป็นหญิงจริง ๆ มันกิริยามันแข็ง
มันไม่มีหญิงแข็งนะ เหตุที่มันทุกขยาก
ไปข่ทานละทีนี้ ข่ทานไปข่ทานมา
ทีนั้นนั้น ข่ทานไหนก็ไม่ได้
วกมาที่เดิมวกมาบ้านพ่อ บ้านพี่ชาย
นั้น กลับมาบ้านเศรษฐีนะ กลับมา
ทีนี้เห็นพี่ชายออกนอนพักอยู่ใน
ตรงที่เคยนอนเย็นนะ เห็นพี่ชายพ่อก็ออกมา
วันนี้ ก็กลานเข้าไปหาพี่ "โอ้ย พี่เออ
ฉันนี้ทุกขยากอย่างนั้นอย่างนี้ ให้พี่เลี้ยง
ฉันหน่อย ฉันนี้ไม่มีอะไรกินแล้ว
พี่เออ" ฝ่ายพี่ชายเลยยื่นเงินให้
ให้ร้อยหนึ่ง "เออ ให้มิงเอาไปซื้อกิน
ให้มิงออกไปอยู่ประเทศอันอย่ามาอยู่
ประเทศไทยนี้ มิให้อยู่ให้ไปอยู่
ประเทศอัน มิให้อยู่ในประเทศที่พ่อแม่อยู่
ให้หนีไปให้ไกล" ฝ่ายมันก็ได้เงินร้อยนั้น
แล้วก็ไปชวนเมียไปละทีนี้ ชวนเมียไปอยู่
ประเทศอัน ไปก็ไปอยู่ประเทศอัน
ไม่รู้จะไปตายที่ไหน มันเป้นอย่างนั้นแหละ
หญิงไม่มีกิริยา คนพี่ชายมันรู้จักหญิงดี
ไม่ก็ คำน้องไม่วุ่นวายนะเออ
เป้นอย่างนั้นแหละ เลยทุกขยากเสีย คนพี่เลยกลายเป็น
เป็นคนมีเสีย (ศรีสุคา - เลือกไม่เป็น) กะเป้น
อย่างนั้นแหละ

ชายสามพี่น้อง

ชายสามพี่น้อง

นายอินทรปอน แก้วมณีชัย : วิทยากร

สามพี่น้อง ชายสามพี่น้อง เกิดมา

แล้วแหละ ได้เมื่อกันแหละ อายกะได้
น้องกะได้ น้องชายพี่สามกะได้ ได้หลก
มีดักก็มาคหนึ่ง มีที่กันหลก บ๊ะ ไปอยู่น้ำ
แล้วเสเกาะ สมมุติว่าบ้านไกล ๆ กัน
หลกไปอยู่น้ำแล้วไปแล้วหลกไปเอ็ดฮาวที่
มาคหนึ่ง ไปเอ็ดฮาวหลกไปดักกวางหม่มมาน
ค้ายอยู่หลกมาเบาะแล้ว "แล้วเอ๋ย เฮา
เสอะเอ็ดฮาวหลกดักฮอกหม่มมานค้ายวะชั้น
ไปฝั่งสอยแห่น เขาย่านเป็นโทค" แล้วหลก
"โอ้ย เหมไปเคอแหลว เขาย่านเป็นโทค"
"โอ้ยหลกมิช้อยเฮาแล้วบอแล้ว มิช้อยแล้ว"
หวังคินมาหาอายแต่เออนนิแหละ สองอายน้อง
โอ้ย อายเอ๋ยสองเนินนึ่งเคอกัน "แควนี้
คอยเอ็ดฮาวแหละดักคนหม่มมานค้าย
เหอไปช้อย" "โอ้ยอย่าเวา อย่าเวาน้องเอ๋ย
ไป ๆ " โคเคเอาเสียมแล้วอายหนะ
น้องหลกเห็นอายแนวนั้น คีใจหลายหลก
โคเคเอะบุงกะคำ "โอ้ย เอ้าไปเผอ
กะบุงกะคำ" "โอ้ยเอ้าไปเสอหมากไม้
เสอหมากแกงอันนั้นแล้ว" มันเว้าคักเะนะ

สามพี่น้อง ชายสามพี่น้อง เกิดมา

แล้วก็มีเมียทุกคนแหละ พี่ก็มี
น้องก็มี น้องชายคนที่สามก็มี มีแล้ว
ไม่ถูกกันที่นี้ ไม่ถูกกันเลย บ๊ะ ไปอยู่กับ
เพื่อนเสียหรือก สมมุติว่าบ้านไกล ๆ กัน
เลยไปอยู่กับเพื่อนไปแล้วก็ไปชิงราว
ที่นี้ ไปชิงราวเลยไปถูกกวางแม่ลูกอ่อน
ค้ายอยู่เลยมาบอกเพื่อน "เพื่อนเอ๋ย เรา
ไปชิงราวเลยถูกคนกำลังทองค้าย
ไปชิงช่วยหนอย เรากลับมีนิค" เพื่อนเลย
"โอ้ย เราไม่ไปใกล้หรือก เรากลับมีนิค"
"โอ้ย ไม่ช่วยเราแล้วหรือเพื่อน ไม่ช่วยแล้วหรือ"
กลับมาหาพี่ชายที่บ้านโนนแหละ สองพี่น้อง
โอ้ย พี่เอ๋ย สองคนนั่งใกล้กัน "เคียวนี้
ฉันชิงราวไปถูกคนกำลังทองค้าย
ให้ไปช่วย" "โอ้ย อย่าพูด อย่าพูดน้องเอ๋ย
ไป ๆ " กระโคคจับเสียมเลยพี่น้อง
น้องเลยเห็นทำอย่างนั้น คีใจมากเลย
จับเอากะบุงกะกร้า "เอะ เอ้าไปทำไม
กะบุงกะกร้า" "โอ้ย เอ้าไปใส่ลูกไม้
ใส่เตงอะไรแหละ" มันโกหกนะ

บัดไปออกแล้วแหละแม่พานเหม้นคายแล้ว
 บาค^๕ฟาค^๕มา^๕กิน^๕อิม^๕หน้า^๕สำ^๕ราญ^๕แล้ว กะ^๕คิด
 โอ^๕ เสร^๕ว^๕เม^๕น^๕พ^๕อ^๕ป^๕า^๕น^๕เก^๕ส^๕น^๕ค^๕อ^๕ก^๕ มี^๕อ^๕า^๕ว^๕อ^๕าย^๕เก^๕
 บาค^๕ละ^๕ เป็น^๕ละ^๕ค^๕าย^๕แหละ^๕อ^๕าย^๕น^๕ั้น^๕แหละ^๕ช^๕อ^๕ย^๕
 เป็น^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕จ^๕ิง^๕ หล^๕ด^๕ค^๕ุ^๕บ^๕เ^๕ื่อ^๕น^๕มา^๕อ^๕ย^๕น^๕ำ^๕อ^๕าย^๕
 เส^๕แหละ^๕ เ^๕าะ^๕กะ^๕ก^๕ุ^๕ค^๕ุ^๕ค^๕เส^๕ (หัว^๕เราะ^๕)

พอไปถึงแล้วเป็นแกงแมดูก่อนคายแล้ว
 ที่^๕น^๕ัก^๕แล^๕มา^๕กิน^๕อิม^๕หน้า^๕สำ^๕ราญ^๕ ก็^๕ค^๕ิด
 โอ^๕ เพื่อน^๕น^๕ั้น^๕ก^๕ั^๕ค^๕น^๕เ^๕อง^๕นะ^๕ ไม่^๕เ^๕า^๕พ^๕ิน^๕ะ
 ถึง^๕คร^๕าว^๕เป็น^๕คร^๕าว^๕ค^๕าย^๕แล^๕ว^๕พ^๕ิน^๕น^๕แหละ^๕ช^๕ว^๕ย^๕
 เป็น^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕จ^๕ริง^๕ เ^๕ย^๕ย^๕ำ^๕บ^๕า^๕น^๕มา^๕อ^๕ย^๕ก^๕ับ^๕พ^๕ี
 เส^๕ย^๕ เ^๕ะ^๕สะ^๕ก^๕ุ^๕ค^๕ุ^๕ค^๕เส^๕ย^๕ (หัว^๕เราะ^๕)

ชายมีวิชา

ชายมีวิชา

นายกา สุขี : วิทยากร

บาค^๑นี้^๒มี^๓ชาย^๔พูน^๕ วิชา^๖กะ^๗เก^๘ง
 เหาะ^๙เห็น^{๑๐}เห็น^{๑๑}อ^{๑๒}าก^{๑๓}าค^{๑๔}ไ^{๑๕}้^{๑๖}เม^{๑๗}็ค^{๑๘} แล้ว^{๑๙}กะ^{๒๐}มัน^{๒๑}เม^{๒๒}็น^{๒๓}
 เอา^{๒๔}ไ^{๒๕}จ^{๒๖}ัง^{๒๗}ไ^{๒๘}ส^{๒๙}กะ^{๓๐}บ^{๓๑}ัก^{๓๒} เล^{๓๓}ย^{๓๔}เอา^{๓๕}ไ^{๓๖}ส^{๓๗}ไ^{๓๘}ช^{๓๙}น^{๔๐}ไ^{๔๑}้^{๔๒}แล้ว^{๔๓}
 กะ^{๔๔}เอา^{๔๕}ไ^{๔๖}ใน^{๔๗}ท^{๔๘}อง^{๔๙} ไป^{๕๐}ไ^{๕๑}ก^{๕๒}ะ^{๕๓}เหาะ^{๕๔}ไป^{๕๕} เอา^{๕๖}ไป^{๕๗}
 ไป^{๕๘}มี^{๕๙}ไ^{๖๐}ส^{๖๑}ไ^{๖๒}ค^{๖๓}ิน^{๖๔}มี^{๖๕}ไ^{๖๖}ส^{๖๗}ไ^{๖๘}ค^{๖๙}ะ^{๗๐}ค^{๗๑}อง^{๗๒}เล^{๗๓}อง^{๗๔}เม^{๗๕}ห^{๗๖}ัน^{๗๗}
 ค^{๗๘}ว^{๗๙}า^{๘๐}ม^{๘๑}เ^{๘๒}ง แล้ว^{๘๓}กะ^{๘๔}ไป^{๘๕}ไป^{๘๖}แ^{๘๗}ล^{๘๘}ว^{๘๙} (คน^{๙๐}พ^{๙๑}ัง -
 ก^{๙๒}ิน^{๙๓}ไ^{๙๔}ว^{๙๕}เ^{๙๖}าะ) ก^{๙๗}ิน^{๙๘} ๆ เอา^{๙๙}ไ^{๑๐๐}ว^{๑๐๑}ใน^{๑๐๒}ท^{๑๐๓}อง^{๑๐๔} ก^{๑๐๕}ิน^{๑๐๖}นี้^{๑๐๗}ก^{๑๐๘}ิน^{๑๐๙}
 ห^{๑๑๐}ัง^{๑๑๑}ค^{๑๑๒}น^{๑๑๓}ห^{๑๑๔}ัง^{๑๑๕}ช^{๑๑๖}อ^{๑๑๗} ก^{๑๑๘}ิน^{๑๑๙}เ^{๑๒๐}า^{๑๒๑}ไ^{๑๒๒}ว^{๑๒๓}แ^{๑๒๔}ด^{๑๒๕}ไ^{๑๒๖}ท^{๑๒๗}อง^{๑๒๘}พ^{๑๒๙}ูน^{๑๓๐} ก^{๑๓๑}ิน^{๑๓๒}
 เ^{๑๓๓}า^{๑๓๔}ไ^{๑๓๕}ว^{๑๓๖}แล้ว^{๑๓๗}เหาะ^{๑๓๘}ไป^{๑๓๙}แ^{๑๔๐}ล^{๑๔๑}ว^{๑๔๒} ไป^{๑๔๓}แล้ว^{๑๔๔}กะ^{๑๔๕}ไป^{๑๔๖}เ^{๑๔๗}็น^{๑๔๘}
 ช^{๑๔๙}ะ^{๑๕๐}ไ^{๑๕๑}น^{๑๕๒}ย^{๑๕๓}ึง^{๑๕๔} บ^{๑๕๕}ะ^{๑๕๖}ค^{๑๕๗}อ^{๑๕๘}ห^{๑๕๙}ว^{๑๖๐}าง^{๑๖๑}า^{๑๖๒}m^{๑๖๓}ะ^{๑๖๔}อ^{๑๖๕}น^{๑๖๖}ัน^{๑๖๗}น^{๑๖๘}ห^{๑๖๙}ะ^{๑๗๐}
 เล^{๑๗๑}ย^{๑๗๒}ค^{๑๗๓}ิ^{๑๗๔}ค^{๑๗๕}อ^{๑๗๖}ย^{๑๗๗}าก^{๑๗๘}อ^{๑๗๙}า^{๑๘๐}บ^{๑๘๑}น้ำ^{๑๘๒} กะ^{๑๘๓}เล^{๑๘๔}ย^{๑๘๕}ล^{๑๘๖}ง^{๑๘๗} ล^{๑๘๘}ง^{๑๘๙}ไป^{๑๙๐}
 ค^{๑๙๑}า^{๑๙๒}ด^{๑๙๓}ัง^{๑๙๔}แล้ว^{๑๙๕}กะ^{๑๙๖}ค^{๑๙๗}า^{๑๙๘}ย^{๑๙๙}เม^{๒๐๐}เหาะ^{๒๐๑}ต^{๒๐๒}ัง^{๒๐๓}ไ^{๒๐๔}ว^{๒๐๕}ใน^{๒๐๖}แล้ว^{๒๐๗}ไป^{๒๐๘}ก^{๒๐๙}ิน^{๒๑๐}น้ำ^{๒๑๑}
 ส^{๒๑๒}ัก^{๒๑๓}น^{๒๑๔}อย^{๒๑๕}บ^{๒๑๖}ัก^{๒๑๗}พ^{๒๑๘}ะ^{๒๑๙}ฎ^{๒๒๐}า^{๒๒๑}ท^{๒๒๒}อน^{๒๒๓}จ^{๒๒๔}ัก^{๒๒๕}มัน^{๒๒๖}เหาะ^{๒๒๗}มา^{๒๒๘}แ^{๒๒๙}ต^{๒๓๐}าง^{๒๓๑}ไ^{๒๓๒}ค^{๒๓๓}
 มา^{๒๓๔}เ^{๒๓๕}น^{๒๓๖}าง^{๒๓๗}อ^{๒๓๘}ย^{๒๓๙}ใน^{๒๔๐}ไ^{๒๔๑}ช^{๒๔๒}อ^{๒๔๓}ล^{๒๔๔}ี^{๒๔๕}บ (คน^{๒๔๖}พ^{๒๔๗}ัง - เอา^{๒๔๘}ไป)
 เ^{๒๔๙}า^{๒๕๐}ไป^{๒๕๑}น^{๒๕๒}อน^{๒๕๓}น้ำ^{๒๕๔}ก^{๒๕๕}ัน^{๒๕๖}อ^{๒๕๗}ย^{๒๕๘}แ^{๒๕๙}ด^{๒๖๐}ไ^{๒๖๑}พ^{๒๖๒}ูน (ห^{๒๖๓}ัว^{๒๖๔}เ^{๒๖๕}าะ)
 เ^{๒๖๖}็น^{๒๖๗}ไป^{๒๖๘}อ^{๒๖๙}า^{๒๗๐}บ^{๒๗๑}น้ำ^{๒๗๒}ห^{๒๗๓}ัน^{๒๗๔}มา^{๒๗๕}แล้ว^{๒๗๖}กะ^{๒๗๗}มา^{๒๗๘}แ^{๒๗๙}ล^{๒๘๐}ว^{๒๘๑}น^{๒๘๒}ง^{๒๘๓}ไ^{๒๘๔}ส^{๒๘๕}อ^{๒๘๖}
 น^{๒๘๗}ง^{๒๘๘}น^{๒๘๙}า^{๒๙๐}แล้ว^{๒๙๑}กะ^{๒๙๒}จ^{๒๙๓}ิบ^{๒๙๔}เอา^{๒๙๕}ไ^{๒๙๖}ช^{๒๙๗}น^{๒๙๘}ัก^{๒๙๙}ก^{๓๐๐}ิน^{๓๐๑}ไ^{๓๐๒}ล^{๓๐๓}ค^{๓๐๔}บ^{๓๐๕}ไ^{๓๐๖}ค^{๓๐๗}เ^{๓๐๘}า^{๓๐๙}ไ^{๓๑๐}จ^{๓๑๑}
 แ^{๓๑๒}ล^{๓๑๓}ว^{๓๑๔}ห^{๓๑๕}ว^{๓๑๖}า^{๓๑๗}พ^{๓๑๘}ุ^{๓๑๙}ช^{๓๒๐}า^{๓๒๑}ย^{๓๒๒}พ^{๓๒๓}ูน^{๓๒๔}อ^{๓๒๕}ย^{๓๒๖}ใน^{๓๒๗}ไ^{๓๒๘}น^{๓๒๙} (คน^{๓๓๐}พ^{๓๓๑}ัง - เอ^{๓๓๒}อ)
 เอ^{๓๓๓}อ (ห^{๓๓๔}ัว^{๓๓๕}เ^{๓๓๖}าะ) ก^{๓๓๗}ิน^{๓๓๘}แล้ว^{๓๓๙}กะ^{๓๔๐}เหาะ^{๓๔๑}แ^{๓๔๒}ล^{๓๔๓}ว^{๓๔๔}
 ไป^{๓๔๕}แล้ว^{๓๔๖}กะ^{๓๔๗}เม^{๓๔๘}ย^{๓๔๙}เหาะ^{๓๕๐}กะ^{๓๕๑}ล^{๓๕๒}ง^{๓๕๓}เ^{๓๕๔}น^{๓๕๕}พ^{๓๕๖}ะ^{๓๕๗}ล^{๓๕๘}ือ^{๓๕๙}ส^{๓๖๐}ี^{๓๖๑}กะ^{๓๖๒}เ^{๓๖๓}า^{๓๖๔}
 ไป^{๓๖๕}ไ^{๓๖๖}ห^{๓๖๗}ัว^{๓๖๘}พ^{๓๖๙}ะ^{๓๗๐}ล^{๓๗๑}ือ^{๓๗๒}ส^{๓๗๓}ี "มา^{๓๗๔}จ^{๓๗๕}ัก^{๓๗๖}ค^{๓๗๗}ัน^{๓๗๘}ไ^{๓๗๙}ย^{๓๘๐}ม" "มา^{๓๘๑}พ^{๓๘๒}ุ^{๓๘๓}ค^{๓๘๔}ว"

ที่^๑น^๒ี^๓ย^๔ัง^๕มี^๖ช^๗า^๘ย^๙ค^{๑๐}น^{๑๑}ห^{๑๒}ึ^{๑๓}ง^{๑๔} วิชา^{๑๕}ก^{๑๖}ั^{๑๗}เ^{๑๘}ง
 เหาะ^{๑๙}เห็น^{๒๐}เห็น^{๒๑}อ^{๒๒}าก^{๒๓}า^{๒๔}ค^{๒๕}ไ^{๒๖}ค^{๒๗}ม^{๒๘}ค^{๒๙} แล้ว^{๓๐}ก^{๓๑}ั^{๓๒}ช^{๓๓}อน^{๓๔}เม^{๓๕}ย^{๓๖}นี้^{๓๗}
 ไ^{๓๘}ว^{๓๙}ย^{๔๐}ัง^{๔๑}ไ^{๔๒}ง^{๔๓}ก^{๔๔}ั^{๔๕}ไ^{๔๖}ม่^{๔๗}เ^{๔๘}ห^{๔๙}มา^{๕๐}ะ^{๕๑}จ^{๕๒} เล^{๕๓}ย^{๕๔}เอา^{๕๕}ไ^{๕๖}ส^{๕๗}ว^{๕๘}ก^{๕๙}ไ^{๖๐}้^{๖๑}แล้ว^{๖๒}
 ก^{๖๓}ั^{๖๔}เอา^{๖๕}ไ^{๖๖}ว^{๖๗}ใน^{๖๘}ท^{๖๙}อง^{๗๐} ไป^{๗๑}ไ^{๗๒}น^{๗๓}ก^{๗๔}ั^{๗๕}เหาะ^{๗๖}ไป^{๗๗} พ^{๗๘}า^{๗๙}ไป^{๘๐}
 ไป^{๘๑}ม่^{๘๒}ไ^{๘๓}ห^{๘๔}ั^{๘๕}ไ^{๘๖}ค^{๘๗}ร^{๘๘}ไป^{๘๙}ย^{๙๐}ัง^{๙๑}ม่^{๙๒}ไ^{๙๓}ห^{๙๔}ั^{๙๕}ไ^{๙๖}ค^{๙๗}ร^{๙๘}แ^{๙๙}ต^{๑๐๐}ะ^{๑๐๑}ค^{๑๐๒}อง^{๑๐๓}ร^{๑๐๔}็^{๑๐๕}เ^{๑๐๖}ย^{๑๐๗}นี้^{๑๐๘}
 ร^{๑๐๙}ัก^{๑๑๐}ม^{๑๑๑}าก^{๑๑๒} แล้ว^{๑๑๓}ก^{๑๑๔}ั^{๑๑๕}ไป^{๑๑๖}ไป^{๑๑๗} (คน^{๑๑๘}พ^{๑๑๙}ัง -
 ก^{๑๒๐}ล^{๑๒๑}ี^{๑๒๒}น^{๑๒๓}ไ^{๑๒๔}ว^{๑๒๕}ะ) ก^{๑๒๖}ล^{๑๒๗}ี^{๑๒๘}น^{๑๒๙} ๆ เอา^{๑๓๐}ไ^{๑๓๑}ว^{๑๓๒}ใน^{๑๓๓}ท^{๑๓๔}อง^{๑๓๕} ก^{๑๓๖}ล^{๑๓๗}ี^{๑๓๘}น^{๑๓๙}เ^{๑๔๐}ก^{๑๔๑}ล^{๑๔๒}ี^{๑๔๓}น^{๑๔๔}
 ห^{๑๔๕}ัง^{๑๔๖}ค^{๑๔๗}น^{๑๔๘}ห^{๑๔๙}ัง^{๑๕๐}ช^{๑๕๑}ว^{๑๕๒}ค^{๑๕๓} ก^{๑๕๔}ล^{๑๕๕}ี^{๑๕๖}น^{๑๕๗}เ^{๑๕๘}า^{๑๕๙}ไ^{๑๖๐}ว^{๑๖๑}ใน^{๑๖๒}ท^{๑๖๓}อง^{๑๖๔}ไ^{๑๖๕}น^{๑๖๖}น^{๑๖๗} ก^{๑๖๙}ล^{๑๗๐}ี^{๑๗๑}น^{๑๗๒}
 เ^{๑๗๓}า^{๑๗๔}ไ^{๑๗๕}ว^{๑๗๖}แล้ว^{๑๗๗}เหาะ^{๑๗๘}ไป^{๑๗๙} ไป^{๑๘๐}แล้ว^{๑๘๑}ก^{๑๘๒}ั^{๑๘๓}ไป^{๑๘๔}เ^{๑๘๕}็น^{๑๘๖}
 ส^{๑๘๗}ระ^{๑๘๘}ล^{๑๘๙}ู^{๑๙๐}ก^{๑๙๑}ห^{๑๙๒}ึ^{๑๙๓}ง^{๑๙๔} บ^{๑๙๕}ะ^{๑๙๖} ส^{๑๙๗}ว^{๑๙๘}ย^{๑๙๙}ส^{๒๐๐}ระ^{๒๐๑}ล^{๒๐๒}ู^{๒๐๓}ก^{๒๐๔}ั^{๒๐๕}
 เล^{๒๐๖}ย^{๒๐๗}ค^{๒๐๘}ิ^{๒๐๙}ค^{๒๑๐}อ^{๒๑๑}ย^{๒๑๒}าก^{๒๑๓}อ^{๒๑๔}า^{๒๑๕}บ^{๒๑๖}น้ำ^{๒๑๗} ก^{๒๑๙}ั^{๒๒๐}เล^{๒๒๑}ย^{๒๒๒}ล^{๒๒๓}ง^{๒๒๔}ไป^{๒๒๕}
 ค^{๒๒๖}ล^{๒๒๗}ี^{๒๒๘}ง^{๒๒๙}แล้ว^{๒๓๐}ก^{๒๓๑}ั^{๒๓๒}ค^{๒๓๓}า^{๒๓๔}ย^{๒๓๕}เม^{๒๓๖}ย^{๒๓๗}เ^{๒๓๘}อ^{๒๓๙}ก^{๒๔๐}มา^{๒๔๑}ค^{๒๔๒}ัง^{๒๔๓}ไ^{๒๔๔}ว^{๒๔๕}แล้ว^{๒๔๖}ไป^{๒๔๗}เ^{๒๔๘}น^{๒๔๙}น้ำ^{๒๕๐}
 ส^{๒๕๑}ัก^{๒๕๒}ค^{๒๕๓}ร^{๒๕๔}ุ^{๒๕๕}ไ^{๒๕๖}อ^{๒๕๗}พ^{๒๕๘}ุ^{๒๕๙}จ^{๒๖๐}ร^{๒๖๑}ไ^{๒๖๒}ม^{๒๖๓}ร^{๒๖๔}ุ^{๒๖๕} เหาะ^{๒๖๖}มา^{๒๖๗}จ^{๒๖๘}า^{๒๖๙}ก^{๒๗๐}ไ^{๒๗๑}น^{๒๗๒}
 มา^{๒๗๓}เ^{๒๗๔}็น^{๒๗๕}าง^{๒๗๖}อ^{๒๗๗}ย^{๒๗๘}ใน^{๒๗๙}ช^{๒๘๐}ว^{๒๘๑}ค^{๒๘๒}ด^{๒๘๓}ล^{๒๘๔}ู^{๒๘๕}บ (คน^{๒๘๖}พ^{๒๘๗}ัง - เอา^{๒๘๘}ไป)
 เ^{๒๘๙}า^{๒๙๐}ไป^{๒๙๑}น^{๒๙๒}อน^{๒๙๓}เ^{๒๙๔}ก^{๒๙๕}ว^{๒๙๖}อ^{๒๙๗}ย^{๒๙๘}ช^{๒๙๙}า^{๓๐๐}ง^{๓๐๑}ใน^{๓๐๒}ไ^{๓๐๓}น^{๓๐๔} (ห^{๓๐๕}ัว^{๓๐๖}เ^{๓๐๗}าะ)
 เหา^{๓๐๘}ไป^{๓๐๙}อ^{๓๑๐}า^{๓๑๑}บ^{๓๑๒}น้ำ^{๓๑๓}ช^{๓๑๔}ัน^{๓๑๕}มา^{๓๑๖}แล้ว^{๓๑๗}ก^{๓๑๘}ั^{๓๑๙}มา^{๓๒๐}น^{๓๒๑}ง^{๓๒๒}ไ^{๓๒๓}ส^{๓๒๔}อ^{๓๒๕}
 น^{๓๒๖}ง^{๓๒๗}น^{๓๒๘}า^{๓๒๙}แล้ว^{๓๓๐}จ^{๓๓๑}ิบ^{๓๓๒}เอา^{๓๓๓}ช^{๓๓๔}ว^{๓๓๕}ค^{๓๓๖}น^{๓๓๗}ัก^{๓๓๘}ก^{๓๓๙}ล^{๓๔๐}ี^{๓๔๑}น^{๓๔๒}เล^{๓๔๓}ย^{๓๔๔}ไ^{๓๔๕}ม^{๓๔๖}ร^{๓๔๗}ุ^{๓๔๘}
 เล^{๓๔๙}ย^{๓๕๐}ว^{๓๕๑}า^{๓๕๒}ย^{๓๕๓}ช^{๓๕๔}า^{๓๕๕}ค^{๓๕๖}น^{๓๕๗}อ^{๓๕๘}ย^{๓๕๙}ใน^{๓๖๐}ไ^{๓๖๑}น^{๓๖๒} (คน^{๓๖๓}พ^{๓๖๔}ัง - เอ^{๓๖๕}อ)
 เอ^{๓๖๖}อ (ห^{๓๖๗}ัว^{๓๖๘}เ^{๓๖๙}าะ) ก^{๓๗๐}ล^{๓๗๑}ี^{๓๗๒}น^{๓๗๓}แล้ว^{๓๗๔}ก^{๓๗๕}ั^{๓๗๖}เหาะ^{๓๗๗}
 ไป^{๓๗๘}แล้ว^{๓๗๙}ก^{๓๘๐}ั^{๓๘๑}เม^{๓๘๒}ือ^{๓๘๓}ย^{๓๘๔}เหาะ^{๓๘๕}ก^{๓๘๖}ั^{๓๘๗}ล^{๓๘๘}ง^{๓๘๙}เ^{๓๙๐}็น^{๓๙๑}พ^{๓๙๒}ระ^{๓๙๓}ฎ^{๓๙๔}า^{๓๙๕}น^{๓๙๖}ี^{๓๙๗}ก^{๓๙๘}ั^{๓๙๙}เ^{๔๐๐}า^{๔๐๑}
 ไป^{๔๐๒}ไ^{๔๐๓}ห^{๔๐๔}ัว^{๔๐๕}พ^{๔๐๖}ระ^{๔๐๗}ฎ^{๔๐๘}า^{๔๐๙}น^{๔๑๐}ี "มา^{๔๑๑}ก^{๔๑๒}ั^{๔๑๓}ค^{๔๑๔}น^{๔๑๕}ไ^{๔๑๖}ย^{๔๑๗}ม" "มา^{๔๑๘}ค^{๔๑๙}น^{๔๒๐}เ^{๔๒๑}ก^{๔๒๒}ี^{๔๒๓}ว"

ถอนัน" "โย้ว หญิงหว่าคือสามะชั้น
 ญิงกับชายอยู่แต่ไหน" ฮวยแม่นฮี้หลีเบาะ
 กะค่ายเอะมาแหลว เห็นนอนนํ้ากันยู
 (หิวเราะ ทั้งคนเลาและคนพัง) ชันมีทาง
 แล้วมันเป็นเดินหว่าแนวนั้น ชันมีทางแล้ว
 บ่เป็น ทางนั้นกะคือก้านั้นและบ่เข้าบาคาคไค
 กะทำกันมาแต่ก่อน เจาชเอาไว้ไคกะบ่พัน
 ชันมีทางแล้วเป็น ชันมีทางแล้วบ่เป็น
 ถาหว่าเขาลินแม่โต ๆ ออย่าลินแม่เขาและ

เทานั้น" "เอะ ญเหมือนสามนะ
 ญิงกับชายอยู่ข้างโนโนน" ไซจริง ๆ หรือ
 ก็ค่ายออกมาดู เห็นนอนอยู่ด้วยกัน
 (หิวเราะ ทั้งคนเลาและคนพัง) ถ้ามีทาง
 แล้วมันเป็นทานว่าอย่างนั้น ถ้าไม่มีทางแล้ว
 ไม่เป็น ทางนั้นคือกรรมนั้นเองบุญบาปที่ไค
 กระหามาแต่ก่อน คุณจะเอาไว้ไหนก็ไม่พัน
 ถ้ามีทางแล้วเป็น ถ้าไม่มีทางแล้วไม่เป็น
 ถาหากเขาสมสู่กับเมียเราๆ ออย่าสมสู่กับเมียเขา

พี่เองผิดกัน

พี่น้องทะเลาะกัน

นายอง ผลโยน : วิทยากร

นิทานพี่น้องผิดกัน บิดักกัน

นิทานอันนี้ เออยน้องหละบักกับแพงกัน
 ละผิดกันน้ำแคนไธเกนน่าน้ำมอละตกพกพัน
 บักนี้หละอายกะบักน้อง น้องบักอายแล้ว
 บักนี้ อายละไปป่าแล้วบักนี้ เสรละ
 กายใส่คอเผินละหักคอเผินกินละบักนี้
 อายหละเป็นคันแข่งแล้ง จับแขนเสาจอง
 ไว้ กิ่งมาเสอกะหน่วงนำหลังหละสองตีน
 แฉงแฉะ ๆ เขามายาน เขามาถึงบ้าน
 ละกะไปหาเออนั้น "ขอยแคะ ขอยแคะเสอ
 กัดขอย เสอเอาขอย" เขาพิศยานเสอกะ
 ไหมมานเห็นเสอจักเหอะบักใหญ่ แกขึ้นไค
 หนึ่งขึ้นไคเออนึงหนึ่งขึ้นไคคู้คู้หมาไว้เหมิก
 แหละ ไปเออนั้นกะบักขอย ไปเออนั้นกะ
 บักขอย หนึ่งแค้นองชิตาซึ่งนแหลว
 ชิตาซึ่งนแหลวละมา มาฮอดเออน้อง
 น้องกะ ไท เสอกินอายกุนฮะหนี ขบอาย
 กุแล้วฮะหนี "เอาแอลักสาโหเจ้าคู้คู้เอน
 อายเอน" เอาขวานตีหมมาพันโหเสอกาย
 โคไล่ สุกละฮักกันต่อไป คนเหมิกบานกะ
 สุกไล่ สุนองชิตาซึ่งนโค เออยน้องซึ่งกัน

นิทานพี่น้องทะเลาะกัน ไม่ถูกกัน

นิทานอันนี้ พี่น้องไม่รักไม่ถนอมกัน

ทะเลาะกันตามไรตามนาตามมรรคกพกพัน
 หนึ่งก็รักไม่เมือถอง น้องก็ไม่เมือถองพี่
 หนึ่ง พี่เลยไปป่าละหนึ่ง เสือก
 กระโถกใส่คอเขาจะหักคอเขากินละหนึ่ง
 หนึ่งนั้นเป็นคนแข็งแรง จับแขนเสือก
 ไว้ กิ่งมาเสือกก็เอนตามหลังเดินสองตีน
 เคาะเคะ ๆ เขามายาน เขามาถึงบ้าน
 แลวก้ไปหาบ้านนั้น "ช่วยควย ช่วยควยเสือก
 กัดฉัน เสือกกัดฉัน" เขาก็กลัวเสือก
 ขาวบ้านไม่เห็นเสือกสักทีตัวใหญ่ ถึงกะไค
 หนึ่งกะไคเรือถึงขึ้นมิดประตูตีหมาไว้หมก
 แหละ ไปบ้านนั้นก็ไมช่วย ไปบ้านนั้นก็
 ไมช่วย เหลือตนเองคนเอนาเกลียคนเอนะ
 ที่เกลียคนเอนมา มาถึงบ้านน้อง
 น้องก็ โอ๊ะ เสือกกินพี่แล้วหนึ่ง กัดพี่
 กุแล้วหนึ่ง "เอานะรักษาหัวพี่ให้ที ๆ นะ
 พี่นะ" เอาขวานตีหมมาพันหัวเสือกตาย
 โคไล่ จบละรักกันต่อไป คนหมกบ้านก็
 สู้ไมไค สุนองที่นำเกลียไมไค พี่น้องเกลียกัน

อีกกันภายหลัง (ศรีสุภา - สุกแล้วเบาะ)
 !
 เอ้อ สุกแล้ว

รักกันภายหลัง (ศรีสุภา - จบแล้วหรือ)
 !
 เอ้อ จบแล้ว

คนดี

คนดี

นายกา สุวี : วิทยากร

นิทานคนดีไปเรียนแล้ว ไปเรียน
วิชาเรียนต่อยตีขมเม็ด ตีกำปั้นพันคาบยิ่ง
ทะนุ หว่า เก่งที่สุดแล้ว ขบเม็ดแล้วกะขบ
แล้วกะล่าอาจำนมา มาโหลคม่าเห็นตุ๊ก
โศกสูงเพียงปลายค่านหิน เป็นชนชุกชุกอยู่
ปากหินแขวงกะญาว เห็นตุ๊กมันหินนุ "เอา
หิน" วะชั้น มันหยื่นคันทางอยู่ใด "มึงสิหิน
เบาะ" "บ่หิน" มันหว่า "กูกะบ่หินมึง"
วะชั้น หมอนกะที่แลกกะถือทะนุสิแล้ว
ถือทะนุสิแล้วกะ ทะนุสิกะฉิ่งโลกแล้ว
บึง ถักแค่นมันทะนุหะ (ศรีสุตา - บ่เข้า)
เอ่อ โอ ถักทะนุสิแล้ว บาคนี้กะซ่อนตัก
มันกะตักแค่นมัน ถอดคาบเอามาพัน
กะตักแค่นมัน เม็ดแล้วบาคหิน กำปั้นตี
บาคหินตอกสองกำปั้น ตีตสองกำปั้น โห
ฟากตักโห ถู้งอบ้นญาแล้วบาคหินหมักแล้ว
แนวเอค มันจั่งก้อยอยู่ ถู้งอบ้นญา "เอา
มึงสิกินกูกะกินละ เบ็ดเค็มทอง เออ ยาพิศ
กะเค็มทอง ถ้ามึงกินกูกะมึงตาย เออ กินโลก"
กินไม้ไผ่แล้วมันผาดหวายานตาย "อ้าว กิน
บ่ไผ่แล้วมึงหะชั้น" เลยหนีไป สู้บ้นญา

นิทานคนดีไปเรียน ไปเรียน
วิชาเรียนต่อยตีขมเม็ด ตีกำปั้นพันคาบยิ่ง
ทะนุ เก่งที่สุด ขบหมกแล้วก็ขบ
แล้วก็ล่าอาจารย์มา มาเลยมาเห็นยักษ์
ตัวหนึ่งสูงเท่าปลายตาลมี มีขนพุกพุยอยู่
พันก็ยาว เห็นยักษ์มันยืนอยู่ "เอา
หลีก" มันยืนขวางทางอยู่นะ "มึงจะหลีก
ไหม" "ไม่หลีก" มันว่า "กูกิไม่หลีกมึง"
หมอนไม้แรกก็ถือขลุ่ยศิลป์
ถือขลุ่ยศิลป์แล้วก็ ขลุ่ยศิลป์ก็ยิงเลยแหละ
บึง ถักแค่นมันถักขลุ่ย (ศรีสุตา - ไม่เข้า)
เอ่อ โอ ขลุ่ยศิลป์คิดแล้ว ที่นั้ซ่อนพิฟาค
มันก็คิดแค่นมัน ถอดคาบออกมาพัน
ก็ตักแค่นมัน หมกแล้วที่นี้ กำปั้นตี
ที่นี้ตสองกำปั้น ตีตทั้งสองกำปั้น หัว
ฟากหัวตักเหลือแค่บ้นญาแหละที่นี้หมกแล้ว
อย่างอื่น มันจั่งก้อยอยู่ เหลือแค่บ้นญา "เอา
มึงจะกินกูกะกินละ เบ็ดเค็มทอง เออ ยาพิศ
ก็เค็มทอง ถ้ามึงกินกูกะมึงตาย เออ กินเลย"
กินไม้ไผ่แล้วมันผาดหวายานตาย "อ้าว กิน
ไม้ไผ่แล้วมึงหลีก" เลยหนีไป สู้บ้นญา

บ่ได้แพ้เส บ่ได้มีหญิงไคในทอง เว้าเอ้า
 ล้อซอ (หัวเราะ) สู้บ่ญ่าบ่ไค จมตานี้
 กะกาย

บ่ได้แพ้เสีย บ่ได้มีอะไรหอกในทอง พุกเอา
 เฉย ๆ (หัวเราะ) สู้บ่ญ่าบ่ไค จมตานี้
 ก็

ໂຕຕາຍກິດອອດໂຕ

ដើរតាមគិតទ្រង់ដើរ

นายเกษ หงษ์วงศ์ : วิทยากร

นิทานเลื่องหนึ่งต่อ ไผ่ตายคึกคอก
 ไผ่ เอ็ดแควเอ็ดกะคึกคอกแท้ ๆ แผ่วว้าฐ
 กะมีโค ไผ่เผอะกะมีคือไผ่เกาเล้งลูเตา
 กะมาโคหลายมี ไผ่มีมีจึงได้เป็นกำฟ้าเว้า
 กับลูเป็นกำฟ้าผ่อแหลมอึ้งโค แ่นวไผ่ตาย
 โลคมมีคว้ามเว้า ไก่ฮาบเข้ากะกลางเท่อ
 กะเลี้ยวว่าง ลางทีกะเลี้ยวให้ ฟังมีโคแค้น
 อยู่ไนใจ เหลี้ยวเบ็งไผ่กะบ่คือผ่ออื่นน้อย
 เหลี้ยวเบ็งไผ่กะบ่คือผ่ออื่นาง ถึงญามแล้ง
 คึกมาชักไช คึกแล้วให้คึกแล้วผาดเลี่ยนนอน
 เป็นคำอ้อนฮอนเท่นแตกกองผาอ้อม ไผ่ตาย
 ปะแล้วมีโคเห็นคึกกับเผออื่นผู้ชายทผานไป
 ผ่านมากะมีโคคึกเว้าและเยาะเป็นลูเป็นไผ่
 ตอไป คึกคอกแต่พู่เกา โลคกะกู่นั้น
 แลหะมีญอมทิมมีญอมปะไปชิลเอ็ดกะเอาไปน้ำ
 นางอันนั้นมันกะงามญูญูงซบอยู่ หากหว่า
 อึกเข้าญะเผอไปหาเขาหาน่ากะถือไป
 ไคยพนักพุเขอะไคมัน มันหากมีญอมเอา
 ฆากนไปกะซำคำเสแล้ว ไคนอนเสไผาน
 นั้น เผ่พุญามอยู่ญะคึกเยอะไคอื่นาง
 อันนั้นเอ็ดเม้อยู เผ่กะแล่นไปอูญเอากะดู

นิทานเรื่องหนึ่งคือ ตัวตายคิดถึง
ตัว ทำอย่างไรก็คิดถึงอยู่ใครพูดถึง
ก็ไม่ได้ ตัวใครก็ไม่เหมือนตัวเก่าเลยลูกเต่า
มากี่โหลหลายปี ตัวไม่มีจึงได้เป็นภรรยาพูด
กับลูกเป็นภรรยาพ่อแม่อายุยังชั่ว แต่ตัวตาย
นี้ไม่มีคำพูด โกล่หาบข้าวก็บางครั้ง
ก็วาง บางทีก็ร้องไห้ ฟังไม่ได้แค้น
อยู่ในใจ มองดูใครก็ไม่เหมือนพ่ออีหนู
มองดูใครก็ไม่เหมือนพ่ออีนาง ถึงหน้าแล้ง
คิดถึงว่าไรอยู่ คิดแล้วร้องไห้คิดแล้วเลยนอน
นางสงสารเห็นแก่กองผ้าอ้อม ตัวตาย
จากแล้วไม่ได้เห็นใครคือพวกผู้ชายที่ผ่านไป
มาเขาก็ไม่ได้คิดพูดเข้าหยอก เป็นลูก เป็นตัว
ต่อไป คิดถึงแต่คนเก่า เลยกระดูกนั้น
ก็ไม่ยอมทิ้งไม่ยอมพรากไปไหนก็เอาไปด้วย
นางคนนั้นมันก็ยังสวดย่อยยังสวดย่อย ภาหาก
ไม่มีข้าวอยากไปหาข้าวหาน้ำก็ถือไป
มีคนขอขมอยากไคมันอยู่ มันไม่ยอมตกลงด้วย
ขึ้นไปก็เลยกำเสีย ต้องนอนในหมุ่บ้าน
นั้น เขาที่พยายามอยู่ก็คิดอยากไคนาง
คนนั้นเป็นเมีย เขาก็วิ่งไปเก็บเอากระดูก

บ่อนเขาเผาควาย จุกกะกู้งกะคูกวายนะ
 เขาเผากะกูไฟไหม้มนะละลอลอย แล้วกะ
 แล่นไป กะน้ำข้าวสอแล้วกะอุปไปกะไป
 ประสวนกันถ้ำมอคนแล้วกะ "โอ้ยวะชั้น
 นางเอยเจาอนนเบาะพักนี้เบาะ" "พักนี้
 วะชั้น คอยคำเมอบฮอขวาน"วะชั้น
 "โอ้ยคอยกะคอกันคอยกะเยอะไปพันเยอะไป
 ไทพันหละ หากหว่าเมอบถึงบ้าน คอยฮอ
 พักฮอเขาน้ำโขบในสำลาโลงทำอันนี้"
 วะชั้น "กะไคอยู่เคะมันกะเป้นเผอเหลอ
 กว้างขวางอยู่" ที่จึงเดินนั้นมิไคเยอะไปเคาะ
 เยอะไปแก่งลัดนางอนันสือ ๆเคาะ
 หละบากนกะ "อันนั้นเหมือนฮอเผอเหลอ"
 วะชั้น จักแหม่นจิ้งไคกำเว่นคอยแนวไคทุหละ
 บัคคิเยอะทีมเยอะปะ หอกระคู้ไคคอย
 ไคคอยตายเป้นเวลาสามปีมาแล้ว หากหว่า
 ไคถือไปน้ำ้วยะชั้น คอยเยอะถือบแหม่นพุไค
 ไคถือเคาะคอยคิกถึง พุมักไคยูแต่คอย
 มิเยอะเอา แหม่นเอากะจ้งหว่าชิไค"
 "โอ้ย เจากะค้อสิบเอาแล้วคอกันกับคอย
 เจากะกายวะชั้น คอยกะสิพ้อหาไคยูลูเม
 คอยกะบเอา เกี่ยวกับคอยคิกฮอคเมคอย
 จ้งไคเฮามาคบกันนอเฮาคิกคอกัน คอยกะ
 กะคู้เมคอยกะฮอยฮอไปน่านมีไคเบาะกะ

ตรงเขาเผาควาย เผากะระกุกวักระกุกควายนะ
 เขาเผากะระกุกไฟไหม้หักขึ้นเล็กขึ้นน้อย แล้วก็
 วิ่งไป เอาผ้าขาวห่อแล้วก็กวไปก็ไป
 พบกันตอนกลางคืนแล้วก็ "โอ้ย
 นางเอยเจาอนนหรือพักนี้หรือ" "พักนี้
 แหละ มันคำฉนกลับไม่ถึงบ้าน"
 "โอ้ย ฉนก็เหมือนกันฉนจะไปโน้นจะไป
 ไคโน้นแหละ แต่ว่าไปไม่ถึงบ้าน ฉนขอ
 พักขออาศัยควยไคใหม่ศาลานี้โรงธรรมนี้ละ"
 "ไค มันจะเป็นอะไรมัน
 กว้างขวางอยู่" ที่จริงเขาไคไคไปไหนหอรอก
 จะแก่งไปคักนางนั้นเฉย ๆหอรอก
 ษัก "ไคโน้นห่ออะไรนั้น"
 "โอ้ย ไครูเป้นอย่างไครกรรมเวรของฉนอย่างไค
 ไครูเลยไมคิคอยากทั้งอยากจาก หอกระกุกฉวฉน
 ฉวฉนตายไคสามปีแล้ว แต่ว่า
 ค้องถือไปควย ฉนอยากถือไมไคไค
 ไคถือหอรอกฉนคิกถึง คนมาชอบฉนก็มีแต่ฉน
 ไมอยากแต่งงาน ถ้าเอาก็คองจะไค"
 "โอ้ย เธอก็คองจะไม่เอาอีกเหมือนกันกับฉน
 นะเชอนี้ ฉนก็พอจะหาไคอยู่หอรอกลูกเมีย
 ฉนไมเอา เพราะฉนคิกถึงเมียฉน
 ทำไมเรามาพบกันนะเราคิกเหมือนกัน ฉนก็
 กระกุกเมียฉนก็หอยฮอเอาไปควยไมไคไคบอกก็

อ้อเอา คิคเยอะฮ้อสิ้อ ๆ นีหละ" ทางพุ
 ชายเวา "เออะนางเอยก้าเวนาเฮามา
 ปะสบพบกัน เจากะนอนเสทางโกพุนคอย
 กะชินอนเจทางเหนอน บพอเป็นดังคิเฮา
 กะถ้าย" "สิเป็นดัง" เนินกะยูโนความ
 พะหยายามแล้วเจาพุชาย บะ เอ็กแนวโค
 นอ เนินเลียบ คิก คิกมาแล้วกะนางอันนั้น
 นอนหลับแล้วกะไปฟังเสทางาใจมันคักแล้ว
 กะไปหยองของเออาฮ้อกะคิโมมันไปจำเส
 ฮ้อกะคิเมเนิน ไปจำเสฮ้อของเนินนั้นหละ
 มิเหมนกะคิเมเคาะ มันผากเวาหว่าเหมน
 มันตั้งไวทางเหิง บาคันโกชิจำมาแล้ว
 กะเอ็กห่าตะบับค้ำบิซิดกับไฟ "อ้าว ไปไ
 แล้วฮ้อนางบิเห็นเคบอ" "จิกแล้วบิเห็น
 คอยบิโกไปโก" ะชั้น "บิโกไปโกกะสิไป
 จังโกพุโกสิมาลักเออาของคอยเนาะ"

ซิดกับไฟห่าโกไฟห่า ย่างไปย่างมาแล้วกะมา
 เห็นฮ้อกะคิโมนางอันนั้นตั้งข้างเคิง มาโลก
 ให้ชกให้โซยูแล้ว "เสอกเสอใจเค เป็นกะคิ
 เป็นเพคเป็นผีแล้วกะฉึงโคพุมาเบคมาเบนนอ
 จังเหมนชาคินอบเหมนเป็นใจเนินแล้วบอ
 คอยลหว่าเมคอยเป็นกะคิเป็นผี แล้วคอย
 ลหว่าเมคอยอยู่บาคินผากเป็นเอ็กเป็นใจ
 เนินละนออันนั้น" ใหแล้วใหอนางอันนั้นกะ

ห่อเอง มันอยากห่อเฉย ๆ แหละ"
 ฝ่ายชายพุค "เออะนางเอยกรรมเวรเรามา
 ประสบพบกัน เชนอนทางโกโนนเสียนัน
 จะนอนมมทางเหนอนี คงไม่เป็นไรนะเรา
 ก็" "จะเป็นไร" เขาก็ใช้ความ
 พยายามละฝ่ายชาย บะ ทำอย่างไร
 นะ เขาเลย คิก คิกมาแล้วกันางกันอน
 นอนหลับก็ไปฟังเสียงหายใจมันคหับสนิทแล้ว
 ก็ยง ๆ ไปเออาห่อกระดูกผัวมันไปจิมใส่
 ห่อกระดูกเมียเขา ไปจิมใส่ห่อของเขานั้นละ
 ไม่ใช่กระดูกเมียหรือก แต่มันผุควาใช้
 มันวางไวข้างบน พอกิดจะสว่างแล้ว
 ก็ทำเป็นหาถูกกิก ๆ จุกไม้ซิด "อ้าว ไปไหน
 แล้วทอนางไม่เห็นนางหรือ" "ไม่รู้ไม่เห็น
 ฉันไม้ได้ไปโกล" "ไม้ได้ไปโกลก็จะไป
 ยังงิใครจะมาลักเออาของฉันนะ"

จุกไม้ซิดหาจุกไฟห่า เคินไปเคินมาแล้วก็
 เห็นห่อกระดูกผัวนางนั้นตั้งข้างเคียง เลย
 ร้องไห้ใหญ่เลย "เสียออกเสียใจนัก เป็นกระดูก
 เป็นเปรคเป็นผีแล้วก็ยังมีคนมาเบียคมาเบียนนะ
 ข้างเป็นไปโกนะไม่ใช่เออาใจออกห่างแล้วหรือ
 ฉันละว่าเมียฉันเป็นกระดูกเป็นผี แล้วฉัน
 ก็ยังว่าเมียฉันอยู่ทีนี้มาเป็นนอกเป็นใจ
 เขาเสียนละนะนี่" ร้องแล้วร้องอีกนางนั้นก็

ชะทกระทานต่างแถมมากหนึ่ บ้าเอ็ก
 บ้า มาชวักันคักเหะแทนอยกะคู้ณเภาะถื่อ
 มาหลายปีหลายเกอนหลายวันแล้วกะญิงมีไค
 เป็นจิงซี บาคันกะไปงอยอ่กะคู้เม่ลึงอันนั้น
 ผนวออยนอ มีกะคิกอ่กัณกะบ่มีญิงมีไค
 ให้เดินนั้นกะเคยให้ฟังแสงเยอะฟังแสงพุกึง
 แแนวเควกับหมอเอาซากกะเบอทับของชุมเจ้า
 จาทับจาทัชและก่อกัน ให้ฟังแสงเม
 พุนั้นเลาหละเวาแนวเลอ "บ้า ออย่าชู้ให้
 ชูของเถาะขึ้นเดินเป็นอกเป็นใจกันกะเอา
 กะซีเป็นใจกันกะซีเป็นหญิง" ะชั้น ท่าง
 นางอันนั้นกะเคย กะเซ็ดน้ำมูกน้ำตาแล้ว
 เดินกะค่าย พอนางอันนั้นเวาอย่างนั้นแล้ว
 กะค่าย "โอ้ย กะหว่าแหมนเหล่านางเอย
 ช้องคอยเหลือใจแล้วคอยหละหว่าเดินเป็นใจ
 คอยอยู่แล้วมาเป็นจิงซี ขึ้นเจ้าเวาแนวนั้น
 กะคอยละชอบอกคอบใจวะชั้น เจ้าชีเวา
 เฝิงบอนางเจ้าเวาอ่หลบอ" "โอ้ย กะ
 อ่หลบอันแล้ว" ะชั้น กะแล้วเลยจิกตามกัน
 ไปเสละเบอมากัน ออ่กะคู้ณนั้นกะพำกัน
 ไปจูไว้เ้าทาไคว่คู้ณนั้นเส ไปหา
 อายญาคูมาชักกันจกกันจา กะไปญาน่าเส
 เอาเ้าอยู่เคว่กันกับทาไคว่คู้ณนั้น
 กะเลยพำกันไป จบ (หัวเราะ)

สทกสทานชิดิปรกติแล้วหนึ่ บ้าทำ
 บ้า ทำไมชีกันเหมาะเหม็งจิงเลยกระถูกนิกถื่อ
 มาหลายปีหลายเกอนหลายวันแล้วยังไม
 เป็นอย่างนี้ ที่นิกไปแอบห่อกระถูกเมียลึงนั้น
 แเมชค้อย มีนิกคิกเหมือนกันก็ไม่ว่าอะไรเอาแต่
 ร้องให้เขานันก็ร้องคอยคู้ญิงจะพูค้อย่างไร
 อย่างเคียวกับหมอเอาซากกระเบอทับของตัว
 ะทับจะคู้ณและเหมือนกัน ร้องคอยฟังว่าเมีย
 คนนั้นจะพูค้อย่างไร "บ้า ออย่าร้องให้
 เลยถ้าเขาเป็นอกเป็นใจกันก็เรา
 ก็จะเป็นใจกันก็จะเป็นไรไป" ฝ่าย
 นางนั้นพูค ก็เซ็ดน้ำมูกน้ำตาชึ
 เขา พอนางนั้นพูคอย่างนั้นแล้ว
 "โอ้ย ก็พูคจิงและนางเอย
 ฉัณ้อยใจฉันนิกว่าเขายังเป็นใจ
 ฉัน้อยแล้วมาเป็นอย่างนี้ ถ้าเธอว่าอย่างนั้น
 ก็ฉันได้ชอบอกชอบใจเธอ เธอจะพูค
 จิงหรือนางเธอพูคจิง ๆ หรือ" "อ้าว ก็
 จิง ๆ ชึ" แล้วก็เลยจิกตามกัน
 ไปเสละที่นี้ ห่อกระถูกนิกก็ชวักัน
 เอาไปมรรจุไว้ในเจ็ยในวัคั้นเสย ไปมินนต
 พระมาบ้งสกุล แล้วไปอยู่ค้อยกันเสย
 เอาไว้ช่องเจ็ยเคียวกันในวัคั้น
 ก็เลยพากันไป จบ (หัวเราะ)

คาคไคบ่หอนเสาคเป็นไผ่เมบ่หอนฮ้าง

ถึงคราวไค่ไม่มีทางเสียถึงคราวเป็นผัว

เป็นเมียไม่มีทางหย่าร้าง

นายเกาะ ศรีจางวาง : วิทยากร

(กระแอม) พญมิ่งมีทานอีเลื่องนี้

เลื่องคาคไคบ่หอนเสาคเป็นไผ่เม
บ่หอนฮ้าง แหล่มีโหลงพ้ออันนี้อยู่ในวัด
ไค่ลู่สาวพูนัง แล้วแหละไค่เงินซึ้งนังลู่สาว
พูนังแหละ ไปพะไว้นำโหลงพ้อ เอาล่งไป
วัดพูนังไปพะไวโหลงพ้อหลก "โอ้ย มึงอย่า
เอามาพะนำกูอยู่เกาะ คาคไค่มีบ่หอนเส
คาคเป็นไผ่เป็นเมบ่หอนฮ้าง เทอมึง
พายเฮ้อไปกลางน้ำชะมุกทะเลพน พายเฮ้อ
ไปแล้วแหละแนวนอนมันเล็กโฮปอนไท่เงิน
ปุมล่งไปแล้วจึงมานอนเสยอยู่บ้านไผ่ดัก
เกาะเฮ้ย คาคไค่มีบ่หอนฮ้าง" เออ
แจ่มมามีเกาะเอาไท่เงินใส่เฮ้อแล้วกะพายไป
ว้อย ว้อย ว้อย ว้อยไป นีหละน่อนน้ำเล็ก
ปอนปะลุ่มล่งไปแล้วกะชีเฮ้อหลมมา มา
แล้วกะไปบ่เกาะเทอ "โหลงพ้อเงินเสอะเอา
ไปไ้แล้วไค่แก่กลางน้ำชะมุกพูน" "เออ
ไปไ้แล้วเห็นหะคาคไคบ่หอนเสเกาะอนางเฮ้ย"

(คนฟังหัวเราะ) เออ (กระแอม) แล้วกะ
ยูมาประมาณไค่จิกเคื่อนหนึ่งนละ แล้วกะมี

(กระแอม) ยังมีทานอีเลื่องหนึ่ง

เลื่องถึงคราวไค่ไม่มีทางเสียถึงคราวเป็นผัวเมีย
ไม่มีทางหย่าร้าง มีหลวงพ่องค์หนึ่งอยู่วัด
มีลูกสาวคนหนึ่ง แล้วมีเงินอยู่ซึ้งหนึ่งลูกสาว
คนนั้นจึง ไปฝากไว้กับหลวงพ้อ เอาเงินไป
วัดโน้นไปฝากไว้หลวงพ้อว่า "โอ้ย มึงอย่า
เอามาฝากกูไ้เลย ถึงคราวไค่ไม่มีทางเสีย
ถึงคราวเป็นผัวเมียไม่มีทางหย่าร้าง ให้มึง
พายเรือไปกลางมหาสมุทรทะเลโน้น พายเรือ
ไปแล้วตรงไหนมันเล็กให้หย่อนถุงเงิน
ตุมลงไป แล้วถึงมานอนเสยอยู่ไม่ต้องกลัวใครลัก
หรือก ถึงคราวไค่มีบ่ไค่" เออ
พอสว่างมามีบ่ไค่เอาถุงเงินใส่เรือแล้วก็พายไป
ลิว ลิว ลิว ลิวไป นีหละน่อนน้ำเล็ก
หย่อนตุมลงไปแล้วก็ชีเรือกลับมา มา
แล้วก็ไปบอก "หลวงพ้อว่าเอา
ไปไ้แล้วนะกลางน้ำสมุทรโน้น" "เออ
ไปไ้แล้วนั้นแหละถึงคราวไค่ไม่มีทางเสียหรือกอีหนูเฮ้ย"

(คนฟังหัวเราะ) เออ (กระแอม) แล้วก็
อยู่มาไค่ประมาณลักเคื่อนหนึ่งนละ ก็มี

คำเอาปาม่าขายแล้ว ป่าบักใหญ่ ป่า
 สหายโก๋หนึ่งเยอะขายบาคหนึ่ง ฮอบไป
 ฮอบไป ไปไ้บ้านไท่เมืองบมีไ้เอามันแพ่ง
 กระละ แล้วพอกไปฮอดเฮือนอนายอนั้น
 ลูโหล่งผ่อ ไปฮอดแล้วกะ "โอย บ่เยอะ
 กินป่าใหญ่เบาะ" "เอ้า เอามาแทนขาย
 ถ่อโค" "ขายบาคหนึ่ง" "เอ้า เอ้าหินมา"
 แล้วเลยฮอบไปไ้บาคหนึ่งมาแล้วกะเอาเงิน
 ใ้เขาแล้วกะมาโคแล้วหันหนี ปากเห่าไป
 แล้วเห็นไท่เงินอันเก่านั้นแล้วไท่เงินหนะ
 อะอยู่อยู่ เงินซั้งนั้น โย้ว ไ้คิ่นอีหลี
 เงินหินแหม่นความโหล่งผ่อแล้ววะซัน
 แล้วกะเลยลงไปหาโหล่งผ่อ "เงินเผอเหลือ"
 "ซื้อป่าแล้วไ้ไ้ทองป่า เขาเอามาขายเหอ
 คิ่นมาแล้วเงินอันโหล่งผ่อเหอเอาไปเซ็งไว้
 แคนำระมุคั้น" "แน้ ซำกูเว้าอยู่ คาคไ้บ่
 หอนเสาคเป็นไ้เป็นเมียบ่หอนฮ้าง"

(กระแอม) แล้วแหละ (คนฟังหัวเราะ ;
 ทิดถง - ซุกแล้วเบาะ) แล้วแหละเอามา
 ไว้เงินหนะ "มึงอยู่เอาไว้ซื้อเลอใ้เอาไว้
 เกอฮ้างเอ๋ย" "โอย ค่น้อย" แล้วกะ
 เอาไว้ไ้ค้อยบาคหนึ่ง ไ้เงินฟลายโลกมาลัน
 เฮือนลันฮ้างกะค้อยเห็นแล้วไท่เงินนั้น
 โอ มื่อแล้งกู่หละมาลิกเอากอนเนอ วะซัน

คนเอาปาลามาขาย ปลาตัวโตมาก ปลา
 สวายตัวหนึ่งจะขายบาทหนึ่ง ถื่อไป
 ถื่อไป ไปท้าวหมานฮาวเมืองไม่มีใครซื้อมันแพง
 ไป พอกไปไ้ถึงบ้านหญิงคนนั้น
 ลูกหลวงพอ ไปถึงแล้วก็ "โอย ไม่อยาก
 กินปลาใหญ่ไหม" "เอ้า เอามาขาย
 เท้าไร" "ขายบาทหนึ่ง" "เอ้า เอาขึ้นมา"
 เลยซื้อไว้ปลาตัวนั้นบาทหนึ่งแล้วก็เอาเงิน
 ใ้เขาแล้วก็มาทำปลาหิน แล้วเขาไป
 ก็เห็นถุงเงินถุงเค็มนั้นแหละถุงเงินนะ
 กองอยู่ เงินซั้งนั้น อ้อ ไ้คิ่นจริง ๆ
 เงินนี้ใช้อย่างหลวงพอพวกแหละ
 แล้วก็เลยไปหาหลวงพอ "เงินอะไร"
 "ซื้อปลาแล้วไ้จากทองปลา เขาเอามาขายไ้
 ไ้คิ่นมาแล้วเงินที่หลวงพอใ้เอาไปซ่อนไว้
 ในน้ำสมุทรนั้น" "แน้ ก็กูพอกอยู่ว่า ถึงคราวไ้ไม่มี
 ทางเสียถึงคราวเป็นมั่วเป็นเมียบ่มีทางหย่าร้าง"
 (กระแอม) แล้วก็ (คนฟังหัวเราะ ;
 ทิดถง - จบแล้วหรือ) แล้วก็เอามา
 เก็บเงินนะ "มึงอยากเอาไว้ไ้ไหนใ้เอาไว้
 นะฮ้างเอ๋ย" "เจ้าคะ" แล้วก็
 เอาไว้ที่ซอกหิน ไ้เงินรายเลยมาเที่ยว
 บ้านเที่ยวของก็เลยเห็นถุงเงินนั้น
 โอ๊ะ เย็นนี้กูจะมาลิกเอาเสียหรอก

แล้วโพกพุลายกะทินมาแล้ว พอแต่ขี้ไต้กะ
 กอกง้อกเป็นงูแล้ว งูมันพานากวากเอากวาก
 เยอะตอดเอา แลนโตะมือล่อล่งเสี้ยนเคาะ
 ลงจากเขื่อนหนะแล้วมีไคเสลักหนะ มันเป็น
 แนวนั้น อันนี้แหละเหินหวาคาคไคบหอนเส
 คาคเป็นไผ่เป็นแม่ฮ้อนฮ้าง ไว้อีเลอ
 กะตึ้งแล้วมีคาคไคเจ้าอยากเซ่งกะมีไค
 ชุกเส

แล้วพวกญรายกขินมา พอเงมมีอก
 ชุกอขึ้นเป็นงู งูมันแผ่พังพานดกเอาดกเอา
 จะกัก วังกระโศกป้อลงไปเสีย
 ลงจากบ้านนะเลยลักไคเสีย มันเป็น
 อย่างนี้ นี่แหละ เขาว่าถึงคราวไคไม่มีทางเสีย
 ถึงคราวเป็นด้วเป็นเมียไม่มีทางหย่าร้าง ไว้ที่ไหน
 ก็ยังอยู่ถ้าไม่ถึงคราวไคจะนอนก็ไม่ได้
 จบแล้ว

กินแล้วลืมนิดแล้วลืมนึก

นายหนูเวียง

คัทจันทร์ : วิทยากร

กินแล้วลืมนึกแล้วลืมนึก

ปากนิทานเรื่องอื่น เกวคึกเบ้ง

ก่อนเคอ เลื่องอันนั้นลงในเลนแล้วแล้ว
เลื่องอัน กินแล้วลืมนึกแล้วลืมนึก (เพ้า -
นึ่งเป็นแนวเลื่อแล้วต่อโลก) บักกักอันนั้น
เล็กมา เกิดมาแล้วคือควายมันมะมาตั้งแต่
ทอง เกิดมาแล้วมาโคหมูป่านเกวกัน
กะไปคินน้ำหมู เขาเลยแล้วว่า "มึงอย่า
มาคินน้ำหมูบอกควายมะวะชั้น บักก่าเล็ก"
กะแล้วไป บากหนากับมาเกวแล้วว่า
บอกก่าเล็กมึงอย่ามาคินน้ำหมู โอเภาอันนี้
เกิดมาหลายปีป่านแล้วเขากะไค้เพื่อ
ลู่เขยไปแล้วแล้วจะมีไค้ไค้แม่ เพราะเขา
คิเกดหาว่าของมันเป็นก่าเล็ก มันเป็นมาแต่
ทองเหม็นมัน แล้วกะมีหญ้าแวนอันหนึ่งเคยเบ้ง
ลายคินลายมือเคยยุคนเอาไผเอาแม่
แล้วเขอมักเขอกะเล่านนั้นไปว่า เล่าเลย
ไปหาว่า "หญ้าเอ๋ยมะวะชั้น คอยนั้นมะวะชั้น
เกิดมาเกวอายุสี่สิบห้าสิบปีแล้ว ทั้งหลายกะ
ไค้ไค้แม่ไปไค้แล้ว คอยนั้นเอคเขอมักไค้
ไค้ไค้แม่ เพราะเขาคิเกดหาว่าคอยนั้นเป็น
ก่าเล็ก มันมะมาแต่ก่าเบิดมะวะชั้น แล้ว

ทีนี้นิทานเรื่องเออ เกียวคึกคึก

ก่อนนะ เรื่องนั้นลงในเลนแล้วแล้ว
เรื่องเออ กินแล้วลืมนึกแล้วลืมนึก (เพ้า -
ยังเป็นอย่างไรพูดต่อเลย) ทีนี้โอคนนั้น
เกิดมา เกิดมาแล้วคือควายมันดอกมาแต่
ในทอง เกิดมาแล้วมีเพื่อนคราวเดียวกัน
ก็ไปเล่นกับเพื่อน เขาก่าว่า "มึงอย่า
มาเล่นกับกูไอ้ควายดอก ไอ้ก่าเล็ก"
ก็แล้วไป ทีหลังกลับมาก็ยังพูดว่า
ไอ้ก่าเล็กมึงอย่ามาเล่นกับกู โอ้ หนอเรา
เกิดมาหลายปีป่านแล้วเขามีลูกสะไภ้
ลูกเขยไปแล้วเขายังไม่ไค้ลูกไค้เมีย เพราะเขา
รังเกียจว่ามันมีลักษณะไม่ดี เป็นมาตั้งแต่
อยู่ในทองเหม็นมัน แล้วก็มียายคนหนึ่งเคย
ลายคินลายมือเคยยุคนแต่งงานกัน
ถ้าใครชอบใครก็ยำนั้นแหละไปขอ เขาจึง
ไปหาพูดว่า "ยาเอ๋ย ฉันทันนี้
เกิดมาก็อายุสี่สิบห้าสิบปีแล้ว คนอื่นก็
มีลูกเมียหมดแล้ว ฉันทันนี้ยังไม่มี
ลูกมีเมีย เพราะเขารังเกียจว่าฉันทันมี
ลักษณะไม่ดี มันดอกมาแต่ก่าเบิด แล้ว

เหอเหอหาแม่เหอได้เบาะ" วรรัน "โย้ว
หาไคยูกน้อยเอววรรัน ขึ้นมึงละมีลมบุนลม
คูนก กุละหาเหอวรรัน กุละหาเหอมึง
วรรัน มึงมกเผอ"วรรัน "โย้ว มกนาง
อันนั้นแล้วอยู่ทางบ้านเหอพูนแล้ว" วรรัน
"เออ ขึ้นมึงมกกุละเวาเหอกะไค้วรรัน
หาขึ้นนอกเวาเหอมึงไค้แล้ว มึงละเหอ
เผอ" "โย้ว มีไค้เหอเผอแล้ว แต่คอย
ละมีลมบุนคูนเจ้า" วรรัน "เออ ขึ้นเวา
ขึ้นกะกินแล้วอย่าลมหนสแล้วอย่าลมหนคูนเค"
"ขึ้นหว่าคอยไค้แล้วไค้นางอันนั้นแล้วมือเข้า
คอยละส่งแกงมือแล่งคอยละส่งบึงส่งปนเจ้า"
"เออ กุละไป" เล่ากะเลยไป เล่ากะ
ไปเบคไปเสื่อนางอันนั้น นางอันนั้นกะคำอุ
อยู่ "โอ้ย หนุ่ เจ้าไปเผอเยอะคย
แต่เหิง" วรรัน "โย้วกุละไปไค้ดินเท่วโ
นแล้ววรรัน ไปเบ็งล่ายคีนล่ายมือเหอ
เหอหลานแล้วพอไค้สีกาหลาพอเมอชอกิน"
"โอ้ย มาหนุ่" กะเลยเข้าไป ไปกะแบมือ
บับ "เบ็งเหอแทนหนุ่ล่ายมือ" เล่ากะ
เลยเบ็ง "โอ้ย อนางมึงนี้เสอะอำลาคีล
หาลิบแล้วเนาะ กะโค่นไค้ไค้ไค้แล้ว
วรรัน หากหว่าแนมึงนเทกหมากเสอ
กกแนม บาคนหมากหาคีลเสอกกแนม ล่าย

ให้ยานีหาเมียให้ไค้ใหม่" "เออ
หาไค้ไค้โอหนุ่เออ ถ้ามึงจะไม่ลิมบุนลิม
คูนก กุละหาให้ กุละหาให้มึง
มึงชอบไคร" "เออ ชอบนาง
คนนั้นที่อยู่บ้านไค้โนนแหละ"
"เออ ถ้ามึงชอบละกุละพุกให้ไค้ไค้
ถ้าพุกให้มึงเสร็จแล้ว มึงจะให้
อะไร" "ก็ ไม่ให้อะไรแหละ แต่ฉัน
จะไม่ลิมบุนคูนเจ้า" "เออ ถ้าพุก
อย่างนั้นก็กินแล้วอย่าลิมหนเย็ดแล้วอย่าลิมคูนนะ"
"ถ้าหากฉันไค้นางนั้นแล้วคูนเจ้า
ฉันจะส่งแกงคูนเย็นฉันจะส่งบึงส่งน้ำพริก"
"เออ กุละไป" ย่าเลยไป ไปก็
ตรงไปหานางนั้นเลย นางนั้นก็ทอผ้า
อยู่ "โอ้ย ย่า ย่าไปไหนอยากพบ
ตั้งนานแล้ว" "อ้าว กุก็ไปเที่ยวเล่น
นะจิ ไปกุล่ายคีนล่ายมือให้ลูก
ให้หลานพอไค้เงินสีกาหลาไปซื้อกิน"
"โอ้ย มาย่า" เลยเข้าไป ไปก็แบมือ
บับ "กุให้หนอย่าล่ายมือนี้" ย่าก็
กุ "โอ้ย โอหนุ่มึงนี้ก็อายุก็สี่สิบ
หาลิบแล้วนะยังไม่ไค้ลูกไค้ตัว
แต่ก่อนแสนชีวิตมึงนี้หมาขี้ไค้
ทนแสนชีวิตนี้หมาไม่ขี้ไค้แสนชีวิต ลาย

มือนึงจะได้ไฉ่ว ๆ นี้ หากเหม็นมึง
 ฟังความกู" "โย้ววะชั้น หนูอันนั้นละ
 ไคทางเลื้อ" วะชั้น "โย้วไคทางพูนและ
 ทางเหนือพูนแล้ว ชั้นมึงเอานี้ไคไฉ่ว ๆ นี้
 อีนางเอย ชั้นเว้าพูนชั้นกะฐเอ้าไคกายเค
 ชั้นเว้าพูนตานกะน่านไคความสองไควะชั้น
 ชั้นมึงฟังความกูชั้นเฝ้าพูนมึงละยังมัย"
 วะชั้น "โอ้ย เยอะคยเคเนาะหนูเฝ้า"
 "โย้ว ชั้นฟังความกูชั้นไคไฉ่ว ๆ เคอีนาง"
 วะชั้น บาคันนั้นเฝ้ากะเลียบะย่น ๆ เฝ้า
 "โอ้ย อีนางเอยวะชั้น หลก ลก หลก
 ฌมเหอกูเน" วะชั้น ลาวเลียบมาหลก
 กะเลียบ เลียบมาหลก ลก หลก หลก
 คีบ "โอ้ย อีนางเอยอันนั้นจักมันคั้นวะชั้น
 บ่านเฝ้ากับสีกว้ายเซะกะเฝ้า" วะชั้น
 (คนฟังหัวเราะ) เฝ้ากะหลก คีบ คีบ
 คีบ คีบ กะหลก คีบ "โอ้ย คั้นเค
 อีนางเอยคือสีกว้ายเซะแต่เก็กนี้" โย้ว
 ทางมันทว่า "สีกว้ายเซะมาแต่เก็กนี้
 มันกะคักเทเฝ้า" "โย้ว ชั้นพไคเฝ้าเลื้อ
 ฌนเห็นอู้อีพูนพูนแล้ววะชั้น เห็นนาง
 กิณะลันละลอน เฝ้าเว้าเฝ้าพูนกะอ่าวเก็บ
 ห้อยแล้ว วะชั้น (คนฟังหัวเราะ) โอ้ยชั้น
 ทว่าแนวนั้นเลื้อกะเลียบเมื่อเคออีน้อย" วะชั้น

มือนึงจะมีไฉ่วเร็ว ๆ นี้ ถ้าหากมึง
 ฟังคำกู" "เอ ย่า มันจะ
 ไคทางไหนละ" "เออ อยู่ทางโน้นแหละ
 ทางเหนือโน้น ถ้ามึงตกลงนี้ไคเร็ว ๆ นี้
 อีหนูเอย ถ้าพูนเรื่องคูนนี้คั้นเฝ้าเอ้าไคกายนะ
 ถ้าพูนเรื่องจะซัดกะกันนาคินะ
 ถ้ามึงเชื่อคำกูนี้ ถ้าเฝ้าคณมึงจะมึงมียุ่หรือ"
 "โอ้ย อยากพบจึงนยะยานะ"
 "เออ ถ้าเชื่อกูมันไคเร็ว ๆ นี้อีหนู"
 จากนั้นเฝ้าก็เลียบะย่น ๆ ไปเฝ้า
 "โอ้ย อีหนูเอย ถอน ถอน ถอน
 ฌมให้หนูน้อย" เลียบมาถอน
 ก็เลียบ มาถอน ถอน ถอน ถอน
 คีบ "โอ้ย อีหนูเอย มันคั้นจัก
 เหมือนกับเฝ้าคยดอกมาแต่กะเฝ้า"
 (คนฟังหัวเราะ) ถอน คีบ คีบ
 คีบ คีบ ถอน คีบ "โอ้ย คั้นจัก
 อีหนูเอยเหมือนเฝ้าคยดอกมาแต่เก็กนี้" เอ
 มันว่า "เฝ้าคยดอกมาแต่เก็กนี้
 มันคั้นจริง ๆ หรือย่า" "เออ ถ้าใครไคทว่า
 ฌนเห็นพูนพูนโน้นแหละ เห็นนาง
 กิณะรอน เหลียวคูนพูนก็เหมือนเก็บ
 ห้อยเลยแหละ (คนฟังหัวเราะ) โอ้ย ถ้า
 ว่าอย่างนั้นกะกลับนยะอีหนู"

"เออ เมื่อกะเมื่อเกาะ หนูเอ๋ย"

เล่าเลยมามาแล้วมาเบาะบอกก่าเลิกละเห็นว่า

"มือเล้งมึงไปโลกเคอ ขึ้นมึงว่าความเลอ

กะย่ำเฝ้าความนั้นแต่เคอ ลับ ๆ เฝ้า

บับ ๆ โลกเคอ มั่นหนาน มึงลบบ่บับ ๆ

โลกเคอ" "เออ" ว่าแนวนั้นกะไปแหละ

ค้ำมา บักก่าเลิกละไป ไปกะฮ้องป้อน

คั้นไค คั้นค้ำวนั้นต้องฮ้องก่อนมันจึงป้อน

คั้นไคเหอ กะฮ้องหว่า "นาง นาง"

"จาว" ะชั้น "โอ้ย ป้อนคั้นไคเหอเค"

ะชั้น "แหม่นเผอวะชั้น โย้ว แหม่นเจ้า

โหลงเบาะ" "โหลงเผอกะมิเคยมาฮ้อง

จักเหอ โย้ว กะนี่ฮ้องก่าเลิกละแล้ว"

"เออ ขึ้นขึ้นมาโลก" ะชั้น กะหญา

เบาะหันทางเหอแล้วเค (คนฟัง - เออ

ไคทางแล้วไป) พอขึ้นมาก็ตักน้ำตักใน

จิมมะจิมพุ่มาเหอเคียวเหอกัน จักหนอย

กะเลยเอนกัน แอนกันไปทางนั้นกะเกียวม่า

ทางนั้นเกียวกะไป กะพอดักกันกับความ

อน่ายอนั้นนั้นแหละ กะเลยสมสู่อยู่สา

นากันเฝ้ากันแต่เมื่อมันกะเลยไค ไคแล้วกะ

คั้นมามือเขาเขาจะมากอบมาไขว่หว่า

"โอ้ย ก่าเลิกละ อ้าย ก่าเลิกละไปฮ้องเอาพสาว

บ้านเอดแล้ว เขาม่าไขว่มาค้ำแล้ว

"เออ กลับก็กลับเอดะ ย่าเอ๋ย

เลยมามาแล้วมาบอกไคก่าเลิกละ ว่า

"เย็นขึ้นมึงไปเลยนะ ถ้ามีงูอะไร

ก็ย่ำความนั้นหนอยนะ รับ ๆ เฝ้า

บับเลยนะ มันขานมึงรับเอาบับ

เลยนะ" "เออ" พุดอย่างนั้นก็ไปแหละ

ค้ำมา ไคก่าเลิกละ ก็ไป ไปก็เรียกให้หย่อน

กระไค คนแต่ก่อนต้องเรียกก่อนมันถึงหย่อน

กระไคให้ ก็เรียกว่า "น้อง น้อง"

"ซา" "โอ้ย หย่อนกระไคให้หนอย"

"ไคร เฝ้า ไม่ใช่คุณ

หลงหรือ" "หลงอะไรก็ไม่เคยมาเรียก

ลักที่ อ้าว ก็พี่ พี่ก่าเลิกละนั่นแหละ"

"เออ เชิญขึ้นมาเลย" ก็ย่ำ

บอกหนทางให้แล้วนี่ (คนฟัง - เออ

รู่ทางแล้วไป) พอขึ้นมาก็ตักน้ำตักใน

จิมมะจิมพุ่มาเหอเคียวเหอกัน ลักหนอย

ก็คู้กัน คู้กันไปฝ่ายนั้นก็เกียวม่า

ทางนั้นเกียวกะไป ก็ตรงกันพอดีกับค้ำ

พียายคนนั้นอยู่ไว้ ก็เลยสมสู่อยู่กัน

กันแต่วันนั้นก็เลยไคกัน ไคแล้วก็

คั้นมารู้งเขาเขาก็มาบอก

"โอ้ย ก่าเลิกละ ไคก่าเลิกละไปไคสาว

บ้านไคแล้ว เขาม่าบอกมากล่าวแล้ว

ให้ไปหาหมู่มาก เอาเงินหาแลกไป
 หันหิ้งผีเขา เป็นแก้วเป็นเขยเขาแล้ว"
 วะชั้น เลย์เอาไป เขากะเลยเอาไป
 เอาไปแล้วพอไคกันแล้วเลากะส่งไคขึ้นกะ
 ส่งขึ้นไคปากะส่งป่า อ้อ มือเขากะส่งแกง
 มือแล่งกะส่งปิ้ง ส่งปามาแล้ว พอม่าไค
 ถึงสามลูก เลากะจันใจเลยมีส่ง
 มีส่งอาหารการกินเหอเถาอันนี้ เลากะ
 เลย์ไปถาม "โย้ว บักกำเลิควะชั้น
 คำวเมื่อเข้าเวากันเถะชั้น เอ็คเลอ
 กูกะเป้นเหมลามาเหมมึง มึงกะไคไคไค
 สามคนชคนแล้ว แลหะมึงขึ้นอาสาทุกา
 มือเขากะส่งแกงมือแล่งละส่งปิ้งส่งปามา
 มึงนินกินแล้วลมหันเลากะลมหันแล้ว"
 วะชั้น "โย้ว มั้ญะเถะชั้น แล่งลคอย
 กะมิพอกะเหอเลงเจาน่า เจานาคมิแมน
 แหมคอย" วะชั้น "โย้ว มึงกะมิแมนลูก
 คือกันแล้ว ความอาญิตันญากันนั้นเค"
 วะชั้น "สันญากะอย่าเลงลกะญะฮาวน"
 ญานันกะเลยฮาย บักอันกะเลยฮาย
 ญากะเลยเมื่อ เมื่อแล้วเลากะไปหาเก็บ
 หอยมะหอยบั้งเว้า เขาเอามากินแล้ว
 หิมไว้เกอตุาล้าง เลากะมาหอยบั้ง
 อกโหน่ย ข้างนสามโหน่ย ข้างนสามโหน่ย

ให้ไปหาหมู่มาก เอาเงินหาแลกไป
 หันหิ้งผีเขา เป็นแก้วเป็นเขยเขาแล้ว"
 เลย์เอาไป เขากะเอาไป
 เอาไปแล้วเมื่อไคกันแล้วเขากะไคเนอ
 ให้เนอ ไคปลากะไคปลา อ้อ ตอนเช้าส่งแกง
 ตอนเย็นส่งปิ้งส่งน้าพริกแหละ พอมิ
 ถึงลูกคนที่สาม เขากะจันใจจึงไม่ส่ง
 ไม่ส่งอาหารการกินให้ฮายนั้น ฮายจึง
 ไปถาม "อ้าว ไอ้ กำเลิ
 ตอนที่เรายุคกันนะ อย่างไร
 กูกะเป้นแม่ลามิไหมึง มึงกะมิลูกมิเ้า
 สามคนสี่คนแล้ว และมึงอาสาทุกา
 ตอนเช้าจะส่งแกง ตอนเย็นจะส่งปิ้งส่งน้าพริก
 มึงนินกินแล้วลมหันเลากะลมหันแล้ว"
 "อ้าว มันลำบากนี้ เลียงลูกน
 ก็ไมพอกะให้เลียงฮายควย ฮายกะไมไ้
 แหมน" "เอ๊ะ มึงกะมิไ้ลูก
 เหมือนกันแหละ ความอาญิตันญากันนั้นละ"
 "สันญากะอย่าเลียงลูกก็ลำบากอย่างนี้"
 ยานันเลยโกรธ ไอ้คนน้โกรธ
 ยาจิงกลับ กลับแล้วก็ไปเที่ยวเก็บ
 หอยหอยปลิง เขาเอากินแล้ว
 หิงไว้ไ้ตุณ ก็เอามาเจาะหอยปลิง
 หกลูก ข้างนสามลูก ข้างนสามลูก

แล้วกะแขวนเสื้อกทหาไว้ เล่ากะฉวางไป
 ษัณ ษัณ สำนอหน้ามาเล่ากะฉวางไป สักไม
 กานเท่าไปพอม เสงคังกะลก กะลก
 กักเกก กักเกก ไป ลูเพื่อเล้ยหว่า
 "หญ่าเจาเป็นเนอะวะชั้นคือฉวางแล้วคัง
 โกก กาก" วะชั้น "โอ้ยอันน้อยเอ้ย
 กูเล้ยมีเยอะเว้ากับควานคี่เกกลักอ้าย"
 วะชั้น แล้วโยนนั่งลงกะคัง กะโลบ
 โกบ เกบ โยวต่างแหวะชั้น "เว้าเบ็งคู้
 หญ่าเป็นเนอ หญ่าเป็นเนอ" "โยว
 ชั้นละเหอเว้า ชั้นละเหอเว้ากะเว้าอยู่เกาะ
 กูมีเยอะเว้า ชั้นควายเซะมาแต่เกก
 เจามาแล้วหน่อแตกคอง" วะชั้น "อูย"
 ทางลูเพื่อเดินหว่า (คนพังหัวเราะ)
 ชั้นเจามาแล้วหน่อแตกคองกะโลบโกบ
 คือหญ่าชั้นกะมียูเก โยไปถ่างไธมาเล้ย
 ก่อพิคกัน กะเล้ยปะกันเล้ยฮ่างกันไปเล้ย
 คับ เขาจึงไคหาพ่อล้ามแม่ล้ามกันไว้
 กะทาวคุมอนแหละ ฅมนี่กะเคยเป็นล้าม
 เขาเว้าหว่ามิเหอสิมพ่อล้ามถึงไคเป็นโย
 เป็นเมกันไปแล้ว ฮังมีเป็นคี่ไปแล้ว
 ชั้นพ่อล้ามไปยามเหอเอาเหอมีพุมียากะอี
 ชั้นมิเหอนั้นเจามาหน่อแตกคอง เขาเว้า
 แนวน กะจบแชนแหละคับ

แล้วก็แขวนใส่คันหาไว้ แล้วก็เดินไป
 ษัณ ษัณ พอวันหลังมากก็เดินไป ถือไม้
 เท่าไปค้วย เสียงคังกะลก กะลก
 กักเกก กักเกก ไป ลูกสะโกจึงว่า
 "ย้า ย้าเป็นอะไรทำไมเดินแล้วคัง
 โกก กาก อย่างนั้น" "โอ้ย อีหนูเอ้ย
 กูไม่อยากพุกมันไม่คี่น้าอ้าย"
 แล้วยอนนั่งลงก็คัง กะโลบ
 โกบ เกบ เอ แปลกจัง "พุกเถอะ
 ย้าเป็นอะไร ย้าเป็นอะไร" "เออ
 ถ้าจะให้พุก ถ้าจะให้พุกก็พุกแหละ
 กูไม่อยากพุก ถ้าเย็กควยถอกมาแต่เกก
 แก่มาแล้วละก็แตกคอง" "อูย"
 ฝ่ายลูกสะโก (คนพังหัวเราะ)
 ถ้าแก่มาแล้ว แตกคองกะโลบโกบ
 เหมือนย้านี้กูไม่อยู่แล้ว ด้วไปถางไร่มาจึง
 ทะเลาะกัน เล้ยแยกกันเล็กร้างกันไปเลย
 ครับ เขาจึงไคหาพ่อล้ามแม่ล้ามกันไว้
 จนทุกวันนี้แหละ ฅมนี่ก็เคยเป็นล้าม
 เขาพุกว่ามิให้สิมพ่อล้ามถึงไคเป็นด้ว
 เป็นเมียกันไปแล้ว มั่งมีศรีสุขไปแล้ว
 ถ้าพ่อล้ามไปเยี่ยมให้เอาให้พุมียากให้
 ถ้าไม่ให้มันแก่มาหน่อแตกคอง เขาพุก
 อย่างนี้ ก็จบแชนแหละคับ

กำชะหนองกำ

กรรมสนองกรรม

นายมัทราช บัวบาน : วิทยากร

(เจ้า - หว่าแนวเลอบากหนี)

แต่ก่อนนานมาแล้วบากหนีเบาะ อาใส่ไป
อยู่ในวัด พ้าชะบ่งกะหากมีได้พุทธิหมเหือ
ไปพุทธิพุเก้วพุทธิไปพุทธิมาแหละ เหมะแหละ
ไปที่ใส่หลังเฮอด ๆ นั้นกะเลยตาย
กับเก็กมาเป็นคนเป็นพุช่าย ยู่มาหลายปี
กะเลยใหญ่หันมาแหละทางโพน้อยกะมากาย
เป็น (อายญาคู - เจ้า) เป็นอายญาคู
พุอันเฮอดนั้นกะเก็กมาเป็นคน กะใหญ่
มากะได้อำซิมทางหำซัด (เป็นนายพาน -
เจ้า) อำซิมมาเป็นนายพาน ล้ำซัดหำเนือ
เล้งชีวิตเล้งคอบโค่ อยู่มาวันอายญาคู
นั้นกะไป (เจ้า - เวะ) ไปเวะเบาะไป
เผอเหลือ (เจ้า - กะ ไปเวะเหลือ)
ไปเวะบ้านอื่นกะเลยกาย กายไปไผ่
เว้าแนวเลอ (เจ้า - กายไปยุป่าหั้นแหละ
คบนายพานเหม็นเบาะ) มิเหม็นเลยกายไป
ไผ่ป่าอันเหม็นเผิ่นละไปทะเลโค่ โค่ป่ากันอยู่
เป็นแนวเลอบากหนี (เจ้า - เออโค่ป่า
กันอยู่เป็นแนวเลอบากหนี) บ่อนเผิ่นละไป
ไปเวะเผิ่นหนะโค่ป่าใหญ่กันอยู่ทองกายไป

(เจ้า - ว่าอย่างไรทีนี้)

แต่ก่อนนานมาแล้วทีนี้หรือ อาคัย
อยู่ในวัด น้ำสะบงก็ขาดไม่มีใครเย็บให้
ไปเย็บคนเคียวเย็บไปเย็บมาเลย เข้มเลย
ไปถูกเอาหลังเรือด ๆ นั้นก็เลยตาย
กลับมาเกิดเป็นคนเป็นผู้ช่าย อยู่มาหลายปี
ก็โตขึ้นมาฝ่ายเนรน้อยนั้นก็กลายเป็น
เป็น (พระ - เจ้า) เป็นพระ
คนเออเรือดนั้นก็เกิดมาเป็นคน ก็โต
มาเมื่ออาชีพทางฆ่าสัตว์ (เป็นนายพราน -
เจ้า) อาชีพเป็นนายพราน ล่าสัตว์ฆ่าเนื้อ
เลี้ยงชีวิตเลี้ยงครอบครัว อยู่มาวันหนึ่งพระ
นั้นก็ไป (เจ้า - รุระ) ไปรุระหรือไป
อะไร (เจ้า - กะ ไปรุระแหละ)
ไปรุระหมู่บ้านอื่นก็เลยผ่าน ผ่านไปไผ่
พุคยังง (เจ้า - ผ่านไปไผ่นั่นแล้ว
พบนายพรานใช้ไหม) ไม่ใช่เลยผ่านไป
ไผ่ตรงที่เขากะไปนั้นมี มีป่าคันอยู่
เป็นอย่างไรทีนี้ (เจ้า - เออมีป่า
คันอยู่เป็นยังงทีนี้) ตรงเขากะไป
ไปรุระเขานะมีป่าใหญ่คันอยู่ทองผ่านไป

ไผ่ป่าว่าแนวเลื้อยหละ (เข่า - ผ่านพ
 อันเบาะ) หละพอกีเหลวเหน่นายพาน
 นายพานกะเหลวเหน่นายพาคู ไปออกทาง
 ป่าต่างคนต่างเหลวเหน่นกัน (เข่า - เป็น
 แนวเลื้อยาคหนี) อายพาคูกะเหลวเหน่น
 นายพานเบะเฮาะมา เฮาะกะเลื่อมมา
 มาหละยานคิกยาน ลักลี้เข้าไปลักล้อยู่ใน
 พุ่มไม้หนะ เข้าไปลักล้อยู่ในพุ่มไม้
 นายพานกะเหลวเหน่นอายพาคูมาแต่ไกลแล้ว
 กะเหมาออกบ่อนอายพาคูอยู่อันโหลคมิเห็น
 อายพาคู อายพาคูกะคิกอยู่ในใจหวา
 บ้า อายพาคูขนยานเฮาะกุนเสเบาะ
 เว้าแล้วกะเลี้ยจับเฮาะนั้นทิ้งไปในพุ่มไม้หนะ
 ไปจับ (เข่า - ไปเสเบอายพาคู) ไปเสเบ
 เบาะหลือไปสับ (เข่า - ไปเสเบอายพาคู
 เลี้ยตายเส) ไปเสเบหลังอายพาคูนั้นกะ
 พอกีตาย เตะชะกุกสุกข้า

ไผ่ป่าพูอย่างไรละ (เข่า - ผ่านคน
 นั้นหรือ) ก็พอกิมองเห็นนายพราน
 นายพรานก็มองเห็นพระ ไปถึงกลาง
 ป่าต่างคนต่างมองเห็นกัน (เข่า - เป็น
 อย่างไรที่นี้) พระมองเห็น
 นายพรานแบกหอกมา หอกก็มันแปลบ ๆ
 มาเลยกล้วนีกกล้วน แอบเข้าไปแอบอยู่ใน
 พุ่มไม้หนะ เข้าไปแอบอยู่ในพุ่มไม้
 นายพรานก็มองเห็นพระมาแต่ไกลแล้ว
 พอเข้ามาถึงตรงที่พระอยู่นั้นเลยไม่เห็น
 พระ พระก็คิกอยู่ในใจว่า
 บ้า พระนี่ลัวหอกกุนละมัง
 พุคแล้วก็เลยจับหอกนั้นทิ้งไปในพุ่มไม้หนะ
 ไปเสเบ (เข่า - ไปเสเบพระ) ไปเสเบ
 หรือไปสับ (เข่า - ไปเสเบพระ
 เลยตายเส) ไปเสเบหลังพระนั้นก็
 เลยตาย เตะชะกุกขบเส

เงินเต็มคำบถอณณาเต็มพุง

นายถนอม : วิทยากร

เอาเบาะเงินเต็มคำบถอณณา
เต็มพุงอณณา (เต้า - เอา ๆ) อณณา
ความรู้วิชาเนาะ มีข้าพเจ้าเว้าก่อนเบาะ
(เต้า - มีไค้ข้า) มีไค้ข้าเบาะ
(ศรีสุตา - ค่ะ เว่าไปเลย ; ทิดเถาะ -
เอาเดินเปิดแล้วเว้า) เปิดแล้วเบาะ
(ศรีสุตา - ค่ะ) นิทาน (กระแอม)
เงินเต็มคำบถอณณาเต็มพุงแหละ
อณณา เต็มพุงนั้นคือแนวไค้ อณณาเต็มพุงนั้น
คือไค้วิชาความรู้จักสาเล่าเล่นแล้วอณณา
เต็มพุง แล้วมีอยู่สามคนหมอนึ่งนั้น
หมอนึ่งนั้นควักคันทักคล้ายเก้ง เออ
ขับลึงขับคล้ายเอ็ดเกาะแนวไค้เก้งไค้เหมิค
หมอนั้น หมอนั้นแต่ความรู้สะพายลงอณณา
ไปอณณา มา เมื่อพูดเอะไปแล้วเป็นเงิน
เป็นทองหมอนั้น หมอนึ่งนั้นผาคูเสกดี
ยังมีเป็นดีแล้วจะล้าลวย มีเสกดีคนนึ่ง
มีลูกสาวงามงาม หมอนั้นโหลตต่างคนต่าง
มีลูกสาวเสกดี แต่หาต่างคนต่างอยู่
เลยไปขอ ต่างคนต่างไปขอไปเจอกัน
ไปพบกันอยู่ในเออนเสกดี เสกดีเลยง

เอาไหมเงินเต็มตะกร้าไม่เท่าอณณา
เต็มพุงอณณา (เต้า - เอา ๆ) อณณา
ความรู้วิชานะ ไม่ช้าคนที่เขาเล่าก่อนหรือ
(เต้า - ไม่ไค้ข้า) ไม่ไค้ข้าหรือ
(ศรีสุตา - ค่ะ เล่าไปเลย ; ทิดเถาะ -
เอา เขาเปิดแล้วเล่า) เปิดแล้วหรือ
(ศรีสุตา - ค่ะ) นิทาน (กระแอม)
เงินเต็มตะกร้าไม่เท่าอณณาเต็มพุงนี้
อณณาเต็มพุงนั้นเป็นอย่างไร อณณาเต็มพุงนั้น
คือมีวิชาความรู้ ศึกษาเล่าเรียนนี้แหละอณณา
เต็มพุง แล้วมีคนอยู่สามคนหมอนึ่งนั้น
หมอนึ่งนั้นแกะกินแกะลายเก้ง เออ
แกะลายท่าแกะอย่างไหนก็ได้หมก
หมอนั้น หมอนั้นแต่ความรู้สะพายยามเดิน
ไปเดินมา เมื่อพูดออกไปแล้วเป็นเงิน
เป็นทองหมอนั้น หมอนึ่งนั้นเป็นลูกเศรษฐี
ยังมีศรีสุตแล้วกร้ารววย มีเศรษฐีคนหนึ่ง
มีลูกสาวสวยสวย พวกนั้นต่างคนต่าง
รักลูกสาวเศรษฐี แต่หาต่างคนต่างอยู่
เลยไปขอ ต่างคนต่างไปขอไปเจอกัน
ไปพบกันอยู่ในบ้านเศรษฐีเลยง

สามคนมาขอพอมัน เอ็กแนวไคกูชิเอา
 พุโอบากหนึ่ง คือสามคนมาขอพอมันเก
 อีนางนิกอม่าโซกแท (คนพังหัวเราะ)
 อ้อ (หัวเราะ) มือเดียวสามคนน่ะ
 ถ้ามึงพุนั้นกะควักคินควักกลายเป็น
 พุนั้นกะผมน่ะเสกดีแล้ว โอ้ยผมไม่มีหญิง
 มีแต่ความรุนแรงวะชั้น บ้า สิเอาแนวไค
 เสกดีนิมากพิพากสาอยู่ จังวัดพิพากสาอยู่
 จังวัดคัตสึนซันเสกดีเว้าหว่าคนซุ่มน่ะทำ
 ความผิดแล้วเมื่อส่งไปหาพิพากสาตัดสิน
 ตัดสินปะหนานชีวิตกะปะหนานชีวิตโลกเสกดี
 นั้นเว้าแล้ว เว้าเสกได้เขาคเลยเซเน
 จกหมายไฮสะบับนึ่งเหอสามคนเอาไปส่ง
 เหอพิพากสา "เอ้า หมูเจ้าสามคนน่ะเอา
 นึ่งสื่อนไปส่งพิพากสาไป" พอดี ไปหุ้น
 ไฮพิพากสา พิกาสากะเลยฮานเบ็งหว่า
 สามคนน่ะทำความผิดตอกกฎหมายบ้านเมือง
 ไฮพิพากสาตัดสินปะหนานชีวิตเสียวะชั้น
 เอ้อ พอแต่เอาไปเข้าห้องขังไว้ บั้นได
 ปะหนาน เอาไปเข้าห้องขังไว้ซิบโสน
 เสกอนจึงขอยตัดสิน พอเอาเข้าคุกแล้ว
 บากหนึ่งแล้วกะมาถามเขาสามคนนั้นแหละ
 สามคนถามกันหว่า "เจ้ากะทำความผิดอืหญิง"
 "บ่ได้กะทำความผิดอืหญิง" อ้อ "พุนใด"

สามคนมาขอพอมัน ทำอย่างไรกูจะเอา
 ใครทีนี้ ก็สามคนมาขอพอมัน
 อีหนูนี้ทำไมโซคคีนัก (คนพังหัวเราะ)
 อ้อ (หัวเราะ) วันเดียวกันสามคนน่ะ
 ถ้ามึงคนนั้นกะเกะคินเกะกลายเป็น
 คนนั้นกะผมน่ะเสกดี โอ้ย ผมไม่มีอะไร
 มีแต่ความรุนแรงแหละ บ๊ะ จะเอาอย่างไง
 เสกดีนิพิพากสาอยู่ จังวัดพิพากสาอยู่
 จังวัดคัตสึนซันเสกดีพิกาสากะคนพวกน่ะทำ
 ความผิดแล้วเมื่อส่งไปให้พิพากษาคัดสิน
 ตัดสินปะหนานชีวิตกะปะหนานชีวิตเลยเถิดเสกดี
 พุก พุกเค็ดเขาคเลยเซเน
 จกหมายให้บับหนึ่งให้สามคนเอาไปส่ง
 ให้พิพากสา "เอ้า พวกเอ็งสามคนน่ะเอา
 นึ่งสื่อนไปส่งให้พิพากสาไป" ก็ไปยื่น
 ให้พิพากสา ผู้พิพากษาก็อ่านควา
 สามคนน่ะทำความผิดตอกกฎหมายบ้านเมือง
 ให้พิพากษาคัดสินปะหนานชีวิตเสีย
 เอ้อ เพียงแต่เอาไปเข้าห้องขังไว้ยังไม่ได
 ประหาร เอาไปเข้าห้องขังไว้สืบสวน
 เสียก่อนจึงค่อยตัดสิน พอเอาเข้าคุกแล้ว
 ทีนี้ก็มาถามกันทั้งสามคนนั้น
 สามคนถามกันว่า "เอ็งกะทำความผิดอะไร"
 "ไม่ได้กะทำความผิดอะไร" อ้อ "คนไหน"

"พูนะคือกัน" "แล้วเอคแนวไควะชั้น
 เอาอยู่ในคุณนี่เขาคือซังเฮาเอคแนวไค
 เฮาเอคพิคหญิง" "บ่ได้พิคหญิง บ่ได้คึก
 เหนจักเม็คม่ม ชันหว่ามไปลักเงิน ๆ
 ม่มกะบ่ได้ออกหมอนั้นกะ โอ้ย แกะกิน
 แกะลายกะแกะบาคไคกะเงินมามากนั้น"
 "ม่มกะคือกัน ชันพูดเฮาะไปกะเป็นเงินโลก"
 อ้อ "ม่มสัญญาเต็มพุงม่มมีไคอันหญิงอันอัน
 เอคแนวไคเฮาจังชิตไคเฮาจะชั้น หมู
 ชิตเฮาแนงไค" "โอ้ย ม่มชันเฮาเคองมือ
 มาหนีควักเฮาจะพันเฮาจะนอกกำแพงไป"
 อันหมอลักคินควักลาย อันหมอลูเสกถี
 นั้นกะ "ชันม่มถือเงินมาหลายม่มกะไป
 จ้างท่ามละงม่มกะเขาอยากไคกะไฮเฮาจะ
 โลกแล้ว ข้าเงินถือมาแต่พุงชิตชิตกัน
 ะชั้น บ่ได้เอามาหลาย" "โย้ว นายเค"
 ะชั้น "ม่มบ่อยากแล้วม่ม" พุงพุงเต็มพุง
 "เอคแนวไค" ะชั้น "แล้วฟังเบาะฟังความ
 ม่ม" "ฟัง" ะชั้น "มื่ออื่นเฮาพากันให้"
 "โย้ว แนวไคมันจังสิให้ (คนฟัง
 หัวเราะ) แน่วไคบ่ได้คึกไคคาคาสให้
 แนวไค" "บ่คึกคากะให้ ม่มชิตชิตไค
 ให้เคาะ" ะชั้น "เออ ฟังกะฟัง
 ชันไคเฮาจะหนะ" มื่ออื่นมากะให้แล้วเฮา

"คนนั้นก็เหมือนกัน" "แล้วทำอย่างไร
 เราอยู่ในคุณนี่เขาจึงเราจะทำอย่างไร
 เราทำผิดอะไร" "ไม่ได้ผิดอะไร คึกไม่ออก
 ลักนิคม ถ้าว่ามไปลักเงิน ๆ
 ม่มก็ไม่ได้คอกหมอนั้นกะ โอ้ย แกะกิน
 แกะลายก็แกะทีไหนก็เงินที่นั้น"
 "ม่มก็เหมือนกัน ถ้าพูดออกไปก็เงินเลย"
 อ้อ "ม่มสัญญาเต็มพุงม่มไม่มีอะไรอื่น
 ทำอย่างไรเราถึงจะไคออกไป เพื่อน
 จะออกอย่างไร" "โอ้ย ม่มนี้ถ้าเฮาเครื่องมือ
 มานี้กะออกทางพื้นออกนอกกำแพงไป"
 เออ หมอแกะกินแกะลาย ฝ่ายหมอลูกเศรษฐี
 นั้นกะ ถ้าม่มเอาเงินมามากก็มไป
 คึกสิณพท่ามระง นี่เขาอยากไคก็ให้ออก
 เลยแหละ แต่เงินเฮามาแค่พุงชิตชิตกัน
 ไม่ได้เอามาก" "อ้าว นายละ"
 "ม่มนี้ไม่ยากม่ม" คนพุงเต็มพุง
 "ทำอย่างไรละ" "แล้วเชื่อไหมเชื่อคำ
 ม่ม" "เชื่อ" "พุงนี้เราพากันร้องให้"
 "อ้าว ทำอย่างไรมันถึงจะร้องให้ (คนฟัง
 หัวเราะ) ก็ไม่มีใครตีใครคากะร้องให้
 อย่งไร" "ไม่ตีไม่คากะร้อง ม่มจะพูดให้
 ร้องหรือ" "เออ เชื่อกี่เชื่อ
 ถ้ามันไคออกนะ" รุงชันมาก็ร้องให้กันเฮา

เข้าไถ่กินบิณฑิณแล้ว โภกนิทโททังหลาย
 ทังเหมิกคือหว่าเขากะลักไล้เห็นหนวกหู้เห็น
 นายทามะลงกะกาย บ้า เขาสามคนอยู่
 ในคูกนี้คือมาให้องอยู่มันเป็นแนวไก
 เอาเข้าไถ่กินบิณฑิณ เตะพุนเตะพี
 อยู่อกกะทิกนี้ถ้องอยู่มันตายแล้วมากหนี
 ลักไล้แล้ว คำมากะพากันนอนเหมิกมื่อหะ
 มือนั้น "มื่ออนมานพากันโหเนาะ"
 "เอ็ดแนวเลอจิงฮีโ" "ผมจิงสิเว้าไ
 โ" "เอาโหกะโ
 ขึ้นมันสิไคเอะ" พากันโ
 โหเบ็ดมื่อละ ลักไล้คือเก๋าอันแล้ว
 โนทุทังหลายหนะ อยู่หันเลยไปหาพิพากสา
 พิพากสาหะเลอสิอมาหะเอาคนสองคน
 สามคนมาชิงในหม่มหะอยู่ไคแล้ว
 ในคูกในทะลังกะกาย ผมพเป็นทามะลง
 กะชิตายแล้วโนทุโนททางหนะมาไหมาฮอง
 เมยให้แล้วกะโห มือนมคงแคะโ
 (หิวเราะ) "เอา เอาเข้ามามากมึง"
 วะชั้น เอา เอาะไปถาม "เจ้าโ
 เอ็ดหยังเจ้าให้หยังคิกน้อย" ชั้น "ให้ฮัน
 แล้วกับผมมันคนเก็ดคนโงะ ผมให้
 อีโตนธากเป็นมาคสิคสิปะหานฮิวิกชิตาย
 อยู่ ผมไปโสกะโงะไคไปบ้านโกละบ้าน

ข้าวไถ่กินก็ไมกิน พวกนักโทษทั้งหลาย
 ทังหมคคงจะรำคาญบ้างหนวกหู้บ้าง
 นายทามะรงก็เหมือนกัน บ้า พวกสามคน
 ในคูกนี้ทำไมร้องให้อยู่มันเป็นอย่างไ
 เอาข้าวไถ่กินก็ไมกินนี้ เตะโน่นเตะนี้
 อยู่อีกทิกคิกโครมไม่ไหวแล้วหนี
 รำคาญ คำมากันนอนหมคทังวันละ
 วันนั้น "วันหลังมากักพากันหิวเราะนะ"
 "ทำอย่างไรถึงจะหิวเราะ" "ผมจะพูทให้
 หิวเราะเอง" "เอา หิวเราะก็หิวเราะ
 ถ้ามึงจะไคออก" พากันหิวเราะ
 หิวเราะทังวันละ รำคาญเหมือนเดิมแหละ
 หนวกหู้คนทังหลายนะ ก็เลยไปบอกผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษาก็เรียกชื่อมาถ้เอาคนสองคน
 สามคนเ็นมาชิงในหม่มผมอยู่ไคแล้ว
 ในคูกในทะลังนี้ ผมที่เป็นทามะรง
 ก็จะตายแล้วหนวกหู้หนวกหางนะมาร้องมาร่ำร้อง
 เมื่อยร้องแล้วก็หิวเราะ วันนีเอาแต่หิวเราะ
 (หิวเราะ) "เอา เอาเข้ามามากมึง"
 เอา ออกไปถาม "เอ็งหิวเราะ
 ทำไม เอ็งร้องไห้ทำไมเค็ก ๆ " "ร้องนั้น
 จิกรับผมเป็นคนกลีบ้านกลีเมือง ผมร้อง
 สงสารท่านจะคักสิประหารชีวิตจะตาย
 อยู่ ผมไปไหนก็ไม่ไคไปบ้านไหนก็บ้าน

นั้นตายน้ำเบืก แต่มาโนเมืองนี้กะเผิ่นกะสิ
 คักสิเญ่หานม่นกะคนโนเมืองกะสิตาย
 น้ำม่นเหมิก แผลคักสงสาเนาแหละให้"
 "บากมือโหน้เก" "บากมือโหะถ่าตาย
 น้ำกั้นหลายคนกะเป็นผีไปน้ำกั้นคือสิไม้น
 สิ่งไม่มีหละโห้ใจแล้ว" วะชั้น โอ
 หมอหนึ่งผาคว่า "มือเขามานม่นมือได้
 เก้ามือขมือนม่นลูกพ่นกะตาย อีนายอั้นน
 กะตาย ลูกนายอั้นนกะเจ็บทองคั้นเกิบ
 เอาบ่ลอกวะชั้น มั่นเมื่อนีหละโห้ใจ
 โห้ใจอี้หละ" "เอ้า หมูเจ้าเออะจากลูกเส"
 วะชั้น "บ่เออะ ตายกะไ่มันตายนะ
 ไ่มันแล้วซากกะม่นม่นกะน้อยนมันเช็ด
 มันโห้หลาย" (ลูกจุมก) "เอ้า ไ่เงิน
 ห่มหนึ่ง" "บ่เอาบ่เอาหญิง" "เจ้า
 อยากไ่หญิง" "บ่อยากไ่หญิง" "เอ้า
 ซิไ่เสอดงไ่ เจ้าอยากไ่หญิงไ่เจ้าเอ้า"
 "ไ่ัว ชิ่นไ่ก่ามันหละเลมแหล่ของเต็มหัน
 ไ่องกิกะอยู่หันเม็ดเสอดงแพ่เผอหญิง
 กะอยู่ไ่หันเม็ด ตายมันเหมิกแล้วหละตาย
 ไ่ตายอยู่ไ่เหม้น้ำอัน โห้กะไ่ไ่ของอยู่
 เหม้น้ำ ไ่ม่นจั่งสิเมื่อวะชั้น ม่นจั่งสิไป
 ซิเออะจากลูกหนึ่ง" แล้วกะมาสิบกั้นแล้ว
 บาคหนึ่ง ชายโง่ขายควายสิสงก่ามันไ่

นั้นตายตามหมก เก้าในเมืองนี้ท่าจะ
 คักสิประหารม่นคนโนเมืองนี้กะตาย
 ตามม่นหมก เลยคักสงสาเนาเลยร้องให้"
 "แล้วที่หัวเราะละ" ที่หัวเราะก็ถ่าตาย
 ค่ายกันหลายคนก็เป็นผู้ไปค่ายกันก็คงจะสนุก
 สนานก็ ม่นเลยหัวเราะก็ใจ" โอ
 หมอหนึ่งเลยว่า "วันที่เขามานม่นม่นกันไ่ถึง
 เก้าวันสิบวันม่นลูกคนนั้นกะตาย นางคนนั้น
 ก็ตาย ลูกนายนั้น ๆ ก็ปวดทองเมื่อคั้นเกิบ
 ไ่ม่รอก มั่นคงไ่จริง ๆ มั่นพวกนี้
 ไ่ม่ไ่จริง ๆ" "เอ้า พวกเอ็งออกจากลูกเสีย"
 "ไ่ม่ออก ตายก็ไ่มันตายไ่ละ
 ไ่มันแล้วเรื่องไปชะม่นพวกม่นมันกลบ้าน
 กลีเมืองจริง ๆ" (ลูกจุมก) "เอ้า ไ่เงิน
 ห่มหนึ่ง" "ไ่ม่เอาไ่เออะไร" "เอ็ง
 อยากไ่อะไร" "ไ่ม่อยากไ่อะไร" "เอ้า
 จะไ่ให้ไ่องให้ เอ็งอยากไ่อะไรไ่บอกเอ้า"
 "เออ ไ่ไ่ก่ามันคนละลามีของเต็มหัน
 เครื่องกินไ่อยู่ม่นหมกเสอดงแพ่อะไร
 ก็อยู่ไ่ม่นหมก ตาย ม่นหมกแล้วจะตาย
 ไ่ตายอยู่ไ่เหม้น้ำอัน ถ้ามันชั่วก็ไ่มันชั่วอยู่
 เหม้น้ำอัน ถ้าไ่ม่นถึงจะกลับ ม่นถึงจะไป
 จะออกจากลูกนี้" แล้วก็รีบกัน
 ที่นี้ ชายวัวขายควายจะสร้างก่ามันไ่

อันนั้นคนละหลังหละ เคียงอยู่ เคียงกัน
 เคียงนุ่งห่มเอาไว้ในันเม็คแล้วลองแล้ว
 बातที่นั่น อันพอนันสืบลงลายเป็นนักษะ
 แกะลึงลายเป็นนักษะกับกำปั้นเก้งโพก
 พุนั้นเกตุเสกดีกำปั้นนักษะหลายล้าอยู่
 หลายเล่มอยู่เป็นอะฉะอยู่ อายบั้นฐานัน
 กะมีโคงอทางละซั๊บ เลื่อนสีกัดคนละล้า
 ลองลงมาแล้วลองลงมาแล้วมาถึงบ้าน
 เสกดีพอนันล้าสาวงามนั้นกะขึ้นไป ไปหาเผื่อน
 โทกๆ เชนหนังสือไปไยพอนันไปทะเลเผื่อน
 กำไลอันนั้นเขาสามคนเขาเอ็ดแนวโค
 จังป้า ขึ้นไปกำบเสกดี เสกดีกะถาม
 หว่า "อุมเจ้าเอ็ดแนวโคจังโคไเอะจากคูก
 เอ็ดแนวโค" "โย้ว สู้ สู้ กะพากันให้
 สู้ สู้ กะพากันให้ แผลเผื่อนแผลไยไเอะ
 เผื่อนไยกำปั้นน้ำพละเล่ม" "ไเอะ
 ไเอะน้ำพุโคเควน พุโคพาไเอะ"
 "โย้ว กะพุนายเผื่อนนั้นแล้ว พุณญาเต็ม
 พงนั้นแล้ว โคไเอะช้อนเผื่อน" "แม่
 ล้าสาวขอยินสไยไเอะพุโคบาทนั้น" "กะไเอะ
 เผื่อนอันแหละ" "ไเอะเผอ" (หัวเราะ)
 "ไเอะพุณญาเต็มพงนั้นแหละ" กะไเอะ
 กะคูกคูกเส

พวกนั้นคนละล้ามีเครื่องอยู่เครื่องกิน
 เครื่องนุ่งห่มไว้ในันหมกก็ลองไปละ
 ที่พวกนี้ คนที่แกะลวกลายเป็นนักษะ
 แกะลวกลายเป็นกัซกับกำปั้นเก้ง
 คนนั้นก็ถูกเศรษฐีกำปั้นมันมีหลายล้าอยู่
 เต็มอยู่ คนมีปัญญา
 ก็ไม่ต้องง้อใคร เรื่องซั๊บเร็ว เรือก็โคคนละล้า
 ลองลงมา ๆ มาถึงบ้าน
 เศรษฐีคนที่มีลูกสาวสวยนั้นก็ขึ้นไป ไปหาเขา
 ไเอะ ภูเขียนหนังสือไปให้คนอื่นไปเขา
 ฆ่าเลยนี้เขาสามคนนี้ทำอย่างไร
 ถึงไม่ฆ่า ขึ้นไปกราบเศรษฐี เศรษฐีก็ถาม
 ว่า "พวกเอ็งทำอย่างไรถึงโคออกจากคูก
 ทำอย่างไร" "อ้อ วันหนึ่งก็พากันร้องให้
 วันหนึ่งก็พากันหัวเราะเขาให้ออก
 เขาให้กำปั้นด้วยคนละล้า" "ออก
 ออกโคไเพราะไครนี้ ไครพาออก"
 "อ้าว ก็นายเขานั้นแหละ คนพญาเต็ม
 พงนั้นแหละ โคออกเพราะเขา" "เอ
 ลูกสาวนั้นจะให้ไครละที่นี้" "ก็ให้แต่ง
 เขานั้นแหละ" "แต่งกับไคร" (หัวเราะ)
 "ก็คนพญาเต็มพงนั้นแหละ" ก็เตะ
 สะกุกขเสีย

ชิบปากว่ามีเท่าตาเห็น

นายนิพนธ์ บัณฑิต : วิทยากร

อ้าสองโง่เมื่อย่างงานกันใหม่ ๆ

ได้สามสี่เคียนแล้ว อยู่มากะ โอ้ย เงิน
ทองกะมีได้แล้วเฮ้ย นี่ มันต้องไปหาเงิน
หาทองสร้างเนื่อสร้างโถสร้างลักสร้างถาน
"โย้ว เฮ้ยกะเอากันมาสามสี่เคียนกะ
เออนบ้านนี้กะมีเป็นค่าอยู่ได้ ต้องหา
เงินค่าขายก็เฮ" "โย้ว ไปกะไปไหนแล้ว"
"เจ้าละไปไม่ถึงฮาวแล้ว" "จึกแล้วได้เงิน
ข้าหาได้เงินกะมาข้ามิได้เงินกะมีมา"
"กะอย่าเคาะขันไปหาเงินหาทองกะดี"
ทางเม้นะ เออกะเลยไป พอไปแล้วได้
อ้าสองสามปีนะ พอปีทีสามกะมาแล้ว
บากหนึ่ มาพอละมากะต้องไปเออน
พระกาเส็กอน เออ พระกาแหม่นพระลือสี
พระลือสีละเว้าว่า "เออ เจ้าหละกับ
ไปบ้านไปช่องทองเฮาคาตาเส็กอน
ชิบปากหว่ามีเท่าตาเห็น ชิบตาเห็นมีห
มีค่า ไข้อยู่ที่ปากถูกอยู่ที่มือ โอมเพียง
เออ เหนือจมนสามเทือกอนเข้าบ้านนะ
ถอนนั้นละเจ้าจ้งจำให้ก็ จำให้ได้"
พอม่าหละพอม่ากะจมนสามเทือกแล้ว

ชิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

อ้าสองตัวเมื่อยแ่งงานกันใหม่ ๆ
ได้สามสี่เคียน อยู่มาก็ โอ้ย เงิน
ทองก็ไม่มีเรานี้ มันต้องไปหาเงิน
หาทองสร้างเนื่อสร้างตัวสร้างหลักสร้างฐาน
"เอ เราแ่งงานกันมาสามสี่เคียนนี้
บ้านช่องก็ไม่น่าอยู่ ต้องหา
เงินค่าขายอย่างเขา" "อ้าว ไปก็ไปสิ"
"คุณจะไปนานเท่าไร" "ไม่รู้ถาได้เงิน
ถาหากได้เงินก็กลับถาไม่ได้เงินก็ไม่กลับ"
"ก็ช่างเถอะถาไปหาเงินหาทอง"
ฝ่ายเมียนะ เออ เลยไป พอไปได้
อ้า สองสามปีนี่แหละ พอปีทีสามก็กลับมา
หนึ่ มาพอจะมากก็ต้องไปกุฎี
พระกาเส็กอน เออ พระกาคือพระภาสี
พระภาสีเลยพูกว่า "เออ เจ้าจะกลับ
ไปบ้านไปช่องทองเฮาคาตาเส็กอน
ชิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น ชิบตาเห็นไม่เท่า
มีกล่า ไข้อยู่ที่ปากถูกอยู่ที่มือ โอมเพียง
เออ ให้นับสามครั้งก่อนเข้าบ้านนะ
เท่านั้นแหละเจ้าจ้งจำให้ก็ จำให้ได้"
พอม่าก็พอม่ากับบนสามครั้งแหละ

"สิบลปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบลตาเห็นไม่เท่า
มือกำ ไข้อยู่ที่ปากถูกากอยู่ที่มือ โอ้ม
เพียง" หญิงเข้ามา พอมาถึงท้ายบ้าน
กะไคยีนโลกแหละ "โอ้ย ะชั้น เจามา
จากไปคาแล้วเบาะ มานเสกอนมานเสกอน"
"เออเอน" ะชั้น "เมเจามีลูกแล้วบาคนี้
นะ จันไคยไคเอนเจามีลูกเมอเบาะ"
"เจาทำเงินท่าทองเป็นแนวเลอ"
โย้ว บาคนี้ โอ ข้าหว่าแนวนั้นช้อยกะ
คิกเสไข้อยู่ในกะนะ เกวักกะพอกคิกดา
บคเสกนะ สิบลปากว่าไม่เท่าตาเห็น
ข้ามีไคเอนผ่านไป พอผ่านไปหลังที่สอง
ที่สามกะเวอไคเอนเกาหนีแหละ
กะยาเคาะตาเห็นกะพอ (คนฟัง - เออ)
อันคำดา บาคนี้ไปกะเห็นแล้ว ตาเห็นแล้ว
เห็นลูก เ็นไคยีนน้ำกันแล้ว มีลูกไป
เลยบ้านลูกบ้านเมีย มาเอนมือแม่เจาของ
มือแม่กะเวอสุฟังแล้ว "เจาไคยไคเอน
เจาไปแล้วกะไคยไคเอนจันหว่าเลนเอนแล้ว
มันเลนชูกจากเจาคัก ๆ แล้วเหอเจาเม็งเอน
ละยะหนี" พอคำแล้งมากะไคยไคเอนไม่ไค
ไคยไคเอนอันนั้นกะ ถ้อยคำจับคียบแหละ
ไปพิตังลูกทั้งเมียนั้นไปเลย เสนอเอนไค
ไปหาเงินท่าทองมาสร้างมาสาน พอคำ

"สิบลปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบลตาเห็นไม่เท่า
มือกำ ไข้อยู่ที่ปากถูกากอยู่ที่มือ โอ้ม
เพียง" เกินเข้ามา พอมาถึงท้ายบ้าน
ก็ไคยีนเลยว่ "โอ้ย เองมา
จากไปคาแล้วหรือ มานเสกก่อนมานเสกก่อน"
"ทำไม" "เมียเองมีลูกนะที่
นะ จันมีลูกมีเอนเองไมรูหรือ"
"เอนหาเงินหาทองเป็นอย่างไร"
อ้าว ที่นี้ โอ ถ้าอย่างนั้นเอน
คิกเสไข้อยู่ในกะนะ เกวักกะพอกคิกดา
บคแรกนะ สิบลปากว่าไม่เท่าตาเห็น
ก็ไมเอนผ่านไป พอผ่านไปหลังที่สอง
ที่สามก็พอกอีก พุคเหมือนเกมนั้นแหละ
ก็ข้างเคาะตาเห็นกะพอ (คนฟัง - เออ)
เออธาดา ที่นี้ไปก็เห็นแล้ว ตาเห็นแล้ว
เห็นลูก เขามีลูกด้วยกันแล้ว ไม่ยอมไป
เลยบ้านลูกบ้านเมีย มาบ่าพอแม่ตัวเอง
พอมักพูทให้ฟังว่า "เจามีลูกมีเอน
เจาไปแล้วก็มีลูกมีเอนจันวิ่งไคแล้ว
มันมีลูกแน่ ๆ แล้วให้เจาคูเอน
ระยะนี้ "พอคำเอนมากก็ควยควายโมโท
ควยควายไอนั้นก็ ถ้อยคำจับคียบจะ
ไปพิตังลูกทั้งเมียให้เหลกไปเลย เสี่ยงแรงตัว
ไปหาเงินหาทองมาสร้างมาสาน พอคำ

มากะ ย่องไป แล้ว ลูกเมื่อก่อนน้อย
 เนื้อชาน นอนอยู่เนื้อชานพี่แหละเอา
 เสอมาตามอยู่ บากเฒ่ากำลังขึ้นไป
 กะเว้าหัวพันเหอมีถึงลูทั้งแม่แหละ
 เหอมีนั้นไปเลยแหละไป โดยความเส
 เจอโดยความน้อยเจอ บากนั้นแหละคำถ่า
 บกถ่าที่สามมาแล้ว ไข้อยู่ที่ปากญากอยู่
 ที่มือโคหนีตาเอยกลงไปหนี ตายเบ็ดทั้ง
 เขอมีเหลือ ชะนั้นกะปักขึ้นมำถำมเสกอน
 ทั้งลูทั้งแม่ ปักขึ้นมำถำมหัว "เป็นแนว
 เลอคูเคาเลากอเฮาหนี เขาหัวเจ้า
 ลินลูลินเอยเหลือโคญินมา" "โอย
 เหนอเจ้าเขาจิกเขาเจอชอยละเบอ
 อันลูกะลูเจ้าหนีและ เฮาแต่งงานแต่งงาน
 ไคสามสี่เคอน ชอยกะตั้งทองไคสองเคอน"
 แล้วกะ "โอย หนึ่งซันหะเหม็นเจ้าตาย
 ชอยมีไคคำถ่าของพะลือสีมาหะตายซุม
 เจ้า ตายพอกี่มุนถึงเจ้าอันหะ" แหะ
 "โอย ก็แล้วซอลับเล้งซุมเจ้าเป็นลูแม่
 คือเกา" (เออ - คนพังหัวเราะ)

มากะ ย่องไป ลูกเมื่อก่อนน้อย
 ที่ชาน นอนอยู่ที่ชานพี่กำลังเอา
 เสอมาปะอยู่ ที่เฒ่ากำลังขึ้นไป
 ก็หัวว่าพันให้มันทั้งลูกทั้งเมียเลย
 ให้มันเหลกไปเลยแหละ ด้วยความเสีย
 ใจด้วยความน้อยใจ ที่เฒ่าถ่า
 บท อ่า ที่สามมา ซัวอยู่ปากญากอยู่
 ที่มือนั้นถ่าทำลงไปใน ตายหมกทั้ง
 เขอมีเหลือ ฉะนั้นปักปลุกขึ้นมาถามเสียก่อน
 ทั้งลูกทั้งเมีย ปลุกขึ้นมาถามว่า "เป็นอย่าง
 ไครูกเฒ่าเหลากอไรนี้ เขาว่าเซอ
 มีมื่ออะไรนะ ไคเข้ามา" "โอย
 ให้คุณเข้าจิกเข้าใจฉันนะ
 ลูกก็ลูกคุณนั่นแหละ เราแต่งงานแต่งงาน
 ไคสามสี่เคอน ฉันทั้งทองไคสองเคอน"
 แล้วกะ "โอย หนึ่งซันหะเซอตายถ่า
 ฉันทั้งไคคำถ่าของพระฤาษีมาละตายพวก
 เซอ ตาย เหลกทั้งเซอนั้นละ" เลย
 "โอย ก็แล้วซอลับเล้งพวกเซอเป็นลูกเมีย
 เหมือนเกิม" (เออ - คนพังหัวเราะ)

ลูกเขยประหลาด

นายทวี ราชชมพู : วิทยากร

เรื่องลูกเขยประหลาด (ศรีสุภา -
เป็นแนวเลอ) ลูกเขยนั้นประหลาด คือ
หย่ากับตานันมีลูกสาวคนหนึ่ง บาดนี้แหละเยอะ
โกลูกเขยผู้มีอาชีพ มีงานทำมีค่าอาวาคม
มีของแปลกประหลาดหลายสิ่งหลายอย่าง
อ้อ เมื่อคิดกันแน่วแน่ว่าจะเลยประกาศหา
ลูกเขย ข้าพเจ้าได้ฟังมีค่าอาวาคมมีความ
ชะลาคแล้วเหอมาอีกลูกสาวคอยเคอ
หย่ากับตานัน (คนฟังหัวเราะ) บาดนี้
กะมีชายคนหนึ่งเป็นชายผู้ประหลาด ชายนั้น
เรียนวิชาของแหวน อ้อ โดยกาณ้อง
แหวนเอามาเสียใจเข้เข้ก็ใช้โดย
บักใช้เกาแพ้อยู่เป็นประหลาด เข้มา
ขอชะหมักลักไ้ลูกสาวของตานันหย่าอันนั้น
เกิดไ้เป็นโง่เป็นเมี้ยน มาอยู่กันน้กัน
แล้วลูกสาวกะฮักกะแพ่งไ้ฮักแพ่งหลาย
ฮ่าวเลอะจะทันหาเกี่ยวกอดเกี่ยวกอด
พันกันกันอยู่ฮั้นแล้ว กอดเกี่ยวกอดเพื่อกัน
หนะ มีไ้เคอะจะกันจักเทอ ในที่ซุก
กะเลยปะมานจักฮักเกอน ลูกเขยตากับหย่า
กะเลยตาย พอตายแล้วกะเลยชาวบาน

ลูกเขยประหลาด

เรื่องลูกเขยประหลาด (ศรีสุภา -
เป็นอย่างไร) ลูกเขยนั้นประหลาด คือ
หย่ากับตานันมีลูกสาวคนหนึ่ง ที่น้ออยาก
ไ้ลูกเขยผู้มีอาชีพ มีงานทำมีค่าอาวาคม
มีของแปลกประหลาดหลายสิ่งหลายอย่าง
อ้อ เมื่อคิดกันอย่างนั้นแล้วก็เลยประกาศหา
ลูกเขย ถ้าใครไ้ฟังมีค่าอาวาคมมีความ
ฉลาดแล้วให้มารักลูกสาวนั้นนะ
หย่ากับตานัน (คนฟังหัวเราะ) ที่นี้
ก็มีชายคนหนึ่งเป็นชายที่ประหลาด ชายนั้น
เรียนวิชาดีแหวน อ้อ โดยการเจาะ
แหวนเอามาเสียใจใส่เข้เข้ก็ไ้ควย
บักไ้ใส่เกาแฉดเลยเป็นทีประหลาด เข้มา
ขอสมัครรักไ้ลูกสาวของตานันหย่าอันนั้น
เลยไ้เป็นมัวเป็นเมียกัน มาอยู่กันควยกัน
ลูกสาวก็รักก็ถนอมมากรักถนอม
แค่ไ้ไหนก็ขนาดเกี่ยวกอดเกี่ยวกอด
พันกันอยู่ฮั้นแหละ กอดเกี่ยวกอดรัคกัน
นะ ไ้ไ้ไ้ออกจากกันสักที ในที่ซุก
ก็สักประมาณหกเดือน ลูกเขยตากับหย่า
ก็เลยตาย พอตายแล้วกะชาวบาน

แล้วกะ ลูกหมีมากระโห้โลก "หมากหว่าย
แม่เอ๋ย ล้ายลายแม่มหมากไม้แม่เอ๋ย
ขึ้นเจ้าเป็นแนวนหมีมีเอ็ดคาเถาเหอ
ตายตามเถ" คำเถากะ "โย้ว
เผอเจ้าให้แนวนั้นขึ้น เอ็ดเผอเจ้าเยอะ
เหอคอยตายตาม ตายตามลูกเซยหนี้น
เยอะน้ำไปน้ำผอน้ำแม่พมอขึ้นตาย
ตามหนะ" "โย้ว เจ้าคือสุมลุมค้อหมาก
หว่ายแท้เถ เจ้าพช่ายช่ายลายค้อ
มากไม้แท้เถ ขึ้นเจ้าเป็นแนวนเยอะไ
ตาเถาตายตามแทนอ อูกโหเจอเถ
เจ้าเอ็ดเผอม่าฟาวตายเหอคอยตึงมีขึ้น
ไคลองเอ็ดค้อลู่ลู่คอยแค้นอ" ะขึ้น
เจ้าละมารูมอณ จูมอณะ โย้ว
มอณะจุมอนแล้วแม่เถากะก็ ผ่อเถา
นั้นโผเผ่นกะ เลยม่าดู คุณแล้วกะฮ้อง
"เจ้าเอ็ดเผอเอ็ดแนวนั้นขึ้น
คอยตึงอยู่ทั้งคน เจ้าเอ็ดเผอให้แนวนั้น"
แล้วแล้วกะ เลย์ตักแม่เถาอันหนะ
ก็แล้วกะให้ฮ้องอยู่แนวนั้น ไคมอสองมา
แล้วกะเอาขลุ่ยเซยลง ลงเฮื่อนมากหนี
ผ่อเถาณะไปเผอไปจุกแล้ววากหนี
แม่เถากะมารูมเบ็งลู่เซย "เจ้ามา
เอ็ดเผอ" "ซอมเบ็งเหนแปกปะหลาดแล้ว"

แล้วก็ ลูกหมีมากร้องไห้เลย "ลูกหว่าย
แม่เอ๋ย เรียงเป็นแถวไปเหมือนลูกไม้แม่เอ๋ย
ถ้าเจ้าเป็นอย่างนี้ทำไมไม่ทำตาเข้าให้
ตายตามนะ" ตาเข้าก็ "เอะ
ทำไมถึงร้องอย่างนี้ ทำไมเซออยาก
ให้ฉันตายตาม ตายตามลูกเซยนั้น
อยากตามไปหาพ่อตามแม่โนนแหละถ้าตาย
ตามนะ" "โย้ว คุณแล้วเป็นกลุ่มเป็นตอน
เหมือนลูกหว่าย เรียงเป็นแถวไปเหมือน
ลูกไม้จริงเลย ถ้าเจ้าเป็นอย่างนี้อยากให้
ตาเข้าตายตามนัก กลุ่มใจนัก
เจ้าทำไมมารีบตายนักฉันยังไม่ทัน
ไคลองทำเหมือนลูกสาวฉันเลย"
เจ้าจะมาเผอวันนั้น เผอวันนั้น อ้าว
วันนั้นเผอวันนั้นแม่ยายก็ พ่อตา
นั้นวันนั้นก็มาก ดูแล้วก็ร้อง
"เธอทำไมทำอย่างนั้น
ฉันยังอยู่ทั้งคน เธอทำไมร้องไห้อย่างนั้น"
พูดแล้วก็ตี ตีแม่ยายนะ
ตีแล้วก็ร้องไห้อย่างนี้ วันที่สองมา
ก็เอาขลุ่ยเซยลง ออกจากบ้านหนี
พ่อตานักไปเผอไปเผอแล้วหนี
แม่ยายก็มาพิจารณาคุณลูกเซย "เธอมา
ทำไม" "พิจารณาคุณมันแปลกประหลาด"

วรรัน "แปลกประหลาดเผลอ" "เจ้าไป
 เบี่ยงคยหมากคยเฒ่าอะอยู่ไหน" "เอ้าแล้ว" วรรัน "ซันไคไคอยู่ไหน
 น้ำซันไคเอออันเฒ่าเรียนวิชาอันฮอยหมากคย
 เก้าแถวนี้เสื่อ โอ้ย วรรัน เงินแสน
 เงินมันกะมีได้กินคานอนแท้ไค" วรรัน
 นิทานเลื่องลือสอนให้อูฮว่า คนที่มี
 กามมะล่าหลายนั้นอาจชิมทีกันไค
 จบ

"แปลกประหลาดอะไร" "คุณไป
 คุชิลูกคยเต็มคยไปหมด"
 "เออแล้วสิ" "ถ้าใครไคอยู่ไหน
 คยถ้าไคสมสู่กับคนเรียนวิชา ร้อยลูกคย
 เก้าแถวอย่างนี้ โอ้ย เงินแสน
 เงินมันกะมีได้กินคานอนจริงนะ"
 นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คนที่มี
 กามราคามากนั้นอาจจะไม่ถูกกินไคในครอยครว
 จบ

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานเรื่องสัตว์ที่รวบรวมมาได้ทั้ง ๕ เรื่องนี้ เป็นนิทานที่มีตัวละครที่สำคัญเป็นสัตว์ แม้ว่าในบางเรื่องจะมีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยก็ถือเป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น และถ้าดูโดยเนื้อหาแล้ว นิทานบางเรื่องอาจจะจัดเข้าไว้ในนิทานประเภทอื่นก็ได้ เช่น จัดเป็นนิทานคติ ดังเรื่อง "ความลับไม่ให้ถึงสอง" บางเรื่องอาจเป็นนิยายก็ได้ เช่น "นางคางคก" จะกล่าวถึงใจความสำคัญของแต่ละเรื่องพอสังเขปคือ

ความลับไม่ให้ถึงสอง

เรื่องความลับไม่ให้ถึงสอง มีเนื้อเรื่องเป็นคติที่วิทยากรมุ่งแสดงให้ผู้ฟังเห็นถึงโทษของการไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ที่สอนไว้ว่า "ความลับไม่ให้ถึงสอง" กระต่ายกับปลาช่อน จึงถูกมนุษย์จับได้เกือบต้องเสียชีวิตเพราะไม่รู้จักรักษาความลับของตนเอง

ในคณิชาขวานบักไซ้ได้ มีนิทานเรื่อง "กินข้าวกับเคบเมียบ" มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับ "ความลับไม่ให้ถึงสอง" มาก มีแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย เช่น ตัวละครที่เป็นมนุษย์ในเรื่อง "กินข้าวกับเคบเมียบ" มีมากกว่า และสัตว์ที่เป็นตัวละครสำคัญนั้นเป็นปลาช่อนกับ กระเจง ไม่ใช่กระต่ายกับปลาช่อน

หมากับแมว

นิทานเรื่องนี้มุ่งที่จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่า ทำไมหมากับแมวจึงไม่ถูกกัน ทำไมจระเข้จึงมีขี้หมาติดหัวมาจนทุกวันนี้และชอบไล่กัดหมาทั้งๆที่วิทยากรกล่าวไว้ในตอนต้นว่า สัตว์ทั้งสามเป็นเพื่อนรักกัน เนื้อเรื่องของนิทานเรื่องนี้พยายามอธิบายให้เห็นว่า แมวกับจระเข้ไม่ถูกกับหมาเพราะอะไร และผู้ฟังจะเห็นถึงความฉลาดของแมวในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นทุกครั้ง

เรื่องหมากับแมวนี้เป็นนิทานที่ค่อนข้างจะแพร่หลายในหมู่ชาวไทยเรื่องหนึ่ง ซึ่ง ประจักษ์ สลายแสง^๑ เก็บรวบรวมได้จากตำบลดศรีวิศิริมาศ ก็มีเนื้อเรื่องใหญ่คล้ายคลึงกันคือ หมากับแมวออกติดตามหาแก้ววิเศษมาคืนให้เจ้าของได้ด้วยความฉลาดของแมว ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยในการออกติดตามแก้ววิเศษนั้น ในนิทานของชาวไทยให้รายละเอียดไว้มากกว่า สิ่งที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือนิสัยของตัวละคร พบว่าหมากับแมวในนิทานของชาวไทยกันที่จะนำเอาแก้วมาคืนให้เจ้าของได้นั้นไม่เคยดักกันเลย แต่ของตำบลดศรีวิศิริมาศนั้นหมากับแมวทะเลาะกันอยู่เสมอ และนิทานของชาวไทยในตอนเริ่มเรื่องไม่ได้กล่าวไว้ว่าเจ้าของบ้านได้แก้ววิเศษนั้นมาจากไหน แต่ของชาวศรีวิศิริมาศบอกไว้อย่างละเอียดว่าได้แก้วมาจากไหน อย่างไร ข้อแตกต่างประการสุดท้ายก็คือ ในนิทานของชาวไทยมีกระเซ้เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เพราะต้องพาหมากับแมวข้ามแม่น้ำโขง ส่วนของชาวศรีวิศิริมาศนั้นหมากับแมวข้ามสะพานไป

ยุทธ เศษคำรณ^๒ เล่าเรื่องหมากับแมวไว้แตกต่างจากนิทานของชาวไทยมาก โดยกล่าวถึงสาเหตุที่หมากับแมวทะเลาะกันไว้ว่า เพราะแมวไปลัดหมาแล้วหมาโกรธจึงไล่กัดแมว

พยัคฆ์^๓ เล่านิทานจีนไว้ว่า หญิงสาวกับลูกชายได้ดวงวิเศษซึ่งใช้เรียกเอาอาหารมากินได้ ต่อมาเมื่อเพื่อนบ้านมาขโมยเอาไป หมากับแมวไปติดตามคืนมาได้ พอมาถึงบ้านแมวเข้าไปในก้นได้แล้วไม่เปิดประตูรับหมา เจ้าของเห็นแมวคาบดวงมาให้ก็รักแมวให้อยู่บนบัน ผ่ายแมวจึงเบาะเบียดหมาต่างๆ หมาจึงไม่ชอบแมวแต่นั้นมา

^๑ ประจักษ์ สลายแสง วรรณกรรมจากตำบลดศรีวิศิริมาศ หน้า ๕๔-๕๖

^๒ ยุทธ เศษคำรณ นิทานพื้นเมืองร้อยเรื่องร้อยภาพ หน้า ๑๐๕-๑๐๖

^๓ พยัคฆ์ นิทานเก่าเรื่องจริงเล่ม ๑ หน้า ๑๔-๑๕

ลิงกับเสือเป็นเพื่อนรักกัน

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความฉลาดแกมโกงของลิงในการแก้ไขสถานการณ์อันคับขัน เพื่อเอาตัวรอดจากการตามแกแค้นของเสือ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นความซื่อและความเป็นผู้ไม่รู้จักสงัดจดจำของเสือ จึงถูกลิงหลอกครั้งแล้วครั้งเล่า จนกระทั่งบลสุดท้ายต้องถูกลิงจงอางกัดตายเพราะเชื่อลืงว่าจงอางเป็นพญาควา

การกำหนดให้ลิงกับเสือไปลวงบุญกันมะหลอด ติรงค่อ^๑ กินเหล้า หรือนั่งเฝ้าพญาคำนั้น เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ชาวบ้านกระทำอยู่เป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวันนั่นเอง เพราะโดยปกติชาวชนบทเมื่อว่างจากงานก็จะออกหาอาหาร เช่น ไปลวงบุญ วิกปลา ตีผึ้ง ตีค่อ ส่วนคนที่ไม่สู้ขยันนักก็จะใช้เวลาว่างนั้นในทางอื่น เช่น กินเหล้าหรือเล่นการพนัน

เสือกับหมู

นิทานเรื่องนี้มุ่งสอนคติธรรมแก่นุชน้อยในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ว่าต้องรู้จักถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่ถือว่าตนเองเก่งกว่าคนอื่น เพราะจะทำให้ขาดสติ และกระทำในสิ่งซึ่งนำความวิบัติมาสู่ตนได้ ดังเสือกับหมูในเรื่องนี้

นอกจากให้คติธรรมดังกล่าวแล้ว เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้ยังกล่าวถึงอาชีพอย่างหนึ่งของชาวชนบทไว้ค่อนข้างละเอียดคือ การปลูกข้าวไร่

^๑ ติรงค่อ มีลักษณะคล้ายรังผึ้งแต่ไม่มีน้ำหวาน ตัวอ่อนของมันกินได้โดยเอามาทิ้งให้สุกเสียก่อน บางครั้งก็กินทั้งดิบๆ ปกติชาวบ้านจะหาเก็บรังนี้มาจากต้นไม้ตามป่า

นางคางคก

(เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้ ให้คุณค่าในแง่ของความสุขสนานเป็นสำคัญ ส่วนแง่อื่นๆ ที่สะท้อนออกมาจากนิทาน เช่น แฝงแนวคิดไว้ว่าความซื่อเกียจทำให้ต้องเดือดร้อน การลักขโมยเป็นสิ่งที่ไม่ดี

อีกประการหนึ่งนิทานเรื่องนี้บอกให้ทราบว่า ใต้เคื่อนมีกำเนิดมาจากคางคกกับพังพอน
กลวิธีในการเล่านิทานเรื่องนี้ วิธยากทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานโดยการ แทรกคำพูดที่คล้องจองกันเป็นท่วงทำนอง และได้กล่าวแทรกให้เห็นนิสัยของคางคกไว้ว่า ชอบอยู่ตามรอยแตกของดินหรือรอยว้าวรอยควาย

ความลับมีเหตุถึงสอง

นายมหิตราช บัณฑิต : วิทยากร

ความลับมีเหตุถึงสอง โคป่าค้อ
 โคนึงก็กะตายป่าโคหนึ่ง เป็นส่วเคว
 มือนึงหละมาพบ เจอหละมาปักสากัน
 "เอ็ดแนว เลอโคโคความลับความเว
 เผอเหลอ ผอเหมโคสังสอนเมอเลอ"
 ทางกะตายป่าค้อ ป่าค้อกะถาม
 กะตาย "โคเค้น ส่วผอเหมโคสังสอน
 หว่าแนวเลอ" "โยว สังสอนเ็นเวหว่า
 ความลับมีเหตุถึงสอง" "เฮากะค้อกันหละ
 ผอเหมกะเวหว่าความลับมีเหตุถึงสอง"
 "โยว เฮาเป็นส่วเควแล้วแนวนี้กะ
 ความลับกะเหอคะหยายค้อเควสิเป็นผอ
 พุนละมิไปเวหสิเลอเคาะ" ทางเจ้าป่า
 ค้อกะเวากะตายกะเวาแนว เควกันนี้ละ
 บกค้เคอช่นนี้ผาดโคค้อค้ออันนี้พ้งอยู่
 กะตายกับป่าค้อกะมิฮูเมอหว่าเขา
 ลักลพอยู่ ทางป่าค้อหละเวาเหอกะตาย
 เวาหว่า "โยว เฮาเสอมีค้ายโคอยู่ไน
 โหยไนหนองน้ำกะค้ายหาไทบานเขา
 ไปคักเหเฮากะโคค้อความลับเฮา"
 ทางกะตายถามหว่า "เป็นแนวเลอ
 ความลับป่าค้ออันไหน" "โยว ความลับ
 ป่าค้อกะญะชาผอเหลอ เ็นเขาหว่านเห

ความลับไม่ให้ถึงสอง

ความลับไม่ให้ถึงสอง มีปลาช่อน
 ตัวหนึ่งกับกระต่ายป่าตัวหนึ่ง เป็นเพื่อนรักกัน
 วันหนึ่งมาพบเจอกัน เลณาบปรึกษากัน
 "ว่าอย่างไร เพื่อนมีความลับมีค้อยัง
 อะไรบ้าง พ่อแม่เพื่อนสังสอนอะไรบ้าง"
 กระต่ายป่าถามปลาช่อน ปลาช่อนก็ถาม
 กระต่าย "เพื่อนละพ่อแม่สังสอน
 ว่าอย่างไร" "อ้อ สังสอนทานว่า
 ความลับไม่ให้ถึงสอง" "เรากะเหมือนกันเหละ
 พ่อแม่กับอกว่าความลับไม่ให้ถึงสอง"
 "เอ เราเป็นเพื่อนรักกันแล้วอย่างนี้
 ก็ความลับก็ให้ขยายค้อเดียวจะ เป็นไร
 เรานี้ไม่ไปพุดค้อไหนหอรอก" ฝ่ายเจ้าปลา
 ช่อนก็พุดกระต่ายก็พุดอย่างเดียวกันนี้ละ
 หนีไกลๆนี้มีอีตาคนหนึ่งพ้งอยู่
 กระต่ายกับปลาช่อนก็ไม่รู้ตัวว่าเขา
 แอบพ้งอยู่ ทางปลาช่อนเลยเล่าให้กระต่าย
 พ้งว่า "เออ เรานี้ไม่คายนะอยู่ใน
 ห้วยไนหนองน้ำก็เถอะถาขวานเขา
 ไปคักเหเรากะมีความลับอยู่"
 ฝ่ายกระต่ายถามว่า "เป็นยังง
 ความลับปลาช่อนนะ" "อ้าว ความลับ
 ปลาช่อนก็ลำบากอะไร เ็นเขาหอดเห

ลงกางวังกะเหาะไปนอนอยู่เตอคอนนอย
 เขานัน เขามิที่แท้เขาจักเทอ"
 ทางเจ้ากะต่าย "กะคือเวกกันอันแล้ว
 ขันเขาเหาะไปไล่เตปา เหากะแล่นเหามา
 บาน แล่นมาชนอยู่กอโหลสีเค่ออัน"

(คนฟังหวัเราะ) พอดักกับเวกกันแล้ว

กะพากันแยกกันไป อีคำลักฟังอยู่อันกะ
 มึง เตอบักกะต่ายกับปากคอกัน

มึงคายคักมาคตหน้าขึ้น พอดักกะเลยไป
 กะเปาะนางแล้วมาคตหน้า เปาะนางแล้ว
 กะไปไล่เตปาพุนไล่เตปา กะเฮ็ดทำหาได้
 แล้วกะมวกางนางไว้แตกกอโหลสีเค่อ
 ฟัเหลว เจ้ากะต่ายมันกะลิว ลิว ลิว
 เขามากระมาชนอยู่ในกอโหลสีเค่อ
 กะพีนางกะลงเหลว จับเอาเลย

(คนฟังหวัเราะ—จับเลย) จับแล้ว

กะต่ายกะจับได้แล้ว เต พอดักกะไปคักแห
 บาคตหน้าหวานทางกางวังพุนวานไปวานมา
 วานไปวานมาหละอ่ยขามันกะอยู่จักเหลวหวาน
 มันมาชนอยู่คอนนอย พอดักว่ามากะแตก
 เสอคองแล้ว กะจับปากคอกได้เหลว

เอามา เอามาฮอดเฮอมาซังไว้แล้วบตัน
 ได้กิน ปากคอกกับกะต่ายกะซังไว้

เสอนำกันนั้นเหลว ซังเสอนันกะมา
 ปีกสากันหว่า "เฮดแนวเลอบาคตหน้า
 อันนี้แล้วความลัมิเทอถึงสอง"

ลงกลางน้ำก็เข้าไปชุกอยู่ใต้ของ

เขานัน เราไม่ถูกแหเขาสักที"

ฝ่ายเจ้ากระต่าย "ก็เหมือนกันนั่นแหละ
 ถ้าเขาเข้าไปไล่ในป่า เราก็งงเข้ามา
 หมูบาน วังมาชุกอยู่กอดะไรวานัน"

(คนฟังหวัเราะ) เมื่อพุดกันแล้ว

ก็แยกทางกันไป อีตาคนที่แอมฟังอยู่นันก็
 มึงนะไอ้กระต่ายกับไอ้ปลาช่อนนี่

มึงคายแน่วหน้า แล้วก็เล็ดไป

กางเปาะนางไว้ เปาะนางไว้แล้ว
 ก็ไปไล่ในป่าโน่นไล่ในป่า ก็ทำหาได้
 แล้วก็มาทางตาข่ายไว้ในกอดะไรวานัน
 นี่แหละ เจ้ากระต่ายมันก็ลิว ลิว ลิว
 เขามาก็มาชุกอยู่ที่กอดะไรวานัน

ก็ถูกตาข่ายนั้น จับเอาเสีย

(คนฟังหวัเราะ—จับเลย) จับ

กระต่ายก็จับได้แล้วนี่ แล้วก็ไปทอดแห
 ที่น้ทอดที่กลางวังน้ำโน่นทอดไปทอดมา
 ทอดไปทอดมาก็ไม่เอาใจใส่มันรู้แล้วว่า
 มันมาชุกอยู่ของ พอดักว่ามาก็แตก
 ไล่ของเสีย ก็จับปลาช่อนได้แล้ว

เอามา เอามาถึงบ้านมาซังไว้ยังไม
 ได้กิน ปลาช่อนกับกระต่ายก็ซังไว้
 ค่ายกัน ซังค่ายกันก็มา

ปรึกษากันว่า "ทำอย่างไรวานัน
 นี่แหละความลัมิไม่ให้ถึงสอง"

โอบ บกตหนักะกะตายเวาเหอพัง
 "เหอโศทหนักนเอาะจากบอนนบอนซังนี้เคอ
 คินเอาะตักน้ำตักคิ เหอโศ
 หละเออตาย เขาจับมาแล้วเออตายเคอ"
 พอกะเจาของกะมาจับปากอไปเออคิน
 กะปากอกะคนเหลว ตกลงเสอคิ
 เอททำทาศายเซะและอยู่ ทางเจา
 กะตายกะเออทำทาศายก็อแล้ว
 บกตหนักายโหลค อีตานั้นนกะลงไป
 เบ็งปากอ "โอบ ตกลงมาหนอยนึ่งกะ
 ตายเนาะวะซัน เอาตายแล้วกะ
 ปะไว้นจิกหนอยกอนเอาะ หีนไปเบ็ง
 กะตายกอน" หีนไปกะตายกะเออทำท
 ศายเหลว "โอบ กะตายนึ่งกะตายแล้ว
 กินเยอเหลอนอกอน บะ เอาปากอ
 นั้นไปล้างน้ำเสกอน" ไปล้างไคหวย
 กะณะลุดะลิดโศทน้ำอแล้วบกตหนัก
 มาหากะตายกะกะตายกะแลน เขาปากอ
 อันนี้สอน เหาอยู่จิกว่าความสัมิเหอถึงสอง
 คนที่สองตามทันทานไคเลามานี้กะเหมิดถอน
 อันนี้กะเคย

ก็ หีนกะตายบอกว่า
 "ให้เพื่อนนี้คินออกจากตรงที่เขาชังนึ่งะ
 คินออกตักน้ำตักน้ำคร่า ให้เพื่อน
 ทำเป็นตาย เขาจับมาแล้วแกลงตายนะ"
 พอเจาของมาจับปลาช่อนไปทำกิน
 ปลาช่อนคิน ตกลงใส่น้ำคร่า
 ทำแกลงตายนึ่งเฉยอยู่ ฝ่ายเจา
 กะตายก็แกลงทำตายเหมือนกันเหลว
 หีนตายแล้ว อีตานั้นก็ลงไป
 คุปลาช่อน "โอบ ตกลงมานิคเคียวก็
 ตายนะ เอาตายแล้วก็
 หึงไว้นีกอนเอาะ ขึ้นไปดู
 กะตายกอน" ขึ้นไปกะตายก็ทำแกลง
 ศาย "โอบ กะตายนึ่งก็ตายแล้ว
 กินอะไรหนอยกอน บะ เอาปลาช่อน
 นั้นไปล้างน้ำเสกอน" ไปล้างในหวย
 ก็คินกระโศกลงน้ำอิกแล้วหีน
 มาดูกะตายกะตายก็วิ่ง เข้าปากเสย
 อันนี้สอน ไหญ่จิกว่าความสัมิไม่ให้ถึงสอง
 คนที่สองตามทันทานไคเลามานี้ก็หมคแค้น
 อันนี้ก็

หมากับแมว

นายเปรี๊ยะ แกมณีสัย : วิทยากร

หมากับแมวซะใหม่ก่อนมันเป็น
ฝึกมันเองกันเด้ หมากับแมว อ้อ ลูกพ่อ
เดียวแต่เกามันบ่เคยฝึกกัน
หมาแมวจอละเซ ซันไปทางน้ำกะเซชอย
มาทางบกกะหมาชอยแมวชอย
(คนฟัง—อ้อ) บาคันเฮลเฮอนหลังนั้น
เดินแหละ เล่งไวหมากับแมวสองโต
แลงเหลวฟ่าฝนกะมิตก อ้อ หมากับแมว
กะหิว เข้าแล้วอึดอยากปากหมอง
ไปถามพ่อเนอเฮอน "พ่อเอ๋ย เฮอนเป็น
แมวจั่งอึดจั่งญะเหะ มิไคกินข้าวกินอาหาร
มาหลายปีแล้ว" "โอย ลูกเอ๋ยอึดอันเหลว
ข้าเขามาโยะเอาแก้วผ่อไปเส ซันแก้วเอา
หญังมิไคอึดไคญะ" "โอย มันเอา
ไปทางเหลวพ้อ" หมากับแมวช้าม
"โอย มันกะเอาห้ามไปพุนแล้ว
พะอูพุงพุนละ ไปเซ็งนี้ละ
พะนำไปพุนละ จักเฮอนหลังเลอ
พะของพุนละ เขามาเลาะเอา
เอาแก้วมาลักเป็นเอาผอผิฮูเมอ
บาคเบ็งแหละเหมนแก้วลักเป็นเอาแก้ว
ป้อม" "โอ ซันแนวนั้นเสอะละนำ
เอาผอเอ๋ย" "เอา ละนำกะนำเอา

หมากับแมว

หมากับแมวสมัยก่อนมันเป็น
ฝึกมันเองกันนะ หมากับแมว อ้อ ลูกพ่อ
เดียวกันแต่ก่อนมันไม่เคยทะเลาะกัน
หมาแมวจระเซ ถ้าไปทางน้ำก็จระเซชวย
มาทางบกก็หมาชวยแมวชวย
(คนฟัง—อ้อ) ที่นี้ที่บ้านหลังนั้น
เขาเลี้ยงไวหมากับแมวสองตัว
หน้าแลงฟ่าฝนก็ไม่ตก อ้อ หมากับแมว
ก็หิวข้าวอึดอยากปากหมอง
ไปถามพ่อที่บ้าน "พ่อ เรายังทำไม
ถึงอึดอยากนัก มิไคกินข้าวกินอาหาร
มาหลายปีแล้ว" "โธ ลูกเอ๋ยอึดกะซี
ก็เขามาหลอกเอาแก้วพ้อไป ถ้าแก้วเรา
ยังอยู่ไม่มีผอผิฮูอยากทรอก" "เอ มันเอา
ไปทางไหนพ้อ" หมากับแมวถาม
"เออ มันเอาข้ามไปโนนแหละ
ข้ามภูเขาไปโนนละ ไปทางนี้ละ
ข้ามน้ำไปโนนละ ไม่วานหลังไหน
ข้ามโขงไปโนนละ เขามาหลอกเอา
เอาแก้วมาแอบเปลี่ยนเอาพ้อไม่รู้ตัว
พ้อดูแล้วเป็นแก้ว เขามาเปลี่ยนเอาแก้ว
ปลอม" "เอ ถ้าอย่างนั้นละก็ไปตามไป
เอาพ้อเอ๋ย" "เอา จะตามก็ตามเอา

ลูกเอิบ น้ำกะเหอเจ้าไปทางทิศตะงั้นเอะ
 นี้ละเนอลูกเอิบ" "เออ" กะไปแล้ว
 สองหมากับแมว แมวของหมาเว้าเป็นอาย
 ไปฮอกแค้นน้ำแล้วบาดหนี ฮองหาแล้วแซะ
 หนานี้กะหอน โอ แซ่มันกะมา
 "โอ เสวเอิบเจามาเอเคเผอ"
 "หมขอยมิกานฮอนเยอะไปน้ำเอาแถวนั้นละ
 แถวผอฮอย" "โยว เว้าแถวนั้นเสอะ
 ขอยละไปส่งมาหลังขอยนึคิเบวเสได้"
 แซ เบาะพากันคักันเบวละงอยโ
 แซไปแหละ (คนพัง—เอาขามน้ำเนาะ)
 อ้อ เอาขามน้ำ ขามน้ำวิกไปแหล
 ลงจะโหเสวได้กะเว้า "ไปก่อนเนอ
 เสวเนอ พุนละพะญาเมืองพุนละ"
 ไปแหลแล้ว ไปกะไปฮอกละเมืองขุน
 ไปฮอกกะฮอกแหลทางเจ้าหมาหนี
 "ฮือ จังโง่จังละหาแถวเห็นมันหลายเฮอน
 แทะ" ทางแมวแหละเว้า "เจ้าอย่าฮู
 ขอยมิฮูมือแลงกอนขอยละเท้าไป"
 "เออ เจ้าเท้าไปเบ็งคูกอยเท้าไปผัดคั้ง
 หมาขุนนั้นโหลกคิขอย" กางคั้นมา
 แมวกะไปแล้ว จอบไปจับมาแหละเห็น
 พะญาหนูมา จับพะญาหนูได้ "จับขอยเอเคเผอ"
 "โยว ขอยเบอะกินเจ้า" โยว ทางนั้นกะ
 "ขอยวิคอินทีเสกอน พะญาเว้าขอประชุม
 คุประชุมหลานเบ็งเสกอน เสนาอำมาค

ลูกเอิบ ไปก็ให้เจ้าไปทางทิศตะวันออก
 นี้ละเนอลูกเอิบ" "เออ" ก็ไปแหละ
 สองตัวหมากับแมว แมวเรียกหมาว่าเป็นพี่
 ไปถึงริมน้ำก็ ร้องเรียกเพื่อนจระเข้ละ
 หนานี้ก็หอน โอ จระเข้มันกินมา
 "อ้าว เพื่อนเอิบมาทำไม"
 "พวกฉันมีจระเข้นจะไปตามเอาแถว
 แถวผอฉัน" "อ้าว พุคอย่างนั้นก็
 ฉันจะไปส่งมาขึ้นหลังฉันนี่ซีเยียวเสิบซี"
 จระเข้บอกพากันซีเยียวแล้วเกาะหัว
 จระเข้ไป (คนพัง—เอาขามน้ำเนาะ)
 อ้อ เอาขามน้ำ ขามน้ำไปถึงแล้ว
 ลงจากหัวเพื่อนไค้กว่า "ไปก่อนนะ
 เพื่อนนะ โนนละพะญาเมืองขุนนั้นละ"
 เลยไป ไปก็ไปถึงเมืองขุน
 ไปถึงก็กลุ่มใจละ ฝ่ายเจ้าหมา
 "เอ ทำยังงิงถึงจะหาแถวพบมันหลายบาน
 จัง" ฝ่ายแมวพูคว่า "ไม่ยาก
 หรอกตอนเป็นกอนฉันจะเข้าไป"
 "เลอ เอ็งเข้าไปคู้ฉันเข้าไปละเกลียด
 หมาพวกนั้นโหลกคิฉัน" พอกกลางคืน
 แมวก็ไป แอบไปแอบมาเลยเห็น
 พะญาหนูมา จับพะญาหนูได้ "จับฉันทำไม"
 "อ้าว ฉันอยากกินเจ้า" โยว ฝ่ายนั้นก็
 "ขอยวิคอินทริยไว่กอน พะญาเว้าขอประชุม
 คุประชุมหลานคุเสิบกอน เสนาอำมาค

กะหลุ้งหลายอยู่ ขอบนี้ เป็นพะญาหนู
 เจาบอกานหา "เออ ขันเวาแนวนั้นเสอะ
 ขอบละเหอเจาปึกสักกั เบ็ง" พะญาหนูกะ
 ฮองหนูมาแล้ว เสนาอำมาตย์กะไหลมาแหลว
 มากะ "โอบ สู้เอ๋ย ญี่มีเทศฮอนแล้ว
 สุมิซอญ ญี่คาบมาคหนึ่ง"

"โอบ" ทางดูเสนาอำมาตย์และเวา
 "เค็ดฮอนแนวเลอ" "เควนั้นแหลวเน็นเหอหา
 แก้วเหอ เขมิเทมเกวนั้นแหลวหาญ สุมิ
 เหนบอเกวนะ ไสเทแล้วเกวหนะ กาง
 คิมมาไสเม้งๆอยู่เคาะ" หนูโศทหนึ่ง
 แหลวเวา "โอบ เหนฮันแล้วฮัน ขอบไปหา
 กั้นคินนี้เวาเค็ดคินหลายคินอยู่คอบไปหา
 เหนอยู่เนอฮักเจาฮันนั้น มั่นฮอนแหลวฮมไว้
 ไสเม้งๆอยู่เนอฮะมัน" "โอ
 แนวเลอละเอาไคมันฮมอยู่"

"มิญะเขมเบอะไค" "เอาชะเอามาเหอ
 ญี่ชะ" พะญาหนูเวา "ขันยกนญี่คาบมาละไป
 เอาเหอ" ไปแล้วหนูโศทนั้นกะดี แล่นไปลิดๆ
 ไปกะฮอดฮักเจาฮันนั้นฮอนหลบอยู่
 ปุคๆอยู่แหลว เหนแก้วไสเม้งๆ
 อยู่เนอฮะมัน บ้า ญี่ละเอ็ดแนวเลอ
 ละเอาไค เอาหางแหบเหา
 ฮูตังมัน (คนพังหัวเราะ) เอาหางแหบ
 เสอฮูตังโลก จามโซบ โลกแกว
 โลกตกโปะลงจะปะ (คนพังจามโลก

ก็มากอยู่ ฌันนี่ เป็นพญาหนู
 ออย่าฟังมา" "เออ ถ้าวาอย่างนั้นก็
 ฌันจะให้เจ้าปริษากันดู" พญาหนูก็
 เรียกหนูมา เสนาอำมาตย์ก็มามากมาย
 มากี่ "โอบ พวกเราเอ๋ย ญี่มีเหตุรอน
 ถ้าวกเราไม่ช่วยญี่ ญี่คาบละฮัน"
 "อ้าว" ฝ่ายลูกเสนาอำมาตย์ว่า
 "เค็ดรอนอย่างไร" "เขาให้หา
 แก้วให้ ถ้าไม่เห็นแกวนั้นจะฆ่าญี่ เอ็งไม่
 เห็นข้างหรือแกวนะ ไสๆแกวนะ กลาง
 คิมมาไสเป็นประกายอยู่ทรอก" หนูตัวหนึ่ง
 เลยว่า "เอ เห็นสิ ฌันไปหา
 กั้นคินนี้ไม่ว่าเฉพาะคินนี้มาแล้วฌันไปหากิน
 เหนอยู่กับฮักเจาฮันนั้น มั่นฮอนก็อมไว้
 ไสเป็นประกายอยู่ในปากมัน" "เอ
 ทำอย่างไรจะเอาไคมันฮมอยู่"
 "ไม่ยากถ้าวากไค" "เอาชะเอามาให้
 ญี่ชะ" พญาหนูพูด "ถากลิวญี่คาบก็ไป
 เอามา" หนูตัวนั้นก็ไป วิ่งไปลิดๆ
 ไปถึงก็คาเจาฮันนั้นฮอนหลบอยู่
 หนูๆเห็นอยู่แหลว แก้วไสเป็นประกาย
 อยู่ในปากนะ บ้า ญี่จะทำอย่างไร
 ถึงจะเอาไค เอาหางแหบเข้า
 จมูกมัน (คนพังหัวเราะ) เอาหางแหบ
 เขาจมูกเลย จามฮักแซบ แก้วเลย
 ตกกลงจากปาก (คนพังจามแล้ว

แก้มันพึ่งเอาะมา) เออ หนูไต่ขึ้น
 คาบไต่โลด แลมาเฮนพะญาแล้ว
 เอาละหวายพะญาและเว้า "ฮันนี่บอ"
 "เออ ฮันนี่แหละ" ไต่แกแล้วเอาเหอเมว
 "เออ คอบอกคอบใจนอ ขอบมิหาเจ้าแล้ว
 ขอบไคของขอบแล้ว" สั่งลาลงมาแล้ว
 พุ่ฮายแหละเบอะถื่อ"เอาเอามาเหอถื่อ
 (ฮายหมาหนี่)มึงมันน้อยมันล็กสามัคุม"
 มิเหอมีคบ้านอายเหอฮายถื่อฮายกะคาบ
 เอาแหละบาคนี มาแล้ว มากะ
 มาเนอทางป่าโลด หมาจอกเห็นไล่เห็น
 แลไล่หมาบ้านนะ แลนแหละ เมย
 คอเมยและอาปะ แก้วตกโหลดมิฮูเมอ
 แล้วยานหลาย (คนพังหัวเราะ)เหแล้ว
 แก้วฮันนี่ ไก่จนวิคเคตพบกันสองฮาย
 นองเนนนะ "แก้วเฮาเด" "เทแล้วหมา
 จอกไลกู ภูยาน จักเหหว่างเลอ"
 ออกแหละ ทางเมวแหละเว้า "ปะ ฮันนี่
 แลฮันนี่กะมิญะ" คิมมือเฮาไปแล้วเจ้า
 เมวไปจอย จอบบอโกมากินเฮา
 พะญาโก ไก่คิมมากินเฮาอยู่ทางไปจอย
 อยู่ เห็นพะญาโกมาโลดโคดเหาคูบโลด
 พะญาโก(คนพัง-ละเหอพะญาโกสอหา
 ละเนาะบาคหนี)เออ เออ คุมโก
 ไก่กะฮองหวา "เออฮาย คุมไปพะเลอ"
 "โบาย คุมเจ้ากิมนี้แหละ ฮันนี่เจ้ามิหา

แก้มันกระเด็นออกมา) เออ หนูตัวนั้น
 คาบไต่ก็ วิ่งมาบ้านพญาเลย
 เอาถวายเป็นพญาเลย "นี่ใช่ไหม"
 "เออ ฮันนี่แหละ" ไต่แกแล้วเอาให้เมว
 "เออ ขอบอกขอบใจนะ ฉันไม่หาเจ้าแล้ว
 ฉันไคของฉันแล้ว" ก็ลาลงมา
 ฟั้นนอยากถื่อ "เอาเอามาให้ถื่อ
 (พี่หมาหนี่)มึงมันเล็กมันร็กหาไมคุม"
 ไม่ให้ก็กลัวพี่ให้พี่ถื่อพี่ก็คาบ
 เอาละฮันนี่ มาแล้ว มากะ
 มาในกลางป่า หมาจึงจอกเห็นก็ไล่
 แลไล่หมาบ้านนะ วิ่ง เมย
 มากเลยอาปาก แก้วตกเลยไม่รู้สีกตัว
 แลละกลัวมาก (คนพังหัวเราะ)หลนแล้ว
 แก้วลูกนั้น ไกลจนพนเขตแล้วพบกันสองพี่
 นองนะ "แก้วเราละ" "หลนแล้วหมา
 จึงจอกไลกู กูกลัว ไม่รู้หลนตรงไหน"
 กลุมใจแหละฝ่ายเมวเลยเว้า "ปะ ถ้าเป็น
 อยางนั้นก็ไม่ยาก" รุงเฮาแล้วเจ้า
 เมวก็ไปแอบ แอบตรงโกมากินข้าว
 พญาโก ไก่เกิดมากินข้าวอยู่ทางที่ไปแอบ
 เห็นพญาโกมาเลยโคดตะคุบ
 พญาโก(คนพัง-ให้พญาโกช่วยหา
 ละนะฮันนี่)เออ เออ ตะคุบโก
 ไก่เลยร้องว่า "พี่สาว จิบไปทำไม"
 "อ้าว จิบเจ้ากิมนี้ละ ถ้าเจ้าไม่หา

แกวเหอชอย" "แกวแนวเลอ"

"แกวชอยเหเนอป่าหนึ่ เหอเจาหาเหอ
ชั้นมิเหนแหละชอยละกิน" "โโย เวาแนวหนึ่

เสอะชอยชอลอง เสนาอำมาตชอยเสกอน

ชอยนึ่เป็นพะญาโก่ เหอเขามาหาชอย"

สองมา โก่อลชชน อี เออ เอ็ก

เตมมาแลวมากหนึ่ "สูเอย

เดินละหาญแลว ชั้นสูมิหาชอย"

"หาพะเลอ" "หาแกว แกวใส่เม็งๆ

ทะเคาะ อยู่หว่างป่าหว่างนึ่ แทจิกะ

อยู่บ่อนเลอ" "เออ ลับลองหา"

พากันไปชะไปเชวแหลวโก้นึ่

ไปชะไปเควมา (คนพัง-โก่เนอป่ามันหลาย)

อ้อ ชะไปเควมาเหนแลวเหนแกวนะ

คาบเอามาเหอพะญาโก่ทะหวายเดิน

เออ คอบอกคอบใจแลวไค้แลวละคี่

มาชั้นเคาะ มาหา อ้ายฉัดชอดอ้อ บักนเดิน

กะเหอดอ้อ (ไอ) มาพากันมาบาคนึ่

มาพัตมาชอนน้ำแลว มาชอนน้ำกะหมากะหอน

ไว้กั้น พะญาเสวแซเดินกะมาแหลว

มาลับและเวา "ไค้แลวบอ"

"ไค้แลว แกวกะไค้มาแลว"

"เอ้า คี่เยวเสไค้บาคละชั้นไห้ชอย

นั้บยานสูเจาคี่เหเยวเหเสอ"

เจาหมานึ่แหละมันคี่เสอะมันมิเยอะ

เออะเสมือเหอคี่หนะ หันโทแลว

แกวไห้หนึ่" "แกวอะไร"

"แกวฉนหลนในป่านึ่ ให้เจาหาให้

ถ้าหาไม่พบฉนจะกิน" "เอ พุดออย่างนึ่

กัฉนชอรองเสนาอำมาตฉนคูกอน

ฉนนี้่เป็นพะญาโก่ ให้เขามาช่วยหา"

เรียบมา โก่อลชชน อี เออ เอ็ก

มาเต็มเลยหนึ่ "พวกเราเอย

เขาจะฆ่าญ ถ้าพวกเราไม่ช่วยหา"

"หาอะไร" "หาถก แกวใส่เป็นประกาย

อยู่หอรอก อยู่ป่าป่าตรงนึ่ แต่ไม่รู้

อยู่ตรงไหน" "เออ รับรองหา"

ช่วยกันไปเขียบไปคู้ยแหละโก้นึ่

ไปเขียบไปเขียบมา (คนพัง-โก่ในป่ามันมาก)

อ้อ เขียบไปเขียบมาก็เหินเหินแกวนะ

คาบเอามาไห้พะญาโก่ถวายพะญา

เออ ชอมอกชอยใจไค้แลวกั้

มาอีก มาหา พักชอดอ้ออีก กลัวเขา

กัไห้ดอ้ออีก (ไอ) มาพากันมา

มาถึงเม่น้ำแลว มาถึงน้ำหมากั้หอน

ไว้กั้น พญาเพื่อนจระเข้กัมา

มารับกัพูค "ไค้แลวหรือ"

"ไค้แลว แกวกัไค้มาแลว"

"เอ้า ชี้เยวเสียบกอนนะกอนจะขึ้นหัวฉน

นั้กกลัวพวกเจาชี้เยวใส่"

เจาหมานึ่ชีกัชี้ไม่ค้อย

ออกตอนไห้ชึ้นะ ชึ้นหัวแลว

กะมาเหลว ล้อยหามาเคอเยอะ

วิคเหลวเคอผ้ง เจ้าพำนั้กะทั้งคิกย่านแห่น

อมแกวอยู่แห่นโคคพื้นผ้ง

คิกากเออะเสื่อโหแซ่โลกเบ้นคี่หมา

กาอยู่เนื่อโหแซ่ (คนฟ้ง—ค้งอโยโหแซ่)

เออ คี่หมากาย แกวอันนั้นกะหลุคจะปะ

คกมลงเสอนำ ล่งเสอนำ เออ บาคหนี

แหละพื้นมา คักลงไปเหละ ป่าปากำนัน

แหละชวามปุมชวามโคกค้ำล่งพูนันกะคี่

ใสเม้งๆอยู่เนื่อทองเฟิ่นนะ เห็นอยู่แต่

เอามีไค้ลุ่มหนี่ (คนฟ้ง—อยู่เนื่อทองป่า)

เออ อยู่เนื่อทองป่า ป่ากะล่อย

เห็นอยู่เอามีไค้ลุ่มเหลว "เออเคแนวเลอ

จั่งละเอามันไค้" ทางแนวเหละเว้า

"โอย มีญะ" "เจ้าเออเคแนวเลอ"

"โอย ข่อยหละไปเลอะเบ็ง" เลอะไปเลอะมา

นำหมูแค้นน้ำ ไปโลกเห็นลูนกอินทรีร้องอยู่

ป่ายไม้ แอ ๆ ๆ ร้องแซวอยู่ เมวนี้กะ

กะบ้อยหินไป ไปคาบเอาเสลูนกลงมา

ไว้แต่โกนไม้แคหุลุมพี เหมมันกะมาเหลว

มาเตหาเบอมาป้อนลู มาโลคมีเห็นลู

โอ ลูกญี่มันไปคี่เลอเม็ค เหลวลงมาทาง

หลุมเหละ ร้องแซวๆอยู่ ลงมา ลงมา

ทางแนวเหละเว้า "โอย ข่อยนี้เหลวเอา

ลงมา" "โอย เจ้าคี่เอาลงมาเออเคแนวล่อย"

"โอย เอาลงมาเว้าละกินนี้เหลว ละทำ

ก็มา ว่านำขามมาไกลจะ

พ่นแล้วไกลผ้ง เจ้าพำนั้ทั้งคิกกลั้วควบ

อมแกวอยู่ควบเลอกระโคคพื้นผ้ง

ชีจากออกไปหวัจระเซ่ไลบเบ้นชีหมา

คิกอยู่หวัจระเซ่ (คนฟ้ง—ชีริมหวัจระเซ่)

เออ ชีหมากาย แกวนันคี่หลุคจากปาก

คกมลงน้ำ ลงในน้ำ เออ ทิน

ก็ขึ้นมา คกลงไปแล้ว ปลาๆทองนัน

ก็คาบปุมคาบไค้ค้ำล่งไป

ใสเบ้นประกายอยู่ในทองปลานะ เห็นแต่

เอาไม้ไค้พวกนี้ (คนฟ้ง—อยู่ในทองปลา)

เออ อยู่ในทองปลา ปลาก็ล่อย

เห็นอยู่แต่เอาไม้ไค้ลุ่มละ "ทำอย่างไ้

ถึงจะเอาไค้" ฝ่ายเมวว่า

"โอย ไม่ยาก" "เอ็งทำยังไ้"

"เอ ฉั้นจะไปเคินดู" เคินไปเคินมา

ตามริมผ้ง ไปเลบเห็นลูนกอินทรีร้องอยู่

ปลายไม้ แอ ๆ ๆ ร้องลั่นอยู่ เมวนี้ก็

แมลงขึ้นไป ไปคาบเอาลูนกลงมา

ไว้โคนไม้ข้างล่างนี้ แม่มันมา

มาจากหาเหยื่อมาป้อนลูก มากี่ไม่เห็นลูก

โอ ลูกญี่ไปไหนหมด เหลิบลงมาข้าง

ล่างเลบ ร้องลั่นอยู่ ลงมาๆ

ฝ่ายเมวพูดว่า "เออ ฉั้นนี้เหละเอา

ลงมา" "เอะ เอ็งเอาลงมาทำไมลูกฉั้น"

"ก็ เอาลงมาว่าะกินเหละ แคคอย

"เจ้าอยู่" "โวยอย่าไปกินลูกอยได"
 "กินนั้นแล้วฉันเจามีเอาแก่นำมา
 โต้ขึ้นเพื่อช้อยละกิน" "โอย ลับลจ
 คะแนมอย่ากินลูกชอย ช้อยละไปเอามาเหอ
 นำโตะเลอ" "โตะทองใส่เม้งๆดอยไปดอยมา
 อยู่หนะ มันกำลังมีโตะเคาะ มันหนักแกว
 มันขึ้นมาทางเหิง ทองใส่เม้งๆอันนั้นแหละแสง
 แกวชอย" นกอินทรีก็เลาะเบิ่งแล้ว ไปกะ
 เหน่เพ็งแหละ (ไอ) เหน่กะโกดชวาว
 เอาป่าโตะนั้นขึ้นมา ขึ้นมาโตะมาเหอ
 พะญาแมว แมวโตะกะชวาวเอาแกวไปแหละ
 ษาคันมีเหออาบถือ(หัวเราะ)สองเทอสามเทอ
 "บะ มีถือกะมีถือเหอเจ้าถือเส" มาแหละ
 มาชอญ่าบอแล้ว "บอเอิบ มาชอกแล้วโตะ
 แกว" เออ บอ "อันนี้แหละ โตะไปนั้นเหอแหละ
 มีถือเข้าอีกนั่นแหละ แกวคำแกวชวาวเอามาแล้ว
 สูเจ้าเออเลอจิงได้" เว้าพันเหอบอพัง
 เบิงคุดสูเจ้าไปเอา เลากกลเลาบาย
 เหอพัง บอแหละคักสิน เออ แมวนี่
 สะหลาดกว่าสะหลาดกว่าหมา หนานี้เหอมน
 ลงอยู่ศาลาง เหอมนกินคางอยู่ศาลาง
 เออ แมวนี่เหอมนอยู่ข้างเหิงพี เหอมนนอน
 สะนะพุทอยู่ พายแล้วหมา ภูเป็นอาย
 หายแหละ บอแพ้งมิ่ง แค้นนั้นมา
 หมากับแมวคักกันแหละ คักกัน เจ้าหมา
 นี้กะไปเคอหน้าเคอมีโตะเจ้าแซไล่คักกัน

เอ็งอยู่" "เอะ อย่าไปกินลูกฉันนะ"
 "กินนะชิดาเอ็งไม่เอาแกวจากปลา
 ตัวนั้นให้ฉันจะกิน" "เออ รับรอง
 ขอเพียงอย่ากินลูกฉัน ฉันจะไปเอามาให้
 ปลาตัวไหน" "ตัวทองใส่สาดยไปดอยมา
 อยู่หนะ มันกำลังไม่ได้หอก มันหนักแกว
 มันขึ้นมาข้างบน ทองใส่แจวๆนั้นแหละแสง
 แกวฉัน" นกอินทรีก็ไปดอยแหละ ไปก็
 เห็นเลบแหละ (ไอ) เห็นก็กระโดดคาบ
 เอาปลาตัวนั้นขึ้นมา ขึ้นมาได้ก็มาให้
 พญาแมว แมวโตะก็คาบเอาแกวไป
 พินไม้โตะถือ(หัวเราะ)สองครั้งสามครั้ง
 "บะ ไม่ถือก็ไม่ถือให้เอ็งถือเสีย" มากี่
 มาถึงพอ "พอเอิบ มาถึงแล้วนะ
 แกว" เออ พอ "อันนี้แหละ โตะไปนั้นเราจะ
 ไม่อชวาวคักแล้ว แลวคำคุณเรามาแล้ว
 พวกเจ้าทำอะไร" เล่าเรื่องให้พอพัง
 คุชพวกเจ้าไปเอามา เล่าแค้นจนปลาย
 ให้พอพัง พอเลบคักสิน เออ แมวนี่
 ฉลาดกว่าฉลาดกว่าหมา หนานี้ไหมน
 อยู่โตะถุน หนานี้กินคางอยู่โตะถุน
 เออ แมวนี่ไหมนอยู่ข้างบนนี้ หนานนอน
 ที่นอนอยู่นี้ หมาโกธร ภูเป็นพี
 โกธรแล้ว พอรักมิ่ง ตั้งแต่นั้นมา
 หมากับแมวทะเลาะกัน กัดกัน เจ้าหมา
 นี้ก็ไปไล่หน้าไม่ได้เจ้าจะเซไล่เหมือนกัน

ขี้มะกายเสื่อโหม้นพิคกันมาตั้งแต่
นั้นแหละ (หัวเราะ)หมาขี้แม่ว ชุกเส

ขี้หมากายใส่หัวมันทะเลาะกันมาตั้งแต่
นั้น (หัวเราะ) หมาเกลียดแมว จบเลีย

ลึงกับเสือเป็นเสวกัน

นายเปรี๊ยะ

แก้วมณีชัย : วิทยากร

บัดนี้ลึงกับเสือเป็นเสวกัน

ลึงกับเสือจะชวนกันไปเล่น เล่นเป็นเสว
กันแล้ว ตักแพงกันบาดัน พากันไป
หาจกกะปู เจ้าเสือจะจกพอเจ้าเสือ
เจ้าลึงจะจกพอเจ้าลึงละ บาดันหละ
เจ้าลึงจะไปจกกะปูนั้น โลกกะปูละนิบ
มือเดินบาดัน "เสือเอ๋ยมาสอบเอาแทน"
วะชั้น เจ้าเสือจะวางมาเลวบาดัน
มาเลวกะเจ้าเสือจะจับแทนเจ้าลึงถึง
เออะได้แล้วละกะ "มะเอ้าจก" เจ้าเสือเดิน
พื้นเอามือเหยเข้าไ้แหลว กะปูกะกับ
เสือมือเจ้าเสือแล้วบาดัน เจ้าลึงกะเห็น
กะนิบละกะหากอนมะคี่หนักใหญ่มากะ
"เออ เออหละชอบเสววะชั้น"
เทงเสือแทนเจ้าเสอนแล้วไว้เทงไว้ละกะ
เล่นไปแหลว เล่นไปบูป่าพุนแหลว
ปะเสือไว้ั้นแหลว ไปอยู่ตะป่าพุนหละ
ไปอยู่ตะพุน เสออยู่ละเจ้าลึงเดิน
เจ้าเสือเออะได้ละกะ เบ็ดเหมมึงนั้ก
เสวอันนี้วะชั้น มึงเลอผัดเออกะกู
เอากอนคี่หันมาทักแทนกะวะชั้น กูจะนำหามึง
กะนำไป นำไป ไปแหลวเห็นเจ้าลึงอยู่
ในพู "เออ บักนี้อยู่เคอพุนกู้นำมาละ

ลึงกับเสือเป็นเพื่อนรักกัน

บัดนี้ลึงกับเสือเป็นเพื่อนรักกัน

ลึงกับเสือก็ชวนกันไปหาเขาเป็นเพื่อน
กันแล้ว รักถนอมกันที่นี้ พากันไป
เที่ยวลวงปู เจ้าเสือก็ลวงของเจ้าเสือ
เจ้าลึงก็ลวงของเจ้าลึงละ ที่นี้แหละ
เจ้าลึงก็ไปลวงปูนั้น เลบูกี่หนีบ
มีอิที่นี้ "เสือเอ๋ยมาช่วยเราหน่อย"
เจ้าเสือก็วางมือมาเลบที่นี้
มาแล้วก็เจ้าเสือก็จับแขนเจ้าลึงถึง
ออกแล้วก็ "มาเราลวง" ข้างเจ้าเสือ
เสือเอามือเหยเข้าไป บูก็หนีบ
มือเจ้าเสือแหละที่นี้ เจ้าลึงพอเห็น
บูหนีบแล้วก็หากอนหิน เบอเริ่มมาก็
"เออ เราจะช่วยเพื่อนเอง"
ทักแขนเจ้าเสือไว้ทักไว้แล้วก็
วิ่งไปเลย วิ่งไปอยู่ป่าโน้นละ
ทั้งเสือไว้นั้นแหละ ไปอยู่ในป่าโน้นละ
ไปอยู่ป่าโน้น เณอยู่ละเขาเจ้าลึง
เจ้าเสือออกได้แล้วก็ เบ็ดเหมมึงไ้
เพื่อนคนนี้ มึงทำไมทำกะกู
เอากอนคี่หันมาทักแขนกู กูจะตามฆ่ามึง
ก็ตามไปตามไป ไปแล้วเห็นเจ้าลึงอยู่
ในกู "เออ ไ้มึงอยู่ใกล้กูนี้กูตามมาจะ

หามึงละบักนี้ เอ็ดเผาะเหมมึง มึงเลอเอ็ด
กะภูวระชั้น" "โโย เจ้าเว้าอะเหลอ
เฮวระชั้น" "โโย มึงเอากอนคิณฑับ
แทนภูวระชั้น ภูละหามึง" "เลอดักเว้า
แนวนั้นเฮวระชั้น มันลึงกะลึงหลายลึง"
"ผัดลึงอะเลอแทน" "โโย ลึงนึ่งกะจัก
กินกะบู ลึงนึ่งกะหั้นพุกินมะหลอด
แมนเฮ้นแหลวกินมะหลอดคะชั้น"

"เออ ภูอากินแทนมะหลอดมึงวะชั้น"
"โโยเวอะกะกินฮั้นแหลววะชั้น" "เออ
เอ็ดแนวเลอ" "อาปะหลับตา"

(คนพังหัวเราะ) คักคักเส่อละกะแล่นไปแล้ว
เจ้าลึง เจ้านักกะคำปะ เบ็งแหลว
มันมีแมนมะหลอดมันคักลึง เบ็ดแม่มึง
ฮั้นแหลว บักฮั้นให้ภูกินคักมึง เนาะบาทหนี
ภูหาบาทหนี ลึงกะแล่นไปแหลว ไปกะไปอยู่
เคอากไม้บาทหนี เจ้าลึงกะเอ็ดกอดกักไม้
อยู่ แมนฮั่งตอฮั่งปักใหญ่ไปกอดกักไม้อยู่กะ
ทำพิที่เอ็ดกำบันเบอะคักฮั่งตอนั้นละ ทาง
เสอกะไปแหลวไปหาลึงนะคักคำมไป
ภูหามัน มันคักให้ภูกินบักลึงฮั้นวะชั้น
ไปไปเห็นแหลวไปเห็นลึงนึ่งกอดปอดอยู่
"เบ็ดแม่มึง มึงเลอดักคักให้ภูกินวะชั้น"
"เมอเลอเฮวระชั้น" "โโย มึงคักให้ภูกิน
ตะกินวะชั้น" "มันมีแมนไควะชั้น" "แมนเมอ
มีแมนมึงหนีแหลว" "ลึงมันกะหลาย"

ขามึงละบักนี้ ทำไมแม่มึง มึงทำไมทำ
กะภู" "เอ เอ็งว่าอะไร

นะ" "ก็ มึงเอากอนคิณฑับ

แทนภู ภูจะขามึง" "ทำไมถึงพูด

อย่างนั้น มันลึงก็มีหลายลึง"

"กิลึงอะไรบาง" "อ้าว ลึงหนึ่งก็ลึง

กินบู ลึงหนึ่งก็ขึ้นภูกินหมากหลอด

ก็เรานี้แหลวกินมะหลอดคะ"

"เออ ภูอากินหนอมมะหลอด"

"อ้าวอยากก็กินซิ" "เออ

ทำอย่างไร" "อาปากหลับตา"

(คนพังหัวเราะ) ขี้คักใส่แล้วก็วิ่งไปซิ

เจ้าลึง เจ้านักก็คักล่าปากดู

มันไม่ใช่หมากหลอดมันคักลึง เบ็ดแม่มึง

มันแหลว ไอคนนี้ให้ภูกินขี้มึงนะที่นี้

ภูล่าะที่นี้ ลึงก็วิ่งไปซิ ไปก็ไปอยู่

ไกลคนไม้ที่นี้ เจ้าลึงก็ทำเป็นกอดคนไม้

อยู่ มีรังต่อรัง เนอเริ่มไปกอดคนไม้อยู่ก็

ทำเป็นทำกำกำบันจะตี่รังต่อนั้นละ ฝ่าย

เสอกก็ไปแหลวไปตามลึงนะคักตามไป

ภูจะขามัน มันขี้ให้ภูกินไอลึงตัวนี้

ไปไปเห็นแล้วไปเห็นลึงนึ่งจุ่มบูอยู่

"เบ็ดแม่มึง มึงทำไมขี้ให้ภูกิน"

"อะไรนะ" "เอะ มึงขี้ให้ภูกิน

เมื่อกัน" "ไม่ไค้" "ทำไม

ไม่ใช่มึงนี้แหลว" "ลึงมันก็หลาย"

"ลึงมะเหลออว๊ะชั้น" "โบาย ลึงนึ่งกะ
 ลึงจิกกะบู ลึงนึ่งกะห็นพุทักมะลัดลึงนึ่ง
 กะกอกกโกไม้ตักกองกะแมนเฮอันเหลออว๊ะชั้น"
 "กูช่อคี่เห่นก่องมึง" เจาเสอเฒ
 "โบาย ชันละคี่กะคี่เหลออว๊ะเฮอเฮอลงเสกอน
 โค้กะห็นมาคี่วะชั้น" ลึงกะกะบอยลงเหลออว๊ะ
 เจาเสอกะกะบอยห็นไป ห็นไปกะกำบัน
 ห็นเสอฮังทออันนั้นเหลออว๊ะ มันมีแมนก่องเสคี่
 ลึงกะแล่นห็นแล้ว แมงตอกกะลุมเสอเจาเสอ
 แล้วบาทหนี ตักกโกไม้มาละกะตั้งค้ำบายไป
 ละกะแล่นหาลังเหลออว๊ะ เบ็ดแม่มึงคี่โตะกูเหอ
 คี่ฮังทอวะชั้น (คนพังหัวเราะ) มึงเลอ
 ผักเว้าก่อง(หัวเราะ) ไปเหลออว๊ะเจาลึงกะอยู่
 เเคอไม้กะเอคี่หนวดเหนค ๆ อยู่แล้ว เสอกะ
 แล่นไปนำห็น เบ็ดแม่มึงเนาะอยู่ตำลาร
 เนาะบคี่ห็น มึงตำบ ไปห็นกะ "มะเหลออ
 ะวะชั้น" "โบาย มึงโบายเหอกูตักกองวะชั้น
 ทอต่อคูกูเกือบค้ำบายวะชั้น" "มันมีแมนโค้วะชั้น"
 "เบ้นเขอหึงมีแมนมึงห็นแล้ง" "ลึงกะลึง
 หลายลึง" "ลึงมะเหลออว๊ะชั้น"
 "โบาย ลึงนึ่งกะจิกกะบู ลึงนึ่งกะลึงห็นพุ
 ทักมะลัด ลึงนึ่งกะกอกกโกไม้ตักกอง
 ลึงนึ่งกะนั้งชกกันเหลออว๊ะ แมนเฮอห็นแล้ว
 หมกกัน เลออว๊ะห็นไหนคเหนคๆอยู่ห็น"
 "กูกันเนาะชั้นเลอแม่มึง" "โบาย เบอะกึน
 กะอาปะลัดค้ำทะมะวะชั้น" อาปะลัดค้ำ

"ลึงอะไรวางละ" "อ้าว ลึงหนึ่งก็
 ลึงวางบู ลึงหนึ่งก็ขึ้นภูกินหมากหลอดลึงหนึ่ง
 ก็กอดคกไม้ตักลงก็เรานี้แหละ"
 "กูขอคี่หนอยกลงมึง" เจาเสอเขา
 "อ้าว ถ้าจะคี่คี่คี่ให้เราลงเสียก่อน
 ทั่วถึงขึ้นมาคี่นะ" ลึงก็แผลวลงเหลออว๊ะ
 เจาเสอกก็แผลวขึ้นไป ขึ้นไปก็กำบัน
 ทอบวังทอนั้นเหลออว๊ะ มันไม่ใช่กลองเสอสิ
 ลึงก็วิ่งหนีไป ทั่วคอกก็มูใส่เจ้าเสอ
 เหลออว๊ะห็น คกคกไม้มาแล้วก็ตั้งค้ำบายไป
 แล้ววิ่งหาลึงเหลออว๊ะ เบ็ดแม่มึงโกหกกูให้
 คี่รังค่อ (คนพังหัวเราะ) มึงทำไม
 ว่ากลอง(หัวเราะ) ไปเหลออว๊ะเจาลึงก็อยู่
 โกลคกไม้ก็ทำหนวดคอกคอกคอกอยู่ เสอกก็
 วิ่งตามไปห็น เบ็ดแม่มึงน่ะอยู่ตำลาร
 นะห็น มึงตำบ ไปห็นก็ "อะไร
 เอย" "มึงหลอกให้กูคักลง
 ทอต่อคูกูเกือบค้ำบาย" "มันไม่ใช่"
 "ทำไมไม่ใช่มึงนี้แหละ" "ลึงก็ลึง
 หลายลึง" "ลึงอะไรอีก"
 "อ้าว ลึงหนึ่งก็วางบู ลึงหนึ่งก็ขึ้นภู
 กินหมากหลอด ลึงหนึ่งก็กอดคกไม้ตักลง
 ลึงหนึ่งก็นั้งคอกกินเหลออว๊ะ ไซ้เรานี้แหละ
 กำลังกินเหลออว๊ะหนวดคอกคอกคอกอยู่"
 "กูกินหนอยสิเหลออว๊ะมึง" "อ้าว อยากกิน
 ก็อาปากหลัดค้ำคี่" อาปากหลัดค้ำ

เบี้ยวจกเสื่อป๊ะมันละบาคหนี เบี้ยวโคละ
 กะแล่นไปแหลวเจ้าลึงกะเบี้ยวบาคหนี เสื่อหนี
 แล่นไปแล้ว โลไปแหลว ลึงนี่กะแล่นไป
 ไปเห็นงูเผ่าพะญาคำบาคหนี เห็นงูกะงู
 จังอาจคอมันเหลิงเออเฮ้ออยู่ ไปนั่งเผ่า
 ชันละ "โธ" บาคหนี เจ้าเสื่อเย็น
 "มึงอยู่คำปะเนาะบาคหนีวะชัน กูละหำมึง
 บาคหนีละวะชัน" "อะเลอเฮ้ววะชัน"
 "โธ มึงเบี้ยวเสื่อป๊ะกู บักอันนี่คือวะ
 ชัน "โธ คือวะเนาะเลอวะชัน ลึงกะ
 ลึงหลายลึง" "ผัดลึงอะเลออี" "โธ
 ลึงเบือนี้มึงละกะลึงนี้กะจิกกะบู ลึงหนึ่งกะ
 หิ้นพุกนิมะลอค ลึงนี้กะออกกักไม้คักอง
 ลึงนี้กะชอมกิ้นเหล้า ลึงหนึ่งกะเผ่าพะญา
 คำกะแมนเฮาหนีแหลวเนาะ" "อีเลอพะญา
 คำมึง" "โธ ชันแหลวเหลิงชะลี
 อยู่วะชัน ผัดแมนงูจงอาจ "กูคือเน
 พะญาคำมึง" "อีละเม้ววะชัน เฮาพักผอน
 เสกอน" ลึงกะกะยอยเฮาะมาโกศพิ
 เสอกะวูดเหาไปกะพุบโพพะญาคำ
 พะญาคำกะเกี้ยวเอา เน้นละกะฮักเพ็น
 หลกกันเพ็นเส ค่ายข้า (หัวเราะ)
 สุก (คนพังหัวเราะ)

เบี้ยวจกใส่ปากมันละที่นี่ เบี้ยวแล้ว
 กิ่งไปแหลวเจ้าลึงก็เบี้ยวที่นี่ เสื่อ
 วังไปแหลว โลไปแล้ว ลึงนี่กิ่งไป
 ไปเห็นงูเผ่าพะญาคำที่นี่ เห็นงูก็งู
 จังอาจคอมันเหลิงอ้อยอยู่ ไปนั่งเผ่า
 นั้นละ "โธ" ที่นี่ เจ้าเสื่อ
 "มึงอยู่คำจริงนะที่นี่ กูจะขำมึง
 ที่นี่ละ" "อะไรเฮ้ย"
 "อ้าว มึงเบี้ยวใส่ปากกู ไอคนซี้โกหก"
 "เอะ โกหกอย่างไร ลึงก็
 ลึงหลายลึง" "อีลึงอะไรอีก" "อ้าว
 ลึงอะไรอีกหนึ่งก็ลึงลวงกิ้นบู ลึงหนึ่งก็
 ชันพุกนิหมากลอค ลึงหนึ่งกะคอกันไม้คักลอง
 ลึงหนึ่งกะคอกกิ้นเหล้า ลึงหนึ่งกะเผ่าพะญา
 คำก็หัวเราะนี่แหลวนะ" "โธพะญา
 คำมึง" "อ้าว นั้นแหลวเหลิงอ้อย
 อยู่นั่น" "มันเป็นงูจงอาจ "กูคือหนอย
 พะญาคำมึง" "อี เฮาพักผอน
 เสือกอน" ลึงก็แฉลวออกมาไกลๆโนน
 เสือกก็เฒ่าไปพุบหัวพะญาคำ
 พะญาคำก็เกี้ยวเสื่อแล้วก็รัก
 เลยกันเสื่อเสียบ คายเสียบ (หัวเราะ)
 จบ (คนพังหัวเราะ)

เสอกกับหมี่

นายเป่า ขงยศ : วิทยากร

เสอกกับหมี่ปากคนไหน เสอกก็รักกัน

กับชู้ก็รักกัน เสอโคงกับหมี่ก็รักกัน
 ก่อนจะมาตั้งเมืองเวเรณู เป็นแตก
 มันเป็น เป็นบ้านดงหวายสายบ่อแก
 เป็นป่าเป็นดงเสอกหมี่หลาย เป็นดงหนา
 ป่าทึบ เป็นกะบายมาแต่เมืองวังอ่างคำ
 พุนแล้ว ย้ายลงมา เคยอยู่ในบ่อนพุ
 บอนผาบอนคงป่าไม้หนาๆ ทึบๆ ลงมา
 มาแล้วจะลูงสาแหละไปเอ็ดไฮ
 ไปเอ็ดไฮบูเลาะแค้นพญาบ่อแกนะ เอ็ดไฮ
 กวาง ปูเข้า เข้าไชไหนะ อู
 คีเข้ากะคาย ลีดูนั้นกะ เวลานั้นเป็น
 ลีดูนั้นเคื่อนซิบเคื่อนซิบเบ็ด เคื่อนกันยา
 ทุลานี้แหละ เขากำลังเอาะลวงกำลัง
 กม แล้วกะปูเอนนาสูง แล้วกะหันไป
 นอนอยู่เทิงพุนแล้ว ตั้งไฟไว้ไต่ดูเอน
 ทางหมี่กับเสอกหนาวกะมาอิงไฟแล้ว
 อยู่คนละพะเตาไฟ อันนี้หมี่อันนั้นกะเสอ
 แลว ตั้งไฟลุกขึ้นตั้ง เเทง เเทง
 ตั้ง แล้วไฟมันเตะมีเสอกกะ "ฮือ"
 (ทำเสียงคำราม) ไฟเตะมีหมี่ "ฮือ"
 (ทำเสียงคำราม) ชั่งใส่กัน โอ้ลุง
 สาแล้ว เห็นกะไต่ดูเอนเสอกกะแลวหันไป

เสอกกับหมี่

เสอกกับหมี่ทีนั้น เสอกก็รักกัน

กับชู้ก็รักกัน เสอโคงกับหมี่ก็รักกัน
 ก่อนจะมาตั้งเมืองเวเรณู เป็นแตก
 มันเป็น เป็นบ้านดงหวายสายบ่อแก
 เป็นป่าเป็นดงเสอกหมี่มาก เป็นดงหนา
 ป่าทึบ เขาก็ย้ายมาจากเมืองวังอ่างคำ
 โนนแหละ ย้ายลงมา เคยอยู่ในภู
 ในผาในดงในป่าไม้หนาๆ ทึบๆ ลงมา
 มาแล้วก็ลูงสาแกไปหาไร
 ไปหาไรอยู่เชิงภูสายบ่อแกนะ หาไร
 กวาง ปลุกขาว ขาวไรนะ อู
 ไค้ลคี่ขาวก็ ฤๅนนึก เวลานั้นเป็น
 ฤๅนเคื่อนลิบเคื่อนลิบเอ็ด เคื่อนกันยา
 ทุลานี้แหละ ขาวกำลังออกกรวงถ่าลึง
 เเทง แล้วก็ปลุกกระท่อมสูง แล้วก็ขึ้นไป
 นอนอยู่บนกระท่อมนั้น ก่อไฟไว้ไต่ดูกระท
 ท่อม ฝ่ายหมี่กับเสอกหนาวก็มาอิงไฟ
 อยู่คนละฟากเตาไฟ นี่หมี่นั้นก็เสอ
 แลว ก่อไฟลุกตั้ง เปียะ เปียะ
 เปียะ แลวไฟมันเตะมีเสอกก็ "ฮือ"
 (ทำเสียงคำราม) ไฟเตะมีหมี่ก็ "ฮือ"
 (ทำเสียงคำราม) เกล็ดกัน โอ้ลุง
 สาเห็นก็ได้ยินเสียงก็มองขึ้นไป

กะเห็นหมึกกับเสื้อกางใส่กัน "ฮือ ฮือ
ฮือ" กะ เบ็ดเหมมึง เน้อ กูจะเอาหมึก
กับเสื้อกั๊กกันเบ๊งก่อนนา เลากะจัดพะเอง
จัดเห็นแล้วกะป้อนก่อนกินลงไปใส่กาง
เตาไฟแหละ ไฟกะเตะ คับ คับ
หมึกกับเสื้อกะโคคใส่กันแล้ว
โคคใส่กัน เสื้อกับหมึกก็กันแล้ว
จิกหนอยเสื้อลงลุมหมึกเห็น เติ้ง จิกหนอยกะ
เสื้อเห็น เติ้งหมึกลงลุม กัดกันไม่มาอยู่เห็น
จนทว่าเขาคาคเม็ค กัดกันถึง ไปกึ่งมา
กึ่งไปกึ่งมา คีชะ คีชะ คีชะ
ลูงสาเลากะเบ๊งเบ๊งอยู่เห็นแล้ว (ฮือ—
คนพัง) กัดกันไปกัดกันมา กะหยับเอาะ
ไปพ่นแล้วโกเองเจ็บแล้ว กัดกันไป
กัดกันมา กะเลยเสื้อโศดตายในที่สุค
เสื้อตายก่อน ซึ่งคั้งเสง สายค้อคาคหมึก
กัด หมึกอยู่บนที่โคคตายคัก หมึกอยู่ค่าน
เอาะไป ไปหวัดไสน้อยหนึ่งกะตายหมึกหนึ่ง
ตายทั้งสองเลย ชัดทั้งสองอย่าง
ซุคนซุเก็งใส่กัน กะตายเลย นึ่ง
มาลูงสากะลงมาจะเองไปเบ๊งเสื้อ
ตายแล้ว หยับไปอ๊ น้ำพ่นไปกะตาย
อ๊แนวหมึก ลูงสากะเข้ามาบ้านพี่แล้ว
"ไปสุทหลานเอยะชั้น เสอกกับหมึกกัดกัน
ตายอยู่ไถ่กูนั้น" เอาฟ้าเอาชวาน
เอากะบุงกะตาไป โคเสื้อโคคหมึก

ก็เห็นหมึกกับเสื้อคาร์วามใส่กัน "ฮือ ฮือ
ฮือ" ก็ เบ็ดเหมมึง กูจะเอาหมึก
กับเสื้อกั๊กกันคู้ กัดกระดานกระทอม
กัดขึ้นแล้วก็หย่อนก่อนกินลงไปใส่กาง
เตาไฟนั้น ไฟก็แตก คับ คับ
หมึกกับเสื้อกะโคคเข้าหากันเลย
กะโคคเข้าหากัน เสื้อกับหมึกก็กัน
สักรูเสื้อลงล่างหมึกขึ้นบน สักหนอยก็
เสื้อขึ้นบนหมึกลงล่าง กัดกันไปกัดกันมาอยู่นั้น
จนตนข้าวแหลกหมด กัดกันกลิ้งไปกลิ้งมา
กลิ้งไปกลิ้งมา ซุบคับ ซุบคับ ซุบคับ
ลูงสากะส่องดูอยู่เห็นแหละ (ฮือ—
คนพัง) กัดกันไปกัดกันมา ก็หยับออก
ไปโนนแหละไกลกระทอมพอควร กัดกันไป
กัดกันมา ก็เลยเสื้อตายในที่สุค
เสื้อตายก่อน เสี่ยงคั้งซุบ คอขาดหมึก
กัด หมึกยังไม่ตายสนิท หมึกยังคลาน
ออกไป ไปพ่นไวนิดหนึ่งก็ตายหมึก
ตายทั้งสองเลย สัตว์ทั้งสองอย่าง
ต่างคนต่างเก่งควายกัน ก็ตายเลย สว่าง
มาลูงสากะลงมาจากกระทอมไปดูเสื้อ
ตายแล้ว หยับไปอีก ตามฟางไปก็ตาย
อีกแหละหมึก ลูงสากะเข้ามาในหมู่บ้าน
"ไปสุทหลานเอยะ เสอกกับหมึกกัดกัน
ตายอยู่ไถ่กูนั้น" เอาหมึกเอาชวาน
เอากะบุงกะกร้าไป ซาแหละเสื้อหมึก

เอะมาเอาหนึ่งเอากะตุมาขายนั้นแล้ว
ได้เงินหลายเทิน กะเอวัง
ชุดเส้านั้นแหละ (หัวเราะ)

ออกมาเอาหนึ่งเอากะตุมาขาย
ได้เงินพอควร ก็เอวัง
จบเสียนั้นแหละ (หัวเราะ)

อ้ายคางคะ

นางคางคก

นางคำเลียน เตโช : วิทยากร

เว้าอ้ายคางคะอันอายกะจอน.
(คนฟัง—อายกะจอน) เออ อ้ายกะจอน
บักนั้นแหละอ้ายคางคะ พักอยู่ เออ
ห้ามะคำผัดขี้โน้โกนในอุคางคะหนะ
บักนี้แหละกะจอนแหละถาม "อันคางคะ
เอ๋ยคางคะวะกัน ไปเบอะเฮาเอ็ดเอื้อน
เอ็ดฮังเบอะยานน้ำโหม" คางคะ"ฮิ
เอ็ดเส้เจ้าชอยหละอยู่ในกะบึงกะบอก
แดคเอาะชอยหละอยู่ชอยง์ชอยควาย"
อันคางคะเว้าหนะ (เออ กะแมนความ
เลวระ—ผู้ฟังพูดและหัวเราะควย)
แหละบักนั้นแหละ "โอ๊ย อย่าเว้าแนว
นั้นกว้า ชื่นน้ำโหมเจ้าพัดหละเอ็ดแนวเลอ"
ชัน "โอ๊ย น้ำโหมชอยกะอยู่น้ำกะบึง
กะบอกนั้นแล้ว" บักนั้นน้ำใหญ่แหล
มาโหมเม็ค ะคินเข้าหนิมไคยอนอยู่
หละหันไปชอยอยู่กับอายกะจอน อายกะจอน
ตั้งเฮอนอยู่แล้วอายกะจอนแหละ
"อายกะจอนชอยพักชอยขึ้นไค้เจ้าแดกว้า"
วะชัน "มิมิเหอหันหละเข้าเจ้าอันชอยโชน
เจ้าละเจ้าเบอะอยู่กะบึงกะบอก
แดคเอาะเจ้าหละอยู่ชอยง์ชอยควาย"
"ฮือ น้ำโหมเลาแล้วหนะหนีโหม

พูดนางคางคก พังพอน
(คนฟัง—ไอ้พังพอน) เออ พังพอน
คราวนั้นก็นางคางคก อยู่ เออ
กรรมคาก็อยู่ในโพรงในรูคางคกนะ
ทีนี้ก็พังพอนเลบถาม "เออ คางคก
เอ๋ยคางคก ไปเบอะเราสร้างบ้าน
สร้างรังเดอะกล้วนน้ำท่วม" คางคก"ฮิ
ห้ามะ เรอดันจะอยู่ในกะระโหลกกระลา
แดคออกฉันจะอยู่รอบวัวร์รอบควาย"
เออคางคกพูดนะ (เออ ก็ใช้อย่าง
เขาวัว—ผู้ฟังพูดและหัวเราะควย)
เลบไอนันท์ "โอ๊ย อย่าพูดอย่าง
นั้น ถ้าน้ำท่วมเธอจะทำอย่างไร"
"อ้าว น้ำท่วมฉันก็อยู่ตามกะระโหลก
กระลานั้นแหละ" ต่อจากนั้นน้ำใหญ่ก็
มาท่วมหมด แผนคินเราไม่มีที่อยู่
จึงขึ้นไปชอยอยู่กับพังพอน พังพอน
สร้างบ้านอยู่พังพอนนะ
"พี่พังพอนชอยพักชอยเกาะกะไค้หนอยนะ"
พูด "ไม่ไม่ไค้ขึ้นหรงกอนฉันชวน
เธอนั้นเธออยากอยู่กะระโหลกกระลา
แดคออกเธอจะอยู่รอบวัวร์รอบควาย"
"ฮือ น้ำท่วมแล้วแล้วนะน้ำท่วม

หละไคๆ " ค่องบั้นหันไปเสดค่องหัน
 บั้นแล้วกะน้ำกะโหมหันไปอ้อหละฮะหัน
 "โโย อ้ายกะจอนๆชอยชองออยฮันฮานเฮอน
 เจ้าแควว้า" "หิ เเหอเจ้าออยฮันหละ
 ข้าเจ้าคิกานกะละ ชอยโชนเอนเคเฮอน
 เอนฮานเจ้ากะมียอ เจ้าออยกะบึงกะบอ
 แคเคเอาเจ้าหละออยฮอยงอชอยควาย"วะฮัน
 บันนี้หละ "โโย เห็นหวากะคิกกะคอก
 กะหันมาเสกว้า" ฮันหละ งอยบั้นออย
 ฮันเถาะ อ้ายกะจอนเอนหละหนาว
 อ้ายกะจอนหละคังไฟออยบักหนี เล้าเหลาลูก
 หนาวออยเบอะไญ้งฮันหละไอกะจอนกะคิ
 "โโย อ้ายกะจอน อ้ายกะจอนชอยชอ
 บึงไฟน้าเจ้าแควว้า"วะฮัน "ฮือ บู้หัน
 แลละเจ้าคิกาน เจ้าเว้าหละออย
 กะบึงกะบอแคเคเอาเจ้าหละออย
 ฮอยงอชอยควาย"วะฮัน "โโย มิได้
 แลลว ชอยหนาวแท้ไคหนี" หละคอง
 บั้นเท้าไม่เสอ เท้าไปเสอแลละบึงไฟ
 กับไอกะจอน พอดนี้บึงกับไอกะจอน
 กะจอนหละเหลาลูกหนาวออย หละไปเห็น
 หือคางกะ ไอกะจอนหละเอาลูหนา
 ไปแหกหูเอนเส "โโย ออย่าเบาะ
 ออย่าโย เอนวะ เบอะลี้กะลี้เส"
 เอนวะนั้นหละ (หัวเราะ) อ้นายคางกะ
 (คนฟัง—โอ้วว่าเป็นเนาะอ้นายคางกะ)

แลวนะๆ " กระโคคແလวขึ้นไปกระโคคขึ้น
 ไปแลวน้ำก็ท่วมขึ้น ไปอีกละหิ
 "เออ พี่พองอนฉันชอยขึ้นไปอยู่ถานบ้าน
 ควบนอเบ" "ฮิ ให้เธออยู่นั้นละ
 ก็เธอขี้เกียจนัก ฉันชวนสร้างบ้าน
 เวื่อนเธอก็ไม่อยู่ เธออยู่กระโหลกกระลา
 แคคออกเธอจะออยรววรวอควาย"
 พอนันท์ "อ้าว จะว่าเกินไปนัก
 ก็ขึ้นมาเสิบ" เกาะออย
 นั้นเถาะ พังพอนก็หนาว
 เจ้าพังพอนคิกไฟออยนี้ เจ้าเหลาลูก
 คอกออยจะเอาไปบึงนั้นละเจ้าพังพอน
 "โโย พี่พองอน พี่พองอนฉันชอ
 บึงไฟคย" "ฮือ ออยนั้น
 แลละเธอขี้เกียจ เธอพูดว่าจะออย
 กระโหลกกระลาแคคออกเธอจะออย
 รววรวอควายนี้" "โโย ไม่ไหว
 แลว ฉันหนาวจิงเลย" เลยกระโคค
 แลลวเข้าไป เข้าไปหาแลละบึงไฟ
 กับเจ้าพังพอน พอนันท์กับเจ้าพังพอน
 พังพอนเหลาลูกคอกออย มองเห็น
 หินางคางคก เจ้าพังพอนเลยเอาลูกคอก
 ไปแหกหูนาง "โโย ออย่าแหบ
 ออย่าเบ้า นางว่า ออย่าเบ็ดก็เบ็ดชะ"
 นางว่านั้นแลละ (หัวเราะ) นางคางคก
 (คนฟัง—โอ้วพูดไคเนาะนางคางคก)

ฮื่อ มันหะเลียบเอา เลียบเอาเอ็ดแม่ไอ
 กะจอนหนั้น บาคันแหละไอกะจอนแหละ
 อีนายคางคะหะอยู่แหละไปบาคันหนะ
 อยู่แหละกะ "โอย วะชั้น หละเอ็ด
 แฉวเลอยู่แฉวหนะ ข้อยหะไปหามา
 เทอเกิน เจ้าเบอะมะหลอ" "ข้อยเบอะ
 กีนโก๊ย" วะชั้น "โอย มิเบอะ เจ้าเบอะ
 กีนโก๊ย ข้อยหะไปหาลักเอาวะชั้น
 มาเทอเจ้าเกิน" กะจอนนั้นเจ้า บาคัน
 แหละกะจอนหะไปหาลัก ลักโก๊ยหนะ
 เคอเลอยู่กะจอนเกินเส หละเคอเลอยู่
 กะจอนเกินเส แหละบักเบอเลอเกินกักโก๊ย
 ข้อยเห็นเนาะจนเป็นเสคเคอ เบ็ดเหมมึง
 เคออยู่หะแ่งมึงเลอวะชั้น อันนั้นหละ
 แ่งมึงหละเจ้าของโก๊ยหนะ แ่งหะ
 อายกะจอนหะไปเกินกักโก๊ยแล้วหะมึง
 อันนั้นหละยัดคอกะจอนแหละค้ายเส
 อายกะจอนหนะค้ายแล้วหะเขาหะ
 โอย บักกะจอนหนะหนิเนาะ กีนโก๊ย
 เนาะจนเหม็ดสองเคอ สามเคอ เคอ
 เลอเกินหะ เบ็ดเหมมึงอยู่หะแ่ง แ่ง
 ไปเทออีนายคางคะกีนวะชั้น เขาหะแ่ง
 แ่งแล้วหะไปเทอคางคะกีน อีนายคางคะ
 นั้น อีนายคางคะกะ "โอย โพวะจับ
 เนาะเฮย สู้เจ้าเอาแ่งมาเทอข้อยเกิน"
 เลบเกินไป กีนไป หละเห็นโทกะจอนอยู่

ฮื่อ มันเลียบเอา เลียบเอาเป็นเมียเจ้า
 พังพอน ที่นี้เจ้าพังพอนก็
 นางคางคกก็มีทองแฉวหนะที่นี้
 มีทองแล้วก็ "เอา จะทำ
 อย่างไม่มีทองอย่างนั้นะ ฉันจะไปหามา
 ให้เธอเกิน เธออยากเกินอะไร" "ฉันอยาก
 เกินกล้วย" "โอย ไม่ยาก เธออยาก
 เกินกล้วย ฉันจะไปขโมยเอา
 มาให้เธอเกิน" พังพอนพูด ที่นี้
 ก็เจ้าพังพอนก็ไปเทียวขโมย ขโมยกล้วยนะ
 เครือไหนสูงพังพอนเกินหมด พอเครือไหนสูง
 พังพอนเกิน เหยไค่นไหนเกินตนกล้วย
 ฉะนั้นนะ จนเสียมหมดทุกเครือ เบ็ดเหมมึง
 ฎจะทำมึงคัก เจ้าของกล้วยก็
 เอามึงมาคักเจ้าของกล้วยนะ ทำแล้ว
 เจ้าพังพอนจะไปเกินตนกล้วยเลยมึง
 อันนั้นเลยวัดคอกพังพอนเลยตาย
 พังพอนนะตายแล้วก็เขาเลย
 โอย ไ้พังพอนนะนั้น เกินกล้วย
 เสียมหมดสองเครือ สามเครือ เครือ
 ไหนเกินหะ เบ็ดเหมมึงอยู่หะแ่ง แ่ง
 ไปไหนคางคกเกิน เขาเลยแ่ง
 แ่งแล้วก็ไปไหนคางคกเกิน นางคางคก
 นั้น นางคางคกก็ "โอย ข้างดี
 จังเลย พวกเจ้าเอาแ่งมาให้ฉันเกิน"
 เลบเกินไป กีนไป แล้วเห็นหัวพังพอนอยู่

ในถ้อยหน้า เป็นหละให้ ลับคัทน
 "ไอ้กะจอน ๆ ค่ายญอนโกยสองหรี
 ค่ายญอนปี่สองกิบ ไม่น้อย ๆ หละมานับ
 คอคาย หนะไอ้กะจอนจอก ๆ " มันให้
 นั้น (คนฟังหัวเราะ) อีนายคางคะให้
 เออ บัคั่นหละ เอ็ดแนวเลอกะมิแล้ว
 โหเจอกะให้อยู่นั้นหละ ให้หาไอ้กะจอน
 หนะ หละค่ายญอนโกยสองหรี ค่ายญอน
 ปี่สองกิบ ไม่น้อย ๆ หละมานับคอคาย
 หนะไอ้กะจอนจอก ๆ ให้หนะ บัคั่นหละ
 เป็นหละ (หัวเราะ) เป็นหละ บัคั่น
 หละ โอ้ย เอ็ดแนวเลอกะกำลังเอะ
 แลวเตลปะไปไคลู่เสอกี้คั่น ไปไคลู่เสอ
 คี้คั่น ขำมัน้อยคู้คั่นคางคะหนะ หละคากาย
 เป็นคี่จะคักจะเค้น กะทาวมูม่อน ลู่นาย
 คางคะ เอ วัง หละจบหละ (คนฟังหัวเราะ)

ในถ้อยหน้า นางเฮบร้องไห้ ละที่นี้
 "พี่ฟังพอน ๆ ค่ายเพราะกลวยสองหรี
 ค่ายเพราะปี่สองกิบ ไมเล็ก ๆ มาหนับ
 คอคาย หนะพี่ฟังพอน จอก ๆ " มันร้อง
 หนะ (คนฟังหัวเราะ) นางคางคกร้อง
 เออ ที่นี้ก็ทำอย่างไรก็ไม่สา
 แก่ใจ ก็ร้องอยู่นั้นละ ร้องหาเจ้าฟังพอน
 ค่ายเพราะกลวยสองหรี ค่ายเพราะ
 ปี่สองกิบ ไมเล็ก ๆ มาหนับคอคาย
 หนะพี่ฟังพอนจอก ๆ ร้องหนะ ที่นี้
 นางก็ (หัวเราะ) นางก็ ที่นี้
 ก็ โอ้ย ทำอย่างไรลูกกำลังออก
 แล้ว เฮบไปออกลูกใส่คิน ไปออกลูกใน
 คิน ก็มัน้อยคู้คั่นคางคะหนะ เลบกลาย
 เป็นขี้ได้เดือน จนกระทั่งทุกวันนี้ ลูกนาง
 คางคก เอวัง เลบจบเลบ (คนฟังหัวเราะ)

นิยาย

นิยาย

นิยาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น เรื่องผี เปรต นางไม้ หรืออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและ "แสดงเรื่องราวหรือประวัติความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง" ^๒ เพื่อตอบปัญหาที่คนสงสัย ซึ่งเหตุผลที่นิยายนั้นอาจจะผิดหรือถูกก็ไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญแต่อย่างใด

นิยายที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด ๑๒ เรื่อง แบ่งเป็น นิยายบุคคล ๓ เรื่อง นิยายอธิบายเหตุ ๒ เรื่อง นิยายเรื่องสัตว์ ๒ เรื่อง นิยายเล่าปรากฏการณ์ ๑ เรื่อง นิยายเรื่องผี ๒ เรื่อง นิยายความเชื่อ ๑ เรื่อง และนิยายประเพณี ๑ เรื่อง ดังต่อไปนี้

ขี้หูดสำเปา (นิยายบุคคล)

ขี้หูดสำเปานี้ วิทยากรกล่าวว่า ขี้หูดสำเปาเป็นบุคคลหนึ่งของเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งมีทั้งหมดสี่คน สำหรับบุคคลวิทยากรกล่าวว่า เป็นบุคคลเวียงจันทน์พันพร้าว เพราะมีมะพร้าวเกิดขึ้นต้นหนึ่ง มีพื้นทะเลสาบ ทะเลสาบหนึ่งมีลูกพันลูก จึงเรียกว่า "เวียงจันทน์พันพร้าว"

เรื่องขี้หูดสำเปา มีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่คล้ายกับเรื่อง ท้าวแสนปม มีที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คือในเรื่องท้าวแสนปม ท้าวแสนปมได้กลองวิเศษ แต่ขี้หูดสำเปาได้มองวิเศษจากสิงโตน และในตอนท้ายของเรื่องขี้หูดสำเปามีเรื่อง

^๑ กุหลาบ มลลิกะมาศ คติชาวบ้าน หน้า ๑๐๖

^๒ กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๑๐

เมืองเวียงจันทน์มาเกี่ยวข้องกับ

นอกจากนี้เรื่องซู้หุดสาเปายังมีเนื้อเรื่องตอนหนึ่งที่คล้ายกับเรื่องรามเกียรติ์ คือตอนที่ให้ซู้หุดสาเปเข้าไปกลั่นางเขียวขอมไม่ได้ ในช่วงที่มีรูปร่างไม่สวยงาม

นิทานท้องถิ่นจากจังหวัดอุดรธานี^๑ เรื่องท้าวแสนแปหรือท้าวหุดสามเปา มีเนื้อเรื่องเหมือนกับท้าวแสนแปที่พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ทุกประการ

เรื่องท้าวแสนแปที่ ประจักษ์ สลายแสง^๒ รวบรวมได้มีเนื้อเรื่องแตกต่างไปจากเรื่องซู้หุดสาเปามาก เพราะเรื่องท้าวแสนแปของคำบลศรีศรีมาศนั้นมีลักษณะประสมระหว่างเรื่องมะกะโทกับท้าวแสนแป

เรื่องซู้หุดสาเปมีคุณค่าหลายประการ เช่น อาจชี้ให้เห็นถึงสภาพการดำเนินชีวิตของชาวไทยในแง่ต่อไปนี้

๑. การถือชั้นวรรณะ คนร่ำรวยหรือคนที่มีฐานะทางสังคมสูงจะไม่ยินดีให้ลูกของตนแต่งงานกับคนที่ฐานะต่ำกว่า

๒. อาชีพที่ประกอบกัน คือ การทำไร่ ทำสวน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในสังคมเกษตรกรรม

๓. ความเชื่อในเรื่องของกรรม คือเชื่อว่าคนเราถ้าใครทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับกรรมนั้นตอบสนอง ดังที่แม่ของนางเขียวขอมเชื่อว่าพี่นางเขียวขอมได้คู่ครองทำกวนนางก็เพราะกรรมเก่า และเชื่อในเรื่องโชคกลาง เช่น เมื่อนางเขียวขอมไม่สบายก็ให้โหรมาทำนายว่าเป็นเพราะอะไร

๔. สภาพชีวิตการครองเรือน ภรรยาทำหน้าที่หุงหาอาหารและดูแลบ้านเรือนนอกจากนี้ยังต้องออกไปรับจ้างทำงานนอกบ้านด้วย เช่น ทำไร่ ทำสวน และทำนา เพื่อหาพืชรำมาเลี้ยงคนในครัวเรือน

^๑ กุหลาบ มลลิกะมาศ คติชาวบ้าน หน้า ๑๔๑ - ๑๔๓

^๒ ประจักษ์ สลายแสง วรรณกรรมจากคำบลศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

๕. จากลักษณะการแต่งกายของตัวละครทำให้ทราบได้ว่าในสังคมชาว
ผู้ไทยได้รับอิทธิพลของสังคมอื่นในด้านการแต่งกาย เพราะวิทยากรกล่าวว่า คนที่มาให้
ลูกนางเขียวขอมเลี้ยงทายว่าใครเป็นพ่อมัน ต่างใส่เสื้อนอก ผูกเนคไท และนาฬิกา

นอกจากนี้วิทยากรยังได้แทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับหญิงมีครรภ์ และ
เด็กทารกไว้ด้วย รวมทั้งมีวิธีเล่าโดยการแทรกบทสนทนา และมีการเล่นเสียงธรรมชาติ
เพื่อช่วยให้เนื้อเรื่องสนุกสนานยิ่งขึ้น

เวียงจันทน์ยุคศรีโคตรพระตะบอง ^๑ (นิยายบุคคล)

นิยายเรื่องนี้ วิทยากรกล่าวถึงสถานที่ที่มีอยู่จริง เช่น เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์
และนครพนม ว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง นิยายเรื่องนี้เป็นการเล่นถึงประวัติ
และบุญญาภิหารของศรีโคตรพระตะบองซึ่งเป็นเจ้าครองเวียงจันทน์ในสมัยหนึ่ง ซึ่งผู้เขียน
ได้กล่าวถึงประวัติของศรีโคตรพระตะบองในเชิงพงศาวดารไว้แล้วในบทที่ ๒ ว่าด้วย
ประวัติจังหวัดนครพนม

ในเรื่องวิทยากรได้อธิบายประวัติของคำไวหลายคำเช่น คำว่า "เวียงจันทน์ล้าน-
ช้าง จำปาศักดิ์ เสียมราช พระตะบอง และ เมืองนคร" ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำที่เกิด
ขึ้นเนื่องมาจากนิยายเรื่องนี้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้นิยายเรื่องศรีโคตรพระตะบองนี้ยังสะท้อนสภาพของสังคมออกมาให้เห็น
เช่น

๑. การรังเกียจคนต่างชาติต่างภาษาไม่ยากให้คนต่างเผ่าพันธุ์มา
เป็นเจ้านายปกครองตน จะเห็นได้จากการที่ชาวเมืองไม่พอใจที่จะให้ศรีโคตรพระตะบอง
ซึ่งเป็นคนพนมเปญมาครองเวียงจันทน์ หลังจากที่ศรีโคตรได้ช้างที่มาประจัญเวียงไปแล้ว

^๑ คำานานเชิงนิยายของเรื่องนี้อ่านเพิ่มเติมได้จากประวัติจังหวัดนครพนม
ในบทที่ ๒ ของปริณฎานินพนธ์ฉบับนี้

โดยกล่าวว่า นิศประเพณืเพราะ "... เพราะมันเป็นคนต่างดาวต่างแดน เชื่อโกป๋ามา
มาเอะโกววัน คนต่างพันมาเอะคณอง มันจะเป็นหลองคองคือเกี้ยวสองคม... มีคอง"
(... เพราะมันเป็นคนต่างดาวต่างแดน เชื่อโกป๋ามาทำโกวัญ คนต่างพันมาทำ
พันองมันจะเป็นเหมือนเคี้ยวสองคม ... ไม่ถูก)

๒. ความเชื่อที่ปรากฏให้เห็นคือ

๒.๑ เชื่อในเรื่องคำสาปแช่งคำว่าจะทำให้ถูกสาปหรือแช่งคำ
นั้นประสมกับพิธีได้ กังวิทยากรกล่าวว่าเวียงจันทน์ยังไม่รู้เรื่องเพราะศรีโคตรพระตะบอง
แช่งไว้ในสมัยนั้น

๒.๒ เชื่อในเรื่องโชคกลาง เมื่อขุดก้อนหินไม่ได้มีการให้โหร
มาทำนายดูว่าเป็นเพราะอะไร

๓. วัดเป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน เมื่อศึกสงครามขึ้นชาวบ้านจะมา
รวมกันที่วัดเพื่อฟังข่าวคราวทันที

ท้าวบุลีละลอบ (นิยายบุคคล)

นิยายเรื่องนี้เป็นนิยายเล่าประวัติของท้าวบุลีละลอบซึ่งเป็นเจ้าครองเวียงจันทน์
สมัยหนึ่ง เนื้อเรื่องกล่าวว่าท้าวบุลีละลอบเป็นคนซึ่งเกียจแต่ได้เป็นเจ้าเมืองเวียงจันทน์
เพราะบุญวาสนา เนื้อเรื่องไม่ค่อยมีการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เหมือนศรีโคตรพระตะบอง
นอกจากกล่าวถึงมาสักลอบมาสวมคอท้าวบุลีละลอบเท่านั้น

นิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องสั้น ๆ ซึ่งสะท้อนค่านิยมของผู้เล่าออกมาให้เห็นว่า ผู้เล่า
รังเกียจคนซึ่งเกียจอาศัยกินข้าววัด และสะท้อนให้เห็นอีกประการหนึ่งว่า การเข้าเฝ้า
เจ้านายต้องหมอบคลานและเป็นที่เกรงกลัวกันมาก

เมียน้อย (นิยายอธิบายเหตุ)

นิยายเรื่องนี้เป็นการศึกษาหาเหตุผลมาอธิบายว่าทำไมสามีจึงรักเมียน้อยมาก
กว่าเมียหลวง จากนิยายเรื่องนี้ให้เหตุผลไว้ว่า เพราะเมียน้อยเป็นผู้ช่วยให้สามีรอด

ชีวิตจากการถูกแรกกักไว้ในจอมปลวกโดยยอมเปิดของลับของตนให้สามีดู แรกแล้ว
จึงวิ่งหนีไป

นิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องลายแทง โดยตัวละครในเรื่อง
เชื่อว่า ไตรูปเป็นสัตว์ที่มีอยู่ตามหินหรือจอมปลวกจะมีทรัพย์สมบัติอยู่

นางมนแฉะหนีไปอยู่เขานกขุนทอง (นิยายอธิบายเหตุ)

นิยายเรื่องนี้เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ
ซึ่งถ้าดูโดยการใช้คำพูดแล้วจะพบว่าใช้คำหยาบอย่างตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม ซึ่งลักษณะ
เช่นนี้เป็นลักษณะแท้จริงของชาวชนบทที่ใช้พูดจากัน จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคายแต่
ประการใด

เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้เป็นการหาเหตุผลมาอธิบายว่า

๑. ทำไมคนจึงหัวเราะเสียงดัง อี ๆ ๆ
๒. ทำไมสุนัขเมื่อคนอ้วกจะ เพศตัว เมียบแล้วจึง เลียควาย
๓. ทำไมเวลา วัว ควาย และม้า คนอ้วกจะ เพศตัว เมียบแล้ว

จึงสรุปยกเหตุผลหน้าขึ้นว่า

๔. ทำไมเมื่อคนจับอ้วกจะ เพศหญิงแล้วจึงลูบหน้าลูบแก้มก่อนจะล้างหน้า
๕. ทำไมอ้วกจะ เพศหญิงจึงอยู่ระหว่างขา
๖. ทำไมผู้หญิงจึงมีระดูเดือนละครั้ง
๗. ทำไมผู้ชายจึงต้อง เป็นผ่ามาขอผู้หญิงแต่งงาน
๘. ทำไมเมื่อสุนัขผสมพันธุ์กันแล้วอ้วกจะ เพศจึงติดคาอยู่
๙. ทำไมควายจึงชอบชนคนกลัวคนอ้วก
๑๐. ทำไมม้าจึงร้อง อี ๆ ๆ
๑๑. ทำไมควายจึงร้อง อู่อก ๆ
๑๒. ทำไมสุนัขจึงทะนุถนอมเวลาถ่าย

ผู้อ่านนิยายเรื่องนี้จะพบว่า เนื้อหาของนิยายพยายามหาเหตุผลมาอธิบายถึงที่

มนุษย์สงสัยเกี่ยวกับคนและสัตว์ อีกทั้งนิยายเรื่องนี้ยังมีเนื้อหาบางตอนแฝงการสอนเรื่องเพศสัมพันธ์ไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อคิดแฝงไว้ในเนื้อหาในเรื่องของการพูดจาว่า อย่าพูดอะไรออกไปโดยไม่คิด เพราะจะทำให้ต้องลำบากภายหลัง

ผิวเมียบดกกัน (นิยายเรื่องสัตว์)

นิยายเรื่องนี้จะอธิบายให้รู้ถึงเห็นว่า บุง ทาก และหอยคัน เกิดมาจากไหน

เนื้อเรื่องแฝงการสอนเรื่องการพูดจาให้อ่อนหวาน คนปากร้ายไม่มีคนชอบ อย่างผิวเมียบดกกันในเรื่องนี้ที่ดำเนินวันละสามเวลาจนเหวดและพระอินทร์รำคาญ ต้องมาขอให้หอยคันกัน แต่สันดานเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก

หอยคันก็ (นิยายเรื่องสัตว์)

เป็นการอธิบายว่า หอยคันก็ (หอยแตก) เกิดมาจากอะไร

เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงโทษของการพูดพร่ำเพรื่อว่าทำให้ผู้ฟังรำคาญ และผู้เล่าได้แทรกการใช้คำชวน ไหว้วานว่าหอยกับสันดานคนได้อยู่แต่ใน "...เงวกะทง"

แต่ก่อนไปส่งส่วยเมืองเวียงจันทน์ (นิยายเล่าเหตุการณ์)

เป็นนิยายเล่าเหตุการณ์คล้าย ๆ กันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในอดีต เป็นการแสดงทัศนคติของผู้เล่าที่มีต่อพวกราชาว่าโง่กว่าพวกตนพร้อมทั้งเล่าถึงความฉลาดและเจ้าสำนวนของชาวผู้ไทย ซึ่งเห็นได้ชัดในตอนแบ่งอันสามตัวให้ชาสองคน ด้วยความฉลาดของผู้ไทยจึงสามารถแบ่งอันให้ชาสองคนนั้นเพียงตัวเดียว ส่วนคนแบ่งได้มาถึงสองตัวโดยใช้คำพูดขบขันว่า "อันสามสองคนอันต่อสาม โทอันสอง สองโตอันต่อมันโต" (เออสามสองคนอันต่อสาม ตัวอันสอง สองตัวอันต่อแบ่งตัวกู)

๑. ฉวนกลับแล้วเป็น "ถงกะทง" หมายถึง บำบัดที่ใช้ใส่ของ

นิยายเรื่องนี้ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในเชิงประวัติไว้เล็กน้อยว่า สมัยก่อน
ผู้ไทยต้องไปส่งส่วยที่เวียงจันทน์

ลักษณะการแบ่งอนสามตัวให้ชาสองคนนั้น คล้าย ๆ กับการแบ่งปลาของตาอยู่
ในเรื่อง "ตาอินกับตานา" และสุนัขจึงจอกแบ่งปลาตะเพียนให้ชาสองตัว ในเรื่อง
"ทัพพบุษยาคอก" คือผู้แบ่งโคสรวงแบ่งควย

ไม่เชื่อคำพ่อแม่มีลูกลงนรก (นิยายความเชื่อ)

นิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อนั้นในตำรา โดยที่เชื่อตามตำราว่า
ถ้าใครรยาที่บัสสาวะมีเสียงดังอย่างตึ้งแล้วจะรำรวย จึงเพียรพยายามหา จนอายุ
มากแล้วจึงไม่พบว่าเป็นลูกสาวเพื่อนรักกันนั่นเอง ต้องพยายามใช้กลอุบายเพื่อให้ได้
นางมา และผลสุดท้ายก็มีเพราะได้รยาตามลักษณะที่ตำราบอกไว้

นิยายเรื่องนี้สะท้อนสภาพสังคมออกมาให้เห็น เช่น ในเรื่องการเลือกคู่ครองนั้น
พ่อแม่จะถามความสมัครใจของลูกก่อนโดยไม่มีการบังคับ และหญิงสาวไม่นิยมแต่งงาน
กับคนที่อายุมากกว่าตนมาก ๆ เพราะ "สังคมมักจะมีความที่ไม่ดีต่อคู่สมรสที่ต่างวัยกันมาก ๆ"^๒
และประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติกันอยู่คือ การบวชศรีสุชาญคู่บ่าวสาวตามประเพณีของชาว
ไทยอีสาน

นิทานชาวบ้านที่เก็บได้จากอำเภอสิงห์พระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา^๓
มีเรื่องหนึ่งที่มีเนื้อเรื่องใหญ่เหมือนกันคือชายสองคนเที่ยวหาเมียให้ทองลักษณะ และไป
ได้ลูกสาวเพื่อนเหมือนกัน

^๑ หอพระสมุดวชิรญาณ นิบาตชาดกเล่ม ๕ สัตตกนิบาตและอฏฐกนิบาต

หน้า ๒๓

^๒ สุภัตตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า ๕๖

^๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา คหิชาบ้าน หน้า ๕๓ - ๕๔

เรื่องผี (นิยายเรื่องผี)

นิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพจิตใจของคนที่ยึดถือผีอยู่แล้ว เมื่อมาสถานที่ที่รู้มาก่อนแล้วว่าผีคู่จึงคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดความกลัวและขาดสติไม่ทันพิจารณาให้รอบคอบ เมื่อได้เป็นเสียงมะม่วงส่งอยู่ในกระทิงที่ตนใส่ไว้จึงกลัว ต้องวิ่งหนีตัวเอง นอกจากนี้นิยายเรื่องนี้ยังให้ความรู้เกี่ยวกับการค้าอย่างหนึ่งคือ การค้าผี

ผีแข่งนอยหอยสาบหลา (นิยายเรื่องผี)

นิยายเรื่องนี้ วิทยาภกรกล่าวว่า ใช้สำหรับเล่าเพื่อหลอกให้เด็ก ๆ ขน ไม่ให้งอน เพราะถ้ากวนแล้วผีแข่งนอยหอยสาบหลาจะมาหลอก เด็ก ๆ กลัวผีก็ไม่กล้ากวน ทั้งนี้เพราะเมื่อนิยายเรื่องผีจะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ว่ามีตัวตนแต่ทุกคนก็เชื่อและกลัวผีกัน

นิยายเรื่องนี้เนื้อเรื่องกล่าวถึงสองสหายรักใคร่กันมากชวนกันไปคักลอบไต่ทองนาปรากฏว่าไม่ได้ปลาเลยสงสัยว่าใครมาขโมย ตอนกลางคืนจึงไปแอบดู ก็เห็นผีแข่งนอยมาจับเอาปลาไป พอลงไปคูจึงถูกผีหลอก ชาวบ้านจึงกลัวผีแข่งนอยตั้งแต่นั้นมา

การสู่ขวัญ (นิยายประเพณี)

เรื่องการสู่ขวัญ เป็นนิยายที่บอกให้รู้ว่า ประเพณีการสู่ขวัญเกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองพาราณสี และเล่านิทานประกอบว่า เด็กคนหนึ่งพ่อแม่ติเลขหงอยเหงา บ้ากับลุงจึงสู่ขวัญให้เป็นการปลอบใจให้หายเศร้า และกล่าวถึงพิธีสู่ขวัญว่าต้องใช้อะไรบ้าง และทำอย่างไร ซึ่งประเพณีนี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ชีหุดสาเปา

นายหนูเวียง ศัทจันทร์ : วิทยากร

เลื่องชีหุดสาเปานี้เป็นดู

คนทุก แล้วกะบ่อเหมกะต่ายเม็ค เป็น
คนกะตูกกะเตา เป็นเนื้อย่านหนึ่ง
ย่าน (ศรีสุตา-หุดเหรอคะ) เป็นกะ
ตูกกะเตานาเขาเลกหว่า เป็นชีหุดสาเปา
(นอเวียน-มัน เป็นเม็คคานัน) เออ
(เต่า-มัน เป็นหุดไชใหม่) อ้อ มัน เป็น
ฮากฮอนลงไปนะ (ศรีสุตา-โห้หุดนะ)
บาคนี้กะบ่อเหมกะต่ายเม็คแล้ว ไปอยู่หน้าไย
เข้ากะมิเอ้า บาคนี้แหละเข้าหะหว่า
ไปอยู่กับพะญาเสไป พะญาละเอาไป
เล้งไว พะญาไปเล้งไวแล้วกะ
"มิ่งนี้อยู่บ้านน่าเมืองกะมิได้ปะโยค
เลบสอยปานเลอ มิ่งต้องไปอยู่เตโสพัน
กุดะสง เขาสงป่าเหอมิ่งกิน" "โย
คะนอบอยู่เลอคะไป คะแมมได้กินเข้า
กินป่าบ่อเหมกะต่ายเม็คแล้ว" เลยไป
อยู่โสณ ไปอยู่โสณแล้วกะดูพะญาจะได้
ดูสาวเกว ดูสาวเกวแล้วกะมันกะได้
ตัมมะ เซอตนั่งอยู่ในสัน มันกะเข้าใส่
ทุกวัน เข้าใส่ทุกวัน ไปอยู่โสณมันกะมา
เข้าใส่ตัมมะเซอนั้น กะเข้าใส่
โทะกั้นมามันก็มีโยกใหญ่อยู่โยนนี้

เรื่องชีหุดสาเปานี้เป็นดู

คนจน แล้วพอแม็กต่ายหมค เป็น
คนฉิวตะบ่มตะป้า เป็นเนื้อย่านหนึ่ง
ย่าน (ศรีสุตา-หุดเหรอคะ) เป็นตะ
บ่มตะป้านะเขาเรียกว่าเป็นชีหุดสาเปา
(นอเวียน-มัน เป็นเม็คคานัน) เออ
(เต่า-มัน เป็นหุดไชใหม่) อ้อ มัน เป็น
รวกฮอนลงไปนะ (ศรีสุตา-โห้หุดนะ)
ทีกี้พอแม็กต่ายหมคแล้ว ไปอยู่กับใคร
เขาก็ไม่เล้ง ทีกี้แหละเขาจึงว่า
ไปอยู่กับพญาเสไป พญาจึงเอาไป
เล้งไว พญาไปเล้งไวแล้วก็
"มิ่งนี้อยู่บ้านอยู่เมืองก็มิได้ปะโยชน
อะไรแคไหน มิ่งต้องไปอยู่สวนโนน
กุดะสงข้าวสงปลาให้มิ่งกิน" "เออ
กระผมอยู่ไหนก็ไป ถ้าหากว่าได้กินข้าว
กินปลาพอแม็กต่ายหมคแล้ว" เลยไป
อยู่สวน ไปอยู่สวนแล้วก็ดูพญาก็มี
ดูสาวคนเกียว ดูสาวเกียวแล้วมันก็มี
ตัมมะ เซอตนั่งอยู่ที่นั่น มันก็เข้าใส่
ทุกวัน เข้าใส่ทุกวัน ไปอยู่ไหนมันก็มา
เข้าใส่ตัมมะเซอนั้น ก็เข้าใส่
โทะกั้นมามันก็มีลูกใหญ่อยู่ลูกหนึ่ง

มันกะประมาณนี้ละหนึ่ ประมาณสักกำปั้น
 เอาหนึ่ มะเขือสีทองหอม หอมฮูกหอมหวาน
 ในสวนพะญา บาคันแหละมันกะหอมฮอด
 ฮัน ฮอดฮัน (เฮา-พม) มีฮอด -
 พะญาหนึ่สีพะญาเวียงจันทน์ (นอเรียน-
 พะญาเมือง) อ้อ พะญาเมือง เลบลูก
 สาวพะญาฮันนั้นแหละเลาเลบลูกกินเข้า
 มิเชบณณมิลับ ละเอาโหนดมาโหนด
 เบ็งหนึ่ "โอย นางเอ๋ยเจ้าหนึ่กินเข้า
 มิเชบณณมิลับนี้ เออ เทอเจ้าไป
 เทียวคง เทียวป่าไปกินเข้าคงเข้าป่า
 เออ นอนมิลับกินมิเชบหนึ่ มีฮัน
 หึ มีฮัน ไปเทียวมีเสียวมาหยาม"
 เห็นหว่าแนวนั้นเนาะ (นอเรียน-เออ)
 "เทอเจ้าไปชมสวนอุทัยนเข้าคงเข้าป่า
 ละกินเข้าเชบชะบ่าบนอนหลับ" ะฮัน
 กะเลบลูกมือเขามากะเลบลูกของฮองป่าว
 เทอนักกะหม่มกมมะวังมาหา แล้วหว่า
 "เทอ ฮัน นางเขียวค้อมนี้ไปชมคง
 ป่าละไปกินเข้าป่าลาอุทัยน
 เห็นละอยู่เห่ชะบ่า" เขากะเลบลูกไป
 พาไปกะขัวขวางขัวห้วยไปไม่ถึงสวนอุทัยน
 แล้วกะเลบลูกไปนั่งอยู่แฉ่งข้าง
 เขากะไปบีบมะละมุล่าโย มะแง
 ทุกสิ่งทุกอย่างเอามาเทอ เออ
 ดอกไม้ออกไล่ในลาอุทัยนนั้น

มันก็ประมาณนี้ละหนึ่ ประมาณขนาดกำปั้น
 เรานี้ มะเขือสีทองหอม หอมกรุ่น
 ในสวนพญา หนึ่แหละมันก็หอมถึง
 เออ ถึงเออ (เฮา-พม) ไม่ถึง -
 พญาหนึ่ชื่อพญาเวียงจันทน์ (นอเรียน-
 พญาเมือง) อ้อ พญาเมือง เลบลูก
 สาวพญาคนนั้นแหละเก็กกินข้าว
 ไม่ร่อนนอนไม่หลับ จึงเอาโหนดมาหยาบ
 หนึ่ "โอย นางเอ๋ยเจ้าหนึ่กินข้าว
 ไม่ร่อนนอนไม่หลับนี้ เออให้เจ้าไป
 เทียวป่าเทียวเขาไปกินข้าวป่าข้าวดง
 เออ นอนไม่หลับกินไม่ร่อนนี้ มีเออ
 ฮี มีเออ ไปเทียวมีเพื่อนมาเยี่ยม"
 เขาวอย่างนั้น (นอเรียน-เออ)
 "ให้เจ้าไปชมสวนอุทัยนเข้าคงเข้าป่า
 จะกินข้าวร่อนสบายนอนหลับ"
 ก็เลบลูกขึ้นมารุง เขาก็ค้อมร้องป่าว
 ใหนักสนมกรรมวังมาหา แล้วว่า
 "ให้ เออ นางเขียวค้อมนี้ไปชมคง
 ป่าจะไปกินข้าวป่าราชอุทัยน
 นางจะอยู่เป็นสบาย" เขาจึงพาไป
 พาไปก็ข้างขื่ออะไรไป ไปถึงสวนอุทัยน
 แล้วก็เลบลูกไปนั่งอยู่บนกุยช้าง
 เขาก็ไปเก็บมะละมุล่าโย คอแลน
 ทุกสิ่งทุกอย่างเอามาให้ เออ
 ดอกไม้ออกไว้ในราชอุทัยนนั้น

เลามาถิ่นมาคมกะมีที่พะไทอยู่แนวนั้น
 ก็นมะ เชอมนันยังอยู่มากอยู่เลาหว่า
 "เออ ก็นันแล้วอีก ก็นมะก็นันแล้ว
 มิเอะวะระชั้น ชะนันกูละไปหาเอาใน
 ลาคอุตยานัน" นักระหมะกะตามไป
 จับนันนั้นมาคมจับนันนั้นมาคมกะมิหอบ
 มิที่พะทัยเลา แทะพะไปเอ็งตูบ
 บักก็หุดสาเป่ากะมีมะ เชอตนัน
 แล้วไคมะ เชออยู่โนยหนึ่งอยู่กัน เลาไปคม
 แล้วที่พะทัยของเลา "อันนั้นแหละคอบขอ
 วะชั้น อันคิหุดสาเปาเอบ" ขอกะมิเหอ
 แล้วทางมันหว่า "อันมะ เชอตนันคะนอย
 แ่งหิสุค อันในลาคอุตยานันลอบสิ่ง
 พันอย่างอันใดเอาเหอเม็คแฒมะ เชอ
 ตนันคะนอยมิเหอ คะนอยแ่ง
 คะนอยไคเบวสคคุ่มือคุ่มือเกิดเบ้มะ เชอ
 ชี้นมาคะนอยมิเหอ" "มิเหอกูกะเอา"
 วะชั้น ของหว่าเป้นลู่สาวพะญาเมืองเค
 กะเลบปัดเอา บักเอากะเลอกะทอมากะ
 อิมเลบเข้าบอยากเลบ (ศรีสุคา—ไม่ต้อง
 กินเลบหรือ) "ไม่ต้องกินก็ได้อิมอกอิมใจ
 แล้ว เขากะเอาผนละ ไนมาทะหว่าบเ็นกะ
 มิเอาก้อย่าง เ็นหว่าอิมพะทัยขอแล้ว
 ไมกินก็ได้ ห้างข้างทางมาคินไปกับ
 บานแล้ว เขากะปัดละมุดมะไฟเผอเสอ
 เ็นหลังข้างหลังมาเ็นกะมิกินเลบ

นางมาถิ่นมาคมกะมิถุกพระทัยอยู่นั้น
 ก็นมะ เชอมนันยังลอบมาอยู๋นางว่า
 "เออ ก็นันนี้จะกิน ไม่ใช่กินนินแล้ว
 ไม่บากกิน กะนันกูละไปหาเอาใน
 ราชอุตยานัน" นักระหมะก็ตามไป
 จับนันนั้นมาคมจับนันนั้นมาคมกะมิหอบ
 ไม่ถุกพระทัยนางเลบ พอไปถึงกระตอม
 ไช้หุดสาเป่ากะมีมะ เชอตนัน
 มีมะ เชออยู่ลู่หนึ่ง นางก็ไปคม
 แล้วถุกพระทัยของนาง "อันนั้นแหละฉนขอ
 นะ เออ ชี้หุดสาเปา" ขอก็ไม่ให้
 ผ่าฉนพุค "เออ มะ เชอตนันกระฉน
 หวงที่สุด ของในราชอุตยานันร้อบสิ่ง
 พันอย่างอยากได้อะไรให้หมคแฒมะ เชอ
 ตนันกระฉนไม่ให้ กระฉนหวง
 กระฉนไคเบ้วรคทุกวันๆเกิดเป็นมะ เชอ
 ชี้นมากระฉนไม่ให้" "ไม่ให้กูก็เอา"
 ก็เป็นลู่สาวพญาเมืองนี้
 ก็เลบเค็ดเอา เค็ดเอาก็ใส่ทะกรามาก
 อิมเลบขาวไมหิวเลบ (ศรีสุคา—ไม่ต้อง
 กินเลบหรือ) "ไม่ต้องกินก็ได้อิมอกอิมใจ
 แล้ว เขาก็เอาผนไไมมาถวายนางก็
 ไมเอาสักอย่าง นางว่าอิมพระทัยพอแล้ว
 ไมกินก็ได้ เตรีมข้างเตรียมมากลับไป
 กลับบ้าน เขาก็เค็ดละมุด มะไฟอะไร
 เ็นหลังข้างหลังมานางก็ไม่กินเลบ

เย็นจะกินมะเขือโน้นนั้นแหละ ก็เลยเอา
เมือ เมือแล้วพอกำมา เขาก็จัดอาหาร
มาเห่เย็น เย็นก็ผ่านมะเขือโน้นนั้นละ
กิน กินกะแซบอ่อนพะไทเย็นเลย ก็อก
ก็ใจอยู่มาประมาณเคอนสอง เคอนกะอยู่
ดูแล้วบาทหนึ่ง อยู่ดูแล้ว อ้าวอยู่ดูแล้ว
กะเมือยอกอ่อนแล้ว ท้ามะคาคมนี่ดูมัน
กะเมือยอกอ่อนแล้ว อืดเขาละ

เขากะหว่า "โอย เคว้นหนั้นนางพะญา
เย็นมีกินเข้า เย็นอ่อนเย็นเพี้ยหน้าหลา
ลงไป" วรรัน พะญาผอกระชักลงไปถามหว่า
"โวย เคว้นนี้มึงเป็นเมื่อนาง ช้างเจ้า
เป็นเมือ จังมีกินเข้ากินน้ำ" "มิได้
เป็นเมือ" "เคว้นนั้นมึงเบิ่งดูมันอยู่ดู
แล้วได้ เจ้าได้กินได้กินกับเมือ" "มิได้
กินกับเมือแล้ว" เคว้นนั้นดูทองแล้วเหอ
เจ้าเว้าเหอพิ้งคัก ๆ ผอมีเกี้ยคัมคัม
เมือเหลือ" มันกะลบลองหว่ามิได้อยู่กับเมือ
ของมันมิได้อยู่กับเมือ เว้าอยู่กับเมือ
ทอมาเข้าไคยิบเอ็ดเคอน ดูกะเลยเอะมา
เอา เบอะหาดูแล้วบาทหนึ่ง มึงทงกู
มึงโตะกู มึงมีเบาะกูมึงคั้นเมือมึงกินเมือ
แล้วบาทหนึ่ง (คนพิ้ง - อือ) มันกะลบลอง
หว่ามันมิได้กินเมือ มันกะส่งใส่ไคกิน
มะเขือแต่มันมิเว้า กะใหญ่หันมา ปะมาน
เจ็ดเคอน ฮกเจ็ดเคอนคักนอมนมันกะคาน

นางจะกินมะเขือดูมันแหละ ก็เลยเอา
กลับ กลับแล้วพอกำมา เขาก็จัดอาหาร
มาให้นาง เธอก็เจือมะเขือดูมัน
กิน กินก็อร่อยอ่อนพระทัยเธอเลย คือก
ก็ใจอยู่มาประมาณเคอนสอง เคอนก็มี
ทอง ที่นี้ มีทองแล้ว อ้าวมีทองแล้ว
ก็เมือยอกอ่อนเพี้ยแหละ ธรรมคาคมนี่ดูมัน
ก็เมือยอกอ่อนเพี้ยแหละ อืดข้าวละ
เขาจึงว่า "โอย เคว้นหนั้นนางพะญา
ไมกินข้าว นางอ่อนนางเพี้ยหน้าซิด
ลงไป" พญาผอก็ลงไปตามว่า
"เอ้า มึงเป็นอะไรไปอีหนู อีหนูเอ็ง
เป็นอะไร จึงไมกินข้าวกินน้ำ" "ไม่ได้
เป็นอะไร" "ค่อนนั้นพอกดูลูกที่มีลูก
แล้วนะ เอ็งไปอยู่ไปกินกับใครมา" "ไม่ได้
อยู่กินกับใคร" "เคว้นนั้นลูกทองแล้วให้
ลูกพูดให้พิ้งจริง ๆ พ้อไมเกลียดไมว่า
อะไร" มันก็รับรองว่าไม่ได้อยู่กับใคร
ก็มันไม่ได้อยู่กับใคร พูกกับใคร
ค่อมมาพ้อไคยิบเอ็ดเคอน ลูกก็เลยออกมา
เอ้า อปากฆ่าลูกแล้วที่นี้ มึงทงกู
มึงโกหกกู มึงไมบอกกูมึงไปอยู่ไปกินกับใคร
(คนพิ้ง - อือ) มันก็รับรอง
ว่ามันไมไค้ลบนอนกับใคร มันก็ส่งสับไคกิน
มะเขือแต่มันไมพูด ก็โตขึ้นมา ประมาณ
เจ็ดเคอน หกเจ็ดเคอนคักนอมนมันก็กลาน

ห้ามะคา เป็นผาคะแมนไตโผพะญาแก้แล้ว
 เป็นกะกาย (หนูเวียง - กะฮั้งนั้นแหลวแนว
 น่ายสำเภา) บาคินแหล น้างหละกะเหง่า
 บาคินะแหลน้างกะเหงาบาคินะแหล
 "บ๊ะ เจ้าค้อหนึ่งคักโศกเส้าหญังเค็นางเอย"
 ท้างโผเป็นถ้ามเม "โอ้ยวะชั้น โอ้ยมิเป็น
 แนวนั้นเคาะพะญาเอย (เป็นหว่านนะ)
 ขึ้นเว้ากะยานอ้ายญาเส้าใจ"วะชั้น โอ้ย
 ฮีบเว้าโศกน้างเอยเว้าไปโศก" "อันนั้น
 คักอยู่ค้อเกวนหนะค้อพูนนค้อเคยโคเป็น
 ชูเป็นเมกันแต่เกาแล้วขึ้นฟูโคโคคี้แล้วแหล
 ข่อยไยเบ็งญูงกันเค ขึ้นแหลฟูโคโคคียบโคคี้
 โคฮั้งโคมีหนั้นแหล เกวนน้อ้นร่ายพม่าช่อ
 เซานั้นเป็นชูงักันมาแต่เกา แหลบาคินเยอะ
 โผพะญาช่อยไยเค" "แล้วเอคแนวเลอ"
 หว่านแนวนั้น "โย้ว โผพะญาช่อยไยแหลพ้อมัน
 ค้อมโตมั้น" โย้ว ขึ้นเว้าแนวนั้นกะคี้แหล
 เกวนเจ้าพะคั้งญุงคาคอย (หนูเวียง -
 พะคั้งเงินเบาะ) เออ เจ้าพะคั้งคาคอย
 เอามาเป็นเจ้าพะคั้งเส" (หนูเวียง - อ้อ
 กะโคเป็นพะญาเนาะ) อ้อ ขึ้นหว่าแนวนั้น
 กะคี้แล้วมันหว่า เป็นกะ บาคินะคักคอง
 ช้องปาวแล้วตมอ้อนกะ เอาไปเห่ทาวมา
 วะชั้น ไปเห่หน้าพะคั้งมา เออมันน้อยพูน

ธรรมคา นางก็ไคฉัวพญากวยแหละ
 นาง (หนูเวียง - กัรวณะชี่
 น่ายสำเภา) หนั้นแหละ นางก็ชิม
 หนั้นแหละนางก็ชิม หนั้นแหละ
 "บ๊ะ เธอทำไมนั่งคักโศกเศร้าอะไรนะนางเอย"
 ฉ่ายข้างฉัวถามเมีย "โอ้ย โอ้ยไมไ่
 อย่างนั้นทรอกพญา (นางพุก)
 ถ้าพุกก็กลัวพญาเสียใจ" "โอ้ย
 รัญพุกเลยนางเอย พุกไปเลย" "มัน
 ลำบากอยู่ค้อเคียวนั้นะ ค้อคน ๆ นั้นเคยโคเป็น
 คู้เป็นเมียกันมากอนแล้วถ้าใครโคคี้แล้วคี้
 ขอให้กูให้แลกน้าง ถ้าหากใครโคคียบโคคี้
 ไคมั้งไคมีแล้ว เคียวน้นชายคนที่มาขอ
 ขาวนั้นเป็นคู้ฮั้งกันมาแต่กอน เลยหน้อยาก
 ให้พญาช่วยหน้อย" "แล้วทำอย่างไรละ"
 ถ้าอย่างนั้น "เออ ให้พญาช่วยให้แก่พ้อมัน
 พ้อมักิน" "อ้าว ถ้าพุดอย่างนั้นคี้แล้ว
 เคียวเจ้าพระคัลลังยังชากอย (หนูเวียง -
 พระคัลลังเงินหรือ) เออ เจ้าพระคัลลังชากอย
 เอามาเป็นเจ้าพระคัลลังเสีย" (หนูเวียง - อ้อ
 ก็โคเป็นพญานะ) เออ ถ้าอย่างนั้น
 คี้แล้วมันพุก พญากี้ หนั้นคักค้อง
 ร้องปาวแล้วรุ่งเร้าก็ เอาไปเห่เขามา
 ไปเห่หน้าพระคัลลังมา เรือนมันน้อยโน้น

"มึงมาหาตายเฒะวะชั้น คีลยาคือหมานี้
 ฎโสเนกไทโสณาลิกอกนาลิก้า
 มันยังมิคิย คิคค" "โโย เอคเนวเลอ
 (ทางมันไว้)ข้าเฒะเหอมา" มันกะง้อ
 โหชั้นโคเนวนั้นและ เขาเลอหว่า
 "อองเบิงคูกักคูกุมิง" พ้ออองถอนั้น
 และลุมันกะเหลวมา พ้ออองคูกูก
 สำเปาหว่า มาหาผอแถมันกะคาน
 มาโลด คานตัก ตัก ตัก ตัก
 คินเลอภักอันนั้น กอดคอกภักอันนั้น
 กะตีมองทะหลุยโลด "เอาไปหาแม่
 อีอันนี้กับภักอันนี้ เอาไปหาโลดวะชั้น
 เอกเนวเลอคนเคมบ้านเคมเมืองพุเบ
 เจ้าบ้านทะพาน เมืองเบเนเฒะจ้งไป
 คินเอาอันนิกคูกูกุสำเปาอันนี้
 จ้งแหมคิคคิซิกคิซามเท (คนพังหัวเราะ)
 อันนี้ทำอันนั้น" (คนพังหัวเราะ)
 ทางพะญาแหมเลอหว่า "โโย พะญาผอ
 โโย บุปพะกำเขอขิบละธำชาวละธำหี
 ขอเหอเสอแพหลอยน้ำเอา ลางเทอ
 โคเค็งโคอิงเขาโค" ะชั้น "เออ
 กุมิเสอแหมตึงเว" มันเหาเนอเจ้า
 แหวว่า (คนพังหัวเราะ) มิเชอ
 แหมตึงเว ชันพะญาผอเวแล้วแล้วโค
 แล้วเบอะหา แหมนีกอดไว้
 เลบจิกแพแล้วกะเอาชะ เบิงอำหาลงเลอ

"มึงมาหาหาอะไร ชีเเหะเหอหมานี้
 ฎโสเนกไทโสณาลิกอกนาลิก้า
 มันยังไม่คิย คิคค" "โโย ทำอย่างไร
 (ฝ่ายมันพูด)ก็ทำนโหม" มันก็โล
 หวักระไดอย่างนี้แหละ เขาเลอว่า
 "เรียกกูกิไอชู้หูกุมิง" พ้อเรียกเท่านั้น
 แหะลุมันก็เหลียวมา พ้อไอชู้หูก
 สำเปาว่า มาหาพ้อหนอแหมนิกคิลาน
 มาเลบ คิลานตัก ตัก ตัก ตัก
 ชันปันไอคนนั้น กอดคอกไอคนนั้น
 ก็ตีมองทะหลุยเลบ "เอาไปหา
 อีคนนิกกับไอคนนี้ เอาไปมาเลบ
 ทำไมคนเคมบ้านเคมเมืองคนเป็น
 เจ้าบ้านสะพาน เมืองท่าไมจิงไป
 หลับนอนกับไอชู้หูกสำเปา
 ทำไมคิคคิซิกคิซามนิก (คนพังหัวเราะ)
 อีหานี้" (คนพังหัวเราะ)
 ฝ่ายพะญาแหมเลอว่า "โโย พญาพ้อ
 โโย บุปกรรมเขามาแตกอน
 ขอให้ใส่แพหลอยน้ำเอา ขางที
 โคพังโคพังเขานะ" "เออ
 ฎไม่เชื่อฎตึงพูด" มันเข้าเนือเธอ
 อย่างว่า (คนพังหัวเราะ) ไม่เชื่อ
 ฎตึงพูด ถ้าพญาพ้อพูดแล้วแล้วไป
 อยากมา แหมนีกอดไว้
 เลบจิกแพแล้ว เอาเสบิงอาหารใส่

แล้วเนาะ เจ็ดแปดเดือนมันก็คานแล้วครับ
(ศรีสุตา — คะ) พะญามอกะกิมองฮอง
ป่าว "เออวะชั้น ขึ้นเขามาของอันท้าว
อันนี้ท้าว อัน ลูเอิบวะชั้น มาหาพ่อแทน
ชั้นมันคานมาหาพุ้นแล้วมออบานมออบ เมือง
เหอ" อ้อ กะติดปะกาดท้าวบ้านท้าว เมือง
กะมาชุกคนแล้ว เสอเนกไท้เสอเลือนอก
เชื้อโนมา เมอโคเคตมคะหนมา
มาของ "ลูเอิบมาหาพ่อน้อย"
มันมีมาเสม่มันมีคานมา เม็ดคนแล้วใน
ในเคตหนั้นในอำเภอ ในอำเภอเลนนะคอน
(นอเวีน — อันพุทวานั้นกะมาเบาะ)
เออ เออมานำแล้ว ในเคคอำเภอ
เลนนะคอนหนะมาเม็ดแล้ว นอกจากนั้น
เมอละมาคั่นอย่างคั่นกะในเคคเมืองเลนนะ
คอนนี้แล้วเนาะมา (คนฟัง—อ้อ)
เลากะท้าวเลามีได้คั่นนำเมอ
เขากะเลยม่าถามกัน ม่าถามกันท้าว
"เออเคตมาเลอวะชั้น มันเม็ดคนแล้ววะชั้น
มา เม็ดแล้วตั้งแต่อาดูชิบฮกชิบเจ็ดปี
มา เม็ดแล้วได้" ทางบักหนึ่งโหลท้าว
"โ้ย คุ้มมีทันได้เม็ดถ่อเลอได้ บักคู้หุด
สำเปงมันอยู่ในโสนนั้นคุ้มมีทันได้มาได้
มันกะเป็นพูซ่ายเค" เน็นท้าวหนะ
(คนฟังหัวเราะ) อ้อ ไปนำมันมา
มาแล้วอันพุเสอเนกไท้เสอเมอเหลอท้าว

แล้วนะ เจ็ดแปดเดือนมันก็คานแล้วครับ
(ศรีสุตา — คะ) พญาพอกกิมองรอง
ป่าว "เออ ถ้าใครมาเรียกเออเด็ก
นี้ว่า เออ ลูเอิบมาหาพ่อน้อย
ถามันคานมาหาคนนั้นจะมออบานมออบ เมือง
ให้" อ้อ กิตติประกาศท้าวบ้านท้าว เมือง
ก็มาทุกคนแหละ ใส่เนกไท้ใส่เลือนอก
เชื้อโนมา ใครมีชะตัมชนมา
มาเรียก "ลูเอิบมาหาพ่อน้อย"
มันไม่มาเสียนมันไม่คานมา หมดคนแล้ว
ในเขตนั้นในอำเภอ ในอำเภอเรณูนคร
(นอเวีน — เออนายคนนั้นก็มาหรือ)
เออ เออมาท่วยแหละ ในเขตอำเภอ
เรณูนครนะมาหมดแล้ว นอกจากนั้น
ใครจะมาสมสู่ถ่าสมสู่กันในเขตเมืองเรณู
นครนี้แหละนะมา (คนฟัง—อ้อ)
นางก็ว่านางไม่ได้หลับนอนกับใคร
เขาก็เลยมาถามกัน มาถามกันว่า
"ท้าวอย่างไรนะ มันหมดคนแล้ว
มาหมดแล้วตั้งแต่อาบูสิบกสิบเจ็ด
มาหมดแล้วนี้" ฝ่ายคนหนึ่งจึงว่า
"อ้าว ยังไม่ทันหมดจริงจนะ ไซ้หูก
สำเปงมันอยู่ในสวนนั้นยังไม่ทันมานะ
มันก็เป็นชู้ชานนะ" เขาวานะ
(คนฟังหัวเราะ) อ้อ ไปตามมันมา
มาแล้วคนที่ใส่เนกไท้ใส่อะไรว่า

มันมาเอาคน ไม่นึกเมื่อนั้น"วะชั้น
 เลากะเลยพันนี้ พันนี้แล้วกะหาคลัง
 เมื่อก่อนไม้นั้นนะ เลบมีเลยฮอนลง
 เลากะตักลงมาอีก พอตักลงมาอีก
 วันหน้ากะเห็นไปใหม่ พอถึงเห็นคนไม
 ชุมนั้นลูกเม็ด เลบ อ้าวมันสองวัน
 แล้วถางไธถางโสนยูนี้ วันวันนี้กู
 จะถางแล้วกูหะจอบเบ้ง เลบถางไว้
 คือเกา ถางแล้วกะพ้อคำแล้วกะ
 ทำพิที่เอาขวาน ถังกะเหียว
 แล้วพายลงมาไวกางทางแล้วกะปะไว้
 กับพื้นไปเบ้งโฮ้อ ชักหนอยฮายลิงโตน
 โทหนึ่งกะพายคองนอยลงมา พอพาย
 คองนอยลงมากะตี โหม่ง โหม่ง
 โหม่ง โหม่ง ๓ ลูก ลูก ลูก
 ลูก ๓ ไม่นั้นกะเลยลูก พอมาตี
 ๓ โหม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง
 ๓ ไม่นั้นกะเลยลูก พอมาตี โหม่ง
 โหม่ง โหม่ง โหม่ง ลูกกะลูกไปเลย
 บาดนั้นกะเลยมาชนอยู่ในป่าไม้ พอมา
 ชนอยู่ป่าไม้ลิงโตนนั้นกะเลย พายคอง
 นอยลงมา พายคองนอยมาตี เอา ลูก
 ลูก ลูกวะชั้น ก็หุดสำเป่ากะหวดไล่ไล่
 จับทางไขว้มือไว้ "โอ้ย บักลิงโตน
 เอยะชั้น ภูมาถางนี้สามวันกับมันแล้ว
 มึงแนวไคจิงมาเบาะเหอคน ไม่นึกวะชั้น

มันมาทำคน ไม่นึกหมดหนอ"
 เขาก็เลยพันนี้ พันนี้แล้วกะหาคลัง
 หมดคนไม้นั้นนะ เลบตักเลบตักลง
 เขาก็ตักลงมาอีก พอตักลงมาอีก
 วันหลังก็ขึ้นไปใหม่ พอถึงเห็นคนไม
 พวกนั้นลูกหมด เลบ อ้าวมันสองวัน
 แล้วถางไธถางสวนยูนี้ วันวันนี้กู
 จะถางแล้วกูจะแอบดู เลบถางไว้
 เหมือนเดิม ถางแล้วกะพ้อคำมาก
 ทำแก่งเอาขวาน ถังยาม
 แล้วสะพายลงมาไวกางทางแล้วกะทิ้งไว้
 กลับขึ้นไปดูไวกิ่ง สักหนอยฮายลิงโตน
 ๓ โหม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง
 โหม่ง โหม่ง ๓ ลูก ลูก ลูก
 ลูก ๓ ไม่นั้นกะเลยลูก พอมาตี
 ๓ โหม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง
 ๓ ไม่นั้นกะเลยลูก พอมาตี โหม่ง
 โหม่ง โหม่ง โหม่ง ลูกก็ลูกไปเลย
 บาดนั้นกะเลยมาชนอยู่ที่ยอดไม้ พอมา
 ชนอยู่ยอดไม้ลิงโตนนั้นกะ สะพายคอง
 ลงมา สะพายคองมาตี เอา ลูก
 ลูก ลูก ชักหุดสำเป่าไล่ไล่ไล่
 จับทางไขว้มือไว้ "โอ้ย ไคลิงโตน
 เอยะ ภูมาถางนี้สามวันกับมันแล้ว
 มึงทำไมจึงมาบอกให้คน ไม่นึก

"กูต้องมาเมืองนี้" "โอ้ย ระวังตัวทีหุค
 สำเนาเอ๋ย คณะอนชอนชอนชอนชอน
 ขอบาหาคณะอนชอนชอนชอน คณะอนชอน
 คองเงินนี้" "อ้อ คองเงินนี้เอาไปเอเคเอเค"
 "โอ้ย เอาไปเอเคเอเคได้ ที่เอบ้าน
 เอเอเมืองได้ ที่เอข้างมาโง่ควาย
 กะตึงได้ยูแล้ว" วรรัน "โอ้ย ที่เอ
 งามหนั้นได้เบาะ" "โอ้ย เอบ้าน
 เทวะภาเคได้" วรรัน "เอ เมือง
 เบ็งกูถูคว่างทางมึง" วรรัน มั่นกะตึง
 ม้อง ม้อง ทาวชู้หุคสำเนางามบ้าน
 พะอินแพนวรรัน เลยได้กะจกมาสอง
 มาแดง โอ้งามจริง ๆ เลยปล่อยไป
 ลิงนั้นเลยเอาคองเทอเลยลงมา พอลงมา
 ถึงแพแล้วกะเมกะสามมิเทอเทอเลย
 แผลว "อ้าว เจ้ามิต้องเทอในเฮ
 ในแพคอบ โนคอบยังไปพันไสน์สนอย"
 "โอ้ กะคอบนี้แล้วเป็นชู้หุคสำเนาหนะ"
 "เป็นกะคอบมิเชอ โนคอบถึงมันเป็นชู้หุค
 สำเนากระยา เพราะผอเหมคอบนั้นได้
 ชะเนอพะโตแล้ว เป็นละหาละเบอแล้ว
 จึงได้มอบให้มากับชู้หุคสำเนา จึงได้
 พากันลงสำเนาเออเพามาให้เขาไป
 เค็ดหาค" วรรัน เว้ายังเลอนางนั้นกะมิเชอ
 "มิเชอคอบได้คอง เค็ดนั้นเอาเทอ
 ชันคเทองามกะงาม เทอกลายกะกลาย"

"กูต้องมาเมืองนี้" "โอ้ย ทาวชู้หุค
 สำเนาเอ๋ย กระเมณนี้ขออันชอนชอนแล้ว
 ขอบาหากระเมณเลย กระเมณจะให้
 ม้องเงินนี้" "เอะ ม้องนี้เอาไปทำอะไร"
 "ก็ เอาไปทำอะไรก็ได้ ที่เอบ้าน
 เอเอเมืองได้ ที่เอข้างมาวักควาย
 ก็ได้" "ถ้า ตีใหญ่
 งามนี้จะได้ไหม" "โอ้ย ให้งามขนาด
 เทวคาก็ได้" "เอ เมือง
 คูชูกจะปล่อยทางมึง" มั่นกะตึง
 ม้อง ม้อง ทาวชู้หุคสำเนาถึงงามเหมือน
 พระอินทร์แล้ว พอได้กระจกมาสอง
 มาดู โอ้ งามจริง ๆ จึงปล่อยไป
 ลิงนั้นจึงเอาม้องให้จึงลงมา พอลงมา
 ถึงแพแล้วก็เมบก็ห้ามไม่ให้เขาแพเลย
 แผลว "อ้าว คุณไม่คองเข้าในเรือ
 ในแพฉน ัวฉนยังไปทางไรทางสวนอยู่"
 "โอ้ ก็ฉนนี้แหละคือชู้หุคสำเนาหนะ"
 "เป็นก็ฉนไม่เชื่อ ัวฉนถึงมันเป็นชู้หุค
 สำเนาที่ข้าง เพราะพอเหมฉนนได้
 ยกให้แล้ว ท่านจะมาเป็นแ่งแล้ว
 จึงได้มอบให้มากับชู้หุคสำเนา จึงได้
 พากันลงสำเนาเออเพามาไม่ให้เขาไป
 เค็ดหาค" พูคอย่างไรนางนั้นก็ไม่เชื่อ
 "ไม่เชื่อฉนมีม้องนะลึงนั้นเอาให้
 ถ้าตีให้งามถึงงาม ให้ช้เทอช้เทอ"

"กะบายาคอเบมิเชอ" ซันหว่ามิเชอ เจ้าที่
 เหลือคล้ายคือเก่าได้เบาะ "ได้"วะชั้น
 มันโลกที่คองกะคือเก่าบู ทาวก็หูกสาเป
 กะเลบเป็นซู้หูกสาเปคือเก่า "โอ
 เสอแลวกะตีเหื่องงามเบ็งกู" ตีเหื่องงาม
 พอคตีเหื่องงามคือเก่าแลวกะ นางอันนั้น
 กะเอาคองอันนั้นไปไว้ แลวกะหาเขา
 หาปามาสูกันกิน กินนากันไคยไคฮอน
 คือพินคือไฟ เลบออนอนนากันไค
 เป็นไผ่เมกันในวันนั้น บาคนี้พอลิงนั้น
 เวาหว่า ถ้าเจ้าเอาเป็นบ้านเป็นเมือง
 เหลอหยังแพหันไปอจักและจักนอยเคอ
 จังตีเอาบ้านเอาเมือง แลวกะตีมา
 มือเซากะเลบถอแพหันไป ไปกะไปฮอด
 คองจัน คองนั้นมิป่าโจงป่าจัน
 เอา เอาอันนั้นละเฮย เลบเอา
 เลบเอากะคองหั้นกะเลบเกิดเป็นบ้าน
 เป็นเมืองหั้น แลหเข้าสือหว่าเมือง
 คองจัน อยู่เทอเวงจันฮั้นละ
 แดคาวนั้น แลวกะเลบชะเวยามาน
 ชะเหวบเมืองอยู่ฮั้น พากันสร้างพากัน
 แบ่งอยู่ฮั้น เลบฮยังเลบมีกะเลบไคดู
 เอาะมาหากแลหมีจำสือดูเลา ไคดูเอาะมา
 อีคนนึ่งเป็นพุดึง เป็นพุดึงแลวกะเลบ
 พะญาลุดพะญาเมืองเวงจันกะมาขอ
 เป็น เป็นลุดพายเลากะเลบมอบเทอ

"ก็ข้างฉันไม่เชื่อ" ถ้าว่าไม่เชื่อ คุณตี
 ให้ชี้เหวเหมือนเดิมได้ไหม "ไคสิ"
 มันเลบตีฮ้องก็เหมือนเดิม ทาวซู้หูกสาเป
 ก็เลบเป็นซู้หูกสาเปเหมือนเดิม "โอ
 เชอแลวกะตีเหื่องงามคฺช" ตีเหื่องงาม
 พอคตีเหื่องงามเหมือนเดิมแลวกะ นางนั้น
 ก็เอาฮ้องนั้นไปเก็บ แลวกะหาชาว
 หาปามาให้กิน กินค้วยกันไมรอน
 เป็นพินเป็นไฟ เลบออนอนค้วยกันไค
 เป็นผัวเมียกันในวันนั้น หินพอลิงนั้น
 พุดว่า ถ้าท่านจะให้ที่บ้านเป็นเมือง
 ไทฮยังแพหันไปอีกสักเล็กสักน้อยนะ
 จังตีเอาบ้านเอาเมือง แลวกะตีมา
 วันรุ่งขึ้นจึงถอแพหันไป ไปก็ไปถึง
 คองจันทน์ คองนั้นมิป่าโจงป่าจันทน์
 เอา เอาตรงนั้นแหละ จังเอา
 เมื่อเอากะตีฮ้องขึ้นก็เลบเกิดเป็นบ้าน
 เป็นเมืองขึ้น แลวกะเรียกชื่อว่าเมือง
 คองจันทน์ อยู่ไคเวียงจันทน์นั้นละ
 ในคองนั้น แลวกะเลบเสวยามาน
 เสวบเมืองอยู่ฮั้น ชาวบ้านสร้างช่วยกัน
 ทำอยู่ฮั้น จังมั่งจึงมีเงินมีลูก
 ออกมาแต่จำซื่อลูกไม่ได้ มีลูกออกมา
 อีกคนหนึ่งเป็นหญิง เป็นหญิงแลวกะเลบ
 พญาลุดพะญาเมืองเวียงจันทน์ก็มาขอ
 เป็น เป็นลูกสะใภ้จึงมอบให้

มอบให้ไปแล้วก็ต่อมาทะเลาะกัน
 เถียงกัน พอพิศกันขึ้นมาเกิดเป็นอัน
 หนึ่งพันพวคนึงขึ้นมา มีคนหนึ่ง
 แล้วกะเข่งหนึ่งมีขี้พันโหนดเป็น
 เป็นเว่งจันทน์พาวไน ในระใหม่
 บุคนั้น (ศรีสุตา—เป็นเมืองขึ้นมา)
 เออ เป็นเมืองคับเป็นเมือง เขาเลือก
 หว่าไนระใหม่เว่งจันทน์เป็นเว่งจันทน์
 พันท้าว มะพาวคันทน์เกิดมานั้นมันเป็น
 พันแ่ง แ่งหนึ่งมันมีขี้พันโหนด
 เขาจึงได้เลือกหว่าเว่งจันทน์พาว
 ทะเลบ่สร้าง เลบ่แบ่งกันขี้พัน ทะเลบ่เป็น
 เจ้าบ้านชะพานเมือง เลบ่สะไหมนั้นบุคนั้น
 ทะเลบ่หมัดแค่นั้นกับบุคนั้น ต่อไปอีก
 มันเป็นบุคนึง (ศรีสุตา—เขาเรียกบุค
 ชู้หุดสาเปา) คับ ชู้หุดสาเปา
 (ศรีสุตา—แล้วแล้วบุคอื่นละชื่อบุคอะไร
 บางกะ) พินบุคนึง เป็นบุคนุติบะลอบ
 บุคนึง อ้อ มันมีหลายบุคเว่งจันทน์
 มันมีขี้สาเปา แต่บุคที่แรกนั้น
 เลือกหว่า ชู้หุดสาเปา อัน อัน
 เลบ่จันชู้หุดสาเปาชุดเข่นนั้น

มอบให้ไปแล้วก็ต่อมาทะเลาะกัน
 เถียงกัน พอทะเลาะกันขึ้นมา
 หนึ่งพันพวคหนึ่งขึ้นมา มีคนหนึ่ง
 แล้วก็ทะเลาะหนึ่งมีขี้พันโหนดเป็น
 เป็นเว่งจันทน์พันท้าวไน ในสมัย
 บุคนั้น (ศรีสุตา—เป็นเมืองขึ้นมา)
 เออ เป็นเมืองคับเป็นเมือง เขาเรียก
 ว่าในสมัยเว่งจันทน์นี้เป็นเว่งจันทน์
 พันท้าว มะพาวคันทน์เกิดมานั้นมันมี
 พันทะเลาะ ทะเลาะหนึ่งมีขี้พันโหนด
 เขาจึงได้เรียกว่าเว่งจันทน์พันท้าว
 ก็เลบ่สร้าง เลบ่ทำกันขี้พัน ก็เลบ่เป็น
 เจ้าบ้านชะพานเมือง เลบ่สมัยนั้นบุคนั้น
 ก็เลบ่หมัดแค่นั้นกับบุคนั้น ต่อไปอีก
 มันเป็นบุคหนึ่ง (ศรีสุตา—เขาเรียกบุค
 ชู้หุดสาเปา) คับ ชู้หุดสาเปา
 (ศรีสุตา—แล้วบุคอื่นละชื่อบุคอะไร
 บางกะ) พินบุคหนึ่ง เป็นบุคนุติบะลอบ
 บุคหนึ่ง อ้อ มันมีหลายบุคเว่งจันทน์
 มันมีขี้สาเปา แต่บุคที่แรกนั้น
 เรียกว่า ชู้หุดสาเปา เออ เออ
 เรื่องเออชู้หุดสาเปาจบแค่นั้น

เวียงจันทน์ยุคศรีโคตรพระตะบอง

นายหนูเวียง

ศัตจันทร์ : วิทยากร

เวลานั้นศรีโคตรพระตะบองเป็น

คนพมเมแปญ แล้วก็ได้บอกเป็นใจ
ลือหาโจญา เชื้อลือโจญา เป็นโจ
น้อยอยู่เลยไปทะ เลื่อนำเจ้าเมืองพมเมแปญ
พอไปทะเลอแล้วไปทะหลายวันต่อหลายคืน
แล้วก็เป็นเก็บสองสามปีพุนหละ

แล้วทะลึงเกียกไป โจญาทะลึงเกียกไป
วันนั้นทะเทอโจญานั้นเฝ้าบอนไว
ญาคูหาไปทะเลออยู่ในไหญ่ แล้วทะ
อยู่ในไหญ่ช้า วันนั้นทะเกิดหิวเข้าตีเมา
มันมีหง่าจัว อันมีคนจิวคนหนึ่ง มันทะเลอ
ไปตัดเอาหง่าจิวหง่านั้นมาคนเข้า

(ศรีสุตา - แล้วเป็นเผอเหลือ) พอคน
แล้วเข้าหุงนั้นทะเลอคำตีเมา โอ
เข้าหุงคำแล้ววะชั้น เอาะมาญาคูหละฮาย
ภูเสลนะวะชั้น แล้วเลอหอยฮอยทอทอ
เข้านั้น พอโจญานั้นทะเลอกินเข้า
กินเข้านั้นทะเลอมีกำลังวังชาในจิตในทำค
เจ้าของ เลอหาเข้าเข้านั้นคือมีเฮ
มีแสงเต แล้วทะคือมีให้มีแสงไฮ
แมนบ แล้วบาคนพอกินเข้านั้นเมื่มนั้นทะเลอ
มีกำลังไปเห็นวตนไมคนหนึ่ง โอ คือ
แสงเต เลอเลอ เลอทะเลอไป

เวียงจันทน์ยุคศรีโคตรพระตะบอง

ตอนนั้นศรีโคตรพระตะบองเป็น

คนพมเมแปญ แล้วก็ไคววชเป็นเณร
ชื่อว่าเณรยา ใส่ชื่อว่าเณรยา เป็นเณร
น้อยอยู่จึงไปขุดเรือกับเจ้าเมืองพมเมแปญ
พอไปขุดเรือแล้วไปก็หลายวันหลายคืน
แล้วก็ไปเก็บสองสามปีในนทะเล
แล้วก็ไปเก็บไป เณรยานะชี้เก็บไป
วันนั้นก็ให้เณรยานั้นเฝ้าเอาไว
หลวงพี่เข้าไปขุดเรืออยู่ในห้วย แล้วก็
อยู่ในห้วยเสีย วันนั้นทะเกิดหิวเข้าขึ้นมา
มันมีหง่าจัว เออ มีคนจิวคนหนึ่ง มันก็เลอ
ไปตัดเอาหง่าจิวหง่านั้นมาคนเข้า

(ศรีสุตา - แล้วเป็นยังง) พอคน
แล้วชาวหุงนั้นก็เลอคำ โอ
ชาวคำแล้ว หลวงพี่ออกมาขึ้นคุด
ภูแนละนอ แล้วชาวนั้นก็หอยทอ
พอที่เณรยานั้นเลอกินเข้า
กินเข้านั้นก็เลอมีกำลังวังชามีเรียวมีแรง
ขึ้น จึงว่ากินเข้านี้ทำไมมีเรียว
มีแรงจริง แล้วก็เหมือนมีเรียวมีแรงมาก
ไซ้ไหม แล้วที่พอกินเข้านั้นหมคนนั้นก็
มีกำลังไปเห็นวตนไมคนหนึ่ง โอ ทำไม
แรงมากจัง เขาเลอ เขาก็เลอไป

หุงข้าวหุงป่าแต่งอาหารกันกินเลียบลอย
แล้วเขาก็เลยไป โนมตนไม้ โนม
โนม โนม โนมลงไป แล้วก็ไป
กะจับ แล้วก็เอาตัวเขากับเอามือเขา
ฮอยใส่ตนไม้พาดเหนือคางหันหลัง

เขาก็ทำพิธีกันอยู่ขึ้นแล้ว อ้ายญาคู
เอะมาจะป่า เอะมาจะป่าแล้วกะ
"เอ้า โจญา" วรรัน "โค้ย" วรรัน
"อันมวบนหมอเหาหมอแกงหมันไป
สีเลอเม็ค" วรรัน "โอ้ จักแล้ว
คะนอยกะนอนอยู่" วรรัน ที่ ญาคู
กะเลมาตีโชนอย "โญ่ คะนอยฮอยไว
แต่บายไม้พุน" วรรัน "ตาย มึงเอ็ด
แดงเลอจฮอยเสอโคเตพุนวรรัน
มันละกกไม้ใหญ่ไม้ประชัน เอ็ดเผอ
จฮอยถึง" วรรัน "โยว คะนอยเหว
ลงมา" วรรัน "โยว มึงแนวโค้ว
แนวั้น ก็กันอย หนึ่งมาอวดทานจฮาวเต
เหวลงมาแม่" มันไปโกกกไม้แล้วกะ
เหว เหว เหว ญาคูอาจาน
เลยปดเอะมากินเหากินปานากัน
เลียบลอยแล้วกะ "เอ้า มึงตองเผ่า
บ่อนไว กูละเหาไปทะเลื่อ" "โโยย"
วรรัน ทว่าแล้วกะเผ่นกะเหาไปทะเลื่อ
อยู่ทางโน้ มันโลกบักคนจวนันลง
พอบักคนจวนันลงมันเลยฮักก็กลงไป

หุงข้าวหุงปลาจัดอาหารการกินเรียบร้อย
แล้วเขาก็เลยไป โนมตนไม้ โนม
โนม โนม โนมลงไป แล้วก็ไป
ก็จับ แล้วก็เอากะตีมขวากับเอามือขว
แขวนตนไม้ปลอยให้ตั้งขึ้น

เขาก็ทำเป็นนอนอยู่นั้นแหละ หลวงพี่
ก็ออกมาจากป่า ออกมาจากป่าแล้วก็
"เอ้า เณรยา" "ขอรับ"
"เอะบวยเอะหมอขาวหมอแกงมันไป
อยู่ไหนหมค" "โอ้ ไม่รู้สิ
กระผมก็นอนอยู่" ว่าอย่างนั้น ที หลวงพี่
ก็ตีเณรน้อย "โห กระผมแขวนไว
ปลายไม้โน้น" "ตาย มึงทำ
อย่างไรถึงแขวนไว้ได้ถึงโน้
มันตนไม้ใหญ่ไม้หลวงนิก ทำไม
ถึงแขวนถึง" "ก็ กระผมเหนียว
ลงมา" "เอะ มึงทำไมผูก
อย่างนั้น ตัวเล็ก ๆ มาอวดหาญหาวันัก
เหนียวลงมาสิ" มันไปไกลตนไม้แล้วก็
เหนียว เหนียว เหนียว ญาคูอาจารย์
จึงปลดออกมากินข้าวกินปลาด้วยกัน
เรียบร้อยแล้วก็ "เอ้า มึงตองเผ่า
ที่ไว กูจะเข้าไปซุดเรืออีก" "ขอรับ"
ว่าแล้วทานก็เข้าไปซุดเรือ
อยู่ข้างโน้ มันเลยตัดคนจวนันลง
พอบักคนจวนันลงมันเลยฮักก็กลงไป

มีขนแก่งิ้วตั้งอยู่ประมาณเมตรหนึ่งสี่เหลี่ยม
ตั้งอยู่ มันเลยเอาขนไป เอาขนแล้ว
กะเอาผ้าสะเงียบปกเอามาแล้วกะห่อแล้ว
เอาไปเส่งไว้ เอาไปเส่งไว้ แล้วกะ
ผูกกะเอามาแล้วกะ "ไปเมอวะชั้น
คำแล้ววะชั้น" "เมอกะเมอวะชั้น" พวกกัน
เดินเอาไปออกท่งน้ำแล้วกะไปออกท่งน้ำ
แล้วกะผูกคูนั่นกะเมอ โจษานันก็กับมา
บ่อนเก่า มันหว่าหละมาทะทะเอาเลอ
ลำนัน เลอฮ่าวว่าไมแค้น เลอลำนัน
ถ้าทะแล้วพะเห็นสันเข้ายูโนนั้นได้
ซิบสี่ดู อยู่ไหน ไม่นั้นหนะ (ศรีสุคา -
โอ้อโฮ) แล้วกะเมอเดินกะท้าวคิแลง
แล้วคัม ท้าวคิเข้าวัดแลง แล้วกะเลย
"โอ้ โจษาคะไปสิเลอ" วะชั้น "โอ
โจษาคะมาน่ากันนั้นแล้ว มันเหแล้ว
โจษา" วะชั้น "มิแหม่นเสอเอาไปกิน
แล้วบอ" เขาหละมีเสอข้างเคคัมในคอง
ในคอง กะเลยเป็นสุขมันแล้วกะเลย
คิกอง คิกอง คิง คิง คิง
"คิกองเมออาดู" "โย้ว คิกองไปน้ำ
โจษาแล้ววะชั้น โจษาหนะมันมาได้
แหม่นเสอกินแล้วเบาะ" คนกะมาโฮม
เต็มวัด คาวนอยหนึ่งโจษาคะไปเาะ
เลอลำนันมา เาะเลอเาะไคแพ้อเป็น
ทาง ๆ บั๊นเป็นเลอ มาแล้วกะโห่

มีขนแก่งิ้วตั้งอยู่ประมาณเมตรหนึ่งสี่เหลี่ยม
ตั้งอยู่ มันเลยเอาขนไป เอาขนแล้ว
ก็เอาปลดผ้าสะเบงถอกออกมาแล้วก็ห่อ
เอาไปซ่อนไว้ เอาไปซ่อนไว้ แล้วก็
หลวงพี่ก็ออกมาแล้วก็ "ไปกลับ
คำแล้ว" "กลับก็กลับ" พวกกัน
เดินออกไปถึงทุ่งนาแล้วก็ไปถึงทุ่งนา
แล้วก็หลวงพี่นั้นก็กลับ เณราก็กลับมา
ที่เก่า มันว่าจะมาซุกซุกเอาเรือ
ลำนัน เรือยี่สิบวาไมแค้น เรือลำนัน
ถ้าซุกเสร็จแล้วพระชั้นฉันขาวโนนั้นได้
สิบสี่รูป อยู่ไหน ไม่นั้น (ศรีสุคา -
โอ้อโฮ) แล้วก็กลับทันทักว่าตรเย็น
แหละครับ ท้าวตรเช้าตรเย็น แล้วก็เลย
"โอ้ เณรบาละไปอยู่ไหน" "เอ
เณรบาละมาควยกันแหละ มันพลัดไปแล้ว
เณรบาละ" "ไม่ใช่เสอเอาไปกิน
แล้วหรือ" เขามีเสอมีข้างที่ควยในคอง
ในคอง ก็เลยทันทักควยแล้วก็
คิกลอง คิกลอง คิง คิง คิง
"คิกลองทำไมท่าน" "เออ คิกลองไปตาม
เณรบาละ เณรบาละมันไม่ได้กลับมา
ไม่ใช่เสอกินแล้วหรือ" คนก็มารวมกัน
เต็มวัด สักครู่หนึ่งเณรบาละไปแบก
เรือลำนันมา แบกเรือที่ซุกไว้พอเป็น
ทาง ๆ ไม่นั้นเป็นเรือ มาแล้วก็โยน

ลงแล้วล้มไว้เนาะบ้านขุนแหลว ทุบลง
 เสงพะนันพันกัน เลียบโน้เมืองพะนมเบนนัน
 ข้างมาเ้งควายกะคาด อ้าว เสงเฆอ
 คือสะลักคึกคั่นเทวะชั้น โจญาเลยเหามา
 พอโจญาเหามาแล้วถาม "มึงไปอยู่
 ขิเลอโจญา" "อูอ" เลหาว่า "ไปทะเลอ
 อยู่โน้นไคสามปีแล้ว เป๊ะมาทะเลแคแถมบ้าน
 พม้นหญ้งสำบาย" ะชั้น "อ้าว ะชั้น
 มั่นเป๊ะมาแนวเลอ เออแนวเลอจ้งเป๊ะมา
 ไคตั้งข่าวว่า แล้วกะตอมันพะหันสันเข้า
 โน้ตอมันไคหึงขิบสื่อง เออแนวเลอมึงเป๊ะ
 มาไค" "เป๊ะมามีไคกะไปเบ็งคี่"
 เลยเออะไปเบ็ง เลหาเป๊ะมาไคจ้ง ๆ
 บาคนพอเว้งจันนั้นกะเลยม้างป่าเหามา
 ะจันเว้ง มีข้างยูลานโต เขาจ้งเลือก
 เว้งจันลานข้าง มีข้างลานโตเหามา
 ะจันเว้งแล้วเตบาคหนี ะจันเว้งแล้ว
 กะตี่ของล่องป่าวเตบาคหนี ขันฟูไคมา
 ปาขางป่าบามาอันนี้ไคโน้ละมอญสาวเหอ
 คนึงจะโหมบเม้งให้คั้งมึง จะมอญเม้ง
 ให้ลอบเออให้เม้ง เออ กะตี่คั่นงี่สือ
 ปะกาดเออะไป เสนากะตักแล้วบาคนี้
 คี่คามาออกสือโคตพะตะบอง สือบาคนี้เบ้น
 สือโคตพะตะบอง เลากะเหนปะกาด
 อันนั้นเลากะขางอันสามโหลกงามา
 เลากะคาย เลามีอติลลิกแล้วเค

ลงทั้งไว้นอกบ้านโน้นทะเล ทุบลง
 เสียงสนันพันกัน เมืองพนมเบนนัน
 ข้างมาวัควายก็ขาด อ้าว เสียงอะไร
 ทำไมพิลึกกึกก็อนัก เณรบาภิเษมา
 พอเณรบาภิเษมาจึงถาม "มึงไปอยู่
 ไหนเณรบา" "อ้าว" เขาว่า "ไปซุกเรือ
 อยู่โน้นตั้งสามปีแล้ว เป๊ะมาซุกโกลมาน
 นี้นถึงสบาย" "อ้าว
 มั่นเป๊ะมาอย่างไร ทำอย่างไรถึงเป๊ะมา
 ไคเรือตั้งยี่สิบวา แล้วก็พะขึ้นไปฉนข้าว
 ในเรือไคถึงสิบสื่องค์ ทำอย่างไรมึงเป๊ะ
 มาไค" "เป๊ะมาไม่ได้ไคไปคู้"
 เลยออกไปดู มั่นเป๊ะมาไคจ้ง ๆ
 ที่นี้เว้งจันนั้นมึ้นข้างป่าเหามา
 ะจันเว้ง มีข้างอยู่ลานคี่ เขาถึงเรียก
 เว้งจันหนล่านข้าง มีข้างล่านคี่เหามา
 ะจันเว้งแล้วนะที่นี้ ะจันเว้งแล้ว
 กะตี่ของร้องป่าวนะที่นี้ ถ้าใครมา
 ะรามาขางปราบมานี้ไคจะมอญลูกสาวให้
 คนหนึ่งจะมอญเม้งให้คั้งหนึ่ง จะมอญเม้ง
 ให้รอยเอ็ดหัวเมือง เออ กะตี่คั่นงี่สือ
 ะประกาศออกไป เสนากะตักแล้วที่นี้
 คี่คามาถึงศรีโคตรพระตะบอง ชื่อเคื่อนนี้
 ศรีโคตรพระตะบอง เขาก็เห็นประกาศ
 นั้นก็ขางสามหัวทงามา
 เขาก็ เขามีอิทธิฤทธิ์แล้วนี้

มีอัคริทธิ แต่ก่อนนั้นเป็นลูกคนจน
 มีอัคริทธิแล้วก็จะข้างสามหัวทงมา
 เข้าเวียงจันทน์แล้วก็ถาม "จะโฮ
 จิงๆไม" "โฮะชั้น ชั้นเจ้าแล้วแพ้นคอบ
 เหลอสุสาวคอบ เลวข้างลานโต
 นั้นแพะชั้น แล้วจะคอบละเทอมอบบ้าน
 มอบเมืองเหลอลอยเอ็ดเจ็ดโหลเมือง"
 เลากะมาแล้วมาคอบนี้ ข้างปากะมาจะจนเว
 เลากะข้างสามโหลทงมาลาย ลายกะ
 ได้คิถึงหลอกพาดเอาสื่อๆ คิเอากะโศ
 คายเม็ด (ศรีสุตา-คายหมคเลย)
 คับคายเม็ดเลยข้างลานโต พอข้างนั้น
 คายแล้วจะมอมนางนั้น เทอเหลว มอมนาง
 เทอแล้วจะมอบลอยเอ็ดเจ็ดโหลเมืองเทอ
 คิอว่าเมืองลาวเคียนนี้สามบ้านเขากะ
 เลิกเมือง สิบบ้านเขากะเลิกอัน
 สี่เฮนเขากะเลิกเมืองคับ จังเมือง
 ทางเวียงจันทน์จังมีหลายเมือง เมืองน้อย
 เมืองสาบ เมืองลาดคำโหลง เมือง
 เขียงขวาง เมืองมอก เมืองเอะไร
 หลายเมืองคิคัย แต่เมืองไม่มีเจ้าเมือง
 เพราะมอขอให้ลูกเขย (ศรีสุตา-อ่อเป็น
 เมืองขึ้นเทรอคะ) คับเป็นเมืองขึ้น
 มอขอโฮะเสียโฮะมาคิณลูกเขย บาคนี้
 ชาวเมืองทั้งหลายเลยเว้าหวา "มิได้
 วะชั้นเอาลูกเขยมาเป็นเจ้าเมืองมิคิยวะชั้น

มีอัคริทธิ แต่ก่อนนั้นเป็นลูกคนจน
 มีอัคริทธิแล้วก็จะข้างสามหัวทงมา
 เข้าเวียงจันทน์แล้วก็ถาม "จะให้
 จิงๆไหม" "ให้สิ ถ้าคุณรบชนะฉัน
 ให้ลูกสาวฉัน สู่ข้างลานตัว
 นั้นชนะ แล้วก็ฉันจะให้มอบบ้าน
 มอบเมืองให้ร้อยเอ็ดเจ็ดหัวเมือง"
 เขาก็มาคอบนี้ ข้างปากะมาจะจนเวียง
 เขากะข้างสามหัวทงมาโล่ โล่ก็ไม
 ได้คิมานหรือพาดเอาเนบๆ คิเอากะเลบ
 คายหมค (ศรีสุตา-คายหมคเลย)
 ครบคายหมคเลยข้างลานตัว พอข้างนั้น
 คายแล้วก็มอมนางนั้นให้เทละ มอมนาง
 ให้แล้วก็มอขอร้อยเอ็ดเจ็ดหัวเมืองให้
 คิอว่าเมืองลาวเคียนนี้สามบ้านเขากะ
 เรียบเมือง สิบบ้านเขากะเรียบเออ
 สี่เรือนเขากะเรียบเมืองคับ เมือง
 ทางเวียงจันทน์ถึงมีหลายเมือง เมืองน้อย
 เมืองสาบ เมืองลาดคำหลวง เมือง
 เขียงขวาง เมืองมอก เมืองเอะไร
 หลายเมืองนะครับ แต่เมืองไม่มีเจ้าเมือง
 เพราะมอขอให้ลูกเขย (ศรีสุตา-อ่อเป็น
 เมืองขึ้นเทรอคะ) ครบเป็นเมืองขึ้น
 มอขอให้เฉยๆให้มาขึ้นลูกเขย ที่นี้
 ชาวเมืองทั้งหลายจึงพูดว่า "ไม่ได้
 ให้ลูกเขยมาเป็นเจ้าเมืองไม่ได้

เพราะมันเป็นคนต่างดาวต่างแดน
 เชื้อไทยมาเอาไทยวัน คนต่างพันธุ์
 มาเอาพี่น้อง มันจะเป็นเหมือนเคียว
 สองคม ไม้ถูก" เมื่อไม่ให้เอาแล้ว
 จึงใช้ให้ลูกสาวถาม "นางเขี้ยวคอม
 ลูกสาวไม่เอาหนียานเมื่อเห็นสิ่งที่เลา
 ยานนะ" เลากะเลยเหวว่า "นี่มิได้
 ยานเมื่อจกอย่าง พันกะมิให้แทงกะมิ
 เหา ปันถึงกะมิเออะ" กะถามหลายมือ
 ต่อหลายวันมาเลากะเลยตอบว่า "ชั้นเจ้า
 เอาป็นมาถึงนี้มิเหา เจ้าเอาง้าวมา
 พันกะมิเหา ยานแต่ไม่แหลมชะหลอง
 อยู่เกาถอแนวเหว" พระญาค้อกะถาม
 ลูกสาวว่ามันตอบคำแล้วตั้งมันบ้านหญิง
 แต่ มันบ้านถอไม่แหลมชะหลองอยู่เกา
 เออ สะนั้นกะมีสองฮองปาวเหามาเอา
 ถานคี่เหอมน ห้างยนใส่ (คนฟัง—
 หาลูเซบเบาะ) เออ หาลูเซบเบาะคี่
 ห้างยนใส่ แล้วกะพอเอาถานใส่แล้ว
 กะมามอบเหอทาวสีโคตพระตะบอง
 เหาไปถ่ายใส่แล้ว แล้วถึงวันมาเลากะ
 ไปถ่ายตอนกลางคืนนี้แหละคี่ เลากะไป
 ถ่าย ไปถ่ายกะพอดีอันอำจมของเลา
 บุคจากกนของเลาเออะไปคำใส่สาบยน
 สะหลองหันมาถึงที่เลย เลากะถึงเออะ
 เลาคิ่งคนเคียว แล้วเลากะเลยเหวว่า

เพราะมันเป็นคนต่างดาวต่างแดน
 เชื้อไทยมาเอาไทยวัน คนต่างพันธุ์
 มาเอาพี่น้อง มันจะเป็นเหมือนเคียว
 สองคม ไม้ถูก" เมื่อไม่ให้เอาแล้ว
 จึงใช้ให้ลูกสาวถาม "นางเขี้ยวคอม
 ลูกสาวไม่เอาหนียานเมื่อเห็นสิ่งที่เลา
 ยานนะ" เขาจึงว่า "พันไม้ได้
 กลัวอะไรสักอย่าง พันก็ไม่เข้าแทงก็ไม่
 เข้า ปันถึงก็ไม่ออก" เมื่อถามหลายวัน
 เขาเขาจึงตอบว่า "ถ้าเธอ
 เอาป็นมาถึงนี้ไม่เข้า เธอเอาง้าวมา
 พันก็ไม่เข้า พักสัวแต่ไม่แหลมๆแทง
 ทาวเพียงอย่างเคียว" พญาพอกก็ถาม
 ลูกสาวว่ามันตอบคำแล้วตั้งมันกลัวอะไร
 บ้าง มันกลัวเพียงไม่แหลมๆแทงทาว
 เออ ฉะนั้นก็คี่ฮองร้องปาวให้มาทำ
 ถานคี่ใหม่ เตรีบยนต์ใส่ (คนฟัง—
 มาลูกเซบหรือ) เออ มาลูกเซบเบาะคี่
 เตรีบยนต์ใส่ แล้วก็พอทำถานเสร็จแล้ว
 ก็มอบให้ทาวศรีโคตพระตะบอง
 ให้ไปเปลี่ยนสัว พอถึงวันมาเขาก็
 ไปถ่ายตอนกลางคืนนี้แหละคี่ เขาก็ไป
 ถ่าย ไปถ่ายก็พอดีเอ้ออำจมของเลา
 หลุดจากกนของ เขาออกไปลูกสาบยนต์
 แทงขึ้นมาถึงนี้เลย เขาก็คี่ออก
 เขาคิ่งคนเคียว แล้วเขาก็เลยพูดว่า

"นางเชียวคอมเอะว่ะชั้น เอาชอน
 แก่นจัวมาเหอเอะว่ะชั้น เชนทีแล้วพอเจานี้
 มาเลาบานแล้ว เม็งกะเลวซางเลวมาเพ
 หาสิกสัคตุ แล้วจึงไคมาหวังกะคอบว่ะชั้น
 ชันญะหาคอบกะ เมาะเหอคอบหนี่สะกะ
 ญิงไคย" ว่ะชั้น แล้วเลากะเลอะทิดถาน
 หว่า สาเหตุเคอเวงจันถานซางนั้ว่ะชั้น
 เม็งคักะบักคคญะนี้ ออย่าเหอมนั้น
 มันเกิน อ้อ ชันหนี่กะเหอหนึ
 ชัวซางพันหุขังงูแลลัน เคอว่ะชั้น
 ออย่าเหอมน้องมัน เเฮอง เปน เม็งคักะบัก
 คคญะ เลากะมไ้เลาบ้อยไ้ บาคันกะ
 พอกันางอันนั้นกะ เอาชอนแก่นจัวมาไ้คัย
 เลากะเลอะทิดถานแล้วหว่า "ชันฆอนคอบ
 ไปตกญี่เลอแล้วเหอเจาน่าสา
 อันหาถกมไ้เคอ" เลากะอะทิดถาน
 แล้วกะแกว้ง แกว้งไ้มาแต่เม็ง
 เวจันตกเม็งน่ะคอน แต่ แตกอนเขา
 เลียกเม็งลากฆอนแนวนี่ (ศรีสุดา-
 เมืองลากฆอน) อ้อ เมืองลากฆอน
 พอกันาคักักคองทักมยังโขงยังนั้นไปเป็น
 เมืองเกา เควนนี้เขาส้างพาคไ้้อยู
 (ศรีสุดา-ม็อยหรือคะ) ม็อยไ้ยวนนี้กะ
 ญิงม็อย (ศรีสุดา-ฆอนตก) ฆอนตกคัย!
 คำนั่นกะญิงถอนนั้นล่าวญิงตามไปล่าวญิง
 บันตคายเคคัย ล่าวกะตามไปกะไปจับเอา

"นางเชียวคอมเอะ เอาชอน
 แก่นจัวมาไ้พ่หน้อย เเค่นทีแล้วพอเฮอนี้
 มารบมานรบ เมืองก็รบซางมารบชนะ
 ซาศักคัศทุ แล้วทำไมมาคิกฆาฉัน
 ถาอปากฆาฉันก็บอกลให้ฉันหนีเสียก็
 ไค" แล้วเขาก็เลอะธิษฐาน
 ว่า สาธุนะเวียงจันทนถานซางนี้
 เมืองซิกนญคคยากนี้ ออย่าไ้มนั้น
 มันเกิน อ้อ ถาซันก็ไ้ซัน
 ชัวซางพันหุขังงูแลลันนะ
 ออย่าไ้มนั้นรุ่งมัน เรือง เป็น เมืองซิกนญ
 คคยาก เขามไ้ไ้เขาแรงไ้ หนี่ก็
 พอกันางนั้นกะ เอาชอนแก่นจัวมาไ้คัย
 เขาก็ธิษฐานแล้วว่า "ถาฆอนฉัน
 ไปตกญี่ไ้แล้วให้เขอตามไปสร้าง
 ธาตุสวามไ้วะ" เขาก็ธิษฐาน
 แล้วก็เขวียง เขวียงฆอนจากเมือง
 เวียงจันทนมาตกเมืองนคร แต่ แตกอนเขา
 เรียบเมืองลากฆอนอย่างนี้ (ศรีสุดา-
 เมืองลากฆอน) อ้อ เมืองลากฆอน
 พอมาตกบักคองซามยังโขงยังนั้นไปเป็น
 เมืองเกา ไ้ยวนนี้เขาส้างธาตุไ้้อยู
 (ศรีสุดา-ม็อยหรือคะ) ม็อยไ้ยวนนี้ก็
 ยังม็อย (ศรีสุดา-ฆอนตก) ฆอนตกคัย!
 คอนนั้นก็ยังเทานั้นเขายังตามไปเขายัง
 ไ้พันคายนะ เขาก็ตามไปไ้ไปจับเอา

ชอนนั้นอีก พอจับชอนได้ก็พระอินทร์
 ก็ขึ้นมาผ่านหัวผ่านทาง เอ๊ะ
 มานี้มาผ่านหัวผ่านทางจริง
 เขาก็เลยจับชอนขวางใส่มา ชอนก็
 ตามมาไป มักจะเล่นไปทางโนน
 ก็ตามมาไป ไปตกเมืองจำปาสักทีโนน
 ก็มี เมืองจำปาสักก็อยู่ลาว พอตกลง
 ไปแล้วฝนเย็นแหละประมาณฟุตหนึ่ง พันดิน
 หนึ่งประมาณฟุตหนึ่ง พันดินนะครับ พันดิน
 ขึ้นมาประมาณฟุตหนึ่ง โอ๊ยวะชั้น เลยจัด
 คนมาชุด เขาเลยมาชุดครับชุดเสียมหักครับ
 เอาเสียมอันไหนมาชุดก็หัก มาหักก็เลย
 เอา เอ้าวะชั้น เอาหวนมาหวนเบิ่งหวา ชั้น
 มิได้ชุดเม็ดวันมิได้ชุดเม็ดคืนหนึ่งมิได้ได้คน
 ที่เสมะตะบองท้ายไว้นั้นมิได้เค็ดคาด
 ชอนนี้ หวนเข้ามาหวน ละเลยตั้ง
 สื่อไว้วาเบิ่ง พระตะบองกับเบิ่งเสมลาบ
 เสมลาบกะอยู่ทางเฮนนี้ เหตุที่ล้าบเสมไว
 เบิ่งพระตะบองเหอเมะตะบอง เขาจึงได้
 สื่อเบิ่งเสมลาบพระตะบอง อยู่ทางเบิ่ง
 ไทเอาหนี่มั้งกับ เสมลาบพระตะบอง
 เสมลาบพระตะบองอยู่ฝั่งพระบ เป็นพื้นแหละ
 อันนี้เป็นสื่อมาแต่เดิมแล้ว แล้วเขาก็เลย
 มาชุด มาชุดเอากะเบิ่งพระตะบอง
 กะตั้งตอมะตะบอง เบิ่งเสมลาบกะ
 ตั้งตอที่เสมเหอ กะบ่าวคนทั้งหลายมา

ชอนนั้นอีก พอจับชอนได้ก็พระอินทร์
 ก็ขึ้นมาผ่านหัวผ่านทาง เอ๊ะ
 มานี้มาผ่านหัวผ่านทางจริง
 เขาก็เลยจับชอนขวางใส่มา ชอนก็
 ตามมาไป มักจะวิ่งไปทางโนน
 ก็ตามมาไป ไปตกเมืองจำปาสักทีโนน
 ก็มี เมืองจำปาสักก็อยู่ลาว พอตกลง
 ไปแล้วฝนเย็นแหละประมาณฟุตหนึ่ง พันดิน
 หนึ่งประมาณฟุตหนึ่ง พันดินนะครับ พันดิน
 ขึ้นมาประมาณฟุตหนึ่ง โอ๊ย เลยจัด
 คนมาชุด เขาก็มาชุดครับชุดเสียมหักครับ
 เอาเสียมอันไหนมาชุดก็หัก มาหักก็เลย
 เอา เอ้าเอ้าโทรมาทำนายดูว่า ถ้า
 ไม่ได้ชุดทั้งวัน ไม่ได้ชุดทั้งคืนนี้ไม่ได้หาคน
 ที่เสียมมัดซี่ไต่ไว้นี้ไม่ได้เค็ดคาด
 ชอนนี้ โทรเขามาทำนาย ก็จึงตั้ง
 สื่อไว้วาเบิ่ง พระตะบองกับเบิ่งเสมลาบ
 เสมลาบก็อยู่ทางเรานี้ ให้ตีเสียมไว้
 เบิ่งพระตะบองไหม้มัดซี่ไต่ เขาจึงได้
 สื่อเบิ่งเสมลาบพระตะบอง อยู่ทางเบิ่ง
 ไทเรานี้มั้งครับ เสมลาบพระตะบอง
 เสมลาบพระตะบองอยู่ พนมเปญโนนแหละ
 นี่เป็นสื่อมาแต่เดิมแล้ว แล้วเขาก็
 มาชุด มาชุดเอากะเบิ่งพระตะบอง
 ก็ตั้งหน้ามัดซี่ไต่ เบิ่งเสมลาบก็
 ตั้งหน้าตีเสียมให้ ก็เรียกคนทั้งหลายมา

ชุต ชุตก็โผล่มาแล้วจะมาฝังไว้ทาด
 เมืองเก่าโตเมืองท่าแขกนี้ ที่คกั
 เมืองนครเรานี้ (ศรีสุตา - อัญญาแซก
 ฝังโน้น) ครบฝังโน้นครบอยู่ฝังโน้น แล้ว
 เล่าเลยป้อยไว้หว่า เว่งจันนี้ยาเทอ
 มันสูงมันเอื้อง อย่าเห็นมันสูงมันเอื้อง
 กะทาวทาดสีโคกพระตะบองนี้เป้อยเป็น
 น้ำเป็นตมเมื่อใด จังไฮเมืองเว่งจัน
 สูงเอื้องเพราะมันเป็นเมืองคักบด
 เควนน้ำของกะเขาะเห่าไปกะญังได้แล้ว เต
 คัมปะมานธิบว่า (ศรีสุตา - ไกลสาตุ)
 อ้อ ไกลแม่น้ำโขงก็ภัยทาดปะมานธิบว่า
 แดกอนเขากะเคยสะหล่องอยู่ เควนนี้เขา
 กะปะสะหล่องแล้ว ปะทำนุแล้วทาด
 เมืองเก่า ทาดเมืองเก่ามิได้ญมบ้อ
 ญังเห็นอยู่ใต้โตเมืองท่าแขกนี้ (ศรีสุตา -
 ใต้เมืองท่าแขก) คัมไ้เมืองท่าแขก
 มาหนึ่ ลาวกะเลยโคป้อยไว้หว่า
 เออ ขึ้นเว่งจันยังเหอเป็นโพนคักมาจอก
 เทอะชั้น ขึ้นมัตปายละฮังเหอเป็นเมือง
 กะตายนอน แล้วจึงได้เว่นิทานไว้หว่า
 ไนหมากค้อไฮคาค้อจอลอเทอะชั้น
 ขึ้นไยสะเกาะเอะไ้ จังเอาข้างแทน
 ควายลาว เขนไว้นาคำนาน ขึ้นแน
 หมากขามหวานกลายเป็นชมควายคกคก
 เป็นญังกลางทางหลังมันแทน ชาวเว่ง

ชุต ชุตก็โผล่มาแล้วจะมาฝังไว้ทาด
 เมืองเก่าโตเมืองท่าแขกนี้ ที่คกั
 เมืองนครเรานี้ (ศรีสุตา - อัญญาแซก
 ฝังโน้น) ครบฝังโน้นครบอยู่ฝังโน้น แล้ว
 เขาจึงแซงไว้ว่า เวียงจันทน์อย่าให้
 มันรุ่งมันเรือง อย่าให้มันรุ่งมันเรือง
 จนกว่าชาตุศรีโคตรพระตะบองนี้เป้อยเป็น
 น้ำเป็นตมเมื่อไร จึงให้เมืองเวียงจันทน์
 รุ่งเรืองเพราะมันเป็นเมืองชักกฏ
 เควนนี้น้ำโขงก็เขาะเข้าไ้ไกลแล้วนี้
 ครบประมาณสิบว่า (ศรีสุตา - ไกลสาตุ)
 อ้อ ไกลแม่น้ำโขงก็ภัยทาดประมาณสิบว่า
 แดกอนเขากะเคยฉลองอยู่ เควนนี้เขา
 ก็ไม่ฉลองแล้วไม่ทำนุญแล้วชาตุ
 เมืองเก่า ชาตุเมืองเก่าไม่เคยไ้ขึ้นหรือ
 ยังเห็นอยู่ใต้เมืองท่าแขกนี้ (ศรีสุตา -
 ใต้เมืองท่าแขก) ครบใต้เมืองท่าแขก
 นี้ เขาจึงไ้แซงไว้ว่า
 เออ ถ้าเวียงจันทน์เกิดมิไ้เป็นกองชั้หมา
 นะ ถ้าตอนปลายเกิดมิไ้เป็นเมือง
 กระตายนอน แล้วจึงไ้พุคณิทานไว้ว่า
 เม็ดตะกร้อให้คักค้อญะ
 ถ้าใครสะเคาะออกไ้ จังเอาเอ้าข้างแทน
 ควายเขา เขินไว้นาคำนาน ถ้าหาก
 มะขามหวานกลายเป็นเปรี้ยวควายคกคก
 ท่าไมไม่กลางกลางหลังมันข้าง ชาวเวียง

จันทน์ลานช้างเหอนันท์กลางแททางมันเคอ
 วะชั้น เควนนี้กะเลบถุมกลางทางช้างแล้วคับ
 เควนนี้ แล้วเอคแนวเลอเควนเวงจัน
 ญังมีพันสูง มันเป็นอย่างนี้ จิบแซนแหละ
 คับ (ศรีสุคา - เวียงจันทน์เลยไม่เจริญ)
 คับ เวียงจันเ้าคับ เมื่อกูมันแล้ว
 อันนี้เป็นยุคศรีโคตรพระตะบอง เวงจัน
 มีสี่ยุค

จันทน์ลานช้างใหม่ตั้งหน้ากลางทางมันนะ
 เควนนี้ก็เลยตั้งหน้ากลางทางช้างแหละคับ
 เควนนี้ แล้วทำอะไร เควนนี้เวียงจันทน์
 ยังไม่พันสูง มันเป็นอย่างนี้ จิบแซนแหละ
 คับ (ศรีสุคา - เวียงจันทน์เลยไม่เจริญ)
 คับ เวียงจันทน์เรากับ หมกมุ่นมันแล้ว
 อันนี้เป็นยุคศรีโคตรพระตะบอง เวียงจันทน์
 มีสี่ยุค

ท้าวบุลโอบ

นายคำลือ

แสนยอกคำ

: วิทยากร

มือที่แลกแลกท้าวบุลโอบ

มิเอ็ดเมอ คิคาน ๆ (คนพัง - เออ)
 พุนทะกันกะกันแต่เข้าวักนะ จักเข้า
 วักกัน ก็นแต่เข้าในวักกันแล้ว
 แลละบาดคนผอคาสะเพามา มาแลมาขอ
 จางคนนายสำเพา อันคนในสำเพา
 นั้นลาค คาคแลวกะ "ไคคนอญบอ
 ญาผอเอย" ะชั้น มาถามอายญาหะ
 เออ เน็นหว่า "ชั้นเว้าหว่ามิไคกะคือ
 ไคญ ไคแต่กับบุลโอบบ่หละของมันอญ
 ละมิไคเวียกไคกันเมอ" ะชั้น "อัน
 มิไคเวียกไคกันเมอกะเจ้าหละไปเปาะ
 ไปคาสะเพาน่าชอย" ะชั้น "โ้ว
 ไปกะไปญะเอ็ดเมอเป็นบาคนี้"
 "เอ็ดเมอเป็นในไคเฮาหนี" "เป็นแต่
 ห่อนึงเข้าอันหละ (คนพังหัวเราะ)
 อันอันมิเป็น เป็นแต่ห่อนึงเข้า" "เฮา
 เฮากะเฮา" ะชั้น เฮาไปนึ่งเข้าในเฮอ
 สำเพาหะ กะนึ่งเข้าขุมบาคนี้กะ
 บาคนี้แลละไปเฮาอยู่ในเมืองเวียงจัน
 เจ้าอะนุเวียงจันนั้นค้ายแลมีแต่เจ้าอะนุ
 บาคนี้แลละ เจ้าอะนุหนั้นเฮาอนไวอัน
 เฮาขุคอาเฮาอยู่ไคขึ้นไคยกกันแล้ว

ท้าวบุลโอบ

ครั้งแรกที่นายบุลโอบ

ไม่ได้ทำอะไร ชี้เกียจ ๆ (คนพัง - เออ)
 คนนั้นกะกันก็กินแต่ข้าววักนะ รอกินข้าว
 กนบาคกร ก็นแต่ข้าววักนั้นแหละ
 แลพินพอกำสำเพามา มาแลมาขอ
 จางคนนายสำเพาณะ คนในสำเพา
 นั้นลาค ขาคแลวก็ "มีคนใหม่
 พญา" มาถามพญาณะ
 เออ พญาว่า "ถ้าพญาว่าไม่มีก็เหมือน
 มีอยู่ มิแต่ไคบุลโอบบ่ละมันอญ
 ก็มิไคงานมีการอะไร" "เออ
 มิไคงานไคการอะไรก็เอ็งจะไปไหม
 ไปคาสำเพากับฉัน" "เออ
 ไปก็ไปไคแต่ทำอะไรไม่เป็นนะ"
 "ทำอะไรเป็นบ้างสิเรา" "เป็นแค่
 นึ่งข้าวแหละ (คนพังหัวเราะ)
 อย่างอื่นไม่เป็น เป็นแค่ นึ่งข้าว" "เฮา
 เฮาก็เฮา" เฮาไปนึ่งข้าวในเรือ
 สำเพาณะ ก็นึ่งข้าวทุกวันทีนก็
 ทีนก็ไปหุดคอยู่ในเมืองเวียงจัน
 เจ้าอะนุเวียงจันนั้นค้ายแลมีแต่เจ้าอะนุ
 ทีนก็เจ้าอะนุนั้นเฮาอนไวอัน
 สวดเอาท้าวขึ้นไคยกกันแล้ว

คืนที่หกมันไปนอน คืนมาขึ้นแปะมือเจด
 หละไปนอนในอื่น แล้วแหละขุมผอคำเดิน
 กะหลด "โฮเจ้าอนุในอวระชั้น ท้าวบุลี-
 บะลวยเอ๋ย โฮเฝ้าเฮ้อเคอ" "โคย"วระชั้น
 ขุมผอคำผาดหินไป หินไปคืนในเม็งแล้ว
 บาคหนี ไปซื้อสิ่งซื้อของซื้อเผอเลอโคค
 เม็ดแล้ว บาคแล้วเขาหละจุกพวงมาโล
 อัน อัน พวงมาโลสุบค่อเผอแล้ว
 เจ้าพุนั้นแปะเจ้าอนุเวียงจัน (เฝ้า -
 แปะเจ้าเม็ง) เออ เจ้าเมืองเวียงจัน
 พวงมาโลอันนั้นกะหย่อนหินมาแล้วบาคหนี
 หินมาแล้วกะ ปิวมา เว้น เว้น เว้น
 เว้น แล้วกะขุมนี้กะแล่นมาแล้ว ขำพุโค
 กะเบอะเห่ขุมค่อมันเก้ เผอกะเบอะแปะ
 เจ้าเมืองเวียงจัน บาคนี้แหละหมอบูลี-
 บะลวยกะนั่งเข้าอยู่ชั้น พวงมาโลกะขุม
 ปิวใส่ค่อแล้ว มันกะปักกะมิเออะแล้ว
 จันให้ ขุมนั้นกะซื้อมาชอด มาชอดกะ
 "โคย เห็นเจ้าอนุไปนั่งบ้านสะเหวบเม็ง"
 โยว มันกะมิได้ไปไคมันเว้า "เผอกะ
 มิได้เฝ้าเฮ้อกะมิได้อยู่เฝ้า" "โยว
 เอ็ดไคจิงได้ เจ้าอาญานี้แล้วไป อาญานี้
 นี้แล้วแปะเจ้าเวียงจัน" "เจ้าอนุ
 แแนวเลอค่อมานั่งเขาเหอเผื่อนายสำเฝ้าหนี
 ขอบหละไปแนวเลอ" "โอย หมูกระนอย
 หละเฝ้าเหอกระนอยหนีญะเคาะ" เลยเอา

คืนที่หกมันไปนอน คืนที่มานั้นเป็นวันที่เจ็ด
 ก็ไปนอนอยู่นั้น แล้วพวกพ้อคำเขา
 ก็เลย "ให้เอ็งอยู่นะ นายบุลี-
 บะลวยนะ ให้เฝ้าเฝ้าไว้นะ" "ขอรับ"
 พวกพ้อคำก็ขึ้นไป ขึ้นไปเที่ยวในเมืองละ
 ที่นี้ ไปซื้อสิ่งซื้อของซื้ออะไรไคครบ
 หมดแล้ว ที่นี้เขาจะเสียบพวงมาลัย
 เออ เออ พวงมาลัยสวมค่อใครแล้ว
 จะบกกนั้นแปะเจ้าอนุเวียงจัน (เฝ้า -
 แปะเจ้าเมือง) เออ เจ้าเมืองเวียงจัน
 พวงมาลัยนั้นก็ลอยลงมาละที่นี้
 ขึ้นมาก็ปลิวมา เว้น เว้น เว้น
 เว้น แล้วก็พวกนี้ก็วิ่งตาม ก็ใคร
 ก็อยากให้สวมค่อมันนี้ ใคร ๆ ก็อยากเป็น
 เจ้าเมืองเวียงจัน ที่นี้แหละหมอบูลี-
 บะลวยก็นั่งเข้าอยู่ชั้น พวงมาลัยก็สวม
 ปิวใส่ค่อเลย มันก็ปลดก็ไม่ออกแหละ
 จันร้องให้ พวกนั้นก็ซื้อมาถึง มาถึงก็
 "เชิญเจ้าอนุไปนั่งบ้านสะเหวบเม็ง"
 เออ มันก็ไม่ไปนะมันว่า "ใครก็
 ไม่มีเฝ้าเฝ้าเฝ้าก็ไม่มีใครอยู่เฝ้า" "อ้าว
 ทำอย่างไร เอาท่านนี้แหละไป พญา
 นี้แหละแปะเจ้าเมืองเวียงจัน" "เจ้าอนุ
 อยากรู้มันนั่งเข้าให้พวกนายสำเฝ้านี้
 ฉันจะไปอย่างไร" "โอย พวกผม
 จะเฝ้าให้ผมนี้ไม่ยากหรอก" เลยเอา

ชะแนมมาหามเดินไปโลกเหลว ไปแล้วกะ
ไปนั่งอยู่ในบัลลังก์แล้วก็นางสนมก็พัชราย
พัชราอยู่แล้ว คนกะหมอบกราบอยู่
บาคนี้กะนายฮอยเดินกะ "เฮ้ย เฮ้กะ
ชื่อของพ่อแล้วแนวนี่ไปเบ๊งเขาได้เจ้าอะนุ
เวียงจันทน์ใหม่เถอะ" "ไปกะไป" ไป
แหละ พวกนั้นไปหลด ท้าวมูลีละลวยเหลวมา
เห็นแต่พุงกะเบาะ "โอ๊ย อ้ายญาเอิบวะชั้น
เขาเอาค้อมมาไว้แต่พุงแล้วได้ (หัวเราะ)
เขาเอาช้อมมาไว้แต่พุงแล้ว" วะชั้น (คนฟัง
หัวเราะ) พวกนี้กะหมอบกราบแล้วเขาย่าน
ของเจ้าอะนุเวียงจันทน์เฮ้ย มันมีคือเก่าแล้ว
ได้ มันมีเป็นมูลีละลวยอันเก่าเป็นพะญา
เขาไหลดเหลวมาเลยถาม "โอ้ย มานำ
หมูนายฮอยนี้เบาะ" "โอ้ย มานำหมู
คนฮอยนี้แล้ว เขาเลยเข็นเท้าไปแล้ว
กะถาม "เดินอยู่สิเลื้อ" วะชั้น "โ๊ย
อยู่ทางพุนแล้ววะชั้น อยู่ทางเมืองจำปาศัก
จำปาศักนี้แล้ว" วะชั้น เขาเลยลงมา
เอา ลงมาเอาลูกเอาแม่ทางพุงแล้ว ลูกเม
กะให้ลูกชกมียอมมันแล้ว เขาเอาข้างเอามา
มาว่าหว่าเอาไปหา กะมีเยอะไปแล้ว
พาไปหาโโยเดินแล้วกะได้เป็นเจ้าเมือง
เวียงจันทน์สืบมาค้อมันแล้ว กะพูดเส
อันนี้เลื่องเวียงจันทน์อันนี้

แควมมาหามเขาไปเลยแหละ ไปแล้วก็
ไปนั่งอยู่ในบัลลังก์แล้วก็นางสนมก็พัชราย
พัชราอยู่แหละ คนก็หมอบกราบอยู่
ที่นี้ก็พวกพ่อค้าก็ "เฮ้ย เรากี่
ชื่อของพ่อแล้วอย่างนี้ไปดูเขาได้เจ้าอะ
เวียงจันทน์ใหม่เถอะ" "ไปก็ไป" ไป
ก็ พวกนั้นไปเลย นายมูลีละลวยมอมมา
เห็นอยู่ในนั้นก็บอก "โอ้ย ท่านเอิบ
เขาเอาค้อมมาไว้แล้วนะ (หัวเราะ)
เขาเอาค้อมมาไว้แล้ว (คนฟัง
หัวเราะ) พวกนี้กะหมอบกราบอยู่เขากลัว
ก็เจ้าอะนุเวียงจันทน์นี้ มันไม่เหมือนเดิมแล้ว
นี้ มันไม่ใช่มูลีละลวยเหมือนเดิมเป็นพญา
เขาเลยเหลียวมาเลยถาม "โอ้ย มากับ
พวกพ่อค้านี้หรือ" "ขอรับ มากับพวก
คนนี้แหละ" เขาจึงเชิญเข้าไปแล้ว
ก็ถาม "ท่านอยู่ไหน" "เออ
อยู่ทางโน้นแหละ อยู่ทางเมืองจำปาศักดี
จำปาศักนี้แหละ" เขาเลยลงมา
เอา ลงมาเอาลูกเอาแม่ทางนี้ ลูกเมีย
ก็ร้องไห้ซิก ๆ ไม่ยอมแหละ เขาเอาข้างมา
มานึกว่าเอาไปฆ่า ก็ไม่ยอมไป
พาไปหาตัวตัวนั้นได้เป็นเจ้าเมือง
เวียงจันทน์สืบมาจนทุกวันนี้แหละ ก็หมดเสีย
อันนี้เรื่องเวียงจันทน์อันนี้

"โอ๊ย บกหน้าตื่นมาเสอะซอบเสอะละตาย
ปะเจ้าแล้ว" "เอ็ดเวอจังกาย" วรรัน
"โอ๊ย น้ำโหมนี้กะตายแล้ว ออกกะมิได้
ซอบซอบเบิ่งอันนั้นเจ้าแทนกว่า" "โอ๊ย
เว้าคือบาเดะ" เน้นหัว ท่างเมโหลง
เว้าแบบนี้เสอะ มิเหอกันซอกเซาพุนแล้ว
หลดมาเลย เมโหลงมาแล้วละบาท
มือแลงมากะเม่นอยไปส่ง ไปส่งหลด
"โอ๊ย ซอบเสอะละตายปะเจ้าแล้วหาน้ำ
หั้นมานี้เสอะ เอ็ดแนวเลอกะละตายแคแท้
วรรัน ออกกะละออกมิได้วรรัน ซอบซอบ
เบิ่งอันนั้นเจ้าแทนกว่า" วรรัน เมละปัด
ที่เหอเบิ่ง (คนฟัง - เอ้อ) ปัดเหอเบิ่ง
แฮกละบ้านหื้ออันนั้น หลดแลนหน้หลด
โผหลคออกได้ เลยเพง เม่นอยกะเท่า
คุ่มอัน นิตานมันเป็นแบบน้ สุกทะเละ

"โอ๊ย ถ่าน้ำขึ้นมานี้จันคองตาย
จากเธอไปแน่" "ทำไมถึงตายละ"
"อ้าว น้ำท่วมนี้ก็ตายซิ ออกก็ไม่ได้
จันซอกฮูไอนั้นเธอหน้อยซิ" "โอ๊ย
พุดเป็นบาจริง" เธอว่า ข่างเมียบหลวง
พุดอย่างนี้ก็ ไม่ให้กินข้าวโนนทะเละ
กลับมาเลย เมียบหลวงมาแล้วก็หั้น
เย็นมาเมียบน้อยก็ไปส่ง ไปส่งเลย
"โอ๊ย จันคองตายจากเธอแล้วถ่าน้ำ
ขึ้นมานี้ ทำอย่างไรก็ตายแน่ ๆ
แล้ว ออกก็ออกไม่ได้ จันซอก
ฮูไอนั้นเธอหน้อยซิ" เมียบก็เปิด
หื้อให้ดู (คนฟัง - เอ้อ) เปิดให้ดู
แรดกลั้วหั้นน้ เลยวิ่งหนีเลย
ผิวเลยออกได้ เลยรักเมียบน้อยจนเท่า
ทุกวันนี้ นิตานมันเป็นแบบน้ หมกแล้ว

นางมนเมวลักหนีไปอยู่เขานกขุนทอง

นางมนเมวหนีไปอยู่เขานกขุนทอง

นายหนูเวียง ศัทจันทร์ : วิทยากร

ที่แลกเคอคับ (ศรีสุตา - คะ)

ที่แลกเป็นเนนนี่ ตั้งแต่อนที่เอนนีอยู่ใน
นาแ่ง อยู่ในนาแ่งแล้วจะมาพยาย
นิกะ ลือหนีลือนางมนเมว เออ
ลือของพยายหนีลือว่าท้าวคำม (โอ
หวัเราะ) ลือของพยายลือควายลือท้าวคำม
ลือท้าวคำมลือเดิน (เดินท้าวโหม่นหละ
จกไปแล้วได้ จกไปลักอ้าย ลักอ้ายอ่าจัน)
บาตนิกะคำมากะ โอ๊ย คีเคคเคะชั้น
คีเคคคีเค ขำนั้นขุนาแ่ง หักวนั้น
แหละชั้นเอนนีเยอะเหอญกะปัดไป ไปเล้ง
ไวกะได้ คำมนี้กะทอดไวเอาไปไวกะได้
คับ (คนพัง - อือ) อือ แล้วเลยคีเคค
คีเคคแล้วกะท้าวละเลยหาย นางมนเมว
หนีคือคีเคคกะดักกะค่อเท คนอนูนากัน
กินนากันคือคีเคคกะดักกะค่อ ชั้นคีเคค
กะค่อค่อหละลักหนีวะชั้น ลาวเลยลักหนี
ไปอยู่เขานกขุนทอง คำมาแล้วพยายกินเข้า
กินน้ำเลยลอบแล้วกะไปงมหา โย
ไปซื้อเลอนางมนเมววะชั้น ทางนาแ่ง
โลดท้าว "ลาวหนีไปตั้งแต่เล้งวานแล้ว
ข้าพเจ้าคีเคค" ะชั้น "โยว ะชั้น
ลาวลักหนีแล้วเออแนวเลอเฮาหละเป็น

ที่แรกนะครับ (ศรีสุตา - คะ)

ที่แรกเป็นอย่างนี้ แต่อนที่เรานี้อยู่ที่
หนาแ่ง อยู่ทีหนาแ่งแล้วก็ค่อมมาพยาย
นิกะ ลือหนีลือนางมนเมว เออ
ลือของพยายลือว่านายคำม (โอ
หวัเราะ) ลือของพยายลือควายลือนายคำม
ลือนายคำมลือเขา (เขาวาสนุก
จกไปแล้วนะ จกไปอ้าย อ้ายอาจารย์)
พินักคำมาก็ โอ๊ย รังเกียจจิง
รังเกียจจิง ก็มันอยู่หนาแ่ง หิตอนนั้น
แต่ถ้าเราไม่ยากให้อยู่ที่ปลดไป ไปชน
ไวก็ได้ คำมนี้ก็ถอดไวเอาไปเก็บก็ได้
ครับ (คนพัง - อือ) อือ แล้วเลยรังเกียจ
รังเกียจแล้วก็หิจิงหาย นางมนเมว
นี้ทำไมรังเกียจนัก คนอยู่ด้วยกัน
กินด้วยกันทำไมรังเกียจนัก ถ้ารังเกียจ
นักฉันจะหนีไปเสีย จิงหนี
ไปอยู่เขานกขุนทอง คำมาพยายกินข้าว
กินน้ำเรียบร้อยแล้วก็ไปงมหา เอ
ไปไหนนะนางมนเมว ฝ่ายหนาแ่ง
จิงว่า "เขาหนีไปตั้งแต่เมื่อเป็นวานแล้ว
ก็พวกคุณรังเกียจนี่" "อ้าว
นางหนีไปแล้วจะทำอย่างไรเราจึงจะเป็น

บ้านเป็นเมือง เราจะอยู่กับใครกินกับใคร
 ะชั้น แทะเป็นสังเวยแล้วแต่" ะชั้น
 "โวยเป็นสังเวยหัวขันธ์เอะไค้ไหนเหอท้าว
 คำคมไปหันเอาเคอ ไปต่อเอาเคอ" เลย
 เออคุมเออโม่งเออแสรไปต่อเอา แล้วกะ
 มาปึกสาธยายกันทว่า เออแล้วเลอ นาง
 มนแหมเห็นหนีไปอยู่เขานกขุนทองแล้วได้
 ะชั้น เอาแล้วอยู่หน้าเมือกินน้ำเมือกิน
 ไค้ของพื้นนี้แหละ ฐายอญไค้ไค้ โวย
 ะไปทามเอาที่วะชั้น เลยมาเออคุม
 แล้วตามไป เจ้าของเอานี้แหละเป็น
 พุพาไป พอพาไปฮอดเขานกขุนทองกะ
 ถอดเอะคับแล้วกะประชุมอย่างนี้ แล้วกะ
 ท้าวคำคมจะมาปะไว้อย่างนี้ เจ้าของ
 พุเป็นเจ้าท้าวคำคมไปหนึ่งอยู่โก ๆ
 แล้วกะเลย เอา หันเอาวะชั้น ท้าวคำคม
 เนินกะเลยหันคับ "จิก จื่อ หลือ จิก
 ที่ไหนหงษ์อันที่ไหนหงษ์ที่เออเมอมีมายาม
 เหย้าเฮอนควายจิกเทอวะชั้น ควายบูฟ
 หังโห้จมหา" ะชั้น ลาวกะเลยไค้ไค้
 นางมนแหมวะไค้ไค้ "เออ" ลาวทว่า
 "ขานที่เมอพูมึงแดดขวันแดดขึ้น เมืองฟ้า
 เป็นเมอควายจึงมีมายาม เหย้าเฮอนที่สักเทอ
 หือบูฟกันโกโยไหนบละคำ" ะชั้น พอว่า
 แนวนั้นแล้วกะท้าวคำคมกะไลคั้นไป
 "จิก จื่อ หลือ จิก ะชั้น ที่กะมีมายาม "จิก จื่อ หลือ จิก ที่กะมีมายาม

บ้านเป็นเมือง เราจะอยู่กับใครกินกับใคร
 เขาสังเวยอย่างไรบ้างละ"
 "เออ เขาสังเวยถ้าอยากได้ให้ นาย
 คำคมไปหันเอานะ ไปต่อเอา" เลย
 ทำลุ่มทำขาย ทำแล้วไปต่อเอา แล้วก็
 มาปึกสาธยายกันทว่า ทำอย่างไร นาง
 มนแหมเขาหนีไปอยู่เขานกขุนทองแล้วนะ
 เราจะอยู่กับใครกินกับใคร ถ้าไม่
 มีของพื้นนี้แหละ ฐายอญไค้ไค้ เออ
 ก็ไปตามเออสิ จึงมาทำลุ่ม
 แล้วตามไป เราอยู่เป็นเจ้าของนี้แหละเป็น
 คนพาไป พอพาไปถึงเขานกขุนทองแล้วก็
 ถอดออกครบแล้วก็ปึกลุ่มอย่างนี้ แล้ว
 นอบคำคมก็มาปึกไว้อย่างนี้ เจ้าของ
 ที่ไหนเจ้าของนายคำคมไปหนึ่งอยู่ไกลๆ
 แล้วจึง เอา ขันเอา ท้าวคำคม
 เขาจึงขันครับ "จิก จื่อ หลือ จิก
 ที่ทำไม เออ ที่ทำไมที่ทำไมไม่มาเปี่ยม
 เหย้าเรือนควายสักที ควายบูฟ
 หังร้องโหยงหา" เขาก็ไค้ไค้
 นางมนแหมวะไค้ไค้ "ใคร" เขาพูด
 "ขวัญหึกลับญิงแดดขวัญแดดขึ้น เมืองฟ้า
 ทำไมควายถึงไม่มาเปี่ยม เหย้าเรือนที่สักที
 หือบูฟกันกลัวลูกสะคำ" พอพูด
 อย่างนั้นแล้วกะท้าวคำคมก็เลยขันไปอีก
 "จิก จื่อ หลือ จิก ที่กะมีมายาม "จิก จื่อ หลือ จิก ที่กะมีมายาม

เหยาควายจึกเทอ ควายอญูทั้งโห้จ่มหา"
 พอไคญินเสงหันแนวนั้นกะแลนลงมาตำชุม
 หักชุมแล้วกะเอาแล้ว จับเอาฮันแหลว
 "เจ้าเป็นเผอจิงลักหนีมา" วะซัน "ลักหนี
 มาแล้วข้าเจ้าคึกเคด" วะซัน "โอย คึกเคด
 กะเวาแถมอคึกเคดแล้วมือเพงกะญูงไคญูเค"
 วะซัน "แล้วมิเหอเจ้าเวาจึกเทอแทนต่อไป
 มิเหอคึกเคดคึก ขึ้นหว่าเวลากินเข้า
 กะคึกเวลานอนกะคึก เวลาไปนีกสำดาชุม
 บอนเลอเหอเจ้าเวาเกมเมอฮันหิณะ
 มินจิงค้อยจิงเมอนำเจ้าวะซัน แล้วฮันโห
 นั้นแหละกะเหอโหเอาะนามทองค้อยญามโห
 หนะ ค้อยจิงเมอนำ "เหอโหจิงไค"
 "เหอโห ที่ ที่ ที่ แหละค้อยจิง
 หละเมอนำเจ้า" วะซัน เขาจิงไคโห อี
 อี อี อี อยู่ทาวชุมฮันแหลว "ค้อยจิง
 หละเอาะหนาค้อยจิงเมอนำเจ้า" แล้วแหละ
 "ฮันเมอแล้วค้อยละเอา เจ้าเมอค้อยละเบะ
 เจ้าเมอ" วะซัน "โอย ขึ้นหว่าแนวนั้น
 เสเบะเมอค้อยกะมิเมอ ห้ามเมอค้อย
 กะมิเมอ ต้องมาสันญากันเสกอน วะซัน
 สันญาเลอฮัน เหอเจ้าเพงนละค้อยละ
 คึกไคเคอ นิง หิหมานันเหอเป็นหน้าออย
 ฮันคมแล้วเหอเจ้าเลพอมฮันโพกหมา หมา
 จิงไคเลฮือญูปะแลบ ปะแลบญูชุมฮัน
 ฮันนละโพกควาย ควาย กัมมำกัมโงน

เหยาควายสัทธิ ควายอญูทั้งร้องไห้นหา"
 พอไคญินเสงหันอย่างนั้นก็วิ่งลงมา ชนชุม
 คึกชุมแล้วก็เอาชิ จับเอาะแหลว
 "เซอทำไมถึงหนีมา" "หนี
 มาชิก็ชุมรังเกียจนี้" "โอย รังเกียจ
 ก็พุดแคว้นรังเกียจนี้วันที่นอนก็มีอญูนี้"
 แล้วไม่ให้พุดพุดอีกแทนต่อไป
 ไม่ให้รังเกียจรังอน ถ้าหากเวลากินข้าว
 ก็คึกเวลานอนก็คึก เวลาไปปรีกษาประชุม
 ที่ไหนให้พุดพุดบนควายหิณะ
 มินถึงฉันถึงกลับควาย แล้วถ้าหิวเราะ
 ก็ให้หิวเราะออกนามของฉันเมื่อหิวเราะ
 ะ ฉันถึงกลับควาย "ให้หิวเราะยังง"
 "ให้หิวเราะ ที่ ที่ ที่ แหละฉันถึง
 จะกลับควาย" เขาถึงไคหิวเราะ อี
 อี อี อี อยู่จนทุกวันนี้แหละ "ฉันถึง
 จะออกหนาคฉันจะกลับควาย" และ
 "ถ้ากลับแล้วฉันจะรับ เชอกลับฉันจะแยก
 เชอกลับ" "โอย ถ้าพุดอย่างนั้นฉัน
 ก็แยกกลับฉันก็ไม่กลับ หามกลับฉัน
 ก็ไม่กลับ ต้องมาสันญากันเสกก่อน
 สันญาเรื่องเออ ให้คุณฉนฉนฉนจะ
 กำหนดไฉน หนึ่ง หิหมานันให้เป็นที่หน้าออย
 ถ้าคมแล้วให้พุดเสียบควายเออพวกหมา หมา
 ถึงไคเสียบฮือญู แปล็บ แปล็บ จนถึงทุกวันนี้
 หิพวกควาย ควายกัมมำกัมวัน

ชั้นคม อันเหอเป็นทีคอกไม้ คมแล้วเหอ
 เจ้า (สูทจุมก) โหเห็นทองฟ้าขอบจั้งละ
 เอา" ควายจั้งไค้คมที่แลวกะ (สูทจุมก)
 กะทาวคุมอนแหละ "บาคนหคนเค"วะชั้น
 "ทีคนเหอเป็นทีน้ำมันชั้นบายที่คอบแล้ว
 เหอเจ้าไสยนาลูบมม แล้วเจ้าจั้งมาไสย
 หนาทามหลัง" คนเฮาเวลายอนน่านาเหมญิง
 ญามมื่อคนบายแล้วแหละ คั้นแล้วละ
 (ทำท่าลูบหน้าตัวเอง) มันเป็นทีน้ำมัน
 อือพูชาบ มันจั้งลบลองมา คอบจั้งไค้เมือ
 น้ำเจ้า "เอา ชันเมือแล้วเอคแนวเลอ
 เมือ" "เอคแนวเลอเมือกะมิเมือ วะชั้น
 ชันเจามิพูเสอคอกเจ้าแกเมือคอบจั้งละเมือ"
 "โบัว" ลาวหว่า "พูกะพูแหลว" จั้งไค้
 พุใส่แกมาแล้วจั้งไค้แกนางมันแม้วมา
 ควายเขาจั้งไค้ตั้งคอกคอบอยู่จนคุมอนจั้งไค้
 ตั้งอยู่ (คนฟังหัวเราะ) เว้าตามนิทาน
 เคคัม (เคอ - คนฟัง) จั้งไค้แกกันมา
 แกมาแล้วเอาไว้เลอมาคหนึ่ง อือ เอามา
 ไว้ในหว่างหาแต่กันนั้นอยู่หน้าแดง
 เอาไว้ในหว่างหา มาไว้ในหว่างหา
 ทางฮูคิละหว่า "อย่าเอามาไว้เคอภูเค
 วะชั้น ภูยานัน เหมนหาหิมันตคกจะเหมน"
 "โบัว" ทางที่ "หามึงตคกจะเหมนคือ
 กันนั้นแล้ว" วะชั้น (คนฟังหัวเราะ)
 แล้วจั้งไค้พะญาทอนละตักสินเหอหว่า

ถ้าคม เออให้เป็นทีคอกไม้ คมแล้วให้
 คุม (สูทจุมก) เหนงขึ้นทองฟ้าจนถึงจะ
 ตกลง" ควายถึงไค้คมที่แลวกี้ (สูทจุมก)
 จนถึงทุกวันนี้แหละ "ทีนทีคนละ"
 "ทีคนให้ เป็นทีน้ำมันถ้าจับหิมันแล้ว
 ให้คุดลูบหน้าลูบมม แล้วคุดถึงมาล้าง
 หนาทามหลัง" คนเราเวลายอนกับญูตึง
 ตอนกลางคืนจับแล้วแหละ คั้นแล้วก็
 (ทำท่าลูบหน้าตัวเอง) มันเป็นทีน้ำมัน
 อือพูชาบ มันถึงรับรอง ชันถึงไค้กลับ
 กับคุณ "เอา ถ้ากลับแล้วทำอย่างไร
 กลับ" "ทำอย่างไรกลับก็ไมกลับ
 ถ้าคุณไม่ญูกใส่คอกแล้วลากกลับมันถึงกลับ"
 "เออ" เขาว่า "ญูกก็ญูก" จั้ง
 ญูกกับคอกลามมาถึงไค้ลากนางมันแม้วมา
 คอบเขาถึงไค้ตั้งเคอญูจนทุกวันนี้ถึงไค้
 ตั้งอยู่ (คนฟังหัวเราะ) พุคตามนิทาน
 นะครับ (เออ - คนฟัง) ถึงไค้ลากกันมา
 ลากมาแล้วเอาไว้ไหนทีนี้ อือ เอามา
 ไว้ระหว่างขาแต่กันนั้นอยู่หน้าแซง
 เอาไว้ระหว่างขา มาไว้ระหว่างขา
 ฝ่ายรูชี้เลวว่า "อย่าเอามาไว้ใกล้ญูนะ
 ภูกลัมันเหมนเมื่อหิมันตคกจะเหมน"
 "อ้าว" ข้างที่ "ถ้ามึงตคกก็เหมนเหมือน
 กันนั้นแหละ" (คนฟังหัวเราะ)
 แล้วถึงมีวิทยาชรมาตคลินให้ว่า

"เอ้า มันก็อยู่เท่า ๆ กันนั่นละ เมอมี
อยู่หลุมอยู่เทิงวะชั้น (คนพังหัวเราะ)
อยู่ต่อกันนั่นแหละ" จึงได้เอาไว้หว่าง
ขา เอ้า เหล็กตะปูนั่นมาเคาะไว้
เคอนึงนั่นพะญาทอนมากอน เบ็ง เหล็กตะปู
คั้งนี้ ละดูเฮาจึงมาเคอนึงคั้งนี้
เคอนึงคั้งนี้ เพาะพะญาทอนมากอน
ตะปู บาคันเวลันอน นอนหงายลงแหล
ห้อยเทิงตูด ชันกองกันละตูดอยู่เทิงที่
เขาหวายถลอกันแล้ว อยู่ปากันนี้แหละ
จึงได้ผูกกัน แดกมันบูฟ พอเป็น
ชะนั้นแล้วกะดัดคอกัน บาคันแล้วกะเหอ
แหมตึงนั้นไปแชนเอาพูชาย แหมตึงกะ
เลียบไปแชนพูชาย ไปเป็นคันมะตันท้าว
จนเน็งเม็ด ชันพูได้เน็งงามเน็งจั่งลงไป
แชนท้าวคำกมณะ พุมิณะแชนกะมิลงไป
พูไฉนังงานั้นชะหนอยกะได้ชะหนอย
กะได้เท่า พุคิลาบนั้นมิได้ดูไฉนนำเน็ง
จักเหอ บาคันละมาไหวมาวอนเน็งเหว
เหอพูชายมาแชนเอาไปหาเอา เออ
ชันเหวเหอพูชายไปแชนเอา เออลาคา
มาตีเสอกันเสอกอนวะชั้น เออ นางมันเมว
กะมา ท้าวคำกมณะมา "เหอนางมันเมว
ที่ชะกอนลาคาของเจ้าหลายดอเลอ"
นางมันเมว เออวะชั้น "ลาคาของคอบ
นี้สองอิมตัน ลาคาสีฮอนบายฮอนบอหนึ่ง

"เอ้า มันก็อยู่เท่า ๆ กันนั่นละ ไมมีใคร
อยู่ไต่อยู่เหนืฮรอก (คนพังหัวเราะ)
อยู่เท่ากันนั่นแหละ" ถึงได้เอาไว้ระหว่าง
ขา เออ เหล็กตะปูนั่นมาตอกไว้
เคอนึงวิทยาธรรมาโยกดูเหล็กตะปู
คั้งหนึ่ง ระบุเราจึงมาเคอนึงคั้งหนึ่ง
เคอนึงคั้งหนึ่งเพาะวิทยาธรรมาโยก
ตะปู ที่นี้เวลันอน นอนหงายลงแหล
ห้อยเหนืฮรอก ถ้ากองกันละตูดอยู่เหนืฮ
เขาว่าอยู่เท่ากันแล้ว อยู่ควยกันนี้ละ
ถึงได้อยู่ควยกัน แดกอนมันอยู่นี้ พอเป็น
เชนนั้นแล้วก็คี่เหมือนกัน ที่นี้ก็ให้
ผู้หญิงไปจับผู้ชาย ผู้หญิงก็
เลียบไปจับผู้ชาย ไปเป็นคันหมากทมะพร้าว
จนเชนหมค ถ้าใครสวยเขาถึงลงไป
คูนายคำกมณะ ใครไม่อยากคุดก็ไมลงไป
ใครสวย ๆ เคียวก็ได้ลูกเคียว
ก็ได้เท่า คนซีเหอนั้นไมได้ลูกเคียวกับเขา
สักที ที่นี้จึงมาไหวมาวอนเขาว่า
ให้ผู้ชายมาแชนเอาไปหาเอา เออ
ถ้าหากให้ผู้ชายไปแชนเอา เออราคา
มาตกลงกันเสียก่อน เออ นางมันเมว
ก็มา นายนายกมณีกะมา "ให้นางมันเมว
ที่เสียก่อนราคาของเรามากเท่าไร"
นางมันเมว เออ "ราคาของฉัน
นี้สองอิมตัน ราคาสิร้อยบ้ายบอร้อยหนึ่ง

หน่อเตตราคาที (คนพังหัวเราะ) อ้อ
หาฮอยคำ" อ้อ บาคัน เจ้าพูยาบกะเลย
คิปากัน พูยาบกะเลยคิว่า "เอ
คิเบ็งดูคำกมของโศพนันคิหลายถ่อเลอ"

วะชั้น มันแล้วเวาหว่า

"เต็งต่างอ้างคำแสนนึ่งหาค้อยโค" วะชั้น
คำแสนนึ่งคิลาคำเลอกันหว่า

เต็งต่างอ้างคำแสนแสนคำคิอชาควาบทนะ
แสนคำคิอพุนเค คำป้อ ๆ นีแสนละ
คำพันคำบาคันละ โอ เคมทีแล้วของพู
ชาบนิมันนักโพทหลายโพด ขอวังวอนเทอ
พูชาบนิไป ไปเตงเอาเส จังได้วังวอน
เทอพูชาบอยู่เฮอนเทอเหมดังอยู่เฮอน
เทอพูชาบนำเตง ลาคาถ่อเลอกะมิเวา
เตขอเทอพูชาบนำเตงนำแบ่ง เอา
พูตึงนิมันเป็นคนเพคฮอนแหละ เทอเตงเอา
จังได้คักลงบงใจกันจังได้ไปเตงเอา
จังได้พูชาบนิไปเตงเอา บาคันพ้อไปเตง
เอาแล้วแหละ เอามาคักชาเตงกันคองเสอ
กัน เขาจังได้คักชาเตงกันคองเสอกัน
อันเตงกานเตงงานที เออจังได้ไป
เวา ไปขอค้อมเวาที จังได้ไปขอไป
เตงไปแบ่ง บาคันแหละเลยมาเวาแมวน
บาคันแหละเตกฮอนคนแหละสีกา หมาละสีก
ถอด ควาขบผนถอดได้บงได้ แล้ว
แหละ บาคันนั้นแหละ ควาขบผนมาเบอะมา

หน่อเตตราคาที (คนพังหัวเราะ) อ้อ
หารอยทอง" อ้อ ทินพูชาบจัง
คิราคาทีนี้ พูชาบจังคิว่า "เอ
คิจุคิกำกมของเขอนันคิมากเทไร"
มันเลยพูค

"คำควบของฉนิ้นทองคำแสนนึ่ง"
ทองคำแสนนึ่งคิราคากันว่า

คำควบนะทองคำแสนนึ่ง
แสนทองคำเชียวนะ คำป้อ ๆ นีแสนละ
พันทองคำทีนี้ละ โอ เคมทีแล้วของพู
ชาบนิมันนักไปมากไป ขอวังวอนไท
พูชาบนิไป ไปเตงเอาเสิบ ถึงได้วังวอน
ใหญ่พูชาบอยู่เรือนใหญ่พูตึงอยู่เรือน
ใหญ่พูชาบตามเตง ราคาคะไรไมพูค
เตขอใหญ่พูชาบตามคกตามเตงเอา
พูตึงนิมันเป็นคนเพคฮอนแอ ให้เตงเอา
ถึงได้คักลงปลงใจกันถึงได้ไปเตงเอา
ถึงมีพูชาบนิไปเตงเอา ทีนี้พ้อไปเตง
เอาแล้วแหละ เอามาคักลงคำเตงงาน
กัน เขาถึงได้คักลงคำเตงงานกัน
เออเตงการเตงงานนี้ เราถึงได้ไป
พูค ไปขอเหมือนผนพูค ถึงได้ไปขอไป
เตงไปคก ทินแหละถึงมาพูคอย่างนี้
ทีนี้แหละเตกฮอนคนแหละเปิดคา หมาเปิด
ถอด ควาขบผนถอดได้วางได้ แล้ว
แหละ ทินนั้นแหละ ควบคิมายากมา

ญามเลอะมา มาแล้วจับเข้าโลกดุน
 คันเสื่อโลก โยว มิได้ ต้องตามไวเส
 เหลอสูไปอนำอาบในเสกอนแล้ว
 มาตามไว โสนหินเตาะไวแล้ว พะญาทอน
 เตาะไวแล้วมันมีหินเคาะ แล้วเหอหมา
 เหอหมาเหอคนกับควายลงอาบนํ้ากัน
 ลงอาบนํ้ากัน บาคันเเหละมาโลดหินก่อน
 มาหินก่อนมันเเหละไปเอาเสียวควายควาย
 พอมันได้ควายควายนั้นกะแล่นแล้วมานั้น
 แล่น อี อี อี อี แล้วเดินได้ควาย
 ควายเดินละที่เมาแล้ว "เอามาเเม เอามาเเม"
 ควายจึงได้ฮอง อวก อวก แหละฮอง
 อวก อวก ฮองเอาควายเดิน มานี้กะตั้ง
 ทอแล่น บาคันเจ้าหมาหินมาบิโกะ ของคน
 นี้เเล่เอาคือโยโยะไว้ หินมาเเหละ
 หมาโลดสะแควก แควก แควก หละ
 ได้ควายคน เอาควายคนแล่นขึ้น
 แล่นแล้วกะคนหินไล่เอากะมิทัน ไล่เอากะ
 มิทัน หมาจึงได้เเคนอยู่ ซอก ซอก
 ซอก ซอก อยู่ทาวคูม่อน อันบ้านคน
 เอาควายนํ้าเดิน จึงได้มาเป็นกันเเหละ
 หมาจึงได้สีกา แดกกะคนสีกา
 หมาสีกอด เป็นจึงได้คากันเป็นเอาควายคน
 หละเวล่าเป็นคี่เป็นหละชะ คี่ฝุ่น ควัก
 ควัก ควัก (เคาะพื้นประกอบ)
 ชะเบ็งควบแล้ว เขาจึงเว้าว่า

เวลาไหนก็มา มาแล้วก็สอเขาเลบดุน
 คันใส่เลบ อ้าว ไม่ได้ ต้องผูกไว้
 ให้พวกเื่องไปอาบนํ้าอาบหาเสียวก่อนแล้ว
 มาผูกไว้ ส่วนหินตอกไวแล้ว วิทยาร
 ตอกไวแล้วมันไม่หนีหрок แล้วให้หมา
 ไ้หมาให้คนกับควายลงอาบนํ้าควายกัน
 ลงอาบนํ้าควายกัน หินเเหละมาเลบขึ้นก่อน
 มาขึ้นก่อนมันเลบไปเอาควบควายเสียว
 พอมันได้ควบควายมันก็วิ่งมามัน
 วิ่ง อี อี อี อี ละก็ได้ควบ
 พอควายขึ้นมา "เอามาเะ เอามาเะ"
 ควายถึงได้รอง อวก อวก แหละรอง
 อวก อวก รองเอาควายเดิน มาก็ตั้ง
 หน้าวิ่ง หินหมาขึ้นมานี้ก็ ของคน
 นี้เอาชี้เเคะไม้ปัดไว้ ขึ้นมาก็
 หมาก็เขียบ แควก แควก แควก ก็
 ได้ควบคน เอาควบคนแล้ววิ่งไป
 วิ่งไปคนก็ไล่เอาที่ไม่ทัน ไล่เอาก็
 ไม่ทัน หมาถึงได้เเคนอยู่ ซอก ซอก
 ซอก ซอก จนทุกวันนี้ มันกลัวคน
 เอาควบกับมัน จึงได้เป็นกันเเหละ
 หมาถึงได้เเคดคา แดกอนก็คนเเคดคา
 หมาเเคดทอด มันถึงได้คากันมันเอาควบคน
 เวลามันขึ้นจะตะกูป ดิน ควัก
 ควัก ควัก (เคาะพื้นประกอบ)
 ตะกูปควบเเหละ เขาจึงพูว่า

ไม่มีผอยหมา หมาบฮอนคี่ บ่มีหนึ
 เขาบฮอนตาม เวลานั้นคิมันเปี้ยว
 มันต้องชะมันชะ เบิ่งควาย แล้วควาย
 ชันเห็นตนโกยตนออวกะชนเอาเบอ
 โกยโปะไว้ มันเห็นเคื่อโกยคี่
 ของมัน ควายมันเห็นกกโกยคี่
 คีตหวากกกโกยเอาไป ถี้จิงโง้งโกย
 ตะหาก มันมาแนวนี้แหละ
 เอา จบ ลำนันแหละ

ไม่มีผอยหมา หมาบฮอนคี่ บ่มีหนึ
 เขาบฮอนตาม เวลานั้นคิมันเปี้ยว
 มันต้องตะกุ่มมันตะกุ่มควาย แล้วควาย
 ถ้าเห็นตนกลายตนออวกะชนเอาไป
 กลายปัดไว้ มันเห็นเคื่อกลายเหมือน
 ของมัน ควายมันเห็นตนกลายนี้ชนจิดขึ้น
 นึกว่าตนกลายเอาไป ที่จริงเคื่อกลาย
 มันเป็นอย่างนี้ละนิทาน
 เอา จบ แล่นันแหละ

ไฉ่เมคากัน

ฉวีเมียบคากัน

นายศุภนัยดา โภพลรัตน์ : วิทยากร

สองไฉ่เม (ศรีสุคา - ไฉ่เม
คากัน) ญูนากันเอากันแหลคากันวันละ
สามครั้ง คาไปคาไป ยอนฮอกเทวะคา
ยอนฮอกอันยอนฮอกเทวะคา เทวะคา
โย้ว เผอจ้งคากันกะตักกะคอสองไฉ่เม
มันทุญะกะคอกะเอาเหอเอาลวนแต่เงินทอง
มิเหอคากัน เทวะคาหวามิเหอคากัน
อัน (เป็นแนวเลอบวคัพนี้ - เซา)
มิเหอคากัน มิเหอคากันมิคากะมิคาลแล้ว
ตอมาผาดคากันอแล้ว บคคัพนี้ อือ
อือมิได้ ยอนฮอกพะอิน พะอิน
แหลลงมาแหล "โอ ชุมเจ้านี้เยอะไปเบาะกัลลงมา "โอ พวกเจ้านี้อยากไปไหม
เยอะไปเมืองชะหวน" "โย้วเยอะไป
อยู่แล้ว" "เหอชุมเจ้าอย่าเสาคากันจ้งได้
ไปเมืองชะหวน" พะอินจ้งกับเพด
เป็นญอนคคโค พุโยนอันข้างขวา
เมอนข้างซ้าย "แหลมิเหอคากันโค
หว่างทาง" กะบิ่นขึ้นไปแล้ว บิ่นขึ้นไป
มันนานฮอกเมืองชะหวน กะไปคากันเส
หว่างทาง พะอินเลียบบิ่นลงมา
เลียบตกลงมา พุเมบิ่นตกลงแควน้ำ
หลดไปเกิดเป็นหอยคัน คันลงไปกะมิได้
คุดมมันคันฮันหนะ ไปเกิดเป็นหอยคัน

สองฉวีเมียบ (ศรีสุคา - ฉวีเมียบ
คากัน) อยู่คัยกันแต่งงานกันก็คากันวันละ
สามครั้ง คาไปคาไป รอนถึงเทวะคา
รอนถึงเออรอนถึงเทวะคา เทวะคา
เอ ทำไมถึงคากันนักหนาสองฉวีเมียบ
มันทุญะขากนักก็เอาให้เอาลวนแต่เงินทอง
ให้ไม่ให้คากัน เทวะคาว่าไม่ให้คากัน
เออ (เป็นอย่างไรทีนี้ - เซา)
ไม่ให้คากัน ไม่ให้คากันไม่คากันไม่คากัน
คามากีคากันอีก ทีนี้ อือ
ฮอกไม่ได้ รอนถึงพระอินทร์ พระอินทร์
อยากไปเมืองสวรค์" "โอ อยากไป
ซี" "ให้พวกเจ้าหยุดคากันจะได้
ไปเมืองสวรค์" พระอินทร์จ้งกลบเพด
เป็นญอนคคคัว คนฉวันอนข้างขวา
เมียบอนข้างซ้าย "ไม่ให้คากันนะ
ระหว่างทาง" ก็บิ่นขึ้นไป บิ่นขึ้นไป
มันนานถึงเมืองสวรค์ ก็ไปคากันเสีย
ระหว่างทาง พระอินทร์เลียบพลิกลงมา
เลียบตกลงมา คนเมียบตกลงวมน้ำ
เลียบไปเกิดเป็นหอยคัน คันลงไปก็ไม่ได้
ทุกวันนี้มันคันนี้ะ ไปเกิดเป็นหอยคัน

พุโณตกเข้าป่าเลยเกิดเป็นนกเป็นนึ่ง
 (เออ - คนพังหัวเราะ) เมื่อโง่มาได้แล้ว
 หังโง่เมื่อนะ ไปโง่แล้วคัน เป็นแนว
 นี้แหละ อ้อ (ศรีสุตา - จีบเบาะโง่เม
 คำนั่น) อันนี้โง่เมคำนั่น

คนวันตกเข้าป่าเลยเกิดเป็นทาเกเป็นบุง
 (เออ - คนพังหัวเราะ) ใครโง่ไม่ได้
 หังโง่เมื่อนะ ไปโง่แล้วคัน เป็นอย่าง
 นี้ละ อ้อ (ศรีสุตา - จีบหรือโง่เม
 คำนั่น) อันนี้โง่เมคำนั่น

หอยกับก

หอยกับก

นางคำเสียน เตโช : วิทยากร

หอยกับทะเลกมัน (คนฟัง -

เป็นแนวเลอบาคหนี) บาคหนีอาย
 อื่นนั้นอายเหมยฮาง ลูกมิได้ ไค้ทอ
 หนอแตกเจาของ เยอะไปหาญหากิน
 เยอะไปตีกูตีกปากะดี เยอะไปชอกินขอ
 ทานกะดี ทะเลจับแตกเจาของ ไปเวน
 เทอด้ง ทั้งเคอเตาไฟนั้นแล้ว มีอนัน
 ทะเลพอก้างหละมาไปขายคัง ทะเลมา
 แล้วทะเล "เหมยเจ้า ๆ ไค้คนอยู่เบาะ
 เฮอเฮอนัน" ส่มอยอยู่ ชักนอยหละไค้
 จินแสงไล่โก "เซวอะ ๆ หว้าน
 โอ ไก้นกะโพวะหันเฮอนเนาะ" เน้นวะ
 โอ ไค้คนอยู่เฮอเฮอนัน หละหันไป หันไป
 หละเห็นนั่งจอนจอกอยู่เฮอเตาไฟอัน
 อัน "เจาญ่าเมอแควน" "ซอบญุ่พุเคว"
 เซนแตก ๆ ญุ่หนอแตกนั้น เฮอด้งนั้น โอ
 มันยักเวาเบเนเต หลดจับญัดเสอถงกะเทว
 หลดไปบาคหนี ไปหละซิวเฮอคังหามน้ำ
 ทะเล "โอ้ย ซอบญุ่พุเจาซอบ ยักไค้
 ญั่งขึ้นลึงขึ้นลาย มันหวา มาอญุ่พุค้ำ
 คังยักไค้ญุ่เจวกะทง" เวากับหลด
 เจวกะทง เวาอญุ่ขึ้น จักถอเลอเทอ
 โยว เอคเมอเวาเบเนเต วะขึ้น หลด

หอยกับตอนต้นมัน (คนฟัง -

เป็นอย่างไรที่นี่) หนีก็หนี
 คนนั้นหนีหมาย ลูกก็ไม่มี มีแค่
 แดกตัวเอง จะไปหาอญุ่หากิน
 ไปตูกญุ่ตูกปลากี้ดี อบากไปขอ
 ทานกี้ดี ก็จับแตก ไปไว้
 ให้ด้ง ทั้งไกลเตาไฟนั้นทะเล วันนั้น
 พอก้างรังมาจากไปขายคัง มา
 แล้วก็ "แม่เฮา ๆ มีคนอยู่ไหม
 ะบ้านนี้" เจียบ สักครูก็ได้
 ยินเสียงไล่โก "เซวอะ ๆ
 เอ๊ะ ไก้นักขึ้นเตาบ้านนะ" เขาว่า
 โอ มีคนอยู่บ้านนี้ เลยขึ้นไป ขึ้นไป
 ก็เห็นนั่งยอง ๆ อยู่ไกลเตาไฟ
 เออ "เจาอญุ่กับใคร" "ฉันอยู่คนเดียว"
 สันเทาอยู่แตกนั้น ให้ตั้งอยู่นั้น โอ
 มันทำไมพูดเป็น เลยจับยักไค้ถูงยาม
 แล้วไปหนี ไปก็ซิวเรอครั้งขามน้ำ
 ทะเล "โอ้ย ฉันอยู่กับเจาของฉัน ไค้
 ญั่งขึ้นคอกขึ้นลาย มันหวา มาอญุ่กับพอก้าง
 ครั้งกลับไค้ญุ่เจวกะทง" พุดกลับหลด
 เจวกะทง พุดอยู่นั้นทะเล ไม่รู้ก็ครั้ง
 เอ๊ะ ทำไมพุดเก่งนัก เลย

เอาทิมลงน้ำเสเลย เป็นหอยแตกกับก็
 ประเลค ๆ แนวคู่มือนี้ หละฮันเข้าไ้
 จอมจูงนั้น หอยกับก็ อ้อ จบเส

เอาทิมลงน้ำเสเลย เป็นหอยแตกกับก็
 เนื้อโด้ลออกมาอย่างทุกวันนี้ และที่เราไป
 ชอนกูงนั้น หอยกับก็ อ้อ จบเส

แต่ก็ไปเสียดายเมืองเวียงจันทน์

แต่ก่อนไปส่งส่วยเมืองเวียงจันทน์

นางจะ โทพลรัตน์ : วิทนาการ

แต่ก่อนนั้นเห็นไปเสียดาย

แต่ก่อนนั้นขึ้นไปเสียดาย

เมืองจันทน์ เวียงจันทน์ เสียดายเมืองเวียงจันทน์
ไปเสียดายแล้วแต่อย่าดูเอาหน้าขึ้นไป
ขึ้นไปแล้วมาคหน้า ขึ้นไปแล้วอย่าไปพัก
สาละวันตกกลิ่น ผ่นตกกลิ่นมันเปะ
ผ่นตกกลิ่นแล้วไปพักขึ้นแล้วขึ้นเสียดาย
เวียงจันทน์เดอไปตามห้วย ไปตามห้วย
แล้วจะไปแล้ว ไปแล้วจะฮอดสาละวันนั้น
กะจิกเผอคือ อ้อ (คนฟังหัวเราะ)
จิกเผอคือ แล้วกะ "โย้ว พุโศไปคี่"
วะชั้นอย่าอย่าหาว่า พุโศกะมิได้คี่ พุโศกะ
มิได้คี่ "โย้ว คี่เผอได้เป็นอย่า"
เผ่นหละเบอะเป็นอย่าอันคาคณะเบอะ
เป็นอย่า "คี่ค่น้อย" หว่าเด
"คี่ค่น้อย" คี่เผอหละได้เป็นอย่า
จิกคี่เผอ เผ่นเบอะเป็นอย่าคาค
"คี่ค่น้อย" "โย้ว เน่นเนิงเบอะ"
"เน่นเนิ่นหละคี่ค่น้อย" วะชั้น
(คนฟังหัวเราะ) "กินเสได้"
เหอคานกิน "ขี้มิกินหละคี่ค่อ"
(เข่า-กินละเบอะ) ฮ่วยกะกินอันแล้ว
(คนฟัง-อาย) เน่นเนิ่นเนิ่น
หลดไป น้าไป ไปแล้วไป

เมืองเวียงจันทน์ เสียดายเมืองเวียงจันทน์
ไปเสียดายแล้วก็พญาเรานี้ขึ้นไป
ขึ้นไปคี่ ขึ้นไปแล้วไปพัก
สาละวันตกปรอยๆ ผ่นตกปรอยๆมันเปะ
ผ่นตกปรอยๆไปพักอยู่นั้นขึ้นเสียดาย
เวียงจันทน์นะไปตามห้วย ไปตามห้วย
แล้วก็ไปแล้ว ไปก็ถึงสาละวันนั้น
ไม่รู้ใครซี้ อ้อ (คนฟังหัวเราะ)
ไม่รู้ใครซี้ แล้วก็ "เอ๊ะ ใครไปซี้ไว้"
พญาตาม คนนั้นก็ไม่ได้ซี้ คนนั้นก็
ไม่ได้ซี้ "เอ้า ซี้ใครได้เป็นพญา"
เขาก็ออยากเป็นพญา เอ้อชานะอยาก
เป็นพญา "ซี้กระผม" วะละ
"ซี้ผม" ซี้ใครจะได้เป็นพญา
ไม่รู้ซี้ใคร เขาก็ออยากเป็นพญาชานะ
"ซี้ผม" "อ้าว ไซ้จริงหรือ"
"ไซ้ซี้ผม"
(คนฟังหัวเราะ) "กินเสียนะ"
ให้ซ้ากิน "ถ้าไม่กินจะคักค่อ"
(เข่า-กินไหม) อ้าวก็กินนะซี้
(คนฟัง-อาย) เป็นอย่างนี้แหละ
เลยไป ตามไป ไปแล้วก็ไป

ไปเห็นอันค้ำบันอัน อันสามโต อัน
 สามโตแล้วบันมีแล้วจักเหอคาหนะ
 มันเตก บันมีแล้วแหลเห็นอายญาเอาไป
 อายญาเอาไปหลด "บันอันไฮคะนอยเห็น
 บันอันหนี่" ะชั้น อันสามโตหนะ ข้าคนหละ
 สองคนอันหละสามโต คนสองคน
 "ขันกุนไฮสูอยาเอาเห็นเนอ
 สูอยาเอาแนวนั้นแนวนั้นไคญหละ
 บันเหอสู" "โคย ขันบันแล้วกะ
 แล้วอายญาบัน หมูคะนอยบันแหล
 เนินเอาเหอไคพุนผาคไคสองเส
 ขันเอาเหอพุนคะคะนอยกะไคโตเคว
 พุนผาคไคสองเสนีกะบันมีแล้วจักเหอ
 เหออายญาบัน" "เออ ขันกุนแล้ว
 พังควาโม" "โคย" "อันสาม
 สองคนอันคอสสาม โตอันสอง สองโต
 อันคอบันโตกุน เอาเบาะ" "โคยคะนอย
 เชนแนวนแล้วแตเวนแล้ว อันนั้นเนินเป็น
 อายญาเป็นเจ้าเป็นนายเนินบันเป็น"
 (คนฟัง—เอออายคาเวาเบาะ) เออ ค้าเวา
 บันเป็น กะเอาแล้ว สองคนเขาไคเส
 (คนฟัง—โตเคว) โตเควหนะไคสองคน
 สองโตนั้นคอบันโตเนินพุนัน
 (ศรีสุคา—อ้อ หัวเราะ) กะแนวนั้น
 แหละเวาเส ชุคชา

ไปพบข้าเบ้งอัน อันสามตัว อัน
 สามตัวเบ้งไม่เสร็จสักทีขานะ
 มันโง่ เบ้งไม่เสร็จพอเห็นพญาเราไป
 พญาเราไปเลย "เบ้งอันให้ผมหนอย
 เบ้งอันนี้" อันสามตัวนะ ก็คนมี
 สองคนอันมีสามตัว คนสองคน
 "ถ้ากุนเบ้งให้พวกเอ็งอย่าเอาบางนะ
 พวกเอ็งอย่าพุดอย่างนั้นอย่างนั้นจะ
 เบ้งให้เอ็ง" "ขอรับ ถ้าเบ้งแล้วก็
 แล้วกันถ้าพญาเบ้ง พวกผมเบ้งแล้ว
 เขาเอาให้ตัวหนึ่งคนนี้ก็ไคสอง
 ถ้าเอาให้คนนี้ก็ผมก็ไคตัวเดียว
 คนนี้ก็ไคสอง เสียเลยเบ้งไม่เสร็จสักที
 ให้พญาเบ้ง" "เออ ถ้ากุนพุดแล้ว
 ให้เชื่อค่านะ" "ขอรับ" "เออ สาม
 สองคนอันคอสสาม ตัวอันสอง สองตัว
 อันคอบเบ้งตัวกุน เอาไหม" "ขอรับกระผม
 ถ้าอย่างนี้เสร็จแต่วันแล้ว นี่ท่านเป็น
 พญาเป็นเจ้าเป็นนายท่านเบ้งเป็น"
 (คนฟัง—เออไอชาพุดหรือ) เออ ข้าพุด
 เบ้งเป็น ก็เอา สองคนเขาไค
 (คนฟัง—ตัวเดียว) ตัวเดียวนะเบ้งสองคน
 สองตัวนั้นเบ้งตัว เขาคนเบ้ง
 (ศรีสุคา—อ้อ หัวเราะ) ก็อย่างนั้น
 แหละพุดเสีย หมกแล้ว

บั้งความผอความเมผีแกหมอนะฮก

ไม่เชื่อฟังพ่อฟังแม่ผีลากลงนรก

นายถง ผลโบน : วิทยากร

ว่าใจสุ่ยหยุนอับทั้งหลาย

(คนฟังหัวเราะ) เวานิทานบั้งความผอ
ความเมผีแกหมอนะฮกเป็นหว่า หมอนะฮก
กะแมน (เฮา—เป็นแนวเลียบาคหนี)
ฟาวเคอมนิมิตตออีกันได้ (ทิดเถาะ—
เวาไป) คือบวคสองคนพากันบวคเป็น
สองเสว คือลูงทองกับลูงถงนี้ละบวค
น้ำกัน แลละห่าตำล้า เป็นกะถือตำล้า
โตะกะถือตำล้าห่าแม่ (คนฟังหัวเราะ)
ลือกเอาะไปนี้แลละห่าแม่ ลูงทองนี้หละ
ห่ามกานป่อง (เฮา—เออ) เออ
คือลูงถงนี้แลละห่าเยวฟาคของ

(ทั้งคนฟังและคนเล่าหัวเราะ) บาคเยว
บาคไคนี้ ไชมันคัง นึ่งน่อง ๆ ๆ

แนวนั้นเคาะ (คนฟังหัวเราะ) แลละห่า
แนวนั้นในตำล้าหว่าแนวนั้นแลละ
ซันได้เมแนวนั้นแลแล้วยังมีเบนคี่เป็นว่า
แลแลละซีกพากันลือกเอาะไป ไปห่าแม่
ลูงทองหละได้เมกอนแล้วบาคหนี ได้
ได้เมมกานป่องแล้วบาคหนีเลากะเลย
เก็คยังเก็คมี ลูงทองนี้กะไปแล้วไปห่าแม่
ไปจนอาญูถึงฮาซิบปีเลียบได้ไปฟัง เบ็ง
เขาบาคเขาเยวกำกั้นมาบาคเขาซันอน

ว่าใจฟวกแกเอ่ยหยุนอับทั้งหลาย

(คนฟังหัวเราะ) เลานิทานไม่เชื่อฟังพ่อ
แม่ผีลากลงนรกเฮาว่า นรก
ก็ไซ้ (เฮา—เป็นอย่างไรทีนี้)
อย่าฟังนะมันไม่ติดไม่ตอกันนะ (ทิดเถาะ—
เลาไป) คือบวคสองคนพากันบวคเป็น
สองสหาย อย่างลูงทองกับลูงถงนี้ละบวค
ค้วยกัน แลละห่าตำล้า เขาก็บีดตำล้า
ค้วยก็บีดตำล้าหาเมียบ (คนฟังหัวเราะ)
ลือกออกไปนี้จะหาเมียบ ลูงทองนี้จะ
หาเมียบักเป็นลอน (เฮา—เออ) เออ
อย่าง เงนี้ก็หาเบียวฟาคของ

(ทั้งคนฟังและคนเล่าหัวเราะ) พอเบียว
ทีไรก็ไหมนคัง นึ่งน่อง ๆ ๆ

อย่างนี้แลละ (คนฟังหัวเราะ) ถ้าหา
อย่างนั้นในตำล้าว่าอย่างนั้นแลละ
ถ้ามีเมียบอย่างนั้นแลแล้วยังมีศรีสุขเฮาว่า
แลละลือกพากันลือกออกไป ไปหาเมียบ
ลูงทองนั้นได้เมียบกอนทีนี้ ได้
ได้เมียบมกานป่องแล้วทีนี้ เขาก็เลย
เก็คมั่งมีขึ้น ลูงถงนี้ก็ไปละไปหาเมียบ
ไปจนอาญูถึงฮาซิบปียังไม่ได้ไปฟังดู
เวลาเขาเบียวกลางคืนคอนเขาจะนอน

เขาเขียว (คนพังหัวเราะ) กะกั๊ว
 ชวค ๆ ลื้ออ้อ บักก็คือเสียงคองแหละไป
 ไปอยู่ขึ้นและไป ไปกะซังคาคเลื้อคาค
 เลื้อคาคเม็คแล้วมาคหนึ่ง ไปนั่งอยู่ในเหม็นน้ำ
 อันนี้ อยู่ขึ้นแหละเห็นแล่นไคนี้
 กะถ้อมคอกอยู่ไคนี้ถ้อมอยู่ไคเจ้าของอันหนึ่ง
 กะแกว่งมิกนั้น เสอแล่น มิคละตักน้ำ
 เส (ศรีสุตา - อ้อ) ตักน้ำกะนั่งเฝ้า
 อยู่ขึ้นแหละ พอดีเสอ เสอคือลูงทอง
 หนึ่งไปหาควายโลดไปเห็น "โห เสอ
 โทเฒ่าอยู่อย่างนี้" "โอย เสาไปหาแม่"
 "ไคแล้วเบาะแม่" "โอย ถ้อมมิกนั้นไคแล้ว"
 วะซัน "เป็นแนวเลอจิมิกไค" "มันมีเห็น
 อันเขียวฟาคคองหนะเมอบทาแล้ว"

(คนพังหัวเราะ) แหละไปแหละเสอหละ
 เอามาพามาบ้านหนะ เอามาไว้ในเนาะ
 บ้านหนะแล้ว เมอเอาซังเอาเสอมา
 มาไคนี้แหละพากันเมอเออน ผาคสิเข้า
 บ้านกะลักอายทั้งหลาย ซังกะคาคเลื้อกะ
 คาคเม็คแล้วเสออัน อันพุเป็นลูงถ้องอัน
 (ศรีสุตา - คะ) หละบากันแหละเอา
 เมอนอนน้ำแหละถามคูปกันอยู่ขึ้นแล้ว
 คิกมาแล้วกะบนอนหลับแล้วเห็น เสออันนั้น
 มันยังมีเป็นคิแล้ว ลูงทองนี้ยังแล้ว
 เป็นเสอสิแล้ว โทหละหุญหละคิถลักอาย
 ลูงทองหละไคสาวพุนี้งามงาม เออ

เขาเขียว (คนพังหัวเราะ) ก็กั๊ว
 ฉี่ ๆ เเฉ ๆ ไม่กั๊วเหมือนเสียงฆ้องเลยไป
 ไปอยู่นั้นละไป ไปจนกางเกงขาดเลื้อขาด
 เลื้อขาดหมดเลยเห็น ไปนั่งอยู่เม่น้ำ
 สายหนึ่ง อยู่ขึ้นแล้วเห็นตะกวดตัวหนึ่ง
 ถ้อมคอกอยู่ขึ้นหนึ่งในตัวนั้น
 ก็เหวี่ยงมิกนั้นใส่ตะกวดนั้น มิคเลยตกน้ำ
 เสอ (ศรีสุตา - อ้อ) ตกน้ำเลยนั่งเฝ้า
 อยู่ตรงนั้น พอดีเพื่อน เพื่อนคือลูงทอง
 นี้ไปตามควายเลยไปพบ "อ้าว เพื่อน
 ทำไมมาอยู่อย่างนี้" "โอย เราไปหาเมีย"
 "ไคแล้วยังเมีย" "โอย ยังไม่ทันจะไค"
 "เป็นอย่างไรงี้ไม่ไค" "มันไม่เจอ
 ที่เขียวฟาคคองหนะเมอบทาแล้ว"

(คนพังหัวเราะ) เลยไปเลยเพื่อนก็
 เอามาพามาบ้านนะ เอามาไว้ในอก
 บ้านนะ แล้วกลับไปเอากางเกงเอาเสอ
 มาไคนี้แล้วพากันกลับบ้าน ก็เข้า
 บ้านก็อายคนทั้งหลาย กางเกงก็ขาดเลื้อก็
 ขาดหมดแล้วเพื่อนนั้น คนที่เป็นลูงถ้องนั้น
 (ศรีสุตา - คะ) แล้วทีนี้ก็เอา
 กลับไปนอนควยแล้วถามคูปกันอยู่จน
 คิกแล้วก็ไม่หลับเห็น เพื่อนคนนั้น
 มันยังมีศรีสุตาแล้ว ลูงทองนี้ยังมีแล้ว
 เป็นเสอสิแล้ว ตัวเองทุกข์ยากก็คิดอาย
 ลูงทองมีลูกสาวคนหนึ่งสวยสวย เออ

มันเปี้ยวก็" ฝ่ายพ่อว่า "เราก็ก
ไม่ไค้พัง เอละเป็นนือบ่าพังกลัวันนี้
พักนี้เสียบก่อนพักอีกคืนหนึ่งก่อนถึงกลั
แล้วเราพากันพังไปแอบพังดูเวลามัน
เปี้ยว" คึกมากก็ลุกมาเปี้ยวอีกแหละ
อิหนูนั้น ลูกไปเปี้ยวก็เหมือนพูด
นั้นแหละ พอก็ดูมดลี้ลูกขึ้นพอนเลย
พอนนี้กว่าเสียบเออเสียบมอ (หัวเราะ
ทั้งคนพังและคนพูด) เสียบระนาดมอโหม่ง
แหละ พอนอยู่นั้น พอนอยู่ไยงๆ
"โอ้ แหมนือหลีนอเสี้ยววะชั้น เอล
โตนเหอเอลูเฮาชะ" "โย้ว เอค
แนวเลอชเอนางหะ เอนักะเงาแล้ว
ลี้ล้าฮิบแล้ว เหะเอลูยอเสี้ยวมันมมม"
วะชั้น "โย้ว ไช้เอลาหุ้งไค้กะไช้เอลา"
คิมมอเซามากะ "อนางเอะมาพะชั้น
มาพมานังพิเสกอนมอละแอนเจ้านถามเจ้าน"
อนางกะมาแล้ว "เอคแนวเลอยอ" วะชั้น
"โย้ว เควนยอเสี้ยวหนีเียนไปहांอันไปहां
เมหละมไค้ หละเหอเจ้านเเอล
เอลูยอเสี้ยว" "โอ้ย ลีเอนาไค้ยอเสี้ยว
(คนพังหัวเราะ) เียนกะเงาซอชอชอหุ้ม
หุ้งนอยอยู่เอนาแนวเลอเพนซอชอหืออยู่"
"มีกะตามเถอะ โย้ว ชันบเอนา
บพิงความมอความเหมนเีแกลงหมอนะฮักไค้"
วะชั้น "แกกะแกแล้ว" วะชั้น อือ

มันเปี้ยวก็" ฝ่ายพ่อว่า "เราก็ก
ไม่ไค้พัง เอละเป็นนือบ่าพังกลัวันนี้
พักนี้เสียบก่อนพักอีกคืนหนึ่งก่อนถึงกลั
แล้วเราพากันพังไปแอบพังดูเวลามัน
เปี้ยว" คึกมากก็ลุกมาเปี้ยวอีกแหละ
อิหนูนั้น ลูกไปเปี้ยวก็เหมือนพูด
นั้นแหละ พอก็ดูมดลี้ลูกขึ้นพอนเลย
พอนนี้กว่าเสียบเออเสียบมอ (หัวเราะ
ทั้งคนพังและคนพูด) เสียบระนาดมอโหม่ง
แหละ พอนอยู่นั้น พอนอยู่ไยงๆ
"โอ้ ไช้จริงๆนะเพื่อน เอล
เพื่อนนี้ให้เอลูกรานี้ชะ" "เอะ ทำ
อย่างไรมันจะเอลอิหนูนะ เรานี้ก็แก่แล้ว
ลี้ล้าฮิบแล้ว ให้เอลูกรเพื่อนนี้มันไม่ถูกร"
"เออ ให้เอลายังไค้ก็ให้เอลา"
รุ่งเซามากะ "อิหนูเอะมานี้
มานี้มานังนี้ก่อนพอจะคุดคุดจะถามเจ้า"
อิหนูก็มา "ทำไมพ้อ"
"เออ เพื่อนพอนี้เขาไปหาเออไปหา
เมียบแล้วไม่ได้ จะให้เจ้านเเอลเสียบ
เพื่อนพอนี้" "โอ้ย จะเอลอย่างไรรเพื่อนพ้อ
(คนพังหัวเราะ) เขาก็แก่แล้วฉนี้บั้งหุ้ม
ยังแนนอยู่จะเอลอย่างไรแพนฉนี้ก็มีแล้ว"
"มีก็ข้างเถอะ เอะ ถ้าไม่เอล
ไม่เชื่อคำพ้อเมมีลากลงนรณะ"
"ลากก็ลากสิ" อือ

"มิเอ้าเอ็ดเผอเหลซอชออะมิเอ้า"

คิง ทั้นเข้า เออ ลุงจิงพ่อยุอยู่ใน

นั้นกะเคย (คนพังหัวเราะ) อัน

บ่อเส่วนั้นกะตายแล้ว กะคิงทั้นเข้าไป

บ่อกะคิง คิงกะลุดบ่อกะตาย คิงบ่แฉ่

ปานไคละบ่อกะตายเ็นเบอะไฮลู่สาว

เอ้าบ่อเส่วนั้น กะเลียบต่อมากะตกลง

เอ้าเดามันคิงแฉ่ตอแฉ่หลาย

"เอากะเอ้าเสผอเอะ" ละลุดบ่อเอ้ามาได้

มันกะอาบน้ำอาบในแล้วกะบ่อเส่วกะ

เอ้ามาจากรูอาบน้ำแล้วคำมากะเวมา

บ่อนเก่า มากะเลย "โย้ว เก่วหวา

เมอแล้ว" "บาคเมอกะเมอแล้วมันหลงทาง

มา" วะฮั้น (คนพังหัวเราะ) "เอ้า

เอ็ดแนว เลอพูแซนเอากันชะ" วะฮั้น

เลียบเอากันเส ตอมาคิตอคมิต

อันลุงจิงคิตอคมิตอันนั้นเมือปะจำชีวิตเ็น

แล้วกะเวาน้ำเมื่อนั้น เอ็ดแนว เลอมีคชอย

คกน้ำ เมผาตกลงน้ำเ่งเด

น้ำผาเล็ก เลบ "โย้ว ญะเผอไป

โปงมเอ้า" วะฮั้น ลงไป ไปแล้วไปฮอด

น้ำกะมุดลงไป โปงมเอ้ามีคช้นมาไฮได้

แล้วกะบสนน้ำบสนอยู่อันมีแต่ให้เงินให้ค้ำ

ทั้งเบ็ด อีนางเผอกะอาบน้ำอยู่ตามบ

หันค้อมือ ๆ แหละเจ้าออยากได้เงินได้ค้ำ

กะมิญะไคนี้หนะ บเพจุมหันมากะเบ็ง

"ไมเอ้าทำอย่างไรวั้นก็ไมเอ้า"

คิง ลากเข้า เออ ลุงจิงที่อยู่เ็น

นั้นก็ (คนพังหัวเราะ) เออ

เพื่อนพอนั้นะ ก็คิงลากเข้าไป

พอกคิง คิงก็หลุดพอนั้นก็ คิงไมแฉ่

เท้าไทรละพอนะอยากไห้ลู่สาว

เอ้าเพื่อนตัวนั้น ก็เลยตอมจกตกลง

เอามันคิงแฉ่เข้าแฉ่เข้านัก

"เอากะเอ้าพ้อ" ก็หลุดบ่อออกมาได้

มันก็อาบน้ำอาบท่าแล้ว เพื่อนพอนั้นก็

ออกมาจากรูอาบน้ำแล้วคำมากะกลับมา

ที่เดิม มากะเลย "อ้าว ไหนว่า

กลับแล้ว" "ตอนกลับก็กลับแล้วมันหลงทาง

มา" (คนพังหัวเราะ) "เอ้า

ทำอย่างไรวุ่นแชนเอากันชะ"

เลียบเอากันเลียบ ตอมาคิตถึงมิด

เออลุงจิงคิตถึงมิดไค่นั้นมิดประจำชีวิตเขา

แล้วก็พูกกับเมียบ ทำอย่างไรมีคช้น

คกน้ำ เมียนั้นว่าน้ำเ่งนี้

น้ำนั้นลึก เลบ "อ้าว ยากอะไรไป

โปงมเอ้า" ลงไป ไปก็ไปถึง

น้ำก็ดำลงไป โปงมเอ้ามีคช้นขึ้นมาไค

แล้วตรงน้ำตรงนั้นมีแต่ไหเงินไหทอง

ทั้งหมด นางนั้นหรือใครก็อาบน้ำอยู่ตรง

นั้นทุกวัน ๆ ถ้าอยากมีเงินมีทอง

ก็ไมยากนะ ไมยากยกขึ้นมาก็ดู

โลดเอาไหเงินไหค่านั้นขึ้นมา
 กะพำกันฮ้างกันมีน้ำกันคือกันกับผอเส่ว
 ถ่อกันแล้ว กายฮ้างกายมีเส
 เตะชะตุค สุกบับ

เลบเอาไหเงินไหทองนั้นขึ้นมา
 ก็พำกันมั่งมีควบกัน เหมือนกับเพื่อน
 เท่ากันแล้ว กลายเป็นมั่งมีเสียบ
 เตะสะตุค จบบับ

เลื่องผี

เรื่องผี

นายประพิศ อินทสันตา : วิทยากร

เออ นิทานหละเวลานี้กะเป็น
 ประชวรกัน เป็น เลื่องจึงกะเหม็น
 จากหมู่ที่เป็นคนน้ำกัน กอนที่เขามาเป็น
 คนเขาได้เคยไปซื้อดินจากเมืองแม่
 แลลงมา พอได้ดินลงมาแล้วตาม
 ท่ามะค่า เมื่อเอาดินข้ามของมาแล้ว
 จะต้องเอาดินนั้นไปเก็บไปซ่อนไว้
 ในบ่อนเล็กบ่อนคนหละมิไปอย่างผีป่าช้า
 เพราะหลือหวาบ่อนเปี้ยว ๆ ทำคนไปเห็น
 บ่อนนั้นหละมันสิทำโยคนไปลักเอาบ่อน
 เอาฝังดินไว้ เพราะหวาดินนั้นมาเก็บไว้
 แต้บ้านมิได้ เออ ที่นี้กะพอเอาดินข้ามของ
 มาแล้วกะเป็น เวลาเกือบค่ำแล้ว บ้านมา
 กะกะโมงมีกะกะโม่งหลายเป็นบ้านฮ้าง
 แล้วกะเป็น เวลาเกือบค่ำกะเลบแะเข้าไป
 ไปทะเลกันเข้ากัน เข้ากับกะโม่ง พอกัน
 เข้ากับกะโม่ง เส็ดแล้วกะตาเว่นกำลัง
 คำคอบคำมาแล้ว กะพอกันเข้าเหมิดแล้ว
 กะเข้ากะเหมิดในคืบ พอเข้าเหมิดในคืบ
 แล้วกะเลบเอากะโม่งใส่ในกะคืบนั้น
 สองโนย เส็ดพอมแล้วกะเอาผาคะมา
 มัดคืบเข้าแล้วกะมัดแอฮ้างมา เอาะ
 จากบ้านฮ้างนั้นมาพอกคืบ กอนละถึงเลบ

เออ นิทานจะพูดนี้เป็น
 ประชวรกัน เป็น เรื่องจริงก็ใช่
 จากเพื่อนที่เป็นครูด้วยกัน กอนที่เขามาเป็น
 ครูนี้เขาเคยไปซื้อดินจากเมืองแม่
 แลลงมา พอได้ดินลงมาแล้วตาม
 ธรรมดา เมื่อเอาดินข้ามโขงมาแล้ว
 จะต้องเอาดินนั้นไปเก็บไปซ่อนไว้
 ในที่ลึกที่ที่คนจะไม่ไปอย่างป่าช้า
 หรือว่าที่เปลี่ยว ๆ ถ้าคนไปเห็น
 ตรงนั้นหละมันจะทำให้คนไปลักเอาที่
 เราฝังดินไว้ เพราะว่าดินนั้นมาเก็บไว้
 ที่บ้านไม่ได้ เออ ที่นี้กะพอเอาดินข้ามโขง
 มาแล้วก็เป็น เวลาเกือบค่ำแล้ว บ้านมา
 ทางถนนมะม่วงมีต้นผลไม้มากเป็นบ้านร้าง
 แล้วก็เป็น เวลาเกือบค่ำก็เลบแะเข้าไป
 ไปแล้วกินข้าวกับมะม่วง พอกัน
 ข้าวกับมะม่วง เส็จแล้วก็ตะวันกำลัง
 ค่ำจะค่ำมาแล้ว ก็พอกันข้าวหมดแล้ว
 ก็ข้าวหมดกระติบ พอข้าวหมดกระติบ
 แล้วก็เอามะม่วงใส่ในกระติบนั้น
 สองลูก ใส่แล้วก็เอาผ้าขาวมา
 มัดกระติบข้าวแล้วก็มัดเอาเดินมา ออก
 จากบ้านร้างนั้นมาพอกคืบ กอนจะถึงเลบ

บ้านข้างนั้นมาหนอยิ่งกะเป็นป่าช้า ป่าช้า
 นั้นกะเป็นป่าช้าเมื่อแย่งป่าช้าผีโคดเป็นป่า
 ญ่อม ๆ อยู่ในนั้น แล้วกะผีเคยไล่คนเก่ง
 คนเคยเหียวไปดำไปงูมาออกอันต้อง
 เล่นหรือผีไล่เขาทุกคั้งหละขึ้นแหม่น
 มามีด ๆ กะแหม่นเอาทันที บางทีกะเฮา
 ญ่างมานักะเล่นมาตามหลัง ทุบ ทุบ
 ทุบ ทุบ พอเหลวหลังกะหว่า "เมื่อย
 เมื่อยขอกินน้ำหนอย" ได้ยินเป็นเสียง
 ผาควมเห็นโต บางทีกะพอเห็นเป็นเงา
 อันนี้เกือบคั้งที่ผ่านมาญ่างมาแล้ว โอ
 เขาว่าฮอดคั้งนั้นหละผีเคยเล่นน้ำหลัง
 พอนึกหว่าผีเคยเล่นน้ำหลังกะได้ยินเสียง
 ทุก ๆ ทุก ๆ ๆ มาน้ำหลังกะโลด
 เอ นี่มันคือสิบกูกเอาะมาจะโลง เค้น
 เค้นเนอหลุม แล้วกะฝังไว้ข้างทางนั้น
 ผีคือจะบุกโลงเอาะมา กูกับ ใจกะเต้น
 อยู่ ใจกะเต้นย้าน เหลวหน้าเหลวหลัง
 กะคือมีเห็นเยอ เป็นแสงกะเงียบเส
 พอเฮาเป็นพังแสงผาควมเงบ แดพอเฮาญ่าง
 ไปหนอยหนึ่ง กูกับ กะเลยคิดว่าผีลูก
 เอาะมาแหม่นอนแล้วโลกแสงย้าน เจอ
 แสงเตนกะเลยญ่างไวขึ้น พอญ่างไวขึ้น
 กะ กูกับ กูกับ ทุก ทุก เลยฮาว
 มันเอาะมาแล้ว เหลวหน้าเหลวหลังเลย
 ฮู้สึกหว่าเป็นเงา ไวไว วีวี เอาะมา

บ้านข้างนั้นมานิดหนึ่งก็เป็นป่าช้า ป่าช้า
 นั้นก็เป็นป่าช้าผีโคดเป็นป่า
 ญ่อม ๆ อยู่ในนั้น แล้วก็มีเคยหลอกคนบอย
 คนเคยไปดำไปอะไรมาถึงนั้นต้อง
 วิ่งหรือผีหลอกเขาทุกคั้งละถ้าหาก
 มามีด ๆ ก็โดนทันที บางทีก็เรา
 เดินมานักวิ่งมาตามหลัง ทุบ ทุบ
 ทุบ ทุบ พอเหลวหลังก็ว่า "เมื่อย
 เมื่อยขอกินน้ำหนอย" ได้ยินเป็นเสียง
 หากไม่เห็นตัว บางทีก็พอเห็นเป็นเงา
 อย่างนี้เกือบคั้งที่ผ่านมาเดินมาแหละ โอ
 เขาว่าถึงตรงนั้นละผีเคยวิ่งตามหลัง
 พอนึกว่าผีเคยวิ่งตามหลังก็ได้ยินเสียง
 ทุก ๆ ทุก ๆ ๆ มาตามหลัง ก็เลย
 เอ นี่มันจะบุกออกมาจากโลง เค้น
 เค้นในหลุม แล้วก็ฝังไว้ข้างทางนั้น
 ผีทำจะบุกโลงออกมา กูกับ ใจก็เต้น
 ซิ ใจก็เต้นกลั้ว เหลวหน้าเหลวหลัง
 ก็ไม่เห็นอะไร เป็นเสียงก็เงียบเสียบ
 พอเราเป็นพังเสียงกลับเงียบ แดพอเราเดิน
 ไปหนอยหนึ่ง กูกับ ก็เลยคิดว่าผีลูก
 ออกมาแหม่นอนแล้วเลยยิงกลั้ว ใจ
 บึงเตนก็เลยเดินเร็วขึ้น พอเดินเร็วขึ้น
 ก็ กูกับ กูกับ ทุก ทุก เลยฮาว
 มันออกมาแล้ว เหลวหน้าเหลวหลังเลย
 ฮู้สึกหว่าเป็นเงา วอบ ๆ แวบ ๆ ออกมา

ก็เลยอดไม่ได้บังใจไม่อยู่ก็วิ่ง วิ่งช้าๆ
 ตอนแรก วิ่งก็ดัง กุก ๆ ๆ ๆ โอ๊ะ
 ยี่โลมาแล้ววาทนี่ เป็นแสงไลกุก กุก
 ก็เลย แล่น ญ้างใหญ่เลยวาทนี่ แล่น
 จนสุดยี่ตีนเลย เอาะพนเซตนั้นกะญ้าง กุก
 กุก กุก กุก น้ำหลังอยู่ ตาย ยี่แสงไล
 วิดเคอะมาแล้วกะญ้างไล กะแล่นหามทง
 ทงอันทงใหญ่ทงหนองเวงหนะ แล่นมาสุด
 จนเมื่อย เหมิดกำลังหาแล้วไปสะกูดคันนา
 พอสะกูดคันนาลมทงลงไป จังเลยพอดี
 ลมทงหลังเห็นคืบเข้าอยู่อันมานึกเบิ่ง
 ไลด โอ๊ะ คืบเข้าอยู่หนี่ไลคมะโม่งอยู่
 ในคืบ เอามะโม่งเสอในคืบเข้าเลยคัง
 ทุบ ๆ (หัวเราะ) โอ้ย มันหละมิแม่นยี่
 อันนี้กะคือมีค้อยู่น้อยหนึ่งว่า ความ
 ลุกียานกะทำโฮเห็นเป็นยี่ไปเหมิด
 นิทานนี้กะเป็นปะชกานเคินทานนี่เป็นจัง

ก็เลยอดไม่ได้บังใจไม่อยู่ก็วิ่ง วิ่งช้าๆ
 ตอนแรก วิ่งก็ดัง กุก ๆ ๆ ๆ โอ๊ะ
 ยี่โลมาแล้ววาทนี่ เป็นเสียงโกกุก กุก
 ก็เลย วิ่ง เคนใหญ่เลยทนี่ วิ่ง
 จนสุดยี่ตีนเลย ออกพนเซตนั้นก็ยัง กุก
 กุก กุก กุก ตามหลังอยู่ ตาย ยี่ยังไล
 พนเซตมาแล้วก็ยังไล ก๊ว้งข้ามทง
 ทงนั้นทงใหญ่ทงหนองเวงหนะ วิ่งมาสุด
 จนเมื่อย หมัดกำลังแล้วไปสะกูดคันนา
 พอสะกูดคันนาลมทงลงไป แล้วพอดี
 ลมทงหลังเห็นกระต๊อบขาวอยู่อันมานึกดู
 เลย โอ๊ะ กระต๊อบขาวอยู่หนี่เฮมะม่วงอยู่
 ในกระต๊อบ เอามะม่วงไลในกระต๊อบขาวเลยคัง
 ทุบ ๆ (หัวเราะ) โอ้ย มันไม่ ไม่ใช่ยี่
 อันนี้ก็คือมีค้อยู่น้อยหนึ่งว่า ความ
 รูสึกกลัวก็ทำให้เห็นเป็นยี่ไปหมด
 นิทานนี้ก็ประสภารณะ นิทานนี้เป็นจริง

สองเสวหละไปน้ำกัน ไปทะเลไปแล้ว
มิได้ปากก็โตะแหล่ อูบ แบนเยอมาเอา
เบ็ดปากหนะจั่งมิได้ในซั้งนั้น บ้า เอ็ด
แนว เลอหนอทองจอบ เบ้งน้ำจั่งละเห็นหว่า
เยอมาลักเอาบ้าน บ้าในซั้งนี้ เอา
เฮานพากันคัก เบ้งกอนหว่าเผอเอาไป
กินคนลักเบาะ หลือเผอเหลอวะซัน
ปากนี้ทะเลสองเสงเผนกะมินอน แล้วคำมา
กะมาจอบอยู่เนอแควซังอยู่ให้ยั้งแล้ว
เนอแควไทยหนะ กะคัก คักมา คักมา
กะพอกโกหัน ไก่เงงมันปะตะ ปะแดง
เป็น เป็นแสงหันมาแล้ว มันปะตะปะแดง
เป็นแสงมา คำคำแหล่ มากะ มาย
มาย มาย มาแล้ว แสงไฟไคมา
สูง หู มาฮอดซังหนะ มาอยู่เนอซัง
มา มาเก็บเอาป่าแหล่ทั้งสองคนแหล่
ลงไปเสอ เสอแล้วเหละมันละเวาหว่า
"สองซังแล้วหว่า อี อี ซังกันเผอ"วะซัน
แล้วเป็นผี เป็นผีแฉงนอยหอยสาบหลา
แฉงนอยหอยสาบหลา เป็นคนแหล่คะ
แฉงนอย หอยสาบหลา "อี อี อี
ซังกันเผอ" วะซัน มันหว่า สองเสว
เผนกะคักหู แล้วกะหยา เป็นเผอมน
กะมาฮอดเฮอน ตั้งแต่นั้นมากะเวาหว่า
มิเหอไปยามซังยามไซจักเทอ (หัวเราะ)
ยานผีแฉงนอยเลยมาโตะคักนอยหว่า

สองสหายก็ไปก้วยกัน ไปก็ไปแล้ว
มิได้ปลาสักหัวเลย อูบ ไครมาเอา
หมคปลานะถึงไม่เหลือในลอบ บ้า ทำ
อย่างไรน้อต้องซุมดูจั่งจะเห็นว่า
ไครมาลักเอาปลาเนี้ ปลาในลอบเนี้ เอา
เราพากันไปออบดูกอนว่าไครเอาไป
กินคนขโมยหรืออะไรนะ
ทีนี้เลยสองสหายก็ไม่นอน พอคำมา
ก็มาซุมอยู่ไกลๆ ลอบอยู่ห้วยนั้นแหล่
ในริมห้วยนะ คีคัก คักมา คักมา
พอโกหัน ไกลกระตอบนั้น วูบวาบ ๆ
เป็น เป็นแสงขึ้นมา มัน วูบวาบ ๆ
เป็นแสงมา คำ ๆ แหล่ มากี แผลบ
แผลบ แผลบ มาแหล่ แสงไฟคิกมา
สว่างสว่างมาถึงลอบนะ มาอยู่ทีลอบ
มา มางกับเอาปลาเลยทั้งสองคนเลย
ลงไปดู ดูแล้วก็มันพูควา
"สองลอบแล้วหว่า อี อี ลอบกันไคร"
แล้วเป็นผี เป็นผีแฉงนอยหอยสาบหลา
แฉงนอยหอยสาบหลา เป็นคนแหล่คะ
แฉงเล็ก ๆ หอยสาบหลา "อี อี อี
ลอบกันไคร" มันว่า สองสหาย
ก็คักหู แล้วก็หยุด ทำไมมัน
ถึงมาถึงบ้าน ตั้งแต่นั้นมาก็พูควา
ไม่ให้ไปภูลอบภูไซเลย (หัวเราะ)
กลั้วผีแฉงนอยเลยมาโกหกเด็ก ว่า

ผีแฉ่งน้อยหอยสาบหลา ข้าศึกน้อยละให้
กะพากันบ้านต่อมา เลบ ชุคเส

ผีแฉ่งน้อยหอยสาบหลา ถ้าเด็กจะร้อง
ก็พากันกลัวต่อมา เลบ จบเสียบ

เอศขาน

การทำขวัญ

นายหนูเวียง ศัทจันทร์ : วิทยากร

(กระแอม) นิทานคือกัน ตั้งแตก
แตกอนในเออ ในเมืองของเฮามีเมือง
พาลานะสี่เป็นพุททอนแล้วกะไคพุท
ทอเตนม่าจนทาวคุมอน (คนฟัง—
อือ) แล้วกะอิศาอันนี้มียูอยู่สองคน
เลยพากันไปเฮ็ดนา ไปเฮ็ดนาแล้วแหล
ค่านาไปแล้วทาเวนพอญ์เลยถามดู
สี่อันบักเงินบักงานอือ "บักเงินบักงาน
วะชั้นสู้อยากไคเดอเน" วะชั้น "โยว
จักแล้วจักเยอะไคเดอเหลือ ผอเคะวะชั้น
"โยว ภู่นีค่านาเมยแนวนี้กะอยากไค
ซ่มปานอยปะบั้งแล้วกะเทาะเออะมา
บั้งกินบั้งกินมันกะไคแสงแล้วค่านา" วะชั้น

(คนฟังหัวเราะ—เออความแซบ)

"บักเงินเคะมิงอยากไคเดอ" โยวทางมัน
"ชั้นหวาพันเยอะไคเดอเยอะไคเข้าบั้ง
ทาไซใหญ่สาคันน่านยาวสุดเดนนาคูน
(เฮา—โยวบักนี้ลายเนาะ) ค่านาฮอนๆละ
บักกิน บักกิน" วะชั้น (คนฟัง—มันกะไคแสง
เนาะ) อือ มันกะไคแสงแล้วมาคหนึ่ง
"บักงานพอยเคะมิงอยากไคเดอ"
"โยว" ทางมันหวา "ชั้นหวาพันเยอะไค
เดอนันกะเยอะไคหลายอันแล้ว"

(กระแอม) นิทานเหมือนกัน ตั้งแตก
แตกอนในเออ ในเมืองของเรานี้มีเมือง
พารานะสี่เป็นคนเริ่มผูกก่อนแล้วก็ได้ผูกขอ
คอแขมมาจนกระทั่งทุกวันนี้ (คนฟัง—
อือ) แล้วกะอิศาคนหนึ่งมีลูกอยู่สองคน
เลยพากันไปทานา ไปทานาแล้วก็
คานาไปตะวันใกล้จะโพลเพลเลยถามลูก
ซ็อมันว่าไอเงนไองาน "ไอเงนไองาน
พวกเกอยากไคอะไรบ้าง" "เอ
ไม่รู้ซิวาอยากไคอะไร พอละ"

"เออ ภู่นีคานาเมยอย่างนี้ก็อยากไค
ปลาเจ้าคักกระบอกแล้วแล้วก็แกะออกมา
บั้งกิน บั้งกินมันก็มีเรียวแรงค่านา"

(คนฟังหัวเราะ—เออนารอบ)

"ไอเงนละมิงอยากไคอะไร" ฝ่ายมัน
"ถ้ามาถึงอยากไคก็อยากไคข้าวบั้ง
ทาไซใหญ่เท่าค่านานียาวสุดเซตนาโนน
(เฮา—เออไอนี้รายนะ) ค่านารอนๆละ
บักกิน บักกิน" (คนฟัง—มันคงไคแรง
นะ) อือ มันก็มีแรงซิทน
"ไองานคนเล็กละมิงอยากไคอะไร"
"อ้าว" ฝ่ายมันว่า "ถ้าพูดถึงอยากไค
อะไรมันก็อยากไคหลายอย่างสิ"

"มึงเบอะไ้เผลอลองเวาหุ" "โบัว
เบอะไ้เผลอลองเวาหุ เม่นอยพอพัน
พุนแล้ววะชั้น แต่คนนั้นฮาวอินที่มันฮาว
โคงมอน ฮูมันลงฮาวนี้วกอยหนึ"

(โอ-คนพังหัวเราะ) "อ้าย" ทางผอ
"บักอันนี้มันคิดเบอะไ้เคคไ้โขงเต"

(คนพังหัวเราะ) เตะกวาคเส (คนพัง -
เตะลุขายเบาะ) อ้อ เลย์ไ้ ไ้ไ้ไป
หาเหมมันกะ "ให้มาเผลอเตพิกงานงาน
คำไ้ค่านาขอพอ" วะชั้น "โบัว ผอคิ"
วะชั้น "เอคแนวเลอจิงคิ" วะชั้น

"โบัว มือแตกกค่านาไปเลอย ๆ เผินละ
ถามหา บักเงนบักงานฮูอยากไ้
เผลอเลอ ทางเผื่อหา มิเบอะไ้
เผลอเลอแล้วผอเควะชั้น โบัว ชันมัน
ไ้เผลอเลอ ภูเบอะไ้ชิมบ้านอย
ปะบั้งแล้วเตาะเอาะมา ภูกะจักิน
จักิน คือไ้แ่งค่านาหนึวะชั้น (คนพัง-
เออ) เผินเลย์ถามอายงาน บักงาน
มึงอยากไ้เผลอเลอ โบัว อยากไ้
เข้าจืทำไขแ่นใหญ่ถอกันนาญาวไปสุด
คันนา ค่านาเมย์แล้วบักิน บักิน"วะชั้น
"มึงเคหาแนวเลอ" วะชั้น "โบัว
ขอพละเวาหาเบอะไ้เผลอลองเวาหุ
เม่นอยพอพัน ที่มันหละฮาวอินแต่คนมันถอ
อิน ที่มันถอโคงมอน หนอแต่คนมันฮาว

"มึงอยากไ้อะไรลองว่าหิ" "ก็
อยากมีเมียบหลวงสักรอย เมียนอยสักรพัน
โนนทะเล แต่คนนั้นฮาวอินที่มันเท
กระคังหมอน ภูมันลงเทานี้วกอยหนึ"

(โอ-คนพังหัวเราะ) "อ้าย" ข้างพอ
"ไ้คนนั้นมันคิดอยากไ้ของที่ฮั้วร่าบัก"

(คนพังหัวเราะ) เตะบักเสียบ (คนพัง -
เตะลุขายหรือ) อ้อ เลย์รองไ้ ร้องไป
หาเหมมัน "ร้องมาหาไ้ไ้ไม่ทำการงาน
ค่านาขอพละ" "ก็ พอคิ"
"ทำอย่างไรถึงคิละ"

"ก็ ตอนแรกค่านาไปเรื่อย ๆ พอกิ
ถามว่า ไ้เงนไ้งานพวกแกอยากไ้
อะไร พวกผมว่า ไม่อยากไ้
อะไรเลยพอละ อ้อ ถ้ามิน
ไ้อะไร ภูอยากไ้ปลาจิม

ปากกระบอกแล้วเทออกมา ภูจะจิมกิน
จิมกิน คงมีแรงค่านานี้ (คนพัง -
เออ) พอเล่ถามพังงาน ไ้งาน
มึงอยากไ้อะไร อ้อ อยากไ้
เข้าจืทำไขแ่นใหญ่เทาคันนายาวไปสุด
คันนา ค่านาเมย์กับบักิน บักิน"

"มึงละว่าอย่างไร" "โบัว

ฉันก็ว่าอยากไ้เมียบหลวงสักรอย
เมียนอยสักรพัน ที่มันเทเอา แต่คนนั้นเท
อิน ที่มันเทอกระคังหมอน แต่คนนั้นเท

นิ้วก้อยนี้ (คนฟัง - ป้าคโ) อู่มัน
 หลมนิ้วก้อยนี้ อาย จักนอยเลบตีชอย
 เลบโหมมา" วรรัน "กะแนมความมอมีง
 ชันแล้ว เซนทว่าเยอะโคแนวเลบเยอะโค
 ปักเว่นหาลยอนักะคี" กะ เตะกวางันเคาะ
 กะแลนให้ไปแล้ว บ๊ะ กูหละไปอยู่
 นำเอนอวะชัน ไปอยู่นำลูง เลบไป
 ญนำลูง "มิงให้เอคเมอปัก ๆ งาน"วรรัน
 (คนฟัง - เมอถาม) ลุง "ให้แล้ว
 มอคี"วรรัน แล้วหลกมอคีแล้วโหมมาวรรัน
 "โย้ว เอคเมอคีคู้เตาเหมหนักะมิจับ
 กะละเคาะวรรัน มิงมาอยู่ญนำลูงเส"
 "ญกะญแหลว" มันเลบเซาเลบเหงาหมอน
 โย้ว ทางเมเลบทว่า "โย้ว เอคชวัน
 ไชมันเสเคาะมันเซามันเหงา มอเหม
 มันคี" วรรัน "เอคกะเอคแล้ว" หละ
 หาญ หาโกมาเอคชวันไชวรรัน แลละ
 เอาควายเผือกคือนึง อันเอคของชวันมัน
 คือ เขาเอคของชวัน (คนฟัง - เออ)
 จังเอาหมอมมาโสคมาเหยาแล้วจังเอา
 ควายนี้เป่นของชวันไชมัน มันคีแล้ว
 จังได้เอาหมอมเหยามาโสค แล้วจังได้
 ยองเลบกเอาชวันเทามาญมออันหละ
 (คนฟัง - เออ)

นิ้วก้อยนี้ (คนฟัง - โอโฮ) ญมัน
 หลมนิ้วก้อยนี้ อาย ลักครูเลบตีชอัน
 เลบรองโหมมา" "ก็โชอย่างพ้อเอง
 ว่าแลละ ถ้าหากอยากได้อะไรอยากได
 โอเวรหารอยนี้ก็" ก็ เตะเสียแล้ว
 กิ่งรองให้ไป บ๊ะ ญจะไปอยู่
 กับโครหนอ ไปอยู่กับลูง เลบไป
 อยู่กับลูง "มิงรองให้ทำไมไอ ๆ งาน"
 (คนฟัง - โครถาม) ลุง "รองช
 พอดี" แล้วเลบพอดีเลบรองมา
 "เอะ ทำไมถึงคู้ลูกคู้เตาเหมนี้ก็ไม่คู้
 เลบ มิงมาอยู่กับญนี้เสีย"
 "อญก็อยู่" มันเลบเซาเลบเหงาหมอน
 เอ ผ่ายเมียบเลบว่า "เออ ทำขวัญ
 ให้มันเสียนะมันเซารมันเหงา พ้อเม
 มันคี" "ทำก็ทำช" เลบ
 หาญ หาโกมาทำขวัญให้ แล้ว
 เอาควายเผือกคัวหนึ่ง เป่นของชวันมัน
 เหมือน เขาไชของชวัน (คนฟัง - เออ)
 ถึงเอาหมอมมาโสคมาเซาตรงแล้วเอา
 ควายนี้เป่นของชวันให้มัน มันหาย
 จังได้เอาหมอมมาโสค แล้วถึงได้
 รองเรียกชวันมาจันทวันนั้นละ
 (คนฟัง - เออ)

มณฑล
๑

มุขตลก

นิทานมุขตลกเป็นนิทานที่มนุษย์ชอบฟังเป็นส่วนมาก เพราะการได้ระเบิดเสียงหัวเราะออกมานั้นจะทำให้เกิดการผ่อนคลายของกล้ามเนื้อทั้งปวง จึงเป็นการผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างดี หลังจากที่ได้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันแล้ว

มุขตลกเป็นทางออกของมนุษย์ เป็นวิธีหาอิสรภาพจากระเบียบวินัยหรือจรรยาที่เคร่งครัดของสังคม^๒ กัง อาลันโคร อาร์ โรเซล^๓ กล่าวว่า พระผู้เป็นเจ้าประทานจินตนาการให้แก่มนุษย์เพื่อชดเชยสิ่งที่เขาเป็นไปไม่ได้ โดยสร้างอารมณ์สำรวลขึ้นเพื่อชดเชยสิ่งที่เขาเป็นอยู่

นิทานมุขตลกที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมได้มีทั้งประเภทที่มีเนื้อเรื่องหยาบโลน และไม่หยาบโลน รวม ๓๐ เรื่องดังนี้

มุขตลกแบบไม่หยาบโลน	๑๕ เรื่อง
มุขตลกแบบหยาบโลน	๑๖ เรื่อง

มุขตลกแบบไม่หยาบโลน

พอคาคาวาย

พอคาคาวายเป็นมุขตลกคนเจ้าปัญญาที่สามารถใช้ปัญญาเอาตัวรอดจากการตกเป็นเหยื่อของเสือได้อย่างเหลือเชื่อ คือ เมื่อเสือวิ่งชนตอกที่เขาสานอ้อมตัวไว้ขาขวักตัวไว้เป็ก๊จักแจงขอมรอยขาขวักไว้ทันก่อนเสือจะพุ่งเข้าชนอีก และเมื่อเสือใช้หางแห้วเข้าไป

^๑ ม.ล. ตูย์ ชุมสาย วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา หน้า ๑๓๔

^๒ กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๕๐

^๓ ม.ล. ตูย์ ชุมสาย ล.ก. หน้า ๑๓๕

ไอ้เบ๊ก็มีคางเสือและใช้เหล็กเผาไฟแทงกันเสื่อตายไค้อีก จากพฤติกรรมอันเหลือเชื่อของ ไอ้เบ๊นี้ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานพร้อมทั้งชื่นชมในความฉลาดของไอ้เบ๊ไปด้วย

นิทานเรื่องนี้นอกจากจะให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟังแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นนิสัยของมนุษย์ประการหนึ่งว่า เมื่อตกอยู่ในภาวะคับขันแล้วมนุษย์จะเห็นแก่ตัวทุกคน

สองเกลอสองสหาย

เป็นนิทานที่แสดงให้เห็นถึงความฉลาดในการแก้ปัญหาของชายตาบอดสองคนเพื่อให้รอดพ้นจากเสือร้ายได้ โดยการนอนเอาเท้าชนกันทำเป็นมีสองหัวหลอกเสือ แคนลู่สหายชายตาบอดก็ฆ่าเพื่อนของตนตายโดยความเข้าใจผิดว่าเป็นสายตาคีคนที่จะฆ่ารางหมูและเอาใบทองหล่อจากระให้พวกตนแทะเมื่ง ลักษณะของเรื่องในตอนท้ายเข้าแบบ คนตาบอดสองคนเห็น

ไทยกับเจก

เป็นมุขตลกเกี่ยวกับชาวต่างชาติ แสดงให้เห็นถึงความรักพวกพ้องของคนไทย พร้อมทั้งล้อเจ้าของถิ่นที่เอารักเอาเปรียบคนต่างชาติที่มาอาศัยอยู่ในท้องถิ่นของคนโดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมใด ๆ ดังกฎหมายของกำนันตุง ที่กำหนดโทษความผิดอย่างเดียวกันไว้ไม่เหมือนกัน

ผู้ฟังนิทานเรื่องนี้จะรู้สึกขบขันและสนุกสนานไปกับการพลัดแปลงข้อความของกำนันตุงในการตัดสินกรณี พิพาทระหว่างคนไทยกับคนจีนอยู่ตลอดเวลา

เรียนวิชาด

เป็นเรื่องตลกคนเจ้าปัญญาที่ใช้ความฉลาดและไหวพริบแก้ไขเหตุการณ์และเอาตัวรอดจากคนที่มุ่งร้ายต่อตนได้ พฤติกรรมของเขียงสี ในตอนหลังคล้ายเรื่องศรีธนญชัย คือเที่ยวโกหกพระ อยู่เรื่อย ๆ จนครั้งสุดท้ายโกหกให้หลวงพ่อดวงเอาตัวควาย แล้วหัวเราะ

จนตาย

นิทานเรื่องนี้ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะทั้งเชียงสี และ เชียงสา ในเรื่องนี้มีคุณสมบัติที่เหลือเชื่อกันคนละอย่าง ที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกขบขัน เช่น เชียงสีนั้นเรียนวิชานายลมให้เป็นรูปร่างแปลก ๆ ต่าง ๆ ได้ ส่วนเชียงสานั้นเรียนวิชา โทกหก เมื่อทั้งสองคนมาพบกัน ปรากฏว่าเชียงสาชนะ เชียงสีได้เพราะปัญญา แต่ในที่สุดเชียงสาก็ต้องตายเพราะหัวเราะมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ชาวบ้านจะนิยมชมชอบ ในความมีปัญญาของเชียงสา แต่ก็ไม่ยอมรับการนำเอาปัญญาไปใช้ในทางที่ทำให้ผู้อื่นเกิดกร่อน

เชยโบราณหรือผู้ไทยมีลูกเชยลาว

เป็นเรื่องความเข้าใจผิดในด้านการใช้ภาษาของชาวผู้ไทยที่มีลูกเชยลาว เมื่อ ลูกเชยเข้าไปอยู่ในบ้านพ่อตาแม่ยายจึงเกิดปัญหาในการใช้ภาษาขึ้น ทั้งนี้เพราะมีคำผู้ไทย กับคำไทยลาวที่ฟังเสียงกันแต่ความหมายต่างกันไกลมาก เมื่อลูกเชยนำมาใช้ด้วยความ เคยชินจึงทำให้พ่อตาแม่ยายเข้าใจผิด ว่าลูกเชยพูดจาไม่สุภาพ ไม่เคารพตน จึงเกิดเรื่อง นิดพองหนองใจกันขึ้นในครอบครัว เช่น พ่อลูกเชยบอกว่า "ปากะบอแม่แบบึงหละ" (ปากกับบอแม่แบบึงละ) ลูกเชยหมายถึงปลาไม่ยุคไม่ไฉล (มีไม่มาก) ฝ่ายพ่อตาไปเข้าใจ ว่าลูกเชยพูดถึง อวัยวะเพศ ก็โกรธ หรือเมื่อแม่ยายถามลูกเชยว่าสาณะกระหยังเป็นหรือ ไม่ พ่อลูกเชยตอบว่า กระหยังยิ่งसान่าย "ขึ้นได้คอกก้นมัน" (ถ้าได้คอกก้นมัน) แม่ยาย เข้าใจผิดว่าลูกเชยไม่เคารพตนพูดจาไม่สุภาพ เพราะคำว่า "คอกก้น" ซึ่งลูกเชยหมายถึง ไม่คอกที่สานทำกันกระหยัง แต่แม่ยายไปเข้าใจว่าลูกเชยหมายถึง "ร่วมเพศ" ซึ่งเป็น ความหมายนัยที่สองของคำไป

นิทานเรื่องนี้ให้เห็นถึงปัญหาในการใช้ภาษาของคนต่างวัฒนธรรมกัน และสะท้อน

๐ ลาว หมายถึง ชาวไทยทางภาคอีสาน เมื่อ ไทย - ลาว ไม่ได้หมายถึง คนลาวในประเทศลาว

ให้เห็นถึงประเพณีของชาวนูไทยในเรื่องการครองเรือนว่า เมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายชาย
ต้องมาอยู่บ้านของฝ่ายหญิง และต้องช่วยทำงานทุกอย่างในบ้าน เช่น ทำนา ถักปลา
เลี้ยงวัวควาย รวมทั้งซ่อมแซมบ้านเรือนและของใช้อื่น ๆ ด้วย เมื่อลูกเขยทำความผิด
ตามประเพณีไทยจะมีการสั่งสอนโดยเจ็ดคนแก่ที่เคารพนับถือมาสั่งสอนและอาจมีการปรับ
ใหม่กันด้วย ดังปรากฏในนิทานเรื่องนี้

คนโง่ (๑)

นิทานเรื่องนี้มุ่งแสดงให้เห็นว่า การสอนคนโง่ให้ฉลาดนั้นเป็นสิ่งที่ยากมาก ดัง
บันทึกในเรื่องนี้เลี้ยงคนโง่ไว้คนหนึ่ง ซึ่งโง่ขนาดนั้นแบกเตี๋ยอยู่ตลอดคืนเพื่อให้เขาเตี๋ยสูง
เท่ากัน ชายโง่คนนั้นแม้คิดจะพยายามสั่งสอนเท่าไรก็ไม่สามารถทำให้ฉลาดได้

เรื่องคนโง่หนึ่งแบกเตี๋ยให้อาจารย์นี้มีปรากฏในนิทานชาดกเรื่อง "นังคีสชาดก"^๑
และในนิทานซึ่งมีชื่อต่าง ๆ กันออกไปเช่น "โง่เหลือเช่ญ"^๒ "บรมโง่"^๓ "เหลือเช่ญ"^๔
และเรื่อง "งอนโถ"^๕

จากเนื้อเรื่องของนิทานทุกเรื่องทีกล่าวนมาแล้วแสดงให้เห็นว่ามีที่มาจากนิทานชาดก
ทั้งสิ้น

^๑ หอพระสมุดวชิรญาณ นิทานชาดกเล่ม ๒๓ หน้า ๖๘

^๒ แปลก สนธิรักษ์ นิทานไทยยุคใหม่ หน้า ๓๑๕ - ๓๑๓

^๓ เสรี เปรมฤทัย นิทานรอบกองไฟ หน้า ๓๗๓ - ๓๘๗

^๔ กองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ นิทานคติธรรม หน้า ๒๗ - ๒๘

^๕ พระธรรมปัญญาจารย์ นิทานชาดก หน้า ๖ - ๑๐

คนใจ (๒)

"คนใจ" เป็นเรื่องของลูกใจซึ่งแม่บอกให้สาบุงให้ นางกำลังตำข้าวอยู่จึงเอา
สาบุงหวังจะให้ตาย ปรากฏว่าแม่ของตนต้องถึงแก่ความตายแทนยุ้งนั้น

เรื่องคนใจที่ยังมีปรากฏในนิทานชาดกเรื่อง "โรหิตชาดก" มีเนื้อความกล่าว
ถึงนางโรหิตี ใจสาบุงแมลงวันให้แม่เหมือนกับหญิงใจในเรื่องนี้ นอกจากนิทานเรื่อง
"ลูกใจที่ยัง" ^๒ ก็มีเนื้อเรื่องตรงกันกับนิทานเรื่องนี้

พิจารณาจากเนื้อเรื่องแล้ว จะเห็นได้ว่านิทานเรื่อง "ลูกใจ" เป็นเรื่องที่เอามา
จากนิทานชาดกเรื่อง "โรหิตชาดก" นั้นเอง

สิบรไมเท่าเคยสิบลูกเขยไม่เท่าพอลา

เป็นมุขตกที่ล้อคนที่ไม่เข้าใจว่าไม่รู้ประเพณีในทางพุทธศาสนา แม้กระทั่งการ
รับศีลก็ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร ถึงตัวนายเขตในเรื่องซึ่งพอลาตอบออกไปรักษาศีลใน
วันแปดค่ำ ก็เตรียมถมาภรรยาไปก่อนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ด้วยความซื่อไม่รู้จักสังเกต
เมื่อหลวงพ่อกะไรก็พูดตามทุกครั้งไป จนหลวงพ่อบุโหจึงตอบนายเขต ๆ ก็ทำตาม
เพราะถือว่าพระให้ศีลตน ผลสุดท้ายภรรยาต้องพาไปขอขมาหลวงพ่อบุ

นิทานเรื่องนี้ให้ความสนุกสนานตรงที่วิทย์ากรกล่าวทำให้เห็นความซื่อและตั้งใจจะ
รับศีลของนายเขต แล้วให้หลวงพ่อยังคักกิเลสไม่ได้มาคอยกับฆราวาสเป็นยก ๆ แต่ใน
ตอนจบวิทย์ากรได้กล่าวถึงนายเขตต้องไปขอขมาหลวงพ่อบุ ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องจบเฉย ๆ
โดยฆราวาสไปสมทูลพระซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถืออย่างสูงนั่นเอง

^๑ หอพระสมุททวารวดี นิทานชาดกเอกนิทานสามวรรคภาคที่ ๒

นิทานเรื่อง "รับศีลยากจริง" มีโครงเรื่องส่วนใหญ่เหมือนกับ "สิบลูไม่เท่า
เคยสิบลูกขายไม่เท่าพ่อตา" มีแตกต่างกันอยู่ในตอนท้ายคือ ลูกเขยกลับมาเล่าให้พ่อตา
แม่ยายฟังว่ารับศีลยากกราวหลังไม่ไปอีกแล้ว แต่ในนิทานของชาวญไทย ให้ภรรยาเป็น
ฝ่ายถามสามีว่าไปรับศีลหาอย่างไบบ้าง แล้วพาสามีไปขอขมาหลวงพ่

บุญเรื่อง จรรยาศรี^๒ เล่านิทานเรื่อง "สิบลูห่อเคย" ไว้ มีเนื้อเรื่อง
ตรงกันกับ "สิบลูไม่เท่าเคยสิบลูกขายไม่เท่าพ่อตา" โดยตลอด

แม่ลูกอ่อนขี้โมโห

เป็นนิทานล้อเลียนคนที่วณาน ๆ แล้วลืกลออกมาแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวบ้าน
เชื่อว่า คนที่วณาน ๆ แล้วลืกลออกมาครองชีวิตแบบฆราวาสมักจะโมโหจิกชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ
คือพอ แม้กระทั่งนิสัยของสตรี ชาวบ้านจึงชอบนำมาล้อเลียนเป็นที่สนุกสนาน ถึงอาจารย์
ในเรื่องนี้ยังถูกล้อว่า แม่ลูกอ่อนขี้โมโหและหวงลูกเหมือนสุนัข พอกลับถึงบ้านภรรยาขี้
โมโหเพราะเห็นสามีน่ารักจึงคิดว่าภรรยาจะกักตน ตีภรรยาจนขาดใจด้วยความโมโห

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นนิสัยของชาวบ้านอยู่ข้อหนึ่งว่า มีนิสัยชอบเย้าหยอกคนอื่น
จนกระทั่งในบางครั้งทำให้คนที่เชื่อถือเพราะความไม่รู้จริง ต้องได้รับความเดือดร้อน

ชายขี้เหล้า

ชายขี้เหล้า เป็นนิทานมุขตลกที่ล้อเลียนนักบวชผู้เคร่งครัดในศีลธรรม โดยให้
ชายขี้เหล้ารับคำทำข้างทองไปทำให้แม่ชีผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติลืกลออกมาเป็นภรรยาได้ด้วย
กลอุบายอันชาญฉลาด

^๑ ยุทธ เกษคำรณ นิทานพื้นเมืองร้อยเรื่องร้อยภาพ หน้า ๒๒๓ - ๒๒๔

^๒ บุญเรือง จรรยาศรี มรดกชาวอีสาน หน้า ๒๒๐ - ๒๒๑

นิทานเรื่องนี้แฝงแนวคิดไว้ว่า ชาวบ้านไม่เชื่อว่าผู้ที่แสดงตนให้คนอื่นเห็นว่า
เคร่งครัดอยู่ในศีลธรรมนั้นจะเคร่งครัดจริง ๆ จึงนำมาล้อเลียน

หลวงพ่อกุศลพระเวส

เป็นเรื่องมุขตกที่ล้อเลียนนักบวชที่ชาวเขาไปเพื่ออาศัยผ้าเหลืองโดยที่ไม่ได้มี
จิตศรัทธามุ่งหวังที่จะศึกษาพระธรรมวินัยแต่อย่างใด เมื่อชาวบ้านนิมนต์ไปเทศน์พระเวส
ด้วยความไม่รู้หนังสือถึงเขาจะนำเอาหนังสือที่จะต้องไปเทศน์มาให้ด้วยก็อ่านไม่ออก จึง
ต้องออกไปตระเวนหาเรื่องมาพูดเป็นข้อความเพื่อใช้เทศน์ให้ชาวบ้านฟัง และผลสุดท้าย
หลวงพ่อก็ตายเพราะความโลภมากของตนเอง

นิทานเรื่องนี้มุ่งให้ความสนุกสนานกับผู้ฟังเป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
วิทยากรได้ใช้กลวิธีในการเล่าโดยที่ตอนใดกล่าวถึงข้อความที่หลวงพ่อกุศล ก็ทำเสียง
เป็นทำนองเหมือนพระเทศน์จริง ๆ จึงทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานยิ่งขึ้น

นอกจากเนื้อเรื่องจะให้ความสนุกสนานแล้ว ยังได้แทรกให้เห็นถึงประเพณีการ
เทศน์มหาชาติไว้ด้วยว่า นิยมทำกันในวงเดือน ๘ - ๒

จารุณี กองพลพรหม รวบรวมนิทานพื้นบ้านหมู่บ้านเมืองเก่าไว้เรื่องหนึ่งคือ
"นิทานหลวงพ่อกุศล" มีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เหมือนกับ "หลวงพ่อกุศลพระเวส" คือให้หลวง
พ่อกุศลอ่านหนังสือไม่ออก เมื่อชาวบ้านนิมนต์ให้ไปเทศน์ลงศาลา หลวงพ่อกุศลก็ออกไปหาเรื่อง
มาพูดสำหรับเทศน์เหมือนกัน แต่ข้อความที่ยกมาใช้เทศน์นั้นแตกต่างกันไป แต่ที่แตกต่าง
กันคือผลจากการเทศน์ของหลวงพ่อกุศลใน "นิทานหลวงพ่อกุศล" นั้นชาวบ้านชื่นชมยินดี ใน
"หลวงพ่อกุศลพระเวส" นั้นหลวงพ่อกุศลตาย จึงแสดงให้เห็นถึงค่านิยมในศาสนาของชาวบ้าน

จารุณี กองพลพรหม คุณคำคศึกษาบ้านหมู่บ้านเมืองเก่า

ที่แตกต่างกัน คือชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่ามีความเชื่อมั่นในหลวงพ่อก่อนโดยไม่มีข้อสงสัย หลวงพ่ออยู่อย่างไรก็เชื่อ แต่ชาวผู้ไทยนั้นไม่ยอมให้หลวงพ่อบีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขต่อไป จึงให้เรื่องขบถโดยให้หลวงพ่อตายเสีย

นิทานที่มีโครงเรื่องอย่างเดียวกันปรากฏ ในคหิชาบ้านลานนาไทย เรื่อง "พระบวชใหม่" ซึ่งกล่าวถึงพระที่บวชใหม่ต้องไปเทศน์ในนาฉลองศาลา เวลาเทศน์ ก็ผูกเรื่องขึ้นใช้เทศน์เองเหมือนกับเรื่อง "นิทานหลวงพ่อ" แต่ชาวบ้านสงสัยว่าเทศน์ไม่ถูก จึงถามอาจารย์วัด อาจารย์วัดซึ่งไม่รู้ว่พระเหล่านั้นเทศน์ว่าอย่างไรเหมือนกัน ก็รักษาเหลี่ยมของตนโดยบอกว่า ถูก

อายโง่กับอายเง่า

เป็นนิทานที่กล่าวถึงคนโง่สองคนคือ อายโง่ กับ อายเง่า ซึ่งมีความโง่พอ ๆ กัน คือ อายโง่เอาเงินไปฝังดินไว้เพราะกลัวหายจึงเขียนป้ายบอกไว้ว่า "ที่นี่ไม่มีอะไร" ฝ่ายอายเง่ามาเห็นเลขูดเอาเงินไปพร้อมทั้งเขียนป้ายบอกไว้ว่า "นายเง่าไม่ได้มาที่นี่" จึงถูกตำรวจจับได้

นิทานเรื่องนี้เป็นมุขตลกที่สนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงคนโง่สองคนที่คิดว่าตนฉลาด นิทานเรื่อง "ใครจะฉลาดกว่าใคร" ^๒ มีเค้าโครงเรื่องส่วนใหญ่เหมือนกับ "อายโง่กับอายเง่า" โดยตลอด ต่างกันอยู่เล็กน้อยตรงที่ในเรื่อง "ใครจะฉลาดกว่าใคร" ตัวละครชื่อ แกละ กับ เปี้ย และนายเปี้ยเพียงแต่ต้องกินเงินให้นายแกละเท่านั้น ไม่ได้ถูกตำรวจจับกุมแต่อย่างใด

๑ ไพโรธ เลิศพิริยกุล คหิชาบ้านลานนาไทย หน้า ๑๔๕

๒ กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๑๐๓ - ๑๐๔

อาจารย์สีฟ้าใหม่เอาเมีย

นิทานเรื่องนี้เป็นมุขลอกที่ล้อคนทีวชนาน ๆ แล้วสีฟ้ามาแต่งงานว่าเป็นผู้ไม่รู้จัก
ธรรมชาติของมนุษย์หญิง เป็นเรื่องตลกกล่าวถึงอาจารย์แต่งงานจนภรรยาไม่ถูก อาจารย์
กลัวลูกจะกินน้ำนมภรรยาจนแพะหมก จึงแยกทางกับภรรยา แต่ด้วยความฉลาดของภรรยา
จึงทำให้อาจารย์ได้คิดเพราะไปวิกน้ำในหนองจอกแล้วจอกยังคงเต็มอยู่ตามเดิม

นิทานเรื่องนี้ไม่มีสาระอื่นใดนอกจากให้ความสนุกสนานครั้นเกรงแก่ผู้ฟังเท่านั้น

หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อดำ

เป็นมุขลกล้อเลียนนักบวชสองรูปที่ยังติดอยู่ในกิเลส คือหลวงพ่อดำสององค์เป็น
คนกระหนั้วกเห็นมีหน่อไม้มากแต่ใคร ๆ ไปขอหลวงพ่อก็ไม่ให้ ส่วนวัดใดปลูกมะเขือมาก
และหวงมากเช่นกัน หญิงหม้ายคนหนึ่งจึงพาลูกสาวสวยไปพุกประจบประแจงหลวงพ่อดำทั้งสอง
ซึ่งยังยืนค้ำอยู่ในรูป รส กลิ่น เสียง จึงได้หน่อไม้มากิน พอไปวัดใดก็ออกอุบายขอมะเขือ
หลวงพ่อดำโดยการพุกให้หลวงพ่อดำอยากกิน แล้วไปขุดบุญจนบุญเต็มของลับ หลวงพ่อดำไปช่วย
กลัวต้องอาบัติสังฆาติเสสจึงแก้ปัญหาคือใช้ปากคาบบุญแทนใช้มือ จึงถูกบุญเต็มจน
ต้องมาช่วยแก้ไขสถานการณ์

นิทานเรื่องนี้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเป็นประการสำคัญโดยเฉพาะวิธีแก้ปัญหาคือ
หลวงพ่อดำและหญิงหม้าย ซึ่งออกมาในรูปที่ผู้ฟังคาดไม่ถึง

เรื่อง "บุญเต็มมือต้องว่าชีโก" กล่าวถึงหลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อดำ
ไว้ตรงกัน

หัวล้านนอกครุ

เป็นเรื่องล้อคนหัวล้านว่าเป็นผู้ที่หัวตัวเองมากกว่าสิ่งอื่น ถึงคนหัวล้านในนิทานเรื่องนี้ซึ่งพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ผมงอก แต่ด้วยความอยากได้ผมดก ๆ จึงต้องหัวล้านมากกว่าเดิม

นิทานเรื่องนี้แทรกคติไว้ประการหนึ่งคือ ไม่ให้ทำอะไรเกินเลยจากคำสั่งของครู เรื่องของคนหัวล้าน เป็นเรื่องที่คนไทยนิยมนำมาล้อเลียนกันเป็นที่สนุกสนานมาช้านานแล้ว ถึงปรากฏว่ามีนิทานเกี่ยวกับคนหัวล้านอยู่หลายเรื่องที่รู้จักกันดี

สำหรับเรื่อง "หัวล้านนอกครุ" นี้เป็นนิทานที่แพร่หลายเรื่องหนึ่งของไทย นิทานเรื่องนี้ทุก ๆ ส่วนจะมีโครงเรื่องใหญ่ตรงกันหมด นอกจากรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นที่ผิดกันไปบ้าง เรื่องหัวล้านนอกครุเท่าที่มีผู้เรียบเรียงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนี้

๑. กุหลาบ นัลลิกะมาส กสิชาบ้าน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๒๕๑๘, หน้า ๒๕๓ - ๒๕๔
๒. ยุทธ เกษคำรณ นิทานพื้นบ้านของไทย เกษมสัมพันธ์การพิมพ์
๒๕๐๕, หน้า ๑๐๓ - ๑๑๒
๓. ทวี มุขระโกษา และสมชัย หงษ์ทองคำ นิทานชีวิตแบบไทย ๆ
แพร่พิทยา ๒๕๐๖, หน้า ๑๑๘ - ๑๒๔
๔. ศิลปากร, กรม นิทานชาวบ้านภาคที่ ๑ - ภาคที่ ๔
ศิลปาบรรณาคาร ๒๕๑๓, หน้า ๔๘๓ - ๔๘๓
๕. พยัคฆ์ (นามแฝง) นิทานเล่าเรื่องจริงเล่ม ๒ แพร่พิทยา
๒๕๑๖, หน้า ๓๓ - ๓๔
๖. บุญเรือง จรรยาศรี มรดกชาวอีสาน โรงพิมพ์ประยูร
๒๕๐๕, หน้า ๒๓๔ - ๒๓๖

ท้าวผ่านมือใหญ่กับท้าวซุ่มก้อย

เป็นมุขตลกประเภทเรื่องไม่ที่กล่าวถึงสิ่งที่เหลือเชื่อ เช่น ท้าวผ่านมือใหญ่ มีฝ่ามือใหญ่ขนาดกำพายเรือแทนไม้พายได้ ส่วนท้าวซุ่มก้อยก็มีซุ่มมากและเหนียวขนาดยาเรือที่รวได้ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานไปกับพฤติกรรมของตัวละครทั้งสอง

จากนิทานเรื่องนี้นอกจากผู้ฟังจะได้รับความสนุกสนานแล้วยังสะท้อนให้เห็นประเพณีการแต่งงานของชาวมอญและวิथाการที่กล่าวถึงที่มาของสำนวน "กินเหล้าจนหมาเลียปาก" ไว้ว่าตนเคามาจากท้าวผ่านมือใหญ่กับท้าวซุ่มก้อย

ผู้ใหญ่สี่

เป็นมุขตลกชาวชนบทล้อเลียนการยอมรับเอาค่านิยมใหม่ ๆ ในสังคมไปใช้โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ทำให้เป็นเรื่องน่าขันในการหลงค่านิยมใหม่ว่าดีกว่าของตนเอง ทั้งผู้ใหญ่สี่ในเรื่องนี้ยังพอได้รับการอบรมจากกรมการปกครองแล้วประพฤติตนให้ผิดแปลกจากคนอื่นไป

นิทานเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าการดัดแปลงเข้าไปรับเอาค่านิยมใหม่ที่ผิดจากที่คนในหมู่บ้านตนประพฤติปฏิบัติอยู่มาใช้นั้นทำให้เกิดปัญหาได้

สองสหาย

นิทานเรื่องนี้อาจจัดเป็นนิทานคติหรือมุขตลกก็ได้ ทั้งนี้เพราะโดยเนื้อหาของนิทานแล้วเรื่องนี้มีคติแฝงอยู่ในเรื่องของความโลภ แต่ในท่อนผู้เขียนจัดไว้ประเภทมุขตลกเพราะถือว่าเนื้อหาให้ความสนุกสนานมากกว่า

เนื้อหาของ "สองสหาย" กล่าวถึงเรื่องของคนโลภที่เลียนแบบคนอื่นที่เขา มีโชค แต่พอตนทำเลียนแบบเพื่อนบ้างผลลัพธ์ที่ได้กลับผิดคาด และด้วยโทษะจริตจึงทำให้ต้องเสียชีวิตตนเองในที่สุด

พ่อครัวหลอกจับแม่ลูกสะใภ้

เป็นมุขตลกภายในครอบครัวเกี่ยวกับลูกสะใภ้พ่อสามี ผู้พึงได้รับความสนุกสนาน
ในเหตุผลของพ่อสามีที่ไข่แกตัวกับลูกชายเมื่อลูกชายบอกว่าไปจับนมเมียคนอย่างกันจริง
ทำให้ผู้ฟังขบขัน

นิทานเรื่องนี้นอกจาก เป็นมุขตลกแล้วยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชาวบ้านว่า
ปกติในชนบทคนแก่มักอยู่บ้านเลี้ยงหลานให้หนุ่มสาวออกไปทำงานในท้องถิ่น

นายอ้อยกว่าย

นายเปรี๊ยม แก้วมณีรับ

พ่อคาควย

วิทยากร

ชะใหม่เกาเหินเจ้าแต่ไปลาน

(เจ้า - เป็นแนวเลอบาคหนี) อ้อ

นายอ้อยข้ายกว่ายนี้เขาคันสิดลงไปข้าย

กว่ายเมืองไท่ แล้วจะมีได้อันคนขี้กว่าย

ต่อ บ้าขี้ไปหาเพื่อนขี้กว่ายต่อหนี

หาไปหามาแล้วไปไถหมอบเป้ เอาหมอบเป้

นี้ละ อ้อ มันขี้กว่ายต่อ มันฉ่างมีไว้

มันขี้กว่ายต่อ ไปแล้ว อันนี้ บาคนี้

ไปตกถึงเมืองไท่พวนแล้ว ขี้กว่ายต่อไป

ไปออกเมืองไท่ข้ายกว่ายเกิดแล้ว

กับมาแล้วบาคหนี เอ้อ บาคกับมานี้

ไอเป้มันฉ่างมีทันหมุ่ ต้องค่อย

(คนฟัง - เอ้อมีได้ขี้กว่ายแล้วบาคหนี)

เอ้อ มีได้ขี้กว่ายแล้วบาคหนี ฉ่างค่อย

ค่อย ค่อย น้ำหลังหมุ่มาแล้ว มาโลคม่า

ออกบ่อนนั้นแล้วกำเสาบาคหนี กำเสาหลด

บ่อนกะแมนอนเสาหลาย บ่อนเสาเกินกัน

เอ้า แล้วเอ็กแนวเลอวะขึ้น ไอเป้

ขึ้นตกไม้กะมีได้ แล้วเอ็กแนวเลอ

ค้ำแล้วเผอเอ้าขี้วิกเผอขี้วิกมัน เห็นหัว

(คนฟัง - ไต่ไต่ไต่มันเนาะ) เอ้อ

สมัยก่อนเขาพูดแต่โบราณ

(เจ้า - เป็นอย่างไรที่นี้) ท้อ

พ่อคาควยกว่ายนั้น ที่นี้จะลงไปข้าย

กว่ายกรุงเทพฯ แล้วก็ไม่มีคนขี้กว่าย

เขาโจ่ง บ้า จะไปหาใครหนอขี้กว่ายเขาโจ่งนี้

หาไปหามาเลยไปไถหมอบเป้ เอาหมอบเป้

นี้ละ อ้อ มันขี้กว่ายเขาโจ่ง มันเค็นซ้ำ

มันขี้กว่ายเขาโจ่ง ไปแล้วที่นี้ ที่นี้

ไปถึงกรุงเทพฯ โน้นแล้ว ขี้กว่ายเขาโจ่งไป

ไปถึงกรุงเทพฯ ข้ายกว่ายหมดแล้ว

กลับมาที่นี้ เอ้อ ขากลับนี้

ไอเป้มันเค็นไม่ทันเพื่อน เคาะเคะ

(คนฟัง - เออไม่ได้ขี้กว่ายแล้วที่นี้)

เออ ไม่ได้ขี้กว่ายแล้วที่นี้ เค็น เคาะเคะ

เคาะเคะ ตามหลังเพื่อนมา มาแล้วมา

ถึงที่นั้นก็ค่าเสียที่นี้ ค่าเสียเลย

นอนตรงนั้นเสียขุม ที่เสียกินคน

เอ้า แล้วทำอย่างไร ไอเป้

ขึ้นต้นไม้ก็ไม่ได้ แล้วทำอย่างไร

ช่างขี้โครรักษาชีวิตโครชีวิตมัน เขาพูด

(คนฟัง - ตัวโครตัวมันนะ) เออ

โตะได้โตะมันไคยาทหนึ่ง ชุมเผ่นแ่งชาติ

กะควาก้างหันกักไม้พุนแหลว ชื่นกักเปย
กักเมอพุนแหลว เออคุมอยู่ปลายไม้พุนแหลว
โอเป็นกะเมิดความกึกแล้ว กูเออคนแวงเลอ

วระชั้น กูคายเคียวากหนึ่ง เหลวไปเหลวมา
เห็นกักกะระก้องไฟไหม้เสหวางก้างมันอัน

เหาไปอยู่ทันโอเปตนี้ เหาไปอยู่กะตักไม้

พุนั้นเสบใส่จักเกาะมามีค้อมไว้แล้ว

มันกะคายยานเสอกันมัน (คนฟัง - เออ

มันมีวิธี) เออ วิธีก็กะก้องไฟไว้

เอ้าเลยแค้นไว้มันกะคาย (คนฟัง -

ชะลาคอยู่นะ) คำมาแล้วบาคหนึ่ง

นอนกะคิก ๆ มากะมาแล้วเสอ เป็นพุนมา

เป็นล้อย ๆ พัน ๆ พุนละ (คนฟัง -

โอ) เอ้า อี้ว เอ้า อี้ว มาแล้ว

เสงฮ้อง ทึก ๆ มา หนอยนึ่งพะญา

เผ่นกะมาแล้ว มากะม่องเบ็งแหลว

(คนฟัง - พะญาเสอหะ) เออ พะญาเสอ

กะแลน แลน แลน แลนทางชักของคอง

กะแหงเมบหันแล้ว (คนฟัง - เออ)

มันรู้จักแล้วหว่าคนอยุ่ในากพุนึงวระชั้น

ม่องอิมองไปม่องมาตุจิกเบ็ดทั้งเกาคัน

อยู่ยูกกไม้นะ พุนน้อยในากกะระ เออ

(เฝ้า - แล้วมิเห็นเบาะ) มันกะเห็น

ตัวไกรตัวมันแล้วที่นี้พวกที่แ่งชาติ

ก็ชักห่างบนต้นไม้โน้นแหลว ชื่นคนกะแบก

ท่อนะโรโน้นแหลว ทำชุมอยู่ปลายไม้โน้น

โอเป็นก็จนปัญญาแล้ว กูจะทำอย่างไรนี้

กูคายแค้นนี้ ม่องไปม่องมา

เห็นกอไม้ไผ่กอหนึ่งไฟไหม้ตรงกลางมันนั้น

เข้าไปอยู่ทันโอเปตนี้ เข้าไปอยู่กะตักไม้

พวกนั้นเสียบเข้าจักคอกมามีค้อมไว้แหลว

มันก็กลัวเสือกิมัน (คนฟัง - เออ

มันมีวิธี) เออ วิธีก็แล้วก่อไฟไว้

ให้เลยเซตไว้มัน (คนฟัง -

ฉลาคอยู่นะ) คำมาแล้วที่นี้

นอนก็คิก ๆ มากแล้วเสื่อ มาเป็นพุน

เป็นร้อย ๆ พัน ๆ โน้นละ (คนฟัง -

โอ) เอ้า อี้ว เอ้า อี้ว มา

เสียงร้อง คิก ๆ มา ลักครุพะญา

มันก็มา มากิมองคูชิ

(คนฟัง - พญาเสื่อนะ) เออ พญาเสื่อ

ก็วิ่ง วิ่ง วิ่ง วิ่งทางชักขึ้น

ก็แหงนคอขึ้น บั๊ (คนฟัง - เออ)

มันรู้แล้วว่าคนอยุ่ในต้นไม้คนหนึ่ง

ม่องอิมองไปม่องมาเห็นหมกทั้งเกาคัน

ที่อยู่คนไม้นะ คนที่คิมอยู่กอไม้ไผ่ เออ

(เฝ้า - แล้วมิเห็นหรือ) มันเห็น

มันมองเบิกแล้ว เห็นเบิกแล้วกะละลา
 เสื่อข่มอยู่เหิงกกไผ่พุนหละ มันไปถัก
 บักนั้นชักลงมา คอม หมูมันกะหุ้มแล้ว
 มาผูกกักกัน เหมคมีพ้อ ผู้นั้นนะ
 (หัวเราะ) กิ่งลงมาให้พอกมันกินหมก
 เกาคนนั้นหละ บาคันโอเป้มันกะพัง
 อยู่ฮั้นแหลว โอ หมูมันตายแล้ว
 เมื่อก่อนแล้วเป็นว่า เสงกทหนี
 (คนฟัง - อึ้งแตก) อ้อ อึ้งแตก
 แนวโคกะกูปาคหนี หนอยิ่งมา เสง
 มาแล้ว สั่ง สั่ง สั่ง สั่ง สั่ง
 มาแล้วพะญาเฒ่า ของมันเห็นอยู่เคากังคั้น
 มันเค่อนแจ่มอนั้น มากะหนามออมกะญะ
 โต้มันแล้วเสอแล่นใส่กอกกะชะบั้งแล้ว
 เตะะคาด โพะ อ้าย แนวโลมมัตอิ
 จักเตะะเกี่ยมไว้ มัตเข้าอิ (หัวเราะ)
 มัตไฉแน (คนฟัง - ข่มหน้า) เออ
 ข่มหน้านั้นเถาะ มันโค่นห้ามาอิ โอ
 มันห้าห้ามา สามเทอแล้ว แตกะจะ
 กะจะ มัตหัน บาคันเฒ่ากะเจาเสอกะคิก
 หละ บ่า กูเคยเอาหางแหวนาข่มหนี
 กูจะเอาหางแหวนเฒ่าเฒ่า เจาเสอกะเอา
 หางแหวนไปเสอแล้วหวาเถาะ แหวนไปเสอ
 (คนฟังหัวเราะ) จีบหางมันโค่นกะเกี้ยว

มันดูหมกแล้ว เห็นหมกแล้วก็ถลา
 ไล่พวกอยู่บนต้นไม้โน้นละ มันไปถัก
 โอคนนั้นชักลงมา คอม พวกมันก็กรูแล้ว
 แย่งกันกิน หมกไม่พ้อ คนนั้นนะ
 (หัวเราะ) กิ่งลงมาให้พวกมันกินหมก
 เกาคนนั้นหละ หนีโอเป้มันก็พัง
 อยู่ฮั้นแหลว โอ เพื่อนกูตายแล้ว
 หมกเกาคนแล้วมันพุด เสียตกนี้
 (คนฟัง - เหลือแตก) อ้อ เหลือกูคนเดียว
 ยังใจก็ทหนี สักครุมา เสีย
 มาแล้ว สั่ง สั่ง สั่ง สั่ง สั่ง
 มาแล้วพญาเสอ ก็มันเห็นนี้กลางคั้น
 เกือนหงายวันนั้น มากที่หนามอ้อมเค็ม
 ตัวมันอยู่เสอวังเข้ากอไม้ไผ่เลย
 ตอกขาด โพะ อ้าย ทำยังงิมคิก
 จักตอกเตรียมไว้มัตเข้าอีก (หัวเราะ)
 มัตไฉแน (คนฟัง - ข่มหน้า) เออ
 ข่มไปค้ายั้นเถาะ มันถลาเข้ามาอีก โอ
 มันชนเข้ามา สามครั้งแล้ว แตกออก
 แตก มัตหัน หนีเจ้าเสอกะคิก
 ว่า บ่า กูเคยเอาหางแหวนะพวกมัน
 กูจะเอาหางแหวนมันว่า เจ้าเสอกะเอา
 หางแหวนเข้าไปหละ แหวนเข้าไป
 (คนฟังหัวเราะ) จีบหางมันโค่นกะเกี้ยว

เสอไม้คี่เสอแล้วมาคี่นี้ (คนฟัง -
 มัดหางมันเบาะ) เออ มัดเคาะเสอ
 (หัวเราะ) มันกะต้องตาย โทม โทม
 แหละเจ้าเสอนะ (เล็กแก้งบอมาคี่ -
 คนฟัง) เออ เอาเล็กแก้งบอมาคี่แล้ว
 (คนฟังหัวเราะ) ต้องตายแล้วเสอนา
 ค่าย บาคี่ (โอ - คนฟัง) ค่าย
 กะหมุกะตะหนี่เม็ด (หัวเราะ) พะญา
 ค่ายแล้วตะหนี่ แจงมากะมันกะเอะไป
 แล้วบักเบ้นี้ เอะไปกะหาเบ้งหมูหา
 เกบเอาเงินน้ำหมู หมูนั้นเสอถึงมัน
 เกบเอาเบ็ดคูกันแล้ว (คนฟัง - เงิน
 มาแต่ช่ายควาย) เออ เงินมาแต่ช่าย
 ควาย (คนฟัง - โอ้ยเหลือแต่ให้เงินเนาะ)
 เออ เกบไค้ทอนแล้วกะมาแล้ว วิคเสอ
 กิ้นแล้ว วิคเสอแล้ว กิ้น ๆ มามีค้าย
 แล้วกู มาออกเหี้ยออกเขื่อนแล้วบาคี่
 ลูเม่เดินกะมาถามชาวโอเป้แล้วหวาซุ่มนั้น
 เก เว้าเห่อฟังแล้ว โอเป้ ซุ่มนั้นกะ
 เสอกินเม็ดแล้ว เงินค่าเคาะชั้น
 เงินค่ากะค้อยเอามาหนี่แล้วเลาเว้า
 เอามาเห่อคูดื่นหวา เอ ค้อยมิเห่อ
 เจ้าเคาะ ค้อยเกบเอา เขาเลยไป
 พ้องสาน สานกะคักสินเห่อโอเป้ชนะเส

ใส่ไม้คี่ใส่เลย (คนฟัง -
 มัดหางมันหรือ) เออ เอาคอกมัด
 (หัวเราะ) มันก็ร้องคาย โทม โทม
 แหละเจ้าเสอนะ (เล็กแก้งบอมาคี่ -
 คนฟัง) เออ เอาเล็กแก้งบอมาคี่แล้ว
 (คนฟังหัวเราะ) ร้องคายไปเสอนะ
 ค่ายนี้ (โอ - คนฟัง) ค่าย
 แล้วเพื่อนก็แตกหนี่ไปหมด (หัวเราะ) พญา
 ค่ายแล้วแตกหนี่ พอสว่างมันก็ออกไป
 ซิโอเป้ ออกไปก็ไปคูดื่นเหี่ยว
 เกบเอาเงินจากเพื่อน เพื่อนพวกนั้นใส่ถุงมัน
 เกบเอาหมดทุกคนเลย (คนฟัง - เงิน
 ได้จากช่ายควาย) เออ เงินได้จากช่าย
 ควาย (คนฟัง - โอ้ยเหลือแต่ถุงเงินนะ)
 เออ เกบรวบรวมแล้วก็มา รอกจากเสอ
 กิ้นแล้ว รอกจากเสอแล้ว กิ้น ๆ มาไม่ค้าย
 แล้วกู มาถึงเหี้ยถึงเรือนแล้วหนี่
 ลูกเมียเขาก็มาถามชาวโอเป้แล้วว่าพวกนั้น
 ละ เล่าให้ฟังแหละ โอเป้ พวกนั้นก็
 เสอกินหมดแล้ว เงินทองละ
 เงินทองก็ฉินเอามาหนี่แล้ว เขาว่า
 เอามาให้ฉินเขาว่า เอะ ฉินไม่ให้
 หรอก ฉินเกบเอา เขาเลยไป
 พ้องศาล ศาลก็คักสินให้โอเป้ชนะเสีย

ได้เงินเส (หัวเราะ) เป้ได้เม็ดชูช้ำ ได้เงินเสีย (หัวเราะ) เป้ได้หมกขเสีย
(หัวเราะ) ไอ้เป้ (เง้า - ชูช้ำเนาะ) (หัวเราะ) ไอ้เป้ (เง้า - ขบเลยนะ)

สองเล้าสองชะหาย

นายเป้า ธงยศ : วิทยากร

เป็นชะหายกันชายสองคน

แล้วกะพากันเข้าป่าไปต่งหนำป่าทึบ
 เสือหลายไผ่ นอนเอนกลางป่าตายโลศพุนั้น
 เสือกินโลกชั้นมีไค้นบ้นดูว่าความก็จ้งไค้กะ
 เสือกิน สองเล้ากะไปແหล่ว เข้าไป
 เนอคงซีไปเมืองนั้นและ ไช้พน ๆ ป่า
 พากันไป คำพอกก็กลางป่า คำต๋องนอน
 เสือหลาย ๆ "เอ็ดแนวไค้เอ้าซีเอ็ดแนวไค้
 เสือละกิน เข้าสิไปนอนแนวไค้ขึ้นต้นไม้
 กะนอนมีเป็น นอนแนวเลือนนอนปายไม้
 นอนเอนกลางทางนี้ละ เอ็ดแนวเลอละ
 นอนเนอนี้ละ" "นอนซีเลอ" ทาง
 เจ้าหมอนิ่งและเอ้าะความคิก "ไยัว
 นอนเอ็ดมีสองโหไค้เกวเสอมันจ้งย้าน"
 "เอ้านอนกะนอน" "นอนแนวเลอ" "นอน
 เอ้าคีนเสอคีน นอนขวางทาง เอ้าคีน
 ค้อคีน" พุนั้นกะนอนแยกคีนมา พุนั้นกะ
 แยกคีนเสอคีนจ้งเสือกินไว้ແหล่ว ว่าเข้า
 เอ้าะ นอนอยู่อันແหล่ว ขึ้นเสอมาและ
 เหม่มเอ็ดแนวนั้นเนอ ขึ้นมันไปทางนั้น
 แลและเหอโง้ขึ้นทางนี้ ขึ้นมันไปหาพุนั้น

สองเกลอสองสหาย

เป็นสหายกันชายสองคน

แล้วกะพากันเข้าป่าไปต่งหนำป่าทึบ
 เสือมากไครไปนอนกลางป่าตายเลยคนนั้น
 เสือกินเลยถ้าไม่มีปัญญาความคิกยังงัก
 เสือกิน สองสหายก็ไป เข้าไป
 ในป่าจะไปเมืองนั้นແหล่ว ไช้พน ๆ ป่า
 พากันไป คำพอกก็กลางป่า คำต๋องนอน
 เสือมากมาย "ทำอย่างไรเราจะทำอย่างไร
 เสือจะกิน เราจะไปนอนอย่างไรขึ้นต้นไม้
 ก็นอนไม่เป็น นอนยังงักนอนปายไม้
 นอนกลางทางนี้ละ เป็นอย่างไรก็
 นอนนี้ละ" "นอนยังงัก" ฝ่าย
 เจ้าหมอนิ่งเลยออกความคิก "เอ
 นอนทำมีสองหัวตัวเดียวเสอมันถึงกลัว"
 "เอ้านอนกันนอน" "นอนอย่างไร" "นอน
 เอ้าคีนชนคีน นอนขวางทาง เอ้าคีน
 ค้อคีน" คนนั้นกะนอนเหยียดคีนมา คนนั้น
 เหยียดคีนชนคีนชีกกันไว้ແหล่ว ทางแขน
 ออก นอนอยู่นั้นແหล่ว ถ้าเสือมาก
 ให้มีงทำอย่างนั้นะ ถ้ามันไปทางนั้น
 ก็ให้ผงกขึ้นทางนี้ ถ้ามันไปหาคนนั้น

หาไฟไปต้มต้มเบ็ง พุณทะเลเห่อใจหัน
 ขึ้นมาหาพุณนั้นใจหัน" เป็นสองโห
 หว่าเถอะโต่เคว คำมากะนอนเหลว
 คำกะมาแล้วเสอ มากะกมเบ็งเหลว
 แม่นพะเลอ โหตักสองโหทะโคตักอันเคว
 ค้มเบ็งพะนั้น หมอนักะโง ๆ หินมา
 มีไคโหนดมันละตอกกั แล่นมาพะนั้นมาพะนี้
 หมอนักะโง หิน โง ๆ โหหินมา
 มันละกักเสอ โงหินหินยานโหนดตอก
 แล่นไปพะนั้นพะนี้คักโงหินโหนดมันละกิน
 ค้อมิตอโลก เสอกินมีไคเหลว จันแจง
 เสอ ๆ ค้อมากะพากันไป ไปเหลว
 บาดหิน เยอะกินเข้า ไปเหละเห็นตา
 หันหัน พันธางหมู โป๊ก ๆ ๆ อยู่
 ทะอวาง ฮางเสอฮ่าเหอหมูกิน "เออเคอ"
 "โอ เออธางหมู" "โอ คีโตะคำเห็น
 แท เจอะเผ็งไม้คั่นกะเว้าเจอะเผ็งไม้
 คั่นกว่า เหน่อเอากันแค" "อ มิแมน
 เสาพันธางหมู" "เฮาเยอะกินเข้าเควนี้
 เอากันเนเผ็งไม้คั่น" "โอ้ย มิแมนจิงหวะ"
 "โอ คีโตะคำเห็นทะ โอ เว้าแนวเลอ
 กะตึงช้อตึงเถียง ไปปัดเบอตองมา
 ขึ้นละเอาทะ ๆ กะคี่ เน้นกะพาเคว
 ไปปัดเบอตองลวคมา มากะ เอาเหอ

หาหัวไปต้มต้มกั คนนี้ก็ให้ผงกขึ้น
 ถามาหากคนนั้นผงกขึ้น" เป็นสองหัว
 จันเถอะตัวเคียว คำมากินนอน
 คำก็มาเสื่อมา มากักต้มกั
 มันอะไร หัวมีสองหัวตัวเคียว
 ต้มข้างนั้น หมอนักะผงก ๆ ขึ้นมา
 ไม่ได้หัวนั้นมันจะกักกั วังมาข้างนั้นมาข้างนี้
 หมอนักะผงกขึ้น ผงก ๆ หัวขึ้นมา
 มันจะกักเสื่อ ผงกขึ้นแล้วหัวนั้นกัก
 วังไปข้างนั้นข้างนี้ผงกขึ้นหัวมันจะกิน
 ไป ๆ มา ๆ เลย เสื่อกินไม่ได้เหละ จนสว่าง
 เลย ๆ รุ่งเช้าก็พากันไป ไปแล้ว
 หิน อยากกินข้าว ไปก็เห็นตา
 คนหนึ่งพัน พันธางหมู โป๊ก ๆ ๆ อยู่
 ถากวาง วางใส่ร่าให้หมูกิน "ทำอะไร"
 "เออ ทำธางหมู" "โอ โทหคตาเห็น
 นี้ เจอะเผ็งไม้คั่นกว่าเจอะเผ็ง
 อี ให้เรากินหน่อย" "อี ไม่ใช่
 เราพันธางหมู" "เราหัวข้าวค้อนนี้
 เรากินหน่อยเผ็ง" "โอ้ย ไม่ใช่บอกไม่ใช่"
 "โอ โทหคตาเห็นนี้ โอ พุคอย่างไร
 ก็ยังชักยังเถียง ไปเค็ดใบตองมา
 ถ่าจะเอาจริง ๆ ก็ เขาก็พากัน
 ไปเค็ดใบตองแล้วมา มากัก เอาให้

มันเหลว เบิ่งคือเว้ามีฟ่งแทะ คียักเล่อ

เบอต้องหื้อเห็ดคันละมกแทะละเอายังเพ็ง

"เห็ดสุมาเอาไปกินเสเนอ" กะถือพุละ

หื้อเหลว หื้อคีเขาถือไปแหล่ ถือไป

ถือไป ถือไป ไปดอกแถมหนองน้ำ

กินและเอ๋ยกินหว่างน้แหละ นังกะควัก

หื้ออัน เออ เอาเอาะมากิน กวักแหล่

ควักเอาะมากะเหม็นคัทม "โอ้ย มีได้

บ่อนนี้ เขาคี หยับไป หยับไป" กวัก

เอาะอี "โอ เหม็นคี่เนอนมีได้หยับไปอี

หยับไปอี" ฐึงเหม็นคี่ "โอ้ย มันหื้อคี่

หนึ่" ค้มเบ็ง "โอ้ย แกนคี่ มันหื้อคี่

เหอ เออ บักอันนั้นนำไปหามัน"

(หื้อซีเหอ - คนฟัง) เออ หื้อซีเหอ

ทิ่มแล้วหื้อคี่กะลบคี่นแหล่ คินไปหาอัน

บักอันหื้อคี่เหอ บักอันนั้นกะเมอแล้ว

อาจหนูกะเบะเมอ ลับไป ลับไปแหล่

เห็นเห็นกะไซมันสับไม้ โป๊ก ๆ อยู่ปายไม้

พูนมันอยู่พูน มันขึ้นอยู่ปายไม้แล้ว ไป

ขึ้นไปหามัน คนตาบอดเนาะ หินกกไม้ไป

"หินกอนมึง หินไปแหล่ ชุกลงมาโลกเนอ

ทางนุกูละหา" หินไปแหล่ หินไปหน้อย

แหล่ ทิ้งทำไมเกาะ คนตาบอดเอ๋ยเนาะ

ตก อือ อา ลงมา บักนั้นกะค่อนล่า

มันสิ คุชิตาไมพุคไม่เชื่อนัก ซียักไล่

ใบทองหื้อให้เสียหรงก ก็เลยเอา รังผึ้ง

"ให้พวกเอ็งมาเอาไปกินเสียนะ" ก็ถือคนละ

หื้อแหล่ หื้อซีเขาถือไปแหล่ ถือไป

ถือไป ถือไป ไปถึงริมหนองน้ำ

กินและกินตรงน้แหละ นังก็ควัก

หื้อเออ เออ เอาออกมากิน กวักแหล่

ควักออกมากก็เหม็นคี่ "โอ้ย ไม่ได้

ตรงนี้ เขาคี หยับไป หยับไป" กวัก

ออกอีก "โอเหม็นคี่นี้ไม่ได้หยับไปอีก

หยับไปอีก" ยังเหม็นคี่ "เอะ มันหื้อคี่

นี้" คมกู "โอ้ย กอนคี่ มันหื้อคี่

ให้ เออ ไอ้คนนั้นตามไปหามัน"

(หื้อซีให้ - คนฟัง) เออ หื้อซีให้

หึงหื้อซีก็กลับคี่มา คินไปหาไอ้

คนหื้อซีให้ ไอ้คนนั้นมันก็กลับแล้ว

วางหนูก็แบกกลับ กลับไป กลับไปก็

เห็นเห็นกะไซมันสับไม้ โป๊ก ๆ อยู่ปายไม้

โน่มันอยู่โน่น มันขึ้นอยู่ปายไม้แล้ว ไป

ขึ้นไปหามัน คนตาบอดเนาะ ขึ้นค้มไม้ไป

"ขึ้นกอนมึง ขึ้นไปแล้ว ฅล็กลงมาเลยนะ

ทางนุกูจะหา" ขึ้นไปแหล่ ขึ้นไปเคียว

ก็ ถูกถึงไม้เปราะ คนตาบอดเนาะ

ตก ทุบ คัม ลงมา ที่น้ส่อนทุบ

คีล่ำลือโลกตาย คีตาย คายแล้วกะ
 อองท่าแล้ว นกอันนั้นกะไปแล้ว
 "เอ๋ย มิ่งมาเหม่เอ๋ย" มาแนวเลอ
 มันทายแล้ว โยว คายแล้วทะมาเสวก
 นขกน คายแล้วลบเมอแล้ว เมอบาน
 เขาถามหา ชูเคไปชีเลอ คายแล้ว
 ตกกกไมตาย สุกเส

คีแล้วคีอีกเลยตาย คีตาย คายแล้วก็
 ร้องหาแล้ว นกตัวนั้นก็ไปแล้ว
 "เอ๋ย มิ่งมาชี เอ๋ย" มาอย่างไร
 มันทายแล้ว โยว คายแล้วมิ่งเพือน
 นขกน คายแล้วกลับไปแล้ว กลับบ้าน
 เขาถามหา กูละไปไหน คายแล้ว
 ตกต้นไมตาย จบเสีย

โอ้ (คนฟังหัวเราะ) เสียใจหลายเค
 เจ็ดนี้ (คนฟัง - กทมหายเหม่หึง)
 กทมหายก้านันตุง บากันันไทเสียใจ
 หว่าเจกไปฟ้องถึงก้านันไปควางซ่อนใส่
 เออนเจก ไปควางซ่อนใส่เออนเจก
 โอ้เจกก็ไปหาก้านันอีก กะตักสินตาม
 กทมหาย เอากทมหายมาอ่านในกะคาก
 ก้วยแต่เคาหนะ อ่านว่า "คนไทยข้าง
 ปาดักเออนเจกเสียของเล็กน้อยไม่เป็นไร"
 อ้อ เป็นอย่างนั้นออกทมหายของกันไท
 บากันันโอ้เจกหละมาควางซ่อนใส่เออน
 กันไท บากันัน เสียใจจูสไปแกแค้นก่อน
 มาควางใส่กันไทหละ กันไทกะไปฟ้อง
 ก้านัน ก้านันกะไปเลียบเอาเจกมา
 มาแล้วหว่า "คนเจกข้างปาดักเออน
 คนไทย คีโนเออนตักใจมีโทษเล" วะชั้น
 อ้อ กทมหายนี้ใหม่หัวเจกและแทะวะชั้น
 (คนฟังหัวเราะ) เสียใจหลาย เม็ด
 กอนันและมันกอมมา

โอ้ (คนฟังหัวเราะ) เสียใจมากนะ
 เจ็ดนี้ (คนฟัง - กฎหมายอะไร)
 กฎหมายก้านันตุง ที่คนไทยเสียใจ
 ว่าเจกไปฟ้องถึงก้านันไปควางซ่อนใส่
 เรือนเจก ไปควางซ่อนใส่เรือนเจก
 โอ้เจกก็ไปหาก้านันอีก ก็ตักสินตาม
 กฎหมาย เอากฎหมายมาอ่านในกระคาน
 ก้วยแต่คนนะ อ่านว่า "คนไทยข้าง
 ปาดักเรือนเจกเสียของเล็กน้อยไม่เป็นไร"
 อ้อ เป็นอย่างนั้นกฎหมายของคนไทย
 ที่โอ้เจกก็มาควางซ่อนใส่เรือน
 คนไทย ที่นี้ เสียใจจูสไปแกแค้น
 มาควางใส่คนไทย คนไทยก็ไปฟ้อง
 ก้านัน ก้านันก็ไปเรียกเอาเจกมา
 มาแล้วหว่า "คนเจกข้างปาดักเรือน
 คนไทย คีโนเรือนตักใจมีโทษเล"
 อ้อ กฎหมายนี้ใหม่หัวเจกจริงา
 (คนฟังหัวเราะ) เสียใจมาก หมก
 เहांนั้นและมันสนา

เขียนวิชาศก

เรียนวิชาศก

นายกต ผลโยน : วิทยากร

หม่อสาหลือนายสา พุ่่งซ้ออายลี
 อายสาหนีเขียนวิชาศก อายลีนั้นเขียน
 วิชาโกะลอก อ้อ ต่างคนต่างอยู่ด้วยกันละ
 ต่อมานี้มาย้านั้นเขียนโกะตกขบ ตก
 แนวเลอ ตกเพอหนึ่งเหม็นอยู่เจ็ดมือ
 ซ้ำโคตกเขื่อนในเกาะค่าย ตกเหม็น
 ตกทั้งทั้ง เสียงกองเสียงกอง ป่านละนาค ตกทั้ง เสียงฆ้องเสียงกลอง เหมือนระนาค
 กองวง (คนฟังหัวเราะ) อ่า ล้อมันหัว ข้องวง (คนฟังหัวเราะ) อ่า ซ้อมันหัว
 ตกกระจาย บ่ได้กินเคาะ ซ้ำเป้นงาน
 ล้อมันหัว ล้อมันหัว อะเจ้าหัว (คนฟัง -
 เออ) ตกอันมา ตกแข่ง ตกขัง
 ตกเผอเหลอกระทักได้ ตกใส่บั้งเป้นพวง
 ซอยงอย ตกใส่ทอนเป้นพวงขิง ตกใส่
 อูเป้นพ่ายคักผง ตกใส่ตงเป้นเงินเมะค้อ
 หม่อน อ้อ (คนฟังหัวเราะ) ต่อมานี้
 บาคนี้โคตุนหัวเซงลีนั้นวิชาเก่งอยู่ อ่า
 กูลีเอาตกไปเหอมีงคม ตกใส่บั้งไว้
 ตกแล้วกะไปเคิ่นทางไป ไปหาเซ่งลี
 มันอยู่บ้านเผอวะซัน ถ้ามไป ถ้ามไป
 "อยู่ไสบ้านเซ่งลี" "อยู่พูน เป้นหญิง
 ถ้ามหานัน" "โอ้ย เยอะเอาตกไปเหอ

หม่อสาหรือนายสา คนหนึ่งซ้ออายลี
 ไอ้สานี่เรียนวิชาศก ไอ้ลีนั้นเรียน
 วิชาโกะลอก อ้อ ต่างคนต่างอยู่ไม่รู้จักกัน
 ต่อมานี้ไอ้สานั้นเรียนวิชาศกจบ ตก
 อย่างไร ตกครั้งหนึ่งเหม็นอยู่เจ็ดวัน
 ถ้าโคตกบ้านใครก็ ตกเหม็น
 ตกทั้ง เสียงฆ้องเสียงกลอง เหมือนระนาค
 กองวง (คนฟังหัวเราะ) อ่า ล้อมันหัว ข้องวง (คนฟังหัวเราะ) อ่า ซ้อมันหัว
 ตกกระจาย ไม่มีกลิ่นทรอก ถ้าเป้นงาน
 ล้อมันหัว ล้อมันหัว พวกเขาว่า (คนฟัง -
 เออ) ตกนั้นนะ ตกแข่ง ตกขัง
 ตกอย่างไรก็ตกได้ ตกใส่กระบอกเป้นพวง
 ยอยลงมา ตกใส่ทอนเป้นพวงใหญ่ ตกใส่
 โองเป้นพ่ายที่คักแล้ว ตกใส่ตงเป้นเงินหมากค้อ
 หม่อน อ้อ (คนฟังหัวเราะ) ต่อมานี้
 ที่นี้โคตุนหัวเซียงลีนั้นวิชาเก่ง เอ๊ะ
 กูจะเอาตกไปให้มีงคม ตกใส่กระบอกไว้
 ตกแล้วก็ไปเคิ่นทางไป ไปหาเซียงลี
 มันอยู่บ้านไหน ถ้ามไป ถ้ามไป
 "อยู่ไหมบ้านเซียงลี" "อยู่นั่น ทำไม
 ถ้ามหานัน" "โอ้ย จะเอาตกไปให้

มันคม" เป็นหวา "โอ้ย ยู่พูนเฮือนมัน"
 ถ้ามไปอี ไปตอกเฮือนเซ่งสี อันเซ่งสี
 นั้นกะ ไปตอกแล้วกะ "ใสเฮือนเซ่งสี"
 "ยู่หน้าพูน เอคหญิงเฮ้ย" "โอ้ย
 อยากเอาตอกไปให้มันคม วิชามันล่อยยา
 ใสมันโคตไป เสียงมันดังแทนอ" ะชั้น
 "โอ้ มันเหยแล้วบอเฮ้ยวะชั้น อัน
 ไซคมเบ็งกู" ชั้น ไซกิบเอาะมาเจมือ
 มันละเหยเก ตกใสเฮือนมันกะเหย
 ตกใสกะหยังบเหยเก "หญิงเฮ้ย"
 "โอ้ย อันนี้แหละโคเซียงสีนะ" หักค่อ
 มันกะเลยกมันกะล่อยเลื่อย ๆ ไป
 อันเซียงสีกะอยู่โคละเล่นแต่พะแต่เจ้าอยู่
 โหลงผ่อในวัดโคะไม้ พอแกงเท็กมา
 กะหวาแกงกัวยพิลัง อันมันแซหลาย
 หนะ เขอะกินตัวยแล้วโหลงผ่อหนะ
 โย้ว เขอะกินตัวย บ่ญะเกาะ
 โหลงผ่อเฮ้ยวะชั้น มือกว่ายกมือเข้ามัน
 เหม่จอมอยู่ไมแจวก มันมากพิละสุขเอา
 โลกเกอกับหนะ เอ้อ ข้าว่าแนวนั้น
 กูซิเอา กะมือเข้าไปจอบเขาบ่อยกว่าย
 ไปกะไปจัก พอกไปจักเอากะแซนเย็น
 กะไปคากันควาย ควายกะฟ้าแลนโลกแล้ว
 อันเซ่งสีกะโหลงผ่อแล้วจนตายเลย

มันคม" มันว่า "โอ้ย อยู่โน้นมัน"
 ถ้ามไปอี ไปตอกบ้านเซียงสี เซียงสี
 นั้นก็ ไปตอกแล้วก็ "โหลงผ่อเซียงสี"
 "อยู่ข้างหน้าโน้น ทำไมหรือ" "โอ้ย
 จะเอาตอกไปให้มันคม วิชามันล่อยไม่
 ให้มันโคตไป ชื่อมันดังนัก"
 "โอ้ ไม่ใช่ระเหยแล้วหรือ เออ
 เบิกคมคูชิ" เบิกปุบออกมาเจ้วัน
 มันระเหยนี้ ตกใสบ้านมันก็ระเหย
 ตกใสกะบอกก็ยังไม่ระเหยนี้ "ยังอยู่นี่"
 "โอ้ย นี่แหละตัวเซียงสีนะ" หักค่อ
 มันกะเลยกมันกะเรื้อยเคื้อย ๆ ไป
 เซียงสีนี้ก็อยู่โกหกเล่นทั้งพระทั้งเจ้า
 หลวงพ่อก็คือโกหกมาก พอแกงเท็กมา
 ก็ว่าแกงกัวยพะไร มันร่อยมาก
 ะ อยากกินกัวยพิลังพอนะ
 เออ... อยากกินกัวยพิลัง ไม่อยากหรอก
 หลวงพ่อก็คือกว่ายช้อนเข้า
 ให้เอบอยู่มวัด มันมาชิละลวงเอา
 เลยนะคับนะ เออ ถ้าว่าอย่างนี้
 กูจะเอา ก็ตอนเช้าไปเอบอยู่เขาปล่อยควาย
 ไปก็ไปลวง พอไปลวงเอากะแซน
 ก็ไปคากันควาย ควายก็พาวังเลยแหละ
 ฝ่ายเซียงสีก็หัวเราะอยู่นั้นแหละจนตายเลย

เซ่งสี่^๑หะ ห่ายคำ^๒หึ^๓เลย โหลง^๔พอน^๕นั้น

กะ^๖ตุ^๗บัก^๘ตุ^๙เป่ง^{๑๐}นำ^{๑๑}ควาย^{๑๒}พา^{๑๓}แล^{๑๔}น^{๑๕}หะ

จก^{๑๖}ก^{๑๗}น^{๑๘}ควาย^{๑๙} จก^{๒๐}เอ^{๒๑}า^{๒๒}จ^{๒๓}บ^{๒๔}ควาย^{๒๕} สุก^{๒๖}ถ^{๒๗}อน^{๒๘}นั้น

เซียงสี่^๑หะ ภาย^๒คำ^๓หึ^๔เลย หลวง^๕พอน^๖นั้น

ก็^๗ตุ^๘บัก^๙ตุ^{๑๐}เป^{๑๑}คาม^{๑๒}ควาย^{๑๓}พา^{๑๔}ว^{๑๕}ึง^{๑๖}หะ

ล^{๑๗}วง^{๑๘}ก^{๑๙}น^{๒๐}ควาย^{๒๑} ล^{๒๒}วง^{๒๓}เอ^{๒๔}า^{๒๕}จ^{๒๖}บ^{๒๗}ควาย^{๒๘} หมก^{๒๙}เท^{๓๐}า^{๓๑}นั้น

เขยโบราณหรือผู้ไทใหญ่เขยลาว

นายสนอง ลูนาวัน : วิทยากร

นิทานที่สองต่อไปภาคนี้

อันนี้เป็นนิทานอันระทึกขวัญนานสื่อ ๆ
 นะ เว้าคยขึ้นกันตามบ้านตามเมือง
 นิทานอันนี้จักเว้าชื่อว่าแนวเลื้อน
 เว้าชื่อว่านิทานเขย เขยโบราณเขย
 หลือว่าผู้ไทใหญ่เขยลาวจะได้อันนี้กะกาย
 แล้วแต่พูดเว้าได้ชื่อว่าแนวนั้น แล้วแต่
 หว่าดังชื่อเอา ผู้ไทใหญ่เขยลาวหลือ
 เว้าว่าเขยโบราณกะได เลื่องมันกะ
 มีอยู่หว่า เมื่อเด้าแม่เด้าได้ลูกเขยมา
 อยู่ในเรือนในชานแล้ว กะอยู่มาได้
 ปีกว่า ๆ แล้ว ออกญามเอเคะเวะเอเคงาน
 เมื่อเด้าแม่เด้ากะสัง เกดเบ็งลูเขย
 โอ้ย คู้ มันกะหย่นเป็นอันดี โอ้ย
 เป็นที่พอกพอใจของพ่อของแม่แท้ ๆ
 ลูกเขยแก้วลูกเขยแหวนอันนี้ะชั้น ญาม
 เอเคได้เอเคนากะมีได้เบาะได้เว้า
 มีได้ศึกานี่แต่กับลูกเขยอันนี้ เมื่อแม่
 หละแพ่งกับแพ่งแล้วมีได้ศึกาเคนจัก เพื่อ
 อยู่มาบาคันออกญามเอเคยัง เอเคใช้กะพา
 กันสานกะตากะตั้งแล้ว เอเคยังเอเคใช้

เขยโบราณหรือผู้ไทใหญ่เขยลาว

นิทานที่สองต่อไปที่นักนิทาน

นี่เป็นนิทาน สนุกสนานเฉย ๆ
 นี่จะเล่าแบบขันตามบ้านตามเมือง
 นิทานนี้ไม่รู้ว่าจะว่าอย่างไรหนอ
 เรียกชื่อว่านิทานเขย เขยโบราณหรือ
 หรือว่าผู้ไทใหญ่เขยลาวก็ได้ไอ้นี้
 แล้วแต่คนจะเรียกให้ชื่อว่าอย่างนั้น แล้วแต่
 จะตั้งชื่อเอา ผู้ไทใหญ่เขยลาวหรือ
 เรียกว่าเขยโบราณก็ได้ เรื่องมันก็
 มีอยู่ว่า พ่อตาแม่ยายได้ลูกเขยเข้ามา
 อยู่ในบ้านในช่องแล้ว ก็อยู่มาได้
 ปีกว่า ๆ แล้ว ถึงหน้าทำการทำงาน
 พ่อตาแม่ยายก็สังเกตุลูกเขย
 โอ้ย ขยัน มันขยันดี โอ้ย
 เป็นที่พอกพอใจของพ่อของแม่จริง ๆ
 ลูกเขยแก้วลูกเขยแหวนคนนี้ หน้า
 ทำไรทำนาก็ไม่ต้องบอกต้องกล่าว
 ไม่ชี้เกียจมีแต่ขยัน ๆ ลูกเขยคนนี้ พ่อแม่
 ก็มีแต่รักกับรักแหละไม่ได้ตีไถ่ยนสักครั้ง
 อยู่มาที่ถึงหน้าคักลอบคักไข้ช่วย
 กันสานกะกร้าแหละ ทำลอบทำไข

เอาปูเอาปลา ย่อมามองม่อเถาผาค
ก็เจอหลาย โอ๊ะ เยอะเหลือเชื่อหนึ่งละ
ไปดูมั้งเบิ่งมันเป็นแนวเลื้อ แต่เก่า
กะมีเคื่อเถาหนึ่งหละไปดูมั้ง เออซัง
เออใช้ดูเขี่ยกะมีแต่ไปเล็งเงิงเล็งควาย
อ๊อที่น่าโน้นนา ซังใช้กะมีได้เหลวแล
น่านม่อเถา ม่อเถาหนึ่งเยอะเหลือเชื่อซังไป
เบิ่งซังเบิ่งไซ้เห็น กะเลยคันมังกางคัน
กินเข้าแล้วกะ "เออ มื่ออันเสอะ
อ๊อเนอเยบะเหอไผ่มั้งไปดูมั้งซังแทน
ม่อเถาเคื่อม่อเถาไผ่วะวะซัน" ไผ่เม้เขา
กะเบาะกันแล้วกางคันมาแล้วเบาะหวา
"มื่ออันเสอะมื่อเบาะหวาเหอเจ้าไป
ดูมั้งซังแทนไผ่ไผ่มีได้ไป" ไผ่กะลั่นคว
แล้ว คันมาแล้วกะมีไผ่หน้าไผ่หลัง
มีทันได้ไผ่หน้ากะถือเอาเสมจกกะไปโลก
แหละ ไปดูมั้งซังกะกินกินไปดูมั้งซัง
ไปมากะไค้ไปไค้ไปไค้ไค้ไค้ไค้ไค้ไค้ไค้
มีแมนหมอปาล่งเส ผันกะตกลิ้นน้อยเจว็น
แล้วหลบมาบาคหนึ่ง หลบมาออกเฮอนแล้ว
พอกีตม่อเถา เอาเสมจกเอากะคำปู
กะคำปลาเข้าไว้แล้วกะเม้กะลั่นไปไว้แล้วกะ
นั่งลง ยอบลงไปในเออนหนะ ม่อเถา
โลกถาม "เป็นแนวเลื้อ เป็นแนวเลื้อ

กักปุกปลา อยู่มาวันหนึ่งพ่อกา
ก็ใจมาก โอ๊ะ อยากให้ลูกเขยนี้
ไปถูกลอบคูนเป็นนอยางไร แต่ก่อน
ก็มีแต่พ่อกาแหละไปถู กักลอบ
กักไซ้ ลูกเขยก็ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
กันน้ำเขานา ลอบไซ้ก็ไม่ได้เหลียวแล
กับพ่อกา พ่อกาน้อยากให้ลูกเขยไป
ถูกลอบคูนบ้าง ก็เลยตีมากกลางคืน
กินข้าวแล้วก็ "เออ พรงัน
อ๊อเนอเยบอให้ตัวมึงไปถูกลอบแทน
พ่อกาหน่อยยะพ่อกามีธุระ" ตัวเมียเขา
ก็บอกกันกลางคืนมาก็บอกว่า
"พรงันพ่อกาบอกว่าให้ไป
ถูกลอบแทนท่านไปไม่ได้" ตัวก็รับคำ
คืนเช้ามาก็ไม่ได้ทำอะไรละ
ไม่ทันไค้กลางหนาก็ถือเอาเสียมจอบก็ไปเลย
แหละ ไปถูกลอบก็คึด ๆ ไปถูกลอบ
ไปมากะไค้ไปไค้ไปไค้ไปไค้ไปไค้ไปไค้ไปไค้
ไม่ถูกวันที่ปลาลงเสีย ผันก็ตกปรอยนิเคียว
กลับมาที่นี้ กลับมาถึงบ้านก็
พอกีพบพ่อกา เอาเสียมจอบตะกร้าปู
ตะกร้าปลาไปเก็บแล้วก็เมื่อกีรับไปเก็บแล้วก็
นั่งลง หุคนั่งลงไปไผ่บ้านนะ พ่อกา
เลยถาม "เป็นยังงี้ เป็นยังงี้บ้าง

หล้อหล้อหากเออนโทกะคี หล้อหว่า
 แนวนเลอ เป็นเลอมีนุคมันเป็นเนอแล้ว
 กะเป็นหน้าทของลูเซย์ คามทำมะคา
 ของเซย์พุไท อันนกะลูเซย์กะทำคิยู
 หล้อหล้อหากเออนโทกะคี เสอพายเสอจากเสอ
 เออ อันเลอมีนุคมันมีงามลูเซย์กะเออ
 ค่อมมาผากกะบุงกะตามาคหนึ เออ
 กะบุงกะคาเคองเภาของเออนเนนินหาก
 หละมีเภาลูคชุกโชมแหละ แหมเภาหลค
 เออ เป็นแนวลือวะชั้น ตั้งแต่โคลูเซย์
 มานันกะค่อมเคียเห็นสานกะบุงกะคาผอ
 ค่อมมีเออ เวแนวนันค่อมคิยู กะบุง
 กะคากะหากเห็นแล้วกะค่อมมีหามา
 เออผอค่อมมีสานวะชั้น ชะใหม่แตกอน
 โปสานหนึสานกะเป็นโค เป็นลูเซย์ผืน
 ละเอคคูลันคูลอย่าง สานกะคองคักสาน
 กะบุงกะคาสาณมยสานคิยูเข้าสาน
 แนวนละ แต่ลูเซย์ผืนผากค่อมมีโคเออ
 แน่วเว้าหันหละ กะค่อมหว่ามันโคหลายเว
 แน่วเว้า กะเออค่อนนเอค่อนน แหมเภา
 หละเข้าเภาหว่าลูเซย์เอค่อมมีเป็นกะเลย
 ค่อมเบ็ง "เออ ลูเซย์เออวะชั้นกะบุง
 กะคาเภากะเป็นอยู่เบาะ สานเป็นเบาะ"
 "สานเป็น" "กะหยังเภาเป็นเบาะ"

หรือหล้อหล้อหากเออนรวักคี หรือว่า
 อะโรยวงกระคานที่โหมนหลคเป็นอะไร
 ก็เป็นหน้าทของลูเซย์ ตามธรรมคา
 ของเซย์พุไท นุคเซย์ก็ทำคิทรอก
 หล้อหล้อหากเออนรวักค่อมก็เกียวกักค่อม
 เออ อะโรมันไมคิไม่งามลูเซย์ก็ทำ
 ค่อมมากระบุงกะกร้าหนึ เออ
 กระบุงกะกร้าเครื่องเภาของเรือมนินหาก
 มีนุคชุกชุกโชมเลย แหมยาก็
 เออ เป็นอย่างไรนะ ตั้งแต่โคลูเซย์
 มานันยังไม่เคยเห็นสานกระบุงกะกร้าอะไร
 ทำไมไม่ทำ งานอื่นคักคิ กระบุง
 กระกร้าก็หากเห็นแล้วทำไมยังไม่หามา
 ทำไมถึงไม่สาน สมัยก่อน
 โปราณมีสานเป็นนะ เป็นลูเซย์เภา
 ค่อมทำทุกสิ่งทุกอย่าง สานกะคองสาน
 กระบุงกะกร้าสาณมยสานคิยูเข้าสาน
 พวกนี้ละ แต่ลูเซย์คนนี้ยังไม่คิทำ
 อย่างที่ว่ำนัน ก็อย่างว่ำนันมีงานหลายอย่าง
 ก็ทำไอนันทำไอนี แหมย
 เลยเข้าใจว่าลูเซย์ทำไมไม่เป็นเลย
 ค่อมคูล "เออ ลูเซย์เออ กระบุง
 กระกร้าเอ็งทำเป็นไหม สานเป็นไหม"
 "สานเป็น" "กะหยังละเป็นไหม"

"โย้ว กระจ่างแจ้งเป็นเล่ห์ ชันไค่คอก
กันมัน" กระจ่าง ทางลูเซี่ยกะตอบแหมเถา
แวนั้นแหละ แหมเถา ย้ายอี่แล้วเว้าหว่า
คอกกันเว้าหว่าจาตีจายอเผิ่นแล้วทาง
แหมเถากะตาย จอนขึ้นแล้วบางคน
ย้ายบั้งขึ้นแล้ว มีย่ามิญมลูเซี่ย
เว้าเทอหนึ่งแล้วกะตึงมีย่าอยู่หนึ่ง ตึงมา
หล่าอิเทอสอง เว้าความอันนั้นกะเซบอ
เซบเจอเทอแหละ บางคนโลกแหมเถากะไป
เอากำนันพันแล้วบางคน เอากำนัน
มีย่า มิญมหลานเว้ากะจาตีจายอ
จาเว้าหว่าเยอะเคาะกนเคาะกอยคอย
ลูเซี่ยเป็นแวนั้นกระจ่าง กำนันกะเลยมา
ถามเบ็ง มาถามเบ็งกะ "โย้วเป็น
แนวเลอเจากะเว้าเผิ่งเบาะะ" "โย้ว
เว้าอิหลินแล้วลูเซี่ยกะเว้าหว่า ทำมะคา
สานกะหยังตาตะมะมีคอกกันมัน
ไปถามไกรก็ถามก็มันมีอยู่ก็พูอิ
คอกกันนะ แหมเถากะสืเข้าใจหว่า
อยากคอกกันเผิ่นกะบ่แมนแล้วบางคน
โย้ว อ้ายญากำนันกะเว้าหว่า "ทำมะคา
ไคแหมเถากะจักถือสาหาความแวนั้นมัน
กะมีที่ปานเลอ อันนี้กะก็ทำมะคาสาน
กะหยังมันกะแหมอยู่เคาะ สานกะบุง

"อ้อ กระจ่างยังเป็นเล่ห์ ถ้าไค่คอก
กันมัน" นะ ฝ่ายลูกเซบตอบแหมเถา
อย่างนั้นแหละ แหมเถา ไกรอีกว่าพู
คอกกัน พู่ว่าจะเย็คจะทำตัวเองละฝ่าย
อ้อมบาย ถลกขึ้นเลยที
ไกรบั้งบั้งชัน ไม่หยุดไม่ยอมลูกเซบ
พูครั้งหนึ่งแล้วยังไม่หยุดอีก ยังมา
ทำอีกครั้งที่สอง พูอย่างนั้นกูเจ็บอก
เจ็บใจนัก ที่นี้เมຍายก็ไป
เอากำนันโน้นแหละมาที่นี้ เอากำนันมาก
ไม่หยุดไม่ยอมพูว่าจะเย็คจะทำ
พูว่าอยากหลับจะนอนกับฉัน
ลูกเซบเป็นอย่างนั้น กำนันก็มา
ถามกู มาถามกูก็ "อ้าวเป็น
อย่างไรเอ็งพูจริงหรือ" "อ้าว
พูจริง ๆ นั้นแหละลูกเซบก็พูว่า ธรรมดา
สานกะหยังตาตะมะมีคอกกัน
ไปถามไกรก็ถามก็มันมีอยู่ก็พูอิ
คอกกันนะ แหมเถาจะเข้าใจว่า
อยากคอกกันเมຍายก็ไม่ถลกทีนี้"
เอื่อ กำนันก็พูว่า "ธรรมดา
นี่เมຍายก็ถือสาหาความอย่างนั้นมัน
ก็ไม่ถลกนัก ไอนี้ธรรมดาสาน
กระจ่างมันก็ถลกอยู่หรือ สานกะบุง

เสอะได้เตอะมันแล้วกะตึงมีเตอะมาสาน
 ทางคักทางอันมันอันอื้อ สานกะหยังนี้
 เสอะได้เตอะกันมันแล้วแล้ว" บาคนี้
 โลกโลกาตุเขยแล้ว ทางก้านเวาหวา
 "ท่ามะกาสานกะหยังนี้กะตึงได้เตอะกัน"
 นิทานอันนี้กะสุขขานันละคับ จบ

ถ้ามีตอกมันแล้วก็ต้องมีตอกมาสาน
 ซักทางอันอื้อ สานกะหยังนี้
 ถ้าได้ตอกกันมันแล้วเสร็จ" ที่นี้
 เลยไลลูกเขยหนี ฝ่ายก้านเลยว่
 "ธรรมดาสานกะหยังนี้ก็ต้องมีตอกกัน"
 นิทานอันนี้จบแค้นละกับ จบ

คนโง่

คนโง่ (๑)

นายกา สุขี : วิทยากร

ยังมีคนอีกคนนั่งกะยังพอสมควน

แล้วกะเป้นันคึกพอม คนพ่นเป็นพ
 สละกที่ชุก ยังมีพ่นง้อไสยอัยโง่ ๆ
 เออ เลาผาดเล้งไวก้นโง่ เล้งไวก้น
 กะเล้งเบาะไปมือนั้นแหละ เขาไปหาหัว
 หาพื้นทะเลไปนำเขา ไปทะเลคำมา
 กะมา มาแล้วกะถาม "เจ้าไปมือนั้น
 เห็นอะไรวะชั้น" "โ้ย้ว เห็นออยวะชั้น"
 "ไค้กินเบาะออย" "ไค้กินวะชั้น"
 "มันเป้นแนวเลอออยนั่น" "คืออันใด"
 "โ้ย้ว คืออันใดเนาะ" คืออยู่เกาะเนาะ
 ลำมันกคะชั้น อำจันกะคาย เอ้า
 มือนั้นเหอไปอี พื้สอนคนโง่อันนั้น มือนั้น
 ไช้ไป ๆ นำเขา ไปมือนั้นไปผาดไปเห็น
 ข้าง "ไปมือนั้นเห็นอะไร" มาแล้วถาม
 "เห็นข้าง" "เป้นแนวเลออันข้าง"
 "คืออันใดเอ้าอีแหละ" มันกะลี้คือ ๆ
 แค้นโง่มันนั้นแหละ ไปมือนั้นไปอี
 เบาะเหอไปนำเขาอี ไปมือนั้นเหอไป
 ไปช้อยวันเขา ช้อยวันเขา เขาหา
 เกล่งไค้กินเนาะหาทั้งกาแพหาทั้งขม

ยังมีคนนั่งมีคนหนึ่งก็ยังมีพอสมควน

และก็เป็นมัจฉิตด้วย คน ๆ นั้นเป็นคน
 ฉลาดที่สุด ยังมีคน ๆ หนึ่งอาศัยอยู่โง่โง่
 เออ เขาก็เล้งไวก้นโง่ เล้งไวก้นแล้ว
 ก็บอกไปวันนั้นนะ เขาไปหาไม้
 หาพื้น เลยไปกับเขา ไปแล้วกลับมา
 ก็มา มาแล้วก็ถาม "เจ้าไปวันนั้น
 เห็นอะไรบ้าง" "ก็ เห็นออย"
 "ไค้กินไหมออย" "ไค้กิน"
 "มันเป็นอย่างไรออยนะ" เหมือนงอนใด"
 "โ้ย้ว เหมือนงอนใดนะ" เหมือนอยู่หรง
 ลำมันกคะ อาจารย์ก็ เอ้า
 วันนั้นให้ไปอี พื้สอนคนโง่นั้น วันพุงนั้น
 ให้ไปกับเขา ไปวันนั้นไปก็ไปเห็น
 ข้าง "ไปวันนั้นเห็นอะไร" มาแล้วถาม
 "เห็นข้าง" "เป็นอย่างไรข้างนะ"
 "เหมือนงอนใดอีแหละ" มันก็คล้าย ๆ
 หน่อยงวงมันนะ ไปอีวันหลังมาไปอี
 บอกให้ไปกับเขาอี ไปวันหลังไป
 ไปช่วยทำขวัญเขา ช่วยทำขวัญเขา เขาจัด
 เกล่งให้กินเนาะหาทั้งกาแพหาทั้งขม

ทั้งเผอแหละ อ้อ มานมาถามแล้วบอกนี่
 "ไปวันนี่เป็นเผอ เห็นเผอแคะชัน"
 "โย้ว กะเห็นกาแพเห็นโอเลี้ยง เห็นเตว
 เห็นหมู่นั่นแล้วไค้กินะชัน" เป็นแนวเลอ
 เคา ก้าแพ "โย้ว กะคือองอนโด
 นั้นแหละ" (คนฟังหัวเราะ) "ปะ
 คือไค้ความจิงแท้" เอ้อ กะโง้โผคเคาะ
 มือเลงมาบอกนี่ มือเลงมาทละมาบีบ
 แข้งเหอแล้วกะ "บอกเจ้าสิเมื่อเสอะแล้ว
 เอาไม้มาทมนั้นเก่งชอยแค่เคอมันหือกัน"
 "โคย" มันกะคาย เฝื่อนนอนหลับแล้วกะ
 ไปแล้วไปหาไม้หนะมาทมนั้นะ มันหละ
 ไค้สามอันไม้หนะ มันมีไค้หาสิเลอมันกะ
 มีไค้ เอาโหเข้าแล้วเข้าไปทมนไว้
 จันทังมือเขานั่งก็ออกชอกชวยันแล้ว พอตัน
 มาเห็นเผอนั่งอยู่ "เจ้าเผอนั่งอยู่หนึ"
 "มันหาไม้ไค้เลือกะมีไค้แหละเอาโหเอาหา
 เข้าไปเอค" "บอกโห เจ้ากะโง้ป่านนั้น"
 กะซบ นิทานนี้

ทั้งอะไรแหละ อ้อ มาแล้วถามนี่
 "ไปวันนี่เป็นยังงัย เห็นอะไรบ้าง"
 "อ้าว ก็เห็นกาแพเห็นโอเลี้ยง เห็นกวยเตี่ยว
 เห็นหมู่นั่นแหละไค้กินนะ" "เป็นยังงัย
 กวยเตี่ยว กาแพ" "อ้าว ก็เหมือนองอนโด
 นั้นแหละ" (คนฟังหัวเราะ) "ปะ
 ทำไมโกลความจิงนัก" เออ ก็โง้เกินไปหรง
 เย็นมาที่นี่ ตอนเย็นมาก็มาบีบ
 แข้งให้แล้วก็ "ตอนจะกลับแล้ว
 เอาไม้มาทมนูชาเคียงฉันทนอนะมันไม่เท่ากัน"
 "ขอรับ" มันก็ อาจารย์หลับแล้วก็
 ไปหาไม้มาทมน มัน
 ไค้เพียงสามอันไม้หนะ มันหาไม้ไค้หาไหนก็
 ไม่ได้ เอาหัวสอกเข้าไปทมนไว้
 จนกระทั่งรุ่งเขานั่งซบเจ้าอยู่นั้นแหละ พอตัน
 มาเห็นเขานั่งอยู่ "ทำไมนั่งอยู่นี"
 "มันหาไม้ไค้ไหนก็ไม่มีเลยเอาหัวเอาชา
 เข้าไปทำ" "ฮู้ไอ้ เองก็โง้จนาคัน"
 ก็ซบ นิทานนี้

คนใจ

คนใจ (๒)

นายกา สุขี : วิทยากร

ใจหนึ่งผาคแม่กับลูกข้า พากัน
 ข้าเข้าสองแม่ลูก ข้าเข้าเหล่ดงคบ
 แหม่นแมงวันเบาะมาคบแม่หนะ เออ
 ซากมองยอใส่มี (คนฟัง - โอ้ย) อ้อ
 "คำดุงเห่กู่แก้น้อย" ะชนแม่เบาะ
 ซักซึกขึ้นไค้ละโยย ค่อยโลกแหลว
 คาย อ้อ เอาซากเฮียคี่ คื่อง (คนฟัง
 หัวเราะ; โอ้ย คักแหลว)

ใจหนึ่งนั้นแม่กับลูกข้า ขวักกัน
 ข้าขาวสองแม่ลูก ข้าขาวแล้วขักคัก
 ใจแมงวันหรือมากคักแม่นะ เออ
 ซากข้าขาว ยกใส่มี (คนฟัง - โอ้ย) อ้อ
 "มาดุงให้กู่หน้อยอีหนู" แม่บอก
 ซักซากขึ้นไค้ละโยย หุบเลยแหละ
 คาย อ้อ เอาซากนี้คี่ คื่อง (คนฟัง
 หัวเราะ; โอ้ย เหมาะจริง)

ชิบฎไม่เท่าเคยชิบลูเขยไม่เท่าพ่อเถา สิบลูไม่เท่าเคยสิบลูกเขยไม่เท่าพ่อเถา

นายเถาะ ศรีจางวาง : วิทยากร

ชิบฎไม่เท่าเคยชิบลูเขย

เท่าพ่อเถา เปิดแล้วเบาะ (ศรีสุตา -
กะเปิดแล้ว) นิทานชิบฎไม่เท่าเคยชิบลูเขย
ไม่เท่าพ่อเถา แผลมีชะกอนนี่คือลักสา
สินท่ายูมิได้ชาควันชาคชิบฎค่ากะลงไป
ลับสินกันทานอยู่ช้วน ค่อม่ากะเลยมีลูกสาว
คนึงเลยไคกันกับนายเคคนางฟังลูกสาวนะ
เอ้อ เลยเอากันกับนายเคค เอามาแล้ว
กะปะหมานจักชีชาเคอนมอตาเลยเบาะหว้า
เหอเจ้าไปลักสาสินเคอพุ่งขึ้นเป็นวันแปดคำ
ลูเขยหละ โอ เออแนวไคมอเถาหนี
เหอไปลักสาสินเออแนวไคนอลักสาสินหนี
บ่ไคลักจักเหอ จักไคถ้าจักไคคำหลือไค
ขาวนอ ญากแหะแท่นอนมีลับแล้วมีอนั้น
หว้าเห่นเถาะ แล้วกะแจ่มมากะทำพาน
เถาะไม้เลยไปเมื่อวัคไปแล้วกะถ้ามเม
เสกอน "เออแนวเลอไปหนี" "โย้ว
ไปแล้วกะไคเว้าน่าหลังเห่นนั้นแล้ว
เห่นเว้าแนวเลอกะเว้า" กะเลยไป ๆ
เห่นญามออันนั้นจักสาคอยู่กวัก ๆ "ไป
หญงโยม" "โย้วมาขอสิน" "เอ้อ ขึ้นไป

สิบลูไม่เท่าเคยสิบลูกเขยไม่

เท่าพ่อเถา เปิดแล้วยัง (ศรีสุตา -
กะเปิดแล้ว) นิทานสิบลูไม่เท่าเคยสิบลูกเขย
ไม่เท่าพ่อเถา ก็มีสกุลหนึ่งรักษา
ศีลธรรมอยู่ไม่ไคชาค วันสิบห้าคำก็ไป
รับศีลกินทานอยู่ทุกวัน ค่อมามีลูกสาว
คนหนึ่งแต่งงานกับนายเขคนางฟังลูกสาวนะ
เอ้อ เลยแต่งงานกับนายเขค แต่งแล้ว
ก็ประมาณสักสี่ห้าเคือนพ่อตาเลยบอก
ให้ไปรักษาศีลนะพุ่งขึ้นเป็นวันแปดคำ
ลูกเขยก็ โย้ว ทำอย่างไรพ่อตา
ให้ไปรักษาศีลทำอย่างไรนะรักษาศีลนี้
ไม่ไครักษาก็ ไม่รู้ตัวต่าง ตัวคำ หรือตัว
ขาวนอ ยากจริง ๆ นอนไม่หลับเลยวันนั้น
ว่างั้นเถาะ พอสว่างก็จักพาน
คอกไม้ไปวัคไปแล้วก็ถ้ามเม
ก่อน "ทำอย่างไรไปนี่" "อ้าว
ไปแล้วก็ให้พูดตามท่านนั้นแหละ
ท่านว่าอย่างไรก็พูดตาม" เลยไป ๆ
เห่นหลวงพ่อบักเสื่ออยู่กวัก ๆ "ไป
ไหนโยม" "โย้ว มาขอศีล" "เอ้อ ขึ้นไป

แอ้งไคของพุเถาะค้อหว้าฮั้นเถาะ แลว
 กะโหล่งพ้อลูกมาแล้วกะกินน้ำท้าวไคน้ำ
 ฮั้นแล้วค้อหว้าฮั้นเถาะ ค้อยน้ำสอง
 ฮั้น ฎกทีสองกะค้อยกันพ้อแอ้งป็นคว่ำ
 ป็นหงาย ชำมะทะนุหม่อเคกมันแอ้ง
 ฮั้นเถาะ เห็นทีมีไหวหม่อเคกแล้วกะ
 แลนไห่หอง อี้คักทุบปั๊มใส่กอน
 หม่อเคกกะจับพานั้นกะกับบ้าน กับบ้าน
 แลวเม่ถาม "เป็นยังงัยลัษสินไคหลือฮั้น
 วะฮั้น" "โอ้ย ถ้าเป็นโม้ยแยที่ไค
 มิแพ้โหล่งพ้อวะฮั้น" "อ้าว ไปทำ
 ยังงัยกัน" "อ้าวกะไปแล้ว" กะเล่า
 เลอင့်แต่ตนแล้วฮั้นหว้าฮั้นเถาะ "ไป
 แล้วกะเดินเบาะไคเคน แล้วกะเว้า
 ค่ำหลังเดิน แล้วกะต่อมาเดินกะตบนา
 ตบนากะตบนาเดินคอบแล้วต่อมาเดินกะ
 ลูกหยินหินกะค้อยโม้ย ทางนั้นกะค้อยโม้ย
 กะค้อยกันฮั้นละมันแล้ว โหล่งพ้อกะลม
 ลัง ๆ กะลูกหินมากะกินน้ำแล้วกะค้อย
 กันอี" "ตาย ตาย ๆ ตายแล้ว"
 ทางเม่ "พ้อสี่ตายมิเหอไปแล้ว ไป
 เด็กแนวนี่เสเกิดเบ้งนามาข้างป็นเท
 วะฮั้น" เลยมือเขาเลยไป ไปคำหละวะ
 โหล่งผ่อเส เลยม่ากันไปคำหละวะ แลว
 กองกะกุกชกเส

แรงหรือกแต่คนเก้ก้อย่างว่าจะแหละ พอ
 หลวงพ้อลูกมาแล้วก็กินน้ำคักน้ำ
 หนึ่งแล้วว้างฮั้นเถาะ ค้อยน้ำสอง
 ค้อ ยกทีสองก็ค้อยกันจนพลิกคว่ำ
 พลิกหงาย ก็มันยังห่มหม่อเซตมันแรง
 ฮั้นเถาะ เห็นทีสุ่มหม่อเซคไม่ไหวแล้วก็
 ว้างเข้าหอง ปิคประตูปับบับลั่นกลอน
 หม่อเซคก็จับพานั้นกลับบ้าน กลับบ้าน
 แลวเม่ถาม "เป็นยังงัยรับฮิดไคแล้วยัง"
 "โอ้ย ถ้าไม่เป็นมวยแยที่เดียว
 ไม่นะหลวงพ้อแน" "อ้าว ไปทำ
 ยังงัยกัน" "อ้าวก็ไปแล้ว" ก็เล่า
 เรื่องตั้งแต่ตนมาว่า "ไป
 แล้วทำนบียอกให้ประเคน แล้วก็พุด
 ตามทำน แล้วต่อมาทำนก็ตบหน้า
 ตบหน้าก็ตบหน้าทำนคอบ ต่อมาทำนก็
 ลูกหยินหินก็ค้อยมวย ทางนั้นค้อยมวย
 ก็ค้อยกันฮั้นละมันแล้ว หลวงพ้อก็ลม
 ลง ๆ ก็ลูกหินมากินน้ำ แล้วก็ค้อย
 กันอี" "ตาย ตาย ๆ ตายแล้ว"
 ฝ่ายเม่ "น้ำเสียตายไม่นำให้ไป ไป
 ทำอย่างนี้เกิดเบ้งหน้ามา ข้างป็นไปไค"
 เลยมือเขาเลยไป ไปคารวะ
 หลวงพ้อ เลยพากันไปคารวะ แลว
 ก็เตะสะกุกชกเส

แม่ลูกอ่อนเจ้อฮาย

นายประพิศ อินทสันตา : วิทยากร

คือหมอนึ่งมันเป็นจวนค่นวัก

ตั้งแต่น้อยจนเป็นจวน ลิกออกมาเป็น
จวนเหละได้แม่นำเขา ได้แม่นจนกะทั้ง
ไคลูกเว้าลิกไปโลกหละ ไคลูกจะอยู่กำ
อยู่กำลาวกะปะกิบิดเมลาว ตักน้ำหาพื้น
ตักน้ำเหอเม ไคอยู่กำเหอมันได้
ขึ้นหวาอยู่กำมีไคมันค่นออนอ ลาวกะ
พะบายามลักสาเมลาวอย่างคี่ที่ชุก ไค
สองสามมือแหละเมลาวกะอยู่เนอกำ
ลาวกะตักน้ำไปเหอเมอาบ หาพื้น
หายามาต้มเหอกิน มือหนึ่งลาวหลกไป
ตักน้ำ ไปตักน้ำหลกหมู่หลกเว้าเยาะ
บา จวนอันคือนำเอาเจอเสอเทตักน้ำ
ตักในเหอเมอาบขบแท ๆ เว้าเยาะ
จวนก่อนนาวะขึ้น เลยหวา "จวน
เป็นแนวเลอไคลูกแล้วเบาะ" "ไคแล้ว"
"มันมีเยอะฮายแค่เบาะเหม้นะ" "โย้ว
มิเห็นเว้ามิหลอนา" "โย้ว ละวังไค
เขาเลยเว้าหวาละวังไคค่นไคลูกใหม่
กับแม่ลูกอ่อนมันเจ้อฮายแท้ได้ จวน
เคยเห็นอ้นหมา หมาไคลูก" "เคยเห็น" เคยเห็นไหมหมา หมาไคลูก" "เคยเห็น"

แม่ลูกอ่อนขโมโห

คือหมอนึ่งมันเป็นอาจารย์คนบวช

ตั้งแต่ได้จวนเป็นอาจารย์ ลิกออกมาเป็น
อาจารย์ก็มีเมียกับเขา มีเมียจนกะทั้ง
มีลูกพุดซำมไปเลยละ ไคลูกก็อยู่ไฟ
อยู่ไฟเขาก็ปฏิบัติเมียเขา ตักน้ำหาพื้น
ตักน้ำให้เมีย ให้อยู่ไฟให้อ
หากอยู่ไฟไม่ได้จะออนอ เขา
พะบายามรักษามี้อย่างคี่ที่สุด ไค
สองสามวันเหละที่เมียอยู่ไฟ
เขาก็ตักน้ำไปให้เมียอาบ หาพื้น
หายามาต้มให้กิน วันหนึ่งเขาไป
ตักน้ำ ไปตักน้ำเลยเพื่อนเลยพุดเย้า
บา อาจารย์คนนี้คือนำเอาใจใส่คี่นิกตักน้ำ
ตักน้ำให้เมียอาบคี่จริง ๆ พุดหยอก
อาจารย์นี้เลม่อน จึงว่า "อาจารย์ ๆ
เป็นอย่างไรมีลูกแล้วหรือ" "มีแล้ว"
"มันไม่โหมโหมบ้างหรือแม่นะ" "เอะ
ไม่เห็นพุดอะไรนี่" "เออ ระวังนะ
เขาเลยว่า ระวังนะคนมีลูกใหม่
กับแม่ลูกอ่อนมันขโมโห อาจารย์

"หมาเข้าไ้ลูกเกอเข้าเกอน้ำเหอกิน
 อยู่กะ เวลานั้นไ้ลูกแหละเข้าไ้เคอ
 ลูกนั้นฮ้ายไ้ไ้คักคักโลวะชั้น คั้นเข้า
 คือกั้นนั้นไ้ลูกใหม่ละวังไ้จ่านอย่าไ้
 ไ้เคอแม่เจาหลายเกเห็นหว่าเป้นแม่กะ
 นั้นฮ้ายมันักคักไ้" ะชั้น "โย้ว แม่นือ
 หลือบอเฮ้ย แม่นเพ็งเบาะ" ะชั้น
 "โย้ว แม่นเพ็งแล้ว คีคเอาเป้นแนว
 นั้นแหละ" จานกะมาคักแล้ว "ไ้
 ละวังแล้วเฮ้ยแม่ไ้ลูกอ้อนมันคือหมา
 หมามันักคักโลคไ้ไ้เคอลูกมัน มันักคัก
 โลค เมื่อจั้งเบ็งเคอ เมื่อนั้นขึ้นแม่เม่ง
 ฮาบน้ำแหละถือไม้คานเฟิง ๆ เสอเบ็งแหละ
 ขึ้นมันหยิ่งเหวเสอมันละเยอะกักแหละ
 เหละวังเหอคักไ้" ะชั้น หมอจ่าน
 นิกะ โย้ว เมื่อไ้ละลงเบ็งก่อนน้ำ
 ตักน้ำแหละเมื่อ บ่งน้ำแล้วหลด เหลียว
 มาเสอแม่ แม่แหละโหเสอ แม่คักเจา
 หว่าไ้ตักน้ำตักในเหอคัก เอาเจาเสอ
 แหละคักเจา พ้อแม่โหเสอแหละเหาเจา
 หว่าแม่กะเยอะกักคือหมา คือหยิ่งเหว
 เสอเยอะกักหลดเฟิงไม้คานเสอ เฟิง
 ไม้คานแม่กะยกมือฮับ "โย้ว คือเอด
 แนวนั้น" พ้อมกับโหพ้อมหยิ่งเหว เน็น

"หมาเราไ้ลูกเลี้ยงขาวเลี้ยงน้ำ
 อยู่กั เวลานั้นไ้ลูกเราไปไ้
 ลูกนั้นไ้โกรชนะกระโคคักคักเลย คนเรา
 เหมือนกัไ้ลูกใหม่ละวังนะอาจารย์อย่าไป
 ไ้กลไ้เมียนกันะถึงจะเป้นเมียกั
 มันโกรชนะมันกัคะ" "เอ ไ้จริง ๆ
 หรือ จริง ๆ หรือ"
 "อ้าว ไ้จริง ๆ นะซี คีคเอาเป้นอย่าง
 นั้นแหละ" อาจารย์ก็มาเนคิ "ต้อง
 ละวังแล้วเมียไ้ลูกอ้อนมันเหมือนหมา
 หมามันักคักเลยนะไปไ้กลูกมัน มันักคัก
 เลย กลับแล้วคุณะ กลับนี้ถาหากวาง
 หาบน้ำแล้วถือไม้คานเงอ ๆ ไ้คูนะ
 ถ้ามันยังพินไ้ไ้มันถือยากกักแหละ
 ไ้ละวังไ้คูนะ" หมออาจารย์
 นี้ก็ เอ กลับไปนี้จะลองคูนี
 ตักน้ำแล้วกลับ วางน้ำแล้วเลย เหลียว
 คูนีเมีย เมียก็ยืมไ้ เมียคักใจ
 ว่าตัวตักน้ำไ้คัก เอาใจไ้
 เลยคักใจ พ้อเมียยืมเลยเข้าใจ
 ว่าเมียอยากกักเหมือนหมา เหมือนยืมพิน
 ไ้ส่อยากกัก เลยยกไม้คานไ้ ยก
 ไม้คานเมียก็ยกมือฮับ "อ้าว ทำไมทำ
 อย่างนี้" พ้อมกับหัวเราะทั้งยืมพิน ก็

เขาใจว่าเมื่อกะละเยอะก็ค้'หลก'หึง'แห้ว
 เยอะค้อ'หมา'เสอะ'ๆ-เยอะ'กั๊'ไม้'ค่าน
 หลก'ล้า'เลื่อ'เม'คี้'เม'จัน'เยอะ'ตาย'เสีย
 จัน'ทั้ง'หลาย'ไค'แล'มา'สอย' (คน'พัง
 หัว'เราะ) นิ'ทาน'นั'กะ'จบ'แซ่' (หัว'เราะ)

เขาใจว่าเมื่อยะ'อยาก'กั๊'เลย'ยั้ง'พัน
 เหมือน'หมา'อยาก'กั๊'ไม้'ค่าน
 เลย'ล้า'ได้'เมีย' คี้'เมีย'จัน'เก็'บ'ตาย'แหละ
 จัน'คั'ทั้ง'หลาย'ต้ง'วี่'ง'มา'ช่วย' (คน'พัง
 หัว'เราะ) นิ'ทาน'นั'กะ'จบ'แซ่' (หัว'เราะ)

ชายคเเลา

ชายขี้เหล้า

นายกฯ สุขวี : วิทยากร

ชายคเเลาที่มีคำสั่งของพูนึง
ก็ทองอยู่ หมอคเเลาหะไปลินอยู่หน
ล่างทองหะเว้า มีวักอยู่นางชีวิคป่า
โกปานแนวนานเข้าหนึ่ พอเห็นล่างทอง
กับวักป่าพอเห็นกันนางชีนั้นสามวันสี่วัน
กินเข้าเทอหนึ่ง โปคเป็นแม่ขาว
ล่างทองเว้าใส่ชายคเเลาหนึ่ว่า "เฮ้ย
ไผไปเอานางชีนั้นมาเป็นแม่ได้เฮลสิเฮ
พันคำลึง ไค้ไปเอาได้เบาะ" เว้า
ใส่ชายคเเลา "ไค้" มันหว่า "ไค้ฮี้ล
เบาะ" "ไค้ฮี้ลพันคำลึง" มะ มันกะ
ไปแหล้ว ไปมันกะไปหาผ้าคลุมได้
และโหนแล้วกะโปคโลกแหล้ว สมมุคหว่า
กุกแห่หม้อยู่พูนึงเดี๋ยวกะไปอยู่พูนึงแล้วส่ากก
ชอยพูน (ขมิ้น) อยู่ไผ่ป่าชา เคิน
จ่งกมแล้วกะส่ามาทิ ไค้วันหนึ่ง สองวัน
สามวันกะมาแล้ว มาแล้วนางชี มาไหว
มาถาม มาไหวถามผาตบปากบเว้าว่า
มืออื่นมาอีกนางชี บ่ปาก มืออื่นมาอีก
บ่ปาก เข้ามือสี่จ้งได้เว้าว่า ส่ามาทิ
อยู่แนวนและจิกเว้าหึงต่อเว้าหึงเคาะ

ชายขี้เหล้ามีนายช่างทองคนหนึ่ง
ก็ทองอยู่ หมอขี้เหล้าก็ไป เล่นอยู่นั้น
ช่างทองเลยพุก มีวักอยู่นางชีวิคป่า
โกปานอย่างบ้านเราหนึ่ มองเห็นช่างทอง
กับวักป่ามองเห็นกันนางชีนั้นสามวันสี่วัน
กินข้าวหนหนึ่ง บวชเป็นแม่ขาว
ช่างทองพุกแตกคิน ชายขี้เหล้าหนึ่ว่า "เฮ้ย
ใครไปเอานางชีนั้นมาเป็นเมียได้เราจะให้
พันคำลึง นายจะไปเอาได้ไหม" พุก
กับชายขี้เหล้า "ไค้" มันตอบ "ให้จริง ๆ
หรือ" "ให้จริง ๆ พันคำลึง" มะ มันก็
ไปสิ ไปมันกะไปหาผ้าคลุมนะ
โกนหัวแล้วกะบวชเลย สมมุคหว่า
กุกแม่ช้อยู่โน้นเขาก็ไปอยู่โน้นเหละราวคั้น
ชอยโน้น (ขมิ้น) อยู่ไผ่ป่าชา เคิน
จ่งกรมแล้วกะสมาธิ ไค้วันหนึ่ง สองวัน
สามวันกะมาแล้ว มาชีนางชี มาไหว
มาถาม มาไหวถามกะไม่พุกไม่จาด้วย
รุ่งขึ้นมาอีกนางชี ไม่พุก มะรีนขึ้นมาอีก
ไม่พุก ถึงวันที่สี่ถึงได้พุกด้วย สมาธิ
อยู่อย่างงั้นเหละไม่รู้ว่าคุณกะไรต่ออะไรนั้

ถึงสี่วันถึงไค้พูดน่ะ พุคแล้วกะถาม
"นางชีหนะจักวันสันเข้า" "สี่ ท้นอาจารย์
เค" "อาคทะมาเจ้จักวันจึงสันทีหนึ่ง"

ห้ามะชากเลากันตมช่อเลากันช่อเอา
แต่เว้า (คนเล่าและคนฟังหัวเราะ)

"เจ้จักวันสันนี่อาคทะมา เป็นหย่างไค้
นางชีหนะเห็นแล้วบ่อ ไบคไค้จักพ้นสาแล้ว"

"ไค้เจ้พ้นสา ท้นอาจารย์เคะ" "ยี่สิบ
เข้านี้แล้ว (หัวเราะ) ยี่สิบพ้นสาแล้ว"

"เป็นแนวไค้เห็นทางแคบะ" "บ่เห็น
แล้วยายเอ๋ย พวาระน่าไปกะสื้อช่ออยู่
ห้ามะคาอยู่ เออ ท้นอาจารย์น่านแล้ว
ยี่สิบพ้นสากะบ่เห็นดอกเห็นทางกะจักแนว
ไค้แล้ว บ่คิคอยากออกบ่อแม่ชี"

"คิคอยูนั่นแล้ว จักเอ็ดแนวไค้ผอแม่
กะตายเม็คแล้ว จักเอ็ดแนวไค้"

"อาคทะมากะเมื่อยเอ็ดแล้วยี่สิบพ้นสา
คิคอยากออก ออกไปค้าขายกะบ่ญาก
คอกอ่าจ่านหนะเงินทองกะบ่ไค้คิค"

ชีเอ็ดล้านขายของกะไค้ สีเหลนสก

เหลนเล็กกะไค้ โอ้ย บ่จนวะชั้น ขึ้นหัว

แม่ชีออกกะออกไค้" วะชั้น "โอ้ย

ขึ้นฟูเลี้ยงพุทะกะน้อยอยากออกอยู่"

วะชั้น "บ่ญากคอกอ่าจ่าน คักล้านกะ

ไค้สี่วันถึงไค้พูดน่ะ พุคแล้วกะถาม

"นางชีหนะจักวันสันเข้า" "สี่ ท้นอาจารย์
ละ" "อาคทะมาเจ้จักวันจึงสันทีหนึ่ง"

ธรรมคาเขากินตมทุกวันเขากินทุกวันเอา
แต่พุค (คนเล่าและคนฟังหัวเราะ)

"เจ้จักวันสันนี่อาคทะมา เป็นหย่างไร

แม่ชีหนะเห็นแล้วยัง บวชไค้ก็พรรษาแล้ว"

"ไค้เจ้พรรษา ท้นอาจารย์ละ" "ยี่สิบ
เข้านี้แล้ว (หัวเราะ) ยี่สิบพรรษาแล้ว"

"เป็นยังงิเห็นทางบ้างไหม" "ไม่เห็น
เลยยายเอ๋ย ภาวนาไปก็เฉย ๆ อยู่

ปรกติอยู่ เออ ท้นอาจารย์ก็นานแล้ว
ยี่สิบพรรษาก็ไม่เห็นดอกเห็นทางก็ไม่วัง
งิเหละ ไม่คิคอยากสึกหรือแม่ชี"

"คิคอยูนั่นเหละไม่วังจะทำอย่างไ้ พ่อแม่
ก็ตายหมดแล้ว ไม่วังจะทำอย่างไ้"

"อาคทะมาก็ช่เกียจภาวนาแล้วยี่สิบพรรษา
คิคอยากสึก ออกไปค้าขายก็ไม่ว่าง
หรืออาจารย์นะเงินทองก็ไม่มีออก

จะตั้งร้านขายของก็ไค้ จะวังรด

วังรากไค้ โอ้ย ไม่วังหรือ ถ้า

แม่ชีจะสึกก็สึกได้" "เออ

ถ้ามีคนเลี้ยงคูกักคินก็อยากสึกเหมือนกัน"

"ไม่ยากคอกอ่าจ่าน คักร้านก็

มีอยู่ แต่หาอาจารย์อยากออกมาหา
 เส้นทางไปสู่สวรรค์นิพพาน อยากมา
 บำเพ็ญเบญจกัมมแล้วมันได้คืออยากออก
 แล้ว" "โยว เว้าซันกะถ้าอาจารย์ปาก
 บ่ได้เสกะสือออกนั้นแล้ว (คนฟังหัวเราะ)
 อาจารย์ออกมือไคกะออกซันแล้ว อยู่ไป
 เติงกะเติง จีไปมือนิกะไปอาจารย์"
 "โยว ไปมือนิกะไปอาจารย์พาไป"
 กะเลยพากันไปลิกเสมอนั้นแหละ ไปลิกชะ
 ไปจิกแล้วกะไปนั่งร้านเหล้า อันนั้นกะร้าน
 ส่างทองอันนั้นกะร้านเหล้า (ซิมอ) พากัน
 ไปนั่งโต๊ะกินเหล้าอยู่นั้น ยายเหล้ากิน
 อยู่ต้น ส่างทองเห็นกินเหล้าหน้ากันกะเอา
 เงินพันตำลึงมาโยโลก เขาไปรับเอา
 เงินพันตำลึงนั้นแล้วมาโย ช่ายคี่เล่า
 กะหาว่าได้เงินพันตำลึงนั้นมาเป็นพื้นมันกะ
 หว่าไค บ่ไคมีหญิงแล้ว ไคมันมีทอโต๊ะ
 นั้นแหละเมื่อกะไคเงินกะไค (ศรีสุตา -
 เออ โต๊ะ เก่ง) โต๊ะ เก่ง รุก จย

มีอยู่แล้ว แต่หาอาจารย์อยากออกมาหา
 เส้นทางไปสู่สวรรค์นิพพาน อยากมา
 บำเพ็ญกัมมมันไม่พบกิดอยากลิก
 แล้ว" "อ้าว พุคอย่างนั้นถ้าอาจารย์ไม่พุค
 ไม่ลิกกะจะลิก นั้นแหละ (คนฟังหัวเราะ)
 อาจารย์ลิกวันไหนก็ลิกนั้นแหละ อยู่ไป
 นานกีนาน จะไปวันนั้นก็ไปอาจารย์"
 "เออ ไปวันนั้นก็ไปอาจารย์พาไป"
 ก็เลยพากันไปลิกวันนั้นแหละ ไปลิกเสีย
 ไปลิกแล้วกะไปนั่งร้านเหล้า นีกร้าน
 ส่างทองนีกร้านเหล้า (ซิมอ) พากัน
 ไปนั่งโต๊ะกินเหล้าอยู่นั้น แจกเหล้ากัน
 อยู่กัน ส่างทองเห็นกินเหล้าด้วยกันก็เอา
 เงินพันตำลึงมาให้เลย เขาไปรับเอา
 เงินพันตำลึงนั้นแหละมาให้ ช่ายซี้เหล้า
 ก็ได้เงินพันตำลึงนั้นมาเป็นทุน
 ว่าไค ไม่ไคมีอะไรเลย ตัวมันมีแก่โกหก
 นั้นแหละเมื่อกะไคเงินก็ไค (ศรีสุตา -
 เออ โกหก เก่ง) โกหก เก่ง หมค จย

โหลงมือเทกพะเวก

หลวงพ่อเทศน์พระเวส

นายศรีนวล จันทรสองคาง : วิทยากร

โหลงมือเทกพะเวก แก่แล้วกะบวค

หลวงพ่อเทศน์พระเวส แก่แล้วบวช

เขาไปอยู่ในวัดโนว้า เป็นสมณพนัก
 บัญจิกหนึ่งแซ่หนึ่งสี่หุ้ง หนึ่งสี่ไต่
 หนึ่งสี่ล่าว หนึ่งสี่พิลังกะบ่ได้ ยู่เสียเสีย
 เน้นแหละ ยะดาสิพิพอไค่กิน กะมีเนน
 สองสามรูปอยู่กันนั้นหน้า ตกเคื่อนนี้
 เคื่อนฮา เคื่อนฮกมาแล้วบาคหนี บ้านนอก
 บ้านนาบ้านอนเข้ากะตกกันพะเวกมาแล้ว
 บาคหนี เขาไต่ไปเฝ้าขุนพะเวก ลับเอา
 แผลว ลับเอากันพะเวกแล้วกะอ่าน
 บ่ได้แล้ว ลับเอาแผลวหนังสือทำฎึงหว้า
 หนึ่งคิกอยู่อันไค่สองวันสามวัน เพราะมัน
 ฎึงหลายวันไค่ พะเวกบ้านที่เข้าเข้า
 ขุนหนะ สู้ สู้ เข้ามากะต้นไค่เล็กโลกพา
 เน้นน้อยเออะไปทุ่งนา วิชาคอยู่ไค่แค้นน้ำ
 "โจนน้อยๆ ไปไปน้ำอาคตะมา ไปน้ำพุชา"
 วะชั้น ไปแล้วเน้นน้อยนั้นกะไป พอดีเออะ
 ไปไค่เข้ามันกะเลยน้ำเมะหนะมันอยู่
 เป้นไค่ไปน้ำเมะหนะก่อนเข้าหา
 "หมั่นหมั่นโจนน้อยหนี่" "โย้ว มันกะ
 หมอกโขไค่แล้วอันนั้น" วะชั้น ทางโจนน้อย

เขาไปอยู่ในวัดโนว้า เป็นสมณารัก
 ไม่รู้หนึ่งแซ่หนึ่งสี่อะไร หนึ่งสี่ไทย
 หนึ่งสี่ล่าว หนึ่งสี่อะไรก็ไม่ได้ อยู่เฉย
 เน้นแหละ ยะดาสิพิพอไค่กิน ก็มีเนน
 สองสามรูปอยู่ด้วยกันนะ พอเคื่อนสี่
 เคื่อนฮา เคื่อนฮกมาแล้วหนี บ้านนอก
 บ้านนาบ้านอนเขาก็แจกกันพระเวสมา
 หนี เขาให้ไปช่วยบุญพระเวส รับเอา
 แผลว รับเอากันพระเวสแล้วก็อ่าน
 ไม่ไค่แหละ รับเอาแล้วหนังสือธรรมนะ
 หนึ่งคิกอยู่นั้นไค่สองวันสามวัน เพราะมัน
 ยังหลายวันนี้ พระเวสหมู่บ้านที่เขาทำ
 (บุญนะ) ต้นไค่เขามากต้นไค่เล็กเลยพา
 เน้นน้อยออกไปทุ่งนา วัดนั้นอยู่ไกลทุ่ง
 "เนาะๆ ไปไปกับอาคตะมา ไปกับฉัน"
 ไปแหละเนั้นก็ไป พอดีออก
 ไปไค่เข้ามันก็เลยน้ำหมอกนะมันยังอยู่
 เป้นกลุ่มหนายูนน้ำหมอกนะตอนเข้าหานะ
 "มันอะไรนี่เนาะ" "อ้าวมันก็
 หมอกลงหนานั่นแหละ" ฝ่ายเน้นน้อย

เป็นกะจิกไว้แล้ว พอดีย่างไปแตกแหล่
 เกล็นไปเกล็นไปแล้วกะพอดีเห็นสายคอง
 เขาโหลคเอาไม้เอาลำพาวนี้ไปกาก กาก
 ไปสายในคองอันนั้นหะสองลำเอ็งกัน
 "แห่มเหญิงโจ้นอย" "โย้ว กะโซไม้พาว
 แหลอันนี้" ะชั้น ไปมันกะสวคี่นยะแหละ
 พวกป้อยอิงป้อยควายพวกหยิงกะป้อย
 เอาะไปแล้วบาคหนี พู้งกับพูย่ายเขาโลก
 นิงอยู่เนักกับบาคหนี เขาอันไปเล้งโงเล้ง
 ควายญามอันเค่อนฮ่าเค่อนอกหนั้น "แม้นญิง
 โจ้นอย" "โย้วกะท้าวหม่นนางแหลว" ะชั้น
 แล่นอย" "อ้าวก็ท้าวหม่นนางแหละ"
 ไปกะญางกายซุ่มนั้นไปกะโลกไปเห็นทางสี่
 แยกหนะมันคักแบ่งสี่แยก "แห่มเหญิงโจ้นอย"
 "โย้ว กะทางเกาคคเกาแล้วแหละอันนี้
 กะค่าย" ไปอีแล้วกะญางกายไป ไปเห็น
 คันฝายเขาเอ็ดบันเอ็ดฝายชือเอ็ดเขานาแขงนา
 น้ำเต็มอยู่ "แห่มเหญิงโจ้นอย" "เลือนๆ
 แหม่นเขานาแขงแหลว" พากันเลาะไปอยู่
 อันแล้ว ไปนี้โลกนกกมันโหลคินพุคเอาะไป
 "แห่มเหญิงหนี่โจ้นอย" "แก่งๆแหม่นนกก
 แหลว" พากันเลาะสายอ่องนั้นแหลว
 สายอ่องอันนั้นเขากันฝายหนะ นกเจ้ามัน
 โหลคากันฝายอยู่ตามอ่องหนะ "แห่มเหญิง
 โจ้นอยหนั้น" "โย้ว ค้อคคๆแหม่นนกเจ้า

ท้านก็จิกไว้แหละ พอดีเเคินไปข้างหน้าอีก
 เกล็นไปเกล็นไปแล้วก็พอดีเห็นสายซ้อง
 เขาเลยเอาไม้เอาคณะพรวานี้ไปพาด พาด
 ในสายในคองไอนั้นนะสองลำเคียงกัน
 "อะไรเณร" "อ้าวก็สะพานไม้พรวา
 แหละไอนั้น" ไปมันก็สายซึนยะแหละ
 พวกป้อยรวป้อยควายพวกอะไรก็ป้อย
 ออกไปแล้วที่นี้ ญูญิงกับญูย่ายเขาเลย
 นิงอยู่ควายกันที่นี้ เขาเออไปเลียงวัวเลียง
 ควายหน้าเคื่อนท่าเคื่อนหนะ "อะไร
 เณรน้อย" "อ้าวก็ท้าวหม่นนางแหละ"
 ไปก็เเคินผ่านพวกนั้นไปก็เลยไปเห็นทางสี่
 แยกหนะมันคักแบ่งสี่แยก "อะไรเณร"
 "อ้าว ก็ทางเกาคคเกาแล้วแหละนี่
 ก็" ไปอีแล้วก็เเคินผ่านไป ไปเห็น
 คันฝายเขากันฝายจะทำขานาลุ่มนะ
 น้ำเต็มอยู่ "อะไรเณรน้อย" "เลือนๆ
 ก็ขานาลุ่มแหละ" พากันเลาะไปอยู่
 นั้น ไปที่นั้นนกกมันเลยบินออกไป
 "อะไรเณร" "แก่งๆกันกกค"
 พากันเลาะสายร่อนนั้นแหละ
 ท้องร่อนที่เขากันฝายนะ นกเจ้ามัน
 ทำกึนปลาอยู่ตามท้องร่อนนะ "อะไร
 เณรน้อยนั้น" "อ้าว ค้อคคๆกันนกเจ้า

เหลว" ไป ไปพอกินกุดกุดมีน้อย
 ในเพื่อยไม้ มันนอนเล่นตามไม้หนะ
 มันทำกินกลางคืนมือเว่นมันนอนนอกนั้น
 "โย้วเหม็นหญิงโจน้อย" "เป็นเต่าเหว
 คือทุกคืนนอนเพื่อยเหลวหนะ" ะชั้น กะโหลก
 ไปๆแล้วกะโหลก พอดีเขาแก่เกว่นไป
 ไปญอคือมันน้ำญอคือมันน้ำหนะ แก่เกว่น
 เขาสิไปขายเข้าเมืองพุน้ำ พอดี
 เกว่นเขาดีจักคุมเลย เกว่นหนะ "เหม็น
 "เหม็นหญิงโจน้อย" ะชั้น "โย้ว กะ
 คำดาวะคุมเหลว" โจน้อยหนะ
 "โย้วเอาเหลวพอแล้ว ะชั้น ไปเมียบาคนี้"
 มันออกคำดาแล้วเก็บอนมันสิขึ้นหนะ
 บอเขขึ้นแสงโกหนะ มาแล้วพาโจน้อยมา
 บาคนี้ แล้วกะสันเข้าสันน้ำแล้วกะจิม
 ญแล้วตั้งแต่คนจนออกป้ายเลื่อนไหล
 อีหลี แล้วกะออกมือน้ำแล้วบาคนี้ สิไป
 เข้าบือนแล้วบาคนี้ คือมือนั้นแล้วสิไป
 กะทองเอาจนไหลลิกาลึกแล้ว อันแล้ว
 ตั้งแต่คนจนแล้วตั้งแต่หมอกโชโนแล้ว
 จนออกคำดาวากุมแล้ว หว่าไปแล้วกะ
 นอนแล้วบาคนี้ นอนกลางคืนมีอันมันกะ
 แห่พะเวสแล้วบาคนี้ แห่พะเวสแล้วกะ
 พอดีนอนอีกแล้วกะตอนเช้ามากะพอดีเขา

เหลว" ไป ไปพอกินกุดกุดมีน้อย
 ในพุ่มไม้ มันนอนเล่นตามพุ่มไม้หนะ
 มันทำกินกลางคืนกลางวันมันนอนนอกนั้น
 "เอะอะไรเนรน้อย" "เป็นขี้มา
 คือทุกคืนนอนพุ่มไม้เหลว" ก็เลย
 ไปๆแล้วก็เลย พอดีเขาลากเกวียนไป
 ในคันไถนั้นคันนั้น ลากเกวียน
 เขาจะไปขายข้าวเมืองโนนนั้น พอดี
 เกวียนเขาคิดถึงคุมล้อยเกวียนนั้น
 "อะไรเนรน้อย" "อ้าว ก็
 คำดาวะคุมเหลว" เนรน้อยนะ
 "โย้วเอาเหลวพอแล้ว ไปกลับทีนี้"
 มันถึงคำดาแล้วตรงมันจะขึ้นนะ
 ตรงที่ขึ้นเสียงไถนั้น มาแล้วพาเนรมา
 ทีนี้ แล้วกะขึ้นขาน้ำแล้วกะทอ
 อยู่เหลวตั้งแต่คนจนถึงปลายเลื่อนไหล
 จริงๆ แล้วก็ถึงวันแล้วทีนี้ จะไป
 ทำญแล้วทีนี้ คือพุ่มไม้แล้วจะไป
 ก็ทองเอาจนคลองปรักๆเลยเหลว เอา
 ตั้งแต่คนนั้นเหลวตั้งแต่หมอกโชโนเหลว
 จนถึงคำดาวากุมเหลว ว่าไปแล้วก็
 นอนเหลวทีนี้ นอนกลางคืนมีอันมันกะ
 แห่พะเวสแล้วทีนี้ แห่พะเวสแล้วก็
 พอนอนอีกก็รุ่งเช้ามาก็พอดีเขา

จิงๆ เหม่นหมั่น (ศรีสุภา-คะ)
 แล้วกะเขาได้สามรอบแล้วเป็นลยเข้าอยู่ชั้น
 มันได้หกกลมเจ็ดกลมแล้วเคียวากหนี (กา -
 หมอกโซโน้นเบาะ) เออ หนังสือเดิน
 นั้นมาคนเขาจะไปผูกไว้แล้วอันมาไต่ขึ้น
 เดินกะยานะไต่หลายแล้วอาญาโหลงผ่องนั้น
 (ทำเสียงเทศน์ต่อ) "ผูกโซหลักก็ไต่แก
 ลักก็โยมเอ๋ย จงมาผูกใส่คออากาศมาฟ้าไต่"
 เขาก็ไต่เอาเชือกมาไปผูกใส่คออาตมาพัน
 ขวบ โหลงผ่องนั้นขึ้นโหลงผ่องควบโหลง
 ญาตาทักท่ามากค้อคาค ปุก เลย์ ตายเลย
 ตายเลย อันนั้นของหัวมันสันโคกโพค
 เลย์ตายอาตมาผ่องนั้น จีบเลย (คนฟัง
 หัวเราะ)

จิงงานะไม่ใช่รูปมัน (ศรีสุภา-คะ)
 แล้วเขาได้สามรอบแล้วท่านเทศน์กลับนั้น
 มันได้หกกลมเจ็ดกลมแล้วนี่พี่ (กา -
 หมอกลงหนานั้นหรือ) เออ หนังสือท่าน
 นะพี่เขาก็ไปผูกไว้แล้วเอามาตัวนั้น
 ท่านก็กลัวไม่ได้มากแหละหลวงพ่อนั้น
 (ทำเสียงเทศน์ต่อ) "ผูกใส่หลักก็ไต่ลาก
 หลักโยมเอ๋ย จงมาผูกใส่คออาตมานั้น"
 เขาก็เอาเชือกมาไปผูกใส่คอหลวงตาโน้น
 บี้บ เลย์มานั้นพาควบเพราะคั้นเลย
 หลวงตาทักธรรมมาสน์ค้อชาก ปุก เลย์
 ตายเลย นี่ละเพราะว่ามันสันโคขไป
 เลย์ตายหลวงพ่อนั้น จีบเลย (คนฟัง
 หัวเราะ)

อายโง้งกับอายเงา

อายโง้งกับอายเงา

นายเกาะ ศรีจางวาง : วิทยากร

อายโง้งกับอายเงา อายโง้งอาย
เงาสองคน อายโง้งอายเหงา (ศรีสุภา-
เป็นเผอเหลอ) หัวเราะ (ทิดกง-
ฮับเงาแม่เผออีก) หือ คึกแล้วเบาะ
(ศรีสุภา-คะ) เป็ดแล้วเบาะ (ศรีสุภา-
คะ) เออ มีนิทานสืออายโง้งกับอาย
เหงาสองคน บ้านติดกัน ลัวๆเคียวกัน
เป็นฮัวขันอันเคียวกัน แคนเคียวกันแหละ
อยู่ฮอนโกกัน ต่างคนต่าง ต่างคน
ต่างไม่มีเมีย (ศรีสุภา-คะ) อายโง้ง
กับอายเหงาหนะ คอมาอายโง้งเอออาย
โง้งอยากไปหยามผีนอง เดินไปยาม
อย่างบ้านลุงจันนี่ละ ไปแล้วกะเงินนั้น
มีฮ้างเงินอายโง้งหนะ มีฮ้างแล้ว
เยอะถ่อไปนำผาโคโพนัน ยาน เออ
ยานโพนันแล้ว บะเอาไปฝังไว้แต่
โหล่นพุนเคาะเฮย เออ เลยฝังไว้
ฝังไว้มาหละความเหลวกอกคนหละเหนยฮันนี่
บะ บิไคยายบ่อนใหม่ ย้ายไป สาม
เทอยายบ่อนฝังหนะ อายโง้งหนะ ย้าย
แล้วเก็กมาแล้วกอยเบ็ง บะ บากัน

อายโง้งกับอายเงา อายโง้งอาย
เงาสองคน อายโง้งอายเงา (ศรีสุภา-
เป็นอย่างไร) หัวเราะ (ทิดกง-
ฮับเลาสิเซาฮัก) หือ คึกแล้วหรือ
(ศรีสุภา-คะ) เป็ดแล้วหรือ (ศรีสุภา-
คะ) เออ มีนิทานสืออายโง้งกับอาย
เงาสองคน บ้านติดกัน รัวๆเคียวกัน
เป็นรัวกันอันเคียวกัน เขตเคียวกัน
อยู่บ้านใกล้กัน ต่างคนต่าง ต่างคน
ต่างไม่มีเมีย (ศรีสุภา-คะ) อายโง้ง
กับอายเงาหนะ คอมาอายโง้งเอออาย
โง้งอยากไปเยี่ยมพี่น้อง เขาไปเยี่ยม
อย่างบ้านลุงจันนี่ละ ไปแล้วก็เงินนั้น
มีฮ้างเงินอายโง้งนะ มีฮ้างแล้ว
อยากเอาไปควยหากโจรปล้น กลัว เออ
กลัวโจรปล้น บะเอาไปฝังไว้ที่
หลังบ้านโนนทรอก เออ เลยฝังไว้
ฝังไว้มากก็เหมือนคนจะเห็นอยู่อีก
บะ ไม่ไคยายที่ใหม่ ย้ายไป สาม
ครั้งยายที่ฝังนะ อายโง้งนะ ย้าย
แล้วก็มากก็กอยบะ บะ ฟัน

คักแล้วแหละ ญิงมีคักถ้อยเล้ยเล้ย

ต้องเอ็ดป้ายไว้ เล้ยเช่นป้ายไว้ว่า

"ที่นี่ ที่นี่ไม่มีอะไร" เอ้อ แล้วกะ

เล้ยพากันเอ๊ะ เอ๊ะไปพุเคว

เอ๊ะไปหยามผีน้อง เอ๊ะไปน้ชน

คิ่นนึ่ง อ้อ แล้วกะเล้ยหยามผีน้อง

เข็ดขั้แล้วกะกับเข้ามา พอลุงเข้า

หมอนนั้นกะเลาะบ้านไปเห็นป้ายแท้แล

อยู่แล้วหมอยเหงาอะเฮือนโกกั้น เอออน

มันโก เอ้อ ป้ายพิสัง เล้ยเข้าไป

"ที่นี่ไม่มีอะไร" (คนพังหัวเราะ)

เอ้อ ในป้ายนั้น อ้อ มันต้องมี

แล้ว มันเขียนไว้แนนี้ เล้ยมคอก

คุดล่งกะเห็นเงินห้าซัง เห็นเงินห้าซัง

แล้วกะเล้ยเข้าไปจ้อยบาตหนี้ ไปแล้ว

กะ ความนังหมอนนั้นมา หมอยังมา

ฮอยแล้วกะพั่วไปเบ็ง โอ้ มีแมน

หมอนนั้น หมอยเหงานั้นเข้าไปแล้วเบาะ

หมอยเหงานั้นเข้าไปแล้วแหละ ญิงมีคัก

ใจหลบมาอี เตาะเข้าป้ายไว้ เอา

ป้ายแซน "นายเหงาไม่ได้มาที่นี่"

(คนพังหัวเราะ) เอ้อ เข้าป้ายไว้ ๗

เอ้อ เอ้อ (คนพังหัวเราะ) บักไว้

บ่อนเงินขึ้นแล้ว เอ้อ นายเหงาไม่

ได้มาที่นี่คอกจะขึ้น แล้วกะเล้ยไป

เหมาะแล้วละ ยังไม่เหมาะใจเท่าไรนั้

ต้องทำป้ายไว้ เล้ยเขียนป้ายไว้ว่า

"ที่นี่ ที่นี่ไม่มีอะไร" เอ้อ แล้วก็

เล้ยพากันไป ออกไปคนเดียว

ออกไปเยี่ยมพี่น้อง ออกไปน้ชน

คิ่นหนึ่ง อ้อ เมื่อเยี่ยมพี่น้อง

เสร็จสรรพแล้วก็กลับเข้ามา พอรุ่งเช้า

หมอนนั้นก็เคินเลาะบ้านไปเห็นป้ายปัก

อยู่หมอยง่วนะบ้านโกลกั้น บ้าน

มันโกล เอ้อ ป้ายอะไร เล้ยเข้าไป

"ที่นี่ไม่มีอะไร" (คนพังหัวเราะ)

เอ้อ ในป้ายนั้น เอ๊ะ มันต้องมี

แน มันเขียนไว้อย่างนี้ เล้ยม

คุดบับลงไปถึงเห็นเงินห้าซัง เห็นเงินห้าซัง

ก็เอาไปเสียหนี้ ไปแล้ว

ก็ สักครู่หนึ่งหมอนนั้นมา หมอยังมา

ถึงแล้วกริบไปดู โอ ไม่ใช

หมอนนั้น หมอยง่วนนั้นเขาไปแล้วหรือ

หมอยง่วนนั้นเขาไปแล้ว ยังไม่เหมาะ

ใจกลับมาอีก คอกป้ายไว้ เอา

ป้ายเขียน "นายง่วนไม่ได้มาที่นี่"

(คนพังหัวเราะ) เอ้อ เข้าป้ายไว้ ๗

เอ้อ เอ้อ (คนพังหัวเราะ) บักไว้

ตรงเงินนั้นแหละ เอ้อ นายง่วนไม่

ได้มาที่นี่หรือ แล้วก็เล้ยไป

ไปแล้วกะทมนับเงินอยู่แล้ว หนอย
หมอนนั้นมาชด มาชดแล้วกะเลยไป
ดูชุมเงิน เขาเขาไปจ้อยแล้ว ไปดู
เบ็งป้ายกะมีแน้นป้ายเก่ามัน เช่นว่า

"นายเหงาไม่ได้มาที่นี่" (คนฟังหัวเราะ)

เอ นายเหงาแพะแพะละมาเอาเงิน
กูนี้วะขึ้น (คนฟังหัวเราะ) อ้อ
มันกะจำคไปหาตำโหลดหละ ย่อมปุบ
ทมนับเงินอยู่กะเห็นไปจ้อยไปจับได้
ปุบ ขึ้นเคาะ จับได้แล้วกะเขาไป
ไต่โสนกัน เป็นะคี่กันแล้วกะลับ
สำละพาบ กะคี่คูกอกเคื่อนถานลับ
สำละพาบกะเอาสามเคื่อน ต้องกะคูก
ซุกเส เออ (หัวเราะ)

ไปแล้วก็กำลังนับเงินอยู่ สักครู
หมอนนั้นก็มาถึง มาถึงแล้วก็เลยไป
ดูชุมเงิน เขาเขาไปแล้ว ไปดู
ป้ายก็ไม่ใช่ป้ายเดิม มันเขียนว่า

"นายเงาไม่ได้มาที่นี่" (คนฟังหัวเราะ)

เอ นายเงาแน่ ๆ ละมาเอาเงิน
กูนี้ (คนฟังหัวเราะ) อ้อ

มันก็แจ้นไปหาคำรวจเลย ย่อมปุบ
กำลังนับเงินอยู่ก็ขึ้นไปชุมไปจับได้
ปุบ เลย จับได้แล้วก็เขาไป
ไต่สวนกัน เป็นคคี่กันก็รับ

สำรภาพ ก็คคี่คูกอกเคื่อนฐานรับ

สำรภาพก็เหลือสามเคื่อน เตะสะคูก

หมดเสีย เออ (หัวเราะ)

ข้าจ่านล็กใหม่เอ้าแม่

อาจารย์ล็กใหม่เอ้าเมีย

นายอินทรปอน แก้วมณีชัย : วิทยากร

เอ้าแล้วเบาะ (ศรีสุตา - ค่ะ)

บาคนี้กะ ข้าจ่านล็กใหม่เอ้าแม่บาคนี้
(คนฟังหัวเราะ; เป็นแนวเล้ยบาคนี้)
เหือ (คนฟัง - เป็นแนวเล้ยต่อไป)
กะข้าจ่านล็กใหม่เอ้าแม่ เอ้าแม่แล้ว
กะไคสองสามปีแล้ว โหลตไคดู ไคดู
ขึ้นมาแล้วบาคนี้ กะคิดมาแล้วบาคนี้
บ้า เล้าหละมาคิด ของข้าจ่านเอ้ย
คิดยาก เล้ากะคิดหัว โอ้ย ลู้กว่า
ชิใหญ่ของเมื่อก่อนในัน เหมิกแล้ว
เล้าหัวหนะ มันกะเป็นอันคล้ายเล้า
แนวนั้น มันคำชะเอือ (หัวเราะ)
ทางแหม่เก้านั้นเล้ากะถาม "เอ็ดตึง
เจ้าจังซัง" "เบ็งเล้งมันนี้กว่าใหญ่
ค้อยขึ้นน้ำเล้ยวะซัง" "โอ้ย ย่ำซัว
แนวนั้น" ทางเฒ่าหละค้อยเม๊วเฒ่าเฒ่า
บาคฟัง ฟังแหละ คำเจ้าหละจีบไคนี้
อันหนะ "คำเจ้าเมื่อบ้านนั้นเทือกินน้ำ
กินอันเข้าในหนองจอกนั้น" เฒ่าหัว
มีอยู่หนองจอกสี่อันหนะ มีแต่จอก
ไปแล้วไคไป ไปแล้วตึงมีอันเอือ
ไปแล้วตึงแต่เข้าเท้าคอกแหม่เก้าสั้งเหือ

เอ้าแล้วยัง (ศรีสุตา - ค่ะ)

นี้ก็ อาจารย์ล็กใหม่เอ้าเมียนี
(คนฟังหัวเราะ; เป็นอย่างไรที่นี่)
เหือ (คนฟัง - เป็นอย่างไรต่อไป)
ก็อาจารย์ล็กใหม่เอ้าเมีย เอ้าเมียแล้ว
ก็ไคสองสามปีแล้วเลยมีลูก มีลูก
ขึ้นมาแล้วนี่ ก็คิดแล้วนี่
บ้า เขามาคิด ก็อาจารย์
คิดยาก เขาก็คิดว่า โอ้ย ลูกกว่า
จะไคนี้ของเมียอยู่ภายในนั้น หมกแล้ว
เขาวานะ มันก็เห็น เอือ ไม่น่าดูเขาวา
อย่างนั้น มันยาน เอือ (หัวเราะ)
ข้างเมียนั้นก็ถาม "ทำไม
คุณถึงเกลียด" "เล้งคูนนี้กว่าโต
ฉันจะอยู่กับอะไร" "โอ้ย ย่ำพุด
อย่างนั้น" ข้างฝ่ายเมียคอบ เมียพุดเขาก็
ฟัง ฟังแหละ คำน้ำพริกกับย่างปลาตัวหนึ่ง
นั้นนะ "ถ้าคุณกลับบ้านนั้นให้กินน้ำ
กินเอือข้าวในหนองจอกนั้น" เขาวา
มีอยู่หนองจอกสี่อันนั้นะ มีแต่จอก
ไปแล้วให้ไป ไปแล้วยังไม่ทัน เอือ
ไปแล้วยังเข้าอยู่แต่เมียบั้งให้

กินเข้าไป ไปกินน้ำในหนองจอก
 ไปกินเข้าแล้ว แล้วกะหวะจอกหนะ
 หวะน้ำจอกหนะ หวะก๊อบน้ำดื่มหลด
 เป่นอันเก่า (จอกเต็มเทรยคะ -
 ศรีสุตา) เต็ม เต็มนั่นแหละ เลย
 พิจารณา โอ สัมผัสหมดเก่าไฉนากิน
 หมดแล้ว ช้องนมมันกินแล้วมันกะเต็ม
 คือกะกามีจุก (คนฟังหัวเราะ)
 เออ คิดได้คิดดีแล้วกะกับคั้นมาชะเคาะ
 มาแล้วกะ "โอ้ย เจ้าไอ้ช้อยกินน้ำ
 นั้นช้อยคิดคี่คี่คี่เก่าอยู่ ช้อยเบิ่งแค
 นางช้อย" เล่าว่า เมกะไอ้เบิ่ง
 "โอ้ย คี่เก่าอยู่นะ" เล่าว่า
 โลดเขากันอี (คนฟังหัวเราะ ;
 จีบเสเบาะ) เออ จีบเส

กินข้าวไป ไปกินน้ำในหนองจอก
 ไปกินข้าวแล้ว แล้วกะแหวกจอกหนะ
 แหวกน้ำจอกหนะ แหวกกอบน้ำหึ่งเลย
 เหมือนเดิม (จอกเต็มเทรยคะ -
 ศรีสุตา) เต็ม เต็มนั่นแหละ เลย
 พิจารณา โอ มีน้ำเมียวให้มากิน
 นี่ กินมันนั่นกินแล้วมันก็เต็ม
 เหมือนเดิมก็ไม่รู้จัก (คนฟังหัวเราะ)
 เออ คิดได้คิดดีแล้วก็กลับคืนมาเสีย
 มาแล้วกะ "โอ้ย เชอให้ฉันกินน้ำ
 นั้นฉันคิดว่าคงเหมือนเดิมอยู่ ขอคุณนอ
 นางช้อย" เขาว่า เมียก็ให้ดู
 "อ้อ เหมือนเดิมอยู่นะ" เขาว่า
 เลยเขากันอี (คนฟังหัวเราะ ;
 จีบเสหรือ) เออ จีบเส

หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อไม้ไผ่

นายเกาะ ศรีจางวาง : วิทยากร

หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อ

ไม้ไผ่ หลวงพ่อมะเขือนั้นอยู่วัดใต้
หลวงพ่อไม้ไผ่จะอยู่วัดเหนือ ต่อมามี
ผู้หนึ่งหึงหมายคนหนึ่งอยู่บ้านนั้นได้ลูกสาว
หนึ่งงามงามแล้วลงไปแล้ว คีร์ถาว
เลยไหลลงพ่อนั้นละเคยขอเคยกะ
บ่มีได้ให้ละ เข้าลูกสาวลงไปว่า
เกาะเกาะเจ้าแวง แวนั้นแวนั้น
ละเห็นคี่ ไหลลงพ่อย่างนั้นอย่างนี้
ละกะเอ็ดเข้าขึ้นนั้น ขึ้นไปหะทวาย
จิกเล็กจิกน้อยกะสะนุกกิน ขึ้นายขึ้น
หว่าเกาะ ชื่อ ไม้ไผ่บ่แพะ น้อยไม้
(คนฟัง - สะนุกกินแนวโค) สะนุก
นั้นแล้วของหว่าเข้าพู่สาวไปเข้า
ลูกสาวงามไป เก้วมาเสยไหลลงพ่
มะเขือบาคินะ ไหลลงพ่วัดใต้ได้
มะเขือเป็นละคาคากากองอยู่แล้ว
ไปเข้าลูกสาวไปแล้วว่าอย่างนั้นอย่างนี้
ว่า "เออ ถ้าไหลลงพ่ก็เกาะมา
หนึ่งกะช้อยมยขึ้นางขึ้นแล้วเหอ ขึ้น
หนึ่งอยู่ในผ้าเหลืองขึ้นแล้วมีทันได้"
(กระแอม) แล้วแหละ "ไหลลงพ่
บ่ยากบ่ยากจะบ่ขึ้นแหละเข้ามากับมะเขือ

หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อไม้ไผ่

หลวงพ่อมะเขือกับหลวงพ่อ

ไม้ไผ่ หลวงพ่อมะเขือนั้นอยู่วัดใต้
หลวงพ่อไม้ไผ่นั้นอยู่วัดเหนือ ต่อมามี
ยังมีหึงหมายคนหนึ่งอยู่บ้านนั้นได้ลูกสาว
คนหนึ่งสวยสวยเลยไป ชื่อเหินยวนาค
โหนดหลวงพ่อนั้นใครขออะไรก็
ไม่มีให้ละ ให้ลูกสาวลงไปพูด
ขอเกาะ พู่คอด อย่างนั้นอย่างนี้
ก็ขึ้นคี่ หลวงพ่อย่างนั้นอย่างนี้
แล้วก็ทำเอาไผ่นั้น ไผ่ไปถวาย
สักนิกสักหนอยก็สะนุกกิน หึงหมายนั้น
ชื่อ ไม้ไผ่บ่แพะ น้อยไม้

(คนฟัง - สะนุกกินยังใจ) สะนุก

ก็เข้าสาวสาวไปเอา

ลูกสาวสวยไป วกมาหาหลวงพ่
มะเขือที่นั้นะ หลวงพ่วัดใต้มี
มะเขือปลุกมะเขือไว้การคายกายกอง
ก็เอาลูกสาวไปแล้วก็พู่คอย่างนั้นอย่างนี้
ว่า "เออ ถ้าหลวงพ่สีกยกมา
นี้ฉันก็มอบนางคนนี้แหละให้ นี่
ยังอยู่ในผ้าเหลืองยังพู่คไม่ได้"

(กระแอม) แล้วก็ "หลวงพ่

อยากกินไหมบ่ ถ้าเข้ามาแก้สมมะเขือ

นี่คือละคักแท้" "โอ! เสียปากกะถาม
 ข้ายญาคูเข็ดเขยอไปคุดหัน" อี๋
 แลวกะเลยพากันเมื่อยกับดูสาวแลวกะ
 เน้นกะพายคอง กะพายคองแลวกะ
 เข้าเล่มเห็นอันนี้ไปแลวกะ สุ่มนุด
 วัตไคมันกะอยู่แค้นทั้งหว่าอันเงาะ
 แลวกะไปคุดค้อยเห็นอยู่กับ ไหล่งพ้ออันนั้น
 หนะ อยู่ในชานอันหนะ มันกะแข่งตีคัก
 คุดแหล่จิกมิกึงชักเหยอ มันแข่งกะละ
 หว่าอันเงาะ (คนฟัง - อี๋) อี๋
 เยี้ยวตุ๊กเขยเลย เยี้ยวตุ๊กเขยตุ๋
 นั้นจึงจะ (คนฟังหัวเราะ) ปูกระนี้กล่าว
 ฝนเคียนฮก คาคลาคหันมากะคมชองลับ
 เน้นแล้วบาดหนี (คนฟังหัวเราะ)
 เน้นกะ "โอ้ย เจ็บเดี๋ย ๆ ไหล่งพ้อ
 โอ้ย มาโอ้ยแค โอ้ยเจ็บแท้ ๆ วะขึ้น"
 "ฮาย แหม่หุญ่นอ" โคนปุ๊ ปุ๊ปุ๊
 แลวกะมะเหล่ง ๆ ไปแล้ว บาคนี้
 (หัวเราะ) เลยไป "เอ็ดหุญ่นแหม่
 อี๋" "โอ้ย ปูคชองลับค่นอย
 เข้าเข้าจะสอยแนข้ายญาคูวะขึ้น" โอ้ย
 มือญะบายญะมีเข้าจะผาคยานคองอำบัก
 สังคาคีเสด อี๋ จำเป็น "งะเข้าจะเส
 งะหาเข้าจะ" เบ็งเข้าจะแล้วคมเข้ามัน
 จึงมิต้องสังคาคี (คนฟังและคนเล่าหัวเราะ) ถึง
 เยอ งะเข้าจะกะคักคืบแหล่ หมดคัก

นี่คงจะอวยนาคู" "โอ! คักบาตรก็ถาม
 พระทำไมรีบไปชุดช" อี๋
 ก็เลยพากันกลับมาดูสาว
 นางก็สะพายชอง สะพายชองแลวกะ
 เอาเลียมกุด ๆ อันหนึ่งไปค้าย สุ่มนุด
 ว่าวัตไคอยู่ช่ายทุ่งว่างนั้นเงาะ
 แลวกะไปชุดคมของเห็นกันอยู่กับหลวงพ่อนั้น
 ะ อยู่ในชานนั้นนะ มันก็แข่งชิติน
 ชุดแล้วจอบไม่มีคักคัก มันแข่งมาก
 ว่างนั้นเงาะ (คนฟัง - อี๋) อี๋
 เยี้ยวลงใส่เลย เยี้ยวลงในรูป
 นั้นนั่งกางขา (คนฟังหัวเราะ) ปูกระนี้กล่าว
 ฝนเคียนฮก โฉลพรวดขึ้นมากก็คักชองลับ
 นางชิตินี้ (คนฟังหัวเราะ)
 นางก็ "โอ้ย เจ็บจัง ๆ หลวงพ้อ
 โอ้ย มาช่วยหนอย โอ้ย เจ็บจริง ๆ เลย"
 "เอ๊ะ อะไรนะ" โคคปุ๊ ปุ๊ปุ๊
 แลวกะวิ่งโหยกไป หีนี
 (หัวเราะ) พอไป "พ้ออะไรสิ
 กา" "โอ้ย ปูคชองลับคักคัก
 เอาชอกช่วยหนอยหลวงพ้อ" เอ
 มียจะจับจะมียอกกักคักคักของขาคี
 สังคาคีเสด อี๋ จำเป็น "กางขอก
 กางขาออก" ดูออกแล้วคักคักเอามัน
 ถึงไม่ต้องสังคาคี (คนฟังและคนเล่าหัวเราะ) ถึง
 เยอ ว่างออกกักคักคักเลย จะคัก

กะปู้หมั่นมนกะจิ้นน้ยกะปู้ปี้ใส่สูดง
 นี้แล้ว ค่าย แฉงเจ็บแหลว "โ้ย
 เนนเขี่ยมาชอยกูแดเนนเขี่ย กูเจ็บ
 แท้ ๆ " โ้ย วะซัน กะกิมเสือกน
 ทุนันแหลวกับชองลันนะหว่าซันเดาะ
 (คนฟังและคนเล่าหัวเราะ) เขี่ย
 กะกิมอยู่หันแหลว เนนน้ยกะ "โย้ว
 เสงไหล่งพ้อกูบ" วิกฉลงมา มากะ
 ถาม "ไหล่งพ้อ เขี่ยคหฺงไหล่งพ้อ"
 "โ้ย ปู้คบก" "บเหมนมือไหล่งพ้อ
 ไก่ทะหฺงคือมาไก่นันแทบเหมนเบาะ"
 "โ้ย เหมนปานคี่ไก่ไปั้นแหลว"
 (คนฟังหัวเราะ) ปู้พ้อไค่ฉิมหว่าคี่ไก่ไปี้
 กะมายกามเขี่ยสิบลึง ดูเสฉนคอก
 ตึงกะคู้คุดเส (คนฟังหัวเราะ)

ปู้หมั่นละเขี่ยคเป็นจิ้นเล็ก ๆ ปู้ปี้ใส่จุมก
 เลย ค่าย เจ็บนาดูเลย "โ้ย
 เนนเขี่ยมาชอยกูบเนนเขี่ย กูเจ็บ
 จริง ๆ " โ้ย เลยก็กิมใส่กัน
 ซิคกันนันแหลวกับชองลันนะหว่านเดาะ
 (คนฟังและคนเล่าหัวเราะ) เขี่ย
 กะกิมอยู่นันแหลว เนนน้ยกะ "เฮะ
 เสียงหลวงพ้อกูหรือ" ม้วนลงมา มากะ
 ถาม "หลวงพ้อ ทำอะไรหลวงพ้อ"
 "โ้ย ปู้กักกู" "ไม่เหมนหรือหลวงพ้อ
 ไกลจ้งทำไม่ถึงมาไกลกันจ้งไม่เหมนหรือ"
 "โ้ย เหมนเหมือนซี้ไก่ไปั้นแหลว"
 (คนฟังหัวเราะ) ปู้พ้อไค่ฉิมหว่าคี่ไก่ไปี้
 ก็ลายกามอยกว้งลงรูเสี่ยอย่างนั้นแหลว
 เตะสะคุดหมคเสี่ย (คนฟังหัวเราะ)

ท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อย

นางผ่องศรี บัณฑิต : วิทยาการ

ต่อไปละนิทานกัณ (หัวเราะ)

เลื่องท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อย
ท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อยเป็น เสวกัน
บูกันคนละบ้านละเมือง สองคนละมีคือ
กัน อันท้าวฝ่ามือใหญ่นั้นฝ่ามือก็ใหญ่
ท้าวอันนี้กะขี้มูกย่อยทั้งต่อขี้มูกย่อยจิก
เป็นเขอ มาเห็นกันเลยเออเสวกัน
เป็นเสวกันแล้ว เทียบยามกัน
ทั้งสองคนนั้นหันไถ่ไถ่เม ท้าวฝ่ามือใหญ่
กะไปเที่ยวท้าวขี้มูกย่อย แรกก่อนนั้น
ทั้งเขอนอยู่แคว้นน้ำกะขี้เขอนนั้นแหละไป
ยามกัน ไปทางเขอ ขำเขอนอยู่คนละ
แคว้นน้ำ น้ำพาดเป็นน้ำหนองใหญ่ ไปมา
หาสู้กันละไซ้เขอแล้ว บาคนี้กะสองคน
เห็นกะมาชวนกันเขอเหลือ สองเสวนี้กะ
ชวนกันไปเอนพู่สาว เกาะวะชั้น ไปเอน
พู่สาวบ้านโกโกพูนและเฮาขี้เขอเลาะ
คุมไป ไปแหละไปฮอดคำด้งแคว้นหนอง
ด้งนี้แหละพากันหาจอกเขอไว้ หินไปทำ
เอนพู่สาวตามเขอนไปเอนแล้วแหละได้ดู
แสงนั้นเวาหว่า "กินเขาลแล้วละเมอ
อุบะชั้น เมอเสกอน เกาะวะชั้นผ่อแหม
อยู่เขอนละคอบมิได้เบาะเหอเป็น"

ท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อย

ต่อไปเป็นนิทานสั้นๆ (หัวเราะ)

เรื่องท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อย
ท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าวขี้มูกย่อยเป็น เพื่อนกัน
อยู่คนละบ้านละเมือง สองคนนี้ไม่เหมือน
กัน ท้าวฝ่ามือใหญ่นั้นฝ่ามือใหญ่ใหญ่
ท้าวคนนั้นกะขี้มูกไหลตลอดไม่รู้
เป็นอะไร มาพบกันเลยเป็น เพื่อนกัน
เป็นเพื่อนกันแล้ว เทียบ เยี่ยมกัน
ทั้งสองคนนี้ยังไม่มีลูกไม่มีเมีย ท้าวฝ่ามือใหญ่
ก็ไปเยี่ยมท้าวขี้มูกย่อย สมัยก่อนนั้น
ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำที่เรือขึ้นแหละไป
เยี่ยมกัน ไปทางเรือ ก็บ้านอยู่คนละ
ฝั่งน้ำ น้ำนั้นเป็นหนองน้ำใหญ่ ไปมา
หาสู้กันต้องใช้เรือ หินก็สองคน
เขาก็มาชวนกันหาอะไร สองสหายนี้ก็
ชวนกันไปจับปูหญิงเถาะ ไปจับ
ปูหญิงบ้านไกลๆโน้นแหละเราขี่เรือเลาะ
หมู่บ้านไป ไปก็ไปถึงตลิ่งริมหนอง
ด้งนี้ก็ชวนกันจอกเรือไว้ ขึ้นไปเที่ยว
จับปูหญิงตามบ้านไปจับแล้วเลยไถ่
เสียงนั้นพูว่า "กินข้าวแล้วจะกลับ
อยู่ กลับเสียก่อนหรือพอแม่
อยู่บ้านจะคอยไม่ได้มอกทาน"

แล้วเลบพากันเมอ บาคนี้มาฮอกเฮอแหละ
 น้ำเหาเติมเฮอของมันโท "โอ้ย อย่า
 พาวกานยาก่อนเนอ เฮอโห่เอ็ดไค
 พายไปไควะชั้น น้ำไหลเข้าโจกๆ"
 "โอ้ย มิญะเคาะเส่วเอยวะชั้น
 ซำคั้งหันมาแล้วอย่าญะเส่วเอย วะชั้น
 เมอเหลอกระอย่า เบ็ดนั้นญาไคอยู่" วะชั้น
 "แล้วเอคแนวเลอ" "อันพากันวิดน้ำเอาะ
 เหม่เม็ดไนเฮอเสกอน" วิดน้ำกะเส่ว
 กะทาวฝ่ามือใหญ่กะพะเอะ พะเอะ
 แล้วกะแหงจิกน้ำไนเฮอหนะ
 อยู่เต็มเฮอนะ "แล้วเอคแนวเลอ" วะชั้น
 "พิกเช็กเหม่ไนแหงเสกอน พิกเฮอเส
 กอน" วะชั้น "พิกเฮอแล้วเอคแนวเลอ
 บาคหนึ่" "เอาขี้มูกสั่งเซอ (คนพังหัวเราะ)
 สั่งเสออันบอมนันโหนะ ปะเสกอน"
 อันขี้มูกมันผาดเหว ปะเออแล้วกะเอาลง
 ไปลอยกะ "โอ้ วะชั้น ดีแล้วนั้นญาไคกะ
 คักอยู่" วะชั้น กะพากันหันเฮอแล้วแหละ
 "โอ้ย ไม่พายกะมิไค เอาไม้พายลิ่มทิ่ม
 ไวแต่ไนเฮอนพุสาวพุน อิม้หลบละ" วะชั้น
 เอาฝ่ามือกันนั้นละพาย" แล้วทาวขี้มูกยอย
 กะพากันนั่งเฮอมา กะไคไม้พายกะทาว
 ฝ่ามือใหญ่ กะไคไม้พายข้างหนึ่งแล้ว
 ข้างอันมือใหญ่หนะ พายมาพายมา แล้ว
 กะพอกีฮอกดำดังแล้วกะฮอกเฮอนฮอกฮานแล้ว

แล้วเลบพากันกลับ ที่นี้มาถึงเรือก็
 น้ำเข้าเต็มเรือก็มันรั่ว "โอ้ย อย่า
 พังนะยาก่อนนะ เรือรั่วทำอะไร
 ถึงพายไปไคละ น้ำไหลเข้าโจกๆ"
 "โอ้ย ไม่ยากหรอกเพื่อนเอย
 ถ้าตั้งขึ้นมาแล้วไม่ยากหรอกเพื่อน
 จะบังใจก็ช่างใช้ปัญญาเอา"
 "แล้วทำอะไร" "ช่วยกันวิดน้ำออก
 ให้หมดจากเรือเสียบก่อน" วิดน้ำก็เพื่อน
 ก็นายฝ่ามือใหญ่ก็วิดออก วิดออก
 แล้วก็แหงน้ำไนเรือนะ
 อยู่เต็มเรือนะ "แล้วทำอะไรละ"
 พิกเช็กเหม่ไนแหงเสียบก่อน พิกเรือเสียบ
 ก่อน" "พิกเรือแล้วทำอะไร
 หนึ่" "เอาขี้มูกสั่งไล่ (คนพังหัวเราะ)
 สั่งไล่ตรงที่มันรั่วนะ ปะเสียบก่อน"
 เอาขี้มูกมันเหนียว ปะเรือแล้วก็เอาลง
 ไปลอยก็ "โอ้ ดีแล้วปัญญาเพื่อนนี้ก็
 คักอยู่" ก็พากันขึ้นเรือแล้วก็
 "โอ้ย ไม่พายไม่มี เอาไม้พายลิ่มทิ่ม
 ไวบ้านสาวๆโน้น อี้ไม่กลับไปเอาละ
 เอาฝ่ามืออันนี้ละพาย" แล้วทาวขี้มูกยอย
 ก็พากันพังเรือมา ก็ได้ไม้พายก็ทาว
 ฝ่ามือใหญ่ ไคไม้พายข้างหนึ่งแล้ว
 ข้างที่มือใหญ่หนะ พายมาพายมา แล้ว
 ก็พอกีถึงคาฝั่งแล้วก็ถึงริ้นถึงชานแล้ว

พ่อแม่จึงถามว่า "เจ้ามาซื้ออะไร"
 "มาจากไปแชนพู่สาว" "เป็นแนวอะไรเป็นค่า
 ได้เบาะ" วรรัน "เขาเว้าหว่าญักงานก่อน
 ได้เงินเสกก่อนคอบมาแต่งเอาเขาโลก
 แต่งเอาพอนชูโลควะชั้น" "เออ เหม
 เจ้าหาเอาไดก่อนเคอ เจ้าหาเงิน
 ทางเลอจึงจะได้ได้เม" "โอย มี
 ญะเกาะ ไปหาสับจ้างเอากะได้เคาะ"
 พอดีแหละสับจ้างเออไอเออหนา สับจ้างคุณ
 ก็นั่นแหละ ได้เงินแล้วแหละไปขอเมแหละ
 เน้นว่า "เจ้าได้เงินหลายปานเลอ"
 "ได้เงินสี่ตำลึง" "เหอเจ้าไปถามเบ็งเคอ
 พู่สาวเขาซื้อเอาเจ้าเบาะ" วรรัน สดไปถาม
 พู่สาวแหละเว้าหว่า "โอยมีเอาแล้วอายเออ
 ข่าหว่าเจ้าเบอะอะฮิแทน" วรรัน "อะฮิ
 เมอ เหลอ" วรรัน "อะฮิอัน (หัวเราะ)
 เจ้าฝ่ามือใหญ่หนะ เจ้าคล้ายวรรัน
 (คนฟังหัวเราะ) เจ้าขมุยก้อย เจ้าคล้าย
 เบตทั้งสองคน" ท้าวขมุยก้อยกับ
 ท้าวฝ่ามือใหญ่เลยเสใจหลาย อันเงินเน็น
 หาไว้กะซื้อเล้าซื้อหยากิน เม็ดจัน เม้าปะ
 เล็ดจัน เล็ดคอนกะอะ ก็นเล้าหลายกะ
 อะตามแถม เทาะแถมทางมาหมา เล
 ปะเลคอ เขาจึงเว้าหว่า ก็นเล้าจนหว่า
 หมาเลปะ ตั้งแตท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าว
 ขมุยก้อยพุนแหละ ในนิทานเว้าหว่า ก็น

พ่อแม่จึงถามว่า "มาจากไหน"
 "มาจากไปจับสาว" "เป็นยังงัท่าทางจะ
 ได้ไหม" "เขาพูคว่ายังก่อน
 มีเงินเสกก่อนคอบมาแต่งเอาเลบ
 แต่งแล้วถึงมาอยู่ควยกันเลบ" "เออ ให้
 เจ้าหาให้ไดก่อนนะ เจ้าหาเงิน
 ทางไหนถึงจะได้ลูกได้เมีย" "โอย ไม่
 ยากหรอก ไปรับจ้างเอาก็ได้หรอก"
 พอดีก็รับจ้างทำไรห่านา รับจ้างซุด
 ดินคักไม้ ได้เงินแล้วก็ไปขอเมีย
 เขาถาม "เอ็งมีเงินมากเท่าไร"
 "มีเงินสี่ตำลึง" "ให้เอ็งไปถามญะ
 ญะญิงเขาจะเอาเอ็งไหม" เลบไปถาม
 ญะญิงเลบพูคว่า "โอยไม่เอาหรอกพี่เลบ
 เพราะว่ามีสิ่งน่าคำหิ" "น่าคำหิ
 ยังไง" "น่าคำหิเออ (หัวเราะ)
 คุณฝ่ามือใหญ่หนะ คุณขี้เหร
 (คนฟังหัวเราะ) คุณขมุยก้อย คุณขี้เหร
 หมดทั้งสองคน" ท้าวขมุยก้อยกับ
 ท้าวฝ่ามือใหญ่เลยเสียใจมาก เงินเขา
 หาไว้ก็ซื้อเล้าซื้อหยากินหมดจนเมาปาก
 เลียบคินเลียบคอนอาเจียน ก็นเล้ามากก็
 อาเจียนตามข้างถนนหนทางมาหมา เลียบ
 ปากเลียบคอ เขาจึงพูคว่า ก็นเล้าจน
 หมาเลียบปาก ตั้งแตท้าวฝ่ามือใหญ่กับท้าว
 ขมุยก้อยโน่นแหละ ในนิทานพูคว่า ก็น

กินเล้าเมาจนเลอะชะคาย
 จนหมาเลอะ ตั้งแต่ไหนมาเลยถือหัว
 กินเล้าเมาจนหมาเลอะ เลอะชุกเส
 (คนฟัง - อ้อ) นิทานกอม

กินเล้าเมาจนเลียปากอาเจียนออกมา
 จนหมาเลียปาก ตั้งแต่ไหนมาเลยถือหัว
 กินเล้าเมาจนหมาเลียปาก เลอะจนเลีย
 (คนฟัง - อ้อ) นิทานสั้นๆ

ฟูใหญ่สี่

ผู้ใหญ่สี่

นายนิพนธ์ บัณฑิต : วิทยากร

อาเขาเงินฟูใหญ่สี่ แล้วกะเงิน

กานอบลมฟูใหญ่บาน อยู่พุนหละ อยู่
ทุ่งเทพพุน พวกกันไปเลวหลายอาเพอ
หลายหมุ่บาน ไปอบลม ไปอบลมสาม
เคอน ได้ไปอบลมสามเคอนเขาจักเลง
อย่างก็ เออ เขาเหน่วมิได้เหน่ละ
กินเขาเจ้ากินผักกินทอด บาคนี้กะเขาจะฝึก
นิใส่แนวนี่ใหม่บาคนี้ ฟูใหญ่สี่เก่งกว่าหมู
พอครบสามเคอนแล้วกะลา เขาไปลา
อะทิมบอดทางกมกานปักคองพุนหละ อะทิม
บอดกมกานปักคองกะเลยแต่งตั้ง เทออา
ฟูใหญ่สี่เก่งกว่าเกาเลยเส้นเหอเป็นก้านัน
เส้นเหอเป็นก้านันเสเจ้านี่เก่ง สะนั้น
กานปะตักกานปะตักได้ ต้องเหอเป็น
ที่เคาลบับถือของคนไทไป หละไปเอ็ด
คือเกามิได้ เจ้าต้องวางโตใหม่เผอเหลือ
ใหม่เบ็ด บาคนี้แหลเจ้านั้นเอ็ดคือเกามิได้
มาแหลพ้อมมา มาให้ลำโพง มากะหมู
กะฮองถาม "อาวฟูใหญ่สี่ ๆ " "เฮ
อย่ามาไถกันนะกันเป็นก้านันแล้วนะ
กันไม่เหมือนเดิมแล้วนะ" "โอ มั่นคือ
เป็นฮาบแทนฟูใหญ่สี่ เลื่องก้านันคือ
ก้านันนี้คือเก่งทะเหาะ" พอฮอดบ้าน

อาเขาเรียกผู้ใหญ่สี่ แล้วก็เรียก

การอบลมผู้ใหญ่มาน อยู่โนนละ อยู่
กรุงเทพฯโนน พวกกันไปหลายอำเภอ
หลายหมุ่บาน ไปอบลม ไปอบลมสาม
เคอน ได้ไปอบลมสามเคอนเขาจักเลง
อย่างก็ เออ ชาวเหนียวไม่ได้เห็นละ
กินข้าวจาวกินผักกินทอด ที่นี้ก็เขาก็กิน
นิส้อย่างนี้ใหม่ที่นี่ ผู้ใหญ่สี่เก่งกว่าเพื่อน
พอครบสามเคอนแล้วกะลา เขาไปลา
อะทิมบอดทางกมการปกครองโนนละ อะทิม
บอดกมการปกครองก็เลยแต่งตั้งให้อา
ผู้ใหญ่สี่เก่งกว่าเกาเลยเส้นให้เป็นก้านัน
เส้นให้เป็นก้านันเสยคุณี่เก่ง ฉะนั้น
การปฏิบัติการปฏิบัติตัว ต้องให้เป็น
ที่เคารพนับถือของคนทั่วไป จะไม่ทำ
เหมือนเดิมไม่ได้ คุณต้องวางตัวใหม่อะไร
ใหม่หมด ที่นี้คุณจะทำเหมือนเดิมไม่ได้
มาพอมมา มาหัวลำโพง มากี่เพื่อน
ร้องถาม "อาว ผู้ใหญ่สี่ ๆ " "เฮ
อย่ามาไถลฉนั้นนะฉนั้นเป็นก้านันแล้วนะ
ฉนั้นไม่เหมือนเดิมแล้วนะ" "เอ มันทำไม
นำคุณนั้นผู้ใหญ่นี้ เรื่องก้านันอย่าง
กับก้านันนี้เก่งนั้นนะ" พอดังบ้าน

ฮอดเฮอนเหลวถูกะแซว ๆ ๆ แล้ว
 แจง ๆ ๆ ๆ "โบาย อี้นมาแล้ว ๆ"
 "เออ มาเหลวเบาะ" ะชั้น "โอ
 ยามาไกฉั้นนะสันเป็นก้านั้นแล้วนะ
 (คนฟังหัวเราะ) อย่าไถ่สันนะ" เห็นหัว
 กะชั้นไปเฮอนเหลว เมกะจิกแจงทอด
 เมอเหลอเหลว "จะกินอย่างใดจะกินผัก
 กินทอด ไป เอาไปทอด" ะชั้น ซื่อ
 ขามซื่อถวมาเลียบล้อยแล้ว บาดคนต่อมา
 หลด ทางเมกะล่าคานหัวเจอยูละ
 ซาหว่าคือมิคือเกาตางบ้านเมืองเป็น
 ถูกะหาไปหาแล้ว "ซื่อพ่อนแนวเลอ
 กุ้งเทบหนะ" "เออ ยามาไก
 สันนะสันไม่เหมือนเดิมแล้วนะชั้นเป็นก้านั้น
 แล้วนะ" (คนฟังหัวเราะ) บาดคนหลด
 ทางแทมหนี่เอะของกินอยู่ในโคพุน
 "โบาย ถูเอะวะชั้นอย่าไปเคอเดินขอเจ้า
 เกวนี้คือเกา เห็นจากไปขอลมหนี่
 เป็นเป็นก้านั้นแล้ว มือแดงนี้แทมจิก
 เคอได้มิได้" "แม่เช่นเคยนะ"
 (เออ — คนฟังหัวเราะ) จิบ

ถึงช่องลูกก็ยัว เบ๊ยมา
 ร้องเสียงดังมา "พอมมาแล้ว ๆ"
 "อ้อ มาแล้วหรือ" "เอะ
 ยามาไกฉั้นนะชั้นเป็นก้านั้นแล้วนะ
 (คนฟังหัวเราะ) อย่าไถ่ฉั้นนะ" เขาว่า
 กี่ชั้นบ้านไป เมียก็ จักแจงทอด
 อะไรแหละ "จะกินอย่างใดจะกินผัก
 กินทอด ไป เอาไปทอด" ซื่อ
 ขามซื่อถวมาเรียบรอยเลย หนี่คตมา
 เลย ฝ่ายเมียก็รำคาญใจละ
 ฎไม่เหมือนเดิมแปลกจากชาวบ้านเขา
 ลูกเข้าไปหาแล้วก็ "พ้อเป็นยังง
 กรุงเพา นะ" "เออ ยามาไก
 ฉั้นนะชั้นไม่เหมือนเดิมแล้วนะชั้นเป็นก้านั้น
 แล้วนะ" (คนฟังหัวเราะ) หนี่เลย
 ฝ่ายแม่นี่หากับข้าวอยู่ในครัวโน้น
 "โฆ ลูกเอ๋ยอย่าไปไถ่เขาพ้อเจ้า
 เคียวนี้ไม่เหมือนเดิม เขาจากไปบมนี้
 เขาเป็นก้านั้นแล้ว ตอนเย็นนี้แม่ไม่รู้
 จะเข้าไถ่ได้ไหม" "แม่เช่นเคยนะ"
 (เออ — คนฟังหัวเราะ) จบ

สองเล่า

สองสหาย

นายศุภชาติ คำเขียว : วิทปาก

อาตอไปนี้จะเล่านิทานเกี่ยวกับ

ความตลกเป็นเรื่องสั้น ๆ หรือภาษา
พื้นเมืองเรียกว่านิทานก้อม ขอเชิญ
รับฟังได้

อันนี้ก็จะเกี่ยวกับสองสหาย หรือ

พาส่าพูดไว้ว่า สองเล่า

บางคนก็จะเล่าพูนึ่งก็จะล้อสัดอีกละ

เล่าพูนึ่งผาคมิสัดสัด สองคนนั้นเออ

เล่าพูนึ่งมาแค้นมา มาแต่คณอย

เล่าพูนึ่งผาคพูนึ่งก็พูนึ่งจะพูนึ่ง

คือกันผาคมิสัดสัด มีสัดสัดผาคเลอหะ

คิโตะคณเล็กคณนอย บางคนก็จะเล่าพูนึ่ง

ผาคทเวคาคาเอากองเหอ เอากองเหอ

ทวนึง เป็นกองวิเศษคิได้สามเทอ

คิคัง ปัดบึง ปัดบึงแหละกองโหนดนั้น

พอดิเล่าพูนึ่ง เล่าพูนึ่งไคกองจาก

พะอินทนะเป็นคนสัดสัด ไคกอง

จากพะอินมาแล้วจะอะทิดานจบเจอ

แล้วจะอะทิดานเอาแต่เงินนั้นละ

กับทองสองอย่างนี้ละ ปัดบึง เงินคิ

คังแลกกะเงินทั้งเม็ดโหลมาเต็มเฮอน

เต็มชานแหละ คิคังทิสองอื ปัดบึง

ทอง กะเงินโหลมาอื บางคนเล่าพูนึ่ง

อาตอไปนี้จะเล่านิทานเกี่ยวกับ

ความตลกเป็นเรื่องสั้น ๆ หรือภาษา
พื้นเมืองเรียกว่านิทานก้อม ขอเชิญ
รับฟังได้

อันนี้ก็เกี่ยวกับสองสหาย หรือ

ภาษาพูดไว้ว่า สองเล่า

ทีนี้ก็เพื่อนคนหนึ่งก็ล้อสัดอีกละ

เพื่อนอีกคนหนึ่งไม่ล้อสัด สອງคนนี้เป็น

เพื่อนรักกันมานาน ตั้งแต่ยังเด็ก

เพื่อนคนหนึ่งนั้นยากจนอีกคนหนึ่งก็ยากจน

เหมือนกันแต่ไม่ล้อสัด ไม่ล้อสัดเลยละ

โกหกคณเล็กคณนอย ทีนี้ก็เพื่อนคนหนึ่ง

นั้นทเวคาคาเอากองให้ เอากองให้

ลูกหนึ่ง เป็นกลองวิเศษคิได้สามครั้ง

คิคัง ปัดบึง ปัดบึงแหละกลองลูกนั้น

เบอญเพื่อนคนนี้ เพื่อนคนไคกลองจาก

พระอินทนะเป็นคนล้อสัด ไคกลอง

จากพระอินทร์แล้วก็อธิษฐานอย่างคิ

แล้วก็อธิษฐานเอาเฉพาะเงิน

กับทองสองอย่างนี้ละ ปัดบึง เงินคิ

ครั้งแรกก็เงินทั้งหมดโหลมาเต็มบ้าน

เต็มเรือนเลย คิครั้งที่สองอื ปัดบึง

ทอง ก็เงินโหลมาอีก ทีนี้เพื่อนคนนั้น

กะไดงั้นอีหละหวา เส่วพุ้นละฮั้งมี
 เบ้นตี้เลียบขอกงนั้นไป หีม ๆ ไป
 หีมไปตี้ บ่แม่นหีมเอ็ดเทม เอ็ดก่อง
 หีนมาโหนดึง เอ็ดก่องพิเซตั้นมา
 (ศรีสุตา - ทำเอง) เอ็ดทำเอง
 ฮั้งหวาไปเห็นเขาไค้หละทำเอง มิได้
 เวาหนาเวาหลัวแหละ เมื่อฮอดเฮอนแล้วกะ
 เจาะไม้เอ็ดก่อง เอาหมั่งมาฮุ้มแล้วตี้คั้ง
 ปีดมึง ปีดมึง คือกันแหละ บาคนี้กะ
 เส่วพุ้นกะทำพิสิริตองแล้ว เอาไปแหล
 ตีเอาเงินเอาทอง พอกี้ได้มอหนึ่งไค้
 เลิกยามยามตี้แล้วกะ เอากองนั้นมาตี้
 ตีในเรือนนั้นแหละ เส่วพุกี้โถมพะ
 ตีสามเทือกก็กัน คือเส่วพุกอน
 เวาเทอพันนั้นแหละ แซ่หิยมเสกกองหนะ
 มาเอ็ดเอง เอากองมาเอ็ดเอง
 กะเลยม่าตี้ ตีกองหนะ ปีดมึง ปีดมึง
 โอ้ ไซ้ไค้ ไซ้ไค้ เอา บาคนี้หละตี้
 เคอ บาคนี้หละตี้เอาเคอเงินทองเคอ
 ปีดมึงเงิน มิคฮอยมอ บ่มีหละเงินมิมา
 ตีคั้งที่สอง ปีดมึงทองคำ บ่หละ เอา
 บาคนี้เอาเฮอนเอาฮานบ้านฮองถ่มัน
 ละฮูกันสำบายแหละ ปีดมึงบ่หละ
 เอ็ดแนว เลอกะเมยตี้แล้วบาคนี้
 เบอะฮ้ายแสงบาคนี้ ปีดมึง ฮู้วี่ วะฮั้น
 (คนพังหัวเราะ) มีแต่ฮู้กั้งหมัดเคมโต

ก็ไค้ชาวฉีกะว่า เพื่อนคนนั้นมั่งมี
 ศรีสุตาจึงขอกองนั้นไป หีม ๆ ไป
 หีมไปตี้ ไม่ใช่หีมทำเลียนแบบ ทำกลอง
 ขึ้นมาลูกหนึ่ง ทำกลองพิเศษขึ้นมา
 (ศรีสุตา - ทำเอง) ทำ ทำเอง
 พอไปเห็นเขาไค้ก็ทำเอง ไม่ได้
 คุกหน้าคุกหลังละ กลับถึงบ้านแล้วตี้
 เจาะไม้ทำกลอง เอาหมั่งมาฮุ้มแล้วตี้คั้ง
 ปีดมึง ปีดมึง เหมือนกัน หนีก็
 เพื่อนคนนั้นก็ทำพิสิริตองแหละ เอาไป
 ตีเอาเงินเอาทอง เมื่อถึงวันหนึ่งไค้
 ฤกษ์ยามยามตี้แล้วตี้ เอากองนั้นมาตี้
 ตีในเรือนนั้นแหละ เพื่อนคนฮี้โลกัน
 ตีสามคั้งเหมือนกัน เหมือนเพื่อนคนนั้น
 เล่าให้ฟังนั้นแหละ แต่ไม่ฮิยมมากองหนะ
 มาทำเอง เอากองมาทำเอง
 ก็เลยม่าตี้ ตีกลองหนะ ปีดมึง ปีดมึง
 โอ้ ไซ้ไค้ ไซ้ไค้ เอา หนีจะตี้
 หนะ หนีจะตี้เอานะเงินทองหนะ
 ปีดมึงเงิน เจียบ ไม่มีเงินไม่มา
 ตีคั้งที่สอง ปีดมึงทองคำ ไม่ละ เอา
 หนีเอาเรือนเอาบ้านฮองถ่มัน
 จะฮูกันสบายแหละ ปีดมึงไม่ละ
 ทำอย่างไค้เมื่อยตี้แล้วหนี
 โมโหมากเลยหนี ปีดมึง ฮู้วี่
 (คนพังหัวเราะ) เนื้อควมี้แต่ฮู้วี่เต็ม

ชาคลาอยู่ (หัวเราะ) เอ็ดแนวเลอ
 เฒ่าตนั้น ตายละ ตายละ (คนฟัง
 หัวเราะ) ตาย เอ็ดแนวเลอ
 ตกเจอแสงแล้ว มิได้เวานา คือกอง
 โหนยเก่านั้นแหละ ปัดปั้ง อู้ก็เหวฮัน
 อู้ก็เหเบตของเจาของอันเกากะเห่นา
 อู้ก็เลยตั้นบาตนั้น ตั้นแหละคิบเออะ
 ตาย (หัวเราะ) โตต ตายไปเลย
 (คนฟังหัวเราะ)

อาสำหรับิทานเรื่องนี้ก็จบ
 แล้วก็เคยเล่าให้ลูกๆหลานๆฟังมานานแล้ว
 ก็ขอยุติิทานเรื่องนี้เพียงแค่นี้

ไปหมด (หัวเราะ) ทำอย่างไร
 นะนี่ ตายละ ตายละ (คนฟัง
 หัวเราะ) ตาย ทำอย่างไร
 ตกใจมากซิ ไม่ได้พูดอีก ตีอีกกลอง
 ลูกเก่านั้นแหละ ปัดปั้ง รุขี้หล่น
 รุขี้หล่นหมกของตักเองอันเกากะหล่นควบ
 รุขี้เลยตั้นตั้น ตั้นแล้วขี้ไม่ออก
 ตาย (หัวเราะ) เลย ตายไปเลย
 (คนฟังหัวเราะ)

อาสำหรับิทานเรื่องนี้ก็จบ
 แล้วก็เคยเล่าให้ลูกๆหลานๆฟังมานานแล้ว
 ก็ขอยุติิทานเรื่องนี้เพียงแค่นี้

มือปูโยะบายนมลูกเพอ

นายประพิศ อินทสันตา : วิทยากร

คือลูกชายไม่ไ้ลูกเพอมาแล้วกะ
ไ้ลูกหนึ่ง ลูกหนึ่งนี้กะหญิงามอยู่ท่ามะค่า
แล้ว ลาวกะผัดงามเห็นลูกเพอลาว
แล้วกะพอไ้ลูกแล้ว เห็นผัดมิเบอะถือผัว
ถือเข้าน เลืออันลูกเพอนะ ไ้ลูก
หลดบอยโลด บอยแตนมโลนโจนอยู่
แหละเอาลูกมากินนม มือปูแหละเห็น
หลด บก นมลูกเพอนั่งเตงอยู่นา
เบอะบายเบิ่งเต หาวที่บายนมลูกเพออยู่
มือนึงกะลูกชายกะออกเมอนาแหละ
เดินกะเอานมเหอลูกกิน แล้วแหละเอา
ลูกมาไว้เหอมือปู มือปูแหละเอาลูกไว้
"เบิ่งกูเอาตางเหอสูไปเอคเวะ"
มามือนึงแหละ เกือบคุมมือแหละ
มาแหละมือปูกะไปโยะเอามา
มาากินนมแล้วละไปดิ่งเอา คึงจากนม
ลูกเพอจากเอ็กลูกเพออันแหละ
คึงเอามาอยู่หน้ามอเหอเตมนันไปเอคเวะ
หลดแต่ละมือนั้นมักกะไปเอคเหอเลอ
กะเอคเดอนัน ล้างเหอกะไปคึงหุดออก
จากนม เอามือนึงคึงเอาหลานเอา
มือนึงคึงเอานม ทางบายนมพอมหุด
ออกไป ลูกเพอกะ โยว คางแล้ว

พ่อผัวหลอกจับนมลูกสะไ้

คือลูกชายไม่ไ้ลูกสะไ้มาแล้วแล้ว
มีลูกหนึ่ง ลูกหนึ่งนี้ก็ยังสวบอยู่ธรรมดา
แหละ เธอก็สวบนอยละลูกสะไ้
แล้วก็พอมีลูกแล้ว เธอก็ไม่คอยใส่เสื้อ
ใส่ผ้าเท่าไรลูกสะไ้กะ ไ้ลูก
เลบปลอยเลบ ปลอยแตนมโลงโจงอยู่
แล้วไ้ลูกกินนม พ่อผัวก็เห็น
เลบ บ่า นมลูกสะไ้ยังเตงอยู่
อยากจับดูจริง หาววิธีจับนมลูกสะไ้
วันหนึ่งก็ลูกชายก็ออกไปนา
หลนก็เอานมไ้ลูกกิน แล้วก็เอา
ลูกมาไ้พ่อผัว พ่อผัวเลบรับลูกไว้
"มากูเลียงไ้พวกเอ็งทำงาน"
มาวันหนึ่งก็ เกือบทุกวันแหละ
มาก็พ่อผัวก็ไปหลอกเอามา
มาากินนมแล้วก็ไปคึงเอา คึงจากนม
ลูกสะไ้จากอกลูกสะไ้กันละ
คึงเอามาอยู่กับพ่อไ้แม่ไปทำงาน
เลบแต่ละวันนั้นมักกะไปทำที่ไร
ก็ทำที่นั่น ลางครั้งก็ไปคึงออก
จากนม เอามือนึงคึงหลานออกเอา
มือนึงคึงนม เป็นการจับนมด้วยคึง
ออกไป ลูกสะไ้ก็ เอ แผลกไป

ผอญี่ เอะมาบายแทมมอญี่
 เอคแนวเลอ อญี่มอญี่งะเลบเว้า
 เทอโพ้ง อญี่มอญี่บายแทมมอญี่งะ
 บายจบเจอแล้ววากัน แต่เกาเสอะหว่า
 ฐนคิงลูกออกไปและฐนไปเล็ก ๆ น้อย ๆ
 มีเว้าเผอ บกคั้นหลคบายอิหลิมอญี่กะดี
 กำนมแทมมอญี่แล้วกะเอาลูกไปพอม
 ลูกพอมและมาเห็นโยมาหลคเว้าเทอโพ้ง
 ออกเมอนำไปส่งเข้าโ กะละเว้าเทอโพ้ง
 "เออ คอยเสอะต่างแล้วมอญี่"
 "เอคเผอ" วะฮัน "มอญี่จิก
 เป้นแนวนั้นวะฮันค้อมิเยอะคือเกา"
 "เป้นแนวเลอจ้งเว้าแนวนั้น"
 "โโยว แต่เกาและมาอ้อมเอาลูกนาคะคิง
 เอาไปห้ามะคาฐนเล็ก ๆ น้อย ๆ
 บัดคั้นหลคเป็นหลคบายแทมมอญี่วะฮัน
 จิกเอคเผอเป้นแนวนั้น" "โโยว"
 ทางโญนกะฮาย โท มอญี่เอคเผอ
 เป้นแนวนั้นเยอะบายแทมมอญี่
 เสใจแล้ว มอญี่บายแทมมอญี่ ปะฮอดคั้นโ
 เขากะมีทันใดกันแล้วจันตาลิ่งเข้ามาใน
 บาน อูค ๆ ๆ มา มาฮอดหลคมอญี่วะฮัน
 "แนนเผอวะฮัน มึงคือฮายแท้"
 "เจาบายแทมมอญี่คอบเบาะ" "โโยว"
 บายแนวเลอจ้งเว้าแนวนั้น
 อีเอดเว้าวะฮัน" "โโยว เขาฮันแล้ว

พอดวี่น อยามาจับแทมมอญี่
 จะทำอย่างไร อญี่มอญี่งะจิงพุด
 ให้ผัวพัง เออพอดจะจับแทมมอญี่งะ
 จันตาคีเลบเดีวนี้ แต่ก่อนก็ว่า
 โคนคิงลูกออกไปก็ตะตองไปเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ไม่ว่าอะไร ที่นี้เลยจับจิงพุดพอด
 กำนมแทมมอญี่แล้วก็เอาลูกไปคอบ
 ลูกสะโง่พอมมาเห็นผัว เลบพุดให้พัง
 ออกไปนาไปส่งข้าวผัว ก็เลบพุดให้พัง
 "เออ คมมอญี่สีกแปลกนนั้น"
 "ทำไม" "พอดนี้ไม่รู้"
 "เป็นอะไรดูไม่เหมือนเดิม"
 "ทำไมถึงพุดอย่างนั้น"
 "อ้าว แต่ก่อนก็มาอ้อมเอาลูกก็คิง
 เอาไปขรรคมคาโชนิกโชนิกโชนนอบ
 ที่นี้เลยพอดเลบมาจับแทมมอญี่
 ไม่รู้ทำไมเป็นอย่างนั้น" "อ้าว"
 ข้างผัวนี้ก็โกรธ เอะ พอดทำไม
 เป็นอย่างนี้อายจับแทมมอญี่เมียบกุนอ
 เสบใจ พอดจับแทมมอญี่ ทิ้งคั้นโ
 ข้าวก็ไม่ทันจะกินถกเข้าขึ้นกลับมา
 บาน จุก ๆ ๆ มา มาถึงก็พอด
 "อะไร มึงทำไมทุบ"
 "พอดจับแทมมอญี่หรือ" "เอะ"
 จับอย่างไรถึงพุดอย่างนั้น
 ฮีโครว่า" "ก็ เขานั่นแหละ

ออกไปเมื่อเห็นว่าเจาบนมเขาวะขึ้น"
 ผอกระ "โหว บักอันนี้มึงเอเคเดอ
 จังคือเว้าพิลึกแท้ กูผัดละบายนมลูกเม
 มีงิเลอ บักกูบายกูเอาลูกเหอมีง
 กูไปคังเอาลูกน้าเมมีงทะเลมือ
 ทะเลไปฐานนอยมีง มีงทะเลผัดเป็น
 พิคเป็นอายแท้ บักมีงบายนมเมกูเค
 หังบายหังกิน หังคินคินกูหังมิไคเว้าเดอ
 บักกูชุนนมเมมีงนอยมีงผัดคือ
 (คนพังหัวเราะ) เป็นอายแท้"
 โยเหมิดความเว้า ออกไปสี่อ่า
 จับเพียงเขนแล้ว

ออกไปเมื่อเห็นว่าพอจับนมเขา"
 พอกระ "เอ๊ะ ไอนี้มีงทำไม
 ถึงพูดพิลึกจริง กูจะจับนมลูกเมีย
 มีงที่ไหน ที่กูจับกูเอาลูกให้มีง
 กูไปคังเอาลูกจากเมียมีงนั่นมือ
 มือก็ไปแตะๆ หนอยเดียว มีงทำไมเป็น
 พิษเป็นภัยนัก ที่มึงจับนมเมียกูละ
 หังจับหังกิน หังคินคินกูยังไมพุดอะไร
 ที่กูชุนนมเมียมีงนิดเดียวทำไมถึง
 (คนพังหัวเราะ) เคียดแค้นนัก"
 ผัวไม่รู้จะพูดอย่างไร ออกไปเฉยๆ
 จบเพียงแค่นั้นแหละ

มุขตลกแบบหยาบโหล

เรื่อง เพศและการประเวณี เป็นความต้องการพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ แต่ในสังคมไทยเรายังไม่ยอมรับที่จะให้การศึกษา เรื่อง เพศแก่บุตรหลาน เพราะเห็นว่า เป็นเรื่องหยาบควมปกปิด ไม่ควรนำมากล่าวถึง ซึ่งตามหลักจิตวิทยาแล้ว เรื่องใดที่ยัง ปกปิดยิ่งยั่วยุให้อยากรู้ ดังนั้นเมื่อพูดถึงโดยตรงไม่ได้มนุษย์จึงสร้างจินตนาการของตนขึ้น แล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อเป็นการระบายความกดดันซึ่งสังคมบีบบังคับให้ต้องอยู่ในกรอบ เกือบตลอดเวลา ดังนั้นเพราะมนุษย์มีธรรมชาติชอบล่อเลียนข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดและสิ่ง ห้ามหวง เพื่อระบายความกดดันและความคิดต่างๆที่ถูกลบ^๒ ของตนออกมา

มุขตลกแบบหยาบโหลเป็นจินตนาการของมนุษย์ ที่ช่วยระบายในสิ่งที่สังคม บิดปากไว้ไม่ให้พูด หรือกักสมองไม่ให้คิดออกมาเพื่อทำให้สบายใจและครีกรื่นอารมณ์

มุขตลกแบบหยาบโหลที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมได้ครั้งนี้มีลักษณะดังกล่าวมาแล้ว จะได้อีกกล่าวถึงทีละเรื่องไป ดังนี้

เศรษฐีอยากให้อีกสาวมีผัว

เป็นมุขตลกเกี่ยวกับความคิดที่แปลกผิดจากคนอื่นของพ่อ ที่อยากให้อีกสาวมีสามีโดยดั่งข้อเมียไว้ว่า ต้องทำหนึ่งในสี่อย่างนี้ได้สำเร็จจึงจะให้เป็นลูกเขย คือ หนึ่งให้เป็นเขมร สองขอเกลือจิ้มมะกอกพอได้แล้วให้เอาเกลือไปขายเอาเงินไปซื้อช้าง ให้ได้ตัวหนึ่ง เหลาหว่านพาดหลังเรือนแห่กันเขมร หรือใช้ของลับตีกลองให้ทะลุ บราภรรยาที่มีหนุ่มๆมาสมัครทำงานทั้งสี่อย่างนี้พร้อมกันสี่คน ผลสุดท้ายลูกสาวก็ช่วยให้คนที่

^๑ สุชาติ พงษ์พานิช วิเคราะห์บทกวีจรรยในวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัย
กรุงศรีอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หน้า ๓ ๔

^๒ กิ่งแก้ว อรรถาการ วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๓ ๔

^๓ ม.ล.ศุภ ชุมสาย วรรณกรรมพื้นบ้านเชิงจิตวิทยา หน้า ๑๔ ๖

ใช้ของลับที่หน้ากลอง เพื่อให้ได้แต่งงานกับตน

นิทานเรื่องนี้ ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟัง เป็นประการสำคัญ

ทางเกวลิ้งกับน่องเมียบ

นิทานเรื่องนี้ เป็นมุขตลกประเภทเครื่องอาถรรพ์ คือเรื่องของพี่เขยกับน่องเมียบ ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน พี่เขยคิดอยากได้น่องเมียบของตนอีกคนหนึ่ง จึงใช้วิธีทำให้น่องเมียบรู้โดยวิธีเอาทางเกวลิ้งของตนไปตากที่น่องของน่องเมียบ ซึ่งเป็นความคิดที่แปลกไปจากความคิดของคนธรรมดาโดยทั่วไป

แม่ยายเกลียดลูกเขย

เป็นมุขตลกเกี่ยวกับแม่ยายที่เกลียดลูกเขยแล้วกลั่นแกล้งไม่ให้อยู่รวมกระทอมควบลูกเขยจึงสมคบกับเพื่อนเก่าเผด็จแม่ยายอย่างเจ็บแสบ จนแม่ยายต้องตกเป็นเครื่องเล่นของลูกเขย

นิทานเรื่องนี้ เป็นมุขตลกที่ใช้คำพูดค่อนข้างจะตรง แต่ผู้ฟังไม่ค่อยสนใจว่าผู้เล่าใช้คำหยาบแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะวิทยากรมีกลวิธีในการเล่าโดยใช้คำพูดให้เป็นท่วงทำนองที่สนุกสนาน

นอกจากนิทานเรื่องนี้จะให้ความสนุกสนานแล้ว ยังแฝงแนวคิดไว้ประการหนึ่งว่า ความกลัวทำให้คนขาดความรอบคอบและไม่ใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้รอบคอบก่อนที่จะทำอะไรลงไป

ไอหนูเคราะห์ร้าย

นิทานเรื่องนี้อาจจัดเข้าไว้ในนิทานคติก็ได้ แต่ที่เอามาไว้ในมุขตลกเพราะเนื้อหาส่วนใหญ่ให้ความสนุกสนานมากกว่าจะมุ่งให้คติ

ไอหนูเคราะห์ร้าย เป็นเรื่องของเด็กเคราะห์ร้ายที่เกิดมาในครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และพี่สาวมีความผิดปกติต่างๆ กันไป ซึ่งเผอิญให้ไอหนูเคราะห์ร้ายไปรู้ความลับของทั้ง พ่อ แม่ และพี่สาวเข้าจึงต้องเป็นคนเคราะห์ร้ายไป แต่ใน

ตอนสุดท้ายควบคู่กันจึงทำให้ไอหนูเคราะห์ร้ายได้แต่งงานกับลูกสาวพญา

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมว่า

๑. อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนา และอาจค้าขายไปในที่
ต่างๆบ้าง

๒. มีความศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา เช่นมีการกล่าวถึงการ
ทำบุญไว้

๓. การแพทย์ยังไม่เจริญ ลูกสาวพญาเป็นผีเกือบต้องเสียชีวิต
เพราะรักษาไม่หาย

นอกจากนี้ทานเรื่องนี้ยังมีลักษณะการเล่าที่เข้าแบบการพูดซ้ำถึงสามครั้ง
คือ ในการสนทนาโต้ตอบของไอหนูเคราะห์ร้ายกับแม่ พี่สาว และพ่อ นั้นใช้
สำนวนอย่างเดียวกันโดยตลอด

พี่น้องทางเวียงจันทน์

เป็นนิทานมุขตลกเกี่ยวกับคนที่มักมากในกามคุณ จนภรรยาทนอยู่ควบไม่ได้
ต้องขอแยกทาง ฝ่ายสามีไม่ยอมโดยกล่าวบอกเหตุผลมาอ้างไว้อย่างน่าฟัง และทำ
ให้อยู่ฟังรู้สึกขบขันในเหตุผลอันสมจริงที่ผู้เป็นสามียกมาอ้างนั้น

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานหยาบโสน ซึ่งวิทยากรใช้คำพูดโดยนัยเล่าทำให้ผู้ฟัง
ไม่ค่อยรู้สึกว่าเป็นเรื่องหยาบโสนมากนัก

นอกจากนี้ทานเรื่องนี้ ยังสะท้อนให้เห็นสภาพของการปกครองในสังคม
ชนบทว่า เมื่อราษฎรมีความคับแค้นใจในเรื่องใด ก็จะไปหากำนันให้ช่วยตัดสินให้
และราษฎรมีความเคารพเชื่อฟังกำนันดีมาก

อาจารย์ลึกใหม่เอาเมีย

มุขตลกเรื่องนี้เป็นมุขตลกล้อคนที่วชานานๆแล้วสึกออกมาใช้ชีวิตอย่างฆราวาส
ว่าไม่มีความรู้ในเรื่องโลกศัพท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเพศแล้วเป็นที่ล้อเลียนมาก
ดังปรากฏในนิทานเรื่องนี้ ซึ่งภรรยาต้องเป็นฝ่ายสอนให้

เนื้อหาของนิทานเรื่องนี้ จัดอยู่ในประเภทนิทานที่ใช้คำพูดตรงมาก
ให้คุณค่าในด้านประเพณีอารมณืเพียงประการเดียว เท่านั้น

สองผู้เมียทุกข์ยาก

มุขตลกเรื่องนี้เป็นเรื่องล้อคนที่มีความคิดหมกมุ่นอยู่ในเรื่องกามคุณ ดังตัวละครที่เป็นภรรยาในเรื่องนี้เมื่อแย่งสามีมิดชิดมากที่พระธำมณีให้มาแล้ว แทนที่จะนึกเอาสิ่งที่ต้องกลับไปนึกให้อวัยวะเพศของสามีโตขึ้น จึงทำให้ต้องพลาดโอกาสอันดีทั้งนี้เพราะไม่รู้จักใช้ของที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์

ควาบกินกางเกง

เป็นมุขตลกที่สนุกสนาน กล่าวถึงภรรยาแก่เฒ่าสามีที่มีความผิดปกติในทางเพศ โดยการหยิบเอากางเกงของสามีมาขัดไว้ในกระตืบขาว เพื่อให้สามีรู้ว่าตนรู้เท่าทันการโกหกของสามีทุกอย่าง

นอกจากมุขตลกเรื่องนี้จะให้คุณค่าในด้านความสนุกสนานแล้ว ยังได้แทรกให้เห็นถึงประเพณีปฏิบัติกันในหมู่ชาวยุโรปประการหนึ่งคือ เมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายต้องไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิง เพื่อช่วยทำงานต่างๆระยะหนึ่งก่อน แล้วจึงแยกครอบครัวออกมาอยู่ต่างหาก และหญิงชาวยุโรปจะทำงานทุกอย่างเหมือนผู้ชาย เช่น คำนวณ เกี่ยวข้าว เป็นต้น

อาจารย์เมีย

เป็นมุขตลกเกี่ยวกับการแกแะเมียภรรยาของคนแก่ที่มีภรรยาสาว แล้วภรรยาไม่ยอมให้หลานตนควบ เพื่อนของสามีจึงคิดอุบายหลอกให้ภรรยากลัวว่าคนที่แต่งงานมานานแล้วไม่ให้สามีร่วมหลับนอนควบ อวัยวะเพศจะอุจตันทำให้ตาย ฝ่ายภรรยาเกิดความกลัวจึงสำเร็จดังอุบายที่คิดไว้

นิทานเรื่องนี้ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟัง เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากรใช้กลวิธีให้ภรรยาเร่งเร้าสามีในตอนท้าย ทำให้ผู้ฟังรู้สึกขบขันยิ่งขึ้น

สำหรับนิทานที่มีโครงเรื่องอย่างเดียวกันนี้ ปรากฏในเรื่อง "เอาเมีย"^๑ แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วเรื่อง "อาจารย์หาเมีย" มีรายละเอียดมากกว่า

กำไลขาใหญ่

กำไลขาใหญ่เป็นเรื่องที่พ่อตาต้องเสีบท่าลูกเขยเพราะความคึกของตนเอง ที่ออกความคิดให้ลูกเขยไปลักหลิมนอนกับสาวต่างบ้านที่มาพักอยู่ในบ้านของตน โดยให้สังเกตดูจากกำไลขาที่สวมอยู่ ลูกเขยทำตามข้อพ่อตาบอก พอรุ่งเช้าพ่อตาจึงรู้ว่าตนเสีบท่าลูกเขยควบอุบายของตนเอง เมื่อไม่รู้จะทำอย่างไรทั้งสองฝ่ายจึงต่างพยายามหาทางออกด้วยการคุยผสมโรงกันไป

นิทานเรื่องนี้ ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟังมากกว่าแง่อื่นๆ

นิทานเรื่อง "พ่อตาเสีบท่าลูกเขย"^๒ มีโครงเรื่องใหญ่ตรงกับ "กำไลขาใหญ่" มีแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

ผีเมีย

เรื่อง "ผีเมีย" เป็นมุขตลกเกี่ยวกับการแก้เผ็ดกันของสามีภรรยาซึ่งมีความผิดปกติทางเพศทั้งคู่ โดยครั้งแรกภรรยาเป็นฝ่ายแก้เผ็ดสามี โดยการหลอกว่าตำรวจจะมาจับคนที่ร่วมเพศกับควาย แล้วหลอกให้เขานำควายไล่ทาง ฝ่ายสามีกลัวร้องสารภาพไปจนทกล้ม ในตอนหลังสามีจึงแก้เผ็ดภรรยาโดยเอาพริกไปทาไว้บนไม้ตะแบกบ้าง

นิทานเรื่องนี้นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องผีของชาวบ้านด้วยว่า เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นมักจะเชื่อว่า

^๑ จารุกี กองพลพรหม คุณาศาสดาชาวบ้านหมานเมืองเก่า หน้า ๑๕๓

^๒ ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ หน้า ๓๐๕-๓๑๐

ผีปู่ย่ามาทำให้เป็นไป ต้องไปขอมาทั้งนี้เพราะชาวยุโรปมีการถือผีเรือน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษของคนที่ตายไปแล้ว โดยชาวยุโรปเชื่อว่าผีบรรพบุรุษนี้จะมาอยู่ตามบ้านเรือนคอยคุ้มครองดูแลความประพฤติของลูกหลานตน ถ้าทำอะไรให้ผีโกรธ จะทำให้เกิดการเจ็บไข้ขึ้นในบ้าน เมื่อเจ็บป่วยขึ้นแล้วก็ต้องไปหาหมอล่าเหยาหรือหมอล่าส้องมาทรงเจ้าเข้าผีเพื่อถามว่าทำผิดอะไร แล้วต้องจัดการแก้ไขให้ตรงกับความประสงค์ของผีเรือน การเจ็บป่วยจึงจะหาย

๑ พ.อ.คำเนิร เลขะกุล "ผีไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ " ๖๔

มิถุนายน ๒๕๐๕

เสกธียากให้ลูกสาวไคโย

นายถง ผลโยน : วิทยากร

นิทานนี้จะเสกธียากก็มีลูก
สาวเกวคือกัน อยากให้ลูกสาวไค
โยคือกัน ก็มองลงปาวมาแต่หัว
เขนเขนใส่คำค้นไว้วา ทำสัญญาหา
ไคก่อนนั้นวันคือว่ามี เกอนั้นหญิงช
่นทั้ง เอคเขมไคอันนี้เกชไค เป็นลูกเขย
ขอเกอจามะเกาะ ขอไคเงินแล้ว
ขอไคเกอเอาเกอไปขาย ขายแล้วกะ
ไปซื้อช้าง ถ้าไคทางมาไคนี้จะอไค
เป็นลูกเขย แล้วกะอีกคนหนึ่งนั้นกะเหลา
หาวพาดหลัง เชื้อนญาวที่ซุกหาวพาด
หลัง เชื้อน เอามาแทงกน เขมหมอนั้นหนะ
หมอนั้นกะเสียบไคยชักหน้ากอง
บูไคบอนลูกสาวคำสุหนะ ลูกสาวพะญา
คำสุ อันนั้นกะชไคลูกสาวเป็นเม
ไคไคหนึ่ง เม็งคั้งนึ่งชิน เม็งไควะช้น
โลคมี่สั่นหนั้นมาลกับเอา ลกับเอานันมี
ชี่คน กะเอาหละทำสัญญาหละฮอคมี่อกะ
พุนั้นกะ "ขอเกอจามะเกาะแทน"
ขอไปขอไปไคเกอมากะขายไคเงิน
ไคหลายไปหลายไป แล้วกะมาซื้อช้าง
มือนั้นบั้งเอิ้นแล้วเช็ด ผ่นกอนทั้งเช็ด
เขมนั้นกะเลบไคกำลัง เจาะกุนัน เจาะกุนัน

เศรษฐียากให้ลูกสาวมีผิว

นิทานนี้ก็เศรษฐีเหมือนกันมีลูก
สาวคนเดียวเหมือนกัน อยากให้ลูกสาวมี
ผิวเหมือนกัน ก็มองร่องปาวมาแต่หัว
เขาเขนในทองคำค้นไว้วา ทำสัญญาหา
ไคมีเท่านี้วันคือว่ามี เกอนหนึ่งอย่างนี้
ถ้าผ่นทั้ง เป็น เขมไคก็จะให้เป็นลูกเขย
ขอเกลือจิมมะกอก ขอไคเงินแล้ว
ขอไคเกลือเอาเกลือไปขาย ขายแล้วก็
ไปซื้อช้าง ถ้าไคทางมาตัวหนึ่งก็จะให้
เป็นลูกเขย แล้วก็อีกคนหนึ่งนั้นกะเหลา
หาวพาดหลัง บานยาวที่สุดหาวพาด
หลัง เวียน เอามาสนกน เขมหมอนั้นนะ
หมอนั้นกะไคควยตีหน้ากลอง
อยู่ไกลๆที่ลูกสาวทอดมานะ ลูกสาวพญา
ทอดมา นี้ก็จะให้ลูกสาวเป็น เมียบ
ไคหนึ่ง เมืองครึ่งหนึ่งจะแบ่ง เมืองให้
เลมมีคนสี่คนนั้นมาบกับเอา กับเอานันมี
สี่คน ก็ทำสัญญาแล้วถึงวันก็
คนนั้นก็ "ขอเกลือจิมมะกอกหน้อย"
ขอไปขอไปไคเกลือมาก็ขายไคเงิน
ไคมากขึ้นๆ แล้วก็มาซื้อช้าง
วันนั้นบั้งเอิญเสรีจ ผ่นกอนทั้ง เป็น
เขมนั้นก็กำลังเจาะกุนัน เจาะกุนัน

แล้วพูนันกะเหลาหวายขีมาเหตุกัน เขมนันกะ
 พอดีเกือบจะแล้ว ๆ พูนันมันไปซื้อข้างนั้น
 กะไคยิ่นเสียงหมากโปงลางมันมา โปง
 เหลง โปงเหลงมา อันนี้กะทั้งนากองกะ
 ตั้ง ตั้ง ตั้ง ตั้ง อยู่อันแล้ว (คนฟัง
 หัวเราะ) บาคนี้หลคชไคยิ่นเสงหมากโปง
 ลางมา อ้าว พูนันคาอยู่โกเอาพูนันแหลว
 เอคไคยิ่น คือของเงินมันหึงหลายมือต่อ
 หลายมือ มันกะก็อชไคยิ่นแน แนวไคไคเฮา
 บอจิกเคาะเนาะ กะสวยเงินกะทั้งนากอง
 ซอดพัวะ ที่คอง ทะหลุบ ตัม ตัม
 แล้วกะเอาพูนันแล้วเอคไคยิ่น เตะ กะตุค
 สุดบับ เม็คถอนัน (คนฟังหัวเราะ)

แล้วคนนั้นก็เหลาหวายจะมาสนกัน เขมนันก็
 พอดีเกือบจะเสร็จแล้ว คนที่ไปซื้อข้างนั้น
 ก็ไคยิ่นเสียงโปงลางมันมา โปง
 เลง โปงเลงมา คนนี้ก็ตีหน้ากลองก็
 ตั้ง ตั้ง ตั้ง ตั้ง อยู่อันแหลละ (คนฟัง
 หัวเราะ) ที่นี้เลยไคยิ่นเสียงโปง
 ลางมา อ้าว คนนี้เกิดอยู่ไกลเอาคนนั้นแหลละ
 เป็นตัว ดูของเขามันที่อยู่หลายวันต่อ
 หลายวัน มันคงจะใหญ่หนอย อย่างไรเรา
 ไม่รู้หรอกนะ กระสวยหลอนก็แทงหน้ากลอง
 ทะลุพัวะ ตีมอง มอง มอง มอง
 แล้วก็เอาคนนั้นแหลละเป็นตัว เตะ สะตุค
 จบบับ หมคเท่านั้น (คนฟังหัวเราะ)

ซ่งนอบกับซิ่นน่อง แม่เหม็นลึงกัน

นายสนอง จุลาวน : วิทยากร

อันทานต่อไปมาคนี้ นิทานต่อ
ไปนี้ ก็เหลือว่าซ่งนอบกับซิ่นน่อง แม่
เหม็นลึงกัน เว้าว่าขี้ทะเลเป็นนิทานคบขัน
อันนั้นมิได้คตคตจะเฒ่าเฒ่าเลอะ เลอะ
มันกะมีอยู่หัวว่า เป็นเชยๆเขา อ้อ
เป็นเชยเขาแล้วกะไปอยู่ในเขื่อนเขา
ในเขื่อนนั้นมันผาดไต่ของแม่ น่องแม่ผาดเป็น
พู่สาว เฒ่าไต่อกันกับเฒ่าแล้วหัวขึ้นเกาะ
พู่เป็นขี้เขยนั้นกะคตอยู่ในโหลเจอนี้แหละ
คตหัวนั้นเฒ่านั่งคตคตคิดไปไหนเลอะคต
เฒ่าแนว เลอนอจ้ใจเฒ่าของ แม่เฒ่าขึ้น
อ้อ น่องแม่ผาดคือจิ้งจามกว่าแม่ไต่พู่เจ้า
หลายแต่ เออ ไปไหนเลอะเลอะเมื่อกะโหล
คตเจอะคตเฒ่าคตเฒ่าเฒ่าเฒ่าเฒ่าเฒ่า
อยู่มาจะมีไต่แนวอื่นแล้วเฒ่าแนวไต่กะมีไต่
หัวขึ้นเกาะ ลักอายทางลักอายทั้งบ้านละ
ทางโหลเจอนี้แหละคตคตคตคตของ เฒ่าเฒ่า
หลบาคนี้หลบะน่อง แม่หลบะอาบน้้า อาบน้้า
หลบะเฒ่าขึ้นนั้นไปตะไกวในข้าว ต่อมามีขี้เขย
กะอาบน้้า อาบน้้ากะนุ่งซ่งนอบ นุ่งซ่ง
ขึ้นในอาบน้้า หย่าแล้วกะมีขี้เขยเฒ่าไป
ตะไกวในข้าวขึ้นเฒ่ากันขึ้นละ ทับเสื่อ
ซิ่นน่องแม่ขึ้นหะ น่องแม่ละเห็น เห็นแล้ว

กางเกงลึงกับซิ่นน่อง เมียใหม่กัน

อันทานต่อไปนี้ นิทานต่อ
ไปนี้ ก็ให้ชื่อว่ากางเกงลึงกับซิ่นน่อง เมีย
ใหม่กัน พู่ข่าขี้ทะเล เป็นนิทานคบขัน
อันนั้นมิได้คตคตจะเฒ่าเฒ่าเลอะ เลอะ
มันกะมีอยู่หัวว่า เป็นเชยไปอยู่บ้านเขา อ้อ
เป็นเชยเขาแล้วกะไปอยู่ในบ้านเขา
ในบ้านนั้นมันน่องเมีย น่องเมียนั้นเป็น
สาวเต็มตัว เท่ากันกับพี่สาวแล้วว่างั้นเฒ่า
เฒ่าเป็นพี่เขยนั้นกะคตอยู่ในโหลเจอนี้แหละ
คตหัวนั้นเฒ่านั่งคตคตคิดไปไหนคตคต
ทำอย่างไรหนอถึงไต่รวมรักน่อง เมียนะ
อ้อ น่องเมียดูเหมือนสวดยกว่าเมียตัว
มาก เออ ไปไหนมองดูก็
คตใจคตเฒ่าคตเฒ่าจริง งามอยู่ไหนก็
อยู่มากไม่ได้อะไรอื่นแล้ว ทำอย่างไรรู้ไม่ได้
ว่างั้นเฒ่า อายทั้งอายทั้งกลัวละ
ผ่าบายใจนี้คตคต งามอยู่น่อง เมียนะ
ก็ขึ้นขึ้นน่องเมียอาบน้้า อาบน้้า
แล้วเฒ่าขึ้นไปตากไว้ในราว ต่อมามีขี้เขย
ก็อาบน้้า อาบน้้ากะนุ่งกางเกงลึง นุ่งกางเกง
ขึ้นในอาบน้้า เสร็จแล้วกะบิคกางเกงเฒ่าไป
ตากทับไว้ในราวอันเฒ่ากันนั้นละ ทับเสื่อ
ซิ่นน่องเมียนั้นละ น่องเมียนั้นเห็น เห็นแล้ว

เอาเออะแล้วแล้วกะแล้วไป มีอีใหม่มา
 กะเอค้อ เอค้อเก่านั้นแหละ น้องเม
 อาน้ำเอาขึ้นมาตะไกวในข้าว ผีเซบทะเล
 ผาดอาน้ำ เอาขึ้นมาตะไกว เอค้อทะเล
 เอค้อ เอค้อทะเลเอค้อแหลว โยว พิคสังเกด
 แลวน้องเมกะคาย ผีเซบนี้คือต่างแท้
 เอค้อเผอเหลือเอค้อแฉวนั้นมันกะเลยถามหาว่า
 "โยว เอค้อเผอเหลือผีเซบ อาน้ำแล้ว
 เอาขึ้นขึ้นมาทักขึ้นค้อยไว้อยู่คู่มือคู่มือ
 แฉวนั้น" เวากะมีไคเวาเหอทั้งหลายไค
 ญินเคาะน้องเมกะเคยลักอายอยู่แทน
 ทางผีเซบทะเลเวาหาว่า "โยว เอค้อเหอ
 มันลึงกันเวน" นิทานอันนี้กะซุกดอันแล้ว
 (คนฟังหัวเราะ)

เอาออกแล้วก็แล้วไป วันหลังมา
 ก็ทำอีกทำเหมือนเดิมมันละ น้องเม
 อาน้ำเอาขึ้นมาตากไว้ที่ราว ผีเซบก็
 อาน้ำเอากางเกงมาพับไว้ ทำแล้ว
 หา ทำก็ทำแหละ เอะ พิคสังเกด
 แลวน้องเมนั้น ผีเซบนี้ทำไมแปลกนัก
 ทำไมทำอย่างนั้นมันก็เลยถามว่า
 "อ้าว ทำไมผีเซบอาน้ำแล้ว
 เอากางเกงในมาพับขึ้นนั้นไว้อยู่ทุกวันทุกวัน
 อย่างนี้" พุคก็ไม่ได้พูดให้คนอื่นได้
 บินทรอกนอง เมียก็ยังอายอยู่
 ฝ่ายผีเซบเลยพูดว่า "อ้าว ทำให้
 มันลึงกันไว้" นิทานนี้ก็จบแค่นี้แหละ
 (คนฟังหัวเราะ)

หม่อมเจ้าซึ่งดูเชย

แม่ยายเกลียดลูกเชย

นายเป่า ชงบท : วิทยากร

หม่อมเจ้าซึ่งดูเชย หม่อมเจ้าซึ่งดูเชย

(กระแอม) หม่อมเจ้าคนหนึ่งหละมีดูเชย หาก
ซึ่งดูเชย ไปเอ็ดไต่เอ็ดคนอยู่ในคันทู
ในคันทูเขา ในคันทูเขาหนะ บู่
เถียงนา เถียงนาอยู่ในไต่เขา ไป
ไปนอนเถียงนาแล้วหม่อมเจ้าก็ดูเชย
ที่หม่อมเจ้าซึ่งดูเชย บู่ให้ไปนอนนำ
ไลขาไปนอนโพ้น กุ้งไต่ปูน นอนอยู่
ในซอนไม้ปูน บู่ไต่ปูนเถียง เสือผาด
หลายผีกหลาย ผีญาวัว ผีกองกอย
ผีงูจระเข้หลายอยู่ในคันทู ไปนอนอยู่กลาง
ไต่ปูน ผีในป่าในคันทู ค่ำมาฮ้อง
แววอยู่ บาคันกะหม่อมเจ้าจะนอนอยู่เทิง
เถียงฟ้าแล้ว ทรายแล้วเดิน ดูเชย
นัยานแล้ว บานเสวยานผี โยว เอ็ดงูงัด
นอกลูที่ ตีแม่โลดไปทำเสียว ๑ เสียว
เอยเอ็ดแนวไต่ชอยเฮาแต่ ๑ ๑
หม่อมเจ้าเฮาซึ่งเฮาแต่ๆ ไปนอนอยู่กลางไต่
บู่ไต่เขาขึ้นนอนเถียงนา "โยว บู่ได้
งูเคาะเฮาส้อย มื่อแล้งไต่ไปนอน
บือนเก้านั้นเคอ ๑ ๑ เฮาส้อย" "เออ"
คามาเสวนันกะไปคันทูไม้ยาวๆ ป้อง
ยาวป่องสั้น ขอยาวๆ จักสามสี่บั้ง

แม่ยายเกลียดลูกเชย แม่ยายเกลียดลูกเชย

(กระแอม) แม่ยายคนหนึ่งมีลูกเชย แต่
เกลียดลูกเชย ไปทำไรทำนาอยู่เชิงเขา
ที่เชิงภูเขา ในป่าเชิงภูเขานะ ปลุก
กระทอม กระทอมอยู่ในไร่ข้าว ไป
ไปนอนกระทอมแหละแม่ยายกับลูกเชย
ที่แม่ยายนี้เกลียดลูกเชย ไม่ให้นอนควย
ไล่ไปนอนโน้น กลางไร่โน้น นอนอยู่
ในซอนไม้โน้น ไม่ให้นอนกระทอม เสือ
มากผีมาก ผีกองกอย ผีกองกอย
ผีอะไรก็มากอยู่ในคันทู ไปนอนอยู่กลาง
ไร่โน้น ผีในป่าในคันทู ค่ำมาฮ้อง
เซ็งเซออยู่ ที่นี้แม่ยายกับนอนอยู่
กระทอนนี้แล้ว ทรายแล้วเฮา ลูกเชย
นี่กลัวผี กลัวเสือกกลัวผี เอ ทำอย่างไร
นะกูนี ตีแม่มาเลยไปทำเพื่อน "เพื่อน
เอยทำอย่างไรหนอช่วยเราหนอ
แม่ยายเรานี้เกลียดเราจริงๆ ไปนอนไร
ไม่ให้เราขึ้นนอนกระทอมควย" "เออ ไม่
ยากหรอกเราจะช่วย เป็นเพื่อนไปนอน
ที่เก้านั้นนะ เราจะช่วย" "เออ"
คามาเพื่อนันก็ไปคันทูไม้ยาวๆ ปล้อง
ยาวปล้องสั้น ขอยาวๆ จักสามสี่กระบอก

คำมาก็ขึ้นไปเหิงพุพูนแล้วเสวมนั้น ขึ้นไป
แล้ว (กระแอม) พ้อมคืบมำกะเฮ็ด

คืบกองกอบลงมาเคพุพูน เฮ็ดคืบ

ญาวาย ทั้งบั้ง (คนฟัง —

ถึงบั้งเกาะ ๆ) "ตุง กะตุง

ตุง ตุง ตุง นอนโงบฮวมเถียง

ลิกันเสียบมือนแล้ว" ย่านแล้วบาคันแหมเถา

นะ ย่านคีมำกิน "ลูเซยหมำเมดูเซยเออย

คีมำแล้ว มำมานอนในเเองพี" หมอนั้น

กะมาแล้วขึ้นมาแล้วกะนอนอยู่แต่เนาะ

นอนอยู่แต่เนาะพุนแล้วอย่าเหามาในไค

แหมเฆาอยู่ทางในปัดปะตุแล้วเอน ลูเซย

กะอยู่เนาะพุน หมอนั้นกะทั้งบั้ง

อี่แล้วหมอเสวหนะ หนูปเข้ามาไคไคแล้ว

ทั้งบั้งอี่แล้ว "ตุง กะตุง ตุง

ตุง ตุง ตุง นอนเเองบฮวมทอง

ลิกันเสียบมือนแล้ว" (คนฟังหัวเราะ)

แหมเถากะฟังอยู่ ย่านแทะละ "ตุง

กะหลุง ตุง นอนเเองบฮวมทอง

ลิกันเสียบมือนแล้ว" โดคไซปะตุปอกแบก

เคแหมเถา "เข้ามาเมดูเซย เขามานอนพี"

แหมเถาเปิดประตูกะลูเซยกะบอยเขาไป

นั่งอิงฝา แหมเถากะนอนพุนไคกันอยู่

เสียบมือนกะหนูปเข้ามาไคไคเคบาคหนี

มาทั้งกะบั้ง "ตุงกะหลุงตุง

ตุงกะหลุงตุง ฮวมทองบบอชาลิกันเสียบ

คำมาก็ขึ้นไปบนภูเขานั่นเกลอนั้น ขึ้นไป
แล้ว (กระแอม) พ้อมคืบก็ทำเป็น

คืบกองกอบลงมาจากภูเขานั่น ทำเป็นคืบ

กองกอบ กระตุงกระบอกไม้ (คนฟัง —

กระตุงกระบอกเกาะ ๆ) "ตุง กะตุง

ตุง ตุง ตุง นอนไไมร่วมกระทอม

จะกินหมควนนี้" กลัวคืบคืบเมบาย

นะ กลัวคืบคืบ "ลูกเซยเมดูลูเซยเออย

คีมำแล้ว มานอนในกระทอมนี้" หมอนั้น

ก็มาขึ้นมาแล้วก็นอนอยู่ข้างนอก

นอนอยู่ข้างนอกโน้นแทะละอย่าเขามานะ

เมบายอยู่ข้างในปัดประตูคืบเก ลูเซย

ก็อยู่ข้างนอกโน้น หมอนั้นก็กระตุงกระบอก

อีกหมอเพื่อนนะ ขยับเข้ามาไคอีก

กระตุงกระบอกอีก "ตุง กะตุง ตุง

ตุง ตุง ตุง นอนกระทอมไมร่วมทอง

จะกินหมควนนี้" (คนฟังหัวเราะ)

เมบายก็ฟังอยู่ กลัวคืบ "ตุง

กะหลุง ตุง นอนกระทอมไมร่วมทอง

จะกินหมควนนี้" เลบเปิดประตู กอกแตก

เมบาย "เข้ามาลูเซย เขามานอนนี้"

เมบายเปิดประตูแล้วลูเซยก็แทะละเข้าไป

นั่งอิงฝา เมบายก็นอนโน้นไคกันอยู่

เสียบมือนก็ขยับเข้ามาไคไคโรนะคืบ

มากระตุงกระบอก "ตุงกะหลุงตุง

ตุงกะหลุงตุง ร่วมทองไมยกชาจะกินหมค

มือนี่" แล้ว (คนฟังหัวเราะ) โอ
 พังอยู่เดี๋ยวคือต่างแทนอ (คนฟัง —
 ซิตายมือนี่ละค) คือเว้าต่างแท้
 หนีบเข้ามาอี "ตุง กะหล่ง ตุง
 ตุงกะหล่งตุง ฮามทองบุญขาสักกิน
 เลี้ยงมือนี่แล้ว" "เอาแมดูเซบ" ลูเซบกะ
 ปอบแปะแหละ เขาบุญฮาเหมเถาแล้วบาคน
 บุญฮาคางอยู่ขึ้นแหละ ตุงกะหล่งตุง
 ตุงกะหล่งตุง บุญฮาบ จ้าห้าสิกินเลี้ยง
 มือนี่แหละ" "เอาแมดูเซบ" ฟาคะแล้ว
 โอ้ย ตั้งแต่นั้นมาแต่งไฮนอนโกกันมิได้
 นอนในเตียงคู่มือ โอ้ แม่เจ้าจิกหัว
 เต้นแพ่งแหละ ลูเซบกะคูเหมเถากะแพ่ง
 ลูเซบ จนเข้าบ้านเข้าเมืองไปแล้วกะ
 ชุตเส

วันนี้" แลละ (คนฟังหัวเราะ) โอ
 พังอยู่ที่ว่าทำไมถึงแปลกจริง (คนฟัง —
 จะตายวันนี้ละนะ) ทำไมพูดแปลกจริง
 ซับเข้ามาอี "ตุง กะหล่ง ตุง
 ตุงกะหล่งตุง รวมทองไม่ยกขาจะกิน
 หมควินนี่" "เอาสิลูกเซบ" ลูกเซบกี้
 ปอบแปะเลยเซบายขาเมบายที
 ยกขาข้างอยู่นั้นแหละ "ตุงกะหล่งตุง
 ตุงกะหล่งตุง ยกขาไม่ห่มควจะกินหมค
 วินนี่" "เอาสิลูกเซบ" ฟาคะเลย
 โอ้ย ตั้งแต่นั้นมารักจันจนไกลกันไม่ได้
 นอนในกระท่อมทุกวัน โอ้ เมบายเขา
 รักแหละ ลูกเซบกี้ซับเมบายก็รัก
 ลูกเซบ กระทั่งเข้าบ้านเข้าเมืองไปแล้วก็
 จบเสียบ

ปักหล้าเคาะฮ้าย

นายหนูเวียง ศัทจันทร์ : วิท Barker

นิทานตอนสอง อันนั้นนิทานปักหล้า

เคาะฮ้ายบาทหนึ่ง (คนฟังหัวเราะ) ลือ
ปักหล้าเคาะฮ้าย นางอันนั้นแหละโคดู
เอะมาสองคน หนึ่งเป็นหญิงอีกคนหนึ่ง
เป็นชาย ชายเป็นน้อง แล้วแหละ
ปักอันนั้นละคือ มีฟังความยอมแหมแหละ
เอาไปอยู่เลอะมิอยู่กัน ไม่ทำลัก
หาชกไปหาต่อยหาตีกัน แหมมันละ
เอาไปพะไว้น้ำอาดู "อาดูเอะวะชั้น
ขอพะปักหล้าเคาะฮ้ายไว้หน้าแหม
มันเบาะมิฟังอภัยฟังความ เบาะไปชื้อเลอะ
มันกะมิไป เบาะไปไ้ไปน้ามันกะมิไป"
"เออ พะกะพะ" อ้ายอาดูลัไว้
บาทคนพอลัไว้แล้ว แหมเฒ่ากินเข้าอยู่
เออนไฟ บักหล้ามันเบอะกินเข้า มาแล้ว
กะห็นมา ปอบแป้นห็นมาแหละ ห็นมา
แหมเฒ่ากินเข้านั่งตักกินตักมันเพ้นแหละค่อย
(หัวเราะทั้งคนพูดและคนฟัง) ตักมัน
ค่อยแหมละเพ้นที่เพ้นนั้น (คนฟังหัวเราะ)
แหมละ แหม แหม" อยู่ ไ้ว แหมนี้
มันเป็นพิเลอะ เอาเข้าจำปาหิมโฮ้แหม
"เอา แดว แดว แดว" แหมมันยาค
"แหม แหม แหม แหม" ไ้ว แหมนี้

ไอหนูเคราะห์ร้าย

นิทานตอนสอง นิทานไอหนู
เคราะห์ร้าย ที่นี้ (คนฟังหัวเราะ) ชื่อ
ไอหนูเคราะห์ร้าย หญิงคนนั้นมีลูก
ออกมาสองคน คนหนึ่งเป็นผู้หญิงอีกคนหนึ่ง
เป็นผู้ชาย ชายเป็นน้อง แล้วก็
เด็กคนนั้นคือ ไม่เชื่อพ่อเชื่อแม่เลย
เอาไปไว้ไหนก็ไม่อยู่ไม่กิน เพี้ยวลัก
เพี้ยวลักเพี้ยวลักเพี้ยวลักคน แม่มันเลย
เอาไปฝากไว้กับพระ "หลวงพ่อบุญ
ขอฝากไอหนูเคราะห์ร้ายไว้ด้วย
มันบอกไม่เชื่อฟังอภัยฟังความ บอกไปไหน
มันก็ไม่ไป บอกไปไรไปน้ามันก็ไม่ไป"
"เออ ฝากก็ฝาก" พระก็รับไว้
ที่นี้พอรับไว้แล้ว แม่กินข้าวอยู่
ในครัว ไอหนูมันหิวข้าว มาแล้ว
ก็ขึ้นมา ปอบแป้นขึ้นมา ขึ้นมา
ฝ่ายแม่กินข้าว นั่งเก้าอี้กินข้าวขึ้นนางรังขึ้น
(หัวเราะทั้งคนพูดและคนฟัง) ขาขึ้น
รังขึ้นแมวกก็เห็นตีนางนั้น (คนฟังหัวเราะ)
แมวกก็ "แมว แมว" อยู่ เอะ แมว
มันเป็นอะไร เอาข้าวจิ้มปลาทิ้งให้แมว
"เอา แดว แดว แดว" แมวมันยัง
"แมว แมว แมว แมว" เอ แมวนี้

มันเป็นอะไรนอเอาเข้าเทอก็กะมิกิน
 มันละเขมเขมเทาไป เอ เขวนี่
 มันเห็นทักบ่อเดินหวา (คนพังหัวเราะ)
 บัดเขวนี่ของคังกว่าเกา "แมว แผลว
 แมว แมว" เหลวไปเหลวมาเห็น
 บักหลาเคาะซ้ายอยู่ไหนได้ "โอ้ย
 หลาวะชั้น มึงมาเจิงแล้วบอ"
 "มิทันนานแล้วแหมเออย" "เจ้าเห็นแหม
 เอเคเอ" "มิได้เห็นเอเคเอใด"
 "เว้าจบเจอกุมิซึงเคาะ" "มิได้เห็น
 เอเคเอแล้วคอยหากะมาเดวนี้" "มึงเว้า
 เห็นกันคักกุมิซึงเคาะ" "โย้ว เห็นแล้ว
 เห็นเจ้าที่ไล่แมว" ผ่านอพัก
 ให้แล้วบาคหนี ให้แล้วแลนเอะไป
 เมื่อนำ นาคามิคือนำเข้าเดวนี้
 เอะไปนำ เออยบักลกาอยู่ นามัน
 นาคได้ชุมไมออย เหลวหน้าเหลวหลัง
 มิเห็นเออ บัดเอากาศีเจ้าของโปะ
 โปะอยู่ (คนพังหัวเราะ) บักหลา
 เละไปตามฮองเหลวไปเหลวมา
 พัดเพนนอง ถามนอง "หลามึงมา
 เจิงเทองฮาวเลอ" "มามือกแล้วเออยเออย"
 "มึงมาเห็นกูเอเคเอเค" "มิได้เห็น
 เอเคเอแล้วมกะหลาอยนำมาเดวนี้แล้ว"
 "มึงเว้าจบเจอกุมิซึงเคาะ"
 "ชั้นเจามิคือคอยละเว้า" "เออฮับเว้า

มันเป็นอะไรนอเอาเข้าเทอก็กะมิกิน
 มันก็เป่เขมเขมเทาไป เอ เขวนี่
 มันเห็นทักมึงนางว่า (คนพังหัวเราะ)
 ฝ่ายแมวกลับร้องคังกว่าเกา "แมว
 แมว แมว" มองไมมองมาเห็น
 ไอหนูเคาะทรายอยู่หัวกระได "โอ้ย
 ไอหนู มึงมานานแล้วบอ"
 "ไมทันนานหรือกเม" "เจ้าเห็นแม่
 ทำอะไรบ้าง" "ไม่ได้เห็นทำอะไร"
 "พูดจริงๆไมคิมึงหรือ" "ไม่ได้เห็น
 ทำอะไรผมเพิ่งมาเดวนี้" "มึงพูด
 ให้จริงๆไมคิมึงหรือ" "ก็ เห็น
 เห็นแม่ที่ไล่แมว" ผ่านอพัก
 ร้องให้ทะเลที่นี้ ร้องให้แล้ววิ่งออกไป
 ทองนา นานาไม่เหมือนนาเราเดวนี้
 ออกไปนา พี่สาวกำลังถอนกลาอยู่ นามัน
 มีพุ่มไม้รอบ เหลียวหน้าเหลียวหลัง
 ไม่เห็นใคร จึงเอากล้าตีตนเอง
 อยู่โปะ โปะ (คนพังหัวเราะ) ไอหนู
 เลียบไปตามทองร้อง เหลียวไปเหลียวมา
 เลยเห็นนอง ถามนอง "หนุมึงมา
 ถึงนานเท่าไรแล้ว" "มาเมื่อก่อน"
 "มึงมาเห็นกูทำอะไรบ้าง" "ไม่ได้เห็น
 ทำอะไรหรือกเม เพิ่งลอบนำมาเดวนี้เอง"
 "มึงพูดจริงๆไมคิมึงหรือ"
 "ถ้าพี่ไมคิมึงจะบอก" "เออรับบอก

เออมีคิมึงเคาะ" "เห็นหันแล้ว
เจ้าลกกาไปบาคเลอะเหลวหนา
เหลวหลังมิเห็นเบอเจ้าละปัดขึ้นหัน
ละเอากาฟาคหือบูบับ บับ" ผ่านมือฟาค
แล่นแล้วลงมาโกนโหຍอยู่พู่เคว มอผัด
ไถนาพู่เคว เหลวหนาเหลวมิเห็น
เบอ ปัดผาชะโหล่งหันมาสีควายปากๆอยู่
(คนพังหัวเราะ) เออหลายเทอทอดหลายที
เหลวไปเห็น (หัวเราะ) เห็นผู้ชาย
"ลามี้งมาทองฮาวเลอ" "มามี้งกนมือ"
"มึงเห็นผอเอ็ดเบอแหม" "มิเห็นเอ็ดเบอ
แล้วผอเอย" "เวาจบเจอภูมิคิมึงเคาะ"
"ขันมีคี่เสอะค้อยละเวาจบเจออยู่เควหนี"
"เอาหีบเวาภูมิคิมึงเคาะ" "โใบเห็นเจ้า
สีควายอยู่บูบับฮันเหลว" ผ่านมือฟาค โห
เหลวแล่นไปหาญาคูอยู่วัด หาญาคูอยู่บา
แล้วกะ "มึงนี่กะเบาะมิพังถอยหอยความ
กะตักกะค้อ เกอนฮิบเอ็ดฮิบสองนี่กะกู่ละ
เอาผาเห้มึงเส่นึง ไม้มึงละเอ็กไป
ซาฮิเลอะเห้มึงเอาไป กู่กะเมอบเอ็ด
นำมึงแล้ว เมอบซัง เมอบสอน เมอบคุมมึง
แล้ว กู่กะเหอผาซุมมึงเอ็กไปเสไป"
เผ่นละหอยผาซุมมึงเหอ มันกะพายไป
ไปบ้านนี้ไปบ้านหนา บ้านนา ไปบ้านนั้นละ
มือนั้นแหละแนวอนบ้านเฮานี้ เจาบานเจ้า
เม็งหนะไปทอดกันดิน บอนซ้อต้อยโก

พี่ไมคิมึงหอรอก" "เห็นนะฮิ
พิดอนพิดอนกลาไปทีไหนก็เหลียวหนา
เหลียวหลังไม่เห็นใครพีกเปิดขึ้นขึ้น
แล้วเอากลาฟาคหือบูบับ บับ" ผ่านมือฟาค
วิ่งลงมาล้าห้วยอยู่คนเคียว พอกำลัง
ไถนาคนเคียว เหลียวหนาเหลียวไม่เห็น
ใคร เปิดผาไสร่งขึ้นมาเย็ดควายปากๆ
(คนพังหัวเราะ) ทำหลายครั้งทอดหลายที
เหลียวไปเห็น (หัวเราะ) ลูกชาย
"หนุมึงมานานแะไทนแล้ว" "มาเมื่อกันพอ"
"มึงเห็นพอท่าอะไรบ้าง" "ไม่เห็นท่าอะไร
เลบพอ" "พุดจริงๆไมคิมึงหอรอก"
"ถ้าไมคี่ละดมจะพุดจริงๆเคียวนี้"
"เอาริบพุดๆไมคิมึงหอรอก" "ก็เห็นพอ
เย็ดควายอยู่บูบับนะฮิ" ผ่านมือฟาค ร้อง
แล้ววิ่งไปหาพระอยู่วัด หาพระหยุดร้อง
แล้วก็ "มึงนี่กะบอไม่เชื่อถอยพังความ
จริงๆ เคือนสิบเอ็ดสิบสองนี่ก็กู่จะ
เอาผาให้มึงเดินหนึ่ง ไม้มึงจะเอาไป
ซาฮิทีไหนก็ให้มึงเอาไป กู้เมื่อบทำ
กับมึงแล้ว เมื่อยสัง เมื่อยสอน เมื่อยคุมมึง
แล้ว กู่จะให้ผาสำหรับหนึ่งมึงเอาไปเสไป"
ท่านก็หอยผาสำหรับหนึ่งให้ มันก็สะพายไป
ไปบ้านนี้ไปบ้านหนา บ้านหนา ไปบ้านนั้น
วันนั้นแหละอย่างเออบานเรานี้ เจาบานเจ้า
เมือจะไปทอดกรุน ที่ฮือผาอยู่ไกล

แล้วกะเอาเข้ามาอันนั้น เอาเข้ามาเพื่อเอะ
 เพื่อเอะแล้วหนุั้นเลยไปกักเสนาอันพะญาหนะ
 เลบ "โโย มีอันแหลไปซื้อผ้าแนวเลอ
 มันชันทอดกันดินหนะ มีพันแล้ว เห็นเผอ
 ละไคพาแด" "โโย เห็นอยู่แล้ว บักอันนี้
 อยู่ในวัดนั้นห่อผ้าไปขาย" วะชั้น "ไปนำ
 มาเบ่งคูนัน เป็นตาหอดกะดินบ่อ" มันกะ
 เลบมา ม่ากะพ้อพาเอะวัดเบ่งพอด
 ขึ้นเข้ามีซื้อเอามันกะมีไคหอดแล้วกะดิน
 มีอันนี้ นี่ละจวนละฮอดแล้วไปซื้อกะไก
 เลบคณัน "มึงละขายฮาวเลอหลา"
 มีฮูจิกความเว้า "แล้วแต่พะญาละเหอ"
 พะญาละหว่า "เอา กูหะเหอเงินพันหนึ่ง
 กับคำพันหนึ่งเอาบ" "เอาฮั้นแล้ว" เอาเหอ
 มันไคเงินพันหนึ่งมันกะไปแล้ว ไปฮือเมือง
 หนึ่งต่างฮะ ลูพะญาผัดคางเคอไคเจดปี
 ปายเจดเคอนแล้ว มีแต่ะ คนกะพอมผอม
 เอาไปนากะกินมิไคเข้ากะกินมิไค จันละ
 ตายแล้ว "โโย เบอะกูเด ลูพะญานะ
 เป็นผาเป็นพขวานหลายปีหลายเคอนแล้ว
 เวลละตายกะมีตาย เวลละแตกกะมีแต่ะ
 เวลละดีกะมีดี ขึ้นเขอเผ่าไคไปไค
 เห็นหะเหอเอาเอคเม เอเอาเป็นดูเซบ
 เอาเอคเม" "โโย เผอไปไคเห็นหะเหอ
 เฟ็งเบาะ" "เออ เห็นอยู่" วะชั้น
 หลกมันกะเว้าเหอเขาพังแล้ว เขากะ

แล้วกะเอาเข้ามาอันนั้น เอาเข้ามาคล้อออก
 คล้อออกแล้วหนุั้นเลยไปกักเสนาพญานะ
 เลบ "โโฮ วันนีถึงไปซื้อผ้าอย่างไร
 มันก็ไมพันทอกรุนนะ ไมพันแล้ว เห็นใคร
 มีผ้าบาง" "เอ เห็นอยู่นะ ไอคนหนึ่ง
 อยู่ในวัดนั้นห่อผ้าไปขาย" "ไปตาม
 มาดูมันนำไรทอกรุนใหม่" "มันก็
 เลบมา ม่าก็คล้อออกวัดพุทธไค
 ถ้าเราไมซื้อมันก็ไมมีจะทอกรุน
 วันพรุ่งนี้ นี่ก็จวนจะถึงแล้วไปซื้อก็ไกล
 เลบคณัน "มึงจะขายเทอไรหนุ"
 ไมรู้จะเรียกยังง "แล้วแต่พญาจะให้"
 พญาเลบว่า "เอา ภูให้เงินพันหนึ่ง
 กับทองพันหนึ่งเอาไหม" "เอา" เอาให้
 มันไคเงินพันหนึ่งมันกะไปฮือ ไปฮือเมือง
 หนึ่งต่างหาก ลูพญาคางบวมไคเจดปี
 เศษเจ็ดเคอนแล้ว ไมแตก คนก็ผอมผอม
 เข้าไป น้ำก็กินไมไคชาวกก็กินไมไค จวนจะ
 ตายแล้ว "โโย นำสงสาร ลูพญานะ
 เป็นผีเป็นหนองมาหลายปีหลายเคอนแล้ว
 ว่าจะตายก็ไมตาย ว่าจะแตกก็ไมแตก
 ว่าจะหายก็ไมหาย ถ้าใครเฝ้าหายรักษาหาย
 ท่านจะให้เอาเป็นเมีย เอาเป็นลูกเซบ
 เอาเป็นเมีย" "ถ้าใครรักษาหายท่านจะให้
 จริง ทุหรือ" "เออ ให้สิ"
 เลบมันก็พูไคเขาพัง เขาก็

ตามไปเอา มันกำลังกินข้าวอยู่ในวัด
 แล้วก็พาขึ้นไป แล้วถามว่า "เจ้าจะ
 ไปดีเบาะหรือ" "ดิฉันเคยไปอยู่"
 "เอา ขึ้นไปดีค่อยละมอมเหอ" นางอันนั้น
 ก็มีเป็นตาเบอะได้แล้วความแทนกะน้อย
 มันจอบมันจอบหนะ ขึ้นมันพื้นกะงามอยู่
 หละมา ขำมันมีเคยได้เมื่อก่อนกะกาย
 บักหล้าเคาะฮ้าย มันกะ เอา เหอ
 ทกฝ่ายลอมอันนี้ ณะละเหอไปเหอ
 กะเลยตกลกกันอีหลีหว่าละเหอเป็นลู
 เป็นเม็งจิง ๆ แล้วมันกะเหอไปเหอ
 คากามันกะมีได้เผลอเหลอเคาะ มันกะหว่า
 "สือแม่น บักหล้าเคาะฮ้าย แล้วกะไป
 อยู่กับญาคู คั้นเมือบ้าน หั้นไปเพ็งเหม
 ไปเห็นเหมคี่ทีโล่แมว ไปเพ็งเอือบเห็น
 เอือบลก้าฟาคที ไปเพ็งผอเห็นผอสี
 ควาย ปาก ๆ เสนไปอยู่ญาคู ญาคูเหอ
 ยำข่มนี้ เอาไปขายได้เงินพันหนึ่ง
 กับคำพันหนึ่ง" นางละอุมโท โห
 หนองเตกตบ หนองไหลเอาะ ลุด ๆ ๆ ๆ
 กะเลยคี่ คี่แล้วนางกะกินเข้าได้ คน
 กินเข้าได้มันกะพั้น กะเลยเอาบักหล้า
 เคาะฮ้ายเอ็ดโย มันกะเลยฮ้างเลเม
 บักหล้าเคาะฮ้ายกะเลยได้เป็นลูเซบพะญา
 จบทอนัน นิตานกอม (หัวเราะ)

ตามไปรับ มันกำลังกินข้าวอยู่ในวัด
 แล้วก็พาขึ้นไป แล้วถามว่า "คุณ
 รักษาหายหรือ" "หายผมเคยรักษามาแล้ว"
 "เอา ถ้ารักษาหายฉันจะมอบให้" นางคนนี้
 ดูไม่น่าอยากได้หรอกแซงก็เล็ก
 มันผอมมันผอมนะ ถ้ามันอ้วนคงสวย
 ก็มันไม่เคยได้เมียนี่
 ไอหนูเคราะห์ร้าย มันก็ เอา ให้
 ซิงดาบลอมนี้ ผมจะเข้าไปเหอ
 เมื่อตกลกกันมันเหมาะว่าจะให้เป็นลูก
 เป็นเมียจริง ๆ แล้วมันก็เข้าไปเหอ
 คากามันก็ไม่มีอะไรหรอก มันก็ว่า
 "ซื่อแม่น ไอหนูเคราะห์ร้าย แล้วก็ไป
 อยู่กับพระ กลับไปบ้าน ขึ้นไปเพ็งแม่
 ไปเห็นแม่คี่ทีโล่แมว ไปเพ็งพี่สาวเห็น
 พี่สาวถอนกล้าฟาคที ไปเพ็งพ่อเห็นพ่อเบ็ด
 ควาย ปาก ๆ วิ่งไปอยู่กับพระ พระให้
 ผ่าสารบหนึ่ง เอาไปขายได้เงินพันหนึ่ง
 กับทองพันหนึ่ง" นางเลยยิ้มหัว หัวเราะ
 หนองเตกตบ หนองไหลออก ปุด ๆ ๆ ๆ
 ก็เลยหาย หายแล้วนางก็กินข้าวได้ คน
 กินข้าวได้มันก็อ้วนขึ้น ก็เลยเอาไอหนู
 เคราะห์ร้ายเป็นผัว มันก็เลยมีเลเม
 ไอหนูเคราะห์ร้ายก็เลยได้เป็นลูกเซบพะญา
 ขบเท่านั้น นิตานสัน (หัวเราะ)

ผ่องทางเวียงจันทน์

ผ่องทางเวียงจันทน์

นายเกษ หนองหวัง : วิทยากร

ผ่องทางเวียงจันทน์ไปหาญมอคำแสง
"จิกเอ็ดแนวเลอะชั้น ค่นอบหนือญ่นำน้ำ
โหมากะ เป็นเวลายี่สองปีเหละ ญ่นำน้ำได้
แล้ว ค่นอบเลอะไคลาจุลาโหมแล้วไคญมอ
เอบ ลาทางญมอหนือเหละ เหมญมอ
คำแสงนี้ละ ไปก้าวไปลา ญมอญมอหนือมิได้
แล้ว" ทางญมอคำแสงเลยถาม "เจ้า
เป็นหญังเจ้าจึงมา เจ้าจึงชี้เต็กอนมิเคบเจ้า
เคบหวาจิกเทอ แล้วเอ็ดหญังจึงชี้กาบสิลา"
"มันโพกมันเหละไคญมอเอบ จนค่นอบญ่นำ
บได้มันเหละ" "ฮวบเจ้าจะมาอยู่เป็นเวลายี่
สามสี่ปีกะมาโพกมาเหละไคญมอญ่นำบ"
ญมอคำแสงถาม "กะจึงหวานันเหละ ค่นอบ
กะอดมาญมอเต็กอนค่นอบกะนิกหวาสิพ้อ
พอนไปได้ พอนมาบาคันแล้วมันเป็นไป
จึงชี้แล้วสิไคลาจุลาโหมแล้วลาเหมแล้ว"
"ลากะสิมาลากับขอยจิงขิบเหมน ต้อง
เอาโหมเจ้ามาถามเส็กอนเป็นสิหวาจิงไค
เป็นสิไคเจ้าเมื่อเป็นสิไคเจ้าหนือ"
ความเวาญมอคำแสง "พุสวไปตาม
ท้าวจันมาไป เมื่บท้าวจันหวาเอ็ดโพด
เอ็ดเหละหวาสิเหละ ไปตามท้าวจันมา
เส็กอนสิหวาจิงไค" พุสวคำแสงกะเลยไป

ผ่องทางเวียงจันทน์ไปหาญมอคำแสง

"ไม่รูจะทำอย่างไร คิดนึ้นอยู่กับลูกกับ
ยี่มาก็เป็นเวลายี่สองปีแล้วอยู่ควบไม่ได้
แล้ว คิดนึ้นจะได้ลาลูกลาเมียแล้วนะคุณพ่อ
เอบ ลาทางคุณพ่อนี้เหละ ให้คุณพ่อ
กำนันนี้ละไปกล่าวไปลา อดทนอยู่ไม่ได้
แล้ว" ฝ่ายคุณพ่อกำนันจึงถาม "เอ็ง
เป็นอะไรถึงมาพูดอย่างนี้เต็กอนไม่เคยพูด
เคบว่าสักที แล้วทำไมถึงจะกราบจะลา"
"มันเกินไปนึ้นคุณพ่อเอบ จนคิดนึ้นอยู่ควบ
ไม่ได้มันเหละ" "ฮ้าวเอ็งก็มาอยู่เป็นเวลายี่
สามสี่ปีได้มาว่าเหละเกินไคญมอญ่นำบหรือ"
กำนันถาม "ก็ถึงว่ำนันเหละ คิดนึ้น
ก็อดทนมาเต็กอนคิดนึ้นก็ไคว่าพ้อออก
พอนไปได้ พอนมาทีนี้แล้วมันเป็นไป
อย่างนี้แล้วจะได้ลาลูกลาเมียลาพ่อแม่แล้ว"
"ลาที่จะมาลากับฉันอย่างนี้ไม่ถูก ต้อง
เอาเมียเอ็งมาถามเส็กอนเขาจะว่ายังง
เขาจะให้เอ็งกลับไหม เขาจะให้เอ็งไปไหม"
คำพูดของคุณพ่อกำนัน "ผู้ช่วยไปตาม
นายจันมาไป เมื่บนายจันว่ามาเหละ
เกินว่าอย่างนี้ละ ไปตามนายจันมา
เส็กอนจะว่ายังง" ผู้ช่วยกำนันเลยไป

ตามมา "จันฯ" ะชั้น อะญัง" "ญ่ามอ
 คำแสงโฮเจ้าไปโนอันจักหนอย" "ฮวย
 ไปเล่องหญัง" "กะเล่องหญังกะไปเ็น
 ผาตสิเว้าโฮฟ้งคอกไป ไปเคียนนี้"
 กะพออายจันมาออกแลวกะ "เฮ็ดโค
 อายจันเอียบ" ญ่ามอคำแสงถาม "คือเมียบ
 เจ้ามาหาจิงฮือขอยกะบ่เคยโคเห็นโคฟ้ง
 จักเทื่อ" "เอ้าหาว่าแนวโค" กะเว้าไป
 "แล้วจิงฮือเฮากะฮิดจิงโค เจ้าฮือหา
 จิงโคเมียบเจ้าหาเฮ็ดโคเฮ็ดเหลืออยู่
 นำบโค อยู่นำกินคองบโคแล้วลูกโคหนะ
 ออกมากะโคสามสี่ไม่นานกะแสงหวานักหนา
 ไปเต็ก บ่เห็นโคลคโคลอย คะนอยกะสิ
 โคลาวะชั้นอันเมเจ้าหาหาหนะ เจ้าพูบ่น
 ด้วนั้นสิหาจิงโค" อายจันกะนึ่งคิอยู่
 ตอบคำโคกะบ่ตอบ บาคนี้คำแสงกะถาม
 ซ้าอีก "จิงโคจันเจ้าสิหาว่าแนวโค
 เจ้าสิโฮเมื่อเบาะเมียบเจ้าเหลือเจ้าสิโฮ
 อยู่" "แล้วเคียนนี้หละเขาหาจิงโคกับกะนอย
 ไตญ่ามอเว้าโฮฟ้งอีก เบ็งดู" "เขากะ
 หาเจ้านั้นแล้วเฮ็ดโคเฮ็ดเหลืออยู่นำ
 เจ้ากะบโคเควนนี้ เจ้าสิลคนอยถอยลงแค
 กะบโคเบาะ เจ้าสิเอาแท็กเต็มใจเจ้า
 เทะเบาะ" "โอย กะบโคเคยโคคิ
 กะบโคคิจนจักเทื่อแล้วญ่ามอเอียบกะนอย
 กะค้าย หากอมาโคคิจนเคียนนี้แหละ

ตามมา "จันฯ" "อะไร" "คุณพ้อ
 กำนันให้เอ็งไปโนอันจักหนอย" "เอะ
 ไปเรื่องอะไร" "ก็เรื่องอะไรก็ไปเถอะท่าน
 จะพุดให้ฟ้งหรือไป ไปเคียนนี้"
 พ้อโฮจันมาถึงก็ "ทำอย่างไร
 จันเอียบ" คุณพ้อกำนันถาม "เมียบ
 เอ็งมาพุดอย่างนี้ฉันก็ไม่เคยโคเห็นโคฟ้ง
 สักที" "เอ้าหาว่าอย่างไร" กะว่าไป
 "แล้วอย่างนี้เราจะคิยังงิ เอ็งจะว่า
 อย่างไร เมียบเอ็งว่าท่ามากเกินไปอยู่
 ควบไม่โค อยู่ควบกินควบไม่โคแล้วลูกด้วนะ
 หนมาที่สามสี่ไม่นานก็ย้งหนักหนา
 ไปอีก ไม่เห็นมีลคมีถอย คิฉันก็จะ
 ลาละข้างเมียบเอ็งว่านะ เอ็งเป็น
 ด้วจะว่าอย่างไร" โฮจันก็นึ่งคิอยู่
 จะตอบอย่างไรก็ไม่ตอบ หนีกำนันก็ถาม
 ซ้าอีก "ยังงิจันเอ็งจะว่าอย่างไร
 เอ็งจะให้กลับไหม เมียบเอ็งหรือเอ็งจะให้
 อยู่" "เขาวาผมอย่างไรนะ
 ให้คุณพ้อเล่าให้ฟ้งอีกทีสิ" "เขาก
 ีว่าเอ็งนั้นแหละท่ามากไป อยู่กับ
 เอ็งไม่โคแล้ว เอ็งจะลคนอยถอยลงหนอย
 ไม่โคหรือ เอ็งจะเอาแต่ใจเอ็ง
 นึกหรือ" "โอย ก็ไม่เคยโคคิ
 ก็ไม่ได้เป็นสักทีคุณพ้อเอียบผม
 นี้ก็ ฟังมาโคคิจนเคียนนี้แหละ

หว่าโพทว่าเหลือกะด้าย ชันมือได้
 สี่เทือกสี่เทือกถอกัน เต็มเมียบะนอย
 กับคนนอยกะด้าย (คนฟังหัวเราะ)
 กะบได้มีใบน้อยไผ่หลายกว่ากัน ได้
 มือได้สามกะสามเมียบะนอยกะสาม
 คนนอยเขากะ เมียบะนอยกะเขา
 แล้วสิไปหว่ามันไปโพทไปเหลือกันบ่อนได้
 ชันแนวกันเขา เมียบะนอยกันสาม
 คนนอยกันสี่เทือกคนนอยกันเหลือกันหล่น
 กะหว่าคือแค้นนั้น อันนี้กะคนนอยกะ
 บ่เห็นได้หล่นได้เหลือกับลูกกับ เมียบ
 บ่อนได้แล้ว มือหัวคำกะหัวคำถอกัน
 จังได้เอ็ดได้ห้ากันแนวนี้กะด้าย ซุฟาว
 เมื่อญานอเอษุฟาวไซเมื่อเจาะคนนอยขอ
 ทักขอดามเบ็งอีกก่อนถอนเตอ กะลูกเมียบ
 มาเราจึงอีคนนอยกะบ่พอใจ เป็นหญิงจัง
 บ่เวานำคนนอยเสียก่อน อัน อายญานอตาแสง
 พังกะอย่างนั้นแหละคนนอยกะบ่ได้โพทได้
 เหลือหญิงกับลูกกับ เมียบนี้ คือหว่า
 ถอกันนอยกะถอกัน เอ็ดบ่เอ็ด
 แนวหว่า คนนอยกันนอยเดินกันหลาย
 คนนอยกันหลายเทอเดินกันนอยเทอ
 บกหัวอย่างคือกันเขาหนี เออ
 เอาขันสี่ทีกะพ้อตอญู อันนี้คนนอยเขา
 เดินกะเขา คนนอยเอ็ดเดินกะเอ็ดสี่เทอ
 กะสี่เทอถอกัน" (คนฟังหัวเราะ)

ว่าเหลือเกินก็ ถ้าวินโหนด
 สี่ครั้งก็สี่ครั้งเท่ากันนี้ เมียบ
 กับเมียบ (คนฟังหัวเราะ)
 ก็ไม่มีใครมากใครน้อยกว่ากันนี้
 วันโหนดสามก็สามเมียบก็สาม
 เมียบหุดเมียบก็หุด
 แล้วจะไปหว่ามันไปมากไปเกินกันตรงโหนด
 ถาอย่างกินข้าว เมียบกินสาม
 เมียบกินสี่ครั้งเมียบกินมากกินเกิน
 ก็คือจริงนอย อย่างนี้เมียบก็
 ไม่เห็นได้เปรียบได้มากกว่าลูกกว่าเมียบ
 ตรงโหนดนี้ วันโหนดหัวคำก็หัวคำเท่ากัน
 ถึงได้ทำกันไอนี้ก็ อย่าฟัง
 กลับดูพ้ออย่าฟังให้กลับเถอะเมียบ
 ทักขอดามดูอีกก่อนเถอะนะ ก็ลูกเมียบ
 มาพุดอย่างนี้เมียบก็พอใจ ทำไมถึง
 ไม่พุดกับเมียบเสียก่อน เออ กำนัน
 พังก็อย่างนั้นแหละเมียบก็ไม่ได้มากได้
 เกินอะไรกับลูกกับ เมียบนี้ ดูเหมือนว่า
 เท่ากันอยู่ก็มากเท่ากัน ทำไมทำ
 อย่างว่า เมียบกินนอยเขากินมาก
 เมียบกินหลายครั้งเขากินนอยครั้ง
 บกหัวอย่างเหมือนกินข้าวนี้ เออ
 เอาถาดจะตักน้ำตอญู ไอนี้เมียบหุด
 เขาก็หุด เมียบทำเขาก็ทำสี่ครั้ง
 ก็สี่ครั้งเท่ากัน" (คนฟังหัวเราะ)

"เน่จ้จ้จ้กันนางบุษอิหว่าจ้จ้ไสละ
 ด้วเจ้ากะหวาอย่างขึ้นมอหวาอย่าฟ้าว เมื่อ
 ไซ่อยู่หน้ากัน เบิ่งอีกก่อนหากหวาหญาบ่ลคม
 จอยหากัน ขึ้นอยู่หน้ากันบ่ไค้กะจ้จ้
 มาหวาแล้วกะจ้จ้เมื่อ" ะจ้จ้ "โโยว
 แล้วแญ่ญ่ามอสิหว่าแหลว ญ่ามอหวาไซ่
 อยู่กะนอยกะสิอยู่" ะจ้จ้

"เอ้า อย่างนั้นกันนางบุษจะว่ายังงี้ละ
 ด้วเอ็งก็ว่าอย่างนั้นพอว่าอย่าฟังกลับ
 ให้อยู่ควบกันดูอีกก่อนหากว่ายังงี้ไมลคไม
 จอยเซาหากัน ถ้าอยู่ควบกันไม่ได้ก็ค้อย
 มาว่าแล้วถึงกลับ" "เออ
 แล้วแต่คุณพ่จะว่าแหละ คุณพ่ให้
 อยู่ดิฉันก็จะอยู่

อาจารย์ใหม่เอ๋ย

นายอินทร์ปอน

แกมดิไชย : วิทยากร

เอาหละอันนี้ก็จะอีกนั่นแหละ

อาจารย์ใหม่เอ๋ย (เฉา—เอา
มาแล้วเป็นแนวเลอบากัน) เอ๋ยมาแล้ว
ก็มีจักความนอนนากันแนวเลอบากัน
(เฉา—มิเคย) เออ มิเคย สาน
กระบุงกระจาดเป็นคองเป็นเขอกะเป็น
เมหะไปหาแล้วไปหาผอลามหนะ
"โอ๊ย ผอเอ๋ยจักเป็นแนวเลอบ
อาจารย์หนะ" "โ๊ยว กระเอ็ดแนวไควะชั้น
กระบุงกะเป็นคองกะเป็นเพ็งอยู่เบาะ"
"เป็นกะเป็นแล้วเวียกกับเฮ็ดเป็นเว้าแนว
นั้น" เล่ากะคิด โอ เล่ามิเฮ็ด
เวียกกางคั่นคี่ะชั้น "โอเจ้าไปแนวนี้ไต่
นางเอ๋ย พาดัวเจ้าไป ไปชะป่า
แล้วเอ็ดคั่นโจนเคอ" ไปกะ ไปชะป่า
กะเฮ็ดคั่นโจนค้อยช้อยอยู่แล้ว
โยกะผาดชอมเบ็ง "โอ กำนะแนวไคว
เห็นเชิงออนแล้ว" (หวัเราะ)
"เฮยเจามิอยู่จักเทออาจารย์เอวะชั้น
เมกะว่า ทำมะชาตบ้านเมืองเฮา"
"เอ็ดแนวไควะชั้น" "โ๊ยว แนวนี้แล้ว
ผอเติมเฮาเอคมาแต่เกาพนมบาน
พื้นเมืองวะชั้น" อันเมหะหวา

อาจารย์ใหม่เอ๋ย

เอาละอันนี้ก็จะอีกนั่นแหละ

อาจารย์ใหม่เอ๋ย (เฉา—เอา
มาแล้วเป็นยังใจนี้) เอ๋ยมาแล้ว
ก็ไม่วิชินอนคอบกันแหละ
(เฉา—ไมเคย) เออ ไมเคย สาน
กระบุงกระจาดของอะไรก็เป็น
เมียจึงไปหาไปหาพอลามนะ
"โอ๊ย ผอเอ๋ยไม่รู้เป็นอย่างไร
อาจารย์นะ" "อ้าว ก็ทำอย่างไร
กระบุงก็เป็นช่องก็เป็นอยู่หรือ"
"เป็นก็เป็นแหละงานไม่ทำนางว่าอย่าง
นั้น" เขาก็คิด โอ เขาคงไม่ทำ
งานกลางคืนมั้ง "ให้เอ็งไปอย่างนั้น
นางเอ๋ย พาดัวเจ้าไป ไปวัดปลา
แล้วทำขึ้นไต่ลั่นนะ" ไปก็ ไปวัดปลา
ก็ทำคั่นคั่นค้อยอยู่แหละ
ยวักพิจารณา "โอ วิคอย่างไร
เห็นชาออนแล้ว" (หวัเราะ)
"คุณไม่รู้จักอะไรเลยอาจารย์เอ๋ย
ธรรมชาติบ้านเมืองเรา"
"ทำอย่างไร" "อ้าว อย่างนี้แหละ
พอมะเราทำมาแต่เกาพนมบาน
พื้นเมือง" ข้างเมียว่า

เห็นหละ ไม่เชื่อกัน เบ็ญจมานันท์
 ชะกะบิไคชะมัวแตงัน เควฮันหละ
 มาแลงมาชอคบกนแลงเณงโลคตาม
 "ไคบอภา" โยเณงเณหละทานกันกับเม
 หว่า "บิไคแลมัวแตงัน" เออ
 (หวัเราะ) ๐ เม็คมือโลคมิไคบูไคหญัง
 (คนฟังหวัเราะ) จิบเส (หวัเราะ)

เขาก็ไปหากันทั้งวันวันนั้นละ
 วิกก็ไม่ได้วิคมิวแต่อย่างเกิวนั้นละ
 มาเณมาถึงบ้านแลงพ้องเลยตาม
 "ไคโหมปลา" ยัวเขาเลบพุกกันกับเมียบ
 ว่า "ไม่ได้เณหละมัวแตงัน" เออ
 (หวัเราะ) ทั้งวันเลยไม่ได้บูไคปลาอะไร
 (คนฟังหวัเราะ) จิบเส (หวัเราะ)

สองโผ่ แม่ทุญะ

นายเถาะ ศรีจางวาง : วิท Barker

สองโผ่ แม่ทุญะ โผ่ปอบแม่
แม่ปอบโผ่ เม้นกะ เม้นกะ แม่แนว เลอแทน
แล้วกะโผ่กะอิเหนะแทนจักแนว เลอ
ไปละหะหนี่ โผ่หนะหนี่อิเหนะกะหือ
ไป ไปออกตะลือสิไปมไปไว้เดิน
เบอะได้คำถ่าแนวฮังแนวมี เม้นกะ
มิได้มิเหลอเหอได้ได้ถ่อค้ำมะแ่ง
อันนังเอาไต่ ละไต่เอามาอ้ม
อ้มเทอนังไต่ไกเอาอันนัง อ้มเทอสอง
อ้มเทอสาม สามเทออ้ม มาแล้วเหละ
ไปไต่หลายเคอมา เม้นกะถ่าม
"เจ้าได้เขอะมา" "มิได้เขอะ
ไต่ทอค้ำมะแ่งพะ ลือสิเอาไต่เหละ
เอาเบอะได้เขอะเหละ เหนอแมแล้วนิกเอา "
เหละ "มะ มะ ขอบอ้ม" ทาง
เม้นเดิน โผ่ละ "อบบอ้ม อบบอ้ม
เจ้ามิฮู้จักแนวอ้ม" "มา มาขอบอ้ม
ขอบอ้ม" เม้นอ้มเหละ อ้มแล้วละ
เม้นอ้มเทอเหลอโยเม้นเพิ่นละมา
ใหญ่ละหมา อ้าย เหลอเสื่อเหลอมา
กะค้อเขอเหลออ้มเหละคักแนว เลอหนี่
"อ้มเทอนอบเหละแม" วรรัน
อ้มเทอนอบกะนอบฮาว เขมน

สองตัว เมียบทุญะยาก

สองตัว เมียบทุญะยากตัวคำ เมียบ

เมียบตัวคำ เมียบนี้ก็เมียบไม้คือบู๊นาง
แล้วก็ตัวก็ไม้ค้ำมา ไม่รู้ยังง
ไปแล้วหนี่ฮันะหนี่คอบากยากแค้น
ไป ไปพบพระฤาษีไปกราบไปไหว้ทาน
อยากได้คำถ่าที่ทำไม้งทำไม้ง ทานก็
ไม่มีอะไรให้หนี่มิได้หาหมากแห้ง
อันหนึ่งเอาให้ ให้เอามาอ้ม
อ้มที่หนึ่งให้นิกเอาอ้ายนัง อ้มที่สอง
อ้มที่สาม อ้มสามครั้ง มาแล้วเหละ
ไปไต่หลายเคอมา เมียบก็ถ่าม
"คุณได้อะไรมา" "ไม่ได้อะไร
ได้แค่นานหมากแห้งพระฤาษีให้ถ่า
เราอยากได้อะไรก็ให้อ้มแล้วนิกเอา"
ก็ "มา มา จันอ้ม" ฝ่าย
เมียบเขา ตัวก็ "อบบอ้ม อบบอ้ม
เธอไม่รู้วิธีอ้ม" "มา มาจันอ้ม
จันอ้ม" เมียบก็อ้มเสียบ อ้มแล้วก็
เธออยากให้อะไรตัวใหญ่ละมัง
ใหญ่ละมัง อ้าย ใหญ่เกินเสื่อเกินผ้า
นิกอะไรก็อ้มแล้วคักอ้ายนัง
"อ้มให้เล็กลงสิ" ว่าจัน
อ้มให้เล็กก็เล็กเท่า เขมน

เทอสองบาทนี้ "เอานีกอีกแม่"
 นีกอีกบาทนี้มัดไค้อเกาส์
 เตะกะดุดสุดเส (คนพังหัวเราะ)

ครั้งที่สองนี้ "เอ้า นีกอีกสิ"
 นีกอีกพันก็ได้เท่าเดิมเสีย
 ตะสะดุดสุดเสีย (คนพังหัวเราะ)

ควายกินขง

ควายกินกาง เกง

นายสนอง สุนาวัน : วิทยากร

นิทานหกละต่อ ไปนี้กับนิทานประสาปะลา
 นิทานพื้นเมืองแกมตะลัก มิได้หว่าน
 ตะเคียนเป็นเผอเหลอมากมายเคาะ ชำเวา
 โนให้โหมเวาเยกะกัน ในหมวงเลา
 เผอเหลอหะเวากัน กะเหอสื่อเวาหว่า
 นิทานควายกินขง เลอมนักะมีอยู่
 เวาหว่าสองโผเม สองโผเมนี้หะเอากัน
 ไคสองปีแล้วไคสุหนึ่ง ไคสุหนึ่ง
 คอมาสุพั้นหะคายเส อยู่กับโผเงา
 เมเงาความกกหนะ ลุคายแล้วโผเงา
 เมเงาเลยเวาหว่า "โอะ เขาป็นเขา
 ลุนอบเขามิไคแล้ว เหะเขาเอะคนาคัง
 หะเสวะฮัน" ผอเงาเหมเงากะเลยแก่งแบ่ง
 เหะหะ เอคคาคเอคโงหาโงหาควาย
 เหะหะเหอไปเฮคนาอยู่ทางนึ่งทางหาก
 มิเหอเอคปนักกับโผเอนใหญ่ บาคนหะ
 ยอดญามเกวเขามาแล้ว สองโผเมกะพา
 กันเกวเขาเหลคามากะโผกะเอาควาย
 ไปกินน้ำ เมหะหั้นไปเอคกันเอคแต่แนว
 นั้นหุมือ หุมือ ทางเมไปเอคกันกะเอค
 กันกะค้อยเจ็งเจ็งแล้วกะอึ้งมิเห็นโผมาอยู่
 คิคเบอะกินเขาแล้วบาคน บะ ชันสิกัน
 กอนโผพาปะเพนเวาหว่ามิเหอกินกอนโผ

นิทานต่อไปนี้เป็นนิทานปร่าปร่า
 นิทานพื้นเมืองแกมตะลัก ไม่ได้เป็น
 คติเป็นอะไรมากมายหะรอก เพียงพุด
 ขบขันสนุกพุดเบากันในวงเหลา
 อะไรก็พุดกัน ก็ให้ชื่อว่า
 นิทานควายกินกาง เกง เรื่องมันก็มีอยู่
 ว่าสองผัวเมีย สองผัวเมียนีก็แต่งงานกัน
 ไคสองปีแล้วมีลูกคนหนึ่ง มีลูกคนหนึ่ง
 คอมาลูกคนนั้นก็ตาย อยู่กับพ่อตา
 เมยายคอนทนนะ ลูกตายแล้วพ่อตา
 เมยายเลยพุดว่า "เอ นี่เขา
 ก็ลูกเล็กๆเขาไม่มีแล้วให้เขาทำนาต่าง
 หากเสีย" พ่อตาเมยายเลยจัด
 หาให้ ทำคราคทำโงหาวิหาควาย
 ให้จะให้ไปทำนาอยู่ทางหนึ่งต่างหาก
 มิให้ทำกับพวกบ้านใหญ่ ที่นี้
 ถึงหน้าเกี่ยวข้าวแล้ว สองผัวเมียก็ช่วย
 กันเกี่ยวข้าวพอดำมาก็ยวักเอาควาย
 ไปกินน้ำ เมียก็ขึ้นไปทำกับข้าวทำแต่อย่าง
 นั้นทุกวัน ทุกวัน ฝ่ายเมียไปทำกับข้าวก็ทำ
 แล้วคอบนนานแล้วก็ยังไม่เห็นผัวมา
 หิวข้าวแล้วที่นี้ บะ ถ้าจะกิน
 กอนผัวก็ประเพณว่าไม่ให้กินกอนผัว

ก็คอยทำบุญขึ้นแทละ มื้อนี้เงละหิวหลาย
 เมกะคายกินเขา เขากะกินน้อยแทนหละ
 โยเอาควายไปกินน้ำแทละมีมาจักเทอหละ
 ไปน้ำเบ็ง ไปน้ำเบ็งโยเหลวแทนโยเอ็ด
 ควายอยู่แล้ว เอ็ดคะมาคะมาบุญ โท
 เบอะไทงเบอะเผอเหลอเบอะฮองกะ
 หน้าซึกเบ็ดโยอันเมกะเคบ เหลวไป
 เหลวมาหละเห็นชงน้อยโยหละกองออบะ
 อยู่โลคจับไคชงกะพอกไคชงกะจับถึมา
 ถึมาเถงพี อายโยหละเอ็ดควายแล้ว
 แล้วกะเบ็นกะห็นมานูชง เหลวเบ็งชง
 เหลวเบ็งเสื่อแล้วแทนถชง โยว มิเห็น
 ชงเห็นถอเสื่อหละนุงเสื่อหละ ก่าชองโต
 เกาเจ้าเลวมาเถงจูงควาย (หั่วเราะ)
 ก่ามากะฮอดเองแล้วเบ็นกะฮองเมเบ็น
 "แพมฮ้าง แพมฮ้าง" ทางเมเบ็นกะ
 ขานว่า "แมนเฮอ" "เจ้ากินเข้าปะ
 คอยแล้วเบะ" "โยว ฐึง ฐึงทำเจ้า
 อยู่ขึ้นเหลวคอบมิเคยกินเข้าปะเจ้าจักเทอ
 แล้วเอ็ดแนวไคหละกิน คอยกะหิ้วบูวะขึ้น
 ฮองเจ้ามิไคณินเบะ" "จักแล้ว
 คอยกะมิไคณินเหลว" ทางโยเว้าโยกะ
 เลบเว้าหว่า "เจ้ามิไคเอาขึ้นมาแต่เบะ
 แพมฮ้าง" "โยว เจ้ามาคเบนเผอ
 ทางเมหว่า" "ควายกินชงคอบ"
 เมเว้า (หั่วเราะ) โยแม โยเว้า

ก็คอยบุญขึ้นแทละ วันหนึ่งหิวมาก
 เมียก็กินข้าว เขาก็กินน้อยแทน
 บัว เอาควายไปกินน้ำก็ไมมาสักทีเลย
 ไปตามดู ไปตามดูแล้วเห็นบัวเปิด
 ควายอยู่ เบ็ดบงโยงหยกอยู่ เอะ
 อยากหักอยากอะไรอยากร้องก็
 หน้าซึกหมคบัวเออเมียนัก ก็ไป
 ดูมาก็เห็นทางเกวียนในมือของสม ๗
 อยู่เลยจับไคทางเกวียนก็พอไคทางเกวียนถึมา
 ถึมากระทอบ ไอ้วก็เบ็ดควายเสร็จแล้ว
 เขาก็ขึ้นมาดูทางเกวียน มองดูทางเกวียน
 ดูแล้วเห็นแต่ทางเกวียน เออ ไม่เห็น
 ทางเกวียนเห็นแต่เสื่อที่นุงเสื่อ ดูมิดของตัว
 เองไว้แล้วจูงควายมากระทอบ (หั่วเราะ)
 ก่ามาจนถึงกระทอบแล้วเขาก็เรียกเมียเขา
 "แมฮ้าง แมฮ้าง" ฝ่ายเมียก็
 ขานว่า "ใคร" "เธอกินข้าวก่อน
 ฉันแล้วหรือ" "อ้อ บัง บังคอยคุณ
 อยู่ขึ้นเหลวฉันไม่เคยกินข้าวก่อนคุณสักที
 แล้วเรื่องอะไรจะกิน ฉันก็หิวอยู่
 ไปร้องเรียกคุณไม่ได้ยินหรือ" "ไม่รู้แหละ
 ฉันไม่ได้ยินเลย" ฝ่ายบัวพูดบัวก็
 เลบว่า "เธอไม่ได้เอามาบ้างหรือ
 แมฮ้าง" "อ้าว คุณเป็นอะไร
 ฝ่ายเมียถาม" "ควายกินชงคอบ"
 เมียว่า (หั่วเราะ) บัวสิ บัวพูด

"ควายกินขี้" (คนฟังหัวเราะ) "โธ
 เอามาแล้วอันไหนคะ คอยกะดาบยูไนต์
 นั้นเอาเส" โธกะเอาชิ้นเมมาแล้วจะมา
 นุ่ง นุ่งขึ้นขึ้นไปแล้วเมกะยกพาเขา
 มาโธกะนั่งกั๊กตะมาดแล้วกะ เมผาดเอา
 ขงนอยเอามาแล้วจะมาปักเสื่อตบเขา
 ไว้ บัดเสื่อตบเขาโลด บาดโผไซตบ
 เขาโลดเห็นขงนอยโลด โผโลด
 โธ "เหะ ๆ ๆ ลีควายลิ้น"
 เห็นหว่า (หัวเราะ) โลด ทางเมหละ
 ทางเมกะเสยแล้ว ตีบกินเข้าเสยเห็น
 เลยเวาหว่า "เหะ ๆ คอยเออควาย
 ลิ้นลือ ๆ เคาะ" นีทานันนี้กะจับถอนหละ

"ควายกินกางเกง" (คนฟังหัวเราะ) "อ
 เอามาชิ้นไหนชิ้นฉันอยู่ในรั้ว
 นั้นเอาเสยสิ" ผัวก็เอาชิ้นเมมาแล้วก็
 นุ่ง นุ่งขึ้นขึ้นไปแล้วเมียก็ยกสารกับข้าว
 มาผัวก็นั่งขัดสมาธิแล้วก็ เมียนั้นเอา
 กางเกงในเอามาแล้วก็มาปักใส่กระต๊อบข้าว
 ไร่ บัดใส่กระต๊อบข้าวเลย พอผัวเปิดกระต๊อบ
 ข้าวเลยเห็นกางเกงในเลย ผัวเลย
 หัวเราะ "เหะ ๆ ๆ เบ็ดควายเลน"
 เขาพูด (หัวเราะ) เลย ฝ่ายเมียก็
 ฝ่ายเมียก็เฉยเสย รีบกินข้าวเสย ผัว
 เลยพูดว่า "เหะ ๆ ฉันเบ็ดควาย
 เลนเฉย ๆ ทรอก" นีทานันนี้จับถอนหละ

อาจารย์หาเม

อาจารย์หาเมียบ

นายกา สุขี : วิทยากร

งานนั้นแหละไปคไ้หลายปีแล้วจน
 ตกสิบปีพุ่นะมาจ้งไ้คึก ชิกเอะมานี้
 กาไปหาเมแล้วชั้นนี้ หากะไ้แล้วไ้คเษ
 ไ้กับสาว สาวน้อย ทุะเอากันแล้ว
 บาคนี้ไ้สามปี บไ้สอนนำจ้งมีอบาคเคว
 (เออ—คนพังหัวเราะ) บำ เอ็ดแนวไค
 ไปหาเสวคี่เสว ทุะเ็นดู้งบักชิก "โโย
 เอ็ดแนวไคเสววะชั้น เอะหละเอะเม
 เมบไ้สอนนำเอ็ดแนวไค" (หัวเราะ)
 "บไ้สอนจักเทอเบาะ" บแล้วสาม
 ปีนี้" "โโย บญะเคาะเอะชิไปแกไ้
 เคาะวะชั้น เออ มีอันหละเอะสิไปกาย
 อันหละไ้บนำโ้บอนไคเกวเข้าอันหละ
 ยอดงามเกวเขาแล้วเค เอะสิเบะ
 หนึ่งสิไปหละไปกายอันเคาะ ไ้ไค
 งาม (ศรีสุตา — เออถามพิเลอ)
 งามแล้วกันญะคอบเคาะ"วะชั้น แล้วกะฮอด
 มีอันเขากะสันจ้งพันกะไปแล้ว อือ
 เสวนะอาญาคูหนะไปกะกายอันแหลว
 เมกะเกวเขาคณะเจเนาะบไคไ้กัน
 (ศรีสุตา—เออเกี่ยวคนละเจเบาะ) เออ
 (คนพังหัวเราะ) แล้วนี้กะ "ไ้
 สิไปไ้สอนอำจันวะชั้น" "โโยสิไป

อาจารย์นั้นบวชไคหลายปีแล้วจน
 หกสิบปีโน้นละม้งจ้งไคสิก สิออกมาแล้ว
 ก็ไปหาเมียบละนี้ หากไ้คไคไค
 ไคเมียบสาว สาวรุ่น ทุะแต่งงานกันแล้ว
 ที่นี้ไ้สามปี ไ้ไ้สอนกับสักวันเลย
 (เออ — คนพังหัวเราะ) บำ ทำอย่างไ้
 ไปหาเพื่อน ทุะเขายังไ้ไคสิก "เอ
 ทำอย่างไ้เพื่อน เราแต่งงาน
 เมียบไ้ไ้สอนคอบจะทำอย่างไ้" (หัวเราะ)
 "ไ้ไ้สอนคอบสั้ครั้งเลยหรือ" "ไ้เลยสาม
 ปีแล้ว" "โโย ไ้ยากหรงเราจะไปแกไ้
 นะ เออ พรงนี้ละเราจะผ่านไป
 นั้นละผ่านนาเพื่อนตรงเพื่อนเกี่ยวขำนนั้นละ
 ถึงหน้าเกี่ยวขำนแล้วนี้ เราจะแบก
 หนึ่งสิไปแล้วผ่านไปนั้นหรง ไ้เพื่อน
 งาม (ศรีสุตา — เออ งามอะไร)
 งามแล้วฉันจะคอบหรง"แล้วพอถึง
 เขารุ่นจ้งขึ้นก็ฉันเพลแล้วก็ไป อือ
 เพื่อนนะพระนะไปก็ผ่านนั้นแหล
 เมียบก็เกี่ยวขำนคนละมุนะไ้ไ้ไ้ไ้กัน
 (ศรีสุตา—เออเกี่ยวคนละมุนหรือ) เออ
 (คนพังหัวเราะ) แล้วว่านี้ก็ "อ้าว
 จะไปไ้สอนอาจารย์" "โโยจะไป

ไอนุน เขาขึ้นมา เขาทำบ้านน้อยอัน"

(ศรีสุตา—เออ) "โโย เป็นหญิง
จึงตายอาจาณะขึ้น" "โโย เอาโโย
ได้สามปีแล้ว โโยไอนุนนำวะขึ้น (คนฟัง

หัวเราะ) "อ้อ อูที่ขึ้นกันตายเสมอขึ้น
นี้วะขึ้น" "อ้อ แหม่นหญิงกว่า" เอาอีกอยาก

อ้อว่าไอนุนอยากว่าโโยเมืงหนะไอนุน

"ฮวบ เขาตายบ้านน้อยอันนำ เอา
โโยได้สามปีแล้ว โโยไอนุนนำอูที่ขึ้นกันตาย
เสมอขึ้นนี้ ลีไปไอนุนเขาขึ้น"

"ฮวบ แหม่นอูที่ลีไปวะ" "ฮวบบเมณ
แนวโคลีไปไอนุนเขาอยู่เคียวนี้" "อ้อ

"โโย มันขึ้นกะไป" (คนฟังหัวเราะ)

หนอยกะพอดูตาไปวัดแล้วกะบักยบัว

แหลวหินเงงพูนแล้ว เออ อยู่เงงนำหนะ

ทั้งสองคนนั้นขึ้นไปกะ "ไวแดแล้ว" เออ

เอนใส่โโยหนะเกวเข้าอยู่ "ไวแด"

เลากะดูางเสเห็นไป อ้าว "ไวแดกว่า"

กะว่าอันหละ (คนฟังหัวเราะ) "อ้อ

แหม่นหญิงกว่า" "ไวแด" เป็นหว่า

(คนฟังหัวเราะ) "โโย แหม่นหญิงน้อ"

"ไวแด ๆ" หั้นไป หั้นไป โโย

กางมายางอยู่ (หัวเราะ) "ไวแดกว่า"

เป็นผาคหว่าเคาะ "โโย วะขึ้น เจ้า

บุหลุหมันหยังบั้นเจ้าในหมากฝ่าย

จักแหม่นชาจักหนอยมึงตายเคาะ" "อ้าว

เทศน์บ้านที่เขาตายบ้านน้อยอัน"

(ศรีสุตา—เออ) "เอะ เป็นอะไร

ถึงตายอาจารย์" "โโย แต่งงาน

ได้สามปีแล้วไม่ให้ผัวนอนควบ (คนฟัง

หัวเราะ) "อ้อ ภูมิมันขึ้นตายเมื่อคืน

นี้" "อ้อ อะไรนะ" เอาอีกอยาก

จะพูดให้เออออยากให้เมืงหนะไอนุน

"อ้าว เขาตายบ้านน้อยอันนะ แต่ง

งานได้สามปีไม่ให้ผัวนอนควบภูมิขึ้นตาย

เสียเมื่อคืนนี้ จะไปสวดขานเขา"

"เอะ จริง ๆ หรือ" "อ้าว ไม่จริง

ยังไปจะไปสวดเคียวนี้" "อ้อ

"โโย นิมนต์เออะ" (คนฟังหัวเราะ)

เคียวก็พอดูวงตาไปพันแล้วก็บายเปียง

ขึ้นกระตอบโนนแหละ เออ อยู่กระตอบนะ

ทั้งสองคนนั้นขึ้นไปที่ "เร็วหนอย" เออ

เรียกผัวนะเคียวเข้าอยู่ "เร็วหนอย"

ผัวก็เคียวเขขึ้นไป อ้าว "เร็วหนอยอิ"

ว่านั่นละ (คนฟังหัวเราะ) "อ้อ

อะไรนะ" "เร็วหนอย" เมืงว่า

(คนฟังหัวเราะ) "โโย อะไรหนอ"

"เร็วหนอย ๆ" ขึ้นไป ขึ้นไป โโย

กางเข้าอยู่ (หัวเราะ) "เร็วหนอยอิ"

เมืงว่า "โโย มัน

ยังไม่ทันมันยังไม่ทันเท่าเมืงผัว

ถ้าหากเข้าอีกหนอยเมืงตายแะ" "อ้าว

ฮับไวแตกว่า" (คนฟังหัวเราะ) หะ
 โดดโตนใส่กันเลยอยู่นั่น (หัวเราะ)
 จนเถ่าจนตาย (หัวเราะ) เอ้อ จิบ

รีบเร็วหนี" (คนฟังหัวเราะ) ว่า
 กระโดดเข้าหากันเลยอยู่ด้วยกัน (หัวเราะ)
 จนแก่จนตาย (หัวเราะ) เอ้อ จิบ

ก้องขาใหญ่

นายประพิศ อินทสันตา : วิทยากร

บาทนี้กะเล่าเป็นนิทาน นิทาน
เลื่องก้องขาใหญ่ ก้องขาใหญ่ก็คือหัว
มีสาวไท่แขก ไท่แขกคือไต่บ้านอื่นละมา
พักเฮอน มาพักเฮอนต่อเจ้าอันนั้น
หัวาเป็นพี่น้องกัน เป็นคนสิ่งเดียวกัน
เลยมามีพี่สาวสามสี่คนตามหามาจะ
เมื่อไท่แขกพี่สาวไท่แขกไต่บ้านอื่น
มานอนเฮอนกะดูมามีพี่สาวพี่แพ้วมาคุย
มาทุม มาคุยมาชะนุกระหนาน มาแชน
ตามพาสาวไท่ เจ้าพ่อเจ้าของบ้านนั้นกะ
เห็นพี่สาวต่างแควมาจะนิกอยู่เนอเจ้า
บ่า สาวนั้นสูงขาวอาคาลาอยู่ โอ
กูเบอะเจ้าเบิ่งเคเบอะล่องเบิ่งเค
ซุดแต่กูหนะเจ้าไปแล้ว เอ็ดแนวเลอนอ
เป็นคิดอยู่ สาวพูนั่นมันเลอก้องขาใหญ่กว่า
หมูดอก เลอก้องขาเงินขาวคนกะสูงขาว
ก้องขาจะขาวชะแดงหัวาเป็นพี่ถ่านะพอ
สมควน คีตหมายอยู่เนอเจ้า บะ กูเบอะ
บายอันนั้นเบิ่งเคซุดแต่กูเจ้าไปแล้ว คิดได้
แนวนั้นกะออกไปบอกลูกเขยแล้ว เบิ่งกู
ลูกเขยกะอยู่มานา ๆ กะมิไถ่จากบ้านบ้านเลอ
ไปกะออกเมื่อนาแล้ว ไปกะฮ้องลูกเขย
ลูกเขยมาหัวา "กูเห็นพี่สาวมานอนเนอ

กำไลขาใหญ่

คราวนี้ก็เล่าเป็นนิทาน นิทาน
เรื่องกำไลขาใหญ่ กำไลขาใหญ่ก็คือว่า
มีสาวไท่แขก ไท่แขกคือชาวบ้านอื่นมา
พักบ้าน มาพักบ้านพอเจ้าคนนั้น
ว่าเป็นญาติกัน เป็นคนคุ้นเคยกัน
เลยมามีพี่สาวสามสี่คนตามหามาจะ
เมื่อพวกแขกที่เป็นหญิงสาวแขกชาวบ้านอื่น
มานอนบ้านก็ยอมมีหนุ่ม ๆ มาคุย
มารวม มาคุยมาสนุกสนาน มาจีบสาว
ตามธรรมเนียมไทย พอเจ้าเจ้าของบ้าน
เห็นสาวแขกบ้านอื่นมาก็โกรธในใจ
บ่า คนนั้นสูงขาวอวบ โอ
กูอยากเอาคุณะอยากลองดูหนอ
เสียแต่ว่ากูกะแก่ไปแล้ว ทำอย่างไรหนอ
เกิดคิด คนนั้นมันใส่กำไลขาใหญ่กว่า
เพื่อนนะ ใส่กำไลขาเงินขาวคนก็สูงขาว
กำไลขาที่ขาวแสดงว่าเป็นคนมีฐานะพอ
สมควร นึกหนาเม้นไว้นใจ บะ กูอยาก
ทำอันนั้นกูจึงเสียแต่ว่ากูแก่ไป คิด
อย่างนั้นแล้วก็ออกไปบอกลูกเขย กู
ลูกเขยอยู่มานา ๆ ก็ไม่ไถ่จากบ้านเท่าไร
ไปก็ออกไปนาทะเละ ไปก็เรียกลูกเขย
ลูกเขยมาหัวา "กูเห็นพี่สาวมานอนที่

เฮือน พุสาวแขก อีกหนึ่งถือกองขาใหญ่
 กว่าหนู โอบ สูงชาวอาศุหลายคอบ
 สุกเต๋ออันนั้นเถาแล้ว มึงดูจ๋นอยดูจ๋นหมม
 มึงไปจัดการแทนกูแทนไป" พอเถาเดิน
 มาใจอดสา มีใจมานะเยอะเหอโตเอา
 มีไคกะเยอะเหอลูกเขยเอาทางวะชั้น
 "เฮา กูจะเผ่านาเหอคอก เหม็งเมื่อ
 เหม็งจัดการโลกเคอ" "พุเลอผอเถา"
 วะชั้น "โบาย อีกกองขาใหญ่ชั้นเคอ
 บายเหอกูแทน เอามันคัก จนถึง
 ใจกูโลด มาเว้าเหอกูทั้งแทน
 มีอื่น เอ็ดแนวโต" ลูกเขยกะ "เออ
 เมอกะเมอแล้ว คัก ๆ จังเมอ" พออยู่
 ในลาวจิกสามสี่ทุ่มแล้วกะ พอสมควร
 แล้วกะ พบาวที่มากุเมาลุมเขากะกับ
 ไปนอนบ้านเขอบ้านนั้นแล้ว เมอเฮือน
 แล้วกะชุมพุสาวกะแทนอน ก่อนละนอน
 กะพุสาวทำมะคำคนต่างถิ่นต่างบ้านมา
 เทะละเวลาละนอนของที่สำคัญของที่มีค่า
 มักจะมอบเหอเจ้าของบ้านเก็บรักษาไว้
 สาวคนนั้นกะคือกัน ลาวกะมีคือกองขา
 มามีค่ากว่าของผู้อื่น มีค่าคี่แทน เป็น
 เงินอย่างคี่กะเลยเอาถอดออกเสกกองขา
 หนะ เอาไปฝากกับแม่เถาใหญ่ไว้
 แม่เถาใหญ่เลยถือกองขานั้นไว้ เอาไว้
 ยีเออกระบ้านเมคักแทนแม่เถาใหญ่กะมาชูป

บ้าน สาวแขก อีกหนึ่งใส่กำไลขาใหญ่
 กว่าเพื่อน โอบ สูงชาวอวม
 เสียบเต๋อว่าพอนี้แก่แล้ว มึงยังหนุ่มยังแน่น
 มึงไปจัดการแทนกูแทนไป" พอตานั้น
 มีใจอดสา มีใจมานะอยากไห้หัวเอา
 ไม่ได้ก็อยากไห้ลูกเขยเอาแทนนะ
 "เฮา กูจะเผ่านาไห้หрок ไห้มึงกลับ
 ไห้มึงจัดการเลนนะ" "คนไหนพอ"
 "อ้าว อีกกำไลขาใหญ่นั้นนะ
 จัดการไห้กูแทน เอาไห้เหมาะ ๆ
 ถึงใจกูนะ มาเถาไห้กูพังหน่อนะ
 พรังนี้ว่าทำอย่างไร" ลูกเขยกะ "เออ
 กลับก็กลับ คัก ๆ ถึงกลับ" พอ
 ในราวสัปดาห์สามสี่ทุ่มแล้วกะ พอสมควร
 แล้วกะ หมม ๆ ที่มาคูปสาวก็กลับ
 ไปนอนบ้านใครบ้านมัน กลับบ้าน
 แล้วกะพิวกสาว ๆ ก็เข้านอน ก่อนจะนอน
 ก็กรรมคาคนแปลกถิ่นแปลกบ้านมา
 เวลาจะนอนของที่สำคัญของที่มีค่า
 มักจะมอบไห้เจ้าของบ้านเก็บรักษาไว้
 สาวคนนั้นก็เหมือนกัน เขามีกำไลขา
 มามีค่ากว่าของคนอื่น มีค่าคี่หน้อย เป็น
 เงินอย่างคี่ จึงถอดออกเสียบกำไลขา
 นะ เอาไปฝากกับแม่เถาไว้
 แม่เถาเลยถือกำไลขานั้นไว้ เอาไว้
 ไหนก็ไม่เหมาะใจแม่เถาจึงเอามาสวม

เสอซาแวงเจ้าของนั้นไว้ ของมันพอคัก
 เอาไปเก็บไว้ให้เลอะบ้านคนลั้ บ๊ะ
 เอาไว้ในเชิงนี้คอก ชุมนี้กะเอา
 กองซาเหอเหมเจ้าแล้วกะเหานอน
 แม่เจ้ากะมิไคยอนไว้กะเอากองชานัน
 บัดเสอแวงเจ้าของแล้วกะไปนอน
 ปัดปะตูเหล่นอน ปะตูแต่เกามันมัดเอา
 ไมค์ไว้ลื้อ ๆ มิแวนปะตูลงกอง
 คือคุมอน ทาวลูกเขมมีผ่อเอาไป
 เปียนนอนน่านันกะเหามาแล้ว คนกะ
 เมื่อเม็คแล้วกะเหนทว่าเขาเหานอนหลับ
 เม็คแล้ว ลูกเขยละหลอยขึ้นไป บ่อนัน
 แลละลูกเขยกะตองอุจิกทางเขาออก
 เพาะทว่าเป็นเฮอนเจ้าของ มากะขึ้นไป
 บอง ๆ ขึ้นไปเห็นเขาหลับระงัดแล้ว
 พวกนี้กะนอนดึกแค้น นอนมาเหมื่อยแค้น
 แล้วกะนอนหลับแค้น แล้วกะไขปะตูเหาไป
 ปัดปะตูกองเหาไปงมเหาไปแล้ว สายไฟ
 มิไคเห็นมีคเลยมไป งมหาพุกองซา
 ใหญ่ เหมเจ้ากะไปนอนแต่ทองกะมินอน
 มานอนน้ำแคฟ นอนเฮงกันไปเพาะทว่า
 หำมะค่าแคกมานอนนอนกะไปนอนอุ้ย
 เขา หมอนนี้กะงมไป งมตั้งแคชาพูไธแล้ว
 เลาะลงมาเลาะลงมา มาหาอีกคนกองซา
 ใหญ่ผ่อเอาว่า "เหอเอาเหอเหอนนา
 พุนันคักกว่าหมูสูงชาวอาคลาออย บาย

ใส่ซาตนเองไว้ มันใส่กันพอคัก
 เอาไปเก็บไว้ไหนก็กลัวคนลั้ บ๊ะ
 เอาไว้ในเชิงนี้หรือ พวกนั้นเมื่อเอา
 กำไลซาให้แม่เจ้าแล้วกะเขานอน
 แม่เจ้าก็ไม่มีที่เก็บจึงเอากำไลชานัน
 ใส่เชิงตัวเอง แล้วกะไปนอน
 ปัดปะตูเหล่นอน ปะตูแต่เกอมนเอา
 ไมค์ไว้เฉบ ๆ ไมค์ปะตูลงกลอน
 อย่างทุกวันนี้ ผ่ายลูกเขมมีผ่อเอาไป
 เปียนนอนเผานากะเหามา คนก็
 กลับหมคแล้วเห็นว่าเขาเขานอนหลับ
 หมคแล้ว ลูกเขยก็ถอยขึ้นไป ตรงนี้
 แลละ ลูกเขยก็ตองอุจิกทางเขาออกดี
 เพราะว่าเป็นบ้านตัวเอง มากะขึ้นไป
 บอง ๆ ขึ้นไปเห็นเขาหลับสนิทแล้ว
 พวกนี้กะนอนดึกควย นอนมาเหมื่อยควย
 เลบนอนหลับสนิท แล้วกะเปิดประตูเข้าไป
 ถอดกลอนประตูเข้าไปงมเข้าไป ฉายไฟ
 ไมไคนี้มีคเลยมไป งมหาคนกำไลซา
 ใหญ่ เมบายจะไปนอนในห้องก็ไมไปนอน
 มานอนกับแขกนี้ นอนเรียงกันไปเพาะทว่า
 ธรรมดาแขกมานอนบ้านตองไปนอนเป็นเพื่อน
 เขา หมอนนี้กะงมไป งมเริ่มจากชาคนหัวแถว
 เรือยงมาเรือยมา มาหาอีกคนกำไลซา
 ใหญ่ผ่อเอาพูด "ให้จัดการให้หน่อนะ
 คนนั้นนำดูกว่าเพื่อนสูงชาวอวบ จัดการ

เหมนั้นคัก ๆ แทนเนอ" งมมา งมมา
 มาฮอดศุคทายเห็นกองขาใหญ่หลด
 พากโลกแลวมีเหอเวาหลายความแล้ว
 มันกะดี จักกานเลบลอยแล้วกะ
 เอาสมโหเจอแนวมือเอาปากมาอันแล้ว
 พากเติมที่โลกแล้วคนหนุ่มเฮย ลูกเขยกะ
 ดี เช็ดเลบลอยแล้วกะออกไปแล้ว
 ออกไปเคอเบอะเจ้งแหละออกไปเมื่อนา
 เมื่อนากะลงไปปักมือเอา "มือเอาเฮย"
 "มาแล้วเบาะ" "มาแล้ว" "เป็นแนวโค"
 "โอ้ย เลบลอยมือเอาเฮยพาคอย่างเติม
 เจอแหละ" "เออ มืออันกูสิเมอเบ้งหน้า
 มันเป็นแนวโค" "มึงเอาคักอยู่เบาะ"
 "ปู้ คักคะนาคมือเอาเฮย เอาเหอสมเจอ
 มือเอาอยากอันแหละ" "เอา ไปไถนาเส"
 ลูกเขยกะเอาควายออกไปไถนา แล้ว
 ขำมันเจ้งแหละมือเอากะพอเจ้ง ๆ มาแล้ว
 กะ เบ้งกูละเมอเบ้งหน้ามันก่อน อื่น
 เป็นแนวเลอแทนลูกเขยพาคแล้วมือ
 คืบนี้เมคคืบแล้ว พอมารอดเฮอนเหลียวเบ้ง
 กองขาหลดอยู่เนอขาเมเจ้าของ โอ
 ค่ายเอคแนวเลอจ้งไปอยู่นี้ เลบถามเม
 "อันแหมอันนอยกองขานันเจามาเสอแต่
 มือเลอ" "โอ้ย เสอแต่คืบนี้แล้ว เสอ
 ตั้งแต่เขาพอละนอนเขาเอามาฝากไว้
 คอเมไคบ่อนไว้ คอยละมาเสอเนอแซงนี้"

ไหมนั้นเค็ด ๆ นะ" งมมา งมมา
 มาถึงคนสุดท้ายเห็นกำไลขาใหญ่เลย
 จักการเลยแหละไม่ให้พุดมากความเลย
 มันก็ จักการเรียบร้อยแล้วก็
 จนหน้าใจอย่างพอดตาฝากมานันแหละ
 จักการเต็มทีลยแหละ คนหนุ่มนี้ ลูกเขยนั้น
 ก็ เสริจเรียบร้อยแล้วก็ออกไป
 ออกไปไกลจะสว่างแหละออกไปทองนา
 ไปนาก็ไปปลุกพอดตา "พอ ๆ"
 "มาแล้วหรือ" "มาแล้ว" "เป็นยังง"
 "โอ้ย เรียบร้อยพอจักการอย่างเต็ม
 ทีเลย" "เออ พุ่งนี้กูจะกลับไปดูหน้า
 มันว่าเป็นยังง" "มึงจักการเค็ดไหม"
 "โอ๊ะ เค็ดซาคไปเลยพอ เอาจนสมใจ
 พอดยากันแหละ" "เอา ไปไถนาซะ"
 ลูกเขยก็เอาควายออกไปไถนา แล้ว
 พอสว่างก็พอดตาที่พอสว่างแล้ว
 ก็ กูสิกูจะกลับไปดูหน้ามันสิ อื่น
 เป็นอย่างไรบ้างลูกเขยจักการแล้ว เมื่อ
 คืบนี้ทั้งคืบ พอมารถึงบ้านมองกู
 กำไลขาเห็นอยู่ขาเมียตัวเอง โอ๊ะ
 ทายหาไม่ถึงไปอยู่นี้ เลบถามเมีย
 "เออเมออิหนูกำไลขานันเธอใส่ตั้งแต่
 เมื่อไร" "อ้อ ใส่ตั้งแต่เมื่อคืบนี้ ใส่
 ตั้งแต่เขาพอละนอนเขาเอามาฝากไว้
 ฉันไมมีที่เก็บ ฉันถึงเอามาใส่แซงนี้"

วะชั้น "โอ๊ย" ทางมือเจ้าเป็นกะ

"ตาย ๆ ๆ และบาดนี้ ตาย ตายแล้ว"

หว่างออกเมื่อนาพุนแล้ว หว่างออกไป

หาลูกเขย "ตาย ๆ ๆ ๆ" ลูกเขยผิด

โธนาได้เงินมือเจ้าว่าตาย ๆ "โอ้ แหม

ไผ่ตาย" เป็นหัว "เมอผิดตายน้อหานี้

แหมไผ่ตาย" เป็นหัว "แหมไผ่ตายมือเจ้า"

วะชั้น หลด "เส็ด" วะชั้นได้มือเจ้าเป็น

กะดี "เส็ด ๆ ๆ ๆ" เข้าไปอีกแล้ว

บาดนี้ "โอ๊ย ผัดไฟไหม้คนลัของไผ่

จึงมาเส็ดบาดนี้" ผัดที่ตบมืออีกมือเจ้า

บาดนี้ "เก็ยงแะเสะ" เป็นหัว "โอ๊ย

ผัดไฟไหม้เออนไผ่เก็ยงแะเสะบาดนี้"

หยุดใจแล้วกะถามเบ้งมือเจ้า มือเจ้ากะไม่

สอท่ายใจกะมีตกะเพาใส่ เป็นไปสอตกะดี

"เป็นแนวไผ่มีคีนนี้มึงไปเอากับอีไค้ไหน"

พ้อเป็นสอตหลดมือค้ำแอ่ว หันเจ้อชาววาม ๆ

"มึงเอากับอีไค้คีนนี้" "อีกองชา

ใหญ่ชั้นแหละมือเจ้าเออ ยู่มือเจ้านอกเหอ

ชั้นแล้ว" "โอ๊ย อันนั้นแหละแหมเจ้ามึง

วะชั้น กองชาใหญ่นั้นแหมเจ้ากะโตแหมเจ้า"

ลูกเขยหลด ไท้ญีคคนแล้วไปเอ็ดแหมเจ้า

ตายมือเจอละหาบาดนี้ มีไค้ทางออก

กะเลยมอกว่า "โอ๊ย มือเจ้าเออ

จักแนวไค้มันหลดพิลิกแต่ไค้" วะชั้น

เอากะดีไค้ว่าหาแหมเจ้ากะดี ไท้ญีพิลิก

"โอ๊ย" ฝ่ายพ้อตาก็

"ตาย ๆ ๆ เผละที่นี้ ตาย ตายแล้ว"

เดินออกไปท่องนาโนนแหละ เดินออกไป

หาลูกเขย "ตาย ๆ ๆ ๆ" ลูกเขยนั้น

โธนาอยู่ไค้บีนพ้อตาวาตาย ๆ "โอ๊ะ ไช้

ใครตาย" เขาถาม "ใครตายนะที่นี้

ใครตาย" เขาว่า "ไช้ใครตายพ้อ"

เลบ "เสร์จ" พ้อตาเขา

ก็ "เสร์จ ๆ ๆ ๆ" เข้าไปอีกละ

ที่นี้ "อ้าว ไฟไหม้คนจิมบของใคร

จึงมาเสร์จที่นี้" ก็ไม่ตอบอีกพ้อตา

ที่นี้ "เกลี้ยงไม่เหลือ" เขาว่า "เอ๊ะ

ไฟไหม้เรือนใครเกลี้ยงไม่มีเหลือที่นี้"

หยุดใจแล้วก็ถามพ้อตาดู พ้อตาก็ไป

ถึงหายใจพิศพาดไค้ พ้อไปถึงแล้วก็

"เป็นบ้งใจมือคีนนี้เอ็งไปเอากับอีไหนบ้าง"

พ้อเป็นถึงก็มือท้าวสะเอว หัวใจหอบ ๆ

"มึงเอากับอีไหน เมื่อคีนนี้" "อีกำไลชา

ใหญ่นั้นแหละพ้อ คนที่พ้อบอกให้

นั้นแหละ" "โอ๊ย นั้นแหละแม่ยายมึง

กำไลชาใหญ่นั้นแม่ยายก็หัวแม่ยาย"

ลูกเขยเลบ ไท้ญีคคนแล้วไปหาแม่ยาย

ตายพ้อตาคงผาคี้งนี้ ไม่มีทางออก

ก็เลยมอกว่า "โอ๊ย พ้อเออ

ไม่รู้บ้งใจมันพิลิกจริง ๆ นะ

เอากะดีนะถ้าว่าแม่ยายก็ ไท้ญีพิลิก

"เมื่อคืนนี้ได้จริงๆ" พ่อตาไม่มี
 ทางออกก็เลยพูดว่า "โอ๊ย มึงสิ
 เว้าหญิง มีฮ่วงสาวคักทังสวตทั้งชุม
 พื้ตะหวา" พอมกับเอามือกุมให้เบ้ง
 นิทานกะจบถอนแหละ

"นักเมื่อคืนนี้ได้จริงๆ" พ่อตาไม่มี
 ทางออกก็เลยพูดว่า "โอ๊ย มึงจะ
 พูดทำไม เมื่อบังสาวนั้นทั้งชุมทั้งชุม
 อย่างนี้" พร้อมกับเอามือกางใหญ่
 นิทานก็จบเท่านั้นแหละ

ไผ่แม่

ฉวีเมียบ

นายหนูเวียง ศัทจันทร์ : วิทยากร

อ้อ นิทานกอมๆเนาะ นิทานเลื่อง
 ไผ่แม่เอากัน แล้วละ बातนี้ไผ่แม่นำ
 เมื่อนอนบ้าน (หัวเราะ) ไผ่แม่นำเม
 นอนบ้านแล้วละ बातนี้ไผ่แม่หลดเมื่อนอนนำ
 ซิมมีข้าวมือเมกะมิเอะไปซังเข้า
 ไผ่หลดซี้ควายอยู่แต่นำพุนแล้ว (คนฟัง
 หัวเราะ) เมมิไปซังเข้าซี้ควายอยู่
 बातนี้เขาละเว้า "โโย พ่อเอะไป
 ซังเขาส่งมาแต่เจ้ากะคี่ ไผ่เจ้าอยู่แต่นำ
 พุนซี้ควายอยู่ได้" "โโย บ้านนั้น
 เมาะ" ะชั้น เบ็งกูละไปซังหลดเอะไป
 เอะไปแล้วละ "เอคเผอจิมมาส่งเขา
 ส่งน้ำคอบแด" "โโย มันกานเลงมอน
 เลงใหม่แล้วะชั้น มันกะญะวะชั้น มือนี่
 กะมาสวยแทน" ะชั้น "เอคเผอจิมมาสวย"
 "โโย มาสวยแล้ว ไค่ญุ่นเดินละเว้าหว่า
 เพิ่นละมาจับคนซี้ควายน้ำกำง
 หงนานแล้ว" "โโย ละมาจับแนวเลอ
 เผอไปซี้ควาย" จักแล้ว ข้าเดินนำกัน
 กำนันผู้ใหญ่บ้านนะหว่า ละมาจับคนซี้
 ควายน้ำกำงทง" พังแล้วเดิน แล้วละเลบ
 เอาเข้าเอานำมาเทอกัน ก็นแล้วแล้วละ
 เหมามือนั้น สำนอนามากะทมิโกเอะมา

อ้อ นิทานสั้นๆนะ นิทานเรื่อง
 ฉวีเมียบเอากัน แล้วก็ซี้ฉวีวันอนนา
 เมียบอนบ้าน (หัวเราะ) ฉวีวันอนนาเมียบ
 นอนบ้านแล้วก็ ซีนฉวีนั้นเลยไปนอนนา
 สิบวันยี่สิบวัน เมียบก็ไม่ออกไปส่งข้าว
 ฉวีเลยเบ็ดควายอยู่หน้าโนนละ (คนฟัง
 หัวเราะ) เมียบไม่ไปส่งข้าวเบ็ดควายอยู่
 ซีนเขาเลยพูด "อ้าว นำออกไป
 ส่งข้าวส่งปลาบ้างเชอก็ ฉวีเจ้าอยู่นา
 โนนเบ็ดควายอยู่นะ" "โอ ขนาดนั้น
 หรือ" กูจะออกไปส่งเลบออกไป
 ออกไปแล้วก็ "ทำไมไม่มาส่งข้าว
 ส่งน้ำคอบ้าง" "ก็ มันการเลี้ยงหมอน
 เลี้ยงใหม่แหละ มันลำบาก วันนี้
 ก็มาสายหน่อย" "ทำไมถึงมาสาย"
 "อ้อ มาสายซี้ ไค่เบินเขาพูทว่า
 เขาจะมาจับคนเบ็ดคววเบ็ดควายกลาง
 หุ่นานี้แหละ" เอะ จะมาจับยังง
 ใครไปเบ็ดควาย" "ไม่รู้ ก็เขาลือกัน
 กำนันผู้ใหญ่บ้านนะว่า จะมาจับคนเบ็ด
 ควายในกลางหุ่น" พังอยู่เขา แล้วก็
 เอาข้าวเอานำมาเทอกัน ก็นแล้วก็
 เข้ามาวนนั้น พอวันหลังมากก็ทมิโกมา

"เอ้า กินข้าวกินน้ำเสีย" พูเม่เห็น
 ละเท่านั้นคิดว่า "โย้ย คอยนี้ เห็นกว้าง
 เห็นฟ้านลงนาคูมื่อวะชั้น เห็นเจ้า
 ไปไล่เอาเนอ"วะชั้น เขากะไปไล่
 เขาพักเต็มเฮาะเต็มง้าวเต็มปิ่น
 แล้วเจ้าทว่าไปไล่ฟาน เห็นกะเลยกินเข้า
 อยู่ เห็นเขาแล้ว "เขาไปเมอ" "โย้ย
 อันนั้นแล้ว เขาม่าหาจับคนซึ่งใจควาย
 น้าก้างทุ่งนี้แหละ" (หัวเราะ) "โย้ย
 ส่างเวาเท" แล้วกะกอบบอยน้ามา
 เขาหมูนั่นฮู้แล้วทว่าเป็นควาย
 โตนเถงจุค เมเลยของทว่า
 "ไปแล้ว ไปแล้วอันเนอโย้ย คอยไล่ไปก่อน"
 เขามูนั่นกะถึบเสื่อโลกแล้ว ไล่ไปฟุน
 แล้วฮอกโนนโคกแล้ว ฟานเคอเทา
 ลมลง ตาม หนึ่ง "โย้ย คอยควายคอบ
 คอยควาย" "กว้างไปทางใด
 กว้างไปทางใด ฟานหนะ" "โย้ย
 คอยควายคอบแล้ว" วะชั้น เขาเลย
 จับมา เลมมาเวากัน "เอคแนวเลอ
 จังคิโตะกัณมาแนวนี" "โย้ย เล้าสี่
 ควายคอบละคิโตะเห็นเจ้ามาไล่" วะชั้น
 เลากะเลยบอยมทว่าละมิเอคมิทำอจิกเทอ
 แล้วบอดหนึโย้ยกะเลยเวาแนวนั้นแล้วกะ
 บาดนี้เมกะมาส่งเขาคูมื่อ มาฝัดมาแต่เช้า
 บาดนี้มาแต่เช้าฝัดมาแต่เช้าเส มาฝัด

"เอ้า กินข้าวกินน้ำเสีย" ข้างเมียบ
 ก็เขามานักว่า "ผัวฉันเห็นกว้าง
 เห็นแก้งลงมาทุกวัน ให้อุด
 ไปไล่เอานะ" เขาก็ไปไล่
 เขาก็เตรียมหอกเตรียมง้าวเตรียมปิ่น
 ไปควยเพราะจะไล่ไล่แก้ง เขากินข้าว
 อยู่ เห็นคนมา "เขาไปไหน" "อ้อ
 นั้นแหละ เขามาตามจับคนเย็กวัว เบ็คควาย
 ในกลางทุ่งนี้แหละ" (หัวเราะ) "เอะ
 พูคอะไรอย่างนั้น" แล้วก็รีบตามมา
 เขาพวกนั้นรู้แล้วว่า เป็นคนเบ็คควาย
 กระโคคลงกระตอมบูน เมียบเลยร้องว่า
 "ไปแล้ว ไปแล้วโนนเนอผัวฉันไล่ไปก่อน"
 พวกนั้นก็วิ่งไล่เลยทีเดียว ไล่ไปโนน
 แลและถึงเนินโนนแหละ ติดเจ้าวลัย
 ลมลง ทุม "โอ้ย เมเบ็คควายผม
 ผมเบ็คควาย" "กว้างไปทางไหน
 กว้างไปทางไหน เก่งนะ" "โอ้ย
 ผมเบ็คควายผมนี้แหละ" เขาเลย
 จับมา มาผูกกัน "ทำไม
 ถึงโกหกกันมาอย่างนี้" "อ้าว เขาเบ็ค
 ควายฉันเลยหลอกให้อุดมาไล่"
 เขาก็เลยบอมว่าจะไม่ทำอีกแล้ว
 แล้วทีนี้ผัวก็เลยว่าอย่างนั้นแล้วก็
 ที่นี้เมียบก็มาส่งข้าวทุกวัน มาตั้งแต่เช้า
 ที่นี้มาแต่เช้ากลับไม่มาแต่เช้าเสีย มา

มาฮอกคงผัดแห้วเห่าไปคงไม่เข้าไม
 เป๋อ พัดเห่าไปสี่เป่าไม เป๋ออยู่ต้น
 พุนั้นกะเคย บาคันฟูโยนี่ผัด "ฮวย
 เว้าเหี้ยวหว่าเหอมาส่งเขาแต่เขาพิเลอมีมา"
 "โ๊ยว คือนั้นไปแต่เขาอยู่ใด" วะฮั้น
 "ไปแต่เขามันผัดไปคางไปคางอยู่สิเลอ"
 "จึกเหลว" คอยกะท้าวอันมือส่วยฮวยแกล
 พุนั้นจึงฮอดมันไปเขาอยู่สิเลอ บาคมา
 ส่งเขาแล้วผัด "คอยละเมอแล้วโคฟาวกานไป ส่งข้าวแลวก็ "ฉกกลับแลวนะรีบจะไป
 อันนี้คองไปโกมมอน" "แห่มผัดคือจัง
 ไปเอามาเหอกินฮอยมอนกะคาย" ผัดมา
 ผัดคัมคเส บาคันมันกะมาซอมเบ็ง
 มาละแหวเห่าไปสี่เป่าไม เป๋ออยู่
 กางทางฮั้น "โ๊ยว เน้นละมาสี่เป่าไม
 เป๋ออยู่" บาคันนั้นมามันละคัมชะวึก
 แลวหมอนนี้ เอาไปทำเป่าไม เป๋อ
 (หวัเราะ) เอาะไปแล้วไปสี่เป่าไม
 เป๋ออยู่ แลวแลวมันเสบเด เอ
 เป่าไม เป๋ออันคือต่างเกาเต มันกะ
 ต่างแลว เขาเอามะชะวึกทำเม็คกะโปะนึ่ง
 บาคันกะแลนลงน้ำแล้ว คัม หนึ่งแล้ว
 น้ำหนองฮั้น แลวกะ "เอคเยอ
 คัมเข้าเต" "โ๊ยบ คอยลงงมฮอย
 (คนฟังหวัเราะ) มิได้เหอเหอเจ้ากิน"
 มันเอากะคัมเข้าแล้วกะเมอแล้ว มัน
 เม้มันกะเมอ ฮอดมิได้ส่งเขาเหอโย

มาถึงปากลับแหวเข้าไปคงไม่เข้าไม
 ตะแบก เข้าไปเบ็คุ่มไม้ตะแบกอยู่
 คนนั้นก็ หินผ่ายผัวนึ่เลย "เอะ
 บอกว่าให้มาส่งข้าวแต่เขาทำไมไม่มา"
 "เอ ก็มันไปแต่เขาอยู่"
 "ไปแต่เขาแล้วมันไปแหวเวียอยู่ไหน"
 "ไม่รู้" คอยจนกระทั่งสายแดดกลา
 โนมมันถึงมามันไปแหวอยู่ไหน พอมา
 บาคมาแลวก็ "ฉกกลับแลวนะรีบจะไป
 เก็บหมอนไปเลี้ยงหมอน" "เมอเหมือน
 ไปเอามาให้กินนี้หมอนนะ" พอมา
 ก็คัมคเสบ หินนั้นก็มาแขม
 มาแล้วแหวเข้าไปเบ็คุ่มไม้ตะแบกอยู่
 กลางทางนั้น "อ้อ มันมาเบ็คุ่มไม้
 ตะแบกอยู่" พอมาหลังมามันก็ทำพริก
 แลวหมอนนี้ เอาไปทำมุมไม้ตะแบก
 (หวัเราะ) ออกไปแล้วไปเบ็คุ่มไม้
 ตะแบกอยู่ แลวมันเสบเด เอ
 มุมไม้ตะแบกมันคัมแปลกกว่าเกา มันก็
 แปลกชิ เขาเอาพริกทาหมคละลาหนึ่ง
 หินก็วงลงน้ำชิ ทุม หนึ่งแล้ว
 น้ำหนองนั้น แลวก็ "หวัเราะ
 กระตบข้าวละ" "โ๊ยบ ฉนลงงมฮอย
 (คนฟังหวัเราะ) ไม่มีอะไรให้คุดกิน"
 มันเอากะกระตบข้าวแล้วก็กลับไป มัน
 เมื่อมันก็กลับ ไม่ได้ส่งข้าวให้

กับคืนเมื่อ เจ็บแล้วนอนแล้วบัดนี้ เมื่อจะ
 เอาหมอมานะ เอาเมื่อเหลือนมาเหยา
 แล้วบัดนี้ เอาหมอมานะไปหมอนาหวา
 "มันพิศมึญมีปัญาชุมเจ้านี้แล้ววะชั้น เจ้า
 ละเอ็ดพิศแน่วนี้แน่วเล่นแล้ว เจ้าจะไม่
 อองนำบุญนำพาเส" วะชั้น โย หว่าชั้น
 กะไปเจ้านำบุญพาจะไปแล้วบัดนี้ กะเวา
 หว่า "เอา บุญเอาเอิบข่มมันนิคมันแน
 แท้ๆ กะเห็นมันก็เสได้ วะชั้น อันค้อย
 สักว่านำทางโฮงนาคะก็ เห็นพ
 สี่เป่าไม้เบ้อยกะเหอคือเสได้" กะเลย
 ชุคแล้ว ชุคแล้วกับ นิตานกอม
 (คนฟังหัวเราะ)

กลับคืน เจ็บแล้วนอนแล้วบัดนี้ กลับก็
 เอาคนทรงมาทรง เอาอะไรมาเข้าทรง
 แล้วบัดนี้ เอาหมอมารักษาหมอนาหวา
 "มันทำนิคมีบุญมีบาพวักคุณนี้แหละ คุณ
 ต้องทำอะไรนิคสักอย่างนี้แหละ คุณไป
 พุคกับบุญกับบาเสียบ" เออ ว่าอย่างนั้น
 ก็ไปพุคกับบุญกับบาไปละบัดนี้ ก็พุค
 ว่า "เอา บุญเอาเอิบตามนิคมันใช้
 จริงๆ ก็ให้มันหายเสียบเถอะ ที่ผม
 เบ็ดควายตามทองไรทองนาคัน เขา
 เบ็ดนุ้มไม้ตะแบกก็ให้หายเสียบนะ" ก็เลย
 จบแล้ว จบแล้วครับ นิตานสั้นๆ
 (คนฟังหัวเราะ)

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผล

ผลของการศึกษาวรรณกรรมชาวไทยตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในขั้นต้น อาจจะสรุปความจากข้อมูลได้ดังนี้

๑. ในด้านเนื้อหาของวรรณกรรม

นิทานของชาวไทยที่เก็บรวบรวมได้มีเนื้อหาแบ่งออกได้ ๖ ประเภทคือ นิทานทรงเครื่อง ประวัติ นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิยาย และมุขตลก ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามียุบบแบบคล้ายคลึงกับนิทานของชาวไทยถิ่นอื่น ๆ นั้นเอง

เนื้อเรื่องของนิทานมีทั้งประเภทที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมอื่น ๆ และประเภทที่มีลักษณะเป็นของตนเอง

เนื้อเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมอื่นที่เห็นได้ชัดคือการรับเนื้อเรื่องมาจากนิทานชาดกแล้วมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องให้แตกต่างจากชาดกไปบ้าง เช่น เรื่อง "จันทกานน้อยร้องจะกินปู" มาจาก "จันทกานชาดก" เรื่อง "จัญไรไฟไหม้" มีต้นเค้ามาจาก "กฏวาทิชาดก" และเรื่อง "พญาช้าง" มาจาก "สิลวันนาคชาดก" เป็นต้น

นิทานบางเรื่องมีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับนิทานของชาวไทยในท้องถิ่นอื่น แต่ไม่อาจทราบได้ว่าใครรับไปจากใคร เช่น เรื่อง "หมงชี้เรื่อน" มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับนิทานของชาวยุบบในเรื่อง "มงกฏทอง" และนิทานของภาคเหนือเรื่อง "ศรีบัวทองนิทานจากรอบเท้าหมา" เรื่อง "หลวงพ่อกะเทยพระเวส" มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่อง "นิทานหลวงพ่อกะเทย" ของหมู่บ้านเมืองเก่า และเรื่อง "พระบวชใหม่" ของภาคเหนือ เป็นต้น

สำหรับนิทานบางเรื่องไม่ปรากฏว่าเหมือนหรือคล้ายคลึงกับนิทานของท้องถิ่นใด จึงน่าจะเป็นเรื่องที่มาจากการคิดของชาวไทยเอง เช่น เรื่อง "นางมนเมวหนีไปอยู่เขานกขุนทอง" และ "นางคางคก"

๒. จุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน

การเล่านิทานนอกจากมุ่งที่จะให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟังแล้ว นิทานของชาวไทย

ปัจเจก คติธรรม อธิบายเหตุ และประวัติของสิ่งของหรือสถานที่ต่าง ๆ ไว้ ผู้อ่าน
จะพบวาทิตานมุขตลกของชาวยุโรปส่วนมากจะแทรกคติเตือนใจไว้ควบกับการเล่านิทานจึงเป็น
การอบรมสั่งสอนผู้ฟังโดยทางอ้อมนั่นเอง

๓๐. สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยุโรปที่สะท้อนออกมาจากนิทาน

๓๐.๑ ขนบประเพณีของชาวยุโรปที่ปรากฏในนิทาน เช่น การแต่งงาน
(เกี้ยวสาว) การต้อนรับแขก การขายทรัพย์สิน การแต่งงาน และ กรู๊น

๓๐.๒ อาชีพและความเป็นอยู่ สังคมยุโรปเป็นสิ่งคมของคนที่มีอาชีพ
เกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน นอกจากนี้ในเวลาว่างจากงาน
ประจำบางครั้งก็เล่นทำกาพย์คำขาย โดยการเดินทางไปขายสินค้าตามท้องถนนต่าง ๆ
สินค้าที่นำไปขายอาจจะเป็พวกผ้าไหม เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรืออาจจะเป็ วิว ควบ
ก็ได้

สำหรับความเป็นอยู่ในครอบครัวยุโรปนั้น มีความเป็นอยู่
อย่างง่าย ๆ คล้ายกับชาวอิสานโดยทั่วไป เช่นนิยมรับประทานอาหารที่มีรสจืดจำพวก
น้ำพริก และแกงต่าง ๆ สำหรับเครื่องชุดที่ขาดไม่ได้ในครัวเรือนคือ พริก และปลาร้า

๓๐.๓ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว จากนิทานพบว่าความสัมพันธ์
กันระหว่างพ่อ แม่ และลูกเป็นไปอย่างลึกซึ้งมาก ลูกที่ดีจะต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่
ดังนั้นพ่อแม่จึงเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยเลือกและกำหนดวิถีชีวิตให้ลูกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ
เลือกคู่ครองของลูกทั้งหญิงและชาย พ่อแม่จะมีส่วนในการช่วยเลือกและตัดสินใจให้ลูกเสมอ
พ่อแม่บางคนจะถือสิทธิ์ในการเลือกคู่ครองให้ลูก ซึ่งในบางครั้งเมื่อลูกไม่เห็นด้วยก็อาจ
ขัดเคือง พ่อแม่ก็จะใช้มาตรการอื่นเพื่อบีบบังคับต่อไป เช่น ไล่ออกจากบ้าน เป็นต้น
พ่อแม่บางคนจะถามความสมัครใจของลูกโดยไม่มีการบังคับ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างลูกสะใภ้กับแม่ของสามีนั้นมักจะ
ไม่ค่อยราบรื่นนัก

ในด้านสามีกับภรรยา นั้น สามีจะเป็นผู้นำในครอบครัว
แต่เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็จะมีการปรึกษากันในครัวเรือนเสมอ

๓๐.๔ ด้านสุขภาพและอนามัย เมื่อมีการเจ็บป่วยขึ้นจะรักษาพยาบาล

พื้นแบบโบราณ โดยใช้ปากกลางบ้าน เช่น เมื่อรำในก็ใช้การรักษาโดยการบังไฟ
 แขนหักก็ใช้วานพอก งูกัดใช้วานเข้า เป็นผีก็ใช้รักษาด้วยวิธีเข้า หรือในบางครั้ง
 ก็อาจใช้วิธีการรักษาพยาบาลโดยเอาหมอเข้าเฝ้ามาให้การรักษา

๓.๕ ด้านการปกครอง ชาวบ้านยกย่องว่าชนชั้นปกครองเป็นพวกที่มี
 ฐานะทางสังคมสูง จึงให้ความเคารพเชื่องฟังมาก ชนชั้นปกครองจึงมีอำนาจมากในสังคม
 ในนิทานจึงปรากฏลักษณะของชนชั้นปกครองออกมาทั้งสองลักษณะคือ พวกที่ใช้อำนาจโดย
 ชนธรรมและพวกที่ใช้อำนาจในทางไม่ชอบธรรม

ในชนบทของไทย ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือในตัวของผู้
 ผู้ทำหน้าที่ปกครองตนคือ กำนันมาก เวลาเมื่อเรื่องเดือดร้อนอย่างไรมักจะไปหากำนัน
 ให้ช่วยตัดสินแนะนำให้ ทั้งนี้เพราะผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ปกครองคือบุคคลที่ชาวบ้าน
 นับถือตนเอง

๓.๖ ค่านิยมของชาวผู้ไทยที่ปรากฏออกมาในนิทาน สำหรับค่านิยม
 ในที่นี้หมายถึง สิ่งในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ
 น่ายกย่องหรือเห็นว่าถูกต้อง ในนิทานของชาวผู้ไทยสะท้อนค่านิยมออกมาดังนี้

๓.๖.๑ นับถือพุทธศาสนา ชาวชนบทมีชีวิตผูกพันอยู่กับวัดมาก
 วัดยังเป็นศูนย์รวมของชาวชนบทอยู่จนปัจจุบันนี้ พระสงฆ์เป็นพวกที่ได้รับความเคารพนับถือ
 มากในสังคม

๓.๖.๒ ยกย่องอำนาจและคนมีเงิน พวกข้าราชการและ
 คนมั่งมีเป็นคนที่ถือว่าเป็นผู้มีฐานะทางสังคมสูง

๓.๖.๓ เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสสามารถชักเตือนสั่งสอน
 ผู้คอบอายุโสกว่าได้ถึงแม้จะไม่ใช้เครื่องมือใดก็ตาม ชาวผู้ไทยให้ความนับถือเชื่องฟังผู้ที่
 มีอายุโสมาก

๓.๖.๔ รักพวกพ้อง มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในกิจการ
 ต่าง ๆ อย่างดี และไม่ชอบมีการปะปนกับชาติอื่นเช่น ญวน หรือจีน

๓.๖.๕ เชื่อเพื่อเชื่อแต่ เวลาเมื่อเข้ามาเยี่ยมจะต้อนรับ
ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี และขอช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก

๓.๖.๖ รักอิสระ ไม่ชอบอยู่ใต้อาณัติการปกครองของชนต่างชาติ

๓.๖.๗ รักสนุก ในเวลาว่างงานมักมีกิจกรรมเพื่อความ
สนุกสนานแทรกอยู่ด้วย นิสัยนี้เห็นได้ง่าย ๆ จากข้อมูลที่ยื่นเก็บรวบรวมได้ซึ่งมี
มุขตลกมากที่สุด

๓.๖.๘ ยกย่องปัญญาว่าประเสริฐที่สุด ประเสริฐกว่า
ทรัพย์สินเงินทองต่าง ๆ แต่คนที่ใช้ปัญญาเพื่อทำให้บุคคลอื่นต้องได้รับความเดือดร้อน
จะไม่ใช่ที่ยกย่องในวงสังคม เพียงแต่ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนฉลาดเท่านั้นเอง

๓.๖.๙ ยกย่องในคุณความดีต่าง ๆ เช่น ความกตัญญู
ความซื่อสัตย์ วาจาสัตย์ การให้ทาน

๓.๖.๑๐ ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่สืบเนื่องมาจาก
ศาสนาและสืบเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น

๓.๖.๑๐.๑ เชื่อในกฎแห่งกรรมว่ามนุษย์ทุกคนจะมี
ชีวิตอย่างสุขสบายหรือทุกข์ยากนั้นขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้สร้างสมไว้ในชาติปางก่อน และกรรม
ที่ได้ทำไปแล้วนั้นไม่มีผลบุญอื่นใดไปช่วยลบล้างได้ จึงนิยมการทำบุญเพื่อสะสมผลบุญไว้ใน
ชาติหน้าต่อไป

๓.๖.๑๐.๒ เชื่อในผีสิงเทวดา เชื่อว่ามีทั้ง
ประเภทให้คนและโทษแก่มนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดความเป็นไปต่าง ๆ ทั้งทางดีและ
ทางร้ายต่อชีวิตคน สัตว์ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในโลก ฉะนั้นจึงต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้อง
ตามความประสงค์ของผี เพื่อที่ผีจะได้มีความเมตตาและบันดาลให้เกิดความสุขแก่ตน

๓.๖.๑๐.๓ เชื่อในลางแห่งต่าง ๆ ว่าจะมีทรัพย์สิน
สมบัติฝังอยู่ตามที่ลางเหล่านั้นแนะให้

๓.๖.๑๐.๔ เชื่อในอำนาจของคำสาปแช่งว่า
สามารถทำให้ผู้ถูกสาปแช่งนั้นได้รับภัยพิบัติต่าง ๆ ได้

๓.๖.๑๐.๕ เชื่อในเรื่องของวิญญาณว่า เมื่อวิญญาณ

ออกจากร่างคนไปแล้วจะสามารถกลับมาเข้าร่างเดิมได้อีก ถ้าร่างนั้นยังไม่ถูกทำลายไป

๓.๖.๑๐.๖ เชื่อว่าถ้าจิตใจของผู้ตายหมกมุ่นอยู่

ในสิ่งใดเมื่อตายไปแล้วก็จะไปเกิดเป็นสิ่งนั้น

๓.๖.๑๐.๗ เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมสามารถเปลี่ยนแปลง

คนได้

๔. ลักษณะภาษาที่ปรากฏในนิทาน

จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะภาษาของชาวผู้ไทย

ไว้ดังนี้

๔.๑ คำส่วนมากเป็นคำพยางค์เดี่ยวโดด ๆ แต่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น ชน (ชุก , ชอน) แล่น (วิ่ง) เสว (เพื่อน) เทอ (ให้) แอน (พูด , คุย) ฯลฯ

๔.๒ เสียง พยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ จะเพี้ยนไปจากภาษาไทยกลาง ในกรณีที่เป็นคำที่ใช้ตรงกัน เช่น มิ่ง (มิง) เม (เมียบ) ค่าย (ตาย) เถิง (เถิง) เซอ , เลอ (เรื่อ) เป็นต้น

๔.๓ ภาษาผู้ไทยมีคำภาษาอื่นเช่น บาลี สันสกฤตเข้าไปปนอยู่บ้าง เช่น ตุ๊กกะตะ (ตุ๊กตะ) สันญา (สัญญา) ป้าชาดลาตตะมณเทน (ปราสาทราช - มณเฑียร) อีตถิลิตถิ (อิทธิฤทธิ์) ฯลฯ

๔.๔ ลักษณะประโยคที่ใช้ เป็นประโยคที่ไร้คำง่าย ๆ ใช้ภาษาตรง ๆ ในบางครั้งมีลักษณะคล้องจองกันอย่างไพเราะ เช่น

"หมอกไขโน้ ไขไมพาว ท้าวขมนาง ... ทางเกา
คคเกาเลว เลื่อนเลื่อนเขานาแสง แดงแดงหม่นนกกต คอคค ๆ หม่นนกเจ้า
เน่นเกาเหมาคือทุกดินนอนเพียบ ..." (หมอกลงหนา สะพานไมพาว ท้าวขมนาง...
ทางเกาคคเกาเลว เลื่อน ๆ ขาวนาลุ่ม แดง ๆ นนกกต คอคค ๆ นนกกเจ้า
ขิม ๆ หงอย ๆ เหมื่อนทุกดินนอนพุ่ม ...) — หลวงพ่อเทศน์พระเวส

"...ฉันมีทั้งความดีความแหม นี่แกหมั่นจะฮักได้..."

(...ถ้าไม่ฟังคำพ่อคำแม่ นี่ลากลงนรกนะ...) — ภูเหล็ก

"ไอ้กะจอน ๆ ทำบุญอุทิศสองหรี ทำบุญอุทิศสองกิบ
ไม่น้อย ๆ หละมานี้บ่ค่อย หนะไอ้กะจอนดอก ๆ " (พี่ฟังพอน ๆ ตายเพราะกลัว
สองหรี ตายเพราะปลีสองกิบ ไม่เล็ก ๆ มาหนึบคอตาย นะพี่ฟังพอน จ๊อก ๆ)

— นางคางคก

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาวรรณกรรมผู้ไทยครั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าน่าจะได้
มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีความสนใจใคร่ศึกษาทางด้านคติชาวบ้าน
ต่อไป อยู่หลายประการคือ

๑. การออกเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

๑.๑ ปัญหาที่ผู้เขียนพบในการออกเก็บรวบรวมข้อมูลคือ

๑.๑.๑ เกี่ยวกับตัวของวิทยากร ปัญหาที่พบมากคือวิทยากร
ซื่อายไม่ค่อยกล้าเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้คนแปลกหน้าฟัง ทั้ง ๆ ที่ตัวผู้เขียนทราบมาก่อน
ว่าวิทยากรเป็นผู้เล่าเรื่องต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกว่าในบางครั้งวิทยากรมีงาน
ต้องทำ เช่นต้องออกไปทำงานในท้องถิ่นไม่ค่อยมีเวลาว่างมากนัก

๑.๑.๒ ในบางครั้งอาจมีผู้เข้าใจผิดว่าผู้เขียนไปทำอะไร

ในเขตการปกครองของเขาได้ ทั้งนี้เพราะในการออกเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เขียนต้องเตรียม
เครื่องมือเครื่องใช้ในการบันทึกเสียงไปด้วย ในขณะที่ออกปฏิบัติงานผู้เขียนได้รับประสบการณ์
ด้วยตนเองคือ ถูกท่านเจ้าอาวาสวัดป่าสงสัยกล่าวว่าจะเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าไป
ทำงานอยู่ในเขตวัดของท่าน ทั้งนี้เพราะผู้เขียนไม่ได้ปฏิบัติตามบรรทัดที่ตีประการหนึ่ง
คือไม่ได้เข้าไปเรียนให้ท่านทราบก่อนว่าจะเข้าไปทำอะไรในเขตปกครองของท่านนั่นเอง

๑.๑.๓ เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลลงในเครื่องบันทึกเสียง

ในบางครั้งวิทยากรผู้ให้ข้อมูลพูดค่อยจึงทำให้การบันทึกเสียงไม่ค่อยชัดเจน และวิทยากร
บางคนไม่เคยบันทึกเสียงมาก่อนจะมีอาการตื่นกลัว ไม่กล้าให้บันทึกเสียง

๑.๑.๔ ปัญหาที่ผู้เขียนพบอีกประการหนึ่งและแก้ไขได้ยาก

คือเรื่องเสียงรบกวนในเวลาบันทึกเสียง เช่น เสียงรถยนต์ไฮโดรเจค เสียงเปิดโก

ร้องอยู่ใต้ถุนบ้าน หรือสุนัขเห่าคนที่ผ่านไปมา หรือในบางครั้งขณะที่กำลังบันทึกเสียงอยู่ เกิดมีฝนตกลงมาอย่างหนักก็ทำให้ไม่สามารถอัดบันทึกเสียงต่อไปได้

๑.๒ จากปัญหาที่ยู๋เขียนพบในข้อ ๑.๑ ที่กล่าวมาแล้ว ยู๋เขียนขอเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาครั้งนี้คือ

๑.๒.๑ เพื่อจัดความระแวงที่อาจเกิดขึ้นโดยยู๋ที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในท้องถิ่นที่ตนไม่เคยมาก่อน ควรหาพี่เลี้ยงที่ชาวบ้านเชื่อถือหรือรู้จักเป็นอย่างดีไว้เป็นผู้นำเขนชวนแนะนำให้รู้จักกับวิทยากรและค่านอื่น ๆ

๑.๒.๒ ก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลในท้องถิ่นโดยผู้ศึกษาควรไปแนะนำตัว เพื่อทำความรู้จักและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานให้กับยู๋ที่เป็นหัวหน้าในชุมชนนั้นทราบเสียก่อน เพื่อที่จะได้รับความสะดวกและซื่อสัตย์ไม่ไว้วางใจทาง ๆ เป็นขั้นแรก

๑.๒.๓ ก่อนออกเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาควรจะได้ศึกษาให้รู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งนิสัยใจคอของชนในท้องถิ่นนั้นก่อน เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามประเพณีในสังคมนั้น ซึ่งจะทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลง่ายขึ้น เพราะชนชาวเจ้าของถิ่นจะรู้สึกเป็นมิตรกับคนที่เข้าใจในขนบประเพณีของตน

๑.๒.๔ ในการพบและรู้จักกับวิทยากร ผู้ศึกษาต้องระลึกไว้ว่าจะต้องสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับวิทยากร โดยผู้ศึกษาต้องระลึกตนไว้เสมอว่าเราเป็นผู้ไปขอความช่วยเหลือจากวิทยากรจึงต้องเป็นผู้ที่มีนิสัยอดทน สุภาพอ่อนน้อม หน้าที่คาบิณแบ่มแจ่มใส และพยายามนำเอาหลักของมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้ได้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นมิตรให้เกิดขึ้นก่อน แล้วจะได้รับความช่วยเหลือที่ดีในอันดับต่อไป

๑.๒.๕ ในการพบกับวิทยากรครั้งแรกอย่าใจร้อนรีบอัดบันทึกข้อมูลให้ไว้มาก ๆ ในทันที ควรสร้างความรู้สึกคุ้นเคยให้เกิดขึ้นเสียก่อน เพื่อขจัดความอายนที่วิทยากรมีอยู่ และผู้ศึกษาจะได้เรียนรู้นิสัยของวิทยากรแล้วนำเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

๑.๒.๖ ในบางกรณีวิทยากรบางคนอาจจะยังไม่ค่อยกล้าเล่า

เรื่องบางอย่างให้ยูศึกษาฟังหรือใช้คำพูดอย่างระมัดระวังเป็นพิเศษ เช่นมุขตลกอย่างหยาบโลน ทั้งนี้เพราะเห็นว่าหยาบซึ่งจะทำให้บรรยากาศในการเล่าไม่เป็นไปตามธรรมชาติที่แท้จริงนัก ในกรณีนี้ยูศึกษาควรทำให้วิทยากรรู้สึกที่เราศึกษาในแง่วิชาการและอย่าแสดงท่าทีให้เขาเห็นว่าเรื่องที่เขาลำเลียงนั้นน่ารังเกียจ

๑.๒.๓ ขณะทำวิทยากรเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ยูศึกษาฟัง ความสนใจและกระตือรือร้นในการฟัง มีส่วนทำให้วิทยากรอยากจะถ่ายทอดข้อมูลให้เป็นอย่างมาก

๑.๒.๔ ก่อนจะออกรวบรวมข้อมูลทุกครั้งยูศึกษาควรตรวจสอบความพร้อมของเครื่องมือเสียก่อน เช่น ตรวจดูถ่านไฟว่าจนจะหมดอายุแล้วบ้าง ซึ่งเรื่องนี้มีความสำคัญมากเพราะถ่านไฟเก่าการอัดเสียงจะไม่ชัดเจน และซ้ำผิดปรกติ ยูเขียนพบว่าถ่านไฟที่ใช้ได้ประมาณ ๒ - ๓ วัน ควรมีการเปลี่ยนใหม่ครั้งหนึ่ง และเพื่อความรอบคอบควรมีถ่านไฟสำรองไว้ทุกครั้งที่ออกเก็บข้อมูล

๑.๒.๕ ก่อนออกเก็บข้อมูลยูศึกษาควรจะได้ตรวจสอบท่าความสะอาดหัวเครื่องบันทึกเสียงให้สะอาดทุกครั้ง เพราะถ้าหัวเครื่องสกปรกจะบันทึกเสียงไม่ติด

๑.๒.๖ ในการบันทึกเสียงของวิทยากร ในบางครั้งวิทยากรเสียงค่อยมาก ยูบันทึกจะต้องเปิดเครื่องบันทึกเสียงให้ดังเต็มที่และพยายามอัดในระยะใกล้ ๆ เพื่อเสียงที่ออกมาจะได้ฟังชัดเจน

๑.๒.๗ เครื่องบันทึกเสียงประเภทที่มีไมโครโฟนในตัวเอง จะช่วยได้มากในการบันทึกข้อมูล เพราะในบางครั้งวิทยากรจะมีความรู้สึกว่าตนกำลังพูดคุยตามปกติไม่ได้ทำการบันทึกเสียงอยู่แต่ประการใด

๒. การถ่ายทอดและแปลข้อมูล

๒.๑ ปัญหาที่ผู้เขียนพบในการถ่ายทอดและแปลข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้มี

๒.๑.๑ การถ่ายทอดข้อมูลออกมาเป็นตัวอักษรโดยการรึกษาสำเนียงเดิมของวิทยากรไว้นั้นมีปัญหาคือไม่สามารถหาเครื่องหมายวรรคตอนที่มีอยู่มาเขียนให้ตรงเสียงที่แท้จริงของวิทยากรได้

๒.๑.๒ ในการแปลข้อมูลออกมาเป็นภาษาไทยกลางนั้น
ศัพท์บางคำไม่สามารถหาคำในภาษาไทยกลาง ที่มีความหมายตรงอย่างแท้จริงได้เช่น
คำประเภทบอกความรู้สึกต่าง ๆ ในภาษาญไทยในบางครั้งไม่สามารถหาคำในภาษาไทย
กลางที่ให้ความรู้สึกที่ตรงกันได้ อย่างเช่น "ไปเลื้อยเตื้อย ๆ" ซึ่งถ้าแปลเป็นภาษา
ไทยกลางว่า "ไปเรื้อย ๆ" หรือ "ไปอย่างไม่มีชีวิตจิตใจ" ก็ให้ความรู้สึกไม่ตรง
กันนัก

๒.๑.๓ ในภาษาญไทยมีคำช่วยพหูพจน์ เช่น "วะซัน ,
โยว , เฮย , กะคาย , ฮันทว่า" คำพวกนี้ช่วยให้ถ้อยคำที่พูดนั้นนวลขึ้นหรือบอกความ
รู้สึกของผู้พูด แต่คำในภาษาไทยกลางที่ให้ความหมายที่ตรงกันอย่างแท้จริงไม่ได้

๒.๒ จากปัญหาที่พบในข้อ ๒.๑ ผู้เขียนได้ใช้วิธีแก้ปัญหาดังโดย

๒.๒.๑ ในกรณีที่ใช้เขียนถ่ายถอดเสียงของคำออกมาให้ตรง
ตามเสียงวรรณยุกต์ที่แท้จริงไม่ได้ ผู้เขียนใช้วิธีเขียนโดยใช้รูปวรรณยุกต์ที่ใกล้เคียงที่สุด
และได้ให้คำอธิบายในแง่ภาษาไว้ในตอนต้นก่อน

๒.๒.๒ ในกรณีที่หาคำแปลที่ตรงกับคำในภาษาเดิมไม่ได้นั้น
ผู้เขียนใช้วิธีแก้ปัญหาดังโดยพยายามหาคำที่มีความหมายใกล้เคียงที่สุดมาแปล หรือในบางครั้ง
เมื่อแปลให้ใกล้เคียงไม่ได้ก็ใช้วิธีการคงรูปศัพท์เดิมไว้ แล้วให้ความหมายของคำนั้นไว้ใน
ศัพท์านุกรม

๒.๒.๓ พหุคำช่วยพหูพจน์นั้นในบางครั้งถ้าแปลให้ให้ความหมาย
ใกล้เคียงกับคำเดิมก็คงจะแปลไว้ แต่ถ้าหาคำใกล้เคียงไม่ได้และถ้าตัดออกก็ไม่ทำให้
ความหมายของประโยคเสียไปแต่อย่างใดก็ใช้วิธีตัดออก

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่จะค้นคว้าต่อไป

๓.๑ ควรจะได้มีการเก็บรวบรวม นิทานของชาวญไทยในท้องถิ่นอื่น
ไว้ด้วย เพราะชาวญไทยยังมีกระจัดกระจายอยู่ในประเทศไทยอีกหลายหมู่บ้านในเขต
จังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม อุบลราชธานี รวมทั้งพวกลาวโซ่งที่จังหวัดราชบุรี
และเพชรบุรี ด้วย เพื่อจะได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกันในแต่ละต่าง ๆ ต่อไป

๓.๒ น่าจะได้มีการรวบรวมวรรณกรรมญไทยประเภทอื่นที่น่าสนใจ

ศึกษาอย่างถึงที่ ยังไม่มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาโดยเร็วก่อนที่วรรณกรรมพวกนี้จะสูญไป เช่น สุภาษิต คำพังเพย เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย การละเล่นพื้นเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาคั้งนี้ ผู้เขียนพบว่าชาวญไทยมีสุภาษิตและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

๓.๓ น่าจะได้มีการนำเอาวรรณกรรมญไทยไปศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมของท้องถิ่นอื่น . เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอิทธิพลที่มีต่อกันด้วย

๓.๔ น่าจะได้วิเคราะห์ถิ่นฐานของชาวญไทยในแง่จิตวิทยา . สุนทรียะ และปรัชญาบ้าง

๓.๕ น่าจะได้นำภาษาญไทย ภาษาไทยลื้อ และภาษาไทยลาว มาศึกษาเปรียบเทียบกับในแง่ภาษาศาสตร์ต่อไป

ဘဏ္ဍာစာရင်း

บรรณานุกรม

ภูธลาบ มัลลิกะมาส กศิชาวบ้าน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๑๔, ๒๓๓ หน้า

ภูธลาบ มัลลิกะมาส "กศิชาวบ้าน" วัฒนธรรมไทย ๙ : ๑๖ กันยายน ๒๕๐๙

ภูธลาบ มัลลิกะมาส วรรณกรรมไทย โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ๒๕๑๖, ๒๐๙ หน้า

กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๓, ๔๔๔ หน้า

กิ่งแก้ว อัคราการ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ข้อฟ้า ๔ : ๑๔ เมษายน ๒๕๑๔

กิ่งอำเภอรณนคร, ที่ทำการศึกษาศึกษาการ ประวัติอยุธยาไทยรณนคร ม.ป.ป.

ม.ป.ท. (แผนปลิว) ๕ หน้า

กิ่งอำเภอรณนคร, ที่ว่าการ สำเนาประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องแบ่งท้องที่ตั้งเป็น

กิ่งอำเภอรณนคร ม.ป.ท. ม.ป.ป.

กิ่งอำเภอรณนคร, สำนักทะเบียนอำเภอรณนคร ทะเบียนราษฎรสำรวจเมื่อเดือนพฤษภาคม

๒๕๑๔ ม.ป.ท. ม.ป.ป.

กระแสร มัลลิกะมาส วรรณคดีเปรียบเทียบเบื้องต้น โรงเรียนสตรีเนติศึกษาแผนก

การพิมพ์ ๒๕๑๖, ๔๔๙ หน้า

คาร์, เอ และไฮเคนฟาเคน, อีริก ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่างๆใน

ประเทศไทย อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๐๘, ๔๙ หน้า

เคิร์ช, เอ โทมัส "การพัฒนาและเซียบฐานะทางสังคมของชาวภูไท" ชานาญ

วงศ์วิภาค (แปล) จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๔ : ๑๔ - ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๔

จันทร์ศรี สุนันฎาการ วรรณกรรมไทยรามัญจากตำนานลทรงคนอง อำเภอรณนคร

จังหวัดสมุทรปราการ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๑๙, ๒๖๕ หน้า

จางูณี กองพลพรหม คุณค่ากศิชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่า วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหา

บัณฑิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ๒๕๑๖, ๒๔๙ หน้า

ใจจริง โกลมมิตร ชนบทธรรมนิยมประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

ไทย โรงพิมพ์สิทธิอักษร ม.ป.ท., ๑๒๔ หน้า

เฉลิม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป เอกสาร

การนิเทศการศึกษานับที่ ๑๖๗ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๔ , ๒๔๐ หน้า

ชนะ ประนมศรี "ผู้ไทในอีสาน" บางแสน ๒ : ๒๕ - ๓๔ มกราคม ๒๕๑๔

ชลธิรา กลัดอู่ วรรณคดีของปวงชน อักษรสาสน์ ๒๕๑๗ , ๒๔๒ หน้า

ชำนานู รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ เอกสารนิเทศการศึกษานับที่ ๑๕๔

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๔ , ๓๖๓ หน้า

เชิด จันทรวง , ร.ท. ลาว - ไทย โอเคเนชั่นการพิมพ์ ๒๕๐๐ , ๓๖ หน้า

เซเคส์ , บอร์ช ตำนานอักษรไทย ม.ป.ท. ๒๕๐๔ , ๕๔ หน้า ภาคผนวก

คำรณราชานุภาพ , สมเด็จพระบรมราชา เทวที่ทางฤๅษีที่ ๕ โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ

ชนากร ๒๕๑๖ , ๗๑ หน้า

คำเนียร เลชะกุล , พ.อ. "ผู้ไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๑ : ๑๗ - ๒๗ ,

๒๓ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๕

คำเนียร เลชะกุล , พลตรี "เรณูครใหม่" อนุสาร อ.ส.ท. ๑๒ : ๑๔ - ๑๕ ,

๒๖ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

คุณิ บริพัตร , หม่อม ปลามุทองฉบับเด็กเล็ก โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๔ , ๓๗ หน้า

ภาพประกอบ

กอดด์ , วิลเลียม คลิฟตัน ไทย หลวงนิเทศบัณฑิตสรค์ (แปล) โรงพิมพ์มงคล

การพิมพ์ ๒๕๐๔ , ๑๗๑ หน้า

คู่บ ทุมสาบ , ม.ล. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๖ ,

๑๖๓ หน้า

เดิม วิชาภพจนกิจ ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒ สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์

แห่งประเทศไทย ๒๕๑๓ , ๗๔๕ หน้า

เดิม วิชาภพจนกิจ อีสานในสมัยพระบรมวงศ์เชอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์

ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย

๒๕๑๔ , ๑๗๕ หน้า

เดิม สิงห์บุรี ฝั่งขวาแม่น้ำโขง เล่ม ๑ คลังวิทยา ๒๔๕๕ , ๖๑๔ หน้า
 ถวิล เกษรราช ประวัติผู้ไทย กรุงเทพมหานครพิมพ์ ๒๔๖๒ , ๔๗๒ หน้า
 ท. กล้วยไม้ (นามแฝง) "นิทานชาวบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว" อนุสาร

อ.ส.ท. ๒ : ๒๐ กันยายน ๒๕๖๔

ทวี มุขธรโกษา และ สมชัย หงษ์ทองคำ นิทานชีวิตแบบไทยๆ เพชรพิทยา
 ๒๕๐๖ , ๒๐๒ หน้า

ทิพากรวงศ์ , เจ้าพระยา พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๓ โรงพิมพ์
 ไสภณพิทยบรรณานุกร ๒๔๔๑ , ๔๔๓ หน้า

เทือก กุสุมา ณ. อุบลฯ "คณิศวบ้าน" เอกสารการสัมมนาผู้สอนวิชาภาษาไทย
ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ-
ฝึกหัดครู ๒๕๖๒ หน้า ๒๕๗

ธรรมบัญญัติจารย์ , พระ นิทานชาดก โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๖๑ ,
 ๓๕ หน้า

นริศรานุกิตติวงศ์ , สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา สาสน์สมเด็จพระ เล่ม ๖ โรงพิมพ์คุรุสภา
 ๒๕๐๘ , ๓๑๒ หน้า

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ "ผู้ไทย" อาณาจักรลาว สำนักพิมพ์ก้าวหน้า ๒๕๐๓ หน้า
 ๑๕๔ - ๑๕๕

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , ม.ล. วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย ไทยวัฒนาพานิช
 ๒๕๖๗ , ๒๒๖ หน้า

บุญเรือง จรรยาศรี มรดกชาวอีสาน โรงพิมพ์ประยูร ๒๕๐๕ , ๖๖๗ หน้า

บุณยา ทวีสุข สัมมนาคณิศวบ้าน แผนกศิลปประกอบคำบรรยาย ไทย ๔๓๐ มหาวิทยาลัย
 ลัทธิรามคำแหง ๒๕๖๔ , ๖๔ หน้า

ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากคำลครีกรรมาค จังหวัดสุโขทัย วิทยานิพนธ์
 กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๖๖ , ๒๒๗ หน้า

ประไพ ถิ่นมีบล และคนอื่นๆ ภาษาถิ่นภาคอีสาน วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสานมิตร ๒๕๖๒ , ๒๒ หน้า

ประธานมิตร , วิทยาลัยวิชาการศึกษา คำที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำถิ่น โรเนียว

ม.ป.ท. ม.ป.ป. ๔๔ หน้า

ปราโมทย์ หัตถาสุวรรณ "บนแผ่นดินถิ่น - ภูเขา" อุตสาหกรรม.ส.ท. ๑๑ : ๓๐ - ๓๖,

๔๑ - ๔๔ มิถุนายน ๒๕๐๕

แปลก สนธิรักษ์ นิทานไทย โรงพิมพ์อักษรบริการ ๒๕๐๖ , ๕๑๒ หน้า

แปลก สนธิรักษ์ นิทานไทยชุดใหม่ โรงพิมพ์เกษมสัมพันธ์การพิมพ์ ๒๕๐๔ ,

๕๔๓ หน้า

ผู้ว่าราชการจังหวัด และ คณะกรรมการจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม ม.ป.ท.

ม.ป.ป. ๒๔ หน้า

พ.ชลธาร (นามแฝง) ทัศนจักรเจ็ดสิบเอ็ดจังหวัด โรงพิมพ์แนวไทย ๒๕๐๔

หน้า ๒๔๖ - ๒๕๕

พยัคฆ์ (นามแฝง) นิทานเค้าเรื่องจริง แพรวพิทยา ๒๕๑๖ , ๓๕๒ หน้า

โพธิวงศาจารย์ (อ้วน ติสฺโส) , พระ ลัทธิธรรมนิยมต่างๆ ภาค ๑๔ โรงพิมพ์

โสภณพิพรรฒธนากร ๒๕๓๒ หน้า ๑ - ๑๕

ไพโรธ เลิศพิริยกุล คหิชาบ้านลานนาไทย มิตรนราการพิมพ์ ๒๕๑๖ , ๒๒๕ หน้า

บุญไฉ จิตธรรม ภาษาถิ่น โรงพิมพ์เมืองสงขลา ๒๕๑๗ , ๑๗๗ หน้า

บุญ เกษคำรณ นิทานพื้นบ้านของไทย โรงพิมพ์เกษมสัมพันธ์การพิมพ์ ๒๕๐๕ ,

๗๖๐ หน้า

บุญ เกษคำรณ นิทานพื้นเมืองของไทยชุดพิเศษ คลังวิทยา ๒๕๐๕ , ๕๑๒ หน้า

บุญ เกษคำรณ นิทานพื้นเมือง ๑๐๐ เรื่อง ๑๐๐ ภาพ ฅดุงศึกษา ๒๕๐๕ ,

๔๐๓ หน้า ภาพประกอบ

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๓ ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๔ ,

๑๐๕๓ หน้า

รามคำแหง , มหาวิทยาลัย วารสารรามคำแหง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๔

โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๑๔ , ๒๑๔ หน้า

ละออง ศรีสุคนธ์ เที่ยวเมืองไทย ๗๖ จังหวัด คลังวิทยา ๒๕๐๔ , ๑๓๕๒ หน้า

โลริส , ไมเคิล เชื้อชาติกับวัฒนธรรม คุณหญิงคณัญญี มาลากุล และ วิจารณ์วรรณ
มณูญปิฏ (แปล) ม.ป.ป. ๒๕๐๐ , ๖๕ หน้า

วรรณไวทยากร โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย วรรณคดี ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๔ , ๑๕๗ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดก เล่ม ๔ เอกนิบาต ๑ วรรณภาค ๔ โรงพิมพ์
บำรุงนุกุลกิจ ๒๔๖๑ , ๔๔ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดก เล่ม ๕ ทุกนิบาต โรงพิมพ์ไทย ๒๔๖๓ ,
๒๔๖ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดก เล่ม ๗ จตุกกนิบาต โรงพิมพ์ไทย ๒๔๖๔ ,
๒๕๓ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดก เล่ม ๓๓ (ภาคผนวก) โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ
ธนากร ๒๔๗๔ , ๒๖๒ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดกเอกนิบาตสามวรรคภาคที่ ๒ โรงพิมพ์ไทย
๒๔๕๔ , ๑๗๔ หน้า

วชิรญาณ , หอพระสมุด นิบาตชาดกเอกนิบาตสามวรรคภาคที่ ๓ โรงพิมพ์บำรุงนุกุล
กิจ ๒๔๖๑ , ๒๕๖ หน้า

วิจิตรวาทการ , หลวง งานคนควาเรื่องของชาติไทย ม.ป.ป. ๒๕๐๕ , ๖๔๔ หน้า

วุฒิ อ่อนสมกิจ , ร.อ. นิทานคติจากชาดก โรงพิมพ์จรูญสินีทวงศ์ ๒๕๑๓ , ๓๗๖ หน้า

ศิลปากร , กรม คำให้การของชาวกรุงเก่า คลังวิทยา ๒๕๐๗ , ๔๗๒ หน้า

ศิลปากร , กรม นิทานชาวบ้านภาคที่หนึ่ง - ภาคที่สี่ โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา ๒๕๑๓ ,
๗๓๑ หน้า

ศิลปากร , กรม นิทานชาดกภาค ๒ ศิลปাবรรณาคาร ๒๕๕๕ , ๔๔๒ หน้า

ศิลปากร , กรม ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๔ สำนักพิมพ์ก้าวหน้า
๒๕๐๗ , ๖๐๔ หน้า

ศิลปากร , กรม ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๒ โรงพิมพ์วังเอย ๒๕๐๕ , ๔๓ หน้า

ศิลปากร , กรม ลัทธิธรรมเนียมต่างๆภาค ๑-๖ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๔ , ๓๐๔ หน้า

ศึกษาริการ , กระทรง , กองวัฒนธรรม นิทานคติธรรม โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ

นายกรัณมนตรี ๒๕๐๖ , ๔๐ หน้า

ศูนย์วิจัย และ พัฒนาการทหาร , กองบัญชาการทหารสูงสุด คู่มือประจำจังหวัดนคร

พนมเลม ๑ - ๒ ไทวิชานาพานิช ๒๕๑๐ นับจำนวนหน้าไม่ได้

สงขลา , วิทยาลัยวิชาการศึกษา คิชาวบ้านอำเภอสิงพระ อำเภอระโนด จังหวัด

สงขลา โรงพิมพ์เมืองสงขลา ๒๕๑๔ , ๒๕๕ หน้า

สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ วชิรินทร์การพิมพ์ ๒๕๑๕ , ๔๖๔ หน้า

สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร ประเพณีไทยโบราณ เสริมพิทยา ๒๕๐๕ หน้า ๓๖๗ -

๓๐.๐

สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คิชาวบ้านบักซ์ใต้ ก้าวหน้าการพิมพ์ ๒๕๑๒ , ๒๑๐ หน้า

สุธีร์ ภูธรพรเพ็ญ "ภาษาผู้ไทย" วิทยาสาร ๔ : ๑๕ เมษายน ๒๕๑๓

สุพิตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทวิชานาพานิช ๒๕๑๔ , ๑๘๒ หน้า

สุรศักดิ์มนตรี , เจ้าพระยา ประวัติการของจอมพลและมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยา

สุรศักดิ์มนตรี (เจิม - แสง ชูโต) โรงพยาบาลศรีทงส์ ๒๕๐๔ ,

๖๖๗ หน้า

เสรี เปรมฤทัย เที่ยวเมืองไทย ๗๖ จังหวัด ประมวลสำสัน ๒๕๑๕ , ๖๖๔ หน้า

เสรี เปรมฤทัย นิทานรอบกองไฟ โรงพิมพ์เจริญกิจ ๒๕๑๖ , ๓๔๖ หน้า

อนุมานราชธน , พระยา นิรุกติศาสตร์ภาค ๑ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ๒๕๑๖ , ๑๔๔ หน้า

อนุมานราชธน , พระยา เรื่องของชาติไทย โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา ๒๕๑๓ ,

๑๕๑ หน้า

อุคม วโรตม์ลิขิตต์ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

๒๕๑๓ , ๒๐๕ หน้า

Boswell , George W. and Reaver , J. Russell , Fundamentals of Folk Literature , Anthropological Publications, 1962 , 211 pp.

Brunvand , Jan H , The Study of American Folklore, W.W. Norton and Company , Inc , New York , 1968 , 383 pp.

Dundes , Alan , American Folklore , Prentice - Hall , Inc , Englewood Cliffs , N.J., 328 pp.

Kingkeo Attagara , The Folk religion of Ban Nai Kurusapha Press , Bangkok , 1968, 596 pp.

Kunstadter , Peter , Southeast Asian tribes Minorities, and Nations, Princeton, Princeton University Press, 1976 . 2 v illus. maps.

Seidenfaden, Erik , The Thai Peoples , Prachandra Printing Press , Bangkok , 1958, 177 pp.

Thompson , Stith , The Folktale , Holt Rinehart & Winston , Inc , New York , 1946, 510 pp.

ภาคผนวก

ศัพท์านุกรม

คำศัพท์ต่างๆที่เก็บรวบรวมไว้ในที่นี้ ได้มาจากนิทานที่ปรากฏในบทที่ ๔ เท่านั้น สำหรับความหมายที่แสดงไว้ในที่นั้นเป็นความหมายที่ปรากฏในนิทานเป็นสำคัญ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ของคำที่รวบรวมไว้บางคำอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้เพราะเป็นข้อมูลที่รวบรวมมาจากนิทาน ซึ่งวิทยากรที่ใหปากคำมีหลายคน เสียงของคำๆเดียวกันจึงอาจแตกต่างกันไปได้บ้าง ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
		ก	
กก	แวก, ทุน	กม	กลม
ก่อง	กลอง	กวาด	กวาด
กว้าง	กวาง	กองชา	กำไลชา
กอม	สั้นๆ	กะจอน	พังพอน
กะจอนเพื่อน	พังพอน	กะชะ	กอไม้เคี้ยว
กะค	กระคูก	กะกม	กระก่งที่ใช้เลี้ยงตัวไหม
กะคา	กะกร	กะโคก	ดาด
กะโปะ	กะลา	กะเบอง	กระเบอง
กะยา	กัชา	กางเงน, กางเวน	กลางวัน
กาด	พาด	กาว	เปลือก
กาย	ผาน	กาว	บอก, กลาว
กำเล็ก	คนที่มร่างกายผิดปกติ	กีก	ควน, สัน
	มาตั้งแต่เกิด	กิน, ก็น	กิน
กุน	กุก, ควน	เกว	เกี้ยว

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
เกว ^๕ เข้า	เกี้ยว ^๕ ขาว	เกวน ^๕	เกว ^๕ ฮวน
เกอ ^๕	เกล ^๕ อ	เกือ ^๕	เลียง ^๕
เก็ ^๕ บ	ร ^๕ องเท ^๕ า	แก ^๕	ลาก ^๕ , กิ่ง
แกม ^๕	แกม ^๕	แกว ^๕	แกว ^๕ , กว ^๕
โก ^๕	กล ^๕ ว	โก ^๕ งโ ^๕ สม	ห ^๕ องนอน
โกย ^๕	กล ^๕ วย	ไก ^๕	ไก ^๕
โก ^๕	ไกล ^๕		
		ข	
ข ^๕	ขี ^๕	ขอย ^๕	ฉ ^๕ น, ห ^๕ น, ผ ^๕ ม
ขั ^๕ น	ฉ ^๕ า	ขั ^๕ มะ	หมาก
ข ^๕ โก ^๕ ไป	พ ^๕ องน้ำที่ลอยมาตามน้ำ	เชิง	เขียง
	ในฤดูน้ำหลากเป็นฟอง	เขค ^๕	เขียค ^๕
	สีน้ำตาลๆ	เขน	เขียน
เข้า ^๕	ขาว ^๕	เข้า ^๕ เป ^๕ อะ	ขาว ^๕ เปลือ ^๕ ก
เข้า ^๕	เท ^๕ า, ข ^๕ นาค, แก ^๕	เข้า ^๕	จ ^๕ ระเข ^๕
เข้า ^๕ ว ^๕ น	ห ^๕ อย, แ ^๕ ว ^๕ น	โข ^๕	สะ ^๕ พาน
โข ^๕ ง	ช ^๕ วย, ไม้ ^๕ ก ^๕	โขค ^๕	ข ^๕ วค
โข ^๕ ไ ^๕ น	เป็นกลุ่ม, หนา ^๕ แน่น		
		ค	
คย ^๕	คย ^๕ , พย ^๕	คอง	ร ^๕ อ, ค ^๕ อย
คอง ^๕	ค ^๕ ล ^๕ อง	คว ^๕ ค	คว ^๕ ก, แกะ
คว ^๕ าม	คว ^๕ าม	คว ^๕ าย	คว ^๕ าย
กะ ^๕ น้อย	ก ^๕ ิน ^๕ , กระจ ^๕ ม	คัก	เก ^๕ ็ด, แ ^๕ น, เหม ^๕ าะ

[illegible]

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
จำ	คึก, ถึง	จำ	จิม
จิเข้	ตะเข้	จล	จิ้งหรีด
จอก	จำ	จุก	จุก
จุง	กุง	จุก	เฒ่า
เจอ	ใจ	เจ้า	คุณ . เรอ
เจ้า	เจ้าคะ , ซา	แจ	มม
แจว	น้ำพริก	โจ	เฌร
โจม	ยก, พุง	โจ	ใจ
		ช	
ชก	ครก	ชกมอง	กระเคื่อง
ชบ	ศพ	ชง	กางเกง
ชงน้อย	กางเกงชั้นใน	ชน	ชุก , แอบ
ชอมเบ็ง	แอบดู, พิจารณา	ชอย	ช่วย
ชาบ	จับ	ชะ	สาก
ชะมก	สลัก	ชะออน	ยีนี่, ปลื้มใจ
ชัง	เกลียด	ชัง	ลอบคักปลา
ชับ	สวຍ, งาม	ชาน	ชาน
ช่าย	ช่าย	ช่าว	ยี่สิบ
ช่าว	ราว	ฉีเสื้อ	ที่ไหน
ฉีน	เนื้อ	ฉี	เจาะ
ชมอ	ทุกวัน	ชุก	ปลัก
ชม	หมี่, พวง	ชุน	ถูก, คอง
เซง	เพชรที่ลักออกมาแล้ว	เซอ	เื้อ
	เรียก "เซ่ง"	เซอะ	เื้อก

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
เช่า	หยก	เช่า	เช่า
แข่ง	ทะลาย	แหม	อวอย
แซว	เสียงดัง, เต็มไปหมด	โชน	ชวน
ไซ	ไซ	โชะ	ครก
		ญ	
ยอม	ยอม	ญิงไค	ค้อยยังชั่ว
ยะ	ยาก, ลำบาก	ญาคู	พระ
ยาม	ฤๅ, หน้า	ญิง	ยิง
ยูน	ยูน	ญ่มไห	อมยิ้ม
		ค	
คิกน้อย	เค็ก	คีน	เล่น, หลับนอน
คิก, เค็ก	คิก	คูก	ขยัน
เคว	เคียว	เคอน	เคื่อน
เค็น	เคิน	เคอ	นะ
โค้งม่อน	กระคังหมอน	โตย	ขอรับ
ไค	ไค, มี		
		ค	
คอกกัน	ร่วมเพศ (แสง)	ค่อน	ขึ้น
คอน	ฝาก, ให้	ค้อย	ค้อย (ตี)
ตะเก้ง	ตะเกียง	ตะบอง	ชี้ไค
ตะเ่ง	ตะวัน	คัง	เกาฮ
คัก	คัก	คาง	ข้าง, นาเกลียด
คางเ็น	ตะวัน	คาลาง	ไคถุน
คาง	แปลก, ผิด	ตาม	ผูก, มีค

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
คำส	ทอผา	คี	คิ
ค	แหวกออกกุก	คัล	ทอคแห
เคียม	โค	เคียม	หยอน, ริง
เคาะ	ตอก	เคะ	เตะ
แตง	แตง	ไค่น	กระโจน
		ถ	
ถังกะเทียว	ถูงยาม	ถ่อกัน	เทากัน
ถาย	เปลี่ยน	ถง	กระตอย
ถิง	นาน	ถณ	ฉีฟ้า
		ท	
ทก, ทุก	ทุกซ์, ล่าปาก	ทงนา	ทุงนา
ทน	ทน	ทอค	ทอค
ทะ	ถาก	ทา	รอ
ทาด	เจกีย	ทาย	ทำนายน
ทาว	นาย, สรรพนามเรียก	ทางลุ่ม	ข้างล่าง
	คนที่สูง ศักดิ์ที่เป็นบุตร	ทัม	ทัง
	หลานของอุปฮาด ราช	ท้ออีก	ที่แรก
	วงศ์ ราชบุตร	ทั้น	ทุน
เทา, เทา	สำหรับสี่เขี้ยว	เท็ง	บน
เทาะ	เท	เทือ	กรัง
ไท่น	ทวน	ไท่เงิน	ถุงเงิน
		น	
นั	นก	นย	ไหว
นอน	นอน	นำ	นา

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
นำแซง	นำดูม	นายฮอย	พอกา
นำ	ฉวย	นำฮวก	นำแซขาว
นั่ง	นั่ง	นั่ง	นั่ง
เนน	เดร	เนาะ	นะ
เนื้อ	เนื้อ	แนวเลื้อ	อย่างไร
		บ	
บ	ไม้	บวค, โปค	บวช
บ่อน	ที่, ทรงที่	บ่อน	ผูก
บ่อนเข้า	ศาลา	บัก	ไอ้
บัก	คัก, พัน	บักมี	ขนม
บักหล้า	น้องชาย	บาย	จับ, สมสู่
บาย	บิออกกู	บั้ง	คางคาว
บวม	บวม	เบคไป	ตรงไป
เบว	เบยว	เบอไม้	ใบไม้
เบาะ	บอก, สอน	เบาะ	หรือ
เบ้ง	กู	เบ็ค	หมก
เบง	บัน, แเบง	แบน	ขวาง
แบน	ควย	แบะ	แยก
โบ	บัว	โบคีแบ	บัวดอกเล็กา
		ป	
ปัก	ปิก	ป่ง	วาง, จัดการ
ป่น	น้ำพริกประเภทที่ไร	ป้อย	บัน, คา, แซง
	ปลาประกอบ	ปะ	ปล่อย
ป้อน	ป้อน	ปะกัน	ปล่อย, แยกขวางกัน

คำไทย	คำไทยกลาง	คำไทย	คำไทยกลาง
ปะจน	ผจญ	ปะตู	ประทุ
ป่า	ปลา	ปากอ	ปลาช่อน
ป่าด	แล้, เฉือน	ปาย	ปลาย, ยอด, สุกท้าย
ป่าว	ประกาศ	ปึง	ข้าง
ปี	ปี	ปี	ปลี
ป็น	ป็น	ปีด	เปิด
ป็น	หาก	ปุ	ปลูก
ปลูก	ปลูก	ปุ	ปู
เป็น	เป็น	เป็น	เปลี่ยน
เปด	เปิด	เป้อย	เปื่อย
เปอน	เปื้อน	เปาะนาง	เครื่องมือดักสัตว์กลายตาข่าย
แป้ง	ปรุงแต่ง		เวลาสัตว์วิ่งชนตาข่ายจะล้มและ
โป	รักษา		และพันสัตว์ดักสัตว์วิ่งชนตาข่ายยิ่ง
โป่ง	งอก, ขึ้น		รัดแน่นเข้า
โป้ย	ป่วย	โป๊ะ	กอง, บิด
โป	ไป		
		ผ	
ผอ	พ้อ	ผอเถา	พอลา
ผอลาม	ผู้ที่รับเป็นเถาแก้ให้	ผาม	กระตอบ
	ในการแต่งงาน	ผี	ผี
ผีเคด	ผี	ผีคว่าย	ผีกองกอย
ผีโพง	ผีกระสือ	เผ้ง	ผึ้ง
เผ็น	ท่าน, เขา	เผื่อ	พวกเรา
โผ	ผิว	โผด	โพรด, ปก้อย

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
ไผ	ไคร	พ	
ผ่าน	พราน	พาย	สะพาย
พิกัน	ทะเลาะกัน	พิลัง	อะไร
พ	อวน	พี	นี่
พน	ไผ่ตง, เรืองราว	พู	ผูก, มัด
พกก	คนโต	พูชา	ชาพเจ้า
พูชาย	ผู้ชาย	พู้ง	ผู้หญิง
พูนึ่ง	คนหนึ่ง	พุน	โน่น, โน้น
แพ	สมัยก่อนแปลว่าชนะ	แพง	รัก, ถนอน
	ปัจจุบันแปลว่าแพ	แพมน	ผ้าเช็ดหน้า
โพง	พง	พะอะ	เผือก
โพค	เหลือเกิน, เกินไป	โพะเถา	พอต
		พ	
พะ	ผาก	ผ่าน	อึ้ง
ฟ้าว	เร่งรีบ	เฟื่อง	ฟางข้าว
เฟื่อยไม้	พุ่มไม้		
		ม	
มอง	อวน	มัน	บุกไป, ชุก
มะเกาะ	มะกอก	มะเข็บ	น้อยหนา
มะขวิด	พริก	มะเขอ	มะเขือ
มะขะดี่	ข้าวโพค	มะขาน, หมากขาน	ผลไม้่าชนิดหนึ่งเมื่อแก่แล้วเปลือก
มะพร้าว	มะพร้าว		สีเหลือง เนื้อข้างในมีรสค่อนข้าง
มะเฟื่อง	มะเฟื่อง		เปรี้ยว ลักษณะคล้ายมังคุด

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
มะม่วง	มะม่วง	มะหลอก	ผลไม้ชนิดหนึ่งลูกเล็กขนาท
มัก	รัก, ชอบ		มะกอกน้ำ ต้นเป็นเถา เมื่อแก่แล้ว
มัง	รือ, ทำลาย		ผิวเปลือกมีสีเคง มีรสเปรี้ยว
มาน	มีกรรม	มิ	ไม่, ไม่ใช่
มาย	คลายออก	มิก	เจียบ
มีสำบาย	ป่วย	มิน	ล้น
มีนทา	ลืมนตา	มีอัน	พุ่มนี้
มีฮื่อ	มะริน	มีน	แหลก
มูบ	หมอบ	เม	เมีย
เมน, มัน	มัน	เมาะ	หมอก
เมย	เมื่อย	เมะเภา	เมยาย
เมือง	เมือง	เม็ค	หมด
เมื่อ, เมอ	ตลับ	แม้งอก, แม้งมอด	แมลงป่อง
ไมเป้อย	ตะแบก	โมง	เครื่องมือตัดสัตว์
		ย	
มอน	ไซมอน	หยาม	เยียม
ยาพิค	ยาพิษ	ย่าน	กลัว
ยู	อยู่	อยู่มาก	อยู่ไฟ
อยูลุ	มีกรรม	เยม	เยยมดู
เยว	บัสสาวะ	เยาะ	หยอกเย้า
เยอะ	อยาก	เยอะๆ	ส่งสาร, เ็นดู
โยะ	หลอก	โย้ว	คำอุทานที่แปลความไ้หลายอย่าง แล้วแต่บริบทที่มา

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
ลก	กึ่ง, ถอน	ลก	มุข
ลัก	แอบ, ซ่อน	ลักอาย	อาย
ลาว, เลา	เขา (สรรพนาม)	ลำพาว	ตะมะพร้าว
ลั่น	เล่น	ลั่น	มากไป, เกินไป
ลู	ลูก	ลูพชาย	ลูกผู้ชาย
เล	เลี้ย	เล็ก	เล็อก
เลง	เลียง	เล็ก	เล็อก
เลอ	เรือ	เลว, เลี้ยว	รบ
เลว	เลี้ยว	เลง	เป็น
แล่น	วิ่ง		
		ว	
วัง	ที่น้ำลึก	วั้น	เป็นคำช่วยพูด
เว	วกกลับมา	เว้น	ใช้
เวะ, เวียก	ถูระ, งาน	เว้า	พูด
		ส	
สข	ปาก	สข	เนื้อหรือปลาที่หมักใส่เกลือปนข้าวสุก
สลาด	ฉลาด		ให้มีรสเปรี้ยวๆ เช่น สขปลา
สวย	ส่าย	สะแน	แคร
สะนะ	ฟูก	สาก	เสื่อ
สายนแน	เส้นลึงคะตาหีวก	ส่า	เทา
สิน	ศัก	สึ	รวมเพศ
สือ	ซื้อ	สู	เอ็ง, แก

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
สุก, โสก	สวก, ขาย, จำนำ	เส่ง	เสียง
เสม	เสียม	เส่อ	ไต่
เส็ง	ซอน	เสื่อ	เสื่อ
เสียว, เสว	เพื่อนรัก	โสน	สวน
หน	ชน	ห	
หลม	หลวม	หมไม้	รมไม้
หมึง	อะไร	หอยกับกี้, หอยแตก	หอยน้ำจืดชนิดหนึ่ง เปลือกมีลักษณะคล้ายหอยแมลงภู่
หม้าง	เกิน	หงา	กิ่งไม้
หน้า	จน	หมากค้อ	ลูกสะกร้อ
หมากอี่	พักทอง	หม่น	หนุ่น, ร่อง
หมาน	ไต่มา, มีโชค	หย่า	หยุก
หมาม	เปี่ยม	หลบ	กลับคืนมา
หลัก	ฉลาดแกมโกง	หลา	โน
หล่า	น้อง, สุกท้าย	หล่น	มากกว่า
หลิก	พัน	หัน, หาน	หัน, ขาน
หักเจอ	หายใจ	ห่าง	เตรียม, จัด
หัน		เห้ม	เข้ม
เหว	เหี่ยว	เหมน	เหมน
เหลว	มอง, ญ	เหย	ระเหย
เหอ	ให้	เหอง	นาน
เหา	เข้า	เหมิก	หมก
แหน	แขน	แถม	แม่
แหมเถา	แผยบาย	แหมน	ใจ

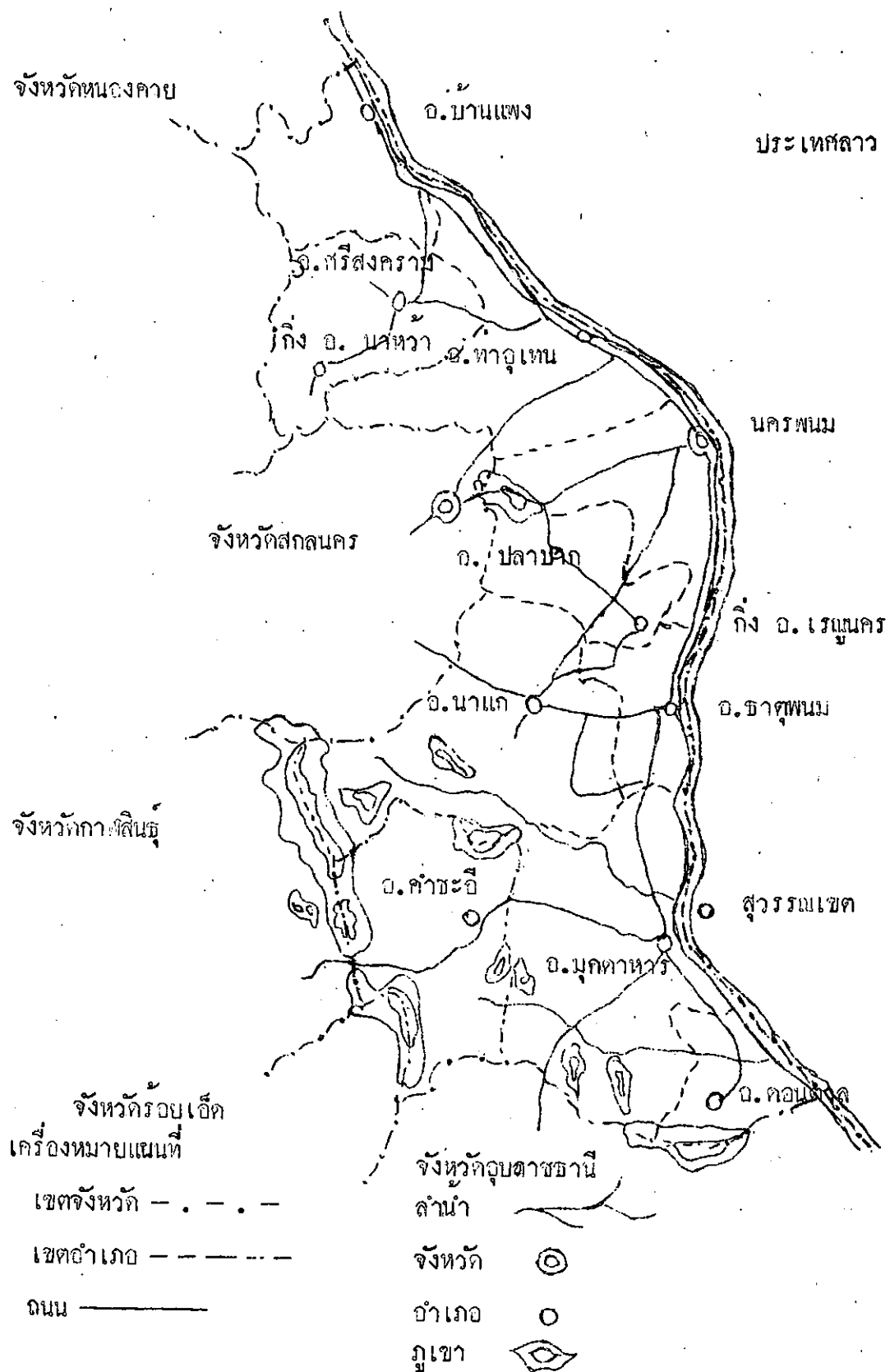
<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
แฮมขาว	ดี	แห้ว	พัน
โห	หัวเราะ	โห้	ร้ว
โหล่เค่อ	ตะไกร	โหล่เฮื่อน	หลังบ้าน
โหม่น	สนุก	โหลง	ใหญ่, หลวง
โหลงน้อย	หลวงพ่อ	โหม	ปรับ
		อ	
อก	ทน	ออม	แกนิกหนึ่งของทางอีสาน
อะอิ	ดิ	อ้าน	อาน
อ้าย	พี่ชาย	อื้อ	อึก
อีน้อ	พ่อ	อืหลี	จริง ๆ
อืโตน	สงสาร	อืค	อก
อุน้ำ	โอง	เอ็ก	อก
เอ็ค	ท่า	เออย	พี่สาว
เอากัน	แต่งงานกัน	เอาะ	ออก
แอน	คุย, เกี้ยวพาราสี	แอ่ว	เอว
อาจารย์, จาน	คนที่เคยบวชเป็นพระภิกษุ และได้รับการรณำจากทายก เนื่องจากได้เลื่อนยศเป็น เสกัจฉนเสกัจฉน เมื่อสึก ออกมาทางภาคอีสานเรียก จานหรืออาจารย์ (กูราย ละเอียกจากลัทธิธรรมนิยม ทางภาค ๑)		

<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>	<u>คำไทย</u>	<u>คำไทยกลาง</u>
ตก	รก, ทก	ต	ร้อง, เรียก
ตอก	ถึง	ต๋อง	รอย, แขว่น
ตัก	รัก, รก	ต๋อง	มั่งมี
ตัม	รับ	ต๋าย	ร้าย, ทุ, โมโห
ตาวเลอ	เท่าไร	ตั้น	ไม้คี่, เลว
ตัม	ตัม	ตัม	รับ
ตัม	นางขาวเล็ก ๆ สำนก้วย	ต๋อง	รุ่งเรือง
	ไม้ไผ่เป็นรูปวงกลมแล้ว	ต๋อง	รุ่ง
	ใช้ควายหรือคินโกลน	ต๋อง	ทวารหนัก
	ทา	ตัม	รูป
ต๋องกัน	เรียงกัน	เฮา	เรา
เฮอ	เรือ	เฮาะ	หอก
เฮอน	บ้าน	เฮอนไฟ	ครัว
แอง	แข็งแรง	แฮด	แรด
แอว	แรว	โธม	รวม
ไธ	ให้	ไธ	ไว้

ปรีชาญาณ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80																				

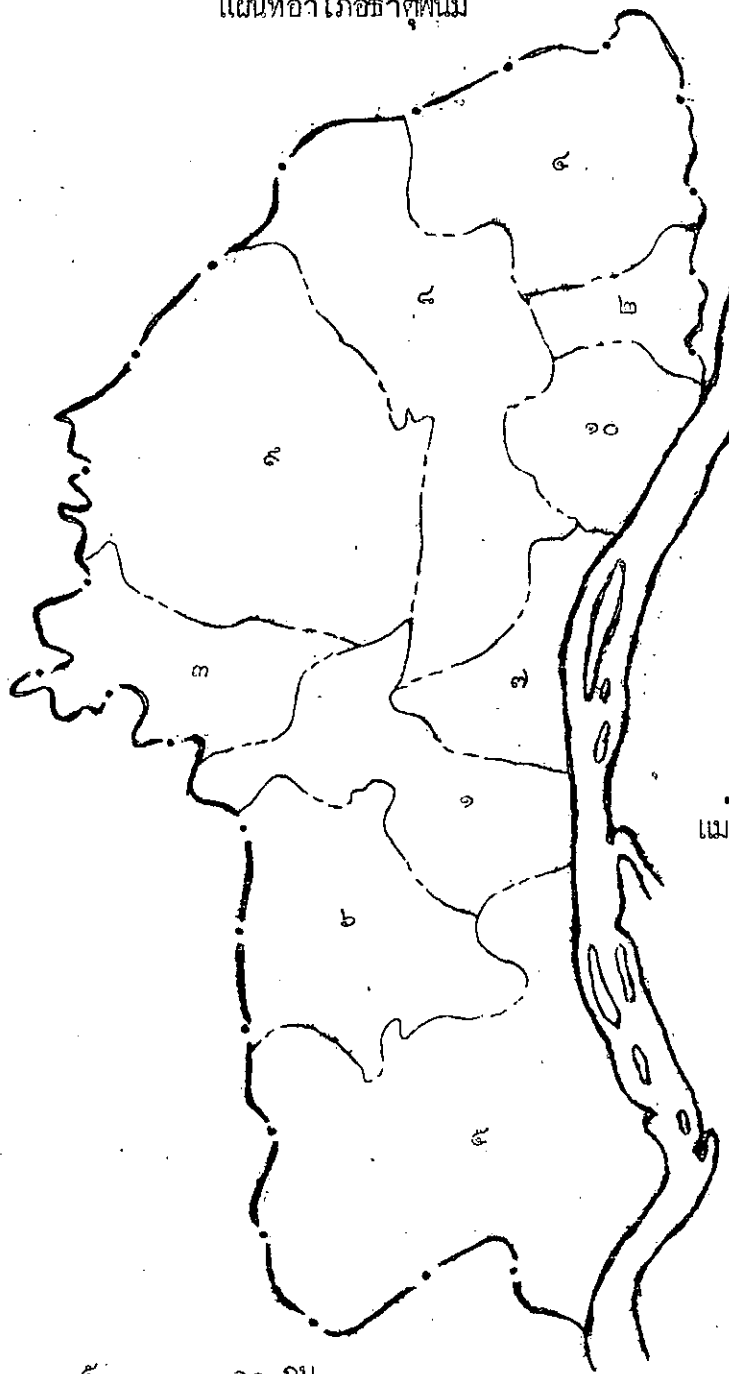
แผนที่จังหวัดนครพนม

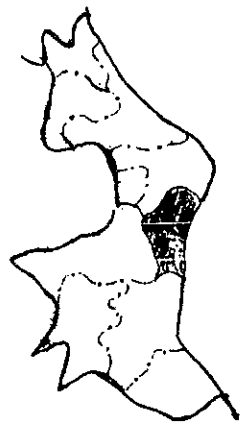
แผนที่อำเภอเขาสุกิม

ตำบล

- ๑. เขาพนม
- ๒. คอนนางหงษ์
- ๓. ทาลาด
- ๔. นาถอน
- ๕. น้ำก่ำ
- ๖. ผังแดง
- ๗. พระกลางทุ่ง
- ๘. โพนทอง
- ๙. เรณู
- ๑๐. แสนพัน

แม่น้ำโขง

๑๑° ๐๐' N
๑๐๕° ๓๐' E

๕ ๐ ๕ ๑๐ กม.

มาตราส่วน ๑:๒๕๐,๐๐๐

๑๐๕° ๔๕' E
๑๖° ๔๕' N

ถิ่นของ เฒ่าชนกลุ่มน้อยจำแนกตามอำเภอและตำบล

* รวมทั้ง หนองย่างจั้น คงมะเอก และ นาคนใหม่
ที่มา : คำตอบแบบสอบถามศึกษาธิการจังหวัดนครพนม กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐
(เอกสารพิโดโก - พอรด หมายเลข ๑๔๔)

แผนท่องเที่ยวและแสดงการอพยพและถิ่นที่อยู่ของไทย

